CASPARIS BARLÆI ... EPISTOLARUM LIBER. PARS PRIOR - ALTERA]

Caspar : van Baerle, Geeraert Brandt

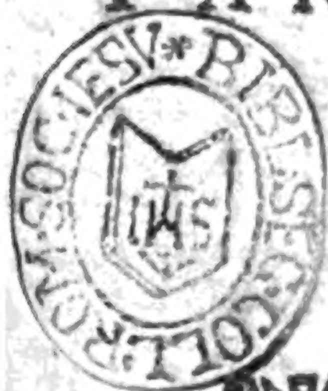

BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
6
14 F
31

CASPARIS BARLÆI

Med. Doct. ac Philosophiæ in ill. Amstel. Gymnasio dum viveret Professoris

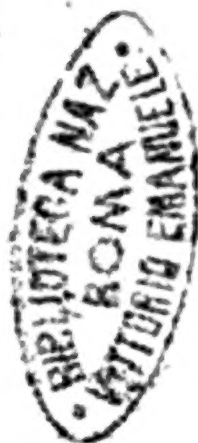
EPISTOLARUM LIBER.

PARS PRIOR.

AMSTELODAMI,
Apud JOANNEM BLAEU.
M. DC. LXVII.

Nobiliſſimo, ampliſſimo, doctiſſimoque viro,

D. ARNOLDO HOOFT,

EQVITI,

Reipublicæ Amſtelodamenſis

EXSCABINO,

Maritimarum cauſarum Judici.

Obiliſſime vir,

Epiſtolas haſce Soceri mei p. m., pridem ab affine, in Luſitaniâ res Batavicas nunc curante, in unum collectas, tandem, flagitantibus id amicis, in lucem edo. Eorum deſiderio, poſt Poëmatum & Orationum editionem, obſequendum autumavi, ut propius in

Epiſtolis obſervare liceat Barlæum. Hîc enim ingenium & animum, mores nævosque, hoc eſt, ſeipſum, quanquam interdum & alios, literarum lineamentis depingit. In eis, ut earum materiam ſtrictim percurram, habebunt lectores quod diſcant, Hiſtorici quod notent, Theologi quod animadvertant. De rebus ſacris, de veritate pacificâ, de Religionis libertate diſſerit auctor tam piè quam animoſè: de Philoſophorum arcanis ſagaciter & perſpicuâ ſubtilitate. Erga familiares officioſus eſt ſcriptor, in fautores gratus, cum gaudentibus gaudet, & dolentibus præbet ſolatium. Sic miſcet utile dulci, rerum argumentorumque varietate, monitis, jocis ſalibusque. Plura adderem, ſed non eget

dome-

domeſtico teſte. Ad ordinem quod attinet, in illis digerendis annorum ſum ſecutus ſeriem, ut hâc viâ, inter ſcriptoris ad amicos alloquia, hiſtoria ſui temporis facilius cernatur. Quaſdam quoque aliorum eis immiſcui, vel ob reſponſa quæ ſequuntur, vel quia ad ſuperiores reſpondent: inter quas & magni Richelii Cardinalium eminentiſſimi, & Grotii Batavorum eruditiſſimi leguntur. Quod autem epiſtolarum hunc librum tuo nomini inſcribo, vir nobiliſſime, fas arbitror. partim quia in literarum hoc opere paginæ plurimæ, ad parentem tuum, illuſtrem illum Muydenſem Satrapam, ac in Batavâ hiſtoriâ poëſique Principem, olim perſcriptæ, jure hæreditario tuæ ſunt: partim ob affectum quo

memoriam Soceri, ac ipſius ingenii monumenta, ſemper coluiſti. accedit quod ejus liberos propinquosque ſingulari humanitate, quæ amicitiæ erga inferiores optima eſt probatio, etiamnum devincias. quibus & ego annumerandus, quem majore benevolentiâ quam mereri mea potuit tenuitas complecteris. Accipe ergo hoc literarum munus in gratitudinis perenne pignus. Earum lectio, ubi legere dabitur, animum tuum, curis forenſibus defeſſum, oblectetur. Vale vir nobiliſſime & amiciſſime. Diu te fruatur Amſtelodamum, diu in te conſpiciat non ſolum tanti patris, ſed etiam avi integerrimi, in Reipublicæ graviſſimis cauſis probati Conſulis, vivam imaginem, ipſos non minus virtutibus

&

& dotibus animi, quam vultu & corporis externâ ſpecie referentem. Hornæ. CIↃ IↃ C LXVII. XII Feb. qui Socero abhinc annos LXXXIII fuit natalis.

Nob. tuæ

obſervantiſſimus

GERARDVS BRANDT.

LECTORI AMICO
G. BRANDT S. P. D.

PRiusquam ad has legendum animum adjungas, benevole Lector, paucis te volo. Non ſolum literas Soceri hactenus non editas tibi exhibeo, verum & eas, ne mutilum ſit opus, quæ inter clarorum virorum epiſtolas abhinc ſeptennium alîus curâ Amſtelodami prodierunt; nec non illas, quæ propter ſtylum oratorium olim orationibus fuerunt inſertæ. Denique præfationes nonnullæ ab auctore antehac elucubratæ, univerſo operi, utpote epiſtolis affines, adjunctæ ſunt. Hinc diſparitas in ſtylo. Nec ſemper argumenta ſunt hîc epiſtolaria, nec dictio. Nonnunquam aſſurgit ſcriptor, ac in cælos vehitur: veruntamen perſpicuitatem unicè ſectatur. nubibus ſe involvi non ſinit, ac ſe videre non putat, niſi videatur. Crebrò quoque per terram ambulare & negligenter cum familiaribus confabulari videtur: at epiſtolis, teſte Politiano, negligentia ipſa eſt pro cultu. In quibusdam res geſtas narrantibus aliquis forſan apertiorem locutionem deſideret:

ret: verum illæ perpaucis sunt obscuræ, & solum historiæ patriæ ignaris. Rursus & alius objiciat, aliquando eadem vel gemina occurrere locis pluribus. quod in paucis, & cum id res postulare videbatur, factum fateor: sed hâc in ipsâ similitudine quandam quoque disparilitatem contuemur. Manet igitur hoc in opere varietas ipsa, fastidii expultrix & lectionis irritatrix. Ad voces dictionesque Græcas in his literis sæpe occurrentes quod attinet, eas in magnum commodum minus eruditorum, fervente prælo, vir quidam amicus Latinitate donavit. Hæc habebam quæ te scire vellem. Reliquum est, ut eis, quas publici juris feci, utaris, ac oculos literis pascas. Vale mi Lector, & quod in his edendis præstiti, æqui bonique consule. Hornæ. Anno cIↃ IↃ CLXVII. XIV *Februarii.*

INDEX EPISTOLARVM.

Domi-

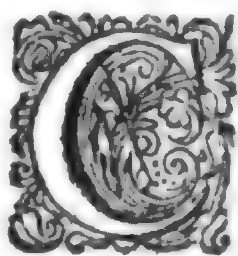
Ludo-

Rei-

CASPARIS BARLÆI EPISTOLÆ.

I.

CONRADO VORSTIO S. P.

Larissime D. Doctor,

Memor officii mei & promissi exemplar hoc Bogermanni ἐλεγχομένου [*confutati*] ad te transmitto, ut ejus lectione aliquam doloris istius, quem adversariorum tibi infligit pertinax improbitas, partem soleris. Est enim argumento quoque tuus, quia de te, aut potius adversus antagonistarum tuorum rabiem pro te. Quanquam in ea nos incidisse tempora doleam, in quibus etiam, quod verum est, dicere suspectum est & noxium. Quod an hujus nostri seculi proprium sit, an vero veritatis & innocentiæ individuum concomitans, nondum decernere potui. Certe quicquid sit, non est despondendus animus, præsertim iis, quos recti conscientia erigit, quique ad hoc vocatos se norunt, ut imagini Filii Dei conformes reddantur. Sed quid ego hæc apud te Vir Clariss. qui nec me monitore opus habes, & illum hactenus animum gessisti, quem nec heroum offensa, gravis alioqui, nec plebeiorum insultus, nec fratrum odia à recto dimoverunt. quem ut tibi porro infractum præstet Deus consolationum, etiam atque etiam rogo. Hoc

tamen scito, minime mihi satisfactum fore, si pro hoc nostro munusculo gratiarum actionem transmiseris. Duo siquidem mihi cum Simonide Poëta sunt scrinia, unum Gratiarum actionum, alterum largitionum & donorum; quorum illud vacuum nobis semper & inane est. Quare verba mihi dari nolo, rem postulo; hoc est donum pro dono, & quidem, ut quam libere apud te agam videas, Anti-Sladum tuum. Tunc enim lucrum me fecisse rebor, & χρύσεα χαλκείων [*aurum ære*] commutasse, si hoc potitus fuero. Vale vir clariss. cum uxore & liberis, & meliora à Domino spera. Prid. Cal. Sept. 1615. Raptim. Festinante & jamjam abitum ad te parante Molano.

2.

IOANNI UYTENBOGARTIO S.P.

C*Larissime Vir*,

Apographum istius, quod petieram, testimonii, ad te redit, una cum oratione mea, quam in vociferatores modernos, & nominis nostri sugillatores improbos conscripsi. Non est, quod calumnias istas inultas sinamus, cum nec causæ nos innocentia, nec vis dicendi scribendique destituat. Illud scio, omne adversariis nostris refugium in isto sycophantiarum genere repositum esse, nimirum, ut quibus hæreses nostras probare non possunt, eorum animos, pessimorum scelerum suspicione occupatos, in odium nostrorum convertant. Equidem, tunc optimam

optimam se Ecclesiæ operam navasse autumant, cum nos exosos reddiderint. De modo solliciti non sunt. Quin utilissimus ad hanc rem illis creditur mentiendi labor. Nisi verum dico, non deprecor hominis improbi notam. Sed quid nos? Harpocratem agemus? At hoc vel conscios nos, vel dissolutos arguet. Loquemur? hoc verò generosi est, & non degeneris animi, cui ipsa vita charior existimatio sua esse debet, præcipue si Reipublicæ ac Ecclesiæ intersit integram illam esse, & ἀμώμητον. [*inculpatam.*] Certè, calumniarum istarum impatiens, calamum in manus sumpsi, & quam natura negabat, indignatio justa orationem fudit. In qua accusationis istius vanitatem, & accusatorum impudentiam abunde à me demonstratam puto. Dicunt illi, quæ volunt. Audiant & ea, quæ non volunt. Iniquissimum semper judicavi, vel intempestive silendo, vel frigide rem agendo veritatis causam prodere. Commissi sumus cum hominibus ferreæ ac perfrictæ frontis, qui aut victoria potiri volunt, aut emori; ἢ κρίνον, ajunt Græci, ἢ κολοκύντην, aut florem, aut cucurbitam, adversus quos nil languida proficias manu, sed dura bipenni & cuneo, post toties tentatos frustra mitioribus consiliis illorum animos. Sæpè, quos nimia & inconsulta facilitas perdidisse videbatur, imperterritum in hostem pectus servavit. Illud sane A. T. celare non possum, maximam me, & quotquot præterea sunt Remonstrantium, voluptatem cepisse ex lectione Hy-

peraspistæ tui. In quo præterquam quod verum dicas, eo etiam jam modo loqui cœpisti, qualem adversariorum improbitas, & argumenti natura postulabat, hoc est verè παῤῥησιαστικῶ. [*loquendi libertate summâ.*] Deus Opt. Max. illum A. T. animum adaugeat, & præclaras, quas in tam fœcundum pectus contulit dotes, in Ecclesiæ ac Reip. bonum vertat. Si orationem nostram legere dignaberis, videbis liquido, quo fine testimonii illius copiam mihi fieri voluerim. Neque vero eo utar, nisi ex consilio & consensu tuo. Vale vir clariss. & publico bono æternùm vive. Lugd. Batavorum sub finem Decemb. 1615.

3.

SIMONI EPISCOPIO S. P.

Clarissime D. Professor, collega conjunctissime, Simul ac Dordracum reliqui, mihi redditus sum. Nam & illa, quæ me corripuerat febricula, evanuit, & simul nocturnum illud malum, quod toties vobis ridendi materiam præbuit, Ephialten vocant. Litteras tuas quod attinet, eæ humanitatis tuæ & affectus in me propensissimi testes sunt uberrimæ, sed uti hunc exosculor, ita illud tuum ὑπερβολικὸν [*plus quam nimium*] de meritis meis, & præstitis vobis officiis judicium verecunde amolior. Opellam meam libens vobis commodavi, & dolet, quod diutius vobis adesse non licuerit, quanquam & sine me illa geri possunt, & singuli ad istius generis

neris opera ſufficiatis. Nulla mihi gratitudinis officia debetis, præter illud quod jam miſiſtis, nempe honeſtam de collatis à me in commune bonum conſiliis & operis teſtificationem. Aliud nec peto nec expecto. Calamum mercenarium non habeo, & ſunt inter vos, quibus anguſtior domi res eſt, quam mihi, quibus decedere quidpiam nolim ut ad res meas acceſſio aliqua fiat. Scribis de inſerta ſchedula, quam D. Codæo tradam. Sed illam in litteris non offendi; forte in menſa tua reliquiſti, aut exciderit neceſſe eſt. Eam mitte. Feſtinato opus eſt, nam rationes iſtæ propediem exhibendæ ſunt D. Curatoribus. De D. Bertio, quod ſcribis, fictum omne eſt. D. Curatores indies hic expectantur, quid acturi ignoratur. D. Voſſius collega meus vos omnes bono animo eſſe jubet, & concors vobis omnibus ac imperterritum pectus ad finem uſque eſſe optat. Vnum hoc, inquit, adverſariis terrori eſt & admirationi, quod concordes videant Remonſtrantes, nec impendentium aut quæ intentantur malorum metu affici. Ego hic veſtram cauſam, non minus quam ſi vobis adeſſem ago, ſed ignorare vos hæc ſatius eſt. Fratribus omnibus ſalutem meis verbis officioſe dicito, memor hoſpitis & hoſpitæ. Vale, & Atlantem porro age, qui axem illum quinquarticularem, humeris tuis fulcis, & jam aliquoties Hectoreo animo ignes injeciſti Græcorum Claſſibus, & iis,

Quæ nunc cuncta malis habitantur mœnia Grajis.

20 Febr. 1619.

 4. Piiſſi-

4.

Piissimis, Doctissimis, ac veræ Religionis assertoribus invictis, citatis ac proscriptis REMONSTRANTIBUS, Fratribus meis in Domino observandis, S. P.

Dilecti in Domino Fratres,

Quos corpore propediem, nunc animo & affectu solo sequor, & afflictionis vestræ partem non levem jam inde à vestro discessu, apud me tacitus sustineo. Statueram die Sabbathi jam elapso Hagæ-comitis vos invisere, sed inopina illa & præceps vestrûm proscriptio, & abitio me optatissimo istius consilii fructu privavit. Nunc, quod unum possum, doloris mei nuncias litteras ad vos mitto, si modo justi doloris materies sit, Religionis & veritatis ergo exulare. Discessistis è Belgii Confœderati finibus, sed in animis multorum altius infixi hæretis, & qui laborum vestrorum hactenus consors fui, nunc exilii consors esse desidero. Nec vero meliora me fata manent, si non pejora. Expectatur hodie D. Curatorum adventus, ad capessendam Academiæ & Collegii Reformationem. Faxit Dominus, ut idem mihi sit animus, qui vobis fuit. Arridet prima fronte speciosa illa lucelli promissio, sed non tanti emam pœnitere, aut dicendi scribendique libertatem vendam sordido luto. Vt inopiæ vestræ & domesticis necessitatibus succurratur, jam serio cogitatur, & propediem suam erga vos benevolentiam testabuntur illi,

illi, qui vos pectoribus ſuis reconditos gerunt. Si tamen cauſæ communi conſultum vultis, de reditu cogitandum vobis erit. Aliorum concionatorum, qui in prima jam acie dimicant, oculi in vos conjecti. Res plena periculi eſt, fateor, ſed nullum periculum illi eſt, qui vitam æternam lucrum ſuum eſſe putat. Glorioſius in Patria, quam hoſtili ſolo morimur. Concionum libertate ad conſcientiarum libertatem graſſandum erit. Et bone Deus quantum hoc bonum! Noſti quo precio illa ſteterit majoribus ac parentibus noſtris. Interim litteris veſtris Eccleſias afflictas erigite, & de promovenda ſanctis mediis Chriſti cauſa ocyus cogitate. Vt ad conſtantiam & patientiam vos horter neceſſum non arbitror, abunde enim inſtructi eſtis iis ſolatiis, quibus Chriſtiano iſtâ arenâ opus eſt. Dominus Deus vos firmet, roboret ac ſtabiliat in omni opere bono, ad nominis ſui gloriam. Valete Chariſſimi Fratres, & tu imprimis cordis dimidium mei Theophile Rijckwaert. Tecum vivere amem, tecum obeam libens. Raptim è Muſeo 7 Iulii 1619.

5.

FIDES IMBELLIS, ſive Epiſtola parænetica ad Illuſtriſſimos & potentiſſimos Confœderatarum Provinciarum ORDINES.

PATRES PATRIÆ, (ita vos appello, quia, tales ut ſitis, officii veſtri religio, ſalus

publica & bonorum omnium vota efflagitant) qui antehac supplici voce vos affatus sum, licet frustra, etiamnum Vestras Celsitudines oratione hac inconditâ, sed justissimi doloris plenâ affabor. Non concidit uno ictu quercus; nec una prece expugnantur heroum animi, tenaces ut plurimum propositi, & vere καρτερογνώμονες. [*sententiarum suarum tenacissimi.*] Interim boni civis est, ea in commune conferre consilia, quæ ad patriæ & publicæ societatis pacem stabiliendam idonea fore arbitratur. Idque eo potissimum tempore, quo distrahendæ potius Reipub. quam coadunandæ, exacerbandis magis quam tranquillandis civium animis student ii, quibus perdita Republica opus est. Scelus est, cum proximus ardet Vcalegon, insinuatis manibus vicini periculi magnitudinem adspectare, & intra solum ocium ac supinam securitatem consistere. Nec ille à parricidii culpa longe abest, qui cùm publico prodesse possit, & patriæ laboranti, sive opere, sive consilio succurrere, securam taciturnitatem vocis libertati anteponat. Dum enim altero injustitiæ genere vacat, patriam non oppugnando, in alterum incurrit, eam deserendo. Non minus respublicas perdidit quorundam oscitatio, quam hostium impetus, silentium, quam aperta vis; & sicuti sæpius male agendo, ita non semel nihil agendo imperiorum concidit fortuna. Et quanquam in ea inciderimus tempora, quæ deploratissima judicabat Tacitus, in quibus nec dicere licet, quod sentias, nec sentire,

tire, quod velis, nunquam tamen ea viro bono accidere possunt tempora, in quibus ea quæ Reipub. expediunt, & salutaria sunt futura, dicere, vel metu vel gratia, non ausit. Tanta cupiditas honesti, tantus amor patriæ, conjugis, liberorum, pectus ejus accendere debet, ut mori potius malit, postquam bene consuluerit, quam improbe tacendo in præsenti Reipublicæ ruina & favillis diutius superesse. Civis vester fui, sed nunc in alienam tutelam receptus, civis tamen officium prætermittere non possum. Belga sum & liberis parentibus natus. Partium, quæ Remp. vestram exercent, sectator non sum. Salutis publicæ si quisquam alius studiosissimus. Nec prece nec precio adductus hæc ad vos scribo. Nullius gratiam demereri studeo, nullius invidiam pertimesco. Quæ omnia, si quod intendo impetrare nequibunt, fidei saltem nonnihil, & authoritatis apud æquos rerum æstimatores huic nostræ adhortationi impetrabunt. Si male consuluero, tantum scripta hæc putate. Si bene, consiliis saluberrimis obsequi ne sit pudor. Deo, Patriæ, bonis omnibus gratiores eritis, si talibus monitis præceptisque lætabimini.

Vidimus, Illustres Domini, mutatam aliquot retro annis Reipublicæ vestræ faciem. Vidimus novis fluctibus jactari optimam Belgicæ partem, quis portum occupaverit fortiter, quo remigio nudatum sit latus, ut malus celeri Africo saucius & antennæ gemant, nec sine funibus carina nostra durare possit imperiosius æquor, quamvis

& Anglorum Fœdera & Venetorum opes & præſidia propria jactetis. Abiit in partes Reſpublica veſtra, gliſcit animorum diſcordia, armatur in civem civis, & quo propius ſubditos veſtros vel affinitas, vel priſtina religionis communio, vel ſtudiorum ſocietas conjunxit, quo acerbioribus inter ſe odiis jam concurrunt. Dolent boni; condolent, qui vobis bene volunt; qui male, gaudent, & forte frigidam ſuffundunt. Cauſas & autores malorum ex alto arceſſere, res plena eſt invidiæ. Non deeſt utrique parti ſuus color & recti ſpecies. Peccatum utrinque non ſine ingenti Reipub. damno. Certatur hinc inde pro aris, religione & Sacris. Belli πρόφασις [*prætextus*] periculoſiſſima eſt. Religio, inquam, quæ ſæpiſſime non ſuo, ſed hominum vicio, peperit ſceleroſa atque impia facta. Vtique hæc ipſa ſtolidâ Græcorum perſuaſione Iphigeniam mactavit, & ſapientiſſimum mortalium ſorbitio ſuſtulit. Hæc Chriſtianorum in Græcia Eccleſias peſſumdedit; & Ottomannicæ Domus ſucceſſus mirabiliter auxit. Hæc vix natam primis pôſt Apoſtolorum tempora ſeculis Chriſtianam gentem in partes diſtraxit, & orbem univerſum ſub Conſtantini imperio ſecum commiſit. Hæc Patrum noſtrorum ætate maximorum bellorum paſſim in Germania, Gallia, Helvetia, & hoc noſtro Belgio cauſa una exſtitit. Nunc quoque, pacis veſtræ & ocii prodigi inteſtinis diſſidiis confligitis, & dum pro aris quiſque decertat, quam poteſt ſtrenue, prope abeſt, quin focos

ipſos

ipsos subvertat, sine quibus aris locus esse non potest. Contraremonstrantes sententiam suam in Reformatorum Ecclesiis diutius sonuisse contendunt. Remonstrantes primitivæ Ecclesiæ usque ad tempora Augustini consensu gloriantur. Illi Prædestinationem absolutam, & quæ inde fluit bonorum & malorum necessitatem urgent. Hi Prædestinationem conditionatam, &, quæ inde consequitur, actionum humanarum contingentiam & libertatem tuentur. Illi pro laude gratiæ divinæ, hi pro justitiæ sibi decertare videntur. Illi tutius arbitrantur nihil in recepta doctrina mutari. Hi ex re religionis fore putant, si profecisse se fateatur Ecclesia, & quædam dediscere non erubescat. Illi Synodi patrocinium idque feliciter; hi Magistratus summi, sed infeliciter, implorarunt. Illi duriusculi & eosdem animos induti, quibus Pontificios sedibus suis deturbarunt, rem præsentem magna contentione aggressi sunt. Hi mansuetiores, & parti adversæ indulgendo, adversariorum iram ac zelum facilitate sua irritarunt magis. Neutra pars, mutatis rerum successibus, iis, quibus cœperat, principiis stetit. Remonstrantes toleratione mutua rem componi posse dictitabant. Contraremonstrantes circa quinque articulos pacis spem faciebant. Illi jam inclementius habiti suam sibi Ecclesiam habere volunt. Hi vestra authoritate armati, Synodi decreta non ad pacem, sed apertam aliorum condemnationem direxerunt. Illi miseriam suam in desperationem vertere visi

sunt.

ſunt. Hi fortunæ ſuæ ac felicitati vix pares, ex miſeria aliorum ſecuritatis ſuæ munimenta quæſiverunt. Bis pacis ſpem excuſſit Contraremonſtrantium fervor. Semel tunc, cum concordiæ mutuæ Decreto, quo verior, gravior, utilior, melior Reipub. nulla eſſe potuit ſententia, aſſentiri nollent. Secundo cum impetrata Synodo ea dogmata decidere in animum inducerent, de quibus in hanc vel in illam partem pronunciare in hunc uſque diem religioſe horruit Catholica Eccleſia. Bis pacis remedia neglexiſſe quibuſdam creduntur Remonſtrantes. Primo cum rerum potiti & Magiſtratuum ſuorum patrocinio muniti, Synodi Nationalis celebrationem aut non urſerint, aut ſegniter nimis. Ita enim ſtatuo, majorem æquitatem & animi moderationem ab exteris Theologis tum temporis expectari potuiſſe, integra adhuc Republica, quam poſtmodum mutata. Deinde, cum depulſi Magiſtratuum ſuorum præſidio, & Synodi voce damnati, cœtus ſuos ſibi habere, quam publicæ tempeſtati cedere maluerunt. Quanquam poſtremum hoc, non imprudentia, ſed certo animi propoſito & de induſtria facere aggreſſi ſint. Solum enim hoc proſcriptis ſupererat refugium, ut quam publice jam profiteri non poterant ſententiam, clam docerent. Et licet alii officii conſcientia ducti clandeſtinis cœtibus habendis invigilarent, non dubium tamen, quin fortaſſe quidam rei familiaris inopia & exilii impatientes, in hanc neceſſitatem protruſi ſint. Inter hæc

dum

dum alius in alium turbati Reipub. ſtatus culpam derivat, vacillat ille, & in proximum adducitur diſcrimen. Enimvero cum in civium unitate imperantium omnis poſita ſit vis, accidit, ut illâ diſſolutâ ſceptrorum Majeſtas corruat, nec verenda ſubditis, nec metuenda hoſtibus. Quod uſque adeo majorum noſtrorum animo inſculptum fuit, ut hoc elogio gloriari ſoliti ſint: *Concordiâ res parvæ creſcunt, diſcordiâ res maximæ dilabuntur.*

Atque hæc quidem res uſque adeo ſollicitas tenuit V. V. C. C. ut non ſemel de componenda Rep. & Eccleſia conſilia iniverint. Placuit Synodo controverſiam dirimi. Iudicavit illa, & damnatâ alterius partis ſententiâ publicis functionibus tam profanis quam ſacris ſummovit, quotquot illi adſtipulati fuiſſent. Vtinam vero non ulterius proceſſiſſet Eccleſiaſticorum importuna flagitatio, & nimia veſtra in obſecundando facilitas. Ventum eſt ad proſcriptiones & exilia, & extra patriam inter hoſtium vultus atque ora verſari coacti ſunt, qui patriam hanc, uti vitæ, ita mortis ſuæ, domicilium delegerant. Hinc recruduit malum, & ſopita, uti videbatur, contentio, rurſum in nervum erupit. Templis ejecti cives veſtri, in agris, horreis, de die, de nocte, hic armati, alibi imbelles (more majorum) ad conciones confluxere, ut Synodo non lenitum malum, ſed exaſperatum videretur. Secutæ ædium direptiones plus quam barbaræ, civium expilationes, opprobria publica. Nec,

qui

qui victi, victi videri volebant, ſed contemptis omnibus, quæ chariora habet mundus, libertatem conſcientiarum vel vitæ periculo redimere parabant. Inſederat animis ſuperiorum ætatum memoria, parentum ſub Albano Duce afflictio, & poſt tot malorum perpeſſiones parta in Gallia, Germania & hoc noſtro Belgio Euangelicæ doctrinæ libertas. Nec minus liberum ſibi fidei exercitium deberi ingeminabant, quam Lutheranis, Anabaptiſtis, &, quod magna ſpecie allegant, Iudæis ipſis.

Hæc rerum perturbatio rurſum ancipitem vobis curam præbuit cogitandi, quid facto opus eſſet, & quibus remediis tantis malis obviam iri poſſet. Enimvero aut prudens adhibenda fuit moderatio, aut conſtans rigor. Placuit vobis duriore remedio rem experiri, & Edicta Edictis accumulare, quibus uſurpata concionandi licentia præcideretur plane, indictis mulctis pecuniariis, & arbitraria correctione, quotquot conciones iſtas vel frequentarent, vel ſtudiis ſuis foverent. Poſtea novo decreto acrius in doctores animadverſum eſt, & ad perpetuos carceres damnati ſunt, quotquot ad Eccleſias ſuas redituri eſſent paſtores. Erecta proditionis præmia, & quingentis florenis cuivis ſceleſto eſſe licuit. Sed hac via nihil quoque profectum eſt, quin potius incrementa ſumſit indies publica calamitas. Pudet ſane referre, quam inclementer hic illic in innoxiam multitudinem ſævitum ſit. Nec ſtetit intra mulctas ac Edictorum ſeveritatem

poena.

pœna. Grassatum fuit variis in locis in imbellem populum, militum furori laxatæ habenæ, & armatæ in Hispanos cohortes, in Batavos arma convertere jussæ sunt. Ad carceres & perditorum hominum ergastula relegati sunt verbi divini Præcones, & inaudito hactenus ignominiæ genere notatus ordo sanctissimus. Sclopetis icti & trucidati aliquot de plebe homines martyria sua æquo animo pertulerunt. Exutæ quoque, quæ ad publicos cœtus in agros commeaverant matronæ, & sparsis capillis in urbem redire visæ sunt. Virginibus vix pudicitiæ velamen relictum. Ereptæ per vim imbelli sexui vittæ, togæ matronales aliaque insignia, quæ spolia mox sub hasta vendita, non tam victricis quam victæ patriæ specimen præbuerunt. Conjecti ante in carcerem cives quam in crimine deprehensi, & ibidem pejus habiti compertis latronibus. Prætores novi ira magis & animi perturbatione, quam placidâ judiciorum formâ reis suis instant. Nefas esse cœpit exuli suppeditare, unde victum & amictum paret; & pœna dignum censetur, si exauctoratus pastor ægrum pia voce soletur, & moribundæ oviculæ animam divinis promissis erigat. In summa; displicent omnia, quæ moderata sunt, placent contra, quæ aspera, dura, immoderata. Sunt hæc, sunt hæc, Potentiss. Ordines, Reipub. vestræ vulnera, & in pulcherrimo patriæ nostræ corpore vibices turpissimæ. Hoc malorum syrma secum traxit Synodus vestra, quæ seculari nixa brachio,
non

non sine supercilio & fastu contemptim nimis habuit citatos suos, & magis horum oppressioni quam utriusque partis incolumitati studuit. Hæc futura toties prædixit ille, qui Synodo Nationali motus hosce minime compositos iri judicabat Barneveltius. Noverat rerum usu edoctus senex, calida esse Theologorum nostratium consilia, præcipites deliberationes, iras plumbeas, nec placari hoc hominum genus posse, nisi extincto adversario. Maxime autem adduci, ut eos officii sui capiat oblivio, cum in hierarchiæ & vindictæ cupiditatem inciderint. Quare uti à tribunitiis comitiis sibi metuebant usque Romanorum Patres, ita ille ab Ecclesiasticorum synedriis.

Hæc res facit, ut dum alii libellis famosis V. V. C. C. improbe lacessunt, ego in animum induxerim salutaribus consiliis & præceptis vos munire, & viam monstrare, qua sedari hæc patriæ tempestas possit, & Rempub. si non omnino felicem, saltem tranquilliorem habituri sitis. Ad tria attendendum vobis. Primum, quod hominum genus Rempubl. vestram exerceat. Deinde, quæ motibus hisce subsit causa, & quomodo hæc se tractari patiatur. Tertio, patriæ ipsius, temporum, aliarumque circumstantiarum habenda ratio.

Duobus hominum generibus religionis causa distractis jura dicitis, Contraremonstrantibus & Remonstrantibus. Illis faciles, his difficiles vos præbetis. Sed fallax hominum est species,

&

& mirum, quam imponat prudentissimis sanctimoniæ ac zeli larva. Contraremonstrantes magnis animis quod aggressi sunt reformationis negocium promovent. Zelotæ sunt. Sed quo major in his cernitur animi magnitudo & in rebus gerundis impetus, quo magis providendum vobis, ne quid ex inconsulto horum fervore detrimenti capiat Respub. Primum in precio habent Magistratus suos, quoad consiliis suis suffragantur. Si dissentiant, in promptu est prævaricandi prætextus. Adhæc proprium est huic genti, ita sacra sua curare, ut quæ ad tranquillitatis publicæ conservationem faciant, non curent. In patriæ commoda curas non intendunt, & dum pro Ecclesiæ salute decertant, Reipub. mala susque deque habent. Et quia regnum suum de hoc mundo non esse contendunt, imperia corruere, regna vastari, vacuas reddi possessiones malunt, quam alterius arbitrio stare, aut in regni sui societatem Cæsarem admittere. Tertio ubi rerum potiti sunt & superiores facti, consortis impatientes sunt, & Magistratus inobsequentes in ordinem cogere, dissentientes à gubernaculis dejicere, solis sibi, uti cœli, ita & terræ usurpare possessionem, religionis jura interpretantur. Efferum fuit Noviodunensis Doctoris ingenium, ad imperia potius quam ad obsequium natum, in adversarios ferox & implacabile. Breviter, Pelidæ stomachus. Quæ vero ipsum secuta est turba cum doctrina Doctoris quoque sui mores avidissime imbibit. Ex

quavis fere rebellione compendium captat, & Principes, qui Iesuitarum hactenus mos fuisse creditur, bellis quoque implicare novit. Galliam contemplamini, cujus turbato statu in suum bonum uti didicerunt. Si vel levissime illos offendat Rex, ad arma convolant, conciliabula sacra convocant, de rebus regni deliberant, &, quam Christianâ patientiâ debebant, aperto marte ulciscuntur injuriam. Nec displicent transmarinæ appellationes; & exterorum subsidia adversus proprium regem perfide subinde exposcuntur. Comes Embdanus, vigente sub Albano persecutionum æstu, profugis ipsis hospitium & asylum perquam humaniter præbuit. Nunc numero potiores, & Curibus parvis ac paupere terra in curiam evecti, ipsum, cum libet, Comitem in custodias compingunt, & libertatis donatorem ad obsequia compellunt. Accidit idem Aquisgrani celeberrimo Germaniæ oppido, in quo tenerrime habiti dignum aliquid sua indole dederunt; exacto nempe Magistratu & Loyolitarum cœtibus. Antwerpia testis esto, uti per gradus regnum sibi struxerint, & extorta armatis precibus libertate, totum Ecclesiæ Romanæ clerum urbe expulerint. Annales Belgicos evolvite, comperietis maximum semper homines hosce negocium facessivisse Principi Auraico, cujus nisi obstitisset prudens moderatio, par cum Catholicis fuisset Anabaptistarum & Lutheranorum in patria nostra sors. Didicit jam Cæsar, quid possit sub religionis specie imperandi

perandi libido. Non aliis authoribus principatum Bohemiæ, Moraviæ, Silesiæ, Lusatiæ sibi conferri passus est Palatinus. Vnus Calvini genio non sufficit orbis. Et jam Saxoni quoque dictus fuerat dies. Nec in occulto est, quid rerum proxime in Valle-Tellina gesserint, quam extrusis Pontificiis, pluribus in exilium conjectis, aliis capite plexis, solis sibi sedem destinaverant. In Ducatu Brandenburgico, ubi hactenus viguit Augustana Confessio, nunc Principem suum, aliam fidem amplexum, ad innovanda majorum sacra sollicitant. In Scotia non minus inclementer Principes suos habuerunt, Mariam primùm, mox & Iacobum. Illa postquam Reformatæ religioni regnum suum patefacere coacta fuisset, tantum ab ejus Doctoribus impetrare non potuit, ut intra privatos aulæ parietes Missam sibi celebrare liceret. Hic non minus ab ipsis in ordinem redactus, tunc cum Scotiæ solùm imperaret, nunc duplici sceptro auctus, multorum exilio petulantiam istam ultus est. Cuduntur hodie axiomata perniciosissima *: infidelem non posse esse justum possessorem bonorum terrenorum, ut hoc obtentu obedientiam detrectent subditi, quibus persuasum erit à non Calviniano se regi Principe. Et qui Theologicæ dementiæ apex est, placet ipsis Bethlemus Gabor Turcarum Vasallus, hoc solum nomine, quod secum Cæsarem contemnat. Tentata quoque ab illis ipsis in Confœderato Bel-

* *Molinæus in Anatomę sua.*

gio Reip. mutatio ſub Comite Leiceſtrio, licet infeliciter, nunc demum conſummata eſt. Quæ non in alium finem à me adducuntur, quam ut oſtendam ſufflaminandos eſſe hos Theologos & frœno coërcendos. Nimia licentia deteriores fiunt. Nec boni ſunt, niſi cum capiſtrati mali eſſe non poſſunt. Sacra ſua ſibi habeant, ſed vos aciem intendite, ne illis ipſis ſacris in Reipub. perniciem abutantur. Nec ſtatim non ferendos credite, quotquot ipſorum judicio orthodoxi non ſunt. Gaudent ſoli vivere, ſoli dominari, & eam de ſuis placitis imbiberunt ſententiam, ut aut ſecum credere velint univerſum orbem, aut alium orbem quærere. Non patitur alterius fidei contribules imperioſus Iſraël. Leviſſimas ſæpe diſſenſiones magni æſtimant, & ſi quis vel digitis contra crepuerit, Eccleſiam affligi clamitant. Errorem quemvis hæreſin vocant, & magna temeritate in alios derivant ſchiſmatis culpam, cui ipſi affines ſunt. Eſt officium Principis, ſubditorum ſe moribus accommodare, cum his lenius, cum illis durius agere, his pluſculum indulgere, alios intra modeſtiæ carceres cogere. Etenim ita comparata ſunt Calviniſtarum ingenia, ut aut ſervire, aut imperare debeant. Si ſerviant, lenes ſunt, officioſi, humiles, obſequentiſſimi Dominorum ſuorum clientes. Verbo dicam, Chriſtiani ſunt. Sin altius provecti jugum Magiſtratus excuſſerint, Iovis inſtar totam Rempubl. ſuperciliorum ſuorum nutu concutiunt, rectoribus ſuis inſultant,

&,

&, nî pastorali pedo subigi se patiantur, invisissimos reddunt. Itur ad populum, de Magistratus in rebus religionis negligentia, incuria, impietate querelæ publicè instituuntur. Plebs, uti rerum novarum studio tenetur, talium imperia fastidiens, dignos non putat, qui sibi imperent, qui tam religioso ordini displiceant. Didicerunt hoc suo & regnorum suorum maximo incommodo Principes supra dicti. Vos horum exemplo edocti, pietatis studia cum prudentia conjungite. Hæc uti virtutes omnes, ita religionis studia moderetur. Gravissime peccatur, ubi hic sapientiæ civilis oculus, vel cœco istorum hominum amore, vel nimio in dissentientes odio, occœcatur. Tunc autem prudentes eritis, si ita vobis placuerint Contraremonstrantes, ut gratia quoque ipsorum vos carere posse videant, si metuendi potius sitis ipsis, quam ipsi vobis. Nunquam pacatam habebitis Rempub. nisi caute istos Aaronis filios tractaveritis. Nunquam coalescent patriæ vulnera, nisi carere aliquando possitis ipsorum consiliis. Non stabit inconcussa vestra majestas, nisi dignitatem vestram pari autoritate, Rempub. vestris consiliis, non concionatorum suasionibus, propugnaveritis.

Nunc Remonstrantium quoque examinanda conditio, mores, studia & instituta. Ex his enim, quid in præsenti rerum discrimine vobis agendum sit, perspicere dabitur. Hoc primum in considerationem veniat, non solum cum ejusdem

dem gentis, nationis & linguæ hominibus vobis negocium esse, verùm cum civibus, propinquis, affinibus, consanguineis. Cives qui vocat, hos filios, vos Patres vocat. Idem in Reipub. societate cives, quod in domestica liberi. Atqui cives oportet æquo ac pari cum civibus jure vivere, neque hostiliter tractandi, qui in publicam tutelam recepti. Civibus adhæc libera esse debet, & non sollicita sua rei cujusque custodia. Vobis tam invisi sunt Remonstrantes, ut impune liceat sceleratissimis possessiones ipsorum invadere, & veluti in hostilem prædam grassari. Civium præsidia charitate & benevolentia septa esse oportet, non armis. Et milites perire est melius, quam in sua civitate sine armorum præsidio non posse vivere. Nunc vero hoc nimia inclementia & rigore effectum, ut quas urbes civium antehac muniebat concordia, nunc militum muniat effera vis & superba crudelitas. Nec audiendi illi, qui graviter inimicis irascendum putant, idque magni animi & virorum fortium esse censent. Nihil enim, si sapientum oraculis locus est, laudabilius, nihil Rerumpubl. rectoribus dignius placabilitate atque clementia. In liberis vero populis & in juris æquabilitate exercenda etiam est facilitas. Nec cum civibus solum hic vobis res est, sed cum optima civium vestrorum parte, & delibato populi flore, cum iis, quos vel parentum memoria, vel propria merita vobis commendatissimos reddere possunt. Vapulant eorum nepotes,

tes, quibus Reip. præſentis libertatem debetis. Vapulant illi, quorum cura, vigiliis, opibus ac ſanguine parta hæc ſecuritas. Vapulant indies illi, quorum munificentia, fide ac affectu ad tuendam Rempubl. carere non poteſtis. Omnino qui Reipubl. præſunt, illud Platonis præceptum tenere debent, ut totum Reipub corpus curent; ne, dum partem aliquam tuentur, reliquas, nedum optimam, deſerant. Hoc inſuper videndum vobis, quibus artibus factum ſit, ut invidiam publicam ſuſtineant Remonſtrantes. Duo illis intentata ſunt crimina, Proditio, & religionis innovatio. Vtrumque perſuaſum credulæ plebi. A proditionis culpa tam immunes ſunt, quam quiſquam veſtrûm. Fidenter loquor. Nullum hactenus proditionis veſtigium apparuit, nullum prorſus. Nec in hujus ſceleris ſuſpicionem vocandi erant cives optimi, niſi invictis teſtimoniis. Hæc tamen animos imperitorum ita occupavit perverſa opinio, ut aliud judicare, ſcelus putet. Crimen innovatæ religionis, ad conflandam quoque ipſis invidiam, conquiſitum fuit. Non innovant religionem, qui Catholicis Eccleſiarum ſymbolis conſentiunt, qui de rebus obſcuris & arduis dubitant, qui contingentiâ potius duci res humanas, quàm inevitabili neceſſitate ſtatuunt. Hæc diſſenſio nullo non ſeculo Eccleſias exercuit. De his in Academia & porticu diſputatum fuit. De his inter Catholicos variantibus ſententiis diſſertatum, deciſum nunquam, niſi qua parte ad Ma-

nichæorum deliria & Pelagianorum placita itum. Norunt hæc inter vos, qui rerum Ecclesiasticarum ſcientia inſtructi, controverſiarum de religione neceſſitatem diſparem eſſe didicerunt. Officii veſtri eſt, Ill. Ordd. non permittere, ut proditores audiant, quorum fide, auctoritate, conſiliis hactenus ſtetit veſtra Reſpub. Nec immutaſſe religionem credendi ſunt, qui in re dubia probabiliorem ſibi ſententiam amplexi ſunt. Multo minus cum iis, ut cum proditoribus ac perduellibus agendum, quales nec ſunt Remonſtrantes, nec eſſe volunt, nec vobis in Reipub. curam intentis eſſe poſſunt. Si quid perperam actum ab iis creditur, qui ante vos clavum tenuerunt, non ſtatim id proditio deputanda eſt. Animi propoſito in patriam quenquam eorum peccaſſe non liquet; nimia facilitate, moderatione, humanitate peccaſſe, prudentiores judicant. In civilibus diſſenſionibus, inquit Iureconſultus, non ſtatim hoſtes patriæ putandi ſunt qui ſententiis diſcrepant, & hac potius quam illa via ejus incolumitatem procurant. Et demus peccatum eſſe graviter, ſatis profecto unius ſanguine, & tot exulum miſeriâ culpam iſtam luimus. Cur in innoxiam, imbellem plebeculam uſque adeo ſævire libet? Solet hæc ductores ac doctores ſuos religioſa quadam pertinacia ſequi, & ad quam ſemel velut tempeſtate eſt delata ſententiam, ei mordicus adhæreſcere. Non eſt magni animi, victis inſultare. Et in civilibus bellis nihil miſerius ipſâ victoriâ. Nec ulla re

con-

conciliare facilius benevolentiam multitudinis possunt ii, qui Remp. administrant, quam mansuetudine & placabilitate.

De duobus hominum generibus satis dictum. Veniendum ad alterum propositæ disquisitionis caput: & cum de religione omnis sit controversia, serio examinandum, num ob fidei controversias inclementius tractandi sint errantes: num, ex Christianorum legibus, armis, carceribus, exiliis aliisque pœnarum generibus coërceri debeant heterodoxi; num utiliter hoc fiat, num ipsius religionis ac Ecclesiæ bono: num expediat Reipub. ita agere: num Christianos deceat: num Christi & Apostolorum exemplo comprobari possit: quis spiritus ista dictitet: quando ita in Ecclesia agi cœptum, quibus probantibus, quibus improbantibus. Quæ singula dum confuse & sparsim tracto, vestrum est, Amplissimi Domini, ad rationum momenta attendere, & firmata magnis rationibus documenta, ad Reip. præsentis gubernationem, conferre.

Ac primum illud spectate, non sub dura Mosaicæ legis disciplina, sed sub placido Christi Salvatoris regno nos vivere, cujus alia vox, genius, instituta, mores, ab iis, qui duriorem istum & ad idololatriam pronum populum exercebat. Hic conflandi in vomeres gladii, & lanceæ in falces, hoc est, pacata omnia & tranquilla esse debent. Non nocebitur in monte sancto, qui Ecclesia Christianorum est. Vltimum hic pecca-

torum ſupplicium eſt, pro ethnico & publicano haberi, hoc eſt, ab Eccleſiæ communione arceri. Omnis hic cautio eſt, Cavendum eſſe à fermento pſeudo Prophetarum. Poterat certe Filius Dei, Patris ſui cœleſtis potentiâ armatus, diſſentientes Phariſæos templis exigere; poterat cataphracta militum manu Solymam omnem & Iudæam ad fidei obſequium compellere; dignitatibus ac functionibus publicis exuere, quotquot Chriſtiani eſſe nollent. Sed diſplicuit Sapientiæ divinæ ſuperba illa in conſcientias dominatio; & quos doctrinâ non potuit, armis ſub ditionem ſuam redigere, imperioſum magis & militare, quam religioſum judicavit. Omnem in rebus ſacris ferociam ac animi impetum voce iſta compeſcuit: neſcitis cujus ſpiritus filii ſitis. Non venit filius hominis perdere, ſed ſalvare animas. Et, ſinite zizania creſcere uſque in diem meſſis. Nunc præcipiti & intempeſtiva judiciorum falce demetuntur zizania, aut calcantur pedibus, de quibus, an zizania ſint, anceps, quandiu hic vivitur, eſt dubitatio. Apoſtoli, Præceptoris ſui ſanctiſſimi veſtigiis inſiſtentes, non alia via, quam lenitate, fide, tolerantiâ, moderatione Eccleſiam Chriſtianam per univerſum orbem plantarunt, aluerunt, provexerunt, conſtabiliverunt. Et favit mirifice ipſorum ſucceſſibus divina gratia. Inermes, imbelles ac Magiſtratus ope deſtituti cum eſſent, Iudæorum inveteratam ſuperſtitionem, gentium idolomaniam, pſeudo Prophetarum conatus impro-

probos expugnarunt. Satis Paulo fuit dixisse: hæreticum hominem post unam aut alteram admonitionem devita, &: Si quis imbecilla sit fide, huic nulla cum animi dubitatione opitulamini. Tu qui es, qui alienum famulum damnas? Domino suo stat & cadit. Placuit illa agendi ratio primitivæ Ecclesiæ doctoribus, nec nisi sero Gentilium Imperatorum tyrannidem imitari cœperunt Christiani. Usque ad Augustini tempora, h. e. quadringentis post Christum natum annis, nunquam implorata fuerunt Imperatorum adversus heterodoxos præsidia. Primum huc illos impulit Donatistarum & Circuncellionum pervicax & insanabilis insania, qui præter schisma, quo non aliud exitiabilius, si processisset, agitabant, vulnerabant orthodoxos, injecta in oculos calce exoculabant, alios occidentes, alios ad aliorum trucidationem metu mortis adigentes. Adversus hos cum de implorando Cæsaris præsidio agitaretur, non tamen in initio placuit Augustino aliisque mitioribus imploratio profanæ potestatis ad negotium Ecclesiasticum. Existimabant utique non decere Episcopos aliis armis uti, quam verbo Dei, precibus, &, si insanabile foret malum, anathemate ac separatione ab Ecclesiæ communione. Hoc tum erat extremum Ecclesiæ supplicium, & sicut apud Iureconsultos civilis mors exilium dicitur, ita apud Apostolos & horum successores pœna capitis erat ab Ecclesiæ consortio submovisse. Adeo illorum animus abhorruit ab exilio-

rum,

rum, carcerum, confiſcationum & ſuppliciorum corporalium ſævitia, quæ nunc quibuſdam & nimium & ſola placent, præſertim ex eorum numero, qui reformationem religionis profitentur; quorum omne ſtudium eſſe debebat mederi potius errantibus, quam in eos ſævire, & Edictorum ſeveritatem interceſſione ſua mitigare. Enimvero non ante, quam Imperatorum potentiâ tuta fuit fides Chriſtianorum, ad dura iſta perſecutionum cauteria ſe recepit Eccleſia. Audita tum demum perniciosiſſima Neſtorii Epiſcopi ad Theodoſium oratio: *O Cæſar, da mihi regnum ab hæreticis purgatum, & ego tibi cœlum daturus ſum; ſis mihi auxilio in expugnandis hæreticis, & ego tibi in Perſis hoſtibus tuis devincendis opem feram* *. In quem ſenſum & hoc tempore non ſemel pro concione in Batavia peroratum eſt. Hinc factum, ut Epiſcopi Cæſares veluti nare bubalos pertraxerint ad ſanguinariorum decretorum adverſus Anabaptiſtas promulgationem. Quamvis & eorum quoque exempla adduci poſſint, qui liberam religionem in ſuo regno eſſe paſſi ſunt, & aliis præterquam orthodoxis docendi copiam fecerunt. Gratianus ab exilio revocatus omnibus lege ſancivit, ut unaquæque religio licite ſacra ſua celebraret, ſolos vero ab Eccleſiis prohibuit Eunomianos, Photinianos & Manichæos. Valentinianus cum ita ſaperet, ſicuti Nicæni Patres, aliter ſentientibus non erat importunus †. Conſtantinopoli ipſe Theodoſius

ſius

* *Trip. hiſt. l.* 12. *c.* 4. † *Sozom. lib.* 8. *c.* 1. *& lib.* 3. *c.* 36.

ſius Arrianis & Macedonianis extra urbem oratoria facere permiſit, Novatianis vero intra urbem Eccleſias habere & collectas facere conceſſit. Notum quibus rationibus Themiſtius Philoſophus Valentem Imperatorem à Chriſtianorum perſecutionibus revocavit. Et quanquam Roma expuliſſet Novatianos Innocentius, tamen Conſtantinopoli talia non permiſerunt. Et quamvis Romani Epiſcopi apud Imperatores ſummo ſtudio in hoc incumberent, ut qui hæretici dicebantur, ex urbe Conſtantinopoli ejicerentur, tamen nunquam illud obtinere potuerunt, uſque dum Iuſtinianus, victus importunis flagitationibus, Agapeto Pontifici conceſſit ut dirutis ipſorum Eccleſiis urbe ejicerentur. Imperante Honorio, Anas Epiſcopus Conſtantinopolitanus non ſolum ſuæ fidei hominibus benevolus erat, ſed etiam hæreticis miraculum ſuæ ſapientiæ, inquit Sozomenus *, demonſtrabat, quos vexare quidem nolebat, cum vero eos terrere tentaſſet, denuo manſuetudinem oſtentabat. Certe, ſi veterum exempla imitari libet, cur non potius æquitatis, moderationis & clementiæ exempla placent, quam ſeveritatis, crudelitatis, violentiæ, quæ non in Chriſti, ſed Anti-Chriſti ac Tyrannorum caſtris militavit ſemper.

Eſt Regnum Chriſti cœleſte prorſus ac ſpirituale, ideoque ſpiritualibus ſolum armis, hoc eſt ratione ac argumentorum efficacia pugnandum, nec corporalis adhibenda vis, ubi de cauſæ æquitate & ſententiæ veritate præſumitur. Chriſtiano-

* *Lib.* II. *c.* 2.

ſtianorum hoſtes vicia ſunt, contra quæ virtutibus contrariis certandum, ut doctrina ignorantiam pellat, errorem diſcutiat veritas, injuriam vincat patientia, ſuperbiæ modeſtia reſiſtat, pigritiæ opponatur diligentia. Hic ſi cogas, fictos habebis Chriſtianos, purpuræ cultores plurimos, paucos Dei. Facile ea religio diſplicet, cujus profeſſio cum honoris noſtri, dignitatis, opum ac ſalutis jactura conjuncta eſt. Facile arridet illa, per quam in Cæſaris amicitiam adſcribimur, populo placemus, ac opimas ſpes alimus. Habet & Belgium hoc noſtrum quam plurimos, qui licet corde alieniores, profeſſionis tamen externæ officium his vel illis cœtibus commodant, ex illorum familia, quibus toties interminavit Chriſtus, Væ vobis. Vtique malis eſt pietatis cuſtos, metus. Vbi ſine damno fieri poteſt, ſtatim ad antiquum redeunt, tamdiu Eccleſiæ adhærentes, quoad ſimulaſſe prodeſt. Non apparet larvas eſſe, niſi ubi ſubtractum aquilis ſuum cadaver. Interim gaudent, quaſi de ampliatis Eccleſiæ pomæriis ejus ephori, & tunc ſe felices arbitrantur, ubi turmatim ad baſilicas ſuas confluere vident populum, & patriciæ gentis viros, quorum maxima pars commodis magis ſuis, quam judicii ac conſcientiæ innocentiâ religionem metitur. Belle ſane procedit Chriſti negocium, ubi numero potius, quam qualitati, multitudini quam ſanctitati ſtudetur, & ut numeroſam magis Eccleſiam habeamus opera datur, quam vere piam & ſanctam.

Ideo-

Ideoque qua levitate in has vel illas partes concesserunt, eadem, ubi non expedit, ad adversas desciscunt. Exemplo sit Anglia, quæ toties cum Principibus suis fidem mutavit. Iurasses eam sub Eduardo ὀρθοδοξοτάτην, [*quam maxime Orthodoxam,*] quæ mortuo illo, cum non expediret amplius Calvinίζειν, se finxit καθολικωτάτην. [*quam maxime Catholicam.*] Non desunt exempla domestica in variis Belgii civitatibus, quæ hac rerum tempestate Dominis suis fidem ac conscientiam suam insigni inconstantia gratificatæ sunt.

Nec hoc prætermitti debet, in istiusmodi negociis sæpissime veritatis & innocentiæ doctores persecutionibus infestari, dum mendaciorum, falsæ doctrinæ, ac seditionum ipsis crimen affingitur. Accidit hoc Christo, Apostolis, & Christianorum, sub Romanorum Imperatorum tyrannide, Ecclesiis. Obscura est veritatis dignotio, & quamdiu in terris agimus, per ænigma & speculum videmus. Incerta sæpe sunt & cœca hominum judicia, & tenebras pro luce, falsum pro vero, errorem pro scientia, superstitionem pro vero Dei cultu amplectimur. Vt satius sit, hic aut ἐπέχειν, [*hærere,*] aut sinere, ut suo quisque sensu abundet, quam ut carceribus, exiliis, bonorum exactionibus, & id genus similibus pœnis vexentur optimi sæpe mortales, hoc solum nomine invisi, quod de salute nostra se impensius sollicitos esse profiteantur.

Cur non potius Iudæorum exemplum sequimur,

mur, quorum hoc erat effatum: Elias corriget omnia difficilia? Cur non Iudæ Machabæi factum placet, qui de ara solidi sacrificii cum quid statueret non haberet, ejus lapides in monte templi loco oportuno posuit, donec adveniret vates aliquis, qui de iis oraculum referret. Vt nihil dicam de Gamalielis consilio, præstiterit meo judicio Romanorum legem de vindiciis sequi, quæ erat hujusmodi: si quis, qui hactenus se pro libero gessisset, vocaretur in jus ab aliquo, qui eum servum esse assereret, interea dum causa pendebat, vindiciæ dabantur secundum libertatem, donec in judicio planum factum esset, utrum is liber an servus foret. Cum enim de ejus conditione dubitaretur, si forte liberam esse contigisset, & interea temporis pendente lite serviliter habitus esset, facta foret homini libero gravis injuria. At quanto id in rebus religionis fieri æquius est, in quibus peccatur gravissime, & ob quæstiones non raro spinosas ac dubias, alii in alios non expectata supremi Iudicis voce latrocinamur, & carnificinam exercemus.

Iam illud quoque ad præsentem rem facit, quod cum dupliciter in Republ. peccetur, vel circa fidem, vel circa mores; illic ignorantia, errore, hæresi, superstitione; hic manifesta improbitate, latrociniis, perjuriis, adulteriis, blasphemiis, cædibus, tam præpostera videamus esse Principum studia, ut Rempubl. perditissimam & sceleratissimis moribus temeratam, quam aliqua sui

parte

parte impuram, aut erroribus imbutam habere malint. Illic talpis sunt cœciores, hic Lyncei. in illis averruncandis segnes sunt, & turpiter negligentes, in his eradicandis zelotæ sunt & toti flamma, quasi gratior sit Deo cœtus hominum præelectione improbus, quam vel ignorantia, vel humani judicii imbecillitate de Religione male edoctus, idque in rebus sæpe arduis & densa caligine obsessis. Maledictam esse clamant Rempubl. palliati isti rabulæ, si dissentientibus gratia fiat, & tum demum beatam autumant, si revocata ad calculos Scholasticæ subtilitatis, aut Synodi placita Religione tota, compertis sceleribus, ædium inquam direptoribus, calumniatoribus, ac maledicæ plebi peccandi commeatum silentio suo fecerint. Neque enim crimen esse putant, ad quod connivere vident criminum censores publicos. Fingunt non pati Reipubl. statum, ut dissentiens à collegis suis Pastor consentientem sibi Ecclesiam doceat, cum in eadem Republ. comessatorum contubernia, fœneratorum mensas, scortatorum conciliabula, mercantium imposturas, tantam denique scurrarum ubique proluviem æquo animo ferant. At certe quanto minus peccatum est error scelere, ignorantia improbitate, tanto tolerabiliores arbitror, quorum imbecilla est fides, quam obfirmata peccandi consuetudine impietas. Horum siquidem crimen compertum est, illorum dubium; hic præelectione, illic inconsulto peccatur; hi improbitatis suæ contagio nocent semper, illi pro-

ſunt ſæpe, & quos ſeducere creduntur, ad meliorem frugem revocant. Illi mentem, voluntatem, cor, totumque hominem deteriorem reddunt; hi ſi forte hallucinentur, ſola mente deteriores ſunt, cætera probi & recti cuſtodes.

Quum vero plerique arbitrentur, ad ſocietatis humanæ pacem ac tranquillitatem facere, ſi heterodoxi Doctores exterminentur, minuenda quoque hæc opinio eſt, & multorum exemplis comprobandum, magis turbatas fuiſſe iſtoc rigore Reſpublicas, quam pacatas. Machabæorum temporibus graviſſimis bellis occaſionem dedit inſtituta in Iudæos Religionis ergo ab Antiocho Epiphane perſecutio, quæ non niſi ceſſante hac finita ſunt. Demetrius Epheſinus cum Paulum docentem non ferret, magnis tumultibus urbem univerſam involvit. Idem accidit Hieroſolymis Iudæorum in Paulum furore. Quas non turbas orbi dedit Arrianorum in Catholicos, & Catholicorum in Arrianos rabies & immanitas, facem accendentibus tot Conciliorum hinc inde anathematiſmis. Quiſque quem in partes ſuas pertraxerat Cæſarem, ad oppreſſionem alterius partis voce & ſtylo armabat. Nimia Romanorum Pontificum in Græcorum Eccleſias dominandi libido has peſſumdedit, & Chriſtiani orbis propugnacula Mahometanis aperuit. Superius ſeculum evolvite, & tot bellorum, calamitatum, vaſtationum cauſam aliam non reperietis, quam ſanguinaria Cæſaris in hæreticos, ſic vocabant, edicta. Nec pacari ante

Ger-

Germania, Gallia, Helvetia potuit, quam concesſa conſcientiarum & Religionem profitendi libertate. Vtique pacatiſſima videmus regna, ubi hæc viget. quod nec ipſum Turcarum Imperatorem latet, qui non ſuæ Religionis ſolum, ſed & Iudæis & Chriſtianis omnibus docendi copiam facit, nec quid ſentiant rigide inquirit, modo obedientiam ſibi & obſequii ſymbola cenſus annuos præſtent.

Et verum quoque hic eſſe comperimus, ut quales nos erga alios geſſerimus, tales erga nos alios experiamur. Hippone Africæ civitas, cum timore legum imperialium ad unitatem Catholicam compulſa eſſet, mox Vandali Arriana fide per Gotthorum Epiſcopos imbuti, in ſuæ Religionis formulas Epiſcopos orthodoxos jurare coëgerunt, aut Eccleſiis abire. Ea quoque tempeſtate, qua Innocentius Romæ Novatianos aliaſque Sectas perſequi cœpit, & Eccleſias eorum diſſipare, Gotthi Italiam invaſerunt, Romam expugnarunt, omniaque fœdiſſime vaſtarunt. Trahitur in exemplum crudelitas, & placet poſterioribus priorum improbitas. Mahometus Turcarum Imperator ab ipſis Chriſtianis perſecutionum modos didiciſſe perhibetur. Et qua ſævitia nuper Catholici Reformatos, eadem hi variis in locis Catholicos exercuere. Exacti jam ſunt Rhætia Calviniani Paſtores, qui paucis retro annis Pontificios exegerant. Carent iidem Eccleſiis ſuis Aquiſgrani, qui non ita pridem ſuas Ieſuitis invidebant. Occupata in Bohemia ac

confœderatis regionibus Catholicorum templa, nunc, ita vertente res humanas Deo, iisdem reddita sunt, ac nuperis Dominis erepta. Tunc Loyolitis exulandum fuit, nunc ibidem Calvinianis Doctoribus. Admirabilia Dei judicia sunt, & arcano providentiæ motu efferos nimis & insolentes Reformatarum, uti vocant, Ecclesiarum spiritus retundit, ne Christiani esse desinerent, dum Principum sceptris inhiando pessimis artibus pomœria sua dilatare student. Qui Synodo Dordracenæ interfuerunt exterorum Theologi, ad Remonstrantium oppressionem consilia & operas contulerunt. At vix domum reversis institit divina Nemesis. Exulant Palatini, necnon Synodi jam dictæ choragus & in sacra ista fabula Davus, Abrahamus Scultetus. Affliguntur Wetteravici, dolent Hassi, tremunt Helvetii, & qui irarum nimbos nupera sua Anatome in exules Remonstrantes effudit Doctor Charentonnensis, nunc fuga vitæ suæ consulere cogitur. Faxit Deus, ne quam à domesticis suis Contraremonstrantibus, injuriam passi sunt Remonstrantes & patiuntur indies, eandem ipsis aliquando pari mensura rependant publici patriæ nostræ hostes. Pythagoreorum vox est: *Qui patitur quod fecit, ei jus contigit æquum.* cui consonum est Christi oraculum: Qua mensura mensi fueritis, eadem metientur vobis *. Vtique justum est apud Deum, vicissim reddere iis qui affligunt afflictionem: afflictis vero relaxationem †.

Et

* *Matth. 7.* † *2 Thess. 1.*

Et mirum tam faciles esse in perficiendis Ecclesiasticorum votis Magistratus, quos prudentia, judicii rectitudo ac erectior indoles populo secrevit. Vident utique, quibus causis ut plurimum ad mutua odia & offensas impulsi, inter se collidi ament, qui Religionis causam prætexunt. Non solus Abel pietatis suæ pœnas invido fratri dedit. Nec Iosepho soli contigit venundari, quod Patri suo gratior esset. Transiit hujus facti imitatio ad Iudæorum proceres, qui optima docentes & suadentes Prophetas crudelissime exceperunt. Tanta invidiæ ac ambitionis vis est. Illa dum virtutis splendorem non fert, sublatos mavult è medio ejus Sectatores, quam ut ea incolumi evilescat prorsus & despectui sit. Hæc dum alios luminibus suis officere videt, nullum non lapidem movet, ut in suspicionem adducendo optime de Repub. ac Ecclesia meritos, sola multitudinis applausus ac magnatum faventiam captet. Ob hanc causam Christum capitaliter oderant Pharisæi, quod hypocrisin ipsorum & fictam sanctimoniæ speciem detegeret, idque apud eos, apud quos bene audire existimationis ipsorum intererat. Alii avaritia correpti & è rebus sacris quæstum facientes hostiliter eos persequuntur, per quos impediri credunt, ne consueta ad res suas fiat accessio. Talis fuit Demetrius iste, argentarius Ephesinus, qui totam Ephesum in Paulum concitavit, quod videret ipsum suis concionibus, non Dianæ solum cultum, sed & quæstum quem inde faciebat

uberrimum, imminutum ire. Sunt quos zelus Dei & Religionis ſtudium, ſed cum ignorantia conjunctum transverſos rapit, qui Chriſtianos perſequendo Chriſti ſe cauſam ſtrenue agere ſibi perſuadent, & dum Deo ſuo Maozim, hoc eſt, violentiæ & crudelitati litant, Deo ſe ſacrum facere autumant. Atque his utpote nequaquam peſſimis veniam oravit Chriſtus. Cæteri malitia peccant, licet zeli quoque nomine invidiam, malitiam, avaritiam aliaque vitiorum portenta tegant, nec populum ſolum hiſce præſtigiis faſcinent, ſed & judicum oculis tenebras offundant. Ad quæ ſi attenderent Rerumpub. rectores, parcius Theologorum inſtituto obſequerentur. O ſeculum! Chriſti ſtudio ſanguinarii erimus, qui ne aliorum ſanguis effundendus eſſet, ipſe ſuum effudit. Chriſti ſtudio zizania extirpabimus, qui ne bonæ fruges extirparentur, ad meſſem uſque juſſit relinqui zizania. Chriſti ſtudio alios perſequemur, qui juſſit ut ſi nobis feriatur mala dextera, obvertamus ſiniſtram. Chriſti ſtudio inferemus aliis malum, qui nobis ut pro malo bonum reddamus præcepit.

Illud quoque intelligendum erit, uti omnium peccatorum, ita ſuſceptæ in conſcientias dominationis initia periculoſiſſima eſſe. Placent ſibi Principes nonnulli, ſi à vivicomburiis, laqueis ac gladio abſtinentes, intra exilia, carceres & mulctas pecuniarias conſiſtant. Sed quotusquisque eſt, qui, poſtquam Chriſtianæ clementiæ fines

fines semel transgressus fuerit, non sensim peccando proficiat, & invisam primo sævitiam postremo amet. Rempublicam vestram considerate. Profecistis pedetentim, & per gradus à pristina Batavorum ac Belgarum mansuetudine ac humanitate, quibus virtutibus hactenus celebres fuistis, multum descivistis. Itum est à mulctis ad proscriptiones & exilia, ab his ad carceres perpetuos, ab his ad civium expilationes ac ædium direptiones, ab his ad insontium aliquot animarum, quæ ad verbi divini auditum se rus contulerant, sanguinarias lanienas, non quas fecistis ipsi, sed quas aut ab irata plebe, aut effero milite fieri impune permisistis. Itis, quo vos subditorum vestrorum ducit, uti creditur, pertinacia, & dum illi prævaricandi finem non faciunt, nec vos persequendi. Illi perire malunt, quam spiritualis vitæ pabulo privari, vos perdere illos mavultis, quam ut ipsorum zelo zelus vester, ipsorum constantia expugnata videatur vestra majestas. Obversatur animo illud Iunonium: *Mene incepto desistere victam?*

Quare rectius feceritis Illustrissimi Viri, si aliam viam ingressi nimios hosce impetus sistatis, ne ulciscendi magis libidine, quam Religionis amore duci videamini. Efflagitat hoc multitudo, patitur conscientia, suadet æquitas, fert humanitas. Præstat in Religionis controversiis partes admittere, quam pietatis titulo tyrannidem exercere. Multæ in domo Patris mansiones sunt, nec ob solos Calvinistas creata cœlo-

rum machina. Latius patet Ecclesiæ Catholicæ nomen, quam ut tam arctis ea limitibus circumscribi debeat. Quod si ita est, inhumanum erit iis patriæ hujus portiunculam invidere, quos inter cælestis patriæ hæredes ac bonorum suorum consortes adscripsit supremum Numen: iis alimoniam negare, quos pascit Creatoris benignitas: eos anathemate ferire, qui Christianam fidem ex primitivæ Ecclesiæ sensu profitentur. Et quanquam optabilius foret unum esse omnium fidelium cor, unam animam, tamen cum hæc per humanam infirmitatem obtineri non possit Ecclesiæ felicitas, minore incommodo cœtuum variorum admittitur distinctio, quam ut ante tempus messis, cum incerta adhuc est zizaniorum discretio, cum αὐτόπιστα [*ex seipsis fide digna*] non sunt Doctorum judicia, cum multorum injuria ac noxa judicii falcem stringatis. De aperte blasphemis non loquor, nec de iis, qui ipsa probitatis ac recte vivendi præcepta eversum eunt. De iis loquor, qui Dei timentes sunt: quorum vita innocens ac sancta conscientiæ integritatem arguit: nec alio fine sententiæ suæ inhærere probabile est, quam quia sic credere & Deo gloriosius, & nobis salutare magis existimant. Nostrum est, probare Spiritus an ex Deo sint, nec Prophetiarum diversitatem adspernari. Quod si non alio remedio quam persequendo servari posse creditur Ecclesiæ unitas, satius erit distinctos locis Ecclesiæ Catholicæ cœtus admittere, quam hujus vel illius oppressione

sione

ſione ad fictam ac imaginariam illam unitatem adſpirare. Non alia ſtatim eſt Eccleſia, quæcunque alia aut plus, aut minus ſapit, modo Ieſum profiteatur eumque crucifixum. Tu quis es, ait Apoſtolus, qui fratrem tuum condemnas? Nullo non tempore fuit Eccleſia Dei, nec tamen omni tempore ab omnibus credita, quæ nunc ſingula credi jubentur, & tamen ea credita, quæ neceſſaria creditu fuere. Hæc pauciſſima ſunt. In reliquis aut doctioribus nobis eſſe licet ſine ſalutis compendio, aut indoctioribus ſine ſalutis diſpendio. Nec parum his rationibus momenti adferent clariſſimorum Eccleſiæ procerum judicia, & candidiores calculi. Ita Lactantius *: Diſtringant, inquit, aciem ingeniorum ſuorum. Si ratio eorum vera eſt, parati ſumus audire, ſi doceant: tacentibus certe nihil credimus, ſicut ne ſævientibus quidem cedimus. Et paulo poſt: Quid ergo ſæviunt? ut ſtultitiam ſuam dum minuere volunt, augeant? Longe diverſa ſunt carnificina & pietas, nec poteſt aut veritas cum vi, aut juſtitia cum crudelitate conjungi. Sentiunt nihil eſſe in rebus humanis Religione præſtantius, eamque ſumma vi oportere defendi: ſed ut in ipſa Religione, ſic in defenſionis genere falluntur. Defendenda enim Religio eſt, non occidendo, ſed monendo; non ſævitia, ſed patientia; non ſcelere, ſed fide. Illa enim malorum ſunt, hæc bonorum. Et neceſſe quidem eſt bonum in Religione verſari non malum. Nam ſi ſanguine, tor-

* *Lib. 5. c 20.*

mentis, addam exilio, carceribus, mulctis Religionem defendere velint, jam non defendetur illa, sed violabitur. Tantum abest, ut probandum sit institutum vestrum, qui non tantum Patria expulistis viros extra controversiam Christianos, sed & aqua, & igni iis interdixistis, & officia humanitatis iisdem præstari & vitæ præsidia suppeditari severe prohibuistis. Alienissimum hoc est ab indole Christiana, alienum à Creatoris vestri moribus, qui dum Solem suum oriri sinit supra bonos & malos, nec hostibus quæ ad victum & amictum necessaria sunt denegari cupit, ad hujus suæ φιλανθρωπίας [*ergà homines benevolentiæ*] imitationem vos invitat. Et quid inhumanius, quam Religionem ad salutem hominum datam, ad bonorum pestem perniciemque conferre? Certe huic insolentiæ adversantur optimi antiquorum Canonum *, qui vetant, ne spirituales ullam ob rem, nedum ob fidem aut hæresin, quemquam occidere, aut ei manus injicere audeant, neque per se, neque per alios: ac neque voluntatem, neque factum, neque consilium suum ad id accommodent: quin etiam alios qui id fecerint, judicent atque puniant. Augustinus cum Manichæorum decertans hæresi ac impiis dogmatibus, hunc in modum illos affatur: Illi sæviant in vos, qui nesciunt cum quo labore verum inveniatur, & quam difficile caveantur errores. Illi sæviant in vos, qui nesciunt

* *Quæst. ult. cap. His à quibus de re jud. lib. 5. Quod de pænit. dist. 3, Periculose August. 14. q. 3, Plerique.*

nesciunt quantis suspiriis & gemitibus fiat, ut ex quantulacunque parte possit intelligi Deus. Ego autem sævire in vos omnino non possum, quos sicut meipsum illo tempore, ita nunc debeo sustinere, & tanta patientia vobiscum agere, quanta mecum egerunt proximi mei, quum in vestro dogmate rabiosus & cœcus errarem. Hilarius hanc sævitiæ in dissentientes speciem pathetice admodum deplorat adversus Auxentium Arrianum, his verbis: Ac primum miserari licet nostræ ætatis laborem, & præsentium temporum stultas opiniones congemiscere, quibus patrocinari Deo humana creduntur, & ad tuendam Christi Ecclesiam ambitione seculari laboratur. Oro vos Episcopi, qui hoc vos esse creditis, quibusnam suffragiis ad prædicandum Euangelium Apostoli usi sunt? quibus adjuti potestatibus Christum prædicaverunt? gentesque vero omnes ex idolis ad Deum transtulerunt? Anne aliquam sibi assumerent è palatio dignitatem, hymnum Deo in carcere inter catenas & post flagella cantantes? Edictisne regis Paulus, cum in theatro spectaculum ipse esset, Christo Ecclesiam congregabat? Nerone, aut Vespasiano, aut Decio patrocinantibus tuebatur, quorum in nos odiis confessio divinæ prædicationis effloruit? Illi manu atque opere se alentes, intra cœnacula, secretaque coëuntes, vicos & castella, gentesque fere omnes, terra ac mari contra Senatus-consulta & regum edicta peragrantes, claves (credo) regni cœlorum non habebant? aut

non

non manifesta se tum Dei virtus contra odia humana porrexit? cum tanto magis Christus prædicaretur, quanto magis prædicari inhiberetur? At nunc proh dolor divinam fidem suffragia terrena commendant: inopsque virtutis suæ Christus, dum ambitio nomini suo conciliatur, arguitur: terret exiliis & carceribus Ecclesia, quæ exiliis & carceribus est credita. Pendet ad dignationem communicantium, quæ persequacium est consecrata terrore. Fugat sacerdotes, quæ fugatis est sacerdotibus propagata. Diligi se gloriatur à mundo, quæ Christi esse non potuit, nisi eam mundus odisset, &c. Eadem Damasceno mens fuit, qui 3 sentent. cap. 32. tradit Euangelium toto orbe fuisse prædicatum, sed nullis telis, aut armis, aut bello suos adversarios vicisse, sed à paucis nudis, pauperibus, indoctis, & flagellatis confusos fuisse sapientes mundi. Quomodo enim posset Ecclesia habere martyres, si ipsa martyres faceret?

His expositis, quid V.V.C.C. agere oporteat, intellectum puto. Nunc si specialius Patriæ nostræ faciem, ac subditorum indolem: si tempora quibus vivimus: si ea, quæ nos manent incommoda & pericula; si Confœderatorum Principum studia, vota & consilia; si controversiarum argumentum: si exempla eorum, quos nimius in dissentientes rigor perdidit; servavit mansuetudo, aliasque circunstantias ponderare libeat, utique aliam regundæ reipublicæ viam ineatis oportet. Non ferunt Belgarum ingenia

im-

immites Dominos, & duci lenitate gaudent, cogi nolunt. Enimvero insita est animis ipsorum libertatis avitæ memoria, nec aliam ob causam Austriacos dedignati fuerunt, quam quod conscientiis imperiose præscriberent, & uni Religioni, quam fastidiebant nostrates, mancipatos vellent. Quoties majores vestri, quoties vos ipsi de Episcoporum tyrannide, civium carnificina, libertatis fœda oppressione, ac erepta publice docendi facultate conquesti estis. Quoties docuistis, ac in Ordinum comitiis ursistis, non alia ratione, quam conscientiarum libertate componi posse Reip. tempestatem? Quoties ipsi vel in urbibus intra cœnacula, vel extra urbes in compita, lucos, ac loca publica ad conciones confluxistis? Nunc vix in ocio positis eadem sævitiæ exempla placere occœperunt, & damnata in hoste inclementia adlubescit. Non ovum ovo magis simile, quam nupera vestra Edicta Edictis Regis Hispaniarum, solo mortis ac vivicomburii supplicio excepto, nisi forte pejus quiddam morte æstimari possint æterni, iique infames ac delibato scurrarum flori dicati carceres. Suscepta semel vobis Synodici Decreti assertio est; sed quas non illa turbas, quæ non mala dedit? Vultis catalogum. Sic contexo. Primum neci *Ioh. Barneveltii*, ad summa sæpe discrimina delecti viri occasionem dedit & justi speciem, qui ut innovatæ Religionis reus teneri posset, falsitatis & novitatis crimine notanda fuit primitivæ Ecclesiæ sententia. Hinc in Remonstrantes ad Synodum cita-

citatos translata tempestas, qui ęterno exilio mulctati sunt, quod sordidi stipendii spe veritatem, quam hactenus professi fuerant, silentio prodere detrectarent. Ab his in reliquos promiscue Ecclesiæ Pastores sævitum, quibus aut exulandum fuit miserrime, aut commissi sibi à Domino talenti promittenda improba suffossio. Nec stetit intra Ecclesiasticos rigor. Sed & Politicos, quotquot placuissent Remonstrantium studia, animadversum. Æternæ custodiæ mancipatur H. Grotius, & qui maris vobis libertatem, qui Reipub. vestræ jus & antiquitatem, qui Pietatem denique vestram scriptis suis constanter asseruit, in Tullianum compingitur. Iustitiæ severus cultor Hogerbetius, par cum Aristide ab ingrata republica præmium reportat. Exulant alii autoritate & prudentia insignes viri, de patria optime meriti. Reipublicæ clavo depulsi sunt passim gubernatores ac rectores fidelissimi, & junioribus ac rerum inexpertis, commissa in tam turbato mari navis Belgica. Civium vestrorum optima pars alibi efferi militis truculentiæ, alibi harpyjarum furoribus, alibi famelicorum prætorum insatiabili objiciuntur avaritiæ. Nempe his victimis litandum fuit Synodi Dordracenæ Patribus, nec nisi miserorum sanguine placari potuit sacræ istius Dianæ rabies. Vt de Schismate jam nihil dicam, quo & patriæ vires & Ecclesiæ distracta unitas. Vtrique moderatione, placabilitate, & concordiæ studiis occurri in tempore potuisset. Nunc extra medelæ spem

morbus

morbus eſt, nec remedia admittit, quin certiſſimam internecionem minatur, niſi urendi & ſecandi finem feceritis. Flagrant odiis mutuis civium animi, & Cadmæam victoriam affectant, quæ non minus victoribus quam victis luctuoſa erit. Patent adulatoribus aures eorum qui rempublicam gubernant. Delatoribus & ſycophantis facta venia, nec tuta ab horum improbitate innocentia multorum. Hypocritarum & foro utentium tanta copia, quanta autumni tempore cicadarum. Et quia Religionem Synodicam profitendo quæſtum ſe facere vident, religioſiſſimum quisque ſe ſimulat, cum ſit peſſimus. Creditur mercenariis linguis, & venali teſtimonio ſuccumbit perſpecta multorum probitas. Amiſſa quoque multarum urbium priſtina ſecuritas exercitus veſtri copias labefactat, & neceſſaria fiunt præſidia, dum absque neceſſitate ut hoſtes metuitis, quos ſola manſuetudine vobis devinxiſſe oportuit. Et quam peſtilens illud in omni Rep. ſit malum, libellorum famoſorum licentia, probe noviſtis, quibus cauſam & fomenta ſubminiſtrat inſueta imperii facies, & Sejanorum ſubita felicitas. Vacillat publica authoritas, quam impune laceſſit ſubditorum maledicentia, nec tuta ſunt imperia, quæ metu magis, quam ſubditorum conſervantur benevolentia. Nec gratis profecto diſputatum fuit in Synodo, ſed magno ære redempti Canones. Precio empta patriæ infelicitas, & non niſi magna ærarii publici penuria ſatisfactum Eccleſiaſticorum libidini. *Tantæ*

molis

molis erat Calvini condere gentem. O conditionem miseram Reipubl. vestræ, in qua diligentia plena simultatum est, negligentia vituperationum, ubi severitas periculosa est, liberalitas invita, sermo insidiosus, assentatio perniciosa, frons omnium hilaris, animus multorum iratus, iracundiæ occultæ, blanditiæ apertæ. O speciem dignitatemque populi vestri, in quo ea, quæ victis civitatibus accidunt, patiuntur cives, disturbantur tecta, diripiuntur fortunæ, gubernatores dejiciuntur fortissimi, præficiuntur vix prætextati, & de patriæ patribus arbitria funeris petuntur; denique patriæ causa patria amittitur.

Quod si domesticis malis affici vos non patiamini, & invidiam armis vos superasse jam creditis, moveat quæso vos exteri hostis metus. Effluxit induciarum tempus, & recrudescente recens bello & domi & foris bellandum erit. Prudenter veteres Romani tribunitios motus sopiebant, quoties externus hostis finibus instaret. Idem vobis faciendum, nisi vinci vultis ab eo, quem sola civium concordia vicistis hactenus. Horum siquidem discordiæ sunt, quæ hostibus magnarum rerum præbent occasiones. Raro fortuna invidiam suam populo uni in alterius perniciem commodat, nisi prius ille turbatis domi rebus vitia ipse sua viresque regere nesciat. Quare tumultus domesticos, dum tempus est, componite, malorum nostrorum causas tollite, ne verum fiat, quod vaticinatus dicitur Geldorpius quidam, *Principium fuit ex irata plebe tumultus,*

tus, Finis ab irata plebe tumultus erit. Nihil Reipubl. periculosius accidit, quam imperantum superba securitas, & iratæ plebis contemptus. Sæpe animus, qui dubiis rebus fuit infirmior, desperatis confirmatus est multum. Vbi vires dominorum suorum frangi videt populus, suas colligere incipit, & injuriam illatam si ulcisci queat, perire amat. Præterea ita ratiocinatur: si propter plebem Rex est, non plebs propter Regem, plebis commoda Regis commodis anteponi debere, nec Regis illum aut Patris gubernatorisque nomen mereri, qui ex civium oppressione gloriam & voluptatem capit.

Et quid non largiendum ingeniis, in tam inextricabili quæstionum sublimium de Prædestinatione Labyrintho? præcipue cum de Ariadnes filo, quo vestigia legere necesse est, controvertatur. Vtinam Cœlestini Episcopi vobis placuisset modestia, qui nec Augustini contemnere audebat placita, nec eadem volebat adstruere. Prisca Ecclesiæ lumina, Iustinus, Irenæus, Clemens Alexandrinus, Chrysostomus, Damascenus, Hieronymus, aliique complures, Græci pariter & Latini cum Remonstrantibus crediderunt.

An hos superstites Ecclesiæ communione arceret Calvinus, vos Belgio? Nunquam jure Canonico in ita sentientes animadversum. Nunquam hæc controversiarum puncta dissipandis Ecclesiis, nedum excutiendis Magistratibus occasionem prębuere. Scilicet plus sapimus juvenes

Patribus, nepotes majoribus nostris, & hoc tempore necessarium esse cœpit, quod nunquam fuit.

Nec silentio prætereundum, multa calide, multa inconsiderate & vindictæ potius studio, quam consulto geri à novitiis Magistratibus. Offensarum suarum memor privatas injurias quisque ulciscitur, & victoria potitus ferocior impotentiorque redditur. Quæ profecto excitare vos debebant, ut propius in Rempubl. aciem intenderetis, & vehementiam multorum ac implacabilem iram in gyrum rectæ rationis duceretis. Nihil enim recte, nihil prudenter fieri potest ab animo, quem ira occupavit. Prohibenda hæc est maxime in puniendo, cum proprium irati sit, cupere ei, à quo læsus videatur, quam maximum dolorem inurere.

Est adhæc prudentiæ, non ostendere, quibus rebus impar sis, & cum sæviendo compesci non possit populi oppositus furor, concedendo eundem vincere. Cunctando non minus, quam aperto Marte restituitur res Romana, & peragit potestas tranquilla, quod nequit violenta. Nihil vel parum hactenus profecistis Edictorum numero ac severitate, nec expugnata plebis constantia, (vos pertinaciam vocatis) sed firmata magis. Et nescio quo obnitendi studio ea sæpius committere amant, quæ sæpe vindicantur. Politicorum monita sunt: severitatis assiduitate authoritatem amitti, & non minus turpia esse Principi multa supplicia, quam Medico funera.

Nec

Nec contemnenda quoque vicinorum Regum de hoc vestro instituto judicia. Anglo quin placeat non est dubium, quanquam vos illi non usqueadeo. Vbi in discrimine erunt res vestræ, ociosum se spectatorem præbebit vestræ calamitatis. Gallo quin ægre sit non ignoratis, & insigni Reip. vestræ damno spreti Oratoris Boisisii culpam luitis. Helvetios transalpinos considerate, quos contemptus Legati Gallici pessumdedit, & sero ad pedes Ludovici duodecimi supplices provolvi coëgit. Præstat Prometheos esse, quam Epimetheos. Vereor ne eadem vos propediem mansura sit sors. Non ea imperio vestro parta securitas, ut tanti Regis benevolentiam superbe contemnere debeatis. Sententiam Ecclesiarum suarum in Synodo damnatam esse iniquissime ferunt Daniæ & Sueciæ Reges, & à Calvinistarum supercilio sibi metuunt. Nec Saxoniæ Duci ob eandem causam gratiores estis, ad cujus offensam hoc accessit, quod vobis authoribus aut saltem fautoribus, (uti fertur) recuperandi Electoratus Saxoniæ spem concipere ausus fuerit Dux Weimarius. Quotquot Confessioni Augustanæ favent Principes, Synodi vestræ Canonibus Anathema scribunt, & qua fide à Pareo aliisque Theologis oblata ipsis fuerit societatis dextera jam didicerunt; nempe, ut in societatem admissi, aut contra, quam sentiunt, credant, aut muniis publicis, cum sacris tum profanis, Remonstrantium exemplo, decedant. Quod si in horum omnium amicitia, fœderibus, auxi-

auxiliis quidquam positum creditis, tempus est medicam manum laboranti patriæ admovere, & illorum Principum exempla imitari, qui concessa Religionum libertate, pacata habere malunt imperia, quam illa erepta cum intestina civium pertinacia perpetuo luctari. Cum vero imperantium unicus scopus esse debeat, ut opibus firma, copiis locuples, gloria ampla sit Respublica, deliberandum vobis an huic fini accommodata sit præsens imperii forma. Libertatis obtinendæ spe in loca hæc ex omnibus terrarum oris concessere populi, & Christianæ moderationis fama inclaruistis hactenus. Rigida imperia qui ferre nequiverunt, hic sedes suas locatum venerunt, Puritani, Brunistæ, Lutherani, Anabaptistarum cœtus varii, Iudæi ipsi. Quibus omnibus dum docendi copiam facitis, & solis Remonstrantibus denegatis, faciliores vos erga exteros quam indigenas præbetis, & dum illos prudenti Religionum tolerantia huc allicitis, hos fastidiose contemnendo è Republica vestra abigitis. Quæ res facit, ut felicitati vestræ inhient vicini Principes, & vestra culpa quisque frui studeat. Invitant ad se, quos vos fastiditis, Danus, Suecus & Holsatiæ Dux. Quin & proprii commodi spe humaniter tractant exules vestros Archiduces, ut, qua illi hactenus male audiverunt, in vos derivent sævitiæ infamiam.

Quæ cum ita sint Illustriss. ac Potentiss. Ordines, revocate jam animos vestros ab hac nostra disputatione ad universam Rempublicam, & ad

reli-

reliquas veſtras, quibus patriam hanc feliciſſime tutati eſtis virtutes, fortitudinem, inquam, conſtantiam, fidem, authoritatem, clementiam quoque adjungite, quæ lenitate, manſuetudine, temperantia ſua ſervatum it eosipſos, qui ſe perdunt. Hanc ſi conſiliorum veſtrorum adhibueritis directricem, ſecuram magis & tutam habebitis Rempublicam, amore popularium, non metu firmatam. Hoc munimento tuti, munimento non egebitis. Firmiſſimum id imperium, quo obedientes gaudent. Scitote civium non ſervitutem vobis, ſed tutelam creditam eſſe, nec Rempubl. tam veſtram eſſe, quam vos Reipubl. Inſuſurrat vobis prudentiæ civilis magiſter Tacitus; novum imperium inchoantibus utilem eſſe Clementiæ famam. Pergite iiſdem artibus tueri Rempubl. quibus illa nuper ab Hiſpanorum tyrannide vindicata eſt. Quod ſi mutetis indolem, metus eſt ne fortuna quoque cum moribus mutetur. In nullos magis inſurgunt homines, quam in eos, quos imperium in ſe adfectare ſentiſcunt. Non ſolis viribus ac armorum præſidio credere æquum eſt, ſæpe acri potior prudentia dextra. Sint ante oculos illi Principes, quos nimia in ſubditos inclementia cervicibus publicis depulit. Temperatus timor eſt, qui cohibet, aſſiduus & acer in vindictam excitat. Et ut arbores quædam reciſæ magis pullulant, ita publica crudelitas auget inimicorum & malignantium numerum, non minuit. Remove terroris cauſas, ilicet qui timere deſiit, odiſſe

incipiet, & repertis authoribus tollet animos. Male illi & sibi & publico consulunt, qui ex magna fortuna & adversariorum victoria licentiam tantam usurpant, & non tam, quod liceat, quam quod libeat, agunt. Illa demum laudabilis victoria est, quæ cum paucorum exitio conjuncta est, tum ex qua victor majorem prudentiæ moderationisque laudem refert, quam fortitudinis aut felicitatis. Privatas ergo offensas missas facite, quæ non raro rectores Rerumpubl. stimulant in publicum exitium. Absit à consiliis vestris contumacia, nec dedecus fore credite, Edictorum severitatem mitigasse; Moderanda sententia est è Reipubl. tempestate, tanquam navigium aliquod. Non semper it uno gradu vir sapiens, sed una via; nec cursum eundem tenet, sed portum. Arte & flexu subinde opus, & contracta sæpius juvant vela, quæ expansa periculum minantur. Adulatoribus quoque aures occludite, nec ab Ecclesiasticis duci vos sinite, uti nervis alienis mobile lignum. Hi in causa sunt, ut non solum fiant, quæ vultis vos, sed etiam ut ipsis morem gerere vel inviti cogamini. Accendit has dissidiorum faces Religio, quæ nunquam felici successu in Repub. hac vestra coërcita fuit. In Repub. inquam vestra, in qua omnes disputare malunt quam vivere, & libertati assueti dura servitia pati nesciunt.

Quamobrem recte feceritis, si mitigata Edictorum acerbitate docendi libertatem Remonstrantibus concedatis, nec imperium diutius in con-

conſcientias vobis affectetis. Connivere hic melius,quam intempeſtivis remediis delicta accendere. Majorum noſtrorum ad Regem Philippum,ad Margaretam Parmenſem vox fuit;Mentium Regem Deum eſſe; Belgarum ingenia non niſi facili frœno regi: Edictorum rigore vaſtari magis civitates, quam corrigi. Cur hæc vobis jam præcepta ſaluberrima diſplicent? Cur in eundem, in quem Auſtriaci, lapidem impingitis? Cæſaris effatum eſt, Potentia mediocritate exercita, omnia parta conſervat. Et remiſſius imperanti melius, inquit Seneca,paretur. Seditionibus, ſi quas metuitis, occurrere in tempore, prudentia, authoritate, potentia poteſtis, quin iis legibus libertatem concionandi circunſcribere,quibus Reipubl. veſtræ ſecuritati abunde proſpectum ſit.

Proſcriptionum, exactionum, incarcerationum (voces ad Reip. perniciem natæ) finem aliquando facite. Rectores vos,non Dominos,ſubditos,cives,non ſervos,cogitate. Magis civitates ad obſequium flectit parcitas animadverſionum. Et illud laudabile, ut, ſi pœna opus ſit, ea ad paucos, metus ad omnes redeat.

Iram maxime prohibete in puniendo; nam irati dum ad pœnam acceditis,nunquam mediocritatem illam tenebitis, quæ eſt inter nimium, & parum. Expendite Contraremonſtrantium efferos & ſolo vindictæ ſtudio flagrantes animos,& ab hierarchia ipſorum vobis ſedulo cavete. Turpe eſt eam his hominibus concedi à vobis

authoritatem, ut omnium civium ſalus, vita, libertas, aræ, foci, bona, fortunæ, domicilia, ex ipſorum nutu, ac gratia pendere videantur.

Expendite, cum optima Reip. parte vos contendere, quam ſola facilitate placare poteſtis. Nec permittite, ut fictis proditionis criminibus graventur fideliſſimi cives, quorum perſpecta eſt in rebus magnis & honeſtis vita: aut ut ſceleratiſſimorum hominum quotidianis calumniis impune objiciantur devota ad neceſſariam Patriæ defenſionem pectora.

Revocate exules, & culpam hanc ſuam agnoſcant, quod de veſtra clementia hactenus deſperaverint. Si Synodi decretis per conſcientiam ſuffragari nequeunt, ſatis ſit publicis eos functionibus & ſtipendiis privari. Ne triſti divortio à conjugibus maritos, à liberis parentes, à complexu ſuorum diſtrahite vitæ, generis, ſanguinis, affinitatis, & ſtudiorum hactenus genere junctiſſimos. Fruantur illo quoque aëre, in quo nati primum, mox & educati ſunt. Doceant Eccleſias ſuas, quæ doctrinam ipſorum amplexæ ſunt, cum tota fere Religione, imo tota, ſi Chriſtianam ſpectes, diſſidentibus, docendi libertatem non inviti concedatis.

Sinite quæſo, ut aliquid ponderis apud vos habeant, tot civitatum, tam crebræ, tam ſeriæ ſupplicationes, illarum præcipue, quarum vel longa obſidione, vel everſione fracti fuere hoſtium impetus; quarum conſtantia, fide, animi magnitudine Patria noſtra, Deo vindice, ſarta tecta ſtetit.

Hoc ſi feceritis, coaleſcent civium diſtracti animi; gaudebunt imperio veſtro ſubditi omnes; prudentiæ & clementiæ fama, ad quam omnia dirigenda principibus, clari eritis; belli adhæc ſubſidia auctius & libentius ſubminiſtrabuntur; cum ea non in civium oppreſſionem, ſed juſtam defenſionem conferri conſtabit: dolebunt felicitatem veſtram, quotquot ei invident, gratulabuntur Confœderati Principes; reviviſcet Religionis anima Charitas, & quas nunc civitates tuentur militum copiæ, ſolus civium tuebitur favor. Denique, quæ votorum veſtrorum ſumma eſſe debet, Amorem veſtri apud ſubditos, metum apud hoſtes relinquetis. Anno 1620, menſe Sextili.

6.

BARTOLDO NIHUSIO S. P.

CLariſſime Doctiſſimeque Vir,

Facit ea, quam de humanitate tua concepi, fiducia, ut litteris hiſce te affari in animum induxerim, non ut de ſtillicidiis (quod ajunt) aut fundis litem tibi moveam, ſed ut tecum de Chriſtianæ fidei capitibus placide & in timore Domini conferam. Innotuiſti mihi partim ex ampliſſimi præſtantiſſimique Viri D. Matthiæ Overbeecquii, ſummi eruditorum æſtimatoris commendatione, partim ex ſcriptis tuis cum publicis tum privatis. Ita de eruditione tua, & in Religionem Chriſtianam affectu ſtatuo, poſſe me à te doceri, ſi errare comperiar, nec gravem te

fore in erudiendo eo, quem à recto ſalutis tramite aberrare facile judicabis. Etenim Reformatam (quam vocant) Religionem jam inde à teneris amplexus ſum, & etiamnum amplector. Hac fide aut ſtabo, ſi vera ſit, aut cadam, ſi falſa. Veram eſſe hactenus mihi perſuaſi firmiter. Quicquam me credere, quod damnationis me reum facere poſſit, equidem ignoro. Quicquam me non credere, quod ad ſalutem creditu neceſſarium ſit, itidem ignoro. Tu cum ſtatuas Reformatam Eccleſiam veram Dei Eccleſiam non eſſe, aut ejus partem, me iſtius Eccleſiæ membrum à fidei Chriſtianæ fundamento aberrare credas oportet.

Quare à te indicari velim: Primo articulum aut articulos aliquot, quorum merito damnatorum numero adſcribi debeam. Secundo, quidnam judicio divino ad ſalutem putes creditu neceſſarium eſſe, quod non credam ego cum Eccleſia Reformata. Cum fidem meam Eccleſiæ Reformatæ cancellis ac Confeſſionibus circumſcribo, controverſias iſtas de Prædeſtinatione ejusque annexis excipi volo. In his principiis nos convenire arbitror:

I. Solius Dei eſſe vitam æternam largiri.

II. Nulli eam largiri niſi Religionis veræ cultori.

III. Solius Dei eſſe præſcribere vel mediate, vel immediate, qua Religione ac fide coli ab homine velit.

Hic ſi operam tuam mihi de ſalute mea ſerio cogi-

cogitanti commodaveris, summo me beneficio affectum putabo. Faciet hæc res, ut aut propius accedam ad vos, aut ubi sum & steti hactenus, majore animi fiducia persistam. Brevitatem amo, simplicitatem, modestiam, candorem. Has virtutes uti à te expeto, ita ipse quoad possum præstare per Dei gratiam adnitar. Vale vir eruditissime, & fecialem hunc non contendendi, sed discendi studio à me ad te profectum humaniter excipe. Lugd. Bat. IV Non. Maji, An. 1624.

7.

Ecclesiæ, ut vocant, Reformatæ civi isti anonymo, cujus literas, profecto humanissimas, Leydâ ad me curavit Amplissimus D. Overbequius, Salutem omniaque Christiani amoris officia, BARTOLDUS NIHUSIUS.

C*larissime Vir, amice in Christo exoptatissime*, tametsi de nomine hauddum cognite. Paucis ac dilucide tibi expediri cupis duo. Vnum est, annon conveniat inter nos de tribus hisce: I. Solius Dei esse, vitam æternam largiri. II. Nulli eam largiri nisi Religionis veræ cultori. III. Solius Dei esse, præscribere vel mediate, vel immediate, qua Religione ac fide coli ab homine velit. Alterum, quidnam in Religione tua esse putem, ob quod salvari nequeas; quidnam item abs te ignoretur eorum, quæ ad salutem creditu sint necessaria.

Non

Non quidem Theologus ego, vir humanissime, sed vix Neophytus Ecclesiæ nostræ Catholicæ; & editum quoque est sat librorum, ad quos remittere te queam: quia tamen meam tenuitatem tanti facis, ut audire illam gestias, morem gerere oportet. Sane de tribus istis, quæ primo loco dixisti, assentior. De duobus autem reliquis ita accipe.

Et de priore quidem prius. Cujus Religio nititur conclusionibus, quæ non sunt infallibile verbum Dei, sed fallibile verbum hominum, is sicuti fidem salvificam non habet, ita salvari nequit. Talis autem tua Religio. Conclusionibus enim nititur, quæ exstant in Confessionibus Ecclesiæ tuæ Reformatæ; quemadmodum ipse scribis. Non sunt autem conclusiones istæ infallibile verbum Dei, sed fallibile verbum hominum; utpote neque conscriptæ, neque adprobatæ à talibus, quales olim Prophetæ, Apostoli aut Euangelistæ, verum ab iis qui saltem ingenii sui naturale ac fallibile judicium, in Scripturis explicandis indidemque argumentando, sequuti: quum contra assensus fidei salvificæ, absque omni mentis discursu sit. Ergo sicuti proinde fidem salvificam non habes, ita salvari etiam nequis.

Iam de posteriore. Qui infallibiliter certus esse vult, adhærere se ipsissimo Dei verbo per omnia, ille si falli hac in re ipsemet potest, ab ore alicujus pendeat necessum est, qui simul & infallibilis heic sit, &, quoties requiritur, explicando sese clarius, omne penitus dubium tollere valeat.

valeat. Neque enim Confeſſiones illæ veſtræ ad id ſufficiunt; quum fallibiles ſint. Imo neque Scripturæ ipſæ; quod in fide errantibus fluctuantibusque explicare ſe amplius, quam factum hactenus eſt, nequeant. Tu ſine dubio infallibiliter certus eſſe vis, adhærere te ipſiſſimo Dei verbo per omnia: nempe quia ſalvari aliter haud datur. Ergo quum falli ea in re ipſemet poſſis, ab ore alicujus pendeas neceſſum eſt, qui & infallibilis heic ſit, & explicare ſeſe clarius, quoties poſcitur, valeat. Ejusmodi autem os infallibile ignoras tu cum tua Eccleſia Reformata. Viden' ergo, quidnam te lateat eorum, quæ ad ſalutem creditu cumprimis neceſſaria?

Atque hæc ad tuas, ut voluiſti, ſermone brevi ac ſimplici. Plura alias, ubi, quænam ſint illæ, quas innuis, Confeſſiones, propius cognovero. Modeſtiam & candorem ſicuti merito exigis, ita deſiderari in me nunquam patiar. In te certe virtutes iſtas mirifice elucere, argumento tua eſt epiſtola. Quam proinde valde exoſculatus ſum. Sicuti & gratias nunc ago maximas de benevolentia in immerentem me; quam indiciis haud equidem obſcuris declaraſti. Faxit Numen cœleſte, ut videamus nos invicem, ſuperata mortali hac vita, in civitate illa ſupera, æternum triumphatura. Vale, vir clariſſime. Coloniæ, 20 Maji, 1624.

8. BAR-

8.

BARTOLDO NIHUSIO S. P.

QVod tam humaniter ad litteras meas responderis, gratias tibi maximas debeo, doctissime Nihusi. Non fefellit me expectatio mea, quin tui in me, licet tibi ignotum, affectus testimonium luculentum præbuisti tam benigna ac expedita responsione. Vtinam inter sententiis opinionibusque discrepantes, animorum illa hostilis dissensio & personarum exulassent odia. Certe feliciori hactenus successu processisset Christi negotium, & faciliori ad veritatem via itum fuisset. Sed nos priorum naufragiis edocti scopulos istos vitemus, & charitatis ac mansuetudinis spiritu alii alios erudiamus. Hac æmulatione si ducamur, aderit cœptis nostris supremum Numen, nec irreligiose tractabitur veritas, ubi ejus causam amice disceptabit Charitas. Sed ad rem.

Duo postulaveram: Prius erat, ut articulum mihi aut articulos indicares in Religione mea, (cujus summam Confessionibus Reformatarum Ecclesiarum contineri scripseram) quorum nomine salvari non possem. Cum enim plurima Religionis Christianæ dogmata tecum communia habeam, volebam unum aut alterum dogma ex Confessionibus nostris excerpi, quod salutis spem mihi judicio tuo præcideret. Quid facis? latius quam petebam responsum tuum diffundis, & totam Religionem Reformatam argumento

mento

mento generaliore convellis. Scio Religionem omnem vel oppugnari posse universim, vel per partes, excutiendo singula aut præcipua ejus dogmata. Posterius ut fieret petieram ego, prius facis.

Dices forte, si in universum mihi persuaderi possit fidem Reformatorum salvificam esse non posse, supervacaneam esse anxiam & sollicitam hujus vel illius dogmatis disquisitionem. Agnosco. Sed jam non ex meo, qui præivi, sed tuo sensu ac præscripto disputabitur.

Verum ne imperiose tibi præscribere velle videar, aut probationis tuæ momenta contemnere, quam feliciter hoc ipsum, quod intendis, præstes, examinandum. Sic disputas:

Cujus Religio nititur conclusionibus, quæ non sunt infallibile Dei verbum, sed fallibile verbum hominum, is, sicuti salvificam fidem non habet, ita salvari nequit.

Talis autem Religio tua. Ergo.

Hujus Syllogismi minorem sic probas: quia nititur conclusionibus quæ exstant in Confessionibus Ecclesiæ tuæ Reformatæ, quemadmodum ipse scribis. Non sunt autem illæ infallibile verbum Dei. At ego, mi Nihusi, confidenter nego à me scriptum esse, Religionem meam niti Confessionibus Ecclesiæ Reformatæ. Quæso literas meas excute, & verba ista profer. Scripsi, fidem meam Confessionibus Ecclesiarum Reformatarum circumscribi. Hoccine tibi est dicere fidem meam iis niti? Non sunt Confessiones fidei fundamenta

damenta aut baſes, ſed explicationes illorum ſenſuum, quos ſub Scripturæ phraſibus & verbis concipiunt illi, ad quos eæ Confeſſiones pertinent. Fidei meæ fundamentum unicum cui illa innititur ſunt ſacræ litteræ. Vt autem tibi conſtet, quo ſenſu eas in rebus fidei interpreter, adeoque diſputandi tibi materiam ſufficerem, ad Confeſſiones noſtras te remiſi, & fidem meam iis explicari, & ſummatim comprehendi ſignificare volui. Dico ergo, fidem Reformatæ Religionis, hoc eſt, fidei meæ dogmata contineri Scripturis. Dico eandem contineri Confeſſionibus. Prout Scripturis continetur, & Dei verbis infallibilibus enunciatur, fidei meæ ſalvificæ fundamentum eſt unicum. Prout Confeſſionibus continetur non eſt fidei meæ fundamentum, ſed declaratio ſolummodo ſenſuum Scripturæ circa res fidei. Ne enim ſub verbis Scripturæ hæreticos, aut impios ſenſus fovere credantur Chriſtiani, aut iſtiusmodi ſenſus foventes diſſeminantesque Eccleſiæ ſuæ ſocietate dignari, pia quadam neceſſitate ad Confeſſiones & ſymbola adiguntur. Non ergo fidei ſunt tibicines, ſed potius ſenſuum fidei concordiæque circa illos in hoc vel illo cœtu publici tubicines. Scripſi & hoc: Hac fide, nempe Reformatæ Religionis, aut ſtabo ſi vera ſit, aut cadam ſi falſa. Sed nec inde recte inferas, fidem meam ſalvificam niti Confeſſionibus. Hoc enim ad inſtitutum inter nos certamen reſtringi volo, in quo ſtabo victor, ſi Confeſſiones nihil habeant ob quod ſalvari ne-

nequeam, nihil ignorent, quod judicio divino, me ſcire neceſſe ſit, cadam vero victus, ſi probaveris eas iſtis nominibus peccare, adeoque falſas eſſe. Metaphora ſumta eſt à gladiatoribus, qui ut victores evadant ſtatum ſuum tueri dicuntur, nec ab eo ſe deturbari patiuntur. A Confeſſione hac vel illa deturbari poſſem, à Scriptura nunquam. Nolim equidem nos hic in diſputationem de Confeſſionum autoritate ac fide divagari, alienum hoc foret à propoſito. Verum aut aliter argumentationis tuæ nodum ſtringe, aut quod malim oſtende in Confeſſionibus Reformatorum dogma unum aut alterum, ob quod ſalvari nequeam, ὅπερ ἔδει δεῖξαι. [*quod debebat indicari.*] Confeſſionem elige quam velis, plurimæ enim ſunt, ſive eam, quæ à Belgicis Eccleſiis exhibita eſt Philippo II, Hiſpaniarum Regi, vigente hic perſecutionum æſtu, ſive eam quam amplexus eſt Palatinatus, Catecheſin Heydelbergenſem vocant, ſive eam, quæ tibi aliquando placuit, Auguſtanam Confeſſionem. Plurima in his ſunt dogmata, quæ anathemate percuſſit Synodus Tridentina. Tu unum aut alterum ſelige ob quod ſalvari nequeam.

Poſterius quæſitum erat, Quidnam judicio divino ad ſalutem putes creditu neceſſarium eſſe, quod non credam ego cum Eccleſia Reformata.

Reſpondes, ſed quod pace tua, dixerim, non appoſite ad quæſitum. Probas & concludis ratione ex naturale dianœa petita neceſſarium

esse,ut ab ore alicujus judicis visibilis pendeam, si certus esse velim me adhærere verbo Dei. Illum autem judicem visibilem me ignorare,ideoque aliquid me ignorare ad salutem creditu necessarium.

Hujus tuæ argumentationis robur jam non expendam, quanquam ea aliqua sui parte falsitate laboret.Illud inpræsentiarum urgeo,non satisfactum esse quæsito meo. Non attendisti ad illa verba: Iudicio divino, in quibus emphasin posui. Cum enim Dei solius sit præscribere vel mediate, vel immediate, qua fide ac Religione coli velit, quod principium mihi largitus es, ostendendum tibi fuerat, aliquod dogma me ignorare, quod Deus, Religionis & dogmatum fidei præscriptor unicus, judicat esse ad salutem creditu necessarium. Hic figendus pes,hoc concludendum erat. Non alio fine principium illud tertium præstruxi, nisi ût de dogmatum credendorum necessitate non ex rationibus (quas tamen non aversor) sed ex judicio divino, & infallibili Dei autoritate disputaretur. Etenim quandiu certus sum nullum me dogma amplecti ob quod salvari nequeam,vel nullum me dogma ignorare, quod Deus Religionis præscriptor & exactor exigit à me tanquam creditu ad salutem necessarium, causam non video, ob quam à recto salutis tramite aberrare judicari debeam. Quare, tale aliquod dogma mihi indicari velim. Vale ornatissime Nihusi, & nos ac veritatem ante omnia ama. Ita te Deus hic incolumem,

lumem, alibi beatum velit. Lugd. Batav. 4 Non. Iun. 1624.

9.

Clarissimo, eruditissimoque Viro N. N. Salutem ex animo, & officia promtissima, B. Nihusius.

CErtamen comitatis ac amoris, quod continuare ita promte occipis, profecto nec ego deseram, postquam, te lacessente, semel ingressus sum. Sic tanto magis aspirabit cœptis nostris Deus. Sic neque frustrabitur voluptate inde sperata Overbequius, Patronus meus venerandus. Pertendamus itaque in affectu isto mutuo, nec facile alium induamus. De cætero, nondum te assequutum video, quid voluerim proxime; (quanquam neque id miror magnopere, quum verborum sat parcus fuerim.) Nunc igitur sensa mentis uberius paulo clariusque explicare conabor. Nec molestum tibi erit, scio, sermonem amicum attentione aliquantula dignari.

Duo postulaveras. Alterum erat, ut in Religione tua (cujus dogmata Confessionibus Ecclesiarum Reformatarum summatim contineri ais,) articulum unum aut plures indicarem, quorum nomine salvari te non posse censerem. Responsi loco hunc syllogismum dedi: Cujus Religio nititur conclusionibus, quæ non sunt infallibile verbum Dei, sed fallibile verbum hominum, is sicuti fidem salvificam non habet, ita salvari

 nequit.

nequit. Talis autem tua Religio. Conclusionibus enim nititur, quæ exstant in Confessionibus Ecclesiæ tuæ Reformatæ; quemadmodum ipse scribis. Non sunt autem conclusiones istæ infallibile verbum Dei, sed fallibile verbum hominum; utpote neque conscriptæ, neque approbatæ à talibus, quales olim Prophetæ, Apostoli aut Euangelistæ, verum ab iis qui saltem ingenii sui naturale ac fallibile judicium, in Scripturis explicandis indidemque argumentando, sequuti: quum contra assensus fidei salvificæ, absque omni mentis examine ac discursu sit. Ergo sicuti proinde fidem salvificam non habes, ita salvari etiam nequis.

Heic duo objicis. Primo, non petiisse te argumentum ejusmodi generale contra totam tuam Religionem, sed saltem aliquod speciale contra unum vel alterum articulorum, in quibus hactenus dissentiamus. Secundo, non scripsisse te, Religionem tuam niti Confessionibus Ecclesiarum Reformatarum; imò plane hoc ipsum abs te negari. Sic, inquam, tu. Quid jam ego?

Quod prius attinet, fateor, petiisse te, indicari tibi & argumento aliquo pertentari articulum saltem unum alterumve ex iis, in quibus dissentiamus. At ego petitioni tuæ, plusquam satisfactum iri putabam, si censura unica simul omnes illos absolverem. Et sane licebit jam tibi ipsimet, ad quemcunque lubebit, descendere, & quid pro parte tua possis, periclitari. Neque enim quisquam eorum est infallibile verbum Dei. Sa-

ne

ne contrarium nunquam oſtendes. Imo nec oſtendere quidem ſufficienter poteris, verbum Dei penes te eſſe articulos illos cæteros, de quorum veritate nulla inter nos controverſia. Hoc, inquam, non minus conſtanter aſſevero; tametſi nunc quidem ſufficiat, ſi de iſtis alteris à nobis diſputetur.

Ad poſterius. Religionem tuam niti Confeſſionibus Eccleſiarum Reformatarum, affirmaſti omnino, quum verbis hiſce utereris: Fidem meam Confeſſionibus Eccleſiarum Reformatarum circumſcribo. Ais jam quidem, Fidem tuam Scripturis, tanquam fundamento, inniti unice, non autem Confeſſionibus illis; has enim ſaltem eſſe explicationem Scripturarum quoad res fidei. Sed non recte me percepiſti. Sicuti enim per Religionem tuam non ego intellexi dogmata tua, ſed habitum actumque fidei ac Religionis tuæ; ſic, niti Confeſſionibus veſtris, idem mihi fuit quod, pro objecto habere ſenſum dogmatum, quæ explicite tradita ſunt in iſtis Confeſſionibus: neque enim harum literam objectum fidei tuæ eſſe volui, ſed ſenſum. Iam quæro, annon habitui actuique fidei tuæ pro objecto unico ſit, non quidem litera Confeſſionum illarum, ſed ſenſus dogmatum, iis comprehenſorum? Non poteris negare. Quum igitur nihil aliud dixerim, quam quod etiam tua ipſius ſententia verum eſt, non ego tibi adfinxi quidquam, ſed per errorem tu verba mea aliter, quam volui, interpretatus es. Imo liquet jam quoque, non

pugnare id cum eo quod contendis, Scripturas agnoſci abs te pro fundamento fidei tuæ unico, ſed revera unum & idem potius eſſe; (accipiendo nempe vocabula, fundamenti & fidei, prout dixi.) Neque enim tam litera Scripturarum, quam ſenſus, objectum fidei tibi erit, ni fallor; quum & litera absque ſenſu nihil quidquam profit, & ſenſus, ignorata etiam litera, ſufficiat. Senſus autem Scripturarum ſecundum vos idem eſt cum ſenſu veſtrarum Confeſſionum. Nam ſi alius ſit, non eadem heic & illic, ſed diverſa fidei veſtræ dogmata fuerint, atque ita ſpongiam mereatur vox iſta tua: Dico, fidei meæ dogmata contineri Scripturis; dico, eadem contineri Confeſſionibus. Quæ quum ita ſint, argumentum meum verbis magis dilucidis efferri poterit, hoc pacto: Cujus fides pro objecto habet ſenſum concluſionum ſive dogmatum, non à Deo ſibi promulgatum; ſed ab hominibus, hac in re naturale ſaltem & ſic fallibile ingenii ſui dictamen ſequentibus, excogitatum; is ſicuti fide ſalvifica deſtituitur, ita ſalvari nequit. Talis autem tua fides. Pro objecto enim habet ſenſum concluſionum ſive dogmatum, quæ exſtant in Confeſſionibus Eccleſiæ tuæ Reformatæ, ut ipſe affirmas; ſive quod idem eſt, ſenſum illum Scripturarum, quem aliis verbis Confeſſiones iſtæ exprimunt. Senſum autem iſtum à Deo tibi promulgatum dicere nequis, quum ſcribas, à Confeſſione hac vel illa deturbari te poſſe, (quod de ſenſu intelligas oportet, quia, ſalvo eo, literam deſerendi

cauſa

causa nulla fuerit.) Imo ipse scis, ab hominibus, hac in re naturale tantum & sic fallibile ingenii sui dictamen sequentibus, eum excogitatum unice sive indagatum, præsupposita saltem Scripturarum litera; quam tamen qui admittit, non profecto verum sensum compertum eoipso habet; cujus rei testis locuples est ipsa experientia. Nec minus scis, contra naturam Fidei esse, si sensum credendorum subjiciat examini suo intellectus humanus, antequam ipsis assentiatur. Simpliciter enim apprehendenda illa sunt, itidem ut sine discursu aut mentis agitatione apprehendimus prima principia naturalia. Alioquin fides ex auditu solo non amplius foret, sed industriæ quoque humanæ accepta ferri deberet. Ergo sicuti proinde fidem salvificam non habes, ita salvari etiam nequis. Per fidem, inquam, tuam salvari nequis. An vero ipsa te reum faciat æternæ damnationis, alia quæstio est. Quod si invincibiliter ignoras, non esse eam veram fidem, de suo quidem ipsa tibi nihil oberit, sed oberunt peccata alia, quæ condonari non poterunt, quamdiu degis illic ubi nullâ peccatorum remissio. Alias ignorantiam vincibilem pœna dignam in se esse, non est, puto, quod moneam.

Postulatum tuum alterum erat: Quidnam judicio divino ad salutem creditu necessarium existimem, quod non credas tu cum Ecclesiis Reformatis. Respondi his verbis: Qui infallibiliter certus esse vult, adhærere se ipsissimo Dei verbo per omnia, ille si falli hac in re ipsemet potest,

ab ore alicujus pendeat necessum est, qui simul & infallibilis heic sit, &, quoties requiritur, explicando sese clarius, omne penitus dubium tollere valeat. Neque enim Confessiones illæ vestræ ad id sufficiunt; quum fallibiles sint. Imo neque Scripturæ ipsæ; quod in fide errantibus fluctuantibusque explicare se amplius, quam factum hactenus est, nequeant; explicatione autem luculentiore illas indigere, ipsimet fateamini: dum Confessiones vestras eis addendas censetis, & eodem fine quoque Synodos nonnunquam cogitis. Tu sine dubio infallibiliter certus esse vis, adhærere te ipsissimo Dei verbo per omnia: nempe quia salvari aliter haud datur. Ergo quum falli ea in re ipsemet possis, ab ore alicujus pendeas necessum est, qui & infallibilis heic sit, & explicare sese clarius, quoties poscitur, valeat. Ejusmodi autem os infallibile ignoras tu cum tua Ecclesia Reformata. Viden' ergo, quidnam te lateat eorum quæ ad salutem creditu cumprimis necessaria? Hactenus ego.

Tu iterum duo objicis. Primo, non satisfactum sic tuo quæsito; debuisse me ostendere, quidnam abs te ignoretur eorum, quæ Deus, Religionis ac dogmatum fidei præscriptor unicus, judicet ad salutem necessaria; id me autem non præstitisse; sine dubio quia non attenderim ad verba illa, *judicio divino*, in quibus emphasin posueris. Secundo, necessitatem judicis visibilis ratione quadam naturali frustra à me probatam esse, tum quia id non petieris, tum quia illa partim etiam falsitate aliqua laboret. Respon-

Respondeo ad prius. Fateor, postulatum tuum ita habuisse quemadmodum dicis, neque me directe respondisse. Cæterum non inde id factum, quod voces istas, *judicio divino*, haud attenderim, (bene enim eas & vidi & notavi mecum;) sed quia hactenus nondum inter nos convenit, unde judicium divinum petendum. Tu quidem, ni fallor, ad Scripturas à me remitti gestiisti. Verum Scripturas tibi esse, sive verbum Dei Scriptum, inficior ego. Saltem literam habes, quæ in se nequaquam verbum Dei est, quantumvis etiam divinitus dictata, ac proinde summopere honoranda sit, sed respectu sensus demum: hunc vero an tu infallibiliter exploratum habeas, aut habere etiam possis, tam controversum est quam quod maxime. Sensum itaque intellectui tuo naturali non arridentem rejiceres, & alium esse posse, fingeres pro arbitrio: nempe quia certa interpretationis regula destitueris; sine qua omnino quidvis in dubium vocari facilime potest. Atque ergo Tertulliani consilium heic sequi placuit *: *Non ad Scripturas provocandum est: nec in his constituendum certamen in quibus nulla aut incerta victoria est, aut parum certa. Nam etsi non ita evaderet conlatio Scripturarum, ut utramque partem parem sisteret, ordo rerum desiderabat illud prius proponi, quod nunc solum disputandum est: Quibus competat fides ipsa; cujus sint Scripturæ; à quo & per quos & quando & quibus sit tradita disciplina, qua fiunt Christiani. Vbi enim apparuerit esse veritatem disciplinæ & fidei*

E 5 *Chri-*

* *Tertull. de Præscript. cap.* 19. *Vide quoque cap.* 15. & 37.

Christianæ, illic erit veritas Scripturarum & expositionum, & omnium traditionum Christianarum.

Iam ad posterius. Tametsi ratione naturali concluserim, necessarium tibi creditu esse judicem aliquem visibilem simul & infallibilem, non tamen id frustra erit, (puto,) si modo accurate eam rem tecum expendere velles. Et ergo sine dubio hoc jam facies; maxime quum etiam scribas, *non aversari te ejusmodi rationes.* Falsitatem vero, quam argumento meo subesse innuis, utinam silentio non præteriisses, sed aperte monstrasses. Mihi sane etiamnum nihil non in eo videtur verissimum. Infallibiliter enim certus esse vis, adhærere te ipsissimo verbo Dei salvifico per omnia. Atqui, quum homo sis, fieri facilime potest, uti fallaris habendo aliquid pro verbo Dei salvifico, quod tale non est; nisi, inquam, ab ore aliquo infallibili pendeas, quo mediante *judicium divinum* perspicue tibi innotuerit, ac viva voce explicari queat clarius, quotiescunque orta fuerit dubitatio. Neque enim Scripturarum litera, quantumvis ejus autoritas agnoscatur, illud præstat, ut videmus in tot hæreticorum Sectis; & causa hæc est, quia sicuti sola illa verbum Dei non est, ita solam eam sequentibus liberum semper est, eligere sensum, qui judicio proprio commendatus fuerit maxime. Neque vero infallibilem interpretem in Religione vestra habetis. Aut, si quem haberetis, Ecclesia vestra id foret. At sicuti Confessiones tuas fallibiles esse admittis, imo in negotio de Prædestinatione eas etiam aber-

aberrasse affirmas, ita certe non plus autoritatis tribues Ecclesiæ isti, earundem autrici ac propagatrici. Quum ergo neque Scripturarum litera infallibiliter te certum reddere valeat, neque etiam Ecclesia cujus te membrum profiteris; quis non vel manibus palpet, si fide salvifica imbui velis, *judicium divinum* requirendum tibi alibi è *judice* quopiam visibili, vices Dei (utpote immediate vobis *judicium* suum non edisserentis) infallibiliter obeunte? In hanc sententiam Tertullianus †: *Expetit sensus certum interpretationis gubernaculum. Nulla enim vox divina ita dissoluta est & diffusa, ut verba tantum defendantur, & ratio verborum non constituatur.* Et S. Augustinus *: *Si providentia Dei non præsidet rebus humanis, nihil est de Religione satagendum; sin vero* præsidet, *non est desperandum, ab eodem ipso Deo autoritatem aliquam constitutam, qua velut gradu certo innitentes, attollamur in Deum.* Mirabor, si non evidens potius demonstratio hæc tibi videbitur, quam falsitatis operculum aliquod sophisticum.

Epistolam, ad quam respondi hactenus, ita claudis: *Quamdiu certus sum, nullum me dogma amplecti, ob quod salvari nequeam, vel nullum me dogma ignorare, quod Deus, Religionis præscriptor & exactor, exigit à me tanquam creditu ad salutem necessarium, causam non video, ob quam à recto salutis tramite aberrare judicari debeam.* Claudam ergo & ipse uno verbo. Ais quidem, de tua sententia te certum esse: at quamdiu nobis certitudinis istius ratio-

† *Tertull. ibid. cap. 9.* * *S. Augustin. de utilit. credendi cap. 16.*

rationem aliquam, viro prudente dignam, aſſignare non potes, ſicuti hactenus profecto non potes, ignoſces mihi (ſpero) ſi non magis tibi, id aſſerenti, fidem habeam, quam eodem ſermone utenti Photiniano cupiam aut Anabaptiſtæ. Imo ipſe negaſti, te certum eſſe; nempe quum diceres: *A Confeſſione hac vel illa deturbari poſſem.* Subjungis mox quidem: *à Scriptura autem nunquam:* verum licet Scripturam haberes, (quod & ipſum tibi ante negavi,) tamen ab ea quoque dimoveri te poſſe, è verbis tuis evincitur. Si enim à ſenſu dogmatum fidei, quæ in Confeſſionibus ſubnotata ſunt, deturbari potes, à ſenſu Scripturæ hactenus credito, (utpote qui ſecundum te idem eſt cum ſenſu Confeſſionum,) & ſic à Scriptura ſive verbo Dei ſcripto deturbari itidem poteris. In ſumma, certitudo iſta tua non major eſt quam fidei mere humanæ. Imo, ut Kelliſonus * in Examine Reformationis Calvinianæ quidem ait, fides veſtra longe adhuc ignobilior ac miſerior eſt quavis etiam infima fide humana, aut opinione abjectiſſima. Duriuſculum hoc, fateor, ſed tamen, quoad rem ipſam, non forſan totum de nihilo.

Tu mi amice æternum diligende, ſalve plurimum, &, ſi me contra amas, omnia in meliorem partem accipe. Quod ſi vero dimitti prorſus nequeo, niſi deſignato Religionis tuæ capite uno atque altero, ob quod ſalvari te non poſſe arbitrer, age oſtende mihi, verbum Dei eſſe, *in Euchariſtia Chriſtum non niſi ſpiritualiter manducari ac bibi,*

* *Matthæus Kelliſonus, part. 1. exam. 2. cap. 4.* (*edit. Duac. anni* 1616.)

bibi, item, *quicunque manducet illic sub specie panis, eum quoque præcepto Christi obligatum esse ad bibendum sub specie vini.* Sic enim argumentor. Qui opiniones mere humanas pro verbo Dei in sua Religione habet, is per eam salvari nequit. Tu tales opiniones pro verbo Dei habes; nempe è multis istas quas jam dixi: neque enim hæ quidquam nisi opiniones mere humanæ sunt. Ergo salvari per tuam Religionem nequis. Iterum salve ac vale, Deoque ipso adeo adjuvante, (sic equidem precor,) heic & æternum feliciter age. Coloniæ, 22 Iunii, 1624.

10.

BARTOLDO NIHUSIO S. P.

C*Larissime Vir*, Si visum tibi fuisset ad propositas à me quæstiones jam inde ab initio directe respondere, breviore gyro stetisset disputatio nostra, nec tanto verborum apparatu opus fuisset, vel in ipso limine. Nunc quia à proposito deflectis, & vagis magis ictibus pugnas, quam cæsim ac punctim, cogeris latius sermonem diffundere. Et quia male præis, cogor male sequi, nisi à diverticulo, in quod digressus es in viam te revocari patiaris.

Certamen hoc ingressus es, me non lacessente, (uti scribis) sed amice invitante. Imo dixerim fere me à te lacessitum esse. Lectis enim compluribus tuis litteris ad amplissimum D. Overbeecquium datis, in quibus de Iudice Controversiarum dissseris, observavi in iis manifesta signa eruditionis

tionis tuæ, & singularis in disputando accurationis, etiam animi flagrantis studio conferendi de capitibus Religionis Christianæ, quibus me fateor lacessitum esse, ut in hanc tecum amicæ & modestæ collationis arenam, cum bono Deo, descenderem. Verum quicquid hujus rei sit, sive primus tu, sive lacessiverim ego (modo huic voci ἀδιαβλήτῳ [*quam facile calumniari quis posset*] absit invidia) gratulor mihi hoc nomine, quod comitatis & amoris hoc voces certamen, in quo si humanitatis ac benevolentiæ tibi officiis cessero, indignus habear, qui vel lacessiverim primus, vel lacessitus curas tuas studiaque meis postulatis interpellaverim.

Illud non parum miror, quod directam ad postulata mea responsionem etiamnum detrectes.

Primum erat, ut indicares in Confessionibus Reformatorum articulum aut articulos, quorum merito damnari queam. Non indicasti in priore tua, non indicasti in hac altera tua responsione. Causam detrectatæ responsionis non video, cum tam liberalis hac in parte sit Synodus Tridentina, & tam faciles scriptores Pontificii, dum fidem Reformatorum hæreticam, impiam, blasphemam vocant. Cur autem rigidius hoc à te exigam, causa hæc est, quod propositum mihi sit tecum, non de hujus aut illius articuli veritate disputare, factum hoc à Doctoribus nostris & vestris abunde, sed de articulorum credendorum necessitate & momentis. Etenim, mi Nihusi,

cum

cum ab Ecclesia vestra secessionem facere coactæ sint Ecclesiæ Reformatæ, & secessionem justam fecerint, cum à vobis salutis æternæ spes fidei nostræ hominibus præcidatur, de vestra quoque salute desperent Reformati, aliique in aliorum condemnationem proniores simus, utilissimam semper judicavi illam controversiam, quæ discrepantium opinionum necessitatem propius expenderet. Si enim de capitibus ad salutem absolute creditu necessariis sit dissensio, scio Ecclesiæ unitatem servari non posse; si vero de dogmatibus ad salutem non necessariis, servandam esse & servandam fuisse arbitror. Hic susceptæ tecum disputationis scopus est. Hunc ergo in finem quæsivi scire, Quis fidei meæ articulus, aut qui articuli sint, qui me damnationis æternæ reum faciant, aut quod idem mihi est, à salute æterna excludant. Ad quam quæstionem ut directe respondeas jam tertium peto. Si non libeat, non urgebo amplius, si commode non possis, gratulabor Reformatis in quorum Confessionibus nihil tale reperiri possit.

Nunc quid præter rem respondeas porro examinandum.

Argumentaris in hunc sensum: fidem meam niti Confessionibus, quæ sunt fallibile verbum hominum, ideoque me salvari non posse tali fide. Respondi primum, & respondeo etiamnum te non indicare articulum in Confessionibus Reformatorum, cujus merito salvari nequeam, ideoque directam te responsionem detrectare. Instas,

putare

putare te plusquam satisfactum iri petitioni meæ, si censura unica omnes illos articulos absolveres, & una fidelia plures dealbares parietes. At ego, ut liberalior sis, quam debebas, non peto. Satisfactum mihi putabo si articulum istiusmodi mihi indices, & syllogismo assertionem tuam munias. Et profecto, si unica censura omnes notare tibi facile est, illam uni aut alteri articulo applicare difficile non erit. Vis à me probari Confessionis nostræ articulos esse verbum Dei infallibile. At hoc est disputantium partes ordinemque invertere. Tu probationis partes, quæ tibi incumbunt, in me transferri vis. Præivi ego, & petii indicari articulum in religione mea, ob quem salvari nequeam. Tuarum ergo partium est istiusmodi articulum designare, & ratione aliqua affirmationem tuam adstruere. Et cur vis à me probari articulos Confessionis esse verbum infallibile? non dixi ego esse infallibile verbum Dei, non dixi esse fidei meæ fundamentum cui illa nitatur. Imo, inquis, ostendere non poteris sufficienter verbum Dei penes te esse articulos illos cæteros, de quibus nulla inter nos controversia. At probare nondum meum est, ad te hoc pertinet. Tuum est indicare articulum, ob quem salvari non possum. Hoc agis, ut à propositis quæstionibus me abducas, & de tuis placitis porro instituatur disputatio, nempe de visibili & infallibili Controversiarum judice, ejusque quæstionis annexis. Fateor controversiam hanc non esse de nihilo, sed eam ut nunc

ingre-

ingrediar multæ rationes prohibent. Prohibet illa, quod ad quæſtiones meas non faciat, prohibet altera, quod ad eam immediata conſequentia nondum deductum me videam, prohibet tertia, quod inter Doctores Pontificios & noſtros nullæ magis exagitatæ ſint quæſtiones, quam hæ: unde cognoſci poſſit Scripturam eſſe verbum Dei, an ad controverſiarum deciſionem opus ſit viſibili & infallibili judice, an per Scripturam illæ decidi non poſſint, an non ab intellectu humano ſecundum Scripturas judicante, an à Magiſtratu ſupremo, an à Conciliis, an à Pontifice Romano, & quæ ſunt aliæ his affines.

Verum cum diffiteri non poſſis multa mihi tecum communia eſſe fidei dogmata, operæprecium nos facturos arbitror, ſi de controverſis aliquot dogmatibus ſpeciatim inquiratur, num ea tanti ſint momenti, ut à ſalutis æternæ ſpe vel te vel me excludere credi debeant, quicquid tandem ſit de eorum veritate aut falſitate. Neque enim dixeris omne verum præciſe ad ſalutem creditu eſſe neceſſarium, aut omne falſum & errores quosvis ἀπιςίας [*infidelitatis*] mortiferæ nomen mereri.

Alterum reſponſionis meæ ad propoſitum Syllogiſmum membrum hoc fuit: negari à me minorem illam: fidem meam niti Confeſſionibus, quod à me ſcriptum affirmaviſti. Quid tu? perſtas in incœpto, & affirmaviſſe me hoc ipſum vis iſtis verbis: fidem meam Eccleſiæ Re-

formatæ Confessionibus circumscribo. Si dixi, quod mihi humana hallucinatione affingis, aut dixi disertis verbis, aut æquipollentibus. Prius non dixeris. Verba clamant. Posterius nego, neque enim ἰσοδυναμοῦντα [*æquipollentia*] sunt: fidem niti Confessionibus, & fidem Confessionibus circumscribi vel explicari. Ratio est, quia fides niti non potest nisi authoritate Dei infallibili, at fides recte explicari ac circumscribi potest scripto quodam, quod sit authoritatis fallibilis. Prior vox fundamentum dicit, posterior minime, sed exegesin solum. Illustrabo rem exemplo: datur autographum testamenti alicujus: datur ejusdem testamenti exegesis aliqua aut interpretatio, eaque consona autographo. Dico jam hæredem, qui testamentum adit, niti authoritate sola autographi, non ista exegesi, recte tamen dici sensum & mentem testamenti ista exegesi circumscribi & explicari. Cape exemplum in rebus fidei: fides tua vel te fatente nititur Scripturæ sensibus, aut etiam sensibus non scriptis à Pontifice Romano approbatis. At non negabis eosdem sensus hic illic variis vestrorum Doctorum scriptis qua publicis, qua privatis explicari, aliisque verbis circumscribi & proponi, quibus tamen, si nondum accesserit Pontificis approbatio, fidem tuam niti non dixeris. Horum siquidem authoritas fallibilis tibi est, illius infallibilis.

Quin ipse discrimen hic insigne intercedere observasse mihi videris, dum pro voce *Nitendi*,

quæ

quæ fundamentum innuit, vocem *objecti* ſubſtituiſti, ut majori probabilitate ac ſpecie hanc voci *Circumſcribendi* ſynonymam faceres. Sed ne ſic quidem efficies, quod intendis. Neque enim ignoras diverſiſſimæ ſignificationis eſſe vocabula, *fundamenti* & objecti, cum nec omne fundamentum objectum ſit, nec omne objectum fundamenti nomen mercatur. Hæc ſynonyma facere eſt novam Grammaticam cudere.

Addis & aliud emplaſtrum, quo dicti tui ἀκυρολογίαν [*improprietatem*] lenire ſtudes: nempe per fidem te intelligere habitum fidei meæ, non autem fidei dogmata, ideoque me per errorem ſcribis aliter, quam ſentias, interpretatum eſſe tua verba. At ego in Syllogiſmo illo tuo quo dicis fidem meam niti Confeſſionibus, non gravabor tecum per fidem intelligere fidei habitum, eoque majori fiducia negavi à me ſcriptum eſſe habitum fidei niti Confeſſionibus. Imo dixi, & repeto, eam niti ſolis ſcripturis earumque ſenſibus. Verum tu per errorem manifeſtum, non meum, ſed tuum, in iſto tuo ſyllogiſmo aliter accepiſti fidem ac religionem, quam accepi ego in iis, quas primum ad te dedi litteris. Intellexi enim ego per fidem fidei dogmata, tu habitum. Ergo mea verba male interpretatus es, & quidem culpa tua. Multis enim indiciis iisque manifeſtis deprehendiſſe poteras me per fidem metonymice intelligere fidei dogmata. Primo enim ſcripſi fidem meam circumſcribi Confeſſionibus. An habitus fidei, qualitas ani-

mo inhærens, occulta & abſcondita Confeſſionibus circumſcribitur, aut circumſcribi poteſt? deinde ſcripſi fidem meam iis circumſcribi exceptis controverſiis iſtis de Prædeſtinatione ejusque annexis. An controverſias iſtas de Prædeſtinatione ex habitu fidei meæ tibi incognito excipere te volui, an ex cenſu & numero dogmatum controverſorum? poſterius liquet. De iis enim determinant Confeſſiones. Denique ſcripſiſſe me hoc vides, ut diſputandi tibi argumentum ſufficerem. At fidei meæ habitum non oppugnabis opinor, nec oppugnare diſputando poteris, ſed fidei meæ dogmata, eaque vel meis vel Confeſſionis alicujus receptæ verbis enunciata. Verum quicquid ſit, nec fides mea pro habitu ſumta, nec fides mea pro dogmatibus ſumta nititur Confeſſionibus, & vel hoc vel illo ſenſu aut diſertis aut æquipollentibus verbis me illud ipſum ſcripſiſſe evinces nunquam.

Quod cum animadverteres & vocem illam *nitendi* mihi (per errorem opinor) confidentius adſcriptam forte obſervares, longeque aliud ſignificare, quam vocem circumſcribendi, illam prudenter & caute miſſam facis, & expuncta voce nitendi, vocem objecti ſyllogiſmo tuo jam ingeris, quem ſic loquentem facis: Cujus fides pro objecto habet ſenſum concluſionum, ſive dogmatum non à Deo ſibi promulgatum, ſed ab hominibus hac in re naturale ſaltem & ſic fallibile ingenii ſui dictamen ſequentibus excogitatum,

tum, is ſicuti fide ſalvifica deſtituitur, ita ſalvari nequit. Talis autem tua fides. Pro objecto enim habet ſenſum concluſionum ſive dogmatum quæ exſtant in Confeſſionibus Eccleſiæ tuæ Reformatæ, uti ipſe affirmas. Ergo. Sed & hic fruſtra laboras, & in eundem lapidem impingis. Nego minorem; nempe fidei meæ objectum eſſe ſenſus concluſionum ſive dogmatum, quæ exſtant in Confeſſionibus. Dicis me hoc affirmare. Nego. Vbi? quibus verbis? an illis? fides mea circumſcribitur Confeſſionibus? at jam oſtendi me in iſtis verbis per fidem intelligere dogmata fidei. Tu per fidem dicis te intelligere habitum fidei. Sed fac & me per fidem habitum intelligere (parum enim hoc ad præſentem rem licet ineptiſſimum foret dicere, habitum circumſcribi Confeſſionibus, & dogmatum fidei objectum eſſe ſenſus dogmatum in Confeſſionibus,) nego hæc æquipollere, fides mea circumſcribitur Confeſſionibus, & fidei meæ objectum ſunt Confeſſiones. Ratio in promptu eſt. Quia ut aliquid ſit fidei ſalvificæ objectum duæ eſſentiales conditiones requiruntur: Prior eſt, ut verum ſit id, quod credis. Poſterior eſt, ut infallibiliter ſit verum. Vt autem dogma aliquod creditum circumſcribatur & explicetur Confeſſione aliqua, ſatis eſt, ut verum habeatur ab iis, qui in illam Confeſſionem pariter conſentiunt. Veritas & infallibilitas eſt in ſenſibus enunciatis Scripturæ & Dei verbis, & ſic fidei meæ objectum ſunt infallibile. In dogmatibus

 con-

contentis explicatisque Confessionibus scriptisque humanis veritas esse potest, infallibilitas nulla. Dico ergo iterum fidei meæ dogmata & sensus enunciari in scripturis à Deo; Dico eadem enunciari in Confessionibus ab homine. Prout scripturis continentur & à Deo enunciantur fidei meæ objectum sunt. Prout in Confessionibus ab homine enunciantur & explicantur fidei meæ objectum non sunt. Carent enim infallibilitate. Nihil est fidei salvificæ objectum, nisi quod creditur ut infallibile. At urges & dicis, eundem esse nobis sensum Scripturarum & Confessionum, & per consequens si ille est objectum fidei, ergo etiam hic. Nego consequentiam. Quia objectum fidei sunt sensus crediti cum infallibilitate, at cum infallibilitate credi non possunt enunciati hominum verbis, sed solius Dei. Idem verum si Deus dicat & homo dicat, non tamen ejusdem est authoritatis. Dicat Deus duo & tria esse quinque. Dic tu duas & tres unitates esse quinque. Vterque fidem animo meo ingenerare poterit. Vterque verum dicit. Sed quia Deus illum sensum enuncians fallere & falli non potest, credo hoc infallibiliter; quia tu eundem sensum enuncians fallere & falli potes, utpote ψιλὸς ἄνθρωπος, [*nudus homo*,] credam, sed (si authoritatis solum ratio habeatur) fallibiliter & cum dubitatione. Dico ergo sensus esse posse eosdem quoad veritatem, nunquam quoad authoritatem. Quæro ex te, doctissime Nihusi, an non statuas fidei tuæ objectum illud Apostoli

Petri;

Petri; *Tu es Christus filius Dei viventis.* Non negabis. Quæro iterum, an non idem & quidem totidem verbis dixerit Diabolus? an non idem aliis etiam verbis idem enunciare valeat? nec hoc negabis. Visne ergo objectum fidei esse verbum illud prout profectum à Diabolo patre mendaciorum, cum idem ille quoad verba & sensum dicat, quod Apostolus. Sic ergo Syllogismum tuum retorqueo: cujus fides pro objecto habet sensum dogmatis Diaboli confessione promulgatum, is sicuti fallibile habet objectum, ita fide salvifica destituitur & salvari nequit. Talis autem tua fides. Pro objecto enim habet sensum dogmatis Confessione Diaboli enunciatum. Ergo. Major in tua majori continetur. Minor ex tuis dictis probatur, quia eundem sensum enunciat Diabolus, quem enunciat D. Petrus, vis autem ideo fidei meæ objectum esse Confessionum sensus, quia eosdem sensus, quos Scriptura, enunciant.

Quid si idem generis humani hostis libellum conscribat de fidei Christianæ dogmatibus consonum sensibus Concilii Tridentini, eumque edat in lucem non expectata Romani Pontificis approbatione, dicesne objectum fidei tuæ esse sensus illos fallibili authoritate Sathanæ enunciatos? si negas, negabo & ego pari jure objectum fidei esse sensus in Confessionibus enunciatos, quamvis iidem sint cum Scripturæ sensibus. Si concedas, dicam objectum fidei tuæ esse fallibile, utpote à Diabolo enunciatum. Si dicas

cas

cas sensus illos à Deo profectos esse objectum fidei infallibile, à Diabolo vero prolatos esse objectum fidei tuæ fallibile, regeram fidem tuam fallibile habere objectum & infallibile. Si dicas hoc non esse absurdum, jam ipse solvis syllogismum tuum superiorem, quo probare vis fidei meæ objectum esse fallibile, & per consequens eam non esse salvificam. Si dicas sensus illos à Diabolo non esse profectos primo aut tantum, sed etiam à Deo, dicam & ego sensus Confessionum primo à Deo in Scripturis esse enunciatos. Loquor de sensibus veris.

Ex quibus omnibus colligo, perperam te inferre ex meis verbis objectum fidei meæ esse sensus enunciatos Confessionum verbis, uti antea perperam ex iisdem exsculpere studuisti hunc sensum, fidem meam iis niti.

Quare necessum erit denuo ad incudem revocari tuum syllogismum, ut evidenter probes à me scriptum esse fidem meam niti Confessionibus, quod affirmasti nuper, vel fidei meæ objectum esse sensus in Confessionibus enunciatos, quod affirmas nunc. Malim tamen ut omissis ambagibus articulum indices, ob quem salvari nequeam.

Subjungis, aliam esse quæstionem, an per fidem salvari nequeam, aliam vero, an fides reum me faciat æternæ damnationis. Credo apud vos diversa hæc esse, qui statum purgatorii medium ponitis inter statum beatorum & damnatorum in æternum. Sed frustra hæc apud me. Per

quam

quam enim fidem, (intelligo fidem totam, non hujus vel illius articuli ſolummodo) ſalvari non poſſum, per eandem damnabor. Non ſalvari hominem & damnari æternum in Scripturis idem ſunt. Si tamen loquaris de fide hujus vel illius articuli ſolummodo, fateor per fidem alicujus articuli me poſſe non ſalvari, nec tamen per fidem ejusdem articuli damnari. Ratio eſt, quia aliquis articulus erroneus credi poteſt, per quem non ſalvabor, nemo enim errore ſalvatur, aut error neminem ſalvat. Nec tamen per illum articulum damnabor, aut à ſalute excludar, quia non omnis error reum damnationis facit. Sed ſalvabor per alios articulos veros & neceſſarios ad ſalutem.

Quæ de ignorantia invincibili & vincibili addis, nempe illam per ſe non obeſſe ſaluti, hanc obeſſe, nulla neceſſitate adſcribuntur. Aut nulla in me eſt ignorantia veræ fidei, aut ſi qua eſt, vincibilis ſit oportet. Quid enim in me invincibilem facere poſſit ignorantiam non video.

Illam tamen laciniam, quam his tuis dictis intexis, præcidi cupio, *nullam* ſcilicet *eſſe remiſſionem peccatorum, ubi dego.* Profecto & hîc locorum fidelis & contritus animus eam à Deo expoſcere poteſt, cur non impetrare?

Alterum meum poſtulatum erat, ut articulum indicares judicio divino ad ſalutem creditu neceſſarium, quem non credam ego. Ad hoc non reſpondiſti directe in prima tua, nec etiam in altera hac tua reſponſione.

Syllogiſmum propoſuiſti, in hunc fere ſenſum; ignorare me judicem viſibilem & infallibilem, ſine quo certus eſſe non poſſum de verbo Dei ejusque vero ſenſu, quæ tamen certitudo cum ſit neceſſaria ad ſalutem, infers aliquod dogma neceſſarium ad ſalutem me latere.

Reſpondi & reſpondeo denuo, non reſponderi ad quæſitum. Indicandus fuerat articulus judicio divino neceſſarius ad ſalutem. Si enim Deus religionem tibi mihique præſcripſit, quod conceſſiſti, tu indica articulum aliquem, quem Deus exigat tanquam creditu neceſſarium ad ſalutem, quem credas tu, ego non. Quid hic tergiverſaris? da veniam verbo. Aut eam commode dare non potes, aut non libet. Si commode non poſſis, gratulabor fidei meæ, quæ omnia credat ad ſalutem judicio divino creditu neceſſaria; ſi non libet, acquieſcam. Fateris ipſe à te directe reſponſum non eſſe. At ſcis in diſputationibus, præcipue quæ nullius manifeſto incommodo & damno ſuſcipiuntur, directe reſpondendum eſſe, nec incedendum per ambages. Scripſeram te non attendiſſe ad illa verba, *judicio divino*. Regeris, te bene illa vidiſſe & notaſſe tecum, ſed illis verbis te non aptaſſe reſponſionem, quia inter nos non convenit, unde judicium divinum petendum ſit.

Ergo diſputationem juſtam de terminis poſtulati mei ſubterfugere vis, quia non convenit inter nos de iis, quæ neceſſaria ſequela ſecum trahet ipſa diſputatio. Plura ſunt quæ præſentem

tem

tem diſputationem exceperunt & porro excipient ἀμφισβητήματα. [*quæ in controverſiam veniunt.*] Ab omni ergo diſputatione abſtinendum foret. Adhæc ignoras quid tibi hac in parte ſim largiturus, quid non. Tu ad quæſtionem ſi placet reſponde, & judicium divinum interpretare ex tuo ſenſu. Ego poſtea videro, an pro Deo ſubſtitueris hominem, pro judicio divino humanum, an veram Dei vocem judiciumque allegaveris.

Si neceſſitas cogat hac de re diſputare, fiat, non ſubducam me, modo immediata conſequentia eo perducar.

Scripſeram præterea argumentationem tuam falſitate laborare. Reſpondeo in præſens, eam non una falſitate laborare. Non indicavi, fateor, quia alienum erat à quæſtione mea. Quid jam tu? Repetis ſyllogiſmum tuum, etiam cum amplificatione & allegatione locorum Tertulliani & Auguſtini. Non ignoras quæ à Reformatis ad iſtam tuam argumentationem reſponderi ſoleant. Opponunt illi Auguſtino Auguſtinum, qui lib. 2. Chriſt. doctrinæ ſic ait: Magnifice & ſalubriter Spiritus Sanctus ita Scripturas modificavit, ut locis apertioribus fami occurreret, obſcurioribus autem faſtidia detergeret: nihil enim fere de illis obſcuritatibus eruit, quod non planiſſime alibi dictum reperiatur. Tertulliano opponerent Chryſoſtomum, qui homil. 3. de Lazaro ait: Apoſtoli vero & Prophetæ omnia contra fecerunt (loquitur de ob-

ſcuri-

ſcuritate Philoſophorum) manifeſta claraque quæ prodiderunt, expoſuerunt nobis, veluti communes orbis Doctores, ut per ſe quisque diſcere poſſit ea quæ dicuntur, è ſola lectione. Ego ſtudio ab iſtis abſtineo, ne à meis poſtulatis recedam. Non averſor argumentationem illam à naturali ratione & diſcurſu petitam, fateor quoque eam non eſſe fruſtra, & attentionem ac ſeriam reſponſionem mereri. Sed non patitur diſputationis rectæ methodus, ut relictis meis theſibus ad tuas deſcendam, nulla immediata conſequentia ad eas pertractus. Dabitur forte alias occaſio ſuper hac re diſputandi, nec difficilem me præbebo. Forte & hæc ipſa diſputatio conſequentiarum nexu aliquo eo nos perducet. Sed cum nexum illum nondum videam, pedem figo in meis poſtulatis.

Optas falſitatem argumentationis tuæ * à me indicari. Scio te optare, nempe ut egreſſus è meo circo, quem præfixi, in tuum transeam. Illud obiter in transcurſu noto, quod ſcribas, *Scripturarum litteram non eſſe ſolum verbum Dei*. Si litteram opponis ſenſui, quomodo litteram ſine ſenſu verbum Dei vocas? ſi eam opponis verbo non ſcripto, velim memineris horum verborum quæ ad Dominum Overbeecquium perſcripſiſti: Scripturæ ſunt unica fidei Catholicæ norma. Si unica, ergo verbum Dei non ſcriptum non eſt

* *Verba tua hac ſunt : Intelligis autem inde, puto, etiamſi Scriptura ſint norma religionis Catholica unica, ſi tamen fide non humana ſed divina, adeoque Catholica, imbutus eſſe deſideras, Interprete infallibili te niti oportere, &c. Scripta ſunt litera Colonia 29 Ianuar. 1624.*

eſt norma fidei, quo tamen multa contineri dicunt Catholici creditu neceſſaria, de quibus altum in Scripturis ſilentium. Si non eſt norma fidei, non eſt verbum Dei. Ergo ſola Scriptura verbum Dei. At jam dicis Scripturæ literam non eſſe ſolum Dei verbum.

Epiſtolæ meæ colophon erat: Quamdiu certus ſum me nullum dogma amplecti, ob quod ſalvari nequeam, vel nullum me dogma ignorare, quod Deus religionis præſcriptor & exactor exigit à me tanquam creditu ad ſalutem neceſſarium, cauſam non video, ob quam à recto ſalutis tramite aberrare judicari debeam. Ad hæc reponis, non magis mihi fidem habendam eſſe iſto ſermone utenti, quam Photiniano aut Anabaptiſtæ idem dicenti, niſi certitudinis iſtius rationem aſſignem viro prudente dignam.

At ſic habe, Vir clariſſime, certitudinis meæ rationem, quæ tibi jam ſufficere debet, eſſe hanc, quod rogatus toties ut mihi articulum, vel mortiferum, quem credam, vel ſalutiferum, quem non credam, indicare digneris, indicare toties detrectes. Si cum Photiniano & Anabaptiſta tibi negocium eſſet, & ad eadem poſtulata reſponſionem detrectares, merito & illi dixerint, nullam ſe videre cauſam cur à ſalutis recto tramite aberrare à te judicari debeant, quare pari mecum apud te certitudine ſalutis gloriari poterunt. Sed non ſola eſt hæc certitudinis meæ ratio, ſed ſecundaria. Primaria, & qua totus nitor, eſt verbum Dei ſcriptum idque infallibile.

bile. Si dicas me ignorare quid ſit verbum Dei, multum dicis, ſed præter rem foret hac de re jam diſputare.

Dicis me certum non eſſe, quia ſcripſi; ab hac vel illa Confeſſione me deturbari poſſe. Nego conſequentiam. Quia certitudo fidei nititur ſcripturæ, non Confeſſioni, quæ etiamſi eosdem ſenſus explicet, quos enunciat ſcriptura, tamen certus ſum de illis ut in ſcriptura enunciatis, non autem ut in Confeſſionibus hominum verbis explicantur. Semper enim illud Prophetæ verum: omnis homo mendax. Deturbari poſſum ab hac vel illa Confeſſione, partim quia fallibiliter loquitur, partim quia male ſcripturam interpretari poteſt. Major tuæ illationis hæc eſt: qui à Confeſſione hac vel illa deturbari poteſt, non eſt certus de fide aut ſalute. At jam ſubſumam. Tu à Concilii Tridentini Confeſſione deturbari potes; neque enim negabis tibi accidere poſſe, quod tot Pontificiis accidit, qui amplexi fidem Pontificiam ad Reformatos tranſierunt. Ergo tu jam non es certus de fide & ſalute tua.

Dixi me à Scriptura nunquam poſſe deturbari. Tu ab hac ipſa me dimoveri poſſe ſic concludis: ſi à ſenſu dogmatum fidei, quæ in Confeſſionibus ſubnotata ſunt, deturbari potes, à ſenſu Scripturæ hactenus credito (utpote qui ſecundum te idem eſt cum ſenſu Confeſſionum) & ſic à Scriptura ſive verbo Dei deturbari poteris. Sed verum prius; Ergo. Nego connexum, ea parte

parte qua infert, *& sic à Scriptura sive verbo Dei deturbari poteris.* Priorem partem concedo, dimoveri me posse à sensu Scripturæ hactenus credito. Sed illud proba: illum qui à mala Scripturæ interpretatione & sensu hactenus male credito deturbatur, eum ab ipsa Scriptura deturbari. Hoc nego, nisi quis usque adeo à Scripturæ sensu credito deturbetur, ut Gentilis fiat. Illud apud Christianos extra controversiam est, Scripturæ sensibus esse adhærendum, ergo à quocunque sensu se depelli patiatur, semper fatebitur, quoad Christianismum profiteri vult, se Veteris & Novi Testamenti Scripturis adhærere. Ab his recedere non potest, quoad Christum profitetur.

Nonne ipse tu Nihusi deturbatus es à sensu Scripturæ hactenus credito in Confessione Augustana? Non dixeris tamen te deturbatum jam esse à Scriptura & vero ejus sensu, quin potius dices te jam propius ad Scripturam accessisse, & verum ejus sensum ex Pontifice Romano didicisse. Quid? an non ab hoc ipso sensu Pontificis calculo approbato porro dimoveri potes? Si dicas te posse, nec tum dices opinor te Scripturæ in totum valedixisse, si ad Christianorum aliquam Ecclesiam te deflectere contingat. Si dicas te jam non posse deficere, cum autoritas Pontificis tibi sit infallibilis, quæro cur tibi evenire non possit, quod Marco de Dominis Archiepiscopo Spalatensi? Deturbatus hic est à sensu hactenus credito in Pontificia Ecclesia, & amplexus

plexus est sensum creditum in Ecclesia Reformata. Deturbatus est iterum à sensu Scripturæ hactenus credito in Ecclesia Reformata, & amplexus est sensum pristinum. Nec tamen unquam dixit, aut dixerit etiam nunc se à Scriptura aut verbo Dei scripto deturbatum esse. Vbicunque stetit, Scripturam pro se stare professus est. Quin etiam ab illo sensu, Pontificem esse infallibilis autoritatis unica fidei tuæ basi dimoveri, per Dei gratiam, potes, sicuti ab illo dimotus fuit jam dictus Archiepiscopus, & dimoti sunt alii complures, etiam nunquam ad Ecclesiam Romanam reversi.

Tandem post exantlatum hunc laborem, ita te componere incipis, ac si ad postulatum meum primum directe esses responsurus. Si dimitti, „ inquis, nequeo, nisi designato religionis tuæ „ capite uno atque altero, ob quod salvari te „ non posse arbitrer, age ostende mihi verbum „ Dei esse: In Eucharistia Christum non nisi spi„ ritualiter manducari ac bibi; item: Quicunque manducet illic sub specie panis, eum quoque præcepto Christi obligatum esse ad bibendum sub specie vini. At non quæsivi ego, ut ostenderes articulos in Confessionibus Reformatorum, qui tuo judicio verbum Dei non sunt, sed qui crediti à salute excludant. Cur ergo vis me probare hos articulos esse verbum Dei? Tibi adhuc incumbunt partes probandi, non mihi. Dixisse debebas rotunde, te illi articuli jam designati à salute excludunt. Videbaris hoc dicturus esse,

cum

cum ais: Si dimitti nequeo, nisi designato religionis tuæ capite uno atque altero, ob quod salvari te non posse arbitrer, sed subjungis immediate: Age ostende mihi verbum Dei esse articulos, quos designas. Nihil determinas ejus quod promittere videris. Quare aut vis per illos articulos stare, quo minus salvari queam, aut aliud vis. Si aliud, non respondes ad quæstionem. Si prius, jam fateor directe ad postulatum primum responderis, sed probandum jam tibi erit, illum, qui istos articulos credit, non posse salvari. Cedo rationem tuæ assertionis, vel ostende, ubi dicat Deus, illum non posse salvari, qui credit: in Eucharistia Christum non alio modo quam spiritualiter manducari ac bibi: item, quicunque manducet illic sub specie panis eum præcepto Christi obligatum esse ad bibendum sub specie vini. Subjungis Syllogismum, ut per consequentiam videaris respondisse ad postulatum. Is sic habet: qui opiniones mere humanas pro verbo Dei in sua religione habet, is per eam salvari nequit. Tu tales opiniones pro verbo Dei habes, nempe è multis istas, quam jam dixi: neque enim hæ quidquam nisi opiniones mere humanæ sunt. Ergo salvari per tuam religionem nequis. Respondeo tria. Primum, rursus te de religione mea in genere concludere, concludendum erat, ergo articulos habes in Confessionibus quorum merito damnatorum numero adscriberis, aut à salute excluderis. Tibi probandum est, articulos citatos à te excludere à salute,

hoc ergo concludendum fuerat isto Syllogismo.

Alterum est, majorem à me negari. Qui enim opiniones mere humanas pro verbo Dei habet in sua religione, is quidem per illas opiniones mere humanas salvari non potest, sed non sequitur propterea, illum non posse salvari per religionem in qua sunt istiusmodi opiniones. Ratio est, quia potest religio aliqua credere ea omnia, quæ Deus exigit tanquam creditu ad salutem necessaria, & sic salvifica esse, & juxta tamen erroribus aliquot imbuta esse. Rationes dabo, si exigas. Tu proba omnem illum, qui (per errorem) opiniones aliquot humanas in sua religione pro verbo Dei habet, salvari non posse religione in qua sunt isti errores. Ego argumentationem tuam sic retorqueo: qui opiniones mere humanas pro verbo Dei in sua religione habet, is per eam salvari nequit. At Pontificii Doctores quam plurimi judicio aliorum Doctorum Pontificiorum opiniones mere humanas pro verbo Dei in sua religione habent. Ergo per suam religionem, hoc est Pontificiam & tuam salvari nequeunt, & salvari nequis. Major tua est, Minorem probabo abunde, si eam negaveris. Tertium quod respondeo hoc est, minorem quoque à me negari posse, nempe articulos istos esse opiniones mere humanas, ideoque me opiniones mere humanas pro verbo Dei habere. Sed quia de veritate articulorum istorum disputandum non est, sed de necessitate ad salutem, hoc labore supersedebo. Atque hæc quidem ad tuas, doctissime Nihusi.

Nihusi. Longius diffluxit oratio mea, quia præivisti prolixior. Peccamus jam prolixitate uterque, sed culpa tua. Dum enim à postulatis meis declinans aliò divertis, cogor deviantem sequi. Si tamen à diverticulo in quod digressus es, in viam te revocari velis, age directe, rotunde & aperte responde ad hæc mea postulata, & quasi de novo disputationem auspicaturus hæc duo retentis meis terminis conclude: 1. Ergo articulum aut articulos aliquot habent Confessiones vestræ quorum merito damnaberis, aut à salute excluderis. 2. Ergo articulum aut articulos aliquot non habent Confessiones vestræ, qui ad salutem judicio divino creditu sunt necessarii. Hoc si feceris, pressius porro disputabitur, & magno me tibi beneficio obstrictum putabo. Nunc sermonis mei copiam libertatemque venia tua dignare. Vale Vir charissime, & nos ama. Deus Opt. Max. studia tua prosperet ac secundet ad nominis sui gloriam & animæ tuæ salutem. Lugd. Batav. 10 Kalend. Sextil. Anno 1624.

II.

N. N. BATAVO B. NIHUSIUS S.P.

C*Larissime Vir*,

Quas Augusti die tertio accepi, vigesimo tertio Iulii datas, in iis & prolixitatis accusas me, & evagationis extra disputationis orbitam. Peccamus jam (ais) prolixitate uterque, sed culpa tua: dum enim à postulatis meis declinans; alio divertis, cogor deviantem sequi. Si autem à

diverticulo, in quod digreſſus es, revocari te in viam velis, age directe, rotunde & aperte reſponde ad hæc mea poſtulata, ſive duo hæc retentis meis terminis conclude: 1. Ergo articulum, aut articulos aliquot, habent Confeſſiones veſtræ, quorum merito damnaberis aut à ſalute excluderis. 2. Ergo articulum aut articulos aliquot non habent Confeſſiones veſtræ, qui ad ſalutem judicio divino creditu ſunt neceſſarii.

Sane ubi prolixitate peccatum à me ſit; non video. Tametſi enim una forte alterave periodo exceſſerim brevitatem eam, qua uterque noſtrum ante uſus eſt, non tamen ob modicum illud prolixus confeſtim aut magno verborum apparatu uſus dici merebar. Fuerim vero prolixus, non tamen hoc ipſo contra legem ullam vel honeſtatis vel civilitatis, imo neque contra promiſſum ullum egerim. Expetiiſti tu quidem initio brevitatem, ſed hanc ego conſulto non promiſi; nempe quod neſcirem, quibus illa abs te limitibus circumdaretur, aliis magis aliis minus in arctum eos contrahentibus, prout variant ingenia mortalium. Quod ſi tu itaque heic peccaſti, cur inſontem me in reatus conſortium trahis? quanquam quid ita ſcrupuloſus es, ut peccaſſe te exiſtimes? ego te equidem ab omni culpa immunem plane pronuncio. Adeoque per me tibi liberum etiam eſto, ſive ſuccincte ſive pleniſſime animi tui ſenſa ſemper efferre. Imo omnia quoque minuta vocum excutias licebit; ea tamen conditione, ne contra mihi negatum ſit

præ-

præterire interdum, si quæ nimis anxie persequi visus fueris: cujusmodi nunc illud de lacessendi verbo. Sane ad comitatis atque amoris certamen me lacessitum abs te dixi; sed quid heic mali? Nec vero ad disputandum ego te, utpote mihi ignotum, lacessivi ulla ratione aut provocavi, sed tu ipsemet itidem vel sponte tua, vel certe instinctu Domini Overbequii, ut scis, prior te sistens, amice me invitasti. Quod proinde neque indigne fero, sed in optimam potius partem accipio.

Attamen ex arena in diverticula & latebras me statim subduco, contra quam disputatorem decebat. Id quidem exprobras tu mihi, & ingeminas creberrime; nempe quia directe & categorice tibi ad quæsita non responderim, sed ad alia deflectere maluerim, adeoque duas conclusiones hasce substituere: 1. Ergo per fidem tuam salvari, meo judicio, nequis. 2. Ergo in Confessionibus tuis deest articulus ad salutem tibi, meo judicio, necessarius. At bona verba quæso. Fateor lubens, non recta ad ista tua me respondisse, sed hæc mea contra protulisse vel diluenda vel expendenda: nego autem, in diverticula aut latebras digressum me, ceu è circo fugitivum. Quomodo enim deseruerim certamen, quod ne acceptavi quidem, ex quo delatum abs te fuit, multo minus inivi? Nulla, inquam, hactenus facta est à me litis, istius intentatæ, contestatio, vir optime; quum nondum aggrediendum sumserim statum quæstionis abs te mihi propositæ utriusque, imo id facere sciens detrecta-

verim potius; ſicuti etiamnum deinceps detrectto plane; non quidem quod haud libeat ſaltem, ſed quod non poſſim: liberet enim utique, ſi poſſem. Ideo autem, ne neſcias, concluſiones iſtas tuas aſſeverandas confirmandasque acceptare haud poſſum, quia prior falſa eſt, poſterior vera quidem, ſed cum importabili probandi onere conjuncta. Quod ipſum uti penitus intelligas, ſic habe.

Falſa, inquam, eſt prior hæc: ergo articulum aut articulos aliquot habent Confeſſiones veſtræ, quorum merito damnaberis aut à ſalute excluderis. Nam inutiles quidem ſunt omnes veſtri articuli ad ſalutem procurandam, (& ſic ſolummodo loqui conſueverunt noſtri, quum accurate rem tractant,) at vero damnationis æternæ reos vos nullus eorum efficit. Non illi certe, quorum veritas à nobis utrimque admittitur. Sed neque cæteri, de quibus controvertimus. Neque enim quia illic erras, ideo damnabere, ſed ſi damnabere, ob peccata id fiet, quæ ſciens volensque perpetraveris, nec vero expiaveris. At ais, non videre te, cur ego damnare te, & quidem ob errores in fide, nequeam, quum tam liberalis hac in parte ſit Synodus Tridentina, & tam faciles ſcriptores Pontificii, dum fidem Reformatorum hæreticam, impiam, blaſphemam vocant. Reſpondeo. Verum eſt, in Concilio Tridentino anathema dici omnibus errantibus contra ejus decreta; ſed cum hac ſemper limitatione, ſi errent cum pertinacia: reliquos n: nec

anathe-

anathemate ferit, nec in hæreticis, proprie sic dictis, sive formalibus, numerat. Pertinacia autem nobis est, quum quis Ecclesiam Romanam agnoscit esse veram Dei Ecclesiam, & tamen ei credere abnuit. Iam quis dixerit, omnes Reformatos isto pertinaciæ vitio laborare, quum sine dubio plurimi eorum nesciant, Romanam nostram solam esse veram Ecclesiam, & invincibiliter quidem nesciant, ac fieri queat, ut in horum numero tu quoque sis? Negas quidem, verioris heic doctrinæ ignorantiam, si qua in te sit, invincibilem esse posse: sed videris terminum illum Scholasticum non intelligere. Ignorantia enim invincibilis est, quum nulla tua culpa factum, quo minus compereris hucusque rectiora: indeque & alio cognomine inculpabilis appellatur. Iam quum istiusmodi ignorantiæ obnoxium fuisse me putem, antequam nempe rationes, de autoritate Ecclesiæ Romanæ dubitandi, mihi ex animo essent sublatæ, quidni in te quoque locum eam habere posse credam, qui de industria & candore tantopere prædicaris mihi, ac proinde manus dare hactenus certe non refugeres, modo clare tibi heic innotuissent itidem omnia? Sic tametsi scriptores nostri fidem Reformatorum hæreticam, impiam, & blasphemam vocent, non tamen nisi in eodem sensu, quo Patres Tridentini, loquuntur. Propositiones enim, hæreticas, impias aut blasphemas appellari solitas, pro veris habens, non damnatur ipsis idcirco, sed ob animum demum hæreticum, impium,

blaſphemum, aut criminibus aliis infectum. Certe non ita horribile ſive crudele noſtrorum de vobis judicium eſt, ut ſuſpicari ſolenne iſtic eſt. Quod & è ſcriptis ipſorum facilime comperiſſes, modo in ea incidiſſes. Ni fidem habes, vel Aquinatem * conſule: cui neque contradicit quisquam Doctorum cæterorum.

Sic affirmare quidem, ſed non item confirmare promptum eſt concluſionem hanc tuam poſteriorem: Ergo articulum aut articulos aliquot non habent Confeſſiones Reformatorum, qui ad ſalutem judicio divino creditu ſunt neceſſarii. Sane prodire cum tali ſyllogiſmo liceret: Pendendum eſſe à Judice quopiam viſibili & infallibili, in Confeſſionibus veſtris non habetur. Et vero id articulus eſt ad ſalutem judicio divino vobis creditu neceſſarius. Ergo aliquis articulus, ad ſalutem judicio divino vobis creditu neceſſarius, in Confeſſionibus veſtris non habetur. At de minore qui certum te reddam, nondum video. Aut enim conceſſa adhibenda fuerint, aut talia, quæ denique è conceſſis evidenter colligi queant. Atqui neutrius generis quidquam ſuppetit. Poſſem quidem ſic argumentari: qui fateri cogitur, pendendum eſſe à judice quopiam viſibili ac infallibili, is fateri etiam cogetur, judicem illum non niſi à Deo ipſo nobis debere eſſe præpoſitum; nempe quum nulla

* *S. Th. 2. 2. q. 10. a. 1. item q. 11. a. 2. & ibi Malderus, Lorca, Koningus, alii. Item Becan. tract. ſcholaſt. de Fide, Spe & Carit. cap. 13. q. 1. cap. 14. q. 1. ac 2. & cap. 15. q. 2. §. 6. nec non Manual. lib. 5. cap. 13. §. 6.*

la creatura hominem reddere queat pro se infallibilem. Tu fateri cogeris, pendendum esse à judice quopiam visibili ac infallibili : quod sic ostendo. Qui ab una parte ultro fatetur, infallibiliter sese certum esse oportere de veritate capitum suæ religionis; & à parte altera fateri cogitur, se, sibi soli relictum, falli posse, tum in apprehendendo sensum Scripturæ, tum universim in habendo aliquid pro verbo Dei quod tale non est, vel etiam pro verbo non divino quod revera divinum credituque necessarium est : is fateri etiam cogitur, pendendum esse à judice quopiam visibili ac infallibili, sive tali, cui teneatur credere nec unquam, circa ejus effata, fidem suspendere ; alias enim perinde foret ac si pro fallibili eum haberet, jamque infallibilitatis suæ fulcro destitueretur. Tu ab una parte ultro fateris, oportere te infallibiliter certum esse de veritate capitum tuæ religionis, (videl. quia aliter salvari nequeas;) & à parte altera fateri cogeris, te, tibi soli relictum ; falli posse, tum in apprehendendo sensum Scripturæ, tum universim in habendo aliquid pro verbo Dei quod tale non est, vel etiam pro verbo non divino, quod revera divinum credituque necessarium est; (quidni enim tibi accidere possit, quod accidere tot mortalibus, ipsemet concedes ?) Ergo fateri cogeris, pendendum esse à judice quopiam visibili ac infallibili. Iamque concludo: Ergo fateri etiam cogeris, judicem illum non nisi à Deo ipso nobis debere esse præpositum, quicunque tandem

ipſe ſit, (nam inveſtigatio ulterior alio ſpectat.) Et quoniam concluſionem hanc merito admittes; admittere ſine omni controverſia & minorem hanc teneberis, quam probandam ante ſuſcipiebamus, adeoque dicere: Ergo pendendum eſſe ab judice quopiam viſibili & infallibili, eſt articulus ad ſalutem judicio divino vobis creditu neceſſarius. Sic, inquam, ratiocinari ſane poſſem ex lege divina naturali. Sed ratiocinationes ejuſmodi tu non petis, verum directe monſtrari tibi vis legem divinam poſitivam, ſive ubinam Deus ipſe eloquatur, articulum illum creditu vobis eſſe neceſſarium. Quod mihi præſtitu impoſſibile prorſus eſt. Tu quidem contendis, eſſe poſſibile: ſed quomodo id probas? Si, inquis, Deus religionem tibi mihique præſcripſit quod conceſſiſti, indicare etiam poteris aliquem articulum, quem Deus exigat tanquam creditu neceſſarium ad ſalutem, quem tu credas, non ego. Reſpondeo. Conceſſiſſe me id quod tu ais, equidem haud memini. Imo potius contra ſentio. Nam, Deum tibi præſcripſiſſe religionem, idem eſt ac ſi dixiſſes, Deum tibi alicubi loquutum eſſe, ſive verbum ſuum patefeciſſe. Hoc autem, meo certe judicio, falſum eſt. Pictos codices biblicos videris, & ſonos inde legentium audieris: at hoc non ſufficit. Tum demum Deus alicui de capitibus religionis loquitur, quando ſimul & verum intimumque eorum aſſenſum intellectui noſtro proponi facit, & inſuper intellectum eundem illuminat, hoc eſt, ita ad humilitatem diſponit, ut

vel

vel æque vel magis etiam promte arcteque assentiatur isti sensui, utut captum suum superanti, quam sensui primorum principiorum naturalium. Iam vero Deus †, meo judicio, intellectum tuum sic non illuminavit, sive quod idem est, habitu fidei divinæ non donavit, quantumvis etiam veritates aliquas, à Deo autore profectas, juxta nobiscum admittas. Quare neque loquutus, meo judicio, tecum est. Imo cum primis neque verum intimumque sensum dogmatum, religioni vestræ propriorum, intellectui tuo proponi fecit sive insinuari. Non profecto per Scripturas, quum pictos quidem codices habeas forsan, ut dixi; Scripturas vero illic hactenus non item. Qui enim alium sub iis sensum concipit *, quam à Deo ipso intentus est, is verbum Dei non habet, sed verbi divini signis pictis figmenta propria palliare saltem quærit. Tu alium illic sub iis sensum concipis meo & Catholicorum judicio, quam à Deo ipso intentus est, eumque pro indubitato verbo divino venditas. Nostro itaque judicio Scripturas, sive verbum Dei scriptum, sic non habes, sed verbi divini signis pictis figmenta propria palliare saltem quæris. Et per consequens, Deus tibi per Scripturas, nostro judicio, verum intimumque sensum dogmatum cumprimis religioni vestræ propriorum, intellectui tuo proponi sive insinuari non fecit. Perinde itaque nunc est, ac si negem,

Deum

† *Becan. de Fide, Spe, & Carit. cap. 11. q. 3.*
* *Vide Henoticon dissecti Belgii, part. 4. cap. 5. edit. 2.*

Deum tibi religionis capita præſcripſiſſe; (nempe quum ſolam Scripturam pro verbo Dei agnoſcas.) Et ergo falſum eſt, concedere me, quod Deus religionem non minus tibi præſcripſerit quam mihi. Quicquid, inquam, à Deo tibi præſcriptum putas, de eo non aliunde tibi conſtat primario, quam quia naturali tuo intellectui placuit ſub ea ratione id eligere, ac ſi Deus tibi intus loquutus fuiſſet; quæ eſt miſeria vel certe imprudentia maxima. Atque ita immotum adhuc ſtat, quod dixi; nimirum impoſſibilem probatu mihi eſſe Syllogismi mei principalis Minorem.

Hæ, inquam, ſunt rationes, cur de duabus iſtis tuis Concluſionibus tecum, prout voluiſti, congredi integrum mihi neque fuerit neque etiam futurum unquam ſit. Nihilominus tu id ſtrenue flagitas, & flagitationem quidem iſtam undiquaque decoram ac juſtam eſſe, alta voce exclamas. Sed unde obſecro hoc mihi oſtendis? Nihil ſane ex te audio, niſi quod magnam ex diſputatione de aſſertionibus iſtis duabus utilitatem ſperes. At non ſufficit, cariſſime mi, affulgere tibi ſpem aliquam utilitatis, nulla interim habita ratione æquitatis. Alias & ego plurima mihi utilia poſtulare ab aliis poſſem, qui & mihi nihil debent, & ſuis rebus carere ſine detrimento ipſimet nequeunt. Faceſſat ô faceſſat utilitatis reſpectus, qui conjunctus cum neglectu æquitatis. Revera autem totum iniquum eſt quod à me fieri voluiſti; utpote vires meas excedens. Non, in-

inquam aliam reddis causam, ita audacter me urgendi, quam utilitatem: prout ex tuo ipsius sermone cognoscere licet.

De quæsito enim tuo priore agens: Cur autem, inquis, rigidius heic abs te responsum exigam, causa hæc est, quod propositum mihi sit tecum non de hujus vel illius articuli veritate disputare, (factum hoc à nostris & vestris abunde,) sed de articulorum credendorum necessitate & momentis: (heic temetipsum involvis, dum necessitatis eorum, quæ credenda sunt, mentionem injicis, quæ non huc pertinet, sed ad quæsitum tuum posterius, ut scis.) Etenim, mi Nihusi, cum ab Ecclesia vestra secessionem facere coactæ sint Ecclesiæ Reformatæ, & secessionem justam fecerint, quum à vobis salutis æternæ spes fidei nostræ hominibus præcidatur, de vestra quoque salute desperent Reformati, aliique in aliorum condemnationem proniores simus; utilissimam semper judicavi illam controversiam, quæ discrepantium opinionum necessitatem (apage hinc iterum cum tua necessitate, & usque ad quæsitum posterius eam reserva,) propius expenderet. Si enim de capitibus ad salutem creditu absolute necessariis sit dissensio, (voluisti dicere, si non dissentimus à vobis in iis, quæ nos, tuo judicio, damnant,) scio, Ecclesiæ unitatem servari non posse. Si vero de dogmatibus ad salutem non necessariis, (voluisti dicere, si vero nullus nostrorum articulorum, tuo judicio, nos damnat,) servandam esse & servandam

vandam fuisse arbitror. Hunc ergo in finem quæsivi scire: quis fidei meæ articulus, aut qui articuli sint, qui me damnationis æternæ reos faciant, (jam recte siles de necessitate credendorum,) aut quod idem est, à salute æterna excludant. Ecce, utilitatem saltem tuam inculcas, & hanc satis esse censes ad cogendum me, quemadmodum dictum est. Verum id ego jam ante negavi. Nunc addo, quod ita mirabili insuper ac perplexo argumento utilitatem ostendas, uti nesciam equidem, an in formam syllogisticam illud redigi possit. Interim tamen gratias habeo de sermone isto tuo: si dissentimus à Pontificiis in iis, quæ tuo judicio non damnant, servandam esse Ecclesiæ unitatem, & servandam fuisse arbitror. Meo enim judicio, tua te dogmata, quibus à nobis dissentis, tametsi etiam falsa sint, non damnant tamen ex sese, ut audivisti. Secundum te igitur servanda fuit & servanda est Ecclesiæ unitas. Gratias, inquam, habeo. Neque nunc superest quidquam, nisi ut spem factam impleas. Adesdum itaque actutum, amice, & serva nobiscum unitatem: adeoque desine dicere, sive præsupponere tanquam principium ab nostrûm utroque concessum, coactos fuisse Reformatos secessionem à nostris facere, & secessionem justam fecisse, & de salute nostra merito desperare: nihil enim horum apud me Euangelium est. Cæterum quum hactenus nihil minus effeceris, quam jure exigi à me posse responsum istud ad quæsitum tuum prius, an forsan alibi me invadis for-

fortius? Verba quidem tua itidem ſunt: cum diffiteri non poſſis, multa mihi tecum communia eſſe fidei dogmata, operæpretium nos facturos arbitror, ſi de controverſis aliquot dogmatibus ſpeciatim inquiratur, num ea tanti momenti ſint, ut à ſalutis æternæ ſpe vel te (expunge illud, vel te; loqueris enim de dogmatis non niſi tuis, quæ certe me non damnabunt,) vel me excludere credi debeant, quicquid ſit de eorum veritate aut falſitate. Neque enim dixeris, omne verum præciſe ad ſalutem creditu eſſe neceſſarium, (quorſum ſodes iterum in mentem tibi loco alieno veniebat neceſſitas credendorum?) aut omne falſum & errores quoſvis ἀπιςίας [*infidelitatem*] mortiferæ nomen mereri. Summa eſt: operæpretium ſive utilitas te in me exſtimulat, aliud nihil. Atqui abſit, uti utilitatis tuæ gratia affirmem id, quod falſum eſſe ſentio aperteque profiteor. Sed neque utilitatem tamen ſyllogiſmo aliquo manifeſtam facis, verum confuſa ſaltem oratione denuo uteris, perinde ac ſi rhetorem agere tempus fuiſſet. Hoc tamen videris velle. Si multa fidei dogmata communia habemus, & fieri poteſt, uti ea quæ Reformatis ſunt propria, quantumvis etiam falſa ſint, neminem tamen damnare comperiantur, ſi diſputando hoc inveſtigetur; utile ſane fuerit pro tollendo ex Eccleſia ſchiſmate, diſputationem ea de re inſtitui. Sed multa fidei dogmata communia habemus, & fieri poteſt, uti ea quæ Reformatis ſunt propria, quantumvis etiam falſa ſint, neminem tamen damna

damnare comperiantur, si disputando hoc investigetur. Ergo utile fuerit pro tollendo Ecclesiæ schismate, disputationem ea de re institui. Respondeo, concessa majore, negari à nobis minorem, non quoad posterius membrum, sed quoad prius. Negamus, inquam, ullum nos habere dogma fidei vobiscum commune. Conceditis quidem, itidem ut nos, trinitatem Personarum, divinitatem Christi, & similia: inde autem non sequitur, articulos fidei divinæ nobis esse communes; quum alioquin fide divina præditos vos esse necessum sit; quod, nostro judicio, falsum est, ut supra monui. Mera, inquam, opinione humana articulis veris astipulamini, perinde atque Iudæi, Turcæ, & id genus cæteri. Qui proinde æque proprie dicerentur habere nobiscum fidem ex parte communem; ac si dicam, ex parte astronomum esse rusticum illum, qui relatu astronomorum cognitam habeat Eclipseos lunaris proxime imminentis horam. Vnde & hoc obiter colligo, articulos fidei tuæ, qui nostro etiam judicio veri sunt, prorsus nihil tibi profuturos ad consequendam salutem æternam. Ecce ne utilitatem quidem recte probasti iterum.

Quæsitum alterum cur itidem urgeas tantopere, peculiariter non explicas. Ergo ex verbis tuis de necessitate credendorum, quæ tibi antea intempestive excidebant, argumentum pro te aliquod ipse formabo. Si quædam fidei dogmata communia habemus, & fieri potest, uti ea, quæ

quæ Pontificiis ſunt propria, quantumvis etiam vera ſint, non tamen judicio divino ad ſalutem creditu neceſſaria comperiantur, ſi diſputando inquiramus; utile ſane fuerit pro tollendo Eccleſiæ ſchiſmate, diſputationem hac de re inſtitui. Sed quædam fidei dogmata communia habemus, & fieri poteſt, uti ea, quæ Pontificiis ſunt propria, quantumvis etiam vera ſint, non tamen judicio divino ad ſalutem creditu neceſſaria comperiantur, ſi diſputando inquiramus. Ergo utile fuerit pro tollendo Eccleſiæ ſchiſmate, diſputationem hac de re inſtitui. Reſpondeo, conceſſa, ut ſuperius, majore, negari, præter prius, etiam poſterius membrum minoris. Nunquam enim quiſquam diſputando evincet, nihil eorum, quæ nobis propria ſunt, judicio divino creditu eſſe neceſſarium. Quicquid contra objicietur, diſſolvere parati ſumus. Male ergo & heic utilitatem demonſtras. Ac licet eam demonſtraſſes, non tamen hoc ſufficeret, ut jam toties dixi.

Manifeſtum itaque eſt, non probatum eſſe abs te, quod ego tenear poſtulatis tuis ſatisfacere aut locum dare, ideoque merito adhuc me tibi illud denegare. At inquis exultabundus: Ergo gratulabor Reformatis, in quorum Confeſſionibus nihil reperiri poſſit, ob quod damnandi ſint, econtra autem omnia contineantur ad ſalutem judicio divino creditu neceſſaria. Gratulatio ſane duplex, at mirifica utraque. Quid enim refert, inquam, in Confeſſionibus veſtris

nihil esse, ob quod damnandi sitis? Sane errores, in quacunque tandem religione sit, non damnant quemquam, sed peccata, quæ sciens quis volensque commiserit, nec pœnitentiam egerit. Secundum te quidem fidelis & contritus animus veniam peccatorum à Deo obtinere vobiscum potest: secundum nos autem vera fide caretis, nec est vera contritio, quæ non nascitur ex vera fide. Taceo cætera, quæ monere heic possem. Sic, ut ad alteram gratulationis tuæ partem veniam, quî sodes ita tibi plaudis ipse domi, quasi in Confessionibus vestris omnia contineantur ad salutem judicio divino creditu necessaria? Non profecto ego hoc tibi concessi, dum negavi, plura, judicio divino creditu necessaria, demonstrari à me, prout postulasti, posse. Sed nec aliunde certus es. Affirmas quidem, te certum esse; verum certitudinis rationes tales adducis, quæ te incertissimum potius esse produnt. Ita habe, inquis, certitudinis meæ rationem, quæ tibi nunc sufficere debet, esse hanc, quod rogatus toties, ut mihi articulum salutiferum (voluisti dicere, ad salutem judicio divino creditu necessarium, alias enim, quem ego salutiferum esse judicem, indicavi tibi,) quem non credam, indicare toties detrectes. Sed non sola est hæc certitudinis meæ ratio, (ais) verum secundaria. Primaria, & qua totus nitor, est verbum Dei scriptum idque infallibile. Respondeo: Et secundaria & primaria certitudinis tuæ ratio nulla est. Ista sic habet: Nihusius amico suo Batavo demon-

monſtrare evidenter nequit, quidnam eorum, quæ non continentur in Reformatorum Confeſſionibus, judicio divino creditu neceſſarium ſit, Ergo Batavus ille certus eſt, in Confeſſionibus Reformatorum contineri omnia judicio divino creditu neceſſaria. Viden'? ratio hæc ſufficere mihi certe non debet, quia non poteſt. Sed neque è Scripturis unquam erues, in Confeſſionibus Reformatorum contineri omnia judicio divino creditu neceſſaria. Nullibi, inquam, tale quid reperitur in Scripturis. Mere itaque humanum figmentum eſt, itidem ut Photiniani & Anabaptiſtæ fingunt, in ſuis Confeſſionibus contineri omnia judicio divino creditu neceſſaria.

Quare ut, ſummatim rem totam complectendo, finiam, conſtat, ni fallor, abunde, & juſtis de cauſis diſputationem de tuis poſtulatis me detrectare, & cauſas tibi contra eſſe nullas ita vehementer me porro urgendi. Tu nunc obſecro reſponde mihi ad hæc duo: 1. Ob quem vel quos articulos, quos ego credo hactenus, tu me damnes. 2. Quidnam eorum, quæ ego non credo, creditu neceſſarium à Deo judicari exiſtimes. Neque vero reſponde ſaltem, ſed ſimul argumento aliquo ſententiam utrobique tuam haud gravatim nobis confirma. Si commode non potes, imprudenter mihi quæſita tua propoſuiſti: memor enim eſſe debuiſſes, proponi tibi ſimilia poſſe. Si potes, teneris utique; utpote qui in eorum cœtu es, qui à nobis diſceſſere, ſubditi à ſuis ſuperioribus, oves à Pa-

ſtoribus. Quod ſi vero id quod peto, liquido præſtiteris, ſpondeo, ad partes veſtras me conceſſurum. Sin minus, non modo manebo, illic ubi ſum, conſtantiſſime, ſed, quaſi neceſſitas quoque compellat, exprobrabo tibi cum exaggeratione tuum illud calidiuſculum, *coactos fuiſſe Reformatos ſeceſſionem à noſtris facere, & ſeceſſionem juſtam feciſſe, & de ſalute noſtra merito deſperare.*

Atque hæc hactenus. Reliqua, quibus mea reliqua impugnas, examinabo proxime ſeparatim. Nunc hoc ſaltem dico, nec inſcitia artis Logicæ, nec dolo ſophiſtico me, relictis tuis poſtulatis, confeſtim acceſſiſſe ad expedienda hæc duo: 1. In omnibus fidei tuæ articulis, meo judicio, nihil eſſe, quod tibi utile ſit ad ſalutem. 2. Ex iis, quæ hactenus non credis, meo judicio neceſſarium tibi eſſe judicem aliquem infallibilem. Neque enim venditavi hæc pro reſponſis directis ad poſtulata iſta tua, ſed ad id ſaltem, quod ſcire itidem velle non minus videbaris, an articulos tuos revera tibi eſſe proficuos cenſerem, & quoſnam contra ex articulis noſtris propriis haberem pro neceſſariis ad ſalutem. Vale Vir Clariſſime. Coloniæ, 25 Auguſti, 1624.

12.

BARTOLDO NIHUSIO.

QVem tu Britannum eſſe credis, Nihuſi doctiſſime, non magis Britannus eſt, quam

Thrax

Thrax aut Scytha. Britanniam adivi nunquam, ſed redux è Gallia inter Cantium & Iccium promontorium eminus eam vidi,& ex montium albicantium ſplendore veterum Albiona eſſe didici. Quare, quod quintum diem menſis Februarii populari meo S. Bonifacio ſacrum dicis, ex eodem errore fluxit. licet Sanctorum memoriam non tam diei hujus vel illius, quam virtutum piâ recordatione venerari ſoleam. Male de Patria mea & rebus edoctus fuit, qui hæc ad te retulit. Nec tamen nullibi verum dixit, cum Philoſophiæ me ſtudioſum, & artis Medicæ Doctorem eſſe affirmavit. Logicam in Academiâ hac; Philoſophiam, litteraſque humaniores in Collegio Theologico Ill. Ordd. profeſſus fui. Poſtea communis, quæ patriam univerſam concuſſit, calamitas, etiam me triobolarem hominem involvit, & capitis diminutione mulctavit,non ob maleficium aliquod,ſed quod Remonſtrantium,quos vocant, ſententiæ patrocinium meum commodaverim. Ex illo tempore medicinam, veluti alteram naufragii tabulam, amplexus ſum, & inter ἰατρῶν παῖδας, [*Medicorum filios*,] nomen meum profeſſus fui, licet à praxi ipſa quam maxime abhorream, partim quod alienâ miſeriâ nimis afficiar; partim, quod artem illam magnâ ex parte στοχαστικὴν [*conjecturalem*,] eſſe comperiam. Quas in me congeris laudes, verecunde amolior. Magis tui erga me affectus, ac ſingularis tuæ eruditionis teſtes litteras exoſculor. Non diffundam in adu-

lationes ſermonem. Præclaras ingenii tui dotes agnoſco & veneror. Nec ob opinionum diverſitatem minus honeſte de te ſentio, aut minore te obſequio porrò colam. Abſit enim ut conſcientiæ alienæ iniquus æſtimator eſſe velim. Optaret utique D. Overbeecquius, tui meique amantiſſimus, ſe nobis præſentem adeſſe; quò collatis inter nos ſermonibus controverſiarum momenta penſiculatius expendi poſſint. In molem enim excreſcunt ſcripta, & dum etiam minutiſſima examinantur, faſtidium ſubit, primò ſcriptionis, inde lectionis. Orationem meam de Ente Rationis, quam petiiſti, ad te mitto. Sed cave quæſtionum Metaphyſicarum, quæ in hoc argumento tractari ſolent, anxiam deciſionem exſpectes. Philologica magis eſt oratio, quam Philoſophica, & delectare magis ſtudui, quam prodeſſe. Et volupe fuit tum temporis Λυκιανίζειν [*Luciani more loqui.*] Vale. Salutem tibi dicit D. Overbeecquius, & Kinderlingius. Lugd. Bat. 1625.

13.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT S. P.

Litteras tuas, & adjuncta aliorum carmina legi lubens. Priores memoriam mei, & ſingularem tuam in hoc ſcriptionis genere diligentiam teſtabantur, quam te non remittere in ipſis remiſſionibus lætor. Vegeta ingenia, quò plus receſſus ſumunt, hoc vehementiores impetus edunt. Et ita te dignum eſt, cujus indoles,

inge-

ingeniumque excellens ad alta te vocant, & illud Homericum instillant, παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκεο. [*omnifariæ virtutis memento.*] Prorsus ad symboli tui sensum te componis, *& parta tenens, non parta sequeris.* Cum hic esses, egregiâ ignorantiæ simulatione nos elusisti, & affectatâ sermonis barbarie frontem mihi aliisque sæpe corrugasti. Nunc alibi positus, ut admirabilior sis, ita scribis, ut etiam doctissimos scribendo post te relinquas. Legerunt litteras tuas viri eruditi complures, qui mihi etiam jurato fidem non habuissent, istas à te profectas esse, nisi manus tuæ character ac inscriptio assensum extorsissent. Habes hanc tuam, mi Haestrechti, hypocrisin communem cum L. Iunio Bruto, primo Romanorum Consule, qui ex industria factus ad imitationem stultitiæ, longè alius ingenio erat, quam cujus simulationem induerat. Habes communem cum Doctore Angelico, quem ob fictam rerum imperitiam & pertinax silentium, bovem condiscipuli vocare solebant. Sed veniam hujus tui facti facile à me impetrabis, in quem, pro tuo in me jure, quidvis tibi licet. Tu tam præclaræ mentis igniculos constanti industriâ suscitare perge. Ita futurum est, ut quæ in te sunt non vulgaris doctrinæ semina, ad eximiam frugem propediem adolescant. Poëma illud in obitum Prætoris à Zuylen optimi textoris carmen est, qui corrasis hinc inde versibus centonem istum contexuit. Sed hoc vulgari nolo: neque enim mei moris est sartoriam aut textoriam

riam artem depreciare. Rogas obnixè, ut sæviente hic pestilentiâ ad te veniam; sed ne veniam, in causa sunt tot compedes & numellæ quibus miser constringor. Vis syllabum? prohibet uxor, cui imperii domestici partem dote jam pridem vendidi, prohibent liberi, qui Lapytharum instar, absente me, in se mutuo sæviunt, præcipuè cùm dentibus sacrificandum est, & de partiundâ offâ controversia incidit; prohibent studia, & suscepta Italiæ descriptio, prohibent & alia plura, quæ Elegia mea fusius exequetur, quam propediem mittam. Iuvat enim gratâ studiorum varietate nunc solutâ, nunc adstrictâ oratione te affari. De peste quid scribam? Vtinam nihil haberem quod scriberem. *Luctus ubique pavorque & plurima mortis imago.* Augent calamitatem publicam clarissimorum virorum obitus, Vorstii primùm, nunc quoque Thomæ Erpenii. Vorstio oratione publicâ parentavit Cunæus, ego carmine, cujus copiam tibi facio. Erpenio Vossius justa solvit. Orationem utriusque, ubi prælum effugerit, transmittam. Sed à bove ad asinum, ut est in proverbio. Mansfeldius an è naufragio evaserit, an per Neptuni regna ad loca silentum abiverit, in incerto est. Ego evasisse arbitror, & in Angliam appulisse. Καθολικώτεροι [*communiores*] eò pervenisse asseverant, quo dives Tullus & Ancus. Ex fide dignis authoribus habeo in Galliâ conscribi equites mille & quingentos, ut Bredanis unà cum Anglorum copiis succurrant. Vale. 1624. Lugd. Bat. 14. IA-

14.

IACOBO PETITIO S. P.

LItteras tuas bilingues, Gallo-Belgicas puto, summa cum voluptate legi, amicorum candidissime. Nisi ex hominum te stirpe satum scirem, hirudinem te vocarem, cui bisulcam linguam dedit natura. Exspecto, ut propediem, (libet jam jocari) litteras mittas, fronte Belgicas, ventre Latinas, caudâ Gallicas. Ita chimæram novam cudes, quæ capite leonem, mediâ sui parte lupam, caudâ Gallum referet. Sed quam tu operose silentii tui culpam diluis, quantos fluctus in simpulo excitas, quam sudas, ut me eidem culpæ affinem facias. quod cum vel maxime eviceris, gratulabor tamen mihi, qui istis querelis effecerim, ut tu antea pisce mutior, factus sis Romuli nepotum disertissimus. Si ita aliorum causas dixeris, uti hic propriam, optimus eris clientum tuorum patronus. Argumentis tam validis, tam densis adversus me disputas, ut conclusionem tuam libens tibi largiar, Quid, quod Dialecticæ artis non immemor, Syllogismos cornutos formes, omnium ad constringendum adversarium efficacissimos. Scis utique cum Logico tibi rem esse, quem proprio armorum genere confossum & prostratum, veluti in pulvere victum, calcas. Superest, ut canas:

Ite triumphales circum mea tempora lauri,
Incidit in cassos præda petita meos.

Etiam, quæ optima disputandi methodus est,

retorſionibus uteris. Ego aliquem *Petitiſſare* ſcripſeram, tu illum *Barlæiſare* appoſitè regeris. Ego Græcum aliquod proverbium adduxeram; tu me Græciſſantem explodis, iſthoc tuo dicto: Qui Græci vocentur neſcio, Græcum non legitur in meo Codice. Cave iſtiuſmodi incondito ſermone poſthac utaris, ne iniquos erga te Græculos experiaris, genus hominum maledicum, & contemptus impatiens. Non mirum Codicem veſtrum Iuſtinianeum Græcè non loqui, cum vix Latinè loqui ſciat. quin & illud crede, libros, quos Pandectas vos vocatis, quaſi omnia continentes, minime πᾶσαν σοφίαν δέχεσθαι. [*omnem ſapientiam continere.*] Rurſus Græcè loquor, vel ob hoc ſolùm, ut tibi ægrè ſit. Narras in litteris tuis caſus & fata tuorum; nunc mortes, nunc nuptias, læta, triſtia, candida, nigra; rides, fles, in eàdem chartâ comicus & tragicus, nunc ſoccum nunc cothurnum indutus. In ſumma, nullibi non mirabilis es; & quod verè oratorum eſt, jam ſublimi, jam humili, jam medio dicendi charactere uſus, orationem rebus accommodas. Obitum certè ſororis tuæ ex animo doleo, quæ numeroſæ proli deſiderium ſui, marito familiæ curam reliquit. Sed quod Doctorem Borrium ſcribis afflatum calidiore aura, quæ vulnus alit venis, & cœcos ſuſcitat ignes, neſcio an dolere, an gaudere debeam. Subit jam enim illud Græcorum Epigramma: Πᾶσα γυνὴ χολός ἐστιν, ἔχει &c.

[*Omnis mulier bilioſa eſt, habet &c.*]

Ego

Ego viro optimo & mihi ob raras virtutes colendo, omnes deos & deas conjugales propitias precor. Vtinam parem suis nanciscatur virtutibus. Non debebat, quâ est morum suavitate, esse γυναικοκρατούμενος. [*sub muliebri imperio vivens.*] Meministi insuper D. Iacchæi. Is calide Medicinæ professionem ambit; sed vereor ne in possessione repulsarum sit. Nosti seculi hujus mores. Dignus & indignus ablativum regunt: & uti vos dicitis, plus valet favor in Iudice, quam lex in Codice. Sed ad tuas litteras revertar, satis Latinas, &, qua parte disputas, nervosas. Injuriam profecto & tibi & mihi feceris, nisi sæpius scripseris. Sola Breda, Mansfeldius, Bethlemus Gabor abunde materiem scribendi sufficient. Pro carmine Rectoris vestri, viri doctissimi, gratias tibi ago. non caret Epigramma acumine. Græcum, quin magis emphaticum sit, non dubito. Nunc aliud tibi carmen mitto, quod nuper in obitum D. Vorstii scripsi. Scazon est, sive versus claudicans postremo pede. Plus gravitatis habet quàm nuperum nostrum Epigramma. Remissius jam per Dei gratiam sævit lues ista. Migrarunt superiore hebdomade 280 animæ. Vale, vir doctissime. Lugd. Bat. 17 Decemb. 1624.

15.

EIDEM.

O*Rnatissime Vir*,

Quod litteras tuas priores bilingues vocaverim,

caverim, & trilingues me propediem expectare scripserim; non scripsi ut te riderem, sed ut rideres. Cum enim te festivo & minimè moroso esse ingenio virum scirem, studio captavi hoc festivæ dictionis argumentum, & luxuriatus hic nonnihil fui suavius; ut & mihi minus molesta esset scriptio, & tibi minus ingrata litterarum mearum lectio. Putabam etiam licere mihi apud te liberius jocari, nec veritus fui offensiunculam ejus, quem inter amicissimos semper habui. Nec illud, quod de triplici charactere scripsi ab alio animo profectum puta. Familiare est litteris quævis inspargere, læta, tristia, extera, domestica, quæ ad nos, quæ ad alios spectant. Et frustra methodici sunt, qui leges scribendis epistolis ferunt. Nihil hic peccasti, nec te peccavisse innuere volui. Sed ne nihil scriberem, volui lepidè apud te nugari. Quod si nimis hac in parte familiaris tibi fuerim, ignosce quæso, & judicii culpam omnem crede, non animi. Non sum ex eorum numero, qui amicum perdere malunt, quam sententiam. Et tu tamen nigrum salem adspergere videris, dum ita in Criticen inveheris, cujus ego sum osor maximus, ubi intra voculas, commata & puncta constiterit. Quare si isto lapide me feris, innoxium feris, & ut cum Aristotele loquar, tu me lædis, sed ego non lædor. Iterum repetam, jocari volui. Si bona intentio (jam cum Theologis loquor) factum justificat, à culpa omni liber sum. Quidquid sit, offendere amicum non debebam,
nec

nec volui amicus. Et nosti indolem meam. Odi supercilia, frontes caperatas, & morosam illam quorundam in familiaribus litteris sermonibusque gravitatem. Quod si seriam magis amas scriptionem, quam jocosam; induam posthac fastum Theologicum, & eo orationis genere utar, quo sacra sua peragere solent Numæ sacerdotes, aut in Comitiis declamant Electorum Legati. Sed aut ego vehementer fallor, aut minus ad palatum tuum erunt tam sacra condimenta. Præstat ἐρασμιάζειν. [*Erasmiano more loqui.*] Bethlemum nominas & Mansfeldium, magna nomina: quorum ille imaginarium, hic verum militem conscribit. Vterque spes nostras lactant, & maximorum votorum reos Belgas faciunt. Breda Austriacum & Auriacum exercet, quo eventu, novit ille, qui res humanas nutu temperat. Is ut valetudinem tibi fartam tectam præstet, toto pectore rogo voveoque. 30 Decemb. 1624.

16.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT S. P.

TRansmitto ad Te, Vir Nobilissime, effigiem ejus hominis, quem amicis tuis accensere jampridem dignatus es, hoc est, Barlæi tui. Non delineavit eam indocta ac rudis dextera, sed manus artificiosissimi pictoris nostri Davidis Bailly. Sexies, & amplius, sellam summa patientia pressi, & vultum ad quietem & gravitatem composui. Non perfunctoriè imaginem hanc

hanc tractavit author, sed cura & diligentia incredibili, qualem adhibuisse opinor Apellem, cum Venerem pingeret ἀναδυομένην. [*è mari emergentem.*] Ipse judica. non ovum ovo, aut ficus ficui similior. Aut malè calculum posui, aut perplacebit tibi hoc vultus nostri ectypon. Quotquot hic viderunt, stupent, & linguis favent: nisi tu quid, docte Virorum, dissentias. Unum peto, ne optima pictoris cœpta perdat nequam sculptoris manus. Suadet seriò pictor Bailly, ut exsculpi imaginem cures Delphis à Wilhelmo Iacobi chalcographo celebri & laudato. Forte minore pretio operam Crispini Pas redimes; sed, *Non curat altâ mente præditus Cato, Quot solvat asses*, &c. Libet alludere ad Baudii nostri elegantias. Certe, non potuisses me majore tibi beneficio obstrinxisse. Facies enim, ut per ora multorum volitet, quem publicâ sede excussit temporum calamitas. Et quamvis ipsa virtus sibi precium sit, nec modestia mea externos applausus ambiat, tamen oblatos sponte honores minime fastidit. Ego grati pectoris officia quavis occasione rependam. Et, si quid mea carmina possunt;

Nulla dies unquam memori te subtrahet ævo.

Da veniam, si plusculum mihi tribuere videar; tunc, cum bene de te mereri animum induco meum. Si redimiculis quibusdam imaginem ornari velis, per me licet, sed excrescet valde precium. Vbi eam lustraveris, redeat ad me, & siquid in eâ desideres, adscribe. Versus quoque tuos

tuos ſubjungam, quos recenti adhuc memoriâ circumfero. Sed quæſo liceat iis ſubſcribere, G. de Haeſtrecht. nec hanc, quam ex nominis tui præſtantia ac ſplendore gloriolam capto; mihi invide. Mansfeldius in Zelandiam appulit cum duodecim millibus Anglorum, Scotorum, & Germanorum. è Gallia exſpectantur millia ſeptem peditum, equitum duo. Ego Bredæ noſtræ metuo. In nervum res eruptura propediem videtur. Audio ex omnibus Germaniæ partibus adventare Cæſarianos, Tillium, Colaldum, Spinellum, Anhaltinum, & quæ non nomina. Ego narrator rerum gerendarum eſſe malo, quam actor. Vale, Vir præſtantiſſime, & hoſpitem tuum Equitem Treslongium, alioſque nuperi convivii conſortes ſaluta. Lugd. Bat. 20 Februarii 1625.

17.

EIDEM.

PRæſtabo fidem, & quaſi per Styga juraſſem, *Dî cujus juraſſe timent, & fallere Numen*, promiſſis non deero. Scribam, vel ad loquacitatem uſque, ne denuo aut bilem tibi moveam, aut mihi neceſſitatem imponam eam placandi. Primum gratulor Tibi à febribus jam immuni, & ut valetudinem tuam tibi ſartam tectamque præſtet clementiſſimum Numen, votis omnibus contendo. Indignor Promethei furtum, & Iovis iram juſtiſſimam arbitror qui iſtum ignis Solaris κλέπτην [*furem*] Caucaſo alligavit, & vulture exeden-

exedendum horribili decreto sancivit. Inde enim factum, ut mortalium generi febrium turmas immiserit, & nuper tibi quoque. Dicat hoc pro me Flaccus:

Audax Iapeti genus,
Ignem fraude mala gentibus intulit.
Post ignem ætherea domo
Subductum, macies, & nova febrium
Terris incubuit cohors.
Semotique prius tarda necessitas
Lethi corripuit gradum.

Deinde munus illud tuum grato animo exosculor. Donasti me mihi, Ectypon prototypo suo. At ego non æreum tibi Barlæum, sed illum ipsum offero, qui humanitatem tuam cum summa animi magnitudine conjunctam colit ac veneratur. Nec offero solum, sed eundem totum tibi mancipo, non antè emancipandum, quam corporis ergastulo animulam hanc emancipaverit vitæ necisque arbiter. Dignus es, quem docti omnes ament, qui semipaganum Poëtam tantis honoribus condecoras. Sed transeo ad viliora. De perspicillo perscribe distinctius: sunt enim non unius formæ, alia majora, alia minora, quæque contrahi ac extendi possunt per partes, vel uno ac continuo constant tubo. De Lepore noli ultra esse sollicitus. Nec enim in gulæ gratiam tanto molimine ac apparatu mactari cupiam innoxium animal. Rex Bohemiæ ante octiduum Angliam petiit, classi, uti ajunt, nominis sui patrocinium, auxiliumque commodaturus. Legatus

tus Regis Daniæ apud Ordines auxiliares copias exoratum venit. Tu priusquam abitum pares, certiorem me fac, utrum posthac litteras ad Dyckium mitti suadeas, an ad alium. Vale. 1625. Lugd. Bat.

18.

IOHANNI NARSIO S. P.

GRatulor te tandem post longos errores, & exilii tædia sospitem in patriam reversum, licet non infeliciter tibi cesserit ista tua peregrinatio. Neque enim, quod Ulyssi contigit, Circes aut Calypsus, contemptissimorum scortillorum gratiam exul meruisti, sed invictissimorum Sueciæ ac Poloniæ Regum, quos munificos quoque erga te expertus es. Ita fit, ut quos domi fastidiunt sui, eos ab omni partium studio alieni exteri venerari soleant. Versus tuos avidè perlegi, quibus hic illic stribliginis nonnihil affudit loci genius. Sunt enim, uti fateris ipse, sub Septentrione, & inimico Musis axe nati. Iambi tui magis placent, Elegi minus. In illis plus laborasse videris, in his minus. Illi omni gravitate non carent, horum nimis humilis est dictio, & minus Poëtica. Non adscriberem judicium meum, nisi ipse exposceres. & scio non ægrè te laturum hanc virgulam censoriam. Aliquot in locis prosodiæ rationem minus habuisse videris. Sed facilis est hic error iis, qui librorum omnium ope destituti versus scribunt. Iam ante quoque libellum poëmatum tuorum

Sueco-Polonicorum vidi. Nihil in iis occurrit, quod nostrates offendere possit. nec dubito, quin tutò eos in publicum exponere liceat. Vellem de his & aliis coram tecum loqui, & itineris tui varios casus & discrimina ex te audire. Illud certè in magna felicitatis tuæ parte pono, quod Baculaureatum, quem Batavia & Gallia tibi invidit, Suecus aliquis tibi non rogatus, absque ornamentis & scholarum insignibus, contulerit. Ego ad nos properanti ædes meas in hospitium offerrem, sed eas undique occuparunt convictores nostri. Ubi veneris, prolixiore oratione te morabor. Nunc vale, & adversus seculi hujus fraudes prudentia animum tuum muni. Lugd. Bat. 21 Febr. 1625.

19.

CONSTANTINO HUGENIO.

SErmonem Tuum, quo Elegiæ meæ rationes dispungis, tradidit mihi Doctor Verburchius. Nunquam majore usura sortem exposui. plus quam fenerator sum, qui pro rancidis versiculis gravissimum tuum carmen lucratus sum, &, quod omni auro charius habeo, in amicorum tuorum numerum transcribi merui. De me ita statuas velim, eum me esse, qui ob eximias ingenii dotes, pene ad superstitionem te veneratus fui. Sed tacito hactenus animi assensu, nunc apertâ litterarum confessione. Mitto jambos aliquot in Otiorum tuorum libros, quibus quanti te amem, significatum volui. Si Poëmatis

tuis

tuis eos præfixeris, aliquid forte à nominis tui splendore gratiæ, aliquid à tuorum carminum contactu laudis impetrabunt. Nos hîc in umbra vivimus otiosi, hinc luctantis secum Patriæ, illinc crescentis tuæ virtutis spectatores. Tu, si beare nos velis, Virorum eruditissime, litterarum subinde alloquio de valetudine tua & communibus studiis nos certiores fac. Vale. Lugd. Bat. 10 Mart. 1625.

20.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

TAndem apud nos belli inclinationem fecit Mavors, & post obsidionem longam Breda hosti cessit. Mirum, quanta hanc calamitatem secuta sit animorum & rerum perturbatio. Nostrates, uti insolitos fortunæ successus minus æquis animis ferunt, ad omnem adversæ sortis immodice stupent. Iam de Patriæ Rectoribus & militiæ Ducibus querelas audias, in quos negligentiæ, peculatus, & proditionis crimina magna orationis libertate congerunt. Præcipuè in odia plebis incurrunt Muysius, prætor Dordracenus, & Marquettus equitum ductor. Ego, uti de arcanis Imperii judicium ferre non præsumo; ita nec vanas plebeculæ voces magni facio, nec maximorum virorum facta anxie ponderare soleo. Illud verum est, illorum jam virtutes prædicari, quos imperii fastigio decussit superiorum temporum iniquitas. Vtique exactiones novæ ac toties iterata displicent. Pla-

cet Patria, Religio, Senatus, quoad vocis ac linguæ præsidio defendi contenta sunt. Vbi zonam sollicitant, & loculorum opem implorant, friget amor Patriæ, nec tanta relligionis vis est, quæ liberalitatem persuadeat. Mirantur omnes tam æquis conditionibus deditam Bredam. quod ipsum alii magnitudinem animi in Marchione interpretantur, qui didicerit adversus vires hostium, non adversus calamitates contendere; alii in adulationem novi Principis factum putant, & istâ moderatione in dubios belli exitus, aut in leges pacis, aut induciarum lenocinia quæri. Illud non parum miseriam publicam auxit, quod paulò antè urbis istius deditione decesserit Princeps Auriacus, magnum septum, μέγα Ἕρκος, belli nostri, ut Homerico epitheto utar. Quæ enim urbs dolo victa gloriam nascenti Principi peperit maximam, eâ penè amissa occidit Heros fortissimus. Ex morte ejus quidam lætiora sibi tempora promittunt, quidam tristiora. Iamque animos videntur sumere Remonstrantes, & audacius passim spe impunitatis concionari. Facilem, aut saltem non difficilem sibi pollicentur Principem. Quid ego? ἐπέχω, [*cohibeo me,*] & solatia fortunæ meæ à sola virtute, Dei Opt. Max. providentia, & majorum constantibus exemplis peto. Albim cum exercitu trajecit Danus. quæ res animos nostrorum nonnihil erigit, licet non nobis, sed sibi ipsum belligerare credant prudentiores. In valle Tellina magni hostium suc-

succeſſus jam retardati evaneſcunt. Interea dum Hiſpanum bellis laceſſit Gallus, ecce bella civilia redintegrat Dux Soubiſius. Is milite vicina Burdegalenſium loca infeſtat, & claſſe inſtructâ regiis navibus, quâ poteſt, inſidiatur. Ita Regis ſui magnas molitiones intempeſtivâ rebellione eludit. Sed audio adactum Regem, ut aut cum Hiſpano, aut cum Soubiſio paciſcatur, quò belli omnem vim in unum hoſtem convertat. Sed quid Anglia? claſſem molitur, cui ſe jungent naves bellicæ Batavorum viginti. His Gubernatoris titulo præerit Wilhelmus Naſſovius, Vicegubernatoris L. Realius. De Sina & urbe *Todos los Sanctos* incerti rumores feruntur. Sunt qui noſtros, ſunt qui Hiſpanos cum totâ claſſe periiſſe affirmant. Ita facile affectus, partiumque ſtudium cuique verum eſſe dictat, quod rebus ſuis expedire novit. Iam Europam mihi pererraſſe videor, & res novas prolixe ſatis enarraſſe. Finiam itaque, ne hiſtoriam potius & annales, quam epiſtolam ſcribere videar. Vale. Lugd. Bat. Iul. menſe. 1625.

21.

EIDEM.

DEnuò mihi curandas ad te litteras tradit Thibautius. quarum cùm formam aut plicaturam intueor, ab eo proficiſci arbitror, de cujus gente triumphavit olim Cæſar. Didicit opinor Bredæ parvo victitare, & tenui ſalino nudâque Cerere latrantem ſtomachum placare.

Majora virtutum documenta ipsi invidit Spinola. Sed & hæc quoque fortitudinis bellicæ laus est, gulæ insaniam pro Patriæ salute perdomuisse. Ad te & me venio, qui litterarum tuarum conspectu languentem animum erexi. Voluissem utique tecum spectare stupendas istas Marchionis operas, & coronas, quibus urbem ad Romanorum exemplum cinxit. Sed quas tu erudito oculo adspexisti, ego artis istius ignarus adspexissem stupidus. Obsidionis istius & subsecutæ victoriæ fama orbem universum implevit, & Gallos, Anglos, Germanosque non leviter perculit. Neque enim crediderant conspirantibus in liberationem ejus quatuor Regibus, urbem illam expugnatum iri. Iamjam hac transit Laurentius Reael vir belli & Musarum studiis clarus. Is ad classem Anglicam cum Hollandorum navibus viginti propediem se conferet. Iter parant septimestre aut octimestre. Mansfeldio iterum potestas facta ab Ordinibus militem conscribendi. Sed eget æris Cappadocum Rex, Mancipiis locuples. Ex Anglis & Gallis conflatus jampridem exercitus penè totus diffluxit. Halberstadiensis oppidulum in agro Coloniensi diripuit, spoliavitque. Cohortes Tillianæ & Anhaltinæ ad nos adventant. Quid Comiti de Hoorn Bommeliæ acciderit, non ignoras. Ego summi viri ingloriam mortem ex animo lugeo. Merito cum Ænea dixerit:

O terque quaterque beatos,
Queis ante ora Patrum Trojæ sub mœnibus altis
Contigit oppetere.

Vale

Vale vir integerrimè, & cordatissime. Lugd. Bat. 1625.

22.

PETRO BOR, *Secretario Vltrajectino.*

A*Mplissime Vir*,

Quum domum cogitaret filius D. van Someren, nolui eum sine meis ad te litteris ad suos redire. Etenim captanda nobis fuit occasio hæc, ut initæ inter nos amicitiæ ac necessitudinis sacrum fedus mutuæ scriptionis sacramento firmetur. Volui ego præire, ut tuas elicerem, & respondendi tibi necessitatem imponerem. Fateor, vix tantum tibi otii superesse à Curiæ negotiis, ut his minus lucrosis studiis vacare possis, tamen & amicorum habenda ratio, & post Reip. curas ad hæc studia secessisse, non omnino infrugiferum erit. Faciet hæc exercitatio, ut cum neglectis aliquandiu Musis in gratiam redeas, & quæ subinde in scriptoribus Latinis legis ipse ad usum tuum transferre queas. Qui solâ ciborum contemplatione oculos pascit, frustra est, nisi in succum eos & sanguinem convertat: ita, qui optimorum authorum flosculos ac elegantias legit solum, nec stylo accommodat. Incessit jampridem animum tuum Latini sermonis amor. Sed crede, nullâ re magis illum addisci, quam legendo & scribendo. Quos legere oporteat & quo ordine nuper præscripsi. Iam alterum postulo, ut styli quoque officio animi sensus apud absentes designare

queas. Nec eſt, quod rem magni laboris à me peti putes, cum in hoc ſtudiorum genere te minus exercitatum ſciam. Ideo enim optem te ſcribere, ut ſine labore ea propediem poſſis, quæ jam moleſtiam fortè aliquam faceſſent. Illud quoque ſcies, te homini tui ſtudioſiſſimo & amantiſſimo ſcripturum, qui ſi quid nævorum aut ſtribliginis offendet in ſcriptione tuâ, eadem illud libertate & fide ſignificabit, quâ ad ſcribendum te impræſentiarum hortatur. Vale, vir ſpectatiſſime, & à me ſalve. Lugd. Bat. Cal. Aug. 1625.

23.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT S. P.

FEriæ Caniculares, Nobiliſſime Vir, quibus animum laxare ſolent umbratici Doctores, me Vltrajectum invitarunt, cum amicis & dentium & ſuaviſſimorum ſermonum commercia uti facerem. Te deſidero inter omnes primum, inter plures unum. nec tamen ita deſidero, quin aliquo modo te frui mihi videar, dum memoriâ humanitatis & ſingularis tuæ in me benevolentiæ animum ſuſtento. Vti enim in teſſeræ ludo, cum id quod volumus non cadit, arte ſortem corrigimus; ita dum te careo, ideas tuarum virtutum fingo, meditorque; ac, quod miſerorum eſt, imaginariâ cœna ſtomachum deludo. Imò hæc ipſa dum ſcribo, tecum mihi loqui videor, & priſtinæ felicitatis portiunculam aliquam delibare. Quam penè totam mihi aſſequi videor,

cum

cum litteras tuas video, quarum lectione non minus reviviſco, quam Solis radiis ſub Veris adventum iners tellus. Tu jam in otio poſitus quid agis? cœli ſpatia metiris an terræ? Quodcunque feceris, dignum tuâ indole feceris, & raris ingenii dotibus. Sed & amicitiæ non ita vaſta ſpacia eſſe ſcias, quin & ea quoque metiri poſſis, non radio, ſed mutuis crebriſque ſalutationum & litterarum officiis. Illa dum facis, admirabilis mihi es, hæc cum facies, amabilis fies. Illa te plus quam vulgariter doctum, hæc plus quam vulgariter amicum probabunt. Illis ſtudiis ſapis, his vives. Vitæ enim ſuaviſſimam partem tollit, qui amicitiæ officia, mutuaſque operas, tollit. Mitto apographum ejus Carminis, quod Thibautio ſcripſi, Tu namque putare eſſe aliquid nugaſque meas apinaſque ſolebas. D. Hogerbeetſius carceres priſtinos liberiore domicilio commutavit. Intra primum ab urbe lapidem deſignatæ illi ædes, extra quas, Canonicorum initiandorum ritu, pernoctare ipſi non licet. Tantum valuit Principis novi interceſſio. Is Hagæ eſt, miles in præſidiis locatus, Danus adhuc adventat, Gallus fluctuat, Italus victoriæ gloriâ elatior ſua repetere pergit. Oppidum S. Salvatoris in alio Orbe poſitum ad priſtinum dominum rediiſſe creditur. Nautis Duynkerkanis transfugis poteſtas facta eſt impune redeundi. Spinola moras trahit, an quia meſſem expectat? an quia ceris eget? an quia inducias molitur? tu divina, & Vale. Lugd. Bat. menſe Auguſto, 1625.

 24. CON-

24.

CONSTANTINO HUGENIO.

NObilissime Hugeni,

Hesterno die illustrissimi Principis manibus publica Oratione parentavit Daniel Heinsius, & invicti Herois laudes magnifice exequutus est orator disertissimus. Ego quanquam nec scripturiam valde, nec tam magno Principe digna à me dici posse confidam: in publico hoc tam augusti funeris apparatu ἀσύμβολος [*inutilis*] esse nolui: & famæ periculum subire malui, quam profani silentii reus haberi. Nec, ut verum fatear, impetrare à me potui, ut tam luculentum & oportunum Poëtarum furoribus argumentum Musis meis eripi sinerem. Conatus itaque fui brevi hoc Poëmatio summa tantarum laudum fastigia perstringere; ne sine Vate discederet is Princeps, cujus virtutum bellicæque fortitudinis vel umbram solum nulla vatum encomia exprimere valent. Mitto Carminis istius exemplaria aliquot. Optarem etiam Principi Auriaco illud exhiberi, cum faciles aditus & mollia fandi tempora esse noveris. Sed ab omni mendicitatis specie hæc mea officia aliena esse volo, nec in turpem sordidamque nundinationem has Musas extrudo. Pro Poëmatum tuorum libro gratias tibi ago maximas. Eorum lectione ita afficior, ut enthusiasmo mihi corripi videar, cum in eruendis profundis eorum sensibus versor. Non scripsisti ea, mî Hugeni, aquæ

poto-

potoribus, nec iis qui in Belgico carmine nihil
præter rhythmum ſectantur. Ex Characteribus
tuis plenis reconditæ eruditionis, modò ſapien-
tiæ, modò virtutis præcepta, modò feſtivæ oble-
ctationis argumentum delibo. Quàm lepide
Medicorum ordinem perſtringis? Quam gravi-
ter boni Concionatoris munia enarras. Sed cur
nullum mali Concionatoris characterem ex-
hibes? An quia nullum talem eſſe arbitraris? an
quia à crabronum ictibus tibi times? Poſterius
ſuſpicor. Provinciam quam nactus es ampliſſi-
mam digniſſimamque tibi ex animo gratulor,
& majora tibi & virtutum tuarum & laudum
incrementa precor. Vale Vir præſtantiſſime.
Lugd. Bat. 1625. Septemb.

25.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

NOn oblivione tui, aut negligentià mea ra-
riores ad te dedi litteras, Nobiliſſime
Haeſtrechti, ſed temporum iniquis occaſioni-
bus præpeditus. Avocarunt utique me ab urbe
amicorum meorum funera, quorum exequiis,
quæ Brilæ celebratæ ſunt, me intereſſe opor-
tuit. Quanquam & operæprecium fuerit ali-
quandiu ſiluiſſe, ut te expoſtulantem audirem.
Exoſculor enim illas tui litigantis voces, &
tunc te amiciſſimum mihi comperio, cum ini-
miciſſimum te eſſe ſimulas. Verum operam da-
bo poſthac, ne iraſcaris, aut ſilentii mei perti-
naciam ultrà exprobres. Ita enim te litteris meis

obtun-

obtundere in animum induxi, ut non ſilentii, ſed nimiæ loquacitatis me propediem ſis incuſaturus. Quæ de valetudine tua triſtia mihi narras, animum mihi penè expectorant. nec jam ipſe meus ſum, quoad tuus eſſe deſinis. Itane vegetum illud, maſculum & toroſum corpus lectulo affixit aliquoties febricula. Odiem funeſtum, quo te maligna illa calamitas, me verò calamitoſum iſtud nuncium perculit. Sed gratulor convaleſcenti, & quaſi eâdem te cum animâ viverem, eundem tecum ſpiritum traherem, idem corpus. circumgeſtarem, & ſalutis tuæ gaudiique, & morbi doloriſque conſortem me experior. Tanta amantium conſpiratio eſt, & arcana connexio, ut vitam penè ac mortem communem ſociamque habeant. Loquor candidè, nec ad apparatum hæc ſcribo. Aut incolumem te videre geſtio, aut jucundiſſimam mihi vitæ meæ partem ereptam arbitror. Non deſinam, quod unum poſſum, apud Deum ſoſpitatorem noſtrum precibus contendere, ut te tibi primum, mox mihi reſtituat iis viribus præditum, quibus *Augeras diro fregiſti pulvere nubes*. Nunc per amicitiæ noſtræ ſacra fœdera & ſi quid tibi fuit. Dulce meum, precor, ut vel ad biduum ſaltem ad nos excurras, & tui compotes facias. Fortè in ſinum tuum effundam, quæ religio fuerit ſcribere. Scis, non benevolentia ſolùm & beneficentia, ſed & convictu conſtare amicitiam, qui amicitiæ velut flabellum eſt. Nec fruſtrà diſputat Ariſtoteles, utrum inter abſentes

abſentes amicitia coli poſſit. Ego, niſi lectionum compedibus vinctus detinerer, jam ad te non irem ſolùm, non properarem, ſed volarem. Supereſt, ut res geſtas in faſciculum compingam. Dordraci, urbe inter Hollandicas primariâ, acerrimæ contentiones exortæ ſunt inter .... Iam ad Curiam edicto publico provocatum fuerat, cum ſive contendentium metu, ſive ne plebi in ſuperiores querulæ linguæ dicacis fibula laxaretur, Princeps Auriacus ſequeſter delectus eſt, qui re penſiculatius examinatâ *componere lites Inter Pelidem tentabit & inter Atriden.* Exequiis defuncti Principis Delphis interfui. Sed nec hæ reprehenſionis notam effugere potuerunt. Illud multos malè habuit, Dominum vander Myle in pompa funebri equum duxiſſe, ut Keneburgium alioſque taceam, quos Remonſtrantium ordini inſerunt publica judicia. Scribit ad me è Galliis frater, Soubiſium mari, Eſpernæum terrâ graſſari, illum contra, hunc pro Rege, bellumque illud incrudeſcere indies. Regem pacis novas conditiones obtuliſſe, quas ſi admittant, pacem fore; ſin minus, bella horrida bella: In valle Tellinâ obſidionem Rivæ ſolviſſe Marchionem Couvrenſem, invaleſcente circumcirca Hiſpano: Sabaudum Genuenſi territorio exactum ſuis jam finibus timere. Claſſi Anglicanæ deſtinati milites partim moræ tædio, partim peſtilentiæ metu catervatim aufugiunt. Procerum ibidem Conventum, quem Parlamentum vocant, ſolvit Rep. ſæviente ſuprà hominum

minum fidem lue iſtâ, dilapſis hac illac quæſtoribus rationes publicæ turbatæ ſunt. Vereor, ne magni illi conatus mole ſuâ & pondere ruant. Claſſis Duynkerkana adhuc in portu hæret, æſtus marini ventorumque tempeſtates captans. Rex Daniæ vallo ſe tuetur, & intra terminos inculpatæ tutelæ, ut Iuriſconſultorum formulâ utar, ſe continet. Interea Tillius Ducatum Brunſvicenſem expugnat, urbeculas occupat, & præſidiis munit. Noſtratibus nondum plenè perſuaſum eſt, Sinum illum *Todos los Santos* Hiſpano deditum. Exercet ille ſpes noſtras, & vel hoſti vel nobis ludibrium debebit. Vale, Vir præſtantiſſime, & valetudinem tuam cura diligenter. Si Iupiter eſſem, ambroſiâ te alerem, quò immortalis efficiaris. Lugd. Bat. 1625.

26.

IOHANNI BOR, *Medico.*

D*ilectiſſime Vir*,

Deſidero ex te intelligere, quî valeas, una cum mellitiſſima tuâ conjuge. Facit enim veteris amicitiæ & conſuetudinis ſuaviſſima recordatio, ut libenter tecum vel præſens vel abſens loquar. Ex quo tempore nuptiis tuis interfui, in quibus luculenta ſatis humanitatis tuæ & benevolentiæ erga me documenta dediſti, parùm aut nihil de te, aut rebus tuis intellexi. Illud tamen, ni fallor, jam nuper audivi, uxorculam tuam abortiviſſe, & tantos tuos labores abſque

absque fructu periisse. Non est, quod doleas. Sæpe spes messis agricolam fallit, quam sequenti anno cum fœnore reddit benefica Natura. Forte idem tibi accidet, & unius fœtus jacturam gemellis compensabit Lucina mater. Theologi & Medici proliferum genus sunt: illi ob ocium & dies feriatos, quibus abundant, hi ob artis Medicæ peritiam, quâ naturæ negligentiam castigare, & impedimentis omnibus occurrere didicerunt. Sed quando tandem fidem solves, & nos invisos cum thori tui sociâ? Reciproca amicorum officia esse oportet. De meo erga se affectu non ambigis. Si minus instructâ mensa te excepero, faciam, ne leporibus & suavissimis careas sermonibus. Feriæ Caniculares otia jam nobis faciunt amicis vacandi. Aut ne invisas necesse est, aut in pœnam invisam te. De Patriæ rebus quid scribam? Nota hæc arcana tibi magis, quam mihi. Fratrem enim habes, qui propius deos contingit. Vale pectus integerrimum, & uxori, parentibus, fratribusque salutem imperti. Lugd. Bat. 1625.

27.

GODEFRIDO HAESTRECHTIO.

N*Obilissime Haestrechti*,

Telam, quam tuo mandato orsus sum, feliciter pertexam, & ne veteri officio desim, res novas porrò enarrare pergam, licet non eâ gravitate, quâ res Romanas recitat scriptor Patavinus. Classis Anglicana, quæ hactenus Europæi

ropæi Orbis judicia exercuit, centum & octoginta navibus è portu ſolvit. Sunt qui eam Luſitaniæ, ſunt qui Hiſpaniæ, non deſunt qui Flandricis Inſulis, quas *Azores* vocant, inſidiari credant. Verùm, uti jam fama eſt, humanorum judiciorum temeritatem divina providentia eluſit, disjectis hac illac diſſipatiſque ingenti tempeſtate navibus. *Dii meliora piis, erroremque hoſtibus illum.* Duynkerkana claſſis ejuſdem tempeſtatis præſidio exceſſit, evaſit, erupit. Dum enim noſtri longius à littore recedere coguntur, ne, flante Aquilone, in Flandriæ vada impingant, illa ſpacium elabendi nacta noſtros plorare juſſit. Nunc in piſcatores impune graſſatur, & vota mercantium verberat. Arſenius in Galliam legatus abiit, ut inito cum Anglis fœderi Francorum Regis ſuffragio robur authoritatemque addat. Nec friget in Italia Mars. Hiſpanus Veruæ urbis portas ac propugnacula expugnat per ignes ſuppoſitos cineri doloſo. Nempe, ſub terrâ etiam bellum gerunt terræ filii, nec cœlum ſolum, uti Titanes olim, ſed & Acheronta laceſſunt. Genuates Pinnam arcem Sabaudo eripuerunt: In Valle Tellinâ Galli novis copiis aucto exercitu, quæ paſſi ſunt à Papenheymio damna, quà poſſunt, reſarciunt. Rex Cimbrorum bellum trahit, edoctus cunctatione ſubinde perfici plus poſſe, quam impetu & furore. Edictum ab Ordinibus Generalibus emanavit, quo reverſi ex India Occidentali Argonautæ promiſſis ſtipendiis excidiſſe denunciantur.

tur. Ita Salvator malè servatus servatores suos perdidit. Illud constat, remigium illud Ulyssis abominanda libidine, flagitiisque turpissimis indelebilem notam genti nostræ inussisse. *Nulla fides pietasque viris qui castra sequuntur.* Vale. Cal. Novemb. 1625. Lugd. Bat.

28.

IACOBO PETITIO S. P.

EXemplaria ista vultus mei curasti, sed sero admodum. Iam Panegyricum meum Henrico Principi dictum ad te transmitto. Tibi exemplar serva. reliqua amicis distribue, Goyeris, Helsdingio, & Borriis fratribus. Malim in his officiis tuâ, quam aliorum operâ uti: nec enim aliis ita familiariter usus sum, uti te. Etiam mihi vicissim quod curatum velis manda. Prætorem vestrum audio acrius in Remonstrantes animadvertere, uti & nuper Rotterodamensis concionem satis frequentem interpellavit. Collidimur magis magisque, & frangemur tandem, nisi avertat clementissimus Deus. O si sereno vultu nos adspectet votis multorum expetita pax. Iam bella sæviunt, & foris cum Hispano, domi inter nos committimur. *Quem das finem, Rex magne, laborum!* Scis quid Græciam perdiderit? Oratorum petulantia. Scis quid Romam fastigio decusserit? ἔρις. [*discordia.*] Et quod, quæso, malum nos perdet? οὐχ ὁρίζω. [*non determino.*] Tu senti quod velis. nobis quod sentimus scribere non libet. Vale, vir amicissime,

cissime, & num versiculi mei Canonico isti placuerint fac sciam. Ego, quâ sum facilitate, illos scripsi tuo rogatu, in gratiam amici. Siletis uterque, & fastiditis hominem vobis addictissimum. Nempe Aulæ viciniores estis, & mores Procerum imbibitis, qui humile vulgus vix nutu dignantur. Lugd. Bat. 20 Nov. 1625.

29.

CONSTANTINO HUGENIO.

NEc litterarum, nec amicitiæ officiis tibi cedam, doctissime Hugeni. Tu me versibus tuis aliquoties alloqui dignatus es, & jam nuper ingeniosissimo Epigrammate, quod ob ἐναντιοφανεῖς ἀντιφάσεις mirifice placuit. Iam versus repono, sed, heu, claudicantes, quibus sola carminum forma præjudicium creet. Vna cum iis Panegyricum meum mitto dictum Frederico Henrico Arausiorum Principi. Nec enim, dum animum à rancidis Philosophorum institutionibus relaxo, quicqûam magis, quam poëtarum secessus placent. Nec malè me de Republicâ mereri arbitror, cum Rectores ejus laudo. Scio non egere tantilli homuncionis præconio summos Principes, nec meo applausu in tam augusto Famæ theatro positis opus esse. Tamen volui, vel cum offensæ metu, affectum meum erga Nassovios testari, & nimis officiosus audire, dummodo civis bonus & φιλόπατρις [*amans patriæ*] habear. Nec honores prenso, nec præmia aucupor. Vtraque supra

ſupra ſortem meam ſunt. Scis Petronii dictum de bonæ mentis ſorore. Niſi fortè paucis ſerus accidat, *quos æquus amavit Iupiter.* Ego tua & paucorum familiaritate opes meas æſtimo, & à litterarum tuarum lectione lætior abeo, *Quam ſi me liquidus fortunæ, rivus inauret.* Vale, mi Hugeni, & quem amicum ſors tibi obtulit, conſtanti ratione ama. Lugd. Bat. 17 Cal. Decemb. 1625.

30.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

QVid cauſæ ſit, Vir Nobiliſſime, quod tantopere de litterarum mearum tarditate conquueraris, non video. Ex quo enim tempore Ultrajecto diſceſſiſti, binas ad te dedi, uti non niſi binas ad te recepi. Niſi fortè hydropicis ſimilis evadas, quibus *quo plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ.* Quas liticulas moves de *ab* & *de*, nec non de ſyllaba *chi*, infra Catonem ſunt. Nec in eo res Græcorum poſitas arbitramur. Vti enim tu in imagine mea libenter Barlæum recognoſcis, ita ego in iſtis nominis tui lineamentis te. Mitto iterum munuſculum chartaceum, Panegyricum meum. Aliæ enim merces non ſuppetunt, quas ad te extrudam. Sed ò miſeriam! Danum fama eſt ingenti prælio à Tillio fuſum, cæſis duobus Ducibus Wiſmariæ, capto aut cæſo Obertrautio, aliiſque exercitus regii præfectis. Concionatores noſtri, ob miſſas naves in ſuppetias Regi adverſus Rupellenſes, ex

umbone in Ordines debacchantur, etiam editis concionibus, & religionis ſuæ ſocios ab iis opprimi conqueruntur, à quibus præſidium & opem expectare debebant. Nondum appulit Britannorum Legatus Buckingamus. Commiſſæ navali prælio Duynkerkanorum, naves & noſtratium aliquot: ex his duæ deſideratæ, reliquæ infami fuga ſibi conſuluerunt. Et terreſtres & æquoreos Deos adverſos experimur. Dic placandi viam & rationem. Aſſi aliam eſſe putas, quam ſeriam peccatorum reſipiſcentium & precum ardorem? Ego, cum & Patriæ bene velim, mi Haeſtrechti, doleo adverſam ejus ſortem, & iratum nobis ſupremum Numen: cumque tibi bene velim, eundem Deum efflictim rogo, ut mentem tibi ſanam, & noſtri amantem in ſano corpore uſque conſervet. Vale. Lugd. Bat. 16 Novemb. 1625.

31.

IOHANNI BODÆO à STAPEL.

MItto ad te, amicorum integerrime, Panegyricum hunc meum, quo ſummi Principis laudes adumbravi verius, quam expreſſi. Quod enim Fratri nuper præſtiti officium, etiam Huic me debere putavi. Aliæ merces in foro meo non proſtant. Vobis opes ſunt aureæ & argenteæ, nobis ſicca papyrus. Tantum inter Mercurium & Apollinem intereſt, quorum ille Amſtelodamenſium, hic Leydæ meæ tutelaris eſt Deus. Propitio ſatis utor Apolline, ſed minus

minus faventem habeo istum Atlantis nepotem. Nempe hic fraudum ac mendaciorum Deus est, sine quibus infeliciter mercatura exercetur. At Apollo noster *integer vitæ est scelerisque purus.* Illum vobis non invideo, modo hunc mihi indulgeant *Musæ*, *noster amor.* Vale. 24 Novemb. 1625.

32.

CONSTANTINO HUGENIO.

NEc de fide tua ac sollicitudine dubitavi, Hugeni nobilissime, nec me à te negligi suspicatus sum. Verum observantior fui amicitiæ, qua me dignatur tua humanitas, quam ut eam voluerim iterata petitione ac Principis tui interpellatione obsolefieri, ac veluti profanari. Verebar quoque, ne nimium familiariter te uti velle viderer, & jus scriptionis, quod mihi apud te esse pateris, utilitate quodam, & privati cujusdam commodi aucupio ac spe metiri. Iam cum reapse experiar, majore me adfectu à te diligi, quam vel credideram unquam, vel ingenii mei mereri potuit tenuitas, gratiam me tibi maximam & habere & debere profiteor: & huic soli culpæ me affinem esse agnosco, quod de tua erga me benevolentia minus confidenter præsumere ausus fuerim. Sed quam tu Barlæum tibi obstringis, qui honesta vocis tuæ suffragatione tantum Principem mihi conciliasti, usque adeo, ut etiam δωροδότης [*munificus*, *sive munerum dator*] esse velit. Scilicet in Aula notus

esse cœpi umbraticus doctor, & ejus favore dignus haberi

ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε.
Cui populi sunt commissi, & qui talia curat.

Crede, mi Hugeni, tum me voti mei compotem factum, cum Principi tuo hoc qualiscunque officii genus non displicuisse ex litteris tuis intelligam. reliqua minus miror, licet, ut Homerico utar:

οὔτοι ἀπόβλητ' ἐστὶ, Θεῶν ἐρικυδέα δῶρα.
Nec enim contemnenda sunt Deorum valdè gloriosa
dona.

Quidquid sit, tibi id omne debebo, qui tuæ commendationis accessione pretium litterariis nostris mercibus non leve addidisti. Hodoporicum tuum legi summa cum voluptate. Et legimus plures. Neque enim præstantes istos ingenii tui fœtus, quasi mihi commodus uni, solus exosculari satis habui. Nos domi inter chartas librosque positi vix versus scribimus:

Tu pervigil illo (hic risimus divinæ Poëta istud
divisum L illo)
Tempore, quo placidis Thetiis irata Camœnis
Obstrepit, & vatum turbant commenta procellæ,
Auriaci meditaris iter, plebejaque passim
Gaudia patricio cantas conjuncta favori.

Sparsus nuperrimè fuit rumor, Amstelodami Hermaphroditum, hactenus maritum, peperisse. Ea res, quanquam per eburneam portam, *Qua falsa ad cœlum mittunt insomnia manes*, erupisse credatur, visa tamen mihi fuit idoneum Epigram-

grammatis argumentum. Mitto tibi apographum, ut rideas; sed his legibus: primò, ne si quid comicum occurrat, fontem corruges. Nec enim semper serius est ipse Πατὴρ ἀνδρῶντε Θεῶντε, Ζεὺς ὑψιβρεμέτης. [*Virum Pater atque Deorum Iupiter altifremus.* Deinde, ne in Catonis cujusdam, aut superciliosi hominis manus incidat. Vale, Hugeni clarissime, & diu lætus intersis populo Βαταβῶν. [*Batavorum.*] Prid. Cal. Decemb. 1625. Lugd. Bat.

33.

GODEFRIDO HAESTRECHTIO.

POëtarum princeps Maro circa finem lib. 6. Æneid. duplicem affingit Inferno portam; corneam unam, eburneam alteram, illam veri, hanc ficti falsique nunciam. Per hanc illud quoque erupit, quod non ita pridem de Rupellensium deditione scripseram. Nondum enim in Regis sui potestatem transierunt, sed terrâ à Gallis, mari ab Hautenio, obsessi, belli fortunam magnis animis sustinent. Dux de Rohan μέγα ἕρκος πολέμου [*magnum belli sepimentum*,] militem passim conscribit, ut obsessis succurrat, qui jam ad esuritionem penè adacti videntur. Ita & domesticis motibus concutitur regnum potentissimum, & externo in Galliâ Cisalpinâ bello parum aut nihil proficit. Classis Anglicana in Gaditano stat littoræ, ultimos veteris mundi fines, Herculisque columnas expugnatura. Sed in primâ excensione infeliciter à nostris pugna-

tum fuit, desideratis, ut ferunt, mille quingentis, tormentis sex, & equis rhedariis trecentis. Ita facilius non admittitur, quam ejicitur hospes. Quo jam se receperit iste Neptuni exercitus non dixerim. Buckingamus Hagæcomitis cum Ordinum delegatis, & Anglorum, Gallorum & Regis Daniæ Legatis de regni rebus consilia habet. Eorum cum nihil in vulgus dispallescat, sacro silentio mecum ista arcana venerare. Donec tenuis famæ aura ad nos perlabatur. Arsenius Parisiis est, regi & regiis consiliariis gratissimus. Agnosce vultus Aulæ mutabiles, & personatam regiam. Gubernator Isendici, cui nomen est Grenu, variarum fraudum in Patriæ bonum infelix fabricator, prope Grevelingam in Morinis, habitu indutus rustico, ab hostibus agnitus captivus ibidem detinetur. Nempe Arcem istam exploraturus iverat, ut si quà posset, Sinoniis artibus eam occuparet Martis axioma est: *Dolus an virtus quis in hoste requirat*. Rex Daniæ inducias quatuordecim dierum cum Tillio pepigit, pessimis, ut auguror, auspiciis. Remonstrantes ad Rotteram novis motibus urbem concutiunt, & modò sub Iove frigido, modò sub his vel illis mercatorum tectis magna frequentia concionantur. Recordor istius Horatiani:

O navis, referent in mare te novi
Fluctus.

Vale. 14 Decemb. 1625. Lugd. Bat.

34. CON-

34.

CONSTANTINO HUGENIO.

HOc ipſo die, ſummo mane, honorarium Principis Auriaci in manus Iunonis meæ devenit, quæ aureo illo imbre perfuſa frontem lætius exporrexit, & diem hunc inter auſpicatos habere cœpit. Ego, mi Hugeni, Iovem illum, non Dictæum, ſed Batavum colo venerorque, non ſolum ob inſignem munificentiam,qua me ſupra meriti mei ſortem inauravit, ſed quod in eorum me numero eſſe voluerit, quibus ſe quicquam debere putavit domus Naſſovica. Vbi occaſio feret ſummas Illuſtriſſimo Principi gratias meis verbis age; ſi, ut hoc fiat, neceſſum putaveris,& Aulæ officia moreſque exigant. In his enim plane ἄγροικος [*imperitus*, *rudis*,] ſum, & pene ad pudorem ſtupidus. Sed quibus tandem officiis apud Te nomina mea expungam, qui tot humanitatis tuæ erga me teſtimoniis totum tibi obceraſti. Tu hederam ſuſpendiſti vino non vendibili. Tu litterarias noſtras merces Principi encomio tuo & ſuffragio comprobaſti, tantumque iis conciliaſti gratiæ ac precii, ut luculentum adeo iis ἀντίδωρον [*remunerationem*] decreverit. Forte in heroïcam mentem ſubiit illud Saluſtii: Armis quam munificentia vinci Principem, minus flagitioſum eſt. Ego, cum alia ratione non poſſim; hæc benevolentiæ tuæ erga me argumenta grata animi recordatione circumferam, & benè de Republica ac Princi-

pe tuo, & re litteraria merendo, operam dabo, ne beneficium istud perierit. Vale, vir Amplissime, & nos porro ama. Lugd. Bat. 24 Decemb. 1625.

35.

DANIELI HEINSIO.

Vir Clarissime,

Epicedium hoc, quod in obitum viri præstantissimi Iani Rutgersii affinis tui conscripsi, ad te transmitto, ut videas, quantum me & tibi & affini tuo debere putem. Certè utrumque ob rares eruditionis dotes summopere veneratus sum, licet silendo magis quam loquendo. Vnum doleo, quod tanti viri amicitiam temporum mihi inviderit iniquitas. Nunc, quem vivum non potui, mortuum exosculor, & quum alia ratione non possim, hoc qualicunque pietatis officio prosequor. Aliorum quorundam Poëtarum censuram deprecari forte necesse non habebo. Tuam tamen, poëtarum hujus seculi facile principis seriò deprecor. Farre libant, qui thura non habent. Et gratas quoque Iovi esse nosti victimas, quæ infra hecatomben sunt. Si quid in carmine hoc nostro mutari velis, si quid addi, libere significa. Nulla religio mihi erit in hos abortivos Musarum fœtus sævire, ut si qua fieri possit in melius refingantur. Vale, vir clarissime, & me tui amantissimum redama. Lugd. Bat. 24 Decemb. 1625.

36.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

PRæstantissime Vir,

Non parum dignitatis ac splendoris nomini meo accessisse arbitror, ex quo tempore rerum novarum tum quæ domi, tum quæ foris geruntur, scriptorem me esse voluisti. Habent idem in mandatis Regum Principumque Legati. Quibus si honorificum creditur istud munus, nec mihi dedecori erit, aliqua officiorum parte ipsis comparari. Et quanquam Reip. nostræ Ephoris minus familiariter utar, ut quid rex reginæ in aurem dixerit, quid Iuno fabulata sit cum Iove enarrare queam, tamen ad Templariorum colloquia & sermones interdum admittor, qui jejunum stomachum pascunt horribilibus regnorum secretis: quæ tamen, quod in Veneris sacris nefas erat, revelare licet. Ajunt illi, arcem S. Angeli in Hetruriæ finibus eis Tiberim novis propugnaculis à Pontifice muniri, quo consilio non dixerim. Gubernator Mediolanensis Veruam oppidum in Padi ripa positum arcta obsidione premit, & Sabaudo necessitatem imposuit, se suaque tuendi. Brunsvicenses prælio superiores fuerunt, utinam bello essent. Danus occupatas à Tillio primo impetu urbeculas aliquot recuperavit. Comes Holsatiæ, qui Equitum Cæsarianorum agmen duxit, à rusticorum colluvie trucidatus, ignobili morte periit, ὡς φασὶ: [*uti ajunt*] Nec enim Æneæ dextra

dextra cecidit, quod Turno & Mezentio gloriosum fuit. Bethlemum Gaborem fati jura explevisse fama est. Quod si verum est, doleo tam oportunum mendaciis nostratium argumentum ereptum esse utramque enim paginam facere solebat in Amstelodamensium chartis, hoc est annalibus Volusî. Non tot ver ranas, aut æstas cicadas genuit, quot ille Hungarorum & Tartarorum millia sola fama armavit. Lacunas habebunt hebdomadales fasti, quos ille mendaciorum pater fictis suis copiis aliquot retrò annis complevit. De Anglica classe hoc unum scimus:

Anchora de prora jacitur, stant littore puppes.

Ad domestica venio. Milites nostri & Argonautæ, aut si navis, Senatus populusque scurrarum è Sinu, quem *Todos los Santos* Hispani vocant, domum reversi sunt: verum in Frederici Toletani laudes immoderatius effusi, suspicionem proditionis apud Indicæ Societatis Præfectos concitarunt. Centurionum aliquot capti Hagæ-Comitis in vinculis habentur. Nodus in scirpo quæritur, & tantæ calamitatis author aliquis & fatalis Ionas. Ex militibus præsidiariis, qui Delphis hyberna sua habuerunt, & turbas nuper non leves dedere, nonnulli missa sorte inanes suspensi ad ventos, avibus pro terriculamento sunt, metu, ut in seditionibus fieri solet, ad plures, pœna ad paucos redeunte. Vale. Lugd. Bat. 1625.

37.

IOHANNI BOR, *Medico.*

CRebrioribus ego tibi litteris obstreperem, dilectissime Borri, nisi essent, qui domi mihi obstreperent. Hinc proles numerosa & garrula, hinc studiosorum interpellantium frequentia. Nec minus tamen tui meminisse vacat, & ex redeuntibus Ultrajecto amicis de valetudine tua sedulo percontor. Quod si nihil ab illis audiam sinistri aut inauspicati, acquiesco, & satis benè mecum agi arbitror, si vobis benè sit. Calendæ ad vos Iani redierunt, quibus vota facere solent amici, & fausta comprecari. Ego nec officio meo hâc in parte deesse volui, nec à Medicorum filiis aliena verba præfabor. Primum te sospitem & incolumem esse volo: ne cum tuâ ipse egueris operâ, alii eam frustra requirant. Deinde non optêm, ut in tui gratiam multi ægrotent. nec enim patitur hoc Christiana charitas. Sed ut, cum ægrotare multos fecerit gula, à te morborum suorum solatio petitum veniant. Tertio, ne unquam te fallant dies critici, nec spem tuam ægrique frustretur iners ac ignora potio. Denique, ut qua facilitate laborantibus opem fers, eadem illi vicissim dextram tuam inaurent. Celeres enim solent esse pedes Medicum advocantium, tardi remunerantium. Iam Christiani hominis vota audi: Fidem infractam, charitatem sine hypocrisi, spem in adversis erectam serva, & vitæ hujus restitutor, æter-

æternam cogita. Vale. Lugd. Batav. Calend. Ian. 1626.

38.

THEODORO GRAVIO.

ETſi conſpectus tuis multo mihi foret jucundior, gratiores verò ſermones tui, tamen ingens illud utriusque deſiderium lepidiſſimis tuis ad me litteris non parum ſolatus es. Itane apud Blæſios vivitur, ut ipſæ ſordes, & ſputa & latrinæ Gallorum materiam tibi ſcribendi ſuppeditent; & facundiam tuam ac lepores in putidis Francorum habitaculis explicare neceſſum habeas? Qualem tu mihi aulam depingis, & non potius Trophonii aut Caci antrum, domum à ſupellectile omni, hoſpitem à nummis imparatum filias tali patre dignas, & neſcio qualem Grammatiſtam, *Perfectum* nomine, caput Anticyras relegandum. Oportunam tuis jocis gentem nactus es, cui ſi non abſimiles offendes Italos, habebis jocularium ſatis, quibus itineris tui faſtos infarcias. Non dubito, quin nullibi non Bataviam, & mundiciem illam Hollandicam requiras. Sed tranſiiſti Rubiconum. Iſta terrarum, hoſpitiorum, populorum, victus & amictus tædia tibi devoranda jam ſunt. Tu exterorum mores, vitia ac virtutes in tuum transfer commodum, & honeſtis exemplis animum firma. Hoſpitam illam Ulyſſis, & Sireneos cantus prætervehere. Numen illud ſummum ac tremendum antè oculos habe. Nec enim, ſi parentum aut ami-

amicorum te oculis ſubduxeris, illius ſubduci poteris. *Multa audi, dic pauca, tace abdita, parce minori: doctus majori cedere, ferre parem.* His præceptis munitus vel inter ipſos Getas tutus ambulabis. Reverſus verò ad tuos, audies, *multum terris jactatus & alto.* De rebus meis quid ſcribam? valemus per Dei gratiam omnes, ego, uxor, liberi. Horum cum diſcederes paria numerabas tria; ſed ubi ad nos redieris, ad ſeptenarium excreviſſe comperies. Nempe naturaliſſimum opus animantis eſt, perhibet Philoſophus, τεκνοποιεῖν. [*liberis dare operam.*] Nec ſacra conjugii aliter conſtant. Vale, mi Gravi, & ubicunque locorum fueris, honeſtam mei memoriam circumfer, valetudinem cura, & ab hominibus tibi cave. Lugd. Bat. menſe Martio, 1626.

39.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

ITane per ſceleſtam hyemem amicitia tua refrixit; & quæ interjectos amnes, etiam amoris tui impetum ſtitit? Bis te abſentem compellavi. ſemel per litteras, ſemel carmine, quod in Equi tui laudes fudi. Reſpondes ſolo ſilentio. quam vereor, ne quod Amyclas olim perdidit ſilentium, etiam amicitiæ noſtræ jura pervertat. Meminit Plinius animalium, quæ amphibia vocat, quod partim in aquis, partim in terris degant. Horum exemplo modò apud Brabantos, modò apud Batavos habitas, illos terrarum, hos aquarum verius incolas. ut Mercurio opus ſit, qui

qui viarum tuarum, & itinerum vestigia rimetur. Iam sero admodum intellexi, te Vltrajectum rediisse, nec minus elinguis es, quam piscis. Nisi amori nostro divortium scripseris, fac sciam quid de tuo in me affectu porro statuere debeam. Reapse comperis, amicitiam inter dispares minus stabilem esse. An maligna aliqua & hostilis aura afflavit genium tuum, ut jam negligenter habeas hominem tibi antehac clarissimum, & intimæ admissionis? Omnino futurum spero, ut cum vere incalescas, & sopitos pristinæ necessitudinis igniculos novo calore exsuscites. Ego præeo, tu nisi pari affectu responderis, fecialem mittam, qui bellum indicat, & capitalia odia denunciet, nullis hecatombis expianda. Mitto tibi Epithalamium, quod in Nuptias Hugenii lusi. Cogor amicorum votis obsequi, & invitiis subinde in Caballino monte obdormiscere. Nisi his officiis ad meliorem mentem revocari te patiaris, feram patienter contemptum. Novi nihil scribam, sed in adventum tuum reservabo horribilia secreta, quæ non nisi coram tibi recludere animus est. Vale vir præstantissime, & amicorum frigidissimè. Lugd. Bat. 10 Mart. 1626.

40.

CONSTANTINO HUGENIO.

D*ilectissime Hugeni*,

Nec litteras, nec versus rescribe, ne in novum discrimen valetudinem dubiam adhuc addu-

adducas. Facile enim, dum neuter adhuc ſtatus eſt, ex attentiore meditatione incaleſcent ſpiritus, hinc ſanguis, hinc habitus corporis. Tui magis, quam amici rationem habeas. Vbi firmior ac ſecura magis obtigerit valetudo, genio tuo obſequere, & loquacitatem meam ulciſcere. Mirabar, imo ſtupebam, te ad nuperos meos verſus tam cito, tam copioſe, tam ingenioſe reſpondere potuiſſe, idque ægro adhuc corpore. Vel tuo jam exemplo diſco, verum eſſe illud Ariſtotelis placitum: Animam non eſſe organicam, ſed ἀπαθῆ. [*affici neſciam.*] At contradictoria videor ſcribere, dum organicam eſſe nego, & tamen ex attentiori cura corpus affici dixi. Verum, cum intelligentem oporteat ſpeculari phantaſmata, fit, ut agente intellectu phantaſia ſuas quoque peragat partes. At hæc, cum corporea ſit facultas; fit, ut affectis ſpiritibus, proximo phantaſiæ inſtrumento, porro in corpus ſerpat noxa. Sed hæc Medicorum & Philoſophorum pulpam ſapiunt. Tu valetudinem tuam cura diligenter, ſi amas meam. D. Verburghio velim imperes, ut de valetudine tua me certiorem reddat, idque quam frequentiſſime. Iamjam ex litteris ejus ad parentes datis intelligo, nondum te eſſe ἀπύρετον, hoc eſt, ſine febre. Quare videbor intempeſtive Apollini egiſſe gratias, & claſſicum ante victoriam ceciniſſe. Fiduciam hanc mihi fecerat carmen tuum, quod à febricitante Poëta profectum vix mihi veriſimile videbatur. Quæ ad plenam valetu-

dinis tuæ securitatem faciant, suppleat supremi Numinis benignitas, cui aut porro vive, aut beatus morere. Lugd. Bat. 21 Iun. 1626.

41.

WILHELMO HERBERTO,

Penbrociæ Comiti, Supremo Magnæ Britanniæ Regis Cubiculario.

QVantum illustri tuo nomini debeam, Comes generosissime, ex Oldisworthi tui ad Nobilissimum virum Constantinum Hugenium litteris, iisque plane euangelici tenoris, jamjam intellexi. Nec enim in tam excelso dignitatis gradu positus. Regique maximo vicinior, aspernatus es hominem exterum, & longe infra mediocritatem eruditorum positum. Et cum admiratio tuis, solummodo virtutibus debeatur, dignatus quoque & gratiæ tuæ ac benignitatis patrocinium studiis meis carminibusque impartiri. Non speraveram unquam futurum, ut Poëmation illud meum regium limen contingeret, nec tam faciles mihi ac benignos rerum æstimatores polliceri ausus fui; quibus ignobilis poëtæ tantillus labor probaretur, nedum ut tanti Regis munificentiam prolectaret. Satis fuerit huic generi scriptionis, si intra veniæ spem consistat. Nec mihi tam sum Suffenus, ut etiam plausum mereri arbitrer istos ingenii mei foetus, aut potius abortus; quos licet singularis meus erga Regem Patriæ meæ foederatum affectus extuderit, minus æquus tamen Apollo re-

respexit. Quæ enim dicendis tanti Regis laudibus par oratio inveniri potest ? Quis illa regiæ Majestatis decora digne expresserit poëta ? Vti Solis intuitu caligat oculorum acies & hebescit ; ita Regalis excellentiæ fulgor vatum mentem præstringit ; & in tantis conatibus utcunque cum industria pro virili quis contenderit, semper habebit materies, quod arti exprobret. Quamobrem quodcunque ad me redibit ἀντίδωρον [*remunerationis donum*] Regis, id omne gratiæ ac superfluæ largitati, nec non benignæ Celsitudinis Tuæ interlocutioni imputabo. Et quanquam generosior sit Musarum indoles, quam ut mercenariam operam vel summis Principibus locare credi debeant : tamen nec par est virtutis studiosum honesta ejus fastidire præmia, nec à gloriosis deorum muneribus vir sapiens abhorrebit. Vnum serio & obnixe precor, ut si quid de regiis virtutibus ingenii vel poëseos culpa detriverim, judicii tui æquitate excuses. Abunde, quod carminis elegantiæ deest, argumenti majestas dignitasque supplebit. Tibi vero, Illustrissime Heros, gratias me maximas & habere & debere porro profiteor, quod nomen meum regio favori insinuaveris,& quæ votorum meorum summa est, purpuræ contactu, ac propitio Serenissimi Regis Caroli vultu Musas meas beaveris. Feci ego, quod in augustis olim Romanorum Imperatorum triumphis fieri solebat, ubi post Senatus,Equitumque applausus, suum quoque χαῖρε [*salve*] accinuit

nuit Quiritium vulgus. Vale, Comes generosissime, & Musarum alumnos tutela tua ac favore dignare. Lugd. Bat. 17 Cal. Iun. 1626.

42.

D. M. OLDISWORTHO,

Generosissimo Penbrociæ Comiti à Secretis.

SOlemni me tibi beneficio obstrinxisti, doctissime Oldisworthe, quod Regio nomini dicatum Poëmation Illustrissimo Penbrociæ Comiti, cum commendationis tuæ accessione exhibere non fueris dedignatus. Quibus enim gradibus tu Generosissimum Comitem, Comes Serenissimum Regem propius contingit; iisdem rusticis meis Musis in ipsam regiam aditus patuit. Vtique parario opus fuit, ut merces istas in tam augustum forum extruderem. Vix dixerim, quam me litterarum tuarum ad Nob. Virum, Constantinum Hugenium, argumento exhilaraveris: non solum, quod ex iis non subobscure colligam Britanniarum Numini placuisse hoc adfectus mei, aut potius ingenuæ temeritatis documentum: verum etiam quod tuo quoque calculo Poëtarum ordini accenseri merear, &, quod quantivis est pretii, luculentas mihi rationes suppedites virtutes tuas in posterum venerandi. Argumentum tractavi regium & illustre, ut tanto illustrior crederer vates. Solent quippe sculptores, ut mercibus pretium concilient, regum principumque vultus in æs aurumve inducere. Idem mihi institutum ex heroum lau-

dibus

dibus famam mereri, & quam ab ingenio non possum, ab argumenti splendore benevolentiam aucupari. Nec ignoras, Musarum hæc esse privilegia, quamvis nullo Imperatorum edicto sancita: adire Principes, quos videris nunquam, salutare ignotos, laudare supra invidiam positos. Nec primum hoc à me factitatum, nec sine veterum ac recentiorum poëtarum exemplo. Vtinam, quam aliis non gravate concedis te subinde compellandi licentiam, etiam mihi tua facilitate usurpare liceat. Faxo propediem, ut Barlæum in eorum quoque censu habeas, qui procul ab omni simulatione & ambitioso fastu, amicitiam virtute, morum suavitate, & jucundo litterarum commercio æstimare ac colere didicerunt. Vale, vir eximie, & me ama, qui te quam maxime. 13 Cal. Iun. 1626. Lugd. Bat.

43.

CONSTANTINO HUGENIO.

OMnis, quæ hinc ad Penbrociæ Comitem, hinc ad Oldisworthum dirigitur gratiarum actio, *A te principium, tibi desinet*, Hugeni Nobilissime. Vnus enim tu horum omnium mihi favorem gratiamque conciliasti; dum nec domi nec foris illaudatum me posteris, & facundiam tuam explicas in laudes hominis nullo tibi merito obstricti. Sunt profecto hæc non levia sortis meæ solatia, quod sterili hac amicorum tempestate hos qualescunque ingenii mei proventus tibi probaverim. Amant applausum

Camœnæ & magnorum virorum ſuffragatione frontem lætius exporrigunt. Sed utinam aliâ ratione, quam litterarum officio & gratiarum actione gratitudinem meam teſtari poſſem. Verum nec erecta tua indoles requirit aliud redhoſtimentum, nec patitur fortunæ meæ tenuitas, ut paria tibi officia præſtem. Vnum hoc supereſt, ut meritorum tuorum memoriam religioſe conſervem, & diligentius aliquando excutiam vires patrimonii, quod Apollinis dono mihi obtigit. Vt ſi lege mutui mecum experiri aliquando in animum inducas, iſtis bonis nomen meum aliqua expungam. Mitto litteras ad Britannos. Num inſcriptiones conveniant tantis heroïbus velim advertas. Nec enim adſuevi terrarum Deos affari. Lætius in deprædicandâ Regis liberalitate exſpatiatus fuiſſem, niſi obſcurius hac de re ad te perſcripſiſſet Oldisworthus. Nec auſus fui explicatius loqui, ne vel inanes ſpes voviſſe, aut confidentius quidquam mihi promiſiſſe videri poſſem. Omnino decrevi operoſiore ſermone uti, quin etiam carmine affari Comitem Penbrociæ & adventantem Legatum, ubi de regiâ voluntate propius conſtiterit. Iam vale, & mecum aureos montes ſomnia. 2 Iul. 1626. Lugd. Bat.

44.

ARNOLDO BUCHELIO.

LItteras tuas, doctiſſime Bucheli, tradidit mihi cognatus tuas D. Vorſtius, quæ me cumu-

cumularunt ingenti lætitia. Gaudeo enim tibi emunctæ naris viro versiculos istos placuisse, perfunctorie, ut verum dicam, exaratos, & prout forte occurrebant in Goltzio numismatum formæ. Certè tuo judicio plusculum mihi tribuere ausim, eoque honesta ambitione in hoc scribendi genere nonnihil incitor. Scis laudatam virtutem crescere, & aliquod calcar subdere etiam mediocribus ingeniis applausus doctorum. Tuum erga me affectum, quem litteris tuis luculenter testaris, unice exosculor, & benevolentiam tuam officiaque, quæ mihi liberaliter ac prolixe offers, amplector. Non desinam ultra tibi nugis meis obstrepere, quarum quia aliquod apud te precium est, mitto Epicedium, quod scripsi in obitum Willebrordi Snellii Mathematici incomparabilis. Allusi ad celebratas Astrologis siderum imagines, iisque suum cuique luctum affinxi. Vides cur Ποιηταὶ [*Poëtæ*] dicamur. Vale, vir humanissime, & quantum studiis, mihi fave. Lugd. Bat. mens. Aug. 1626.

45.

CONSTANTINO HUGENIO *Sponso.*

NOn utar longa circuitione, Hugeni clarissime, nec amorum solennia longa oratione interpellabo. Vnum petam, ut Poëmation hoc meum eo vultu excipias, quo jam Sponsam tuam adspectas. Versus istos intempestivos, &

veri accommodos mutassem facile, sed nolui fœtum nova cura refingere. Periculosa est omnis superfœtatio in humano sexu; nec minus in carmine. Tu interim amoribus tuis feliciter fruere, & more majorum de humano genere bene mereri incipe. Uxorem duxisti, & in ordinem maritorum adscriptus es, in quo nec Lentulos te, nec Celeres imitari oportet. Longa sunt conjugii spatia, quæ moderata festinatione decurres citius, quam impetu. Raro diurnant athletæ fervidiores. Etiam hic intra auream mediocritatem stetisse virtutis erit. Nec tamen ea gravitate ad tribunal Veneris accede, qua Principum aulas conscendis, & Nassoviorum responsa expedis. Blandum est & imbelle animal uxorcula, quæ in viri comitate & lubentia solatium quærit. Fastidiunt contemplationi deditos novæ nuptæ, & vivendi genus amant πρακτικόν. [*activum.*] In scena modo serium, modo jocularem vultum actores induunt. Alium quoque tu in thalamo, alium in aula. Hic sapiendum, illic desipiendum, nisi forte sapientiæ partes esse putes συνουσιάζειν. [*coire.*] Hactenus ex nullius præscripto & dormivisti & vigilasti. Iam vero ad alterius arbitrium moderanda erunt hæc naturæ officia. Quæ Musis aliquando indulsisti pervigiliæ, amori indulge; & qui noctes antehac inter somnum & Poëticos furores dividere solitus es, inter somnum & Cypridem easdem partire. In istius jam militiæ consensisti leges, in qua militare sacramentum est: Mos

geren-

gerendus Thaïdi. In hac, ut pergam jocari, ita ſtationem tuam tuere, ne aut Sponſæ verecundiam expugnes vehementius, aut invadas timidius. Vale, 3 Non. Aug. 1626. Lugd. Bat.

46.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

SEptimanæ jam effluxerunt tres & amplius, ex quo in publicum non prodii. In cauſa fuit febris recidiva, quæ cum variolorum reliquiis idque gravius quam ante me invaſit. Citius, quam oportebat, me aëri expoſuiſſe credor, & in proprias leges peccaſſe ipſe Medicus. Adeò facile, cum valemus, recta conſilia ægrotis damus, ægri ea ipſi negligimus aut faſtidimus. Interea non ſemel tui memoria animum meum ſubiit, & pertinax tuum ſilentium impatientiſſime tuli. Cogitabam diſplicere fortè amicum ægrum, quem non niſi ſanum vegetumque hactenus amaſſes: nec placere quicquam, niſi quod Deus & natura integrum ac ſalubre velint. Sed tantus tui animum meum inceſſit ardor, ut & gravius in me peccandi veniam tibi faciam. Imò negligentiæ tuæ ac inertiæ præmia mitto verſus hoſce, quos æger adhuc, ſed lentè convaleſcens, ſcripſi. Videbis adſperſas eſſe à febricula languoris poëtici notas. Tu judica, nec ſublime illud dicendi genus, quod in Panegyricis uſurpari ſolet, hic deſidera. Alia irati Achillis, alia amantis Paridis oratio eſt. Nunc ad publica me converto. Poſt ſuperatam & ſolo æquatam veterum

terum Saliorum urbem, Hulſtam Flandriæ propugnaculum ſtratagemate tentaſſe videtur Princeps, ſed fruſtra, uti belli incerta ſæpe ſunt molimina & eventus dubii. Præmonitum fuiſſe ab exploratoribus, aut transfugis hoſtem non dubito. Murmurat plebes, & proditionis crimina ipſis Proceribus ſolitâ temeritate impingit. Nempe effectum vellet omne illud, quod Principum conſiliis præconcipitur. Fama eſt, nec vanis autoribus ad nos perlata ingenti prælio inter Danum & Tillium pugnatum fuiſſe. Illum in fugam actum, deſideratis quinque aut ſex peditum millibus, equitatu diſſipato. Etiam Suecorum & Polonorum exercitus inter ſe commiſſi mutuis cladibus attriti ſunt. In Britannia turbata adhuc omnia ac ſuſpenſa. Rex, Gallorum, ut ajunt, inſolentia irritatus, omnem Reginæ comitatum, qui ex Gallis conſtabat, in Galliam abire juſſit. Buckingamo patrocinatur regius favor. Cætera, publici odii victima eſt. Gallus bello Italico expeditus pacem otiumque armis præfert. Vtinam & nos aliquando ſalutaris illa dea reſpiciat. Sed altius Hiſpanorum animis inſedit Belgarum odium, quam ut Pacis conſilia audiant, aut admittant. Cauſa Præfectorum Maris, quos vulgo Admiralitates vocant, ſub judice adhuc eſt. Metuuntur calculi nigri. protrahitur ſententiæ dictio, amicis, uti opinor, intercurſantibus. Ni me fallit conjectura, dabitur venia corvis. Spinolæ modeſtiam laudo, qui otioſus noſtrorum laborum ſpectator, partis

ac-

acquiescere videtur. Fortè annonæ, aut ærarii penuriâ. Vale, vir amicissime, & de pristino tuo in nos affectu cave quidquam remittas. 10 Septemb. 1626. Lugd. Bat.

47.

IACOBO PETITIO.

IAm antè ex nauta reduce itineris tui labores & errores intellexeram. Habes hoc cum magnis Ducibus Ænea & Ulysse commune: *Multum terris jactatus & alto.* Non alium ego profectionis tuæ eventum augurabar. Serius enim à nobis discesseras, quam ut ante occiduum solem trajicere posses. Per easdem quoque ambages, nos paulò ante ad nuptias tuas proficiscentes, circumduxerant isti remiges non uno digni suspendio. Dolui maximè uxoris tuæ vicem, cui ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ [*uterum gerenti*] omnia mala duplicata accidunt. De obitu Pinackeri nostri nihil inaudiveram, sed certâ auditione habeo Molanum Brielæ è vivis excessisse, & funus publicis exequiis, connivente Magistratu, elatum, Hanecopii factum an prudentiæ an timori magis affine sit, ambigo. Non debebat, me judice, Ecclesiam deserere, nondum ab eâ desertus. Transivit hàc Canonicus iste ex Holsatia redux, *dives agri* (uti jactitat) *dives positis in fenore nummis.* ideoque me Cappadocum regem alloquio suo dignatus non fuit. Stochios, aliosque Lucullos adiit. Ego fastidiosi hominis sermonibus carere possum, & plorare eum jubeo.

Non

Non libenter pediculosi itineris narrationibus aures commodo. Hesterno die percrebuerat rumor Principem adventare. Iussi sunt ilicet cives omnes in armis adesse, epulumque paratum Principi vel ad luxum. Expectatum fuit in seram vesperam, faces passim per plateas accensæ diem mentiebantur. Tandem nuntiatum, Principem, ubi Leyderdorpiam venisset, Hagam deflexisse. Tum se quisque domum recipere, alii Principem, alii Magistratum, à quo præmonitus non fuerat Princeps, nedum invitatus, culpare, quisque, prout in eum erat animo, mussitare. Hostis jam totus est in perfodiendis Cliviæ agris, ut Mosam Rhenumque committat. Legatus iste Gondamar, qui simulatis nuptiis ante annos aliquot Regem Iacobum à Germanico bello avocavisse creditur, Bruxellis Hispaniam repetens in itinere obiit. Tillius in agro Brunsvicensi rerum potitur. Danus reliquias colligit *Danaum atque immitis Achillei*. Transiit hàc Professor iste è Gallia redux, cui, *Cæsaries calvum contegit empta caput*. Sed nec hujus alloquio frui licuit. Vale. 8 Kal. Novemb. 1626. Lugd. Bat.

48.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

NEscio an præsagi & fatorum præscii fuerint sermones isti, quos non ita pridem de Snellio mecum habuisti: quippe quos postero die excepit viri clarissimi mors. Præstat librum istum

istum Thibautii apud te servari, quam ut in manus hominum artis istius imperitorum deveniat. Non malè evenit tibi tua divinatio. At doleo publicam Academiæ nostræ jacturam, quæ tanto viro orbata frustra parem sperabit. Minus enim parabiles hoc seculo sunt Mathematici, & rarius hæc studia penitus addiscuntur, ut docere ea possint, qui didicerunt. Excessit è vivorum numero magnus ille numerorum arbiter & judex. Extincta sunt lumina, quæ Batavi luminum oculorumque doctrinam illustraverunt: operiet jam illum tellus, quem toties conversis in se oculis detinuit stellifer æther. Sepulchri angustias corpusculo suo metitur, *qui radio totum descripsit gentibus Orbem*. Ad Eratosthenem suum abiit, nec reducet eum Tiphys. Quis Atlanti isti succedet Hercules? Annonæ magna jam apud Brabantos tuos est caritas. Non minor apud nos Mathematicorum. Crastino die horâ secundâ pomeridianâ postremum illi humanitatis officium persolvemus. Vellem te adesse, & ductorem aliquando tuum sequi. Post funus oratione laudes ejus exequetur D. Iacchæus. Ei hæc provincia demandata à Senatu Academico. Hæc dum scribo, nuncium adfertur, hostem ingenti stratagemate Slusam tentasse. Certum cæsi gloriosæ victoriæ spem morte redemerunt, reliqui fugati dissipatique. Habemus jam quo malos nostrorum successus & frustra tentatam Hulstam solemur. Vale. Lugd. Bat. 1626. 3 Novemb.

49. CON-

49.

CONSTANTINO HUGENIO.

IAmdudum ad te in castris hærentem scriptu-rivi, Hugeni Nobilissime, verum cum didicissem nihil Musis cum Marte esse commune, & humaniores litteras classicorum strepitus aversari, officium styli in hoc tempus distuli. Gaudeo equidem te sospitem & incolumem è Morbonia ad tuos reversum, & vagos insalubresque castrorum situs stabili magisque salubri loco commutasse. Habes & domi, ubi castra metari possis, sed extra telorum jactum, in Polybii aut Vegetii campis. Vallos, propugnacula, aliaque exercitus munimenta formabit tibi apud Annalium scriptorem Drusus. Illa lustrare & oculis usurpare licebit etiam post indictum castris silentium & sacra vigiliarum tempora. Minus te afficiet Varus cadens, legiones cæsæ, aquilæ raptæ, quam turbatæ Batavorum phalanges, captus Wismariensis, & manu, voce, vulnere pugnam sustentans Dominus de Potles. Si vinctum Rhenum, si pontes sublicios visere amas, etiam in Cæsaris Commentariis Rhenum ponte stratum in Menapiis & Trevirorum finibus comperies. Si Principum tentoria oberrare animus tibi est, tetendit illa apud Curtium Pellæus juvenis. Si classium placet conspectus, quantas tibi depinget Trogi abbreviator? quantas Patavinus scriptor in Libybæo promontorio? Faciem hanc belli, domi, cum libet, vides, ipse securus quid

Tyri-

Tyridatem terreat, & quid Rex gelidæ meditetur oræ. Ego caſtra nec amo, nec ſequor, niſi illa fortè, in quibus imbellis cum matrem puer ſemotis arbitris belli damna reſarcit. Aliorum bellorum narrator eſſe malo, quam ſpectator, nec in illa fabulâ Purgopolinices ſum aut Danus. Si quid hebdomadales chartulæ nobis impertiant, quod boni ſit commatis, avidus illud arripio, & benè cum patriâ agi puto, cum tantis hiſtoricis ſecuritatem ſuam probaverit. Sed hæc per jocum. Snellii noſtri Mathematici ſummi mortem jam antè intellexiſti. Ejus manibus hoc carmine parentavi. Prætereà

Auſonias arces, & nomina clara triumphis
Accipe, nec noſtræ ſordeat artis opus.
Diſſimulet Domini quamvis hæc pagina nomen,
Debebit domino non minus illa ſuo.

Nomen meum, inquam, non adſcripſi, quia Italiam ipſe non vidi, & ex aliorum ſolummodo narrationibus ſapiendum mihi fuit, quorum ſi quis fortè fuerit, errorem & culpam præſtare nolui. Vale, Hugeni præſtantiſſime, & frater à me ſalutem. Me ut redames non petam, cum non amare candorem non poſſis. Menſe Novemb. 1626. Lugd. Bat.

50.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

HErbæ iſtius precium mihi numeravit vir iſte à ſecretis Brederodio. Eam epigrammate hoc vel potius ænigmate deſcribi poſſe arbitror.

bitror. Ego Sphynx, tu Oedipus logogryphum hunc explica. quod difficile tibi non erit, cui ingenium omnis elegantiæ capacissimum largita est benefica natura. Veniunt juxta ad te versus in obitum Snellii scripti. Ad manum tum temporis erat Sphæra cœlestis, in qua dum depictas viderem syderum imagines, subiit animum voluptas ea omnia breviter carmine complectendi, & ut quæque Manibus Snellii indoluerint poëticè explicandi. Crede, versus extemporanei sunt, nec ter scribenti effluxit clepsydra. Festinabat enim typographus, qui vacuas aliquot paginas sordibus istis conspergi volebat. Equi tui panegyricum ad te probè curatum non est quod dubitem. Si quid sit, quod displiceat, præsertim circa colophonem, nullo negocio mutabimus. fœtus enim suos lambere & lambendo refingere, non ursorum modo, sed & Poëtarum est. Hactenus feliciter pugnatum à rusticis Austriacis. Iam omnis spes restituendæ per ipsos rei decollasse videtur. Habent quod indignentur Pappenheymio, qui rusticitatem ipsis unà cum vita exuit. Danorum Rex in Albis ripâ copias colligit. Naves Morinorum & nostratium bellicæ in Hispanico mari Martem spirant. Illic super Phryxeo vellere, quod non è Colchide, sed occiduo orbe petitum quotannis eunt Hispani, seriò pugnabitur. Vtinam Medeam habeamus, quæ Draconem aurei velleris custodem sopiat. Vale. mense Novemb. 1626. Lugd. Bat.

51. GUI-

51.
GUILIELMO GROTIO.

VAcat adhuc in ædibus meis convictori locus: idem nempe ille, quem antehac occupavit cognatus tuus Brielius. Quare adolescentem, quisquis fuerit, libens recepturus sum, & qua potero viam illi ad uberiorem doctrinam & probitatem præmonstrabo. Ipsius erit ductorem sequi, & ad modestiam omnem vitam moresque componere. Nec enim aut nocturnos grassatores, aut bibaces spongias amo, quales ædibus meis exesse jubeo. Iisdem legibus, quibus aliis, & ipsi vivendum erit. Eum bonarum esse partium gratulor. Non parum enim ad familiæ quoque tranquillitatem hodie facit ἡ ὁμοδοξία. [*opiniorum consensus.*] & quoties inter pocula de rebus communibus sermo incidit, istos ἀντιλέγοντας [*contradicentes*] vix fero. Sunt ejusdem notæ & reliqui mei convictores. idem omnes volunt & nolunt, qualem veram esse scis amicitiam. Vale, charissime Groti, & juvenem istum non nisi post ferias Paschales adducito. Interim fac sciam, an parentibus stet sententia illum ad nos mittendi. Solent enim statim à Paschæ festo plures hinc inde è triviis Leydam advolare. Lugd. Bat. mense Febr. 1627.

52.

CORNELIO VANDER MYLE.

PArum forte observans dignitatis tuæ videbor, Nobilissime Myli, si petaces hasce Tibi chartas obtrusero. Verum cum benignitatis tuæ fiduciam mihi jampridem ingeneraverit perspecta pluribus humanitas tua, nec ejuscemodi litterarum missitatione molestus tibi esse soleam, omnino confido, aliquid ponderis apud te habituram commendationem meam, quâ maximi & mihi conjunctissimi viri causam apud te defero. Est is D. Matthias Overbequius, vir summis virtutibus ornatus, qui præterquam quod litteras humaniores & Philosophiæ studia non segniter tractet, earum quoque cultores liberalitate suâ fovet & erigit, partimque in Germaniâ, partim in hac nostrâ Academiâ studiosos duodecim suo ære sustentat, raro & singulari exemplo. Litem huic viro apud Senatum Academicum movit Germanus quidam Bohemus, quem fodinis suis in Bohemiâ antè annos aliquot præfecit. Cumque Bohemus iste laborum suorum fructus ab hoc repetat, hic à Bohemo vicissim rationes accepti & expensi exigat, longius quam par est negocium hoc à Senatu Academico, fortè istarum controversiarum minus gnaro, protrahitur. Impetravit nuper Bohemus iste litteras συστατικάς [*commendatitias*] à matre Principis Palatini, nec non à Palatino ipso, & hoc agere videtur, ut causæ faciem Principum intercessione

ne & authoritate invertat. Quamobrem petit obnixè noster, ut vel opere vel consilio ipsum juves, quo à Principe Auriaco litteris ad Senatum Academicum impetret, quibus causam ipsius eidem Senatui insinuet & commendet, ne præjudicium aliquod illi creet aliorum Principum interlocutio. Ego seriò rogo & obsecro, ut virum hunc de re litterarià & communibus studiis egregie meritum favore tuo prosequi digneris, & voti istius compotem ipsum facias, vel per te, qui apud Principem gratià & autoritate vales, vel per alium, quem huic negotio idoneum judicabis. Hoc beneficio non me solum infimi subsellii hominem, sed virum hunc Amplissimum, cui felicitatis suæ partem debent Musæ, æternum obstringes. Vale. Lugd. Bat. 18 Feb. 1627.

53.

BALDUINO HAMÆO, *Anglo.*

IAm de fide tua ac promissis dubitare incipiebam, Hamæe charissime, & silentium tuum sequius interpretabar; cum oppido mihi litteras tuas tradidit Utenbogartius: quæ negligentiæ conceptam suspitiunculam discusserunt, & fidem tuam mihi probavere. Memor es transmarini præceptoris, ex cujus ore pependisti aliquando auditor, & humaniter me compellas, quem propriis tibi officiis devinxisti. Ego uti egregias animi tui dotes, & minimè vulgarem eruditionem semper æstimavi, ita mihi gratulor in Bri-

 tannià

tanniâ obtigisse amicum, qui cum per litteras loqui posthac licebit. Tuum erit in laudabili hoc cœpto perseverare, nec tam grandis boni usurâ privabis hominem tui amantissimum & studiosissimum. Quæ de Regni vestri statu scribis, anxios nos reddunt & sollicitos. cum præcipuum securitatis nostræ præsidium in vestrâ positum sit salute. Optarem domesticas istas simultates sopitas esse, quo junctis viribus communi hosti obviam iri posset. Nunc, dum hic Britannorum, illic Gallorum, alibi Germanorum vires atteruntur, publicorum consiliorum vis evanescit, & magnus ille Europæi orbis terror elabitur. quin commissis jam secum nuperi belli sociis Gallo & Britanno in sinu gaudet, & vicinorum Principum dissensiones, ad Philippi Macedonis exemplum, in lucro deputat. Quæ enim Erinnys vos cum Gallis commisit? aut ut Homeri utar versibus:

Τίς τ' ἄρ σφωε θεῶν ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι?

Quisnam ipsos deorum liti commisit ut pugnarent? Sane, *Hoc Ithacus velit, & magno mercentur Atridæ*. Loquar explicatius: *Hoc Astur velit, & magno mercentur Iberi*. De Buckingamo hic alii aliter sentiunt. Scis querulum esse in rectores suos vulgus, & calumnias pronis auribus excipi, quas postea dies deterit. Mihi Heros iste nec beneficio nec injuria cognitus est. Quare malim ἐπέχειν, [*judicium suspendere,*] quam temerario & præcipiti judicio flagellare nomina publica. Rex Daniæ novis conscriptis copiis bellum redin-

redintegrat. Præfectus Morgan Anglorum aliquot cohortes hinc in Germaniam transfert. Nobis minari quoque videtur Spinola, & novam obſidionem moliri. Nec ſegnius Ordines noſtri & Auriacus de rerum ſummâ deliberant, ne quid Reſpublica capiat detrimenti. Venio ad privata. Victor ille noſter tandem victus ſuccubuit, & indignantem animam, nexosque artus reſolvit. Exercuerunt in hoc juvene omne lanienæ genus Medici & Chirurgi. Fuiſti αὐτόπτης [*oculatus teſtis*] aliquoties. Idem ejus malum hâc æſtate recruduit, eodem quo ante loco abſceſſum gigni vidimus, eadem ſymptomata afflixerunt miſerum, tandemque ſubſecuta ἀτροφία [*alimenti defectus*] hominem confecit. Aperto abdomine, deprehenſum fuit, muſculum ψόας, [*lumbos*,] cui ren dexter, incumbit, computruiſſe. Hinc collecta puris copia verſus inguina & partes inferiores prolapſa viam ſibi fecit. Viſcera omnia ſana erant, & extra noxam omnem. En vitæ humanæ ſcenam, & miſerrimam cataſtrophen. Ego te, mi Hamæe, valere jubeo, & ut de valetudine tua ac rerum veſtrarum ſtatu ſæpius perſcribas, obſecro. Lugd. Bat. 25 Mart. 1627.

54.

ABRAHAMO DOMINICI, *Friſio.*

D*Octiſſime vir*, Iam verum eſſe comperio Homeri illud ἄλλῳ ἄλλα ἔδωκε Θεός. [*alii alia tribuit Deus.*] cui conſonum eſt iſtud

 Pauli:

Pauli: (si sacra licet conferre profanis) *distinctiones donorum sunt, sed idem Spiritus.* Ne longius abeam; intra Theologiæ fines consistant. In ea alii disputandi acumine, alii scripturarum intelligentia, alii in asserenda veritate, alii in expugnanda falsitate, alii apud populum dicendo, alii antiquæ Ecclesiæ & Patrum sententias scrutando reliquos post se relinquunt. Paucissimos tamen hæc cura mordet, ut dogmatum momenta, & eorum, quæ agere oportet, necessitatem serio expendant. Hinc fit, ut & controversiis inutilibus strepant Scholæ, personent templa, & traditionum rituumque non necessariorum mole, quasi sub onere, gemant Ecclesiæ, & Iudaicæ servitutis imaginem circumferant. Verum his malis te ἀλεξίκακον [*Averruncum*] videntur fata destinasse, qui viam monstrare aggrederis, qua commodissime necessaria à non necessariis discerni queant, quæque ea sint, quæ auri argentique & pretiosorum lapidum precia adæquent; quæ lignorum, fœni & stipulæ. In quo argumento videris ἴδιον [*aliquid peculiare*] à summo illo omnis boni datore Deo consecutus. Miratus fui, tam multa à te in hanc rem excogitari potuisse, ut vix quidquam aliis reliquisse videaris. Potuissent quædam latinius dicta fuisse. Sed dicam ingenuè, quod sentio. Amant sacra simplicitatem, & comptum illud dicendi genus fastidiunt. Rhetorum flosculos & verborum phaletas sectentur, quibus opus est suspensa hedera. Theologia, quæ fidem meretur, ob di-

centis

centis autoritatem, calamiſtratam orationem,& mellitos verborum globulos negligit. Vmbraticiis hæc Doctoribus relinquantur, qui levibus atque inanibus ſæpe ſchematibus corpus orationis Theologicæ enervant. Sed quam vellem, ut qui ſingulari felicitate τεκμήρια [*certa indicia*] iſta dignoſcendi neceſſaria à non neceſſariis conſignaſti, jam à theſi ad hypotheſin maxime neceſſariam deſcendas,& Articulos omnes tum fidei, tum morum in faſciculos colligas, quos tuis iſtis notis inſignitos neceſſarios judicabis. Hæc enim vela illa fuerit & genuina veritatis πρὸς εὐσέβειαν [*ſecundum pietatem*] ſynopſis. Et magno redimam, ſi in talem aliquam ſynopſin, & ſanorum verborum formulam conveniant Chriſtiani. Elegiæ iſtius editionem, me inſcio,nimis operoſe excuſas. Nihil hic peccatum, cum jam Poëmatum meorum rapſodiam prælo commiſerim. Sed riſi deliberationes veſtras ſuper duplici Chriſti dextra. Rectè tu dexteram adjectivè interpretaris, prout idem ſignificat quod propitius. Sic apud Poëtam: *Adſis mihi dexter Apollo.* Adhæc ſcis controverti apud doctos: num, quam ſiniſtram vocamus,ſit dextera dicenda. Addam aliquid ex Philoſophia noſtra: dextrum & ſiniſtrum nihil eſſe in rebus, ſed ſolummodo eſſe rationis entia. ut pro diverſa mentis comparatione nihil vetet idem dextrum & ſiniſtrum dicere. Idumæos à Iudæis diſtingui notiſſimum eſt, ſed promiſcuè ſæpe ſumi apud Poëtas non minus notum:

Claudite Idumæi vasta Sacra funera petra,
Et tumulum armiferis cingite militibus.

Sed in his Batavorum res non vertuntur. Vale, & D. Pruyssenium saluta. Lugd. Bat. 15 Apr. 1627.

55.

SIXTO AMAMÆ.

QVem tu non postremum decus Bataviæ appellas, clarissime Amama, ut aliquid dicas ὑπερβολικώτερον, [*per excessum*] is se Bataviæ suæ non postremum dedecus & Academiæ hujus everriculum verius dixerit. Adeo quas in illo agnoscis virtutes, aut non habet ipse, aut si quas habet, quæ infra mediocritatem consistunt, pro despectis habent Batavi. Megarenses sumus οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι. [*neque tertii, neque quarti.*] Quo magis mihi gratulandum censeo, quod benigniora multo vestra judicia experior, judiciis nostratium. Licet & contemni pro nihilo ducam, & supra modum laudari fastidio sit. Incidi miser in infesta & sæva studiis meis tempora, nec ingenii tenuitate superare potui vitia illa magnis parvisque civitatibus communia, ignorantiam recti, & invidiam. Nec tamen adeo virtutum sterile est seculum, ut non & bona exempla prodiderit, & vigentibus aliorum odiis amicos mihi alibi conciliet, etiam in Frisia vestra, ubi Abrahamum Dominici & Staackmannum nominas, humanitatis, ita vocas, meæ præcones, & te ad mutua litterarum officia

officia demittis. quorum ego omnium amicitiam tanti facio, ut naufragii mei jacturam tot amicorum inopinato appulſu aliqua redemptam putem. Eſt hoc lenocinantis ſibi naturæ vitium, ut magnorum virorum honeſtas amet ſuffragationes, & ex aliorum commendatione famæ aucupium querat. Abrahamum Dominici ex Eirenico ſuo nuper noſſe cœpi. Staackmannum ex verſibus iſtis, quibus Profeſſorum veſtrorum trigam celebravit. In illo uti ſingulare pacis Chriſtianæ ſtudium, ita in hoc egregium litterarum amorem exoſculor. De te loquar parciſſime, qui hoc noſtro orbe facem Hebræis præfers, & eruditionis fama Curatores nuper noſtros tui potiundi cupiditate accendiſti. Sed ut ad litteras tuas revertar; Overbequius iſte vir eſt eruditorum omnium & elegantiarum cultor ſummus. qui in magna opum affluentia, grande vectigal putat parſimoniam. Eum ut amicum, non ut patronum veneror. Si ſubinde unctior ab illo redeam, mercedem laborum meorum refero. Mecœnates olim Roma habuit, Batavia noſtra deſiderat. Superos fortè imitatur, qui dona non niſi laboribus vendunt. Vt illi libros iſtos I. Druſii inſcribas, ſuadere non auſim, nec tamen diſſuadeo. Si feceris, interlocutione mea viduæ cauſam & neceſſitates, quam potero benignè, ipſi exponam, & quid commendationis meæ acceſſio poſſit experiar. Ad laudem ejus hæc faciunt: quod cum Philoſophiæ ſtudiis Theologiam quoque conjunxerit:

rit : præclara ingenia liberalitate sua foverit & erexerit, quorum non pauci publicas professiones in variis Germaniæ Academiis adepti sunt. Adhæc in ipsa Batavorum Academia studiosos duodecim & ultra raro exemplo ære suo sublevat ac sustentat. Hæc οἰκεῖα [peculiaria] sunt. communia prætereo, quæ, prout visum tibi, dedicationi hic illic insperges. Aut ego malè calculum posui, aut spem viduæ non frustrabitur. Hujus verò consilii ipsum præmoneri minimè consultum arbitror. Nec enim videri volet ambitionem precio redemisse. Pręstat facto ipso vim inferri ipsius liberalitati, quam per ambages eam circumveniri. Sed fac sciam ubi ad ipsum exemplar unum aut alterum transmissum fuerit. Vale vir præstantissimè, & nos ama. Lugd. Bat. mense Nov. 1627.

56.

CONSTANTINO HUGENIO.

Nobilissime Hugeni,

Bacchum olim antiquitas lætitiæ datorem dixit, coluitque, ego Te. Adeo beneficium beneficio, gaudium gaudio cumulas : ut jam de mutando foro cogitem , cum rationibus subductis non videam , qua me via tuo ære extricem. Cum Æschine meipsum offero , penè dixissem vernam, imò mediastinum : nisi, quæ tua est humanitas , manumittendos esse putes poëtas, vel propter mediocre ingenium. Quod si nolis , age , vel pedes meos creta alba nota , Romanorum more ; vel Iudæorum ritu aurem mihi pertunde ,

tunde, ut me non mei amplius, sed tui juris esse publice constet. Illustrissimum Carletonum intra biduum aut triduum Scazonte compellabo, eique adventum in Batavis gratulabor, unaque pro perlato ad me regio munere gratias agam. Postea Penbrociæ Comes & Oldisworthis luculentiore vel carmine vel epistola compellandi erunt. Verum,quod regiam istam liberalitatem silentio premi cupis, gravatè obsequar. Citius ringar, quam ut insignem Regis summi munificentiam, & ingentia tua erga me merita ingrato silentio involvam. Quid enim? vis me cogitasse, quid optandum fuerit, non quid impetratum sit? vis me æstimasse beneficium, non benefactorem? præterquam quod sciri expediat, aliquod quoque precium esse studiorum meorum apud exteros. Vale, mi Hugeni,& Patriæ, Principi, tuisque charus vive. Lugd.Bat.Cal.Maji,1627.

57.

ARNOLDO BUCHELIO.

CArè satis versus meos redimis, Bucheli clarissime, qui pro tralatitiis istis Elegis integros remittis libros, Augerios, Salvianos, Riolanos, Actuarios. Si fas esset Musas ad mercatum ire, tecum eas mercari vellem, qui æstimare illa studia didicisti, quibus necessitas humana absque incommodo carere potest. Illud tamen ingenuè eloquar, pudori meo à te vim inferri, dum litterariis istis munusculis illum oppugnare non definis. Quanquam enim

non

non is ſit rerum mearum ſtatus, ut δοτῆρας ἐάων [*largitores bonorum*] faſtidire debeam, tamen ſorte meâ majorem animum gero: nec is haberi velim, qui mercenarias domi Muſas alam, & in ſcribendo carmine liberalior eſſe amem queſtus ſpe. Statueram omnino non amplius carmine te affari, ne viderer poſthac utiliter fuiſſe officioſus. Verum cum ab amore & affectu in me tuo illa humanitatis tuæ officia profecta non dubitem, & egregium me vitæ meæ fructum referre credam, cum litterarum tuarum alloquio fruor: operæ pretium me facturum puto, ſi ſimili per otium arrhabone amicitiæ noſtræ fedus obſignem. Quid, quod à moroſis Philoſophorum controverſiis ad tranquillitatem carminis, tanquam ad portum faciliorem refugere amem. ut difficile mihi ſit, hunc furorem non furere. Mitto itaque Elegiam extemporaneam, de Aſcenſu Chriſti in cœlos, ut quem in Cruce pendentem legiſti, omni ſpecie ac decore exutum, & veluti piacularem victimam, jam triumphantem ac ſupra cœlos aſcendentem animo proſequaris. Scilicet, qua præivit caput noſtrum, fas eſt ſubſequi membra: nec perpetuas diremtiones eſſe ſinit amor conjugalis inter Sponſum Chriſtum, & Sponſam, quæ Eccleſia eſt. Hâc ſpe erigimur in malis, & faſtidimus præſens ſeculum, futuri conſcii. Hac ſpe in terris hoſpites cœlum incolimus, & alterius Reip. coloni, alterius cives ſumus. Symbolam tuam offers ad editionem Poëmatum meorum. Sed eam omnem

tem suis sumptibus adornat typographus. Interea prolixam istam tuam humanitatem, animumque erga me propensissimum venerabor & colam, quoad spiritus hos reget artus. Plura non addam, nisi ut tui observantissimum amare perseveres. Lugd. Bat. 8 Maji, 1627.

58.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

REdiit ab expeditione maritimâ Realius, verum nec suo, nec hostium suorum sanguine adspersus. Circa littora Portugalliæ per menses quinque oberravit, in omnes nocendi occasiones intentus. Sed hostium aut timiditas, aut prudentia magnas rerum gerundarum spes elusit. Illi se portubus suis continuerunt, rati inter vanum timorem, & inconsultam audaciam medium iter teneri posse, nec probari prælia, nisi quæ necessitas imperaverit. E Britannia appulit Carletonus, extra ordinem missus Legatus, nec non regius quidam Minister, qui periscelidis aureæ insignia in Principem Henricum collaturus venit. Par enim est, ut qui laborum, etiam fratris sui honorum particeps fiat. Nec mihi in auspicatus fuit istius Herois adventus. Ante pauculos dies ad me misit, Serenissimi Regis nomine, aureum torquem, δῶρον verè βασιλικὸν. [*donum regium.*] Iactet vetustas laureatos aut hederaceos Poëtas, ego auratus esse malim. Nec tamen tanti apud me est particula ista melioris metalli, quanti favor regius, cujus

cujus ego hoc monumentum, quâ par est veneratione, inter sacra κειμήλια [*deposita*] asservabo, non contrectandum, nisi cum honoris præfatione. Iam enim libet apud te frontem exporrigere, nec aliter atræ diffugiunt sollicitudines. Hagæ Comitis de capite Remonstrantium comitia habentur. De Dano, Sueco, Gallo nihil habeo, quod scribam. Si tibi otium, aut scribendi argumentum non suppetit, majusculis litteris scribe vocem hanc emphaticam, *Valeo.* Ego longis hoc logis anteposuero. Vale. 10 Maji 1627. Lugd. Bat.

59.

IACOBO PETITIO.

D*ilectissime Petiti*,

Ex quo Ultrajecto discessi, nihil de te vel fando audivi, ut cogar his litterulis & tuum & meum veternum excutere. Sed, quam stupui, cum audirem affinis tui filiolum, bene habitum illud βρέφος, [*infantem*] & naturæ luxuriantis germen decessisse. In illorum ordine est, de quibus Virgilius:

Quos dulcis vitæ exsortes, & ab ubere primo
Abstulit atra dies, & funere mersit acerbo.

Puto nimia cura & importuna sollicitudine enecatum infantem. Simiæ in tergum conjectæ & à matribus negligentius habitæ diurnant: at quæ amplexibus matris inhærent, petris facilè scopulisque illiduntur. Placet mihi tua in amando prudens mediocritas. Inter sordidam enim negli-

negligentiam, & profusum amorem medium iter teneri posse arbitror. Serenissimus Britanniæ Rex ante pauculos dies me aureo torque inauravit, per Illustrissimum Carletonum Legatum. Itaque damno illud Nasonis: *studium quid inutile tractas?* Et licet eo fine versus istos non scripserim, ut utiles essent; tamen minimè expedit, sapientem ista beatitudinis adminicula aversari. Duo adminicula: nec enim ad Beatitudinis essentiam faciunt, ut cum Philosopho loquar, sed eam illustriorem, splendidioremque reddunt. Ubi ad nos veneris, attrectare tibi non licebit sacrum illud depositum, nisi post solennem purificationem. Vale, vir suavissime, & multis mihi nominibus colende. Filiolæ tuæ valetudinem cura non nimis diligenter. Fruendum est liberis, sed ita, ut carere possis. Lugd. Bat. 7 Cal. Iun. 1627.

60.

M. OLDISWORTHO, *Britanno.*

MUnus istud regale hesterno die tuâ curâ ad me transmissum, Oldisworthe amplissime, qua decuit veneratione exosculatus sum, tuumque in illo erga me affectum studiumque singulare agnovi. Nunquam scripsi versus utiliores, licet iis non quæstum, sed gloriolam mihi quæsiverim. Habet enim, nescio quid, affine cum Philosophorum εὐδαιμονίᾳ [*felicitate*] Poësis. Illa propter se expetitur, sibique precium est. Poësis quoque in alios fines sordidos

didos ac ignobiles, præterquam sui amorem dirigi non amat. Illam divinum & τιμιώτατον [*pretiosissimum*] bonum dixit Philosophus: Sed hæc Θεῖόν τι [*divini quid*] habet, utpote profecta à spiritu, quem æthereis sedibus derivant ejus mystæ. Quin & in hoc conveniunt: quod quemadmodum virtutis actio adminicula prosperioris fortunæ, ac præcipuè honorem anxiè non petit; ita & hæc nostræ contemplatio *Fortunæ secura nitet*, *nec fascibus ullis erigitur*, *plausuque cupit clarescere vulgi*. Verum, uti illam blande vestigat & ultrò ambit honor, etiam Poësis Regum, Principumque applausus & benigna suffragatione tacite fruitur. Nunc mihi longè à vero recessisse putandus est Petronius, elegantiarum sub Nerone Arbiter, homo Latini sermonis potens, cetera nequam. Is in Satyrico suo, sub persona Eumolpi exagitat Poëtarum sortem, qui in spem esuritionis versus scriptitent, & propter hoc ipsum malè vestiti incedant, quod poëtæ sint. Gratulatur adulatoribus, qui picto ostro ebrii jacent: gratulatur mercatorum sorti, qui dum se pelago credunt, ingens fœnus colligunt: gratulatur militibus, qui dum pugnas & castra petunt, auro donantur. Laudat conjugiorum pararios, qui præmiorum spe nuptas sollicitant. At solus, inquit, amor ingenii neminem divitem facit. Hinc querelæ ejus de bonæ mentis sorore, paupertate, de litterarum amatoribus infra pecuniam positis, quorum notam esse dicit, cultum non speciosum. Seculi nempe sui

ſui vitium deplorat, ignarus futuri. Vivebat homo eruditus ſub flagitioſiſſimo Principe, qui cum ingenioſas ſectaretur libidines, coronas ad imperitos deferre ſolebat, tantoque mox litterarum odio exarſit, ut in hoc voto diem ſuum clauſerit: Vtinam neſcirem litteras. Alias vobis Britannis meus eſt, qui humaniorum artium ſtudiis, Muſarum patrocinio, & poëtarum egregio amore, Romanos poſthabetis, & ingratitudinem iſtius ſeculi laudatiſſimo exemplo flagellatis. Obverſabatur vobis Antoninus Severi Imperatoris filius, cujus erga Oppianum poëtam liberalitas veterum monumentis inclaruit. Obverſabantur Honorius, Theodoſiusque, qui honoris ſui præconem Claudianum ſummis honoribus decorarunt. Et fortè Venetis laudem magnificentiæ invidiſtis, apud quos quantivis precii fuit Sanazarius. Quæ à me non dicuntur, ut cum tantis viris comparari velim, ipſe humillimi ſpiritus poëta, ſed ut oſtendam, etiam mediocris Poëtæ habitam apud vos rationem, & in cenſum me venire illorum, quibus Reges annuere non abnuunt. Tibi verò, Oldisworthe humaniſſime, gratias ago, ſi poſſem, etiam referrem. Quanto excellentius eſt, Regis Sereniſſimi donum, tanto excellentius beneficium tuum: cujus magnitudinem dum ſeriò cogito, ad ſilentium redigor, non immemor beneficii, ſed oppreſſus. Torquem mittis, cujus cum plurimos annulos intueor, tot me tibi nominibus obſtrictum puto. Torquem mittis, cujus cum nullibi

ſit principium, nullibi finis, pari me ſorte involutum video, qui juſtæ gratiarum actionis nec principium nec finem invenire poſſum. Torquem mittis, cujus cum *ζυζυγίαν* [*copulatam feriem*] adſpecto, Gratiarum Muſarumque in te indivulſam copulam contemplor. Mittis aureum, ut regiæ Majeſtatis ſplendor, & Camœnarum precium eluceſcat. Mittis ponderoſum, ac ſi ſentire magis beneficium me velis, quam eloqui. Quare in Torquatorum familiam adſcitus, hoc Regis dono, tua opera, quæram cum Statio: *Qua celebrem tua vota lyrâ?* & reſpondebo cum Marone: *grates perſolvere dignas Non opis eſt noſtræ.* Dicam cum eodem, ex veterum formula,

Dii tibi, ſi qua pios reſpectant numina, ſi quid
Vſquam juſtitiæ eſt, & mens ſibi conſcia recti,
Præmia digna ferant.

Vale, vir doctiſſime, & longum vale. Lugd. Bat. 20 Aug. 1627.

61.

ARNOLDO BUCHELIO.

LIbentiſſime legi tuas litteras, Bucheli doctiſſime, in quibus jucundiſſimum mihi fuit, quod de regiâ liberalitate mihi gratularis. Eſt utique amicorum, & ſecundis & adverſis rebus mutuo affici, nec niſi communia putare tum calamitates, tum commoda eorum, quibus benè volumus. Apud Tragicum eſt: *καλὸν θέαμα δ᾽ ἐστὶν εὖ πράττων φίλος.* [*pulchrum eſt ſpectaculum amicus felix.*] Iam ante per litteras te hujus

jus meæ felicitatis compotem fecissem, sed verebar, ne qua es prudentia insolentis me lætitiæ apud animum tuum redargueres, & immoderatius hunc blandientis fortunæ risum ferre existimares. Continui itaque me, contentus iis amicis hoc ipsum significasse, apud quos metum tacitæ reprehensionis discussit præconcepta summæ familiaritatis opinio, & morum inter ætate pares similitudo. Docet Philosophus, aliud esse inter æquales, aliud inter inæquales amicos officiorum genus. Et pensiculatius res humanas expendat Nestor, quam Atridæ juvenes, Cato senex, quam junior Scipio. Tu, si libet, me jam non inter laureatos, sed torquatos poëtas numera, quos, uti olim triumviros, sua quoque commendat paucitas. Illud minimè vulgare est: Regem Magnæ Britanniæ Poëmation illud meum à capite ad calcem perlegisse, adhibitus duobus interpretibus, viris doctissimis, qui difficiliora quædam explanarent. Habeo hoc ex fide dignis autoribus. Comiti Pembrociæ Regiæ Aulæ præfecto summo poëtarum Mecœnati alio poëmate gratias egi, uti & Oldisworthо ejusdem Comitis Secretario. Vides, mi Bucheli, non solum fecundo calici vim istam inesse, ut disertos faciat. Baudii sortem memoras, cui minus feliciter successit poëticum hoc negotium. Memini Scaligerum abiturinti illi in Angliam cum ingenti Iamborum mole ad Iacobum Regem, dixisse: Baudi, tu abis in Angliam gravis spe, sed redibis levis ære. Nec fefellit

fellit Vatem augurium istud. Quid dicam? Etiam hic Pluti sui lippitudinem detestetur Aristophanes. Vale, mi Bucheli, & valetudinem tuam seriò cura. Addidi litteris hisce exemplar Epithalamii. Sed nescio an dignum tuo serio & moribus. Veniam mihi da, si in hoc argumento minus sim gravis. Sacra illa aliter non constant, nec nefas esse puto alludere ad concessas voluptates. Steti tamen longè citra fescenninos. Vale, vir doctissime, & qui valeas, fac sæpe sciam. Lugd. Bat. 12 Iun. 1627.

62.

CONSTANTINO HUGENIO.

GRata mihi vehementer est memoria nostri tua, quam etiam inter arma & lituos non deponis. Eam ut conserves, non quo de tua constantia dubitem, sed quia mos est ita rogandi, rogo. D. Vossii, viri eruditissimi amicitiam Tibi non intercessio mea, sed præclaræ tuæ virtutes, & à summo ingenio profectæ lucubrationes facilè impetraverunt. Cui enim te minus notum esse putas, ejus jam ante judicio inter Patriæ nostræ lumina habitus es. Nec enim latere potest laus tua excelso & illustri loco posita, & clarissimis ingenii tui monumentis quaquaversum diffusa, quam & tunc illustriorem facis, cum humaniorum artium cultores singulari tua humanitate, sermonibusque suavissimis erigis & solaris: in quorum numero & me, nullo meo merito provocatus, esse voluisti. Librum viri istius

istius de Historicis Latinis, prout jusseras, apud Elzevirium compingi curassem, sed prævenit autoris liberalitas, qui simulac à Te desiderari illum intellexisset, exemplar tibi transmittere ultro voluit: partim, quod ad laudem quoque suam pertinere putaret à te judicari, partim ut hoc litterario munusculo amicitiam tuam, quâ nihil ipsi est antiquius, aliqua appignoraret. Magnam nos hic spem concepimus potiundi Grollâ; sed moras incusant, qui belli rationes & incertos casus ignorant. Ego de Principe nostro ita statuo, nihil esse, quod non existimem laudis & gloriæ causa facturum. Tuam vicem doleo, qui mitissimi vir ingenii, & à cruentis istis spectaculis ac militum laniena, qui decem & minus denariis, teste Tacito, venales habent animas, alienissimi, ea coram vides, & oculis usurpas, quæ nobis vel auditu acerbissima sunt. Nisi Batavus essem, exclamarem cum Virgilio:

Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes.

Nunc fortè dicere expediet: *Vna salus bello, pacem sic poscimus omnes.* Quod mihi amorem tui toties commendas, facis tu quidem amicorum more: sed velim, sic existimes, me quum amori, quem inter nos mutuum esse gaudeo, plurimum tribuere, tum de summo ingenio & optimis studiis tuis ita judicare, ut neminem tibi anteponam, comparem paucos. Vale, Hugeni, & da operam, ut valeas; hoc mihi gratius nihil facere potes, ὡς γέγραφε [*ut scribit*] Cicero ad Cornificium. Lugd. Bat. 18 Iul. 1627.

 63. MAT-

63.

MATTHIÆ OVERBEQUIO.

PRimum tibi, ut debeo, gratulor, Overbequi chariſſime, lætorque, quod ſoſpes & incolumis poſt devorata maris terræque tædia ad urbem deſtinatam appuleris. Nec profecto fas erat, iratis illum Diis navigare, qui tot Dearum (Muſas intelligo) patronus audit & fautor. Anxium ſæpe me habuerunt ſubortæ tempeſtates, quæ ne te quoque mari vectum proſequerentur, ſerio timebam. Supereſt, ut jam rediturum propediem votis precibusque juvem. Si uxor eſſem, in hæc verba ſcriberem:

Nil mihi reſcribas, attamen ipſe veni.

Iam rerum noſtrarum hiſtoriam audi. Princeps noſter propè Arcem Schenckii, quæ in divergio Rheni eſt, undique è præſidiis evocato milite potentiſſimum coëgit exercitum, copiis conſtantem pedeſtribus ducentis & ſexaginta, equeſtribus quinquaginta. Curribus navibusque commeatum, aliaque caſtrorum impedimenta vehentibus fervent viæ & flumina. Incertis adhuc auguriis tenemur, quo hæc tendant. Niſi quod jam eò hic apparatus ſpectare videatur, ut Foſſam illam magnis ſumptibus ab Iſabella ad committendos Rhenum & Moſam duci cœptam, vi ſubruamus. quod ſi feliciter ſucceſſerit, tum de obſidenda Veſaliâ cogitari conſtans fama eſt. Embricam cum exercitu Princeps præteriviſſe dicitur, altiusque verſus Geldram

dram & Venlonium contendere, quæ loca, uti & cœptam fossam, tuetur Comes Henricus Bergius, exercitu non adeò numeroso, equitum turmis triginta, peditum septuaginta. A classe Anglicana, quæ jam in littore stat, metuunt sibi Flander & Gallus. Gliscunt adhuc inter hunc & Britannum obortæ contentiones. Classis nostra Indica ad Occidentem aliquot Hispanorum naves mercibus exuit, quarum quatuor jam pleno spoliis hostibus ventre appulerunt. Northeymium tandem in potestatem Cæsaris transiit. Danus exercitum milite pedestri ex Anglia, Scotia & Gallia evocato supplet. Ex re Batavorum foret, si bellum istud Albim & Visurgim inter protrahi posset. Nos hic feriamur & ocio abundamus. Academia missa est. Domi tuæ omnia salva sunt ad equos & gallinas usque. Domi nostræ filiola mea Elisabetha cum lento morbo conflictatur. Vxor ab exulcerata mamillâ malè habet. Hæc conjugii sunt præmia, his voluptas tantilla doloribus emitur. Sed sero sapiunt Phryges. Vale, vir amicissime, & valetudinem tuam cura, si amas meam. Lugd. Bat. 19 Iul. 1627.

64.

ARNOLDO BUCHELIO.

AD priores tuas litteras jamdudum respondissem, reverende Bucheli, sed frigoris inclementia, quæ flumina, etiam scribendi impetum retardavit. postea etiam ipsius inertiæ subiit

dulcedo quædam, & invisam primo desidiam amare cœpi. Nunc serò ad officium revertor, & cum glebâ ac tellure resolvor. Illud pudet, quod senex juveni veternum excusseris, & humanissimis tuis litteris excitaveris sopitum penè quem profectò soporem meum aut languorem succidanea diligentia corrigam, nec patiar, ut à sexagenario de ponte dejiciar, aut posthac benevolentiæ studiis posterior sim. Academia nostra post longas ferias tandem ad solitas operas reversa est. Mirum, quam amet dilucida illa intervalla, & frigoris incommoda in lucio deputet. Heinsii Aristarchus, sive in Nonnî Euangelicam paraphrasin notæ jam carceres mordent. uti & Vossii de Historicis Latinis libri. Melchior iste Barlæus, cujus mentionem injicis, patruus meus fuit, poëta celeberrimus, qui præter illum de Diis Gentium, quem habes, etiam Brabantiados libros scripsit, de Raptu Ganymedis tres, aliaque, quorum exemplar unum apud me asservo. Fratrem habuit Casparem, patrem meum, & hunc poëtam, sed humilioris spiritus; & tres alios Iacobum, Iohannem, Balthasarem, omnes humanioribus litteris instructos, natos patre Lamberto Barlæo, archivis Curiæ Antverpiensis præfecto, qui in magnâ felicitatis suæ parte ponere solebat, quod cum magno Erasmo sermones contulisset. Τȣ̃-τȣ πατρὸς εὔχομαι εἶναι. [*hoc me glorior patre natum.*] Et si poëtices studia spectes, usurpare possum illud Virgilii: *Et me animo repetentem exem-*

exempla meorum, Et pater Æneas, & avunculus excitet Hector. Adlubescunt mihi lusus isti Poëtarum fateor; sed à gravioribus studiis sæpe avocant, & pruritu incessabili mentem lancinant, ut difficile sit ab iis temperare, etiam cum maxime expediat. Nec enim amor Heliconis quenquam divitem fecit, & ut ad Petronii versus alludam:

Ista pruinosis horret facundia pannis,
Atque inopi linguâ desertas invocat artes.

Poëmata mea tandem, amicorum rogatu, prælo commisi, quibus non parum gloriæ ac decoris fenerabit nominis tui dignitas ac reverentia. Pro Medicis istis opusculis gratias tibi ago maximas, & siclum istum ob veteris ævi memoriam veneror. Elegiam in ἀντίδωρον [*remunerationem*] mitto, de Cruce Christi, hoc tempore scriptam, quo Passionis Dominicæ memoriam celebramus. Si Poëtarum flosculos in eâ desideras, pietatis tamen professione excusabitur. Vale. Lugd. Bat. 20 Sept. 1627.

65.

ADRIANO BLYENBURGIO.

QVanquam sine versibus, & tua & sponsæ vota expleri possunt, Blyenburgi præstantissime, nec tempus illud hoc studiorum genus valde requirat: tamen ne aut officio meo aut promissis defuisse viderer, scripsi, quod jam mitto, Poëmatum. Sub Prosopopejæ schemate dixi, quæ inpræsentiarum dicenda habui. Iam

Oceanum patrem, jam matrem Amphitriten, jam Vahalim loquentes facio & gratulantes. Hoc unum ſtudui, ut & tempori, & perſonis accommoda dicerem. Hinc illa in agri Dordraceni inundationem digreſſio, ſtatus vidui commendatio, & prætoriæ laudes. Si minus ſerius, aut Philoſophus tibi fuiſſe videor, cogita, conjugum officia luſus eſſe, nec hic de Stoïcorum ſeveris præceptis ſermones habendos. Tolle feſtivitatem, tolle jocos, & γλισχροσεμνίαν, [*cupidinis blandimentum,*] periit Epithalamium. Tu, quibus oculis ad blanditiem & amorem compoſitis Saræ tuæ jam annuis, verſiculos meos luſtra, ſed non niſi poſt perſolutum Veneri tributum. Alia enim jam te cura coquit, & verſat ſub pectore fixa. Vbi deſævierit prima tempeſtas, tranquilliore magiſque attento animo ad has poëtarum nænias accedes. Iam vale, & *novis ordire maritum Auſpiciis.* Lugd. Bat. 20 Septemb. 1627.

66.

IACOBO PETITIO.

HAc te tranſiviſſe, chariſſime Petiti, jam ante ex aurigarum parario intellexeram. nec ægrè fero, ſi ſocero feſtinanti morem geſſeris. Alias alienum eſt à moribus tuis amicorum fores prætervehi, absque diverticulo. Et benè quidem tibi ceſſit iſta feſtinatio, cum eadem nocte prole te auxerit Lucina, licet ſequioris ſexus. Candidatus es τεκνοποιηλίκης, [*tec-*

[*tecnopoëtices. id est artis illius quæ in liberis procreandis versatur,*] lauream impetraturus, ubi tui similem genueris. Dicam cum Iuvenali: *foribus suspende coronas, Iam pater es.* Quin virum te esse memineris, & illorum ordini adscriptum, qui de humano genere benè mereri in animum induxerunt. Quantum enim est, hominem dedisse mundo, patriæ civem, Ecclesiæ Christianum genuisse. Si vota exigis, faxit Deus, ut adultior illa cum forma pudicitiam, cum opibus pietatem conjungat, & parentibus suis in solatium pariter ac subsidium crescat. Consules vobis melioris commatis obtigisse gratulor, quanquam parum ista ad restaurandum Ilium. morientibus lenta parari remedia video, fortè profutura nepotibus, aut qui nascentur ab illis. Sed audi, quo te nuncio percellam. Nicolaus Hasius, cujus te memoriam prorsus non exuisse arbitror, post trium lustrorum absentiam, ex Italiâ huc ad nos rediit, vegetus & sanus. Nobilis iste Gedanensis, cui hactenus operam dentium locavit, Parisiis fatis concessit. Te aliosque amicos invisere statuit. Vale, & puerperæ uxori tuæ nostro nomine solennia verba profare. Rectoratu Academico hoc anno fungetur D. Polyander. Antonius Victor in Teutonicæ domus ordinem adscitus lentis passibus ad generum Cereris properare creditur. Cadaver dixeris non hominem. Vale. Lugd. Bat. mense Octob. 1627.

67. COR-

67.

CORNELIO QUACQUIO, *Sponso.*

D*Octor Quacqui*,

Vtique gratulor, tantum valuisse commendationem meam, ut voti tui sponsæque compos factus fueris. Nec tamen illam à singulari meo in te affectu solummodo profectam puta, sed à virtutum tuarum conscientià quam maximè. Etenim & modestiæ diligentiæ & tuæ memoriam recentem adhuc circumfero. Nunc superest, ut propitios tibi Deos conjugales comprecer, &,ut tempori convenientia loquar, facilem sponsam. Nuptiis tuis per occupationes privatas, & quotidianas lectiones interesse non possum. Animo tamen & votis tua gaudia prosequar, quæ ut læto quoque fine coronet copulæ conjugalis autor Deus seriò precor. Gratias tibi quam maximas ago, quod ad hoc solenne conjugii tui festum me ac uxorem perhumaniter voces. Nec enim gratitudinis solum in præceptorem & hospitem, verum etiam tuæ erga me benevolentiæ testimonium præbes luculentum. Quod si tamen honestam tui memoriam conservare velis apud Deos minorum gentium, quibus edendi cupidine dentes jugiter pruriunt, fac spicilegium aliquod habeant bellariorum nuptialium. Scis enim istis victimis, non hecatombis, placari edacem turbam. Vale, vir ornatissime, & prudenter ama. Etiam in amore locum habet illud: Festina lentè. Lugd. Bat. 16 Octob. 1627.

68. GO-

68.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

COnſtantinus Imperator Adrianum Imperatorem herbam parietariam vocare ſolebat, quod paſſim in compitis & foris ejus ſpectaretur aut imago, aut inſcriptio. Idem mihi accidit, qui ſive exequiæ, ſive nuptiæ, ſive ſolennitates Academicæ celebrandæ ſunt, ubique herbæ parietariæ in morem aut epicedio aut epithalamio conſpicior. Nec tamen ea mihi ſcribendi libido, ut quieſcere non poſſim, verum amicorum precibus poſtulationibusque victus morem gerere cogor iis, quibus hoc qualecunque officium denegare perdifficile eſt. Hinc fit, ut qua ſemel inſanire cœpi inſania, liberari miſer nequeam. Et quia furorem hunc noſtrum non omnino adſpernaris, mitto ſubinde ad te libellos meos, quos iſtis furiis correpta mens extrudere ſolet. Loquendum mihi ſubinde eſt de amoribus, quem iſtarum voluptatum jamdudum cœpit ſatietas. quare ſi amantium genium moresque minus expreſſero, ſcias eo me animo has res tractare, quo ſenes puerorum crepundia ſolent, aut clypeos haſtasque emeriti milites. Propugnacula iſta, quæ ad Schaldin & in ipſo Schaldi exſtruit hoſtis, noſtros valdè angunt, præcipue Toxandros. Rex Daniæ adverſo Marte pugnare pergit, qui nondum illi ἀλλοπρόσαλλος [*nunc huic nunc alteri favens*] fuit. Angli non tam lentis maxillis edunt, quam lentis operis bellum in

in Insulâ S. Martini promovent. Vale. Lugd. Bat. 1 Nov. 1627.

69.

PETRO C. HOOFT, *Sponso.*

V*Ir Amplissime*,

Cum hac ante pauculos dies transiret vir Nobiliss. Laurentius Realius, petiit à me instanter, ut aliqua gratulatione Nuptias tuas prosequi vellem. Cui postulato non difficulter assensi: partim, quod amicorum ejusmodi petitiones pro imperiis habeam, partim, quod sperarem hac ratione futurum, ut in eorum quoque me censum reciperes, qui summas ingenii tui dotes æstimare didicerunt. Dicam ingenuè, nec palpum obtrudam candori tuo. Affecit me ante multos annos Tragœdiæ tuæ & aliorum carminum lectio, in quibus & sublime illud tuum dicendi genus, orationisque majestatem, & rerum juxta uberem copiam admiratus sum. Ne itaque ægrè feras, si poëta poëtam compellem. Est enim uti studiorum, ita & animorum inter poëtas communio quædam. Et ista versificandi prurigo jamdudum me incessit. Nuptiis tuis ex animo gratulor, & ut iis benedicat summum Numen serio precor. Me si amicorum tuorum numero vel postremum accensere dignaberis, non leve me felicitatis meæ incrementum fecisse arbitrabor. Vale. Lugd. Bat. 28 Nov. 1627.

70. PE-

70.

PETRO GRUTERO.

IAm dudum ad litteras tuas reſpondiſſem, mi Grutere, ſi deſiderio ac votis tuis ſatisfacere potuiſſem. Nec enim quidquam de Sparta iſta Dordrechtanâ reſciſcere licuit, utcunque inquiſiverim curioſius. ut neſciam, an Andromedam iſtam (ita tu ἀλληγορεῖς) [*allegorice loqueris*] elocaverint Reip. iſtius patres, an verò elocanda adhuc ſponſum expectet. Ego ſatur Andromedarum, illam tibi Perſeo ſuo occupandam relinquo. Nec enim cluniſpicum ambitu teneor, aut ad palatia veſtra adſpiro, ubi vivorum hominum poſticum corylorum extremitates lancinant. Ego tenui ſorte contentus ſceptra pædagogorum faſtidio, quæ ſi fortè arripere ſuadeat lucelli ſpes, planè ne arripiam, facit illud Bilbilicum Epigramma:

Quid mihi nunc tecum eſt ludi ſcelerate magiſter,
Inviſum pueris, virginibuſque caput.

Reliqua apud Epigrammatum ſcriptorem lege, lib. 9. Epigr. 68. Vale, vir humaniſſime, & Laconiſmum excuſa. Nec enim Aſiaticus ſum, ſed Belga. Lugd. Bat. menſe Decemb. 1627.

71.

EIDEM, STYLO GRUTERIANO.

OBlationes amicitiæ tuæ clariſſime Grutere, minimè faſtidioſo ſtomacho admitto, quin potius

potius incredibili orexi ingurgito, devoraturus eos prorsus, & in intima hypochondria pectoris admissurus, si porro suavissimis litterarum tuarum cupediis frui liceat. Gratulor utique mihi, quod dum amicorum catalogos evolvis, spretis iis, quod otiosi nominis selectus offerre solet, me iis accenseas, qui fruge magis, quam specie in hunc censum conscribi meruerunt. Alvearia tua multos fucos infestare non dubito, qui indigni dulcissimo favoris tui melle pasci amant, & tuam benevolentiam harpagare perfructa fronte non verecundantur. Ego jam diu ante eruditionis tuæ medullam velut Epidaurii serpentis intuitu gustavi, cum sipario ablato litterarum tuarum Pandoram, quam doctrinæ Prometheiis Cunæo, Vossio, Screvelio tanquam votiva anathemata consecravisti, rotatoriis amantium oculis contemplatus fui. Quod si veteranos illos tuos amicos fermento suo tradere statuisti, ut intumescant magis & distentis iliis ac rupto peritonæo herniam tuæ benevolentiæ patiantur, est quod illum diem niveo signem lapillo, in quo ad me novum amicitiæ tuæ mystam, veluti expeditione ad peregrinum factâ, iveris, qui te, veluti umbra suum corpus, addito affectus sui corollario, & omnium officiorum epimetro sequetur. Doleo equidem te tamdiu in pulverulento volutabro versari. nec dubito, quin quamcunque Musarum coloniam albis alienis inscriptus absolveris, & in omnibus Apollinis municipalibus civitatibus adscriptus sis: ut mirum sit, illos qui

buccas

buccas follicare solent, pati te inter manes, & lemures, ac Strygas instar umbræ exorcismo liberandæ oberarre. Quod litterarum ministerio testaris famam tibi peperisse, Dordrechtanam ferulam electioni meæ commissam fuisse, verum est, & nihil hic falsi per dentales parietes famæ effugit. Ego ferulam ac virgam abs me relegavi, cauto & mihi arridenti spretu. nec enim calendaria ista bifolia peccantis pueritiæ lubens inspecto, nec tribus obire volo, quo ad hanc dictaturam ab aratro ordinarii mei laboris quadrijugo curru perveniam. quamobrem patior, ut mihi repudiatæ hujus Spartæ honos cantetur. Scire desideras, velut exerta proboscide, in quem confarreandæ Andromedæ fata transierint. Sed rictu hiante tibi veritatem pandam: Divam illam adhuc scopulo adhærere, & quæri adhuc Persea, qui eam debellato sinistræ commendationis monstro auferat, & Thalassio, ac Hymen Hymenææ canat. Dos ejus, qua elocabilis rivalitatem in multis excitat, ad sexcentorum florenorum precium accedit. Sed uberior ea fuerit, si dignum procum nancisci possit, qui eam accensa doctrinæ suæ ac famæ tæda domum ducat. Tu argumentorum tuorum seriem ad aucupandam illam Divem dirige, & evigila, ut porrigenti antias Rhamnusidi dextrâ ac sinistrâ manu adsis. debebis enim constrictos Amstelodami modulos dilatare, nec secundariæ semper notæ esse magister. Quod si in contrahendis hisce sponsalibus balbutiem meæ interlocutio-

nis pati velis, ita me ad hanc Divam applicabo, ut pronuba favente ad jugales tædas adſcendas. Ut autem videas officii mei valorem ex fortunæ nequitiâ non pendere, hoc epiſtolio amicitiæ tuæ arrham delimare volui. Vale. Lugd. Bat. menſe Decemb. 1627.

72.

IOHANNI BOR.

D*ilectiſſime Borri*,

Itane adhuc & Barlæi tui & Barlææ tuæ memor es? nec intercurrentes anni, aut locorum intervalla tuæ erga me benevolentiæ impetum vel frangunt vel ſiſtunt? Omnino tibi ſimilis eſſe pergis, & me officiorum mole obruere non deſinis; uſque adeò, ut obæratus tibi tuisque nomina mea expungere nequeam, & amicitiæ foro cedendum mihi jam ſit, vel de vadimonio cogitandum. Annuum tuum illud munuſculum filiolæ meæ transmiſſum jam gulæ vicinum valde eſt, nec illius ſolum, ſed & fratrum & ſororum, quorum jam dentes tuo beneficio ſtrenuè exercentur. Vti enim in Civitatibus ac Regnis, quæ ad Rempublicam ſpectant opes, publicæ ſunt, & juris multorum: ita & in deſpotico hoc regno communionem eſſe bonorum, præſertim quæ ad farinam ſpectant, perquam utile eſt. Ni faxis, etiam & hic pacem publicam turbaveris, & ſublatâ inter æquales æquali diſtributione, ſcinditur hoc etiam ſtudia in contraria vulgus. Qui itaque jam interitur ipſis

ipsis panis & exeditur, tuus est. Vbi adoleverit illa, gratias tibi aget, verbis suis, jam meis agit. Sed heus tu. Audio iterum uxori tuæ intumescere uterum. Num mihi gloriolam hanc invides, quod liberorum multorum pater sim? I bone, quo virtus tua te vocat. Ego Planetarum numerum adæquavi: per me licet ut tu Apostolorum numerum adæques. O patres proletarios! Quam benè uterque de Republica meremur. Nisi Superis aliter visum, velim intra septenarium consistere. Est enim Criticus, uti nosti. Sed desinam jocari: Vereor enim, ne cum liberorum cura gravitatem eam induas, quæ festivos hosce meos sermones ferre non possit. Vale, & parentes, fratresque saluta. Lugd. Bat. 18 Decemb. 1627.

73.

IOHANNI SCHOTERBOS.

VErsiculos hosce, quibus abeuntem te in Britanniam prosequor, poëmatibus meis inserere decreveram, te absente, in tui ac virtutum tuarum & amicitiæ nostræ memoriam. Verum, quia humanissimis tuis litteris me prævenisti, & non levibus antehac argumentis ostendisti, quam me ames; nolui diutius carere aliquo mei erga te affectus animique testimonio. Nescio enim qua στοργῇ [*insito amore*] erga convictores meos rapiar, eos, inquam, quos & singularis humanitas, & insignis modestiæ laus, & minimè vulgaris eruditio reliquis secrevit. Facile itaque ab

animo meo impetravi, ut quod officium aliis quamplurimis præstiti, tibi quoque præstarem, & brevi carmine ad institutum tibi in Britannos iter alluderem. Tu, si tanti esse putas, ejus lectione maris terrarumque tædia subinde leva. Vbi satietas te ceperit, per me licet tradas protervis in mare Gallicum portare ventis. Iacturam scripti prælum facilè resarciet. Vbi poëmatum meorum opus prodierit, jam carceres mordet, faxo, ut & hoc nostrum carmen denuò legas, & reliquis te quoque Activis permixtum agnoscas. Iam vale, & ut pertinax hæc tempestas tandem tibi desæviat, ac secundo vento naviges, serio illum precor, *qui fluctus tempestatesque sonoras Imperio regit, & vinclis ac carcere frenat.* Lugd. Bat. 27 Decemb. 1627.

74.

ARNOLDO BUCHELIO.

R*Everendissime Bucheli*,

Capsulam hanc, quam vides, ex Angliâ ad me misit Secretarius Comitis Penbrociæ, summi litterarum & litteratorum Mecœnatis. In ea signum sive ectypum vides annuli antiqui: quem gestare ait Dominum suum, & habere in deliciis. Addit in totâ Britanniâ tam litteratos oculos non reperiri, qui has litteras legant. Consulti sunt super his characteribus Antiquarii omnes, sed & illi ceu noctiæ ad hanc noctuam cœcutiunt. Itaque à me petit, ut doctorum hujus Academiæ judicia inquiram, si fortè OEdipum suum

ſuum hæc Sphynx invenire queat. Sed & noſtri doctores, quotquot ſunt litterarum, linguarum, & rei antiquariæ ſtudioſiſſimi ad ſacrum ignorantiæ aſylum ſe conferunt. Excuſſi ego omnium fere linguarum alphabeta, quæ in libro quodam, cui titulus, Bibliotheca Vaticana cum ſuis quæque characteribus notata occurrunt. In Ægyptiaco Alphabeto (ſcis Ægyptios characteribus quam maximè arcana ſua involviſſe) offendi has imagines, ȣ. T. ⲧ. quæ in hujus annuli adſcriptis vocibus ſpectantur. In Alphabeto Marcomannico offendi itidem has voces ȣ. 3. Sed reliquos harum vocum characteres reperire non poſſum. Vocem ΠΑΝΔΩΡΑ*nemo non legit, ſed in reliquis vocibus crucem nobis fixit autor, quisquis fuerit. Voces ignotæ ita ſe habent: B ⲧ T. [illegible]. 3 ȣ [illegible] 8′ [illegible] 3. Pierius in Hieroglyphicis docet, noctuam inſidentem ramo laureo eſſe ſymbolum victoriæ. Quare, cum & te, reverende Bucheli, rerum antiquarum ſciam eſſe peritiſſimum, & cum Carmenta Euandri matre in gratiam rediiſſe, tuum tandem oraculum ſciſcitor. Tu tripodem Apollinis conſule, & Sibyllinum concute pectus. Si divinaveris, gratiam inibis maximam. Ego arbitror characteres iſtos ex arbitrio authoris formatos eſſe, & abbreviationis quasdam continere, ideoque non facile futurum, ut ſenſum eorum quisquam expediat. Rogo te, juva nos, quantum potes.

* *Pandora virginis nomen, quam è cœlo miſſam fuiſſe cum pyxide cu omne malorum genus inerat Poëta fabulantur.*

Poëmata mea propediem videbis. Scis Typographos hominum genus esse ex lentulorum familiâ, jam à chartis, jam à pecuniis imparatum. Capsula hæc cum signis cereis, ubi rem expenderis, ad me redeat. Vale, Vir doctissime, & quem novum annum ingredimur, feliciter decurre. Ita vovet reverentiæ tuæ observantissimus. Lugd. Bat. 28 Decemb. 1627.

75.

CONSTANTINO HUGENIO.

NOctuas Athenas mittere videbitur, Nobilissime Hugeni, qui litteratissimis Britannis hujus noctuæ characteres exponere sataget. Ego me hujus Sphyngis molestiis Scepticorum formulis expediam, οὐ καταλαμβάνω, οὐχ ὁρίζω. [*non capio, non definio.*] Etiam mecum ad sacrum hoc ignorantiæ asylum confugiunt viri doctissimi, Heinsius, Vossius, Scriverius, Codæus, Raphelengius, & vir Antiquitatis peritissimus Buchelius, quorum omnium oracula scitatum misi. Excussi omnium ferè linguarum Alphabeta, quæ in libro quodam, cui titulus Bibliotheca Vaticana, cum suis quæque characteribus notata occurrunt. Cumque Ægyptios novis Hieroglyphicis sacra sua involvisse nulli non notum sit, potissimum ad characteres Alphabeti Ægyptiaci respexi, in quo offendi characteres hosce ȣ. ꞇ. *T.* In Alphabeto Marcomannico hasce notas repperi, ȣ. 3. reliquos characteres reperire non potui. Adscripta vox Pandoræ, nec non

non noctuæ imago suspicionem injicit à Græcis profectos istos characteres, sed rursus sub barbaro seculo esse exaratos, arguere videtur postrema littera in Pandora: nec enim Græci unquam hoc modo *a* illud finale scripserint. Est character iste Teutonicus. Græcæ quoque videntur hæ litteræ *B. T.* ϗ. ʒ. Reliquæ verò implicitæ sunt & connexæ, ex eo genere, quas Galli vulgò vocant *entrelassez*. Hæc littera ∫ Græcorum est Ξ, sed claviculis distorta. Hæc nota ⸙, Græcorum est ψ, etiam claviculis aucta. Hæc ϗ Græcorum est *ει* per abbreviationem scriptum ϛ. Vetustum autem esse morem ita scribendi docet Apulejus lib. secundo de Asino aureo, cujus verba adscribam, cum aliquid lucis his tenebris affundant: *Senex quidam*, inquit, *de opertis adyti protulit quosdam libros litteris ignorabilibus prænotatos, partim figuris hujuscemodi animalium, concepti sermonis compendiosa verba suggerentes: partim nodis, & in modum rotæ tortuosis, capreolatimque condensis, curiositate prophanorum lectione munita*. Ex quo loco duo colligo: Primum, has litteras esse ignorabiles, & quisquis earum autor fuerit, crucem eum fixisse curiosius scrutantibus. Alterum, etiam veterum morem fuisse, nodis quibusdam, velut capreolis (sunt capreoli claviculi intorti in vitibus, quibus, veluti manibus quibusdam, adminicula vicina complectuntur) litteras intorquere, adversus curiositatem prophanorum. Manifesti sunt capreoli & nodi in his characteribus,

℔, 3, ꝯ, T, ꝛ. Quare talia ſcribentium ſcopus alius non fuit, niſi lectorem curioſum celare ſenſum iſtis characteribus, & additamentis abditum. De ſymbolo iſto Noctuæ nihil attinet dicere. Notiſſima enim ſunt, Noctuam ſacram Palladi & laureo ramo inſidentem ſymbolum eſſe victoriæ, & Pandoræ hiſtoriam inſculptam fuiſſe baſi ſtatuæ Palladis, uti videre eſt in Hieroglyphicis Pierii, in titulis Noctuæ, & Pandoræ, & apud Geſnerum, Plinium, & Becanum: καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα. [*& hæc quidem hactenus.*] Vale, Vir præſtantiſſime, & me amare perge. Vt hic annus felicibus auſpiciis tibi curratDeum ardentibus votis precor. Lugd. Bat. 30 Decemb. 1627.

76.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

IAm amoris tui in me aciem hebeſcere,& priſtinos iſtos igniculos magis magisque extingui comperio. Trimeſtre eſt & amplius ex quo nihil de te à te audivi, licet te litteris meis non ita pridem ad feſtivitatem compoſitis ad ſcribendum provocaverim. In quo propoſito ſi perſeveres, paria facere ſtatui, nec poſthac quicquam à me litterarum expecta. Subit animum meum illud Philoſophi: *Minus ſtabiles eſſe inter dignitate impares amicitias.* Legati noſtri, in Galliam & Angliam miſſi, heri Hagam reverſi ſunt, nec enim illos naves conſcendere patitur glaciei vis, quæ Moſæ oſtia obſedit. Videntur adver-

adverſus auguriis eò contendere, cum iter ipſorum, velut diviſis muniis, cœlum, aër, aqua remorentur. Arſſenius à canibus fortè occurſantibus in terram dejectus malevolis occaſionem præbuit ſiniſtra ipſi ominandi. Nec ego bene nobis ominor à milite Cæſareano Embdanum agrum undique occupante. Res tua tunc agitur, &c. Ego licet vates & ariolus non ſim, illud tamen non levibus documentis colligo, res noſtras ad anguſtias redigi, & commiſſis inter ſe ſummis Regibus belli præſidia nobis domi quærenda eſſe, non aliunde expectanda. Torrentius ille ab Atheiſmo celebris, uti ille olim ab incendio Templi Epheſini, miſere excarnificatus, carceri adjudicatus eſt annos viginti. Vale, Vir amiciſſime, & tandem reſcribe. Lugd. Bat. 28 Ian. 1628.

77.

EIDEM.

NOn dubito, quin longiore ſilentio bilem tibi moverim, Haeſtrechti Nobiliſſime, ſed facit anni tempeſtas, ne ab ejus motu aut orgaſmo, ut Medico vocabulo utar, valetudini tuæ metuam. Languet enim jam bilis, nec, uti per æſtatem acrimoniam habet. Et licet hoſpiti tuo veteri in mandatis dederis, ut acriter me perſtringeret, & hoc negligentiæ meæ veternum excuteret, tamen parum iis moveor, cum eidem culpæ & tu affinis ſis.

Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes?

Hiſtoriam,ſive potius Hiſtrioniam mundi,quando ita vis,jam ordiar.Ac primo quidem de Chinenſium ac Japponenſium rebus nihil habeo, quod ſcribam. aut quo loco res ſint Mexicanorum aut Peruanorum. Nec enim ad nutum adeſt deorum nuntius Mercurius, qui in alio Orbe geſta referat. Dudum etiam eſt,quod de Lapponibus ac Scythis Tartariſque nihil inaudiverim, uti nec de Canibalis ac Antropophagis. A Turca ordiar : is bello Perſico implicitus minus ſe Ottomannicâ ſtirpe dignum gerit : jam enim erepta illi Babylon, aliæque Aſſyriæ urbes, etiam Paradiſus ipſe in ſacris litteris celebratus, quem ad Euphratem & Tigrum locant ſacri ſcriptores. Hæc in Aſiâ. In Europâ Bethlemus Gabor paci ſtudet, & victori Cæſari prudenter applaudit. Sileſia poſt diſſipatas Wismarienſis copias pacata eſt. Pragæ Cæſar comitia habuit, in quibus omnia ex nutu ejus tranſacta. Vti in Æſopica fabula, Leoni totam prædam adjudicarunt. In Conventu Electorum Mulhenſi in Cæſaris ſententiam pedibus itum. Nec enim jam tutum fuerit adverſus armatum contendere. Noſti potentiſſimum eſſe argumentandi genus in *Ferio*. Brandeburgicus ſe totamque Aulam excalvinizat. Britanni ex Inſula S. Martini turpiter pulſi, majoribus animis bellum redintegrare dicuntur. Buckingamus, quaſi re bene geſtâ, à Rege regioque comitatu honorifice exceptus fuit. Galli, pro gentis ſuæ indole, hac victoria elatiores nil niſi minas & bella ſpirant.

Parum

Parum abeſt, quin Rupellanos diris & execrationibus expugnent. Obſeſſi certis ſe conditionibus Regi dedere ſtuduerunt. Rex indignum ſua Majeſtate judicat, leges à ſubditis ſibi præſcribi. Dux de Rohan Biarniam vaſtat, & calamitatem Anglorum Gallorum calamitate ulciſcitur. Inter Duynkerkanos & Britannam claſſem acriter pugnatum. Ex hac naves ſeptem deſideratæ, quinque captæ, reliquæ vix fuga evaſere. Noſtri ſalutarem hanc jacturam interpretantur; futurum enim augurant, ut jam ſeriò de bello cogitent Britanni. Dorpius, Zelandiæ Thalaſſiarcha ſiniſtra Flandricas naves inſecutus, poſtquam Veram appuliſſet, parum abfuit, quin Stephani protomartyris fortunam expertus fuerit. Ordinibus tamen & Principi facti ſui rationes probavit. Nupera tempeſtas hic aggeres, alibi claſſes in Texelæ portu disjecit & attrivit. Munimenta hoſtium ad Schaldin exſtructa fluctibus magnam partem ſubruta cum Æolo & Neptuno in gratiam redire ſtudent. Realius in Daniam Legatus miſſus eſt. Admiralii Hollandici titulum illi ſervari non dubito. Legati noſtri in Galliam & Britanniam abituriunt.

--- *Neſtor componere lites*
Inter Peliden conatur & inter Atriden.

Vale, & bene rem gere. 1 Febr. 1628. Lugd. Batav.

78. DA-

78.

DANIELI IOHANNIS SNECANO.

V*Ir doctissime*,

Petis à me obnixè, ut consilio meo institutum tuum juvem. quâ in re ut difficilem me præbeam, nec studiorum quæ inter nos est cognatio, nec malorum societas, nec præconcepta de humanitate tua & eruditione opinio patiuntur. Utinam verò consilium rebus tuis conveniens suggerere possem. Exigit à consultoribus Aristoteles prudentiam, & benevolentiam. Illam, ut possint consulere, hanc, ut velint. Sed ab illâ, uti me imparatum agnosco, ita hanc offero liberaliter, ἄνευ δόλου. [*bona fide.*] Quæ te huc invitare queant multa sunt: Hollandia, Academia, eruditorum commercium. Quæ deterrere; annonæ caritas, & quæ magis hic fervent, partium studia. Medicinæ Doctores tot habet hæc urbs, quot Respublica Atheniensium habuit tyrannos. Inter hos verò tres quatuorve praxin feliciter exercent, reliqui ambitiosæ paupertati Doctoris titulum donant, ex quorum numero & me esse fateor. de quo minus verè illud Homericum pronunciaveris: πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς &c. [*multas autem fortes animas orco ante tempus demisit.*] Ex Collegiis Hebrææ & Græcæ linguæ plus promittere tibi ausim; quamvis & hic sint, quibus vix ad domandam famem sufficit Hebræis esse & Græcis. Adeò in dominos suos ingratæ sunt litteræ.

Pre-

Precium eruditionis & linguarum grande agnoſco, qui præceptoribus hoc reddat, novi nullum. Ubi ſemeſtre docueris, à ſingulis diſcipulis octo aut novem florenos referes. ſi undecim receperis, albæ gallinæ filium te puta. Tanta mercede hic eruditi vivunt, in hanc ſpem ad gloriam & famam graſſamur. Crede, non Romæ ſolum, ſed & hic *laudis horret facundia pannis*, ut de ſuo ſeculo pronunciavit Arbiter. Quid dicam? migrationem ad nos nec ſuadere auſim, nec diſſuadere, cum incertos fortunæ caſus præſtare in manu mea non ſit, & facile malam inierit gratiam, quiſquis minus feliciter conſuluerit. Sed in rebus humanis non fidendum nimis conſiliis, nec anxiè excutiendæ rationes omnes futuri. Aliquid rationi, aliquid fortunæ dandum; aut, ut magis Chriſtianè loquar, curæ divinæ, quæ uti nimiam rei familiaris curam damnat, ita ſecuritati noſtræ, quantum ſatis eſt, proſpicit. Me quod attinet, officia mea omnia tibi libens impartiar, nec per nos ſtabit, quo minus voti tui compos fias, aut utiliter ad nos tranſiviſſe credi poſſis. Vale, vir doctiſſime, & ſi res feret D. Amama, alioſque mei ſtudioſos ſaluta. Lugd. Bat. Cal. Febr. 1628.

79.

CONSTANTINO HUGENIO,

jam patri.

HAbes, Nobiliſſime Hugeni, quod cœlo imputes, cui à nobiliore ſexu patrium nomen

men auſpicatur Lucina. Quanquam enim & ſua ſit ſequiori, ut vocant, ſexui majeſtas; nec fas ſit eam inter Naturæ errores & παρεκβάσεις [*hallucinationes*] haberi: tamen non levibus te rationibus ſubnixum putabo, ſi gaudii pluſculum ex filii natalibus conceperis. Quid enim? Virum gignere præſtat, quam feminam, niſi minus ſapienter Plato Diis gratias egiſſe putandus ſit, quod marem ſe, non feminam fecerint. Philippi Macedonum regis vox fuit, *æquo ſe animo mori, cum filium relinqueret*. Fuit eadem Antonini Pii. Crœſus, cum Cambyſes ſe cum patre Cyro conferret, amicis affirmantibus illum patre præſtantiorem, reſpondit: Nondum patri æquandum, qui nondum genuiſſet filium. Et cur creationis ordine feminam præcedit mas? niſi quia illa propter hunc, non hic propter illam. Cur, cum Virum nominat Scriptura, hominem nominat, cum feminam, feminam? nonne quia ille κατ᾽ ἐξοχὴν [*per excellentiam*] uti rationis excellentiam, ita & hominis ſibi appellationem vindicat? Marem genuiſti. Magnas ergò ſpes ale. Forte qui in cunis jam vagit, Fabius erit, & lapſas res aut conſilio aut opere reſtituet. Marem genuiſti. Ambitioſa paupertate gaude. Fortè qui jam fari neſcit, & ut Homerico epitheto utar, νήπιος [*infans*] eſt, Gallicus erit Hercules, qui orationis lenocinio captivos ducet animos auditorum. Marem genuiſti. Frontem exporrige: fortè qui jam ab ubere pendet, *aut curam impendet populis, aut otia Muſis*. Filium genuiſti.

Plus

Plus te patrem esse puta. Amat similitudinem sui natura, & tunc conatus suos quam maxime probat, cum, quod in unoquoque genere perfectissimum est, consecuta fuerit. Genuisti filium, sed ex te: hoc est, virtutis tuæ simulacrum, hæredem eruditionis tuæ, humanitatis surculum; in quem, si ex traduce est anima, patrem jam totum transfudisti: si non est, patrem alterum cura, educatio, doctrina efformabunt. Filium tibi peperit uxor; jam parvulum, ut animi magnitudinem tui operis esse scias; jam tenerum, ut animi fortitudinem ab ætate & annis speres: jam nudum, ut fidei Christianæ indumenta non nisi cœlitus arcessas: jam ignarum vitæ, ut Christo soli vivere, jam ignarum mortis, ut eidem mori discat. Tolle pondus dilectum, cui Dei Patris amorem obsignavit publicum regenerationis lavacrum. Excipe ulnis puerum, in familiæ simul tuæ subsidium & solatium, quem in familiam suam jam adscivit Ecclesia mater. Osculum fige ridenti, quem flentem ad se vocat ille, cujus voce vocati sunt parvuli, sanguine redempti, suffragio beati. Ubi caput contrectaveris, oculis jam imperare incipe, ne vanitatem videant: auribus, ne ad Sirenum hujus seculi cantus attendant. A lingua exige taciturnitatem, à genis verecundiam, à fronte modestiam, à pectore candorem. Breviter, à parte tui totum te. Quot fasciis ligatur, quot involvitur involucris, tot humanæ vitæ calamitatibus nascentem jam, involutum puta:

quot

quot rursus evolvitur, tot per prudentiam primum, mox per mortem evolvendum cogita. In cunis rotari cùm adspexeris, inconstantiæ exemplum, fortunæ pilam & lusum, invidiæ & calamitatis trutinam adspice. Cetera pituita sunt & bilis. Ubi nativitatis tempus subit, cum Vere & Mundo hunc mundi dominum ac Microcosmum natum esse subeat. Ubi locus, tantum ab Aulæ corruptissimis moribus eum alienum cupias, quantum aulæ vicinior est. Ubi nutrix, fac ut huic vitæ hujus incrementa, tibi sanctioris debeat. Ubi puerpera, ubi mater: ne sine, ut illa ipsum deperiisse, tu minus sapienter amasse credi possis. Habes sobolem, spem conjugii, & ut cum sene Plautino loquar, trium literarum A. M. O. ἀποτέλεσμα, [*consummationem,*] familiæ non alienum hospitem, parentium gaudium, domus tibicinem & fulcrum. Habes ubi cogitatio, ubi & vultus tuus conquiescat, cum ab Aula & rebus gravibus domum redis. Si frontem tibi corrugaverit indignatio, illa vel solo risu tibi eam explicabit, vel placido manuum contactu æquam reddet. Si supercilium dejecerit mœror, illa eriget. Nescio enim, quod stultitiæ lenocinium datâ operâ prudens Natura tenellæ ætati adjunxit, ut aliquo voluptatis velut authoramento educantium intercurrentes molestias & μελαγχολικὰ πάθη [*tristitiæ intervalla*] delinire queat. Præcipuè tunc, cum gravis senecta incommodis suis nos circumvenit, & ad pueritiam novam revocamur. Nonne cum puellis

lis lusit Lysander? cum Achille Chiron? cum Theodosio & Gratiano Ausonius? ut dilutis animi curis veluti juvenescerent, & hoc vitæ oblectamento, veluti melle & saccharo edulcarent morosæ ætatis πικρίαν. [*amaritudinem.*] Fingunt poëtæ, Auroram succo suo juventutem Tithono suo produxisse. Sed fingunt tantum. Qui enim citra fabulam hoc præstare possunt, liberi sunt. Fingunt Circen suâ virgâ in quas vellet formas vertisse homines. Fingunt idem de Medea & Venere. Sed ὁ μῦθος δηλοῖ [*fabula significat*] tuum illum Constantinulum, qui te quoque refinget, & nunc, cum minime constans est, & tunc, cum verum erit dicere;

— *sequiturque patrem non passibus æquis.*

Ab illo herbas pete quibus repubescas, illius mille precamina sunt, quibus elapsa tibi tempora quodammodo restitues, ille nepenthes & soporiferum istud moly suppeditabit. Ex hoc fonte poculum Lethes, & tot malorum oblivionis hauries, quod frustrà apud Inferos requires, cum domi tibi suppetat. Verum non gaudii solum causas cum prole tibi dari crede, sed & timoris ac spei. Timebis utique, ne minus sollicitè hoc pignus curet nutrix. Timebis, cum à Glycerio ostium crepuerit, & profusior cachinnus vagientem turbaverit. Timebis, ne aut epilepsia distorqueat bene positum os: aut aphtæ gutturis angustias occupent, aut ventrem ex novi alimenti cruditatibus nata tormina lancinent. Denique, ne morte acerbâ in primo vitæ limine ante diem

extinguatur. Sperabis contrà, ut puer virum, vir ſenem ſapiat. Sperabis, ut cum tenello corpuſculo adoleſcat liber & magnus animus, ut in omni fortuna æquam ſervet mentem, & ſapientiæ documenta, ſi licebit, explicet in divitiis; ſin minus, in paupertate: ſi poterit, in patriâ; ſin minus, in exilio: ſi poterit, ſanus; ſin minus, æger. Sperabis denique ut Regem agnoſcat SS. Trinitatem, Leges, Fidem & Charitatem: votorum ſummam, Æternitatem. O ſi fas ſit de Iove ac Pandora loqui, poſtquam SS. Triada nominavi. Optarem, ut quas in Pandoram dotes contulit Iupiter, in hoc quoque cœli depoſitum conferat. Optarem, huic animulæ indi eruditionem cum humilitate, magnanimitatem ſine ambitione, gravitatem temperatam comitate, juſtitiam ſine rigore, ſine luxu liberalitatem, ſine hypocriſi ſanctimoniam. Corpori optarem formam, nec deſpectam omninò, ne qui illam animæ quoque pulchritudinem averſentur: nec præcellentem valdè, ne quem amare aliquando decentius erit, amari contingat. Scis quid Ioſepho, quid Hippolyto, quid Bellerophonti acciderit. Hæc ego, mi Hugeni. Iam Petrarcham audi. Si filium habes, ſolamen habes ambiguum, curam certam, ſollicitum gaudium. Si bonæ ſpei infans eſt, ſi blandulus, ſi feſtivus; ô ne iſtæ blanditiæ vertantur in lachrymas. Res eſt dulciſſima, fateor, infantuli adſpectus, & ut eſt apud Statium, *Siderei vultus, & verba ligatis Interrupte modis*, quæ dum audiun-

audiuntur, mulcent; sed dum audiri amplius non possunt, cruciant. Cogita fieri posse, ut arundineo insistas baculo, vel in caducum te inclinaveris parietem, quod dicere solitus fuit Adrianus Imperator, cum Ælium Verum puerum adoptasset. Et moneo, parcius uti gaudeas, ut si dolendum fuerit, parcius doleas: & fortè canendum tibi illud Maroneum:

Ostendunt terris hunc tantum fata, nec ultra
Esse sinunt.

Intempestive gaudet agricola, quandiu in flore est ager. Fructus expectandus est, & tempestatum, grandium, zizaniorum metu frenandum gaudium. Sed longius feror, quam institueram, & dum grandia loqui concipio, & cum ingenio contendo, penè rupturam facio. Abrumpam itaque Socraticum sermonem, & ne me Demeam esse putes, & cum Catone nunquam risisse, moneo, ut uxorem dilectissimam, jam puerperam, osculo subinde recrees. Nec enim alia præsentior Medicina ad leniendos partus dolores. Fidem mereor, nam Medicorum quoque filius εὔχομαι εἶναι. [*exopto esse.*] Vale, Hugeni charissime, & à Iuvenali præceptum accipe:

— *Foribus suspende coronas*
Iam pater es. Lugd. Bat. Cal. Apr. 1628.

80.

ADRIANO BLYENBURGIO.

QVi brevi nuper Poëmate nuptiis tuis gratulatus fui, Blyenburgi charissime, jam

Poëmatum meorum mitto farraginem, ut si isto salivam tibi movi, hâc ipsâ famem expleam. *En quo discordia civem Perduxit miserum.* Qui Theologiam antehac & Philosophiam, graves disciplinas, professus fui, nunc poëtaster factus sum, & dum aliis luculentæ fervent messes, velut inter arbusta cicadæ cantillo. Incidi miser in illa tempora, in quibus rerum potitur Aristophanicus Plutus, τυφλότατος [*cæcissimus*] iste, & ex eorum nutu omnia geruntur, qui sacrâ stolâ ambulant. Sed desinam istud ulcus refricare, ad cujus vel memoriam solam exhorresco. Apud te confidentius hanc querimoniam depono, quem æquum rerum æstimatorem esse novi, quique humanitatis tuæ & benevolentiæ aurulâ desertum hominem subinde refocillasti: nec occasiones negligis iis me commendandi, quorum favore, ubi res ferent, erigi possum. Sed redeo ad Poëmata mea, in quorum lectione nolim te occupari prætorio rigore, aut eo vultu, quo severus examinator vitas & crimina reorum discis. Æquum te iis & facilem præbe, qualis aut Iunoni tuæ arrides, aut Ascanio. Inter heroïca nomen tuum reperies, ubi thalamos cantamus, & lecti fœdera. Feci hoc eo consilio, ut si dentem in me acuat Zoilus, litem illi apud Prætorem intendam, per quem, sive jure, sive gratia, ab iniquis criminationibus absolvar. Vale, vir magne, & patrocinio quoque tuo (nec enim lictorum secures imploro) novum inter poëtas hominem prosequere. Lugd. Bat. Cal. April. 1628.

81. CON-

81.

CONSTANTINO HUGENIO.

INgeniosè admodum, nec ſine ſale præfaris, mi Hugeni, & inſignem iſtam in me ἀγροικίαν [*ruſticitatem*] notas, qui Libellum tibi meum absque litteris miſerim. Non iſtud Rhetorum ſchema: *Sic ſane oportuit mi Barlæe.*
Quaſi dicas, minime oportuit. Parum aberat, quin cum Auguſto Cæſare reponeres: Neſciebam me tibi tam familiarem eſſe. Subriſi verò, cum non minori dexteritate facti mei culpam in te transfers, quaſi aut tardiuſculam tuam reſponſionem, aut intermiſſam aliquando, hoc vindictæ genere ulciſci voluerim. Quam verè ait Comicus: In amore hæc omnia inſunt vitia, iræ, metus, ſuſpicio. Nimis meticuloſus es, qui me tantillâ re offendi putas: aut minus tibi ſum rerum humanarum intelligens, qui neſciebam, & publicis te negotiis diſtrictiſſimum eſſe, & amicorum officia ad ſtateram argentariam non eſſe expendenda. Quare ulterius amicitiæ tibi jura laxabo. Per me licet, non reſcribas poſthac, niſi poſtquam ter te meis litteris interpellavero. Expectasne benigniorem legum interpretem? Non ſum is, apud quem tam ſollicitè & operosè culpam ſilentii diluere neceſſe habeas. Non tenentur Principes legibus, nec tu mecum comparatus. Inter dignitate impares hanc vult eſſe æqualitatem Philoſophus, ut major beneficiis minorem, minor obſequio, obſervantia, cultu majo-

majorem ſibi devinciat. Illud feciſti tu non ſemel. Poſterius ut à me fiat, quavis occaſione annitar. Heros, heros, Tune iſtud tuum Epigramma in Manes Auriacos ſcriptum mendum vocas, & tenebras juxta lucem poſitas? Ad Philoſophum iterum te revoco, qui & illam εἰρωνείας [*ironia tropus Rhetoricus quaſi illuſionem dicas*] ſpeciem damnat, quâ quis virtutes, resque laudatiſſimas depreciat. Si tu maculam iſtud indigetas chartis meis adſperſam, ego Lemniſcum additum coronæ pactili. Si tu imprudentiæ me inſimulas, ego prudentiam interpretabor, ex tanti viri commendatione gloriolam aucupari poſſe. Scis, qualibus mercibus ſuſpendi ſoleat hedera. Tolle è libello meo titulos Regis, ac Principum, tolle celebria iſta nomina, Grotii, Hugenii, Realii, Hoofdii, perierunt impenſæ typographo. Si ſecus judicas, ἀμβλυωπὴς [*hebes oculis*] es, nec illapſum tibi phlegma in oculos, ſed in mentem. Eam tamen conſtantem in amore mei ſerva. Tibi illam incolumem in corpore incolumi diu præſtet vitæ mortisque ſupremus arbiter. Lugd. Bat. Idibus Maji, 1628.

82.

CORNELIO VANDER MYLE.

LVculentum poëticæ commentationis argumentum mihi ſuppeditaſti, Nobiliſſime Myli, dum libelli mei fata & caſus enarras. Nempe, in Lazaretto, hoc eſt, expiandarum mercium domo clauſus, captivusque detinetur, non

non antè liberandus, quam quadraginta purificationis dies expleti fuerint. Hoc opinor illud est, quod vocant, *par fàr la contumacia*. Quod dum scribo, subit illud Maronis lib. 6 Æneid. ubi de animabus ait in inferno, aut, uti Pontificiis placet, in purgatorio expurgandis:

--- in gurgite vasto
Infectum eluitur scelus, aut exuritur igni.

Puto domum istam, non absimilem esse Purgatorio Papistarum, ad quod tamen alludere nolui,ne offenderem dissentientes. Scripsi versiculos aliquot, sive querelam jocosam, qua facti istius indignitatem exaggero. Si dignam eam judicas, quæ à tanto viro legatur, abeat, quo præivit libellus, sed melioribus fatis: sin minus, apud te detine. Fortè hac occasione tam illustris viri amicitiam mihi quoque recludes, ad quam aditus fuit jampridem Heynsio & Vossio, aliisque. Friso iste *, de quo sciscitaris, Ecclesiasten agit in Frisia, propè Snecam, in pago, cui nomen *'s Heeren-veen*. Partium est moderatarum, eoque nomine pergratus summis viris D. Sakama, & Bouvritio, Curiæ Frisiorum Consiliariis, necnon Sebastiano Prusenio ejusdem Curiæ Graphiario, quorum omnium favorem gratiamque mihi conciliavit. Vir est ingenio acri, quique, si benè calculum posui, hoc cum Bruto commune habet, ut quicquid petit, vehementer petat. Rei Theologicæ, quam poëticæ peritior est. Scripsit tractatus aliquot, de

* *Abrahamus Dominici.*

Fundamentis unitatis & pacis inter Christianos, sive de Notis, quibus, necessaria à non necessariis in religione dignosci possint. Illud fateor, nihil me in hunc usque diem legisse, super istoc argumento plenius accuratiusque scriptum, licet stylo minus florido, & inconcinnâ dictione. Iam de editione cogitat. Sed ne pacis consilia suggerendo (quæ seculi hujus jam sunt scelera) malam gratiam ineat, monui, ne ederet, nisi Academiæ aut Theologorum Franekeranorum authoritate ac suffragatione probe munitus. Eam enim se impetraturum totus sperat. Ostendit enim mihi conscriptam à se historiam captivitatis soceri tui p. m. Grotii & Hogerbetii, quorum sortem, calamitatemque Versibus mille & quingentis deplorat. Verum, dicam quod res est, nec in amici causa, quid desiderem, dissimulabo. Versus inculti prorsus sunt, & plus quam triviales. Horridi adhæc, ut nil nisi saxa & lapides hominem spuere putes. Pietatis tamen ergò, & Christianæ erga tam insignes animas miserationis, veniam merentur. Coactus fui, licet non sine fastidio, omnes perlegere à capite ad calcem. Liberis suis se hoc depositum servare ait. Cætera, vir est optimus, pectoris aperti, & à simulatione quam maximè alieni, quique ob singulare illud pacis ac Christianæ concordiæ studium totus illi displicet, qui in fabulâ Synodicâ Davum egit, aliâ periphrasi non utar. Vale Vir Nobilissime, ac doctissime. Salveant à me uxor, liberisque, & inter hos quam

maxime

maxime filius Adrianus. E Musæo nostro. Lugd. Bat. 10 Calend. Iun. 1628.

83.

ABRAHAMO DOMINICI.

Ex quo à me discessisti, Vir doctissime, percunctati sunt propius de te, & rerum tuarum statu viri magni. Apud quos & eruditionis tuæ humanitatisque, & piæ moderationis in Religionis negotiis præco fui. Avent illi legere ea, quæ de necessariis ad salutem creditu, factu, &c. doctè & accuratè scripsisti. Non gravaberis opinor lectionem eorum concedere viris tui amantissimis, & pacis tecum, concordiæque Ecclesiasticæ studiosissimis. Etiam hic locum habet illud Salvatoris: *Luceat lux vestra coram hominibus.* Idem, ut facias, monet illa, quam Symbolo Apostolico profitemur, communio Sanctorum. Ego scripta illa tua mihi perplacuisse viris istis non semel dixi. Itaque salivam ipsis movi; Tu famem sitimque porro exple: His officiis me illosque tibi obstringes. Vale. Lugd. Bat. 1628.

84.

IOHANNI SCHOTERBOS.

Venit ad Te tandem, Vir Ornatissime, libellus meus, trans mare & fluctus Britannicos, sed serius quam volebam. Nec enim aut commodam ad te curandi rationem invenire potui, & cum ea se offerret, sparsus de reditu

tuo rumor, iterum remoram injecit. Versiculos leges, quibus cum ex se parum precii debeatur, quidquid reliquum fuit derogavit & typorum & chartæ vilitas. Verum, si benè te novi, deque tuo in me adfectu non falsam concepi existimationem, munusculum hoc aliunde æstimabis, quam ex rerum precio & dignitate. Solent amantes dilectarum à se virginum nævos & vitiligines benignius interpretari, & quæ per se minime probantur, ad commendationem rapere. Idem facito, & in carminum meorum lectione si quid offendes stribliginis, pro tuo in me amore excusa. Utinam brevi te videam. Et videbo fortè. Nam quæ de nuptiis sororis tuæ & D. Doubletii percrebuit fama, spem facit futurum, ut brevi redeas. Tunc de Brittonum moribus ac indole coram disserentem audiemus, de Academiarum inibi & Collegiorum splendore, situs amœnitate, & agrorum fertilitate. Hic desiit esse D. Iaccheus, cui à multis successor destinor, sed obstat causa, quæ Iphigeniam mactavit. Ego ut otium fallam, subinde versiculos scriptito, & cicadarum more ætatis meæ serenissimam æstatem cantillando transigo. Non aliâ spe, nisi, quod & cicadis accidit, ut ad hyemem, hoc est frigidam senectam progressus fortè fameam. Hac enim mercede Poëtis esse datur. Vale. Lugd. Bat. 1628. 1 Iul.

85. FOP-

85.

FOPPIO AB AITSEMA.

Litteras tuas paternæ erga filium ſollicitudinis plenas, mihi tradidit idem ipſe, Nobiliſſime Aitſema. Tales, opinor, fuere, quibus Chironi Achillem commendavit Peleus, aut Cratippo Marcum filium Tullius. Niſi quod nec Cratippo, nec ſemiviro Chironi pignus illud tuum credideris. Annitar tamen, ut viam, me duce, inſiſtat ad Virtutis & Honoris templa, utque præceptis inſtitutiſque Philoſophiæ abundare diſcat: non ejus ſolum, quæ in contemplatione poſita eſt, ſed practicæ potiſſimum, ad quam Platonem reſpexiſſe arbitror, cum beatas fore Reſpublicas ait, in quibus aut Philoſophi imperarent, aut imperantes philoſopharentur. Nec, quæ altera cura erit, ea negligam, quibus ſtylus ac ſermo terſior eniteat. Elegi hoc vitæ inſtitutum, quod in juventute moribus ac litteris formanda occupatur. Quamobrem cauſæ nihil fuit, ut filium in convictum meum ac conſuetudinem recipere gravarer. Imò ne ſecus facerem, ſuaſerunt multa; nominis tui apud noſtrates celebritas; muneris, quod Patriæ bono ſuſtines dignitas; adoleſcentis indoles, quæ præclara quæque promittit; & denique Nobiliſſimi Mylii autoritas, cui in re tam honeſtâ non obſequi religio mihi fuerit. Gratularis tibi, quod filio hoſpitem non indignum nactus ſis. Ego viciſſim mihi, quod tanti patris filium. Nec enim

minus

minus gloriosus fuit Ausonio Gratiani discipuli convictus, quam huic sub tali præceptore proficere. Quæ in laudem meam hic illic inspargis, parcius à me agnoscenda, qui non nisi mediocria ea novi; & si essent majora, à primo illo fonte bonorum manare scio. Sed de Hegenitio propius statuas oportet. Nec enim ephoris duobus filio tuo opus, nec ut Aretalogum illum diutius apud me detineam patitur rei familiaris ratio. An in Angliam, an Galliam abire, an in Germaniam redire velit, pendet animi. Filius tuus valet, & se magis magisque mihi probat. Eum subinde monitis tuis ad gloriæ studia erige, qui in publicâ luce positus vitam illi vivis in exemplum. Ad quod ut ille respiciat, cursumque suum dirigat, Deum oro, & eundem ut Te, Amplissime, Nobilissime Domine, ex voto nostro & publico diu incolumem servet. Vale. Lugd. Bat. ipsis Idibus Sextil. 1628.

86.

IOHANNI à MATHENES.

DUm Poëmatum meorum libellum amicis hic illic offero, occurrit etiam inter eos N. T. ad quam tam exile munusculum iret. Omnibus enim iis hoc ipsum deberi putabam, à quorum nominibus ac titulis Libello huic meo gratiam laudemque quæsivi. Accessit & illud, quod Carminum lectione subinde refici Te intelligerem, & gravissimas occupationes hoc studio-

ſtudiorum genere diffindere. Occurrent fortè hic quædam, quæ placere poterunt, ſive ſuave Tibi fuerit Naſſoviorum laudes decurrere, ſive Epithalamiorum lectione debita amantium officia recognoſcere, ſive Sacrorum contemplatione animum ad cœleſtia erigere. Uni argumento non inſtiti, ſed delegi varium & multiplex, ut multos delectarem. A Te qua fas eſt veneratione precor, ut quo affectu humaniores litteras proſequor, hunc autoris N. T. addictiſſimi fetum excipias, qui ſi Tibi placuerit, operæ precium me ſcriptionis feciſſe arbitrabor. Vale, vir generoſiſſime, & me ama. Lugd. Bat. 14 Aug. 1628.

87.

DOMINICO MOLINO *Veneto.*

Itane, Illuſtriſſime Moline, ludicris iſtis verſibus, & incondito Epigrammate merui, ut litteris me tuis compellares? & umbraticum doctorem ſplendoris tui, dignitatiſque radiis illuſtrares? Felicibus aliquoties auſpiciis Muſas meas extruſi, & placuiſſe potui iis, quibus Respublica noſtra magnam felicitatis ſuæ partem debet. Sed cum noſtratium judicia ab affectu magis quam ratione profecta credi poſſint, honeſta exterorum de me teſtificatione magis erigor; & Tua inprimis, à quo æſtimari quantivis precii eſſe putant ii, qui ante me teſtimonio tuo & hic & alibi inclaruerunt. Vtinam vero laudibus tuis, vel publice de ſtudiis bene merendo, vel

vel privatim de Te, respondere possem. quorum alterum cum per ingenii, alterum per fortunæ tenuitatem præstare nequeam, fruar tacitus apud me officii & propensissimæ meæ erga Te voluntatis conscientia; & inter auspicatos illum referam diem, qui cantatum Venetiarum Patrem, Reipublicæ augustissimæ Atlantem, Principis sui Nestorem, & litterarum grande illud columen, mihi conciliavit. Et quanquam probe mihi conscius sim, non esse me aut præconiis, aut præconibus tantis dignum; tamen ut è trivio homines sibi & aliis crescunt ab alloquio & comitate magnorum virorum, sic & mihi fit, cum te, Magnifice Moline, mihi admoves propius, & esse aliquis videor ab æstimatione vestra. Sed ne, cum quali homine negotium tibi sit, nescias, audi ingenuam confessionem. Virtutem ex toto pectore, eruditionem pro ingenii modulo sector. Fortunam matrem primum, mox novercam expertus fui. Dicam ex Marone:

Et nos aliquod nomenque decusque
Gessimus.

Philosophiam, litterasque humaniores in Academia hac professus fui. Verum quæ Rempublicam nostram superioribus annis concussit tempestas, me publica sede dejecit, non perduellionis reum, sed quod mitiorem illam de Prædestinatione sententiam scriptis asseruerim. Nec tamen aut animum despondi, aut dissentientibus fidem meam gratificatus fui. at contra, for-

te

te minor, recti fiducia erectior, in hunc usque diem, per Dei gratiam, steti; gratus paucis, iisque melioribus; ingratus iis, quibus placere nec studui, nec etiamnum studeo. Ecce breviter, & candide me aperui Tibi, nec enim æstimatione mei par est falli Excellentiam Tuam. Hipparche olim, virgo nobilis, cum Cratetis cujusdam mendici amore flagraret, nuptiasque ejus efflictim posceret, ille in medio plurium coram virgine & baculum & peram (Cynicorum hæc insignia erant) & gibbum in dorso, & quicquid erat nævorum in corpore ostendit. Hæc mea sunt, inquit, ô virgo. Si talis placeo, ducam te. Hujus exemplo me Tibi revelavi. Si talis placeo, obsequio me Tibi, & virtutum tuarum grata veneratione probare pergam. Tu, Vir summe, ne despice infimæ sortis hominem, & qui Sol es, in tuo isto orbe, favoris tui ac benevolentiæ luce semotum à Te longius Batavum irradia. & quo famam nominis tui jamdudum, amorem quoque mei abire sinas. Non peto, ut me litterarum tuarum venerando alloquio posthac digneris, supra sortem meam hæc sunt. Et minor Te esse incipis, cum ad ista humanitatis tuæ officia demitteris. Tantum absenti annue, & beatum me putabo. Vale eruditorum Mecœnas, & Barlæum ama. E Musæo nostro Lugd. Batavor. 16 Calend. Sept. 1628.

88. COR-

88.
CORNELIO VANDER MYLE.

CHartas hasce suas ad me misit Abrahamus Dominici, iisque frui & A. T. & alios cupit. Nec tamen in manus Catharorum eas incidere expediverit. Uti enim non probantur Terræ Lemniæ, nisi Sigillatæ, nec pannis precium debetur, nisi stigmate publico notatis: ita nec illis quicquam arridet, nisi Synodico sigillo probatum. Aliquid in hoc argumento ipsum præstitisse mecum judicabis. Licet & sit, quod desiderem. Digitum in fontes intendit, viamque commonstravit, ad ea, quæ in occulto adhuc sunt. Satius fuerit hîc Theologos pedem figere, hîc cura omni incumbere, quam spinosarum quæstionum decisiones anxiè sectari. Quidvis in schismatis ansam aut πρόφασιν [*prætextum*] arripitur, dum quibus Christiana unitas cancellis circumscripta sit, ignoratur. Nec tam ignoratur hoc ipsum, quam hominum malorum crudelitate & bonorum metu ad Ecclesiæ usum non transfertur. Addidit litteras ad N.T. quibus ut inscriberem voluit. Sed jam de Venetis loquamur. Egregiè me cum magnis istis viris commisisti, Molino inquam, & Balthasare Bonifacio. Expecto, ut propediem plurium calamos experiar. Bonifacio respondi carmine, & Poëseos laudem, quam nobis immodicis elogiis defert, Italis Poëtis, interque hos Urbano Pontifici deberi regero. Molino an satis pro dignitate

tate tanti viri reſponderim neſcio. Tu vir prudentiſſime judica, & ſi placuerint, quæ ſcripſi, ſigillo tuo obſera. Vale & uxori filioque Adriano ſalutem à me dicto, necnon & filiæ aut filiabus, de numero enim mihi non conſtat, qui apud nos Planetas adæquat. Lugd. Bat. 16 Cal. Septemb. 1628.

89.

M. OLDISWORTHO.

CUm poëmatum hunc libellum amicorum rogatu in publicum extruderem, Oldisworthe doctiſſime, omnino muneris mei eſſe putavi, ut Te quoque ejuſdem participem facerem, apud quem didici aliquid nugas meas apinaſque valere. Congeſſi velut in faſciculum verſus ſparſim editos, &, ut fieri ſolet, elaborata ſponte natis miſcui, ut quod ad Avitum ſcribit Martialis, mihi nunc dicere liceat:

Sunt bona, ſunt quædam mediocria, ſunt mala multa
Quæ legis hic, aliter non fit, Avite, liber.

Tale ſtudiorum meorum feci temperamentum, ut Philoſophiam cum Poëſi, ſeriam gravemque diſciplinam cum jucundiſſima hac vatum contemplatione conjunxerim. Ut hujus ſatietate captus ad illam, illius ad hanc gratiſſimis vicibus recurrerem. In cibis varietas nauſeantem ſtomachum delectat, nec minus animum ſtudiorum permutatio. Fortè occurrent quædam in his meis, quæ feſſam à publicis negotiis men-

tem recreabunt. Occurrent ſacra quædam, quorum piis meditationibus mentem implebis. Occurrent alia, ex quibus Bataviæ noſtræ viros ſummos, rerumque noſtrarum & belli Belgici fortunam propius cognoſces. Quod ſi hæc ſtudia aliquando tibi placuere, uti placuiſſe ſuo, omnino confido, non ingratum tibi fore levidenſe hoc munuſculum; quo teſtatum apud te cupio, memorem me etiamnum eſſe & ſemper fore tuæ erga me humanitatis & benevolentiæ, quam præclaro documento antehac probaſti. Exemplar horum libellorum alterum tibi habe; alterum, quod ex byſſo & verſiculis frontiſpicio inſcriptis cognoſces, Illuſtriſſimo Comiti Penbrociæ velim à me dones, officiaque mea omnia Celſitudini ejus ſubmiſſe & reverenter offeras. Vale, vir ampliſſime, & ſi me beare voles, fac vel tribus verbis ſciam qui valeas. Lugd. Bat. 3 Cal. Sept. 1628.

90.

HUGONI GROTIO.

Mitto ad te, Vir Ampliſſime, poëmatum meorum libellum, quem nec petere audeo ut legas, ne ſuffenus mihi videar; nec ut non legas, ne de judicii tui candore ac æquitate dubitare credar. Mitto tamen, ne officio meo defuiſſe videar, & communium ſtudiorum fructum aliquem poëtarum principi invidiſſe. Iam enim mos iſte invaluit, ut non minus eruditionis, quam ignorantiæ teſtes libri ad plures transmit-

mittantur, ne ſine aliorum ſuffragio aut ſapere aut deſipere videamur. Me vero in eorum cenſu libens haberi patiar, qui verſus ſcribunt, non ut poëtæ in publicum prodeant, ſed ut huic ſtudio ſe impenſius deditos eſſe palam faciant, vel cum famæ & honoris periculo. Ex quo enim à gratioribus Philoſophiæ ſtudiis venia invito facta eſt, cantillare cœpi, & ad eos me ingenii luſus applicui, qui juveni olim placuerunt. Cathedrâ depulſus ſum, fateor; publicè loqui prohibitum; afflictior nonnihil familiæ ſtatus: ſed inter hæc omnia mala tantam Muſarum dulcedinem experior, ut neſciam, an gratiam referre debeam hujus meæ fortunæ autoribus, an verò de ipſorum in me rigore conqueri. Aliis volupe ſit nummos in ſeriem diſponere, aliis arbores in quincuncem digerere, alii agrorum & jugerum, alii boum oviumque cenſum ineant; mihi non omnem felicitatem inviderunt Dii, cui & pedes & verſus numerare conceſſum. Placent hæc ſtudia, mi Grotî, *Nec iſthæc Otia divitiis Arabum liberrimæ mutem.* Non habent, quod hic nobis præſcribant οἱ ἀρχιερεῖς. [*ſummi Sacerdotes.*] Quod enim de Apodixi dixit Ariſtoteles, mihi de Poëſi liceat dicere: οὐ γὰρ πρὸς τὸν ἔξω λόγον ἡ ποίησις, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐν τῇ ψυχῇ. [*non enim ad ſermonem ore prolatum Poëſis, ſed ad eum qui in mente eſt.*] Sed redeo ad Poëmata mea, quæ ut eo affectu excipias, quo autorem antehac proſecutus es, etiam atque etiam rogo. Eo ſeculo jam vivitur, in quo mediocribus eſſe poëtis non licet.

cet. Nihil jam ſapit, niſi ſingulari curâ excoctum. Quæ publici ſaporis ſunt, nauſeam movent. Omnia quaſi ſeſamo & papavere ſparſa ſint oportet: qualia hæc mea eſſe ingenuè diffiteor. Sed veniam facile à te impetrabo, ſi expendas, eo me tempore pleraque ſcripſiſſe, quo minime defœcatus fuit animus, & domeſticis curis impedita Calliope non ſemel ſtetit & obmutuit. Scripſi jam nuper Hymnum in Chriſtum, ad Chriſtianiſſimum Regem. Poëma eſt prolixum ſatis, verſibus conſtans nongentis, & ultrà. Sed cum intempeſtivum videatur Regi armato, & bellis implicito, pacis autorem obtrudere, in aliud tempus editionem differam. Niſi Tu quid, doctiſſime virorum, diſſentias. Vale vir Ampliſſime & doctiſſime cum uxore & liberis, & recti conſcientiâ in melioris fortunæ ſpem animum nobiſcum erige. Lugd. Bat. 7 Sept. 1628.

91.

CASPARI BARLÆO HVGO GROTIVS S. P. D.

EXpertus, Barlæe doctiſſime, Platoni aſſentio, qui, poſt magiſtrum ſuum Homerum, Deum eo cenſuit eſſe ingenio, ut miſcere gaudeat. Magnis jamdiu adverſis agitatus magna etiam ſenſi ſolatia, ex ſtudiis, ex uxoris fide, ex amicorum conſtantia. Inter hæc, ex animo loquor, inter efficaciſſima pono Poëmatum tuorum lectionem. Primum enim, quod me tam longus carcer docuit, vim habent mirificam adverſus calamita-

mitates erigendi animi ſacra dogmata, quorum tu præcipua verſibus ita expreſſiſti atque ornaſti,ut nulla eloquentia ea altius in animum poſſit infigere. Proximus huic affectui eſt patriæ amor, quem penitus imbibiſſe tanti mihi conſtat, & tamen ne nunc quidem eum excutere poſſum. Hunc tu mihi, acerbum alioqui ob eorum quæ perpeſſi ſumus memoriam, amœnitate carminum ſuavem plane feciſti, ſeu fœdera canis, ſeu triumphos, ſeu ſpem novæ præfecturæ. Accedunt jam tot artes & ſtudia,in hoc tantum mihi culta, ne cum cæteris iniquus eorum æſtimator eſſem, quæ omnia cum Poëſi maritaſſe non alterius quam tui fuit ingenii. Iam vero Voſſii laudes, pro eo quo eum diligo amore, quanto cum gaudio legiſſe me ſentis? Nam quæ ad me ornandum addidiſti, his non accenſeo, cum ruboris tantum materia ſit ſupra meritum prædicari. Eſt tamen & hic quod juvet, nullo imperio, nulla vi apud Lugdunenſes meos extingui potuiſſe mei memoriam. Pro his beneficiis quid reddam? quod nemo non poteſt,vota faventia: unum inſuper,quod mihi in hac eruditorum turba viventi facile eſt, ut omnibus innoteſcat pietas,fides,eruditio,ingenium Barlæi. Rumpantur ſi volent οἱ οὐ παρὰ σοῦ μόνον ἀλλὰ καὶ παρ' ἑαυτῶν ἀεὶ ἐλεγχόμενοι. [*qui non à te tantum ſed etiam à ſeipſis ſemper redarguuntur.*] Vale Vir doctiſſime. 10 Nov. 1628. Lutetiæ.

92.

ARNOLDO BUCHELIO.

LIbrum meum recepi, Bucheli chariſſime, & unà litterulas tuas illo longè gratiores; neſcio enim qua animi propenſione in te ac tua feror. Alios ſenum conſortia deterrent, tua alliciunt. aliis ætas iſta horridior videtur, tua lenitate & morum ſuavitate perfuſa arridet quam maxime; ut dubitem, an intempeſtivè vegetæ adhuc menti ſenile corpus ſuperinduxerit natura, an potius ſenili corpori venerationem ab animi præſtantia conciliare ſtuduerit. Quidquid ſit, & occultis & manifeſtis me qualitatibus trahis. Manifeſtas voco, eruditionem ſingularem, candorem, humanitatem, quamque non levibus documentis expertus ſum benevolentiam: quam ut perpetuam mihi ſpondeam, facit illa ipſa tua meritò prædicanda ſenectus. quæ ut naturæ novas vices non expectat, moribus præſentibus porrò ſibi conſtabit. Quid rependam, mi Bucheli? animum obſidem accipe & poſſide, illum virtutum tuarum cultorem ſerium & *ἀκίβδηλον*, [*ſincerum*,] qui quantum fortunæ flabro dejicitur, tantum mitibus tuis alloquiis, & ab amico pectore profectis votis erigitur. Mitto verſiculos, quos ſcripſi ad Venetos; cauſam ex ipſis diſces; juxta it Genethliaca Epiſtola ad Hugenium; quæ ſi lecta placuerint, mecum iis fruere, ſin minus, uti catapotia ſolent nauſeantes pueri, exſpue liberaliter. Eam enim de te amoris fiduciam

ciam concepi, ut & ſeria & ridicula tibi audeam propinare. quando voles, ad me redeant. Vale, vir reverende, & quod ſupereſt vitæ viæque feliciter decurre. Lugd. Bat. ipſis Idib. Septemb. 1628.

93.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

NOn ſum is, Haeſtrechti dilectiſſime, qui longiore ſilentio tuo offendar, cum & ipſe Harpocratem præter morem meum egerim, & mearum potius partium ſit, ſcribendi officio tuam porro gratiam demereri. Nec fas eſt amicos tam anxiè ad leges revocari. Qui ſcribendi & reſcribendi vices religioſe obſervant, timidè ac ſuſpicioſe amant, & dum amicitiam colere videntur, in eandem peccant. Vti regnorum, ita & amicitiæ laus eſt, libertas. Servile eſt ex normâ quâdam & regulâ vivere. Scribendum cum & genio adlubeſcit, & dignum aliquid litteris occurrit. Quare, uti veniam hâc in parte libens tibi do, ita & mihi eam concedi peto. Spinolam in Hiſpaniis morari non eſt quod doleant Batavi. A virtutibus ipſius damnum metuitur, & quas laudare in hoſte alias licet, nobis tamen amare ob partes non licet. Quid divinent Aſtrologi neſcio. ſunt hic, qui eum non reverſurum augurant. ajunt & hoc, non deeſſe illic, qui nominis ipſius magnitudini officere ſtudent. Bukingamus plebis odia tragico fine expiavit, & exemplo ſuo nos docuit,

excelſam omnem fortunam in lubrico poſitam eſſe. Noſtri flent, velut ad novercæ tumulum ſolent liberi; nec tamen ratione magis eos duci video, quam præjudicio. Vbi conſtiterit, illum animi propoſito in publica commoda peccaſſe, meo quoque judicio cadet. Interea ἐπέχω. [*judicium ſuſpendo.*] Danus denuo è continente in inſulas repulſus adverſo Marte pugnare perſeverat. Solius Neptuni præſidio tenet, quæ tenet quem ſi iratum quoque experietur, cum Biante omnia ſua ſecum portabit. Straelſondani Legati Hagæ-Comitis pecunias ab Ordinibus efflagitant, & fortitudinis ſuæ præmium à nobis repoſcunt. Rupellani à fame, uti Saguntbini olim & Peruſini, magis magiſque inclareſcunt. Extremum actum fabulæ exſpecto. Flandri ſpoliis noſtratium aucti gaudium accenſis ignibus teſtati ſunt. In Catvici littora propulſus prædonum unus, relictâ in vado navi evaſit, captis circiter ſexaginta ejus ſociis, quos ſive Harpyias, ſive Ulyſſis remigium, ſive Argonautas minorum gentium vocitaveris, nihil abs te dixeris. De iis, quorum in litteris obiter mentionem injicis, coram latius. Vale, vir ſumme, & in amore mei conſtanter perſevera. Lugd. Bat. 28 Sept. 1628.

94.

DOMINICO MOLINO.

AVidis oculis epiſtolam tuam legi, Ill. Moline, non ſolum quia magni affectus in me teſtem;

testem; sed magis, quia in summa fortuna raram moderationem, & erga infimi subsellii hominem insignem facilitatem, comitatemque præferebat. Qui enim in fastigio honorum positus es, nec tibi, sed patriæ tuæ commodis vivis, tam humaniter, tam benignè, tam blandè me affaris; ut nesciam, an magis in te tantæ dignitatis cum comitate temperamentum mirari debeam, an ad hanc meam felicitatem obstupescere. Litterarum tuarum inscriptio, argumentum, subscriptio, omnia amorem mei tuum, & singularem benevolentiam spirant. quæ cuncta, ne singula persequar, hoc emphatico es complexus, cum amicum te vocas meum. Quibus verbis mirabili fœdere diversissima socias, summum infimum, honoratum despecto, senatorem poëtæ, politicum cum scholastico Doctore. Si in æqualitate secundum Philosophos consistit amicitia, amicus esse nôn possum. possum esse cliens, possum esse obsequio tuo & cultui devota animula. Ut tamen aliquà amicus sim, annitar, ut quanto es dignitate, prudentia & meritis superior; tanto ego tui observantia ac veneratione præcellere studeam. Sic enim disparium amicitiam ad ἰσότητα [*æqualitatem*] revocat Aristoteles. Ego illam tuam, vir summe, erga litterarum studiosos humanitatem, partem esse arbitror ejus philosophiæ, quam in rerumpubl. rectoribus exigit Plato, cum beatas fore ait respublicas, in quibus aut philosophi imperarent, aut qui imperant philosopharentur. Nec enim

ad reip. bonum faciet cæli terræque ambitum veluti pollice ac filo metiri posse, aut de Antipodibus feliciter disserere, sed res agendas nosse, quarum scientiam primus in domos Respublicasque deduxisse perhibetur sapientissimus Socrates. Quàm vellem patriæ meæ, aliàs laudatissimæ, hanc quoque laudem deberi; in qua licet multi opibus honoribusque emineant, paucos tamen novi, qui dignè æstimare didicerunt doctrinæ, candoris, virtutisque precium: paucos, qui prudentiæ esse putant, apud inferiores sortis suæ magnitudinem subinde dissimulare. A quorum moribus cum longissimè recedas Ill. Moline, Solem mundi oculum mihi imitari videris. Uti enim ille, non in illustria solummodò ac splendida terrarum loca radios mittit; sed sordidis etiam, cœnosis, squallidisque locis luminis sui ac caloris usuram impartitur; ita & tu non in aulis solum ac principum prætoriis clarus fulges, sed & me pauperis tugurii dominum alloquio tuo recreas, & velut in vitam revocas. Nam (ut à simili pergam philosophari,) accidit mihi à tuis litteris, quod herbis à pluvia. Uti enim hæ irrigatæ felicius surgunt, sic mihi animus à talium sermonum rore. Quamobrem posthac non quærenda mihi apud te ingenii, sed obsequii gloria. Utinam manare aliquid à me possit, non dicam utile (id non potest) sed gratum acceptumque; non libenter solùm, sed & avidè id facerem. Quod, quoad non possum, obtestor, ut credas me tuum esse,

si

si non usu, tamen mancipio, sicut & fundum aliquem possis in peregrino loco nunquam à te visum. Satyram illam, cui nomen Hieromastix, legi & relegi aliquoties. Nec enim Romam ita loquentem facilè est intelligere. Venustatem in carmine isto mecum non desideras, quia Satyra est. Eruditionem raram in authore, omnesque Satyrici scriptoris laudes, obscuritatem, dicacitatem, & quæ Satyrorum propria est, lasciviam agnosces. Dico ingenuè. Stupui cum legerem, nec legendo etiamnum saturari possum. Carmen est, quod lucernam olet, &, ut inquit ille, *demorsos sapit ungues*. Veteris ævi mordaces idiotismos egregiè imitatus est poëta. Si Pythagoræus essem, jurarem in istud corpus migrasse prisci cujusdam Satyrici animam. Nihil à longo tempore vidi ex isto vestro orbem profectum, quod isti Satyræ par sit aut secundum. Non potui, quin Epigramma aliquod in illam funderem verius quam scriberem. Vale vir dignissime & Reip. augustissimæ bono diu salvus vive. 6 Non. Octobr. 1628.

95.

LEONI AB AITSEMA.

TAndem Germanos suos repetiit Aretalogus iste, postquam Britannos & Gallos adeundi spem ambitioni donasset. Discessurus à cognato tuo petiit centum Imperiales. Sed prudenter ille regessit, non esse sibi à parentibus factam potestatem de pecuniis pro lubitu dispo-

po-

ponendi. Non arbitror in Germaniam rediturum fuiſſe, ſi iſthoc ære emungere adoleſcentem potuiſſet. Iam verò à Principe Lunenburgico (nihil enim niſi Principes, Barones, & grandia nomina crepabat) ſe ilicet domum revocatum ajebat: ſed opinor à bonæ mentis ſorore revocatum. Speraverat, uti cognati ſumptibus hanc hyemem apud nos combureret, qua ſpe dejectus deſperationem in indignationem & furorem vertit. En litteras, quas ad me miſit, poſteaquam ædibus meis exiviſſet. Non reſpondi, nec conſultum putavi funiculum contentionis cum iſto homine trahere, ne duo mali eſſemus. Quare intra ſilentii leges ſteti, ratus ſpretam calumniam exoleſcere. Quæ potui humanitatis officia ipſi præſtiti, ſalvâ, uti par eſt, boni patrisfamilias ὑπεροχῇ. [*prerogativâ.*] Chartas meas meditationeſque privatas & ἀνέκδοτα [*inedita*] ipſi legenda & deſcribenda dedi. Sed cum Homericum illud affectaret, αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων, [*ſemper præſtantiſſimum eſſe, ſemper eminere ſupra alios*] diſplicere mihi cæpit hominis in alienâ domo laſcivientis ſupercilium. Ex quo tempore diſceſſit, mores ſuos magis mihi probavit adoleſcens iſte, cujus ille ætate & ἀπειρίᾳ [*imperitiâ*] inſigniter abuſus fuit. De leviculis ſtudioſorum delictis conqueri non eſt mei moris. Præſcripſi illi ſtudiorum methodum & ſtyli exercitia. Lectiones Logicas audit. Nec enim inutile fuerit ſumma Philoſophiæ ipſum libare. Ad graviora viam ſtruit, ne cruda ſtudia

in

in forum protrudantur. Si quid forte committi ab ipso videro, quod correctione vestrâ egeat, faxo mature cognoscas. Priora non ipsi, sed consultori pessimo imputo. Donandum aliquid rerum imperitiæ, quâ ætas ista laborare solet. Non ignoras illud Aristotelis: juvenes non esse idoneos auditores Ethicæ. Vale. Lugd. Bat. 20 Oct. 1628.

96.

PETRO NAALTWYCK,

Medicinæ Doctori apud Gottenburgenses.

TAndem litteras Principis intercessorias impetravimus, Naeltwici amicissime, & aulicorum morositatem importunitate expugnavimus. Eæ quin votis tuis sint responsuræ non dubito. Iam antè libellum supplicem ad Auriacum tuo nomine conceperam, in quo strictim petitionis tuæ argumentum summamque complexus fueram. Ea his capitibus constabat. 1. ut promissum tibi stipendium solveretur. 2. ne diploma regium tibi concessum pateretur eludi Rex, paucorum machinationibus. 3. ut propius animum advertere dignaretur sua Majestas, ad ea, quæ jampridem inter te & Senatores super crescentis ac novæ urbis commodis incommodisque disceptari cœpta sunt. Ad hujus libelli supplicis tenorem puto conceptas esse litteras Principis, quæ ut tibi rebusque tuis benè cedant, ex animo precor. Conquereris de fortunæ injuriis, quam & nos novercantem experimur. Sollicitè illa cavet, ne mediocritatis limites trans-

transgrediar. A Philoſophia remedium petamus, quæ præter virtutem ac vitium nihil bonum vel malum putat. Quam vellem Stoïcorum hoc effatum altius animo meo inſediſſe. Æquam magis mentem ſervarem, nec iraſcerer fatis, quæ in hæc me tempora naſci voluerunt, in quibus de bonorum integritate triumphat improbitas. Multa antehac de patientia, & rerum humanarum contemptu diſſerui, cum ad populum loquerer. Sed hoc eſt verè Theologum ac Philoſophum eſſe, vita ac opere præſtare, quæ in otio ac umbra absque affectu & ſenſu diſſeruntur. Hæc cogitemus, & benè præparato pectore alteram ſortem ſperemus. Optimum miſeriarum condimentum eſt, nihil, quod homini accidere poſſit, intolerandum putare. Theatrum humanæ vitæ ingreſſi ſumus, in hac mundi ſcena actores ſumus, in qua ſi perſonam ſuſtinemus minus gratam, non eſt quod improperemus chorago, qui pro arbitrio, quas vult, cuique partes aſſignat. Reliqua, quæ litteris tuis operoſius exequeris, non attingam. Si Deo cordium inſpectori conſcientiam probaveris, non eſt quod hominum judicia magnifacias. Famæ periculum, fateor, incurriſti apud multos. Apud me verò illorum judicio nec ſtabis nec cades. De rebus noſtris quid ſcribam? Remonſtrantes liberius hic illic concionantur. Alibi tamen avidas prætorum manus effugere nondum datur. Claſſis Anglicana Rupellæ liberationem tentavit ſed fruſtrà. Vale vir chariſſime, & uxori à me ſalu-
tem

tem dicas, etiam nobilissimo Dyckio, ubi opportunum erit. Lugd. Bat. 20 Oct. 1628.

97.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

QVam luculentam hactenus mendaciis materiam subministraverunt Rupellani, quos jam deditos, jam liberatos accepimus. Cohibui ego calamum, nec in tam fecunda falsi messe spicilegium, quod ad te transmitterem, quæsivi. Tanta hîc quorundam hominum, qui hoc rerum novarum succo, veluti rore cicadæ, pascuntur, impatientia est, ut Rupellanorum pertinaciæ alii irascantur seriò, alii Anglorum socordiam & negligentiam execrentur. Dolent hi non perire urbem, illi Regis conatus non eludi, ut habeant utrique, quod in compitis, tabernis, ac templorum peristyliis narrent. Operæ precium est collidi regna, vastari terras, expugnari oppida, summa imis misceri, ne desit curiosæ garrulitati suum argumentum, aut famelicæ linguæ suum pabulum. Sed hæc nimis graviter à me dicta videbuntur. Non tamen fraudabo te iis, quæ heri ad me Haga perscripta sunt à Viro summo; cum à falsi suspicione alienissima sint. Ea in hac schedula descripta habes: nec enim Latinitate donare placuit, ne verborum studio rebus quicquam derogasse videar. Tu quid de Marchione intellexeris, fac sciam. Eum modò inter Inferos, modò inter Superos versari nostrates ajunt. Sed è gravi morbo, dysenteria nempe, emersisse pro-

probabilior fama asserit. Amstelodami inter Calchantes & Agamemnonem pessimè convenit; vereor ne in nervum illa res propediem erumpat. Multos habet illa urbs, quibus perdita republica opus est. Vale vir dilectissime, & me vel Laconico responso dignare. Lugd. Batav. 12 Nov. 1628.

98.

DOMINICO MOLINO.

SOlent gratiora esse, Illustrissime Moline, quæ foris advehuntur, & cum vilescant quotidiano usu domestica, novitate sui animos detinet, quidquid exoticum est. Ex Occidente transmissi psittaci, ex Oriente vascula porcellana, è Septentrione ferarum molles exuviæ, à Meridie aves Numidicæ in deliciis habentur. Ego Patavii, Tarvisii, Veronæ, Romæ natos versiculos delicias meas puto, quarum cum me compotem facis, videor mihi procul extra Bataviam in alium Orbem delatus, & cum illis ipsis vatibus, Osio, Tedescho, Bonifacio, Vayra loqui. quorum omnium indolem suus exprimit character. In Osio placet fusum dicendi genus & minime coacta oratio. In Tedescho carminis ipsius & structuræ nitor. In Bonifacio ingeniosa & rebus accommodata inventio. In Vayra facilitas & perspicuitas. In omnibus unanime illud studium veneror, laudes tuas exequendi, quas oratione tunc fortè se assequi posse sperabunt, cum bene de Republicâ tuâ & re litteraria mereri

reri desines. De Urbani Pontificis, cujus plura antehac vidi, Elegiâ quid sentiam, adscriberem, sed deterrent multa, authoris dignitas, judicii imbecillitas, & facti invidia. Scio, quam sit res odiosa, hôc seculo censoriam virgulam stringere, & ædilitatem sine populi suffragio sibi arrogare. Et memini, me, quo tempore Theologiæ operam dedi, non semel in Theologorum scriptis legisse; Pontificem à nemine esse judicandum, nec falli ipsum posse, quoties è cathedrâ pronunciat. Nisi velis, è cathedrâ non scribi versus, nec infallibilem esse Pontificem, quoties in Parnasso obdormiscit. Fas mihi sit, gravissime Moline, jocularem orationem seriis inspergere. Nec enim semper Homero serius est fulminum jaculator Iuppiter. Sæpe Iuno ineptiens & zelotypa, aut loripes Vulcanus, aut stolida mortalium studia risum movent magno nubium coactori. Verum, utar Poëtarum jure, quibus

Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas,

& quid statuam de tanto Vate dicam paucis: Spirat Elegia ista pietatem, utpote à celebri pietatis professore profecta, nativo colore nitet, remoto fuco & affectatione; & uti jure imperioque supradictis poëtis superior est author, ita & charactere, genioque poëtico. Ita statuo, salvo doctiorum judicio. Nec enim suffragia mea pro prætoriis edictis haberi volo, aut Apollinis oraculis. Sed miror istos vestros vates nusquam diem, mensem, annum annotare scripti

carminis. Extra anni ſoliſque vias poſiti videntur. Neſcio ego, an jam recens nati ſint verſus, an ſuperiore ſeculo. Plane hoc in regularibus irregulare eſt. Si amanuenſis incuria neglecti ſunt faſti, ſententiam latam revoco. Vale, vir ſumme, & Italorum eruditis commentis me beare perge. Lugd. Bat. 17 Nov. 1628.

99.

CORNELIO VANDER MYLE.

Redeunt ad te, Nob. Myli, Italorum poëtarum chartæ, quæ, ut ingenuè dicam, parum penſi ac ſalis habent, exceptâ Urbani Pontificis Elegiâ. Oportuit tamen & illis hederam ſuſpendi, ne laudabiles gentis ſuæ conatus deſpici à nobis putet ſummus iſte vir. Non potui à me impetrare, ut à capite ad calcem ſingula perlegerem. quatuor aut quinque verſus delibati nauſeam movent delicatiori ſtomacho. Scio & N. T. idem mecum judicare. Filium tuum monebo, uti ad Academiam feſtinet lentè. Carminis ſubinde ipſi argumentum præſcribam. Videtur enim non invitâ Minervâ verſiculos pangere. Affecit & me publico nomine lætiſſimum illud nuncium de rapto aureo vellere & exutâ opibus Colchide. Habet & ſuum Iaſona ac Argonautas Batavia. Utinam in portu navigaret claſſis, aut in littore ſtaret. Apud Maronem legere eſt, *—— portantur avari*

Pygmalionis opes pelago, dux femina facti.

Nobis jam canere liceat, *—— portantur Iberi*

Regis

Regis opes pelago, & tantis dux Heynius ausis.

Vix imperare mihi possum, quin scribam carmen hujus argumenti. Vale, vir præstantissime, & inter virtutum tuarum serios cultores me quoque habe. Lugd. Bat. 17 Nov. 1628.

100.

IACOBO VANDER STRATEN.

VEnit ad Te, dilectissime Stratene, maximi istius viri Elegia, in expeditionem Argonauticam Batavorum. Non caret genio, nisi qua parte obscuritate quadam, quæ authori familiaris est, lectorem remoratur. Quæ ego in idem argumentum meditatus sum, videbis per Dei gratiam, ubi heros iste appulerit. Iam consultum non arbitror, venales conchas proclamare, vado suo adhuc adhærescentes, ut nostratium habet proverbium. Poëma istud meum sub manu crevit, & annorum Nestoris numerum longè excedit. Non potui circa tantas opes occupatus carminum esse parcus: valdè desideria mortalium exercet Iason iste. Non putem flagrantius à Iudæis Messiam expectari; adeò mortalia pectora agitat sacra ista fames. Mihi nec seritur, nec metitur. Nescio tamen, qua insaniâ & ipse cum aliis insaniam, & votis publicis privata jungam. Hymnus meus in Christum Regi Galliarum dictus jam sub prœlo est. Audio post deditam æquissimis conditionibus Rupellam ad pacis & obedientiæ officia, alias quoque Protestantium urbes à Rege invitari. Ego Christianorum

norum esse arbitror, Principum suorum imperiis parere, nec leges illis ferre, sed accipere. Tales erant antè Constantinum Imperatorem. Post hunc armis & seculari robore muniti à Christi legibus recesserunt, & oppressi opprimere, cæsi cædere, afflicti affligere alios cœperunt. Vale. 9 Decemb. 1628.

101.

CONSTANTINO HUGENIO.

SI quid de versibus istis tuis sentiam, Laconicè mihi pronunciandum foret, Hugeni clarissime, dicerem, placent. Iam cum Asiaticum magis dicendi genus, quam Laconicum amemus, dicam, Elegiam illam tuam in Argonautas rerum ubertate & precio illis ipsis quæ celebras spoliis respondere, fortè & inventione. Prorsus enim, uti Argonauta noster egregia felicitate, quæ in bellis multum valet, in vellus istud aureum incidit; etiam, Tu Hugeni, mirà ingenii felicitate in eas incidisti cogitationes, in quibus cum prudentiâ mixturam fecit erudita poësis. Ego quæ de labris & calice scribis, primoribus labris gustasse contentus non fui, sed perlecta aliquoties altius animo recondidi, quò jam ante Te. De Gallici carminis genio rectius me judicabit Brosterhuysius, qui illud ipsum, uti & alia àTe profecta, ære magis Corinthiaco æstimat. Etiam, ubi Hispanizas, miror magis. Nescio an majus miraculum sit dari Chimæram capite Leonem, ventre capram, caudâ draconem, quam hominem

Cui

Cui linguæ centum ſunt craque centum.

Num Mithridati gloriam ſuam invides, & os illud multilingue? Hirudini natura biſulcam linguam dedit, tibi ars & exercitatio plus quam bis triſulcam. Carmen meum in Argonautam Heynium non videbis, niſi poſtquam dicere licebit,

Aut portum tenet, aut plenis ſubit oſtia velis.

Vereor enim illud, quo gaudes, proverbium de calice & labris. Nec par fuerit, prudenti me ſeculo ludibrium debere. Breve carmen ſcribere inſtitueram & urceum moliri, currente rotâ nunc amphora exit, præpoſtero, quàm apud Poëtam eſt, ordine. Ivimus ultrà trecentos, quanquam à numero commendari frigidum ſit ſchema. Omnes noctu ſub ſtragulis ſcripſi, ubi rebus

Nox abſtulit atra colorem.

Vide qualis quantuſque in occulto lateam, ad exemplum pii Æneæ,

Per noctem plurima volvens.

Vale. Lugd. Bat. 20 Dec. 1628.

102.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

PErgis tuo more, Haeſtrechti nobiliſſime, ultimæ ſortis hominem amicis tuis, & per hos terrarum Diis, commendare, ut è tenebris in lucem producas eum, quem, affectu magis quam judicio, amas. Niſi meæ mihi tenuitatis conſcius eſſem, eò fortè aſpirarem, quo tuus me favor deſtinat. Nunc conſultius arbitror, ut meo me pede metiar, & inter humiles myri-

cas reptem, quam ut cum Phaëthonte in sublime evectus præceps ruam. Non desinam tamen aliquatenus tibi obsequi. Quod enim suasisti ut scriberem Epitaphium manibus Serenissimæ Principis, scripsi; eoque lubentius, quia nescio quo naturæ genio in Regum Principumque laudes ferar. Mirum, quantos spiritus sumam, dum circa augusta illa nomina & grandes animas occupor, & in humili fortuna positus videor mihi cum summis Principibus coram loqui familiarius, & sorte mea major esse. Ita est. quorum vultum præsens sustinere non possem, eos absentes egregia securitate & παῤῥησίᾳ [*loquendi libertate ac licentia*] aggredior. Accedit & hoc; quod religio mihi fuerit, hoc qualecunque pietatis officium denegare Principi à natalium & virtutum splendore clarissimæ. Potuissem scripsisse Carmen operosius & prolixius, sed non amant longos logos Principes, nec in publica commoda peccandum. Utinam rerum majestati responderet oratio. Accidit hic nobis, quod noctuis accidere scribit Aristoteles; quarum sicuti oculi ad fulgorem Solis caligant, ita & ingenii nostri acies ad publica illa lumina & Soles hebescit. Puto tamen quædam commodè à me & personis convenienter dicta esse, nisi tu secus putas, cujus ego exactissimum & limatissimum judicium magni semper feci. Amabò, fac sciam, num dignum putes tali Principe tessum meum. Nihil amicitiæ nostræ des velim, nihil amori. censuram seriam laudibus præferam.

ram. Nec dolebo si abortivum fœtum exponendum suaseris. An ubique aulicum istud πρέπον [*decorum*] observaverim, dubito, cum non in aula educatus sim, sed pulverulenta Stoa. De Petri Heinii adventu nihil adhuc constat. Exercet nostratium desideria, si quisquam alius. Adeò ista sacra fames animis mortalium insedit, ut jam de Superis cogitare supervacaneum putent. In Gallia res Protestantium retrò eunt. Advocatus Parlamenti, ut ajunt, acrem in illos invectivam habuit. Ad pacis studia minus facilem se præbet Britannus, difficilem Gallus. Palatium legati nostri in Anglia conflagravit funditus, uti & aliud extra urbem, utrumque Cæcilii. Oblata volunt incendia hæc à nautis stipendia militiæ efflagitantibus. Realius noster Viennæ adhuc in libera habetur custodia. Non ita pridem hoc ad me misit ἐπικενοτάφιον [*inanis tumuli carmen*] suum:

Hic situs est, quem versat adhuc sors turbinis instar,
In dubio quonam præcipitare velit.

Hagæ deliberatur, Amstelodami in partes itur, Lugduni versus meditatur, & te quam maximè colit tui studiosissimus C. Barlæus. Vale. 24 Dec. An. 1628.

103.
CONSTANTINO HUGENIO.

RE spondet Athenæi Batavici everriculum, illum peritissimi Aulicorum ad Hieromasticha Crisin sibi probari, & addit; cum aulæ

ſtudiis mirabili ſedere in illo maritaſſe litterarum artiumque omnium multijugam ſcientiam, quod non alterius, quam illius eſſe cenſet. Hypercriticum autem qui agere audeat, qui ſuæ ſibi tenuitatis conſcius ad dictatorias illas voces horret. Qui fulmine icti ſunt, ad omne ὑπέροχον [*ſublime*] & διοπετὲς [*cælo delapſum*] pavent. Etiam, mutabo perſonam, me Hugeni doctiſſime, ad inferos depreſſum terrent tituli ambitionem profeſſi, & invidendæ iſtæ præpoſitiones. Amavi antehac vocabulum Subregentis, quod humilitatem ſapit & ſubmiſſionem. Nec tamen evaſi. Quid fiet mihi ſi Hypercriticus audiam? Relinquamus hos titulos rei litterariæ Duumviris Eraſmo & Scaligero, quorum ille Hyperaſpiſten, hic Criticum & Hypercriticum, ſubtilia, ſubtiliora, & ſubtiliſſima ſcripſit. Aut ſi recentiores in ſcenam producendi ſunt, cenſuram cum poteſtate conſulari exerceat autor Ariſtarchi ſacri, aliique, quibus in intima litterarum penetrare datum. In ſatyrarum lectione (loquor ex animo) multo me es exercitatior, quod ex illa tua accuratiſſima Criſi facilè colligo. Magis me amœniorum poëtarum lectio afficit, & ſtudia florida, & nativo colore nitens dictio. Hos qui ſaxa & lapides loquuntur, & per ſalebroſa & verrucoſa incedere amant, mirari magis ſoleo quam laudare. Præter Perſium nullum poëtarum magis odi. Non puto à Romanis illum intellectum. Et quid hoc eſt, ita ſcribere, ut non niſi

adhi-

adhibita mole commentariorum intelligi posſis. Placeat Martiali & Fabio, ad palatum meum non eſt. Amo prolem facili partu editam. Quæ diu inter matrem & obſtetricem hæſit, nec niſi uncis & ſpeculis adhibitis in lucem protrahitur, horribilis exit, obtorto vel capite, vel pede, aut elumbis. Hieromaſtiga illam ob eruditionem authoris ſuſpicio, ſed viatico multo mihi opus fuit in ejus lectione. At deſinam, dum cenſuram declino, cenſorem agere, ne mihi Iuppiter ambas iratus inflet buccas, tibi naſus concepat ab ira. Criticum verè Hypercriticum ad Hieromaſtiga ſi legere voles, epiſtolam lege Sigismundi Baldoni, quam mitto, una cum aliis litteris Venetorum. Ne tamen videar tibi non obſecutus, aliquid nugabor. Cur illud: *Filius aut cœli* diſpliceat, non video. Si terræ filium dicimus terra genitum, aut obſcuro loco, cur non cœli filium dicere liceat cœlo aut illuſtri loco natum. Fulmen vocare *æthereum ſulphur* Perſicum eſt Satyr. 2.

— Ocyus ilex
Sulphure diſcutitur ſacro.

Nec ad palatum tuum eſt illud dolentis, *Impius heu.* At apud Perſium Satyr. 5 legiſſe me memini:

— eheu
Baro regustatum, &c.

In reliquis aſſentior. Vale. 28 Dec. 1628.

 104. GO-

104.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

VEnit ad te Hymnus meus in Christum, cujus nuper mentionem feci, & eo quidem tempore, quo memoriam Salvatoris nostri Iesu Christi quaquaversum solennibus sacris celebrat Ecclesia. Invenies hic, quod fortè placere poterit, amplum attentæ devotionis argumentum. Non has mihi meditationes Apollo Pythius, non Musarum chorus, non Iovis cerebro nata Pallas suggessit, sed ille, qui in cælis Christianæ salutis stupendum negotium moderatus fuit, Pater. Non hîc in Parnasso obdormivi, sed per sacrosancta Prophetarum & Apostolorum vireta exspatiatus fui;

--- *nec labra prolui fonte Caballino*,

sed illo, ex quo aquæ scaturientes in vitam æternum fluunt, & ex quo bibens non sitit in æternum. Veste indui poëticâ vitæ Christi periodum, & ad carminis leges adstrinxi magnum Legislatorem. Quod sicuti facilè non est, ita veniam mihi dare postulo, si minus rigidis censoribus satisfecero. Tuum sane judicium non reformido, qui præjudicio amoris mei occœcatus, etiam quisquilias meas apinasque in precio habes. Si doctrinæ genium, hoc est veritatis à me assertæ capita spectes, nihil offendes, quod non vel ipsa Roma probet. Verè hîc sum Catholicus, ea canens, quæ partes non sapiunt. Caruit suturâ Christi tunica, utinam & Ecclesia nomen ejus

ejus professa. Sed hæc optare magis licet, quam sperare. Digredior, mi Haestrechti, in sacrum sermonem, dum sacra mitto, ut à pio affectu profectum opus piis vocibus prosequar. Exemplar unum tibi inscripsi. Quid si alterum, eat eâ viâ, qua tu ire soles. Vale vir summe & præstantissime, & subinde me vel tribus lineis recrea. Vt annus hic, quem ingredimur, feliciter tibi exeat faxit seculorum & æternitatis Pater. Ipso Regum festo 1629.

105.

ARNOLDO BUCHELIO.

DVm amicos hîc illic circumspicio, doctissime Bucheli, quibus ingenii mei lusus impartiri soleo, inter primos occurris tu, vir prisci seculi, in quo pietas, candor, simplicitas, eruditio, optimo fœdere coiere. Nescio enim, quod eruditorum genus sterile hoc virtutum seculum proferat, in quibus eruditionem aut vana æmulatio, aut pejor invidia, aut vitæ improbitas, aut impietas, veluti pestilenti aura afflavit. Rectius tu à doctrina ipsa mores capis, & egregiarum virtutum catervam Christianæ pietatis vinculo in te sociasti. Quare non alienum fuerit à studiis tuis, si Hymnum hunc placido vultu exceperis, in quo pietatis ac religionis nostræ magnum Doctorem pio Encomio prosequor: Qui enim Reges antehac & Principes hujus mundi cecini, hoc officium Regum Regi me debere putavi, ne ingratus essem in eum, à quo omnis poëta-

106.

CONSTANTINO HUGENIO,
Iurisconsulto.

MItto ſacra, ut redimam profana; vereor enim, ne ſi diutius ſileam, uſucapionis erga me jure utaris, & actionem tibi arroges in rem directam. Nec enim jam, quod olim, allegare licet, ſola bona Italica uſucapi *l. unicâ. C. de uſucap. transform.* cum ex jure hodierno omnes res corporales uſucapiantur. niſi illud uſucapionis jus tibi evertat, quod rem detineas commercio exemtam, carmina & litteras, quæ ſacris & religioſis rebus annumeranda, meo quidem judicio exiſtimo. Adde & hoc, quod bona fide uſucapere non poſſis, cum non ignores rem eſſe alienam, *l. 32. §. 1. D. de uſurp. & uſucap. l. 21. C. de furt.* Quare cœptam (uti videtur) præſcriptionem interpello, non naturaliter, ſed civiliter, litem conteſtando, intrà ſtatuta tempora, ne ab agendo excludar, & poſt immemorialem uſucapionem repetundarum jure excidam. Miſeram iſtum chartarum faſciculum commodato, cujus proprium hoc eſſe ſcis, ut res reſtituatur, & quidem eadem ſpecie *Cuj. par. hîc. Vult. 1. Juriſp. 32.* & quidem non deterior, *l. 3. §. 1. D. Commodati.* Vnde cum adverſus commodatarium mihi actio ſit, rem integram, nec deterioratam (hi floſculi ſunt veſtri) mihi reſtitui peto, aut re peremta æſtimationem præſtari volo. Nec video, quid regerere poſſis, cum à re commodata prohibitus non ſis,

ſis, nec damnum ex vitioſa re ſcienter commodata ſenſeris, quod ſciam. Niſi fortè aut aulæ curas pro impedimentis allegare voles, aut damnum interpreteris, quod chartas iſtas meas volvendo bonas horas perdideris. Sed hanc rem judicis arbitrio permittamus. Nunc ad ſacra illa revertor, quorum mentionem injeci. Habes, mi Hugeni, Hymnum meum in Chriſtum, non poëſeos, ſed ſinceri erga Chriſtianam religionem affectus ſpecimen. In eo Servatoris noſtri laudes pio encomio exequor, quanquam quî poſſim dignè, cum in myſteria illa introſpicientes Angeli ſtupeant. Ab æternitate ejus exorſus ad Creationis opus deſcendo, cum omnia per ipſum facta ſint, quæ facta ſunt. Hinc federis gratioſi cum homine lapſo initi ſequeſtrum & mediatorem intueor. Poſt hæc univerſæ legis & ceremoniarum colophona, & Prophetarum oraculis deſignatum. Tandem Deum in carne conſpicuum cano, vagientem, pauperem, fugientem, docentem, miraculis opibusque potentem, in cruce paſſum, à morte reducem, glorioſe cœlos repetentem, Eccleſiæ rectorem, &, in quo deſino, venturum vivorum & mortuorum judicem. Si non docta, ſi non poëtica, dixi pia. Dixi, ex devota ſacris mente. Dixi, ut cantu perſuadeam, quæ apud populum aliquando gravi oratione diſſerui. Dixi, non in gratiam partium harum vel illarum, ſed piorum & Chriſtianorum omnium. Caruit Chriſti tunica futura, & meum carmen diſſutæ, proh dolor,

lor, pacis vocibus. Vale Hugeni præstantissime, & in Epistolam hanc Iuridico-Theologicam quadrare puta illud magni vatis:

---- *Humano capiti*, &c. aut

Delphinum silvis appingit, fluctibus aprum.

5 Id. Ian. 1629.

107.

SIMONI EPISCOPIO.

VEnit ad te Hymnus meus in Christum, clarissime Episcopi, non ut poëticæ artis documentum aliquod apud te deponam, sed ut pietatis & Christianæ Religionis sincero studio me hic & alibi probem. Dum enim domi, modo ad meam, modo ad tot præstantissimorum virorum, & tuam quam maxime sortem ingemisco, solatia communis miseriæ à Deo, à Christo, à virtutibus Christianis, & vitæ æternæ meditationibus peto, quæ ut altius animo insideant conor vinctis verbis proferre. Ita enim fit, ut quæ lecta aut audita ocyus prætervolant, diutius animo obversentur, dum metro aptantur & carminis legibus. Non ignoras mecum, quam non æque facile sit in sacris ac profanis vatem esse, cum hic per ambages & Deorum ministeria, & fabulosum sententiarum tormentum circumduci possit oratio; illic adstrictus magis spiritus à rerum majestate & sanctitate coërceatur, & religiosos sensus verborum ambitu intexere pertimescat. quod tamen faciendum subinde fuit, ut carmen scripsisse videar. Ubi parti-

particulam de solido die demere libebit, ad Hymni mei lectionem te confer. Invenies in eo summam eorum, quæ facunda antehac oratione ad populum & studiosam Iuventutem disserui-sti. Ab æternitate Christi exorsus ad Creationis opus descendo, cum omnia per ipsum facta sint, quæ facta sunt. Hinc fœderis gratiosi cum homine lapso initi sequestrum & mediatorem intueor. Post hæc universæ legis & ceremoniarum colophona, & prophetarum oraculis toties designatum. Tandem Deum in carne conspicuum cano, vagientem, pauperem, fugientem, docentem, miraculis operibusque potentem, in cruce passum, à morte reducem, gloriose cœlos repetentem, Ecclesiæ rectorem, &, in quo desino, venturum vivorum & mortuorum judicem. Si non docta, si non poëtica, dixi pia. dixi ex devoto sacris pectore. dixi ut cantu persuadeam, quæ absque numeris & modulis aliquando docui. Dixi, non in gratiam partium harum vel illarum, sed piorum & Christianorum omnium. Inconveniens quippe videbatur controversa me loqui, cum de illo loquor, qui pro nobis in cœlis loquitur. Quare non alienum fuerit à studiis tuis & sacra professione, si Hymnum hunc placido vultu exceperis, in quo pio Encomio prosequor Religionis nostræ magnum primumque Doctorem. Si Saulo μελαγχολικὸν πάθος discussit cithara David, forte & hic noster cantus scelerati hujus seculi tædia tibi discutiet, & animum reficiet justissimis querimoniis

moniis gravem. Vale amicorum integerrime, nec minus amicum me puta, qui vigente persecutionum æstu minus loquutus fui. Salveant à me D. Uytenbogartius & Grevinchovius, quos jam nominare audeo, & qui calamum pene effugerat, non animum, Ryckwartius. Argonauticum meum in P. Heynium propediem expecta.

108.

EIDEM.

GRatissimæ mihi fuerunt litteræ tuæ, Episcopi clarissime, quibus sopitos hactenus veteris amicitiæ igniculos ἀναζωπυρεῖς, [exsuscitas] & compellandi tui desiderium, supra quam credas exacuis. Quoties ego, citra Christianismum stans, pertinacem in nos fortunæ lusum increpui; quoties intra eundem receptus ad providi Numinis arcana consilia conticui: verissimum esse ratus, quod de instabili illa Dea argute pronunciavit Arbiter, providentiam divinam suas habere rationes. Utinam vero ea aliquando nobis Alcyonia faciat ter Opt. Maximus, ut notas audire & reddere voces liceat. ariolus non sum, nec Calchas, qui noverim

Quæ sint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.

Sed videor mihi veluti per nebulam videre diluculum aliquod melioris seculi, & post Saturni occasum mitiorum siderum exortus. Non ita pridem his verbis me solatus fuit vir summus, missis ad me Haga litteris: Veniet, mi Barlæe, quam non speraveris hora, quam non timueris inquam, quæ

sua loquacitate damnum sarciat. Prout aut Saturnus quidam, aut Iupiter, aut inferiora sidera diei præsunt, arbitror magis alacrem reddi hanc manum, aut pigram. En ego te somniis detineo, quæ quid sibi velint, &c. Et forte somnia mihi fingo, non amator, sed tecum afflictior, ne amantium solum putes somnia sibi fingere, & vel levissima in solatium arripere. Causam communem, uti benigne judicas, non deserui animo, non affectu; nec uti debebam, vobiscum juvi.

——— Si Pergama dextra
Defendi possent etiam hac defensa fuissent.

Vis causam silentii? unam allegabo, ἀνάγκην, [*necessitatem*,] non fatalem illam, quam Græci εἱμαρμένην, aut μοῖραν vocant, sed illam domesticam, uxorem & liberos, qui compedes ne te quoque in isto stadio remorarentur, tute velut tantorum malorum præsagus prudenter cavisti. sed quam in prædicando meo Hymno es hyperbolicus & hypercriticus. Uti iis quibus illapsum est in oculos phlegma hallucinari contingit, ita & tibi accidisse arbitror, quem nimius mei amor inumbrat. Sane non nisi ruboris materia est, supra modum prædicari. Quod si Sacrorum meorum attenta lectione frontem corrugasti, eandem novi argumenti jucunda lectione explica. Hujus, inquam, Argonautici, quod amicorum precibus & imperio jussus scripsi. Hic magis Poëtam, hoc est, minus veracem subinde deprehendes. Epigrammate tantam argenti vim, tamque opima spolia com-

complecti non fuit meæ opis, latius diffudi cum ipsa classe & opibus sermonem. *En quo discordia civem perduxit miserum.* Ex Poëta aliquando factus Theologus, iterum ex Theologo Poëta factus antiquo ludo includor, ex quo emancipari non possum per amicorum assiduas flagitationes, & insignem importunitatem. Nec tamen credas velim soli huic studio me deditum. Est hic vir quidam egregius Matthias Overbequius, quem Crœsus aliquis aut Attalus hæredem scripserit oportet; apud hunc hebdomadalibus disputationibus Bellarminum & Gretserum membratim imo articulatim resecamus. Ego Orthodoxorum partes, alius quidam artium magister acutus satis disputator, Catholicos vulgo sic dictos defendit. Cum autem nuper disputatio incidisset de necessariis ad salutem, & ego contenderem ea omnia, ea perspicuitate, quæ sufficeret, ex scripturis solis erui posse, alter negaret, dixi calore disputationis abreptus, vel ex uno Euangelista, aut solis Epistolis Paulinis posse exsculpi totam Protestantium Confessionem. Quod cum auditoribus, qui sex aut septem adesse solent, mirum videretur, tentavi, num ex Euangelio Iohannis hoc possem, nec enim unquam ante exploraveram. Eo itaque semel perlecto, ad hæc Confessionis Euangelicæ capita hæc loca annotavi. Mitto ut legas, non quod tanti sit ista curiositas, verum ut intelligas non prorsus me sacrorum studiorum amorem deposuisse. Ad illud solummodo

adverte, mihi hic cum Lutheranis negocium esse. An apographum undequaque autographo respondeat nescio, nec enim otium fuit conferendi; redeat ad me ubi commodum videbitur. Reperi ante pauculos dies inter scedas meas Epigramma hoc, quod rogatu fratris tui scripsi ante annos aliquot, tunc cum effigiem tuam jussisset æri incidi:

Quem tu Leida prius, Synodus mox ipsa loquentem
Audiit, hoc vultu vivit Episcopius.
Vivit, & externis pandens sua lumina Gallis,
Exoptat patriæ tempora blanda suæ.
Tempora dant pretium, rapiunt quoque tempora doctis,
Ludit & in magnis sors malesana viris.
Scilicet, ut Batavis pietas securior esset,
Exul abit, pietas quo duce tuta stetit,
Sed neque jam doctas audis mala Patria voces,
Nec fastiditi nominis ossa feres.

Forte jam convenientius fuerit dicere, *Nec, nisi facta viro mitior, ossa feres.* Vale & collegas tuos saluta. 5 Non. Feb. 1629.

109.

ADRIANO· BLYENBURGIO.

A*Mplissime, præstantissimeque vir,*

Postridie ejus diei, quo obvium te Leidæ habui, adii diversorium tuum, uti promiseram, sed jam matutinus me præverteras, & Hagam discesseras. Dolui ereptam tum mihi occasionem optimam officiosius te salutandi, simulque agendi gratias pro munere tuo, quo Musas

Musas meas solatus es. Cum primum accipissem, incessit me ingens pudor, videbarque jam venales versus extrusisse, & lucelli spe poëta factus. Displicui itaque mihi, & displicuit, ut verum fatear, illa ipsa tua largitio; ultrò carmen istud tibi promiseram, ultrò exolvi promissum. Et debebatur eruditioni tuæ ac humanitati illud officium. Nundinari, mercari, instituti mei non fuit. Solum affectum meum studiaque tibi probare volui; aliter si statuas, falleris, & candido huic pectori injuriam feceris: Verum cum & te non minus candidum, quam benignum esse credam, hæc omnia in meliorem partem interpretor; nec istud tuum honorarium Musis meis debitum dicam, sed gratuiti tui erga me amoris pignus & arrham. Ex eo tempore iisdem ferè furiis correptus plura scripsi. Hymnum vides, quo Christi Servatoris nostri laudes & encomia exequor, eum, ubi per otium licuerit, perlege. Offendes fortè, quod animum pietatis studiosum afficiat, quod à mundi curis avocet, & cœlestium meditatione recreet. Addo Argo Batavam, alterius argumenti poëmation, quo celebrem istam rapinam canto, & exutam auro argentoque Colchida. Ita seria ludicris misceo, & desultorius à sacris ad profana rapior. Scis leve esse poëtis ingenium, nec uni argumento affixum, ubique quod carpant, aut laudent, inveniunt. Vale vir amplissime. Lugd. Bat. prid. Cal. Mart. 1629.

110.

HUGONI GROTIO.

VEnit ad te, Clarissime Groti, Hymnus meus in Christum, cujus in nuperis meis ad te literis mentionem feceram. Dum enim domi modo ad meam, modo ad tot præstantissimorum virorum, & tuam quam maximè sortem ingemisco, solatia communis miseriæ à Deo, à Christo, ac virtutibus Christianis & vitæ æternæ meditationibus peto, quæ ut altius animo insideant, conor vinctis verbis proferre; ita fit, ut quæ lecta vel audita prætervolant, diutius animo obversentur, dum metro aptantur & carminis legibus. Non ignoras mecum, quam non æquè facilis sit labor poëtis in sacris ac profanis occupari; cum hic inter tot deorum & dearum nomina luxuriari possit vatis oratio, illic astrictus magis spiritus intra rerum majestatem sanctitatemque coërceatur, & teneriorem sensum verborum ambitu intexere pertimescat. Quod tamen faciendum interdum nobis fuit, ut carmen scripsisse videremur. Illud cavi sedulo, ne quid dicerem (nec ut dicerem necesse erat) quod corrugare queat Vaticani præsidem, aut partes saperet. ἀμφισβητήσιμα [*ambigua*] non erant hujus loci. Et neuter est Apollo, neque conveniens erat eum, qui Christo accinit, æternæ pacis datori, litigiosa sectari, vel inter Christianos dissona loqui. Utinam ab A.T. impetrare possim, ut de via ac modo cogitet, quo Lili-

Liligero Principi exhiberi possit libellus noster: debebatur illi, qui de Christi nomine nomen Christianissimi trahit. Exemplar illi inscriptum ex lineis aureis cognosces. Tuum ex præfixo Epigrammate. An gratiis an ingratiis eum exceptura sit aula non moror. Satis fuerit inglorio scriptori regiis titulis superbivisse. Vale vir amplissime, & qui nuper immoderatius laudasti inconditam illam Poëmatum meorum farraginem, de hoc male nato fœtu benigne judica. mense Mart. 1629.

III.

CASPARI BARLÆO, H. GROTIUS.

Longæ moræ intervenerunt, Barlæe clarissime, inter id tempus, quo de Natali Dominico Carmen ad me destinasti, & id, quo illud ipsum tuo judicio diu à me quæsitum tandem ad manus meas pervenit; sed tamen id commode accidit, quod receptum sit à me eo tempore, cujus honori consecratum est, ita ut nunc demum à te scriptum & in ipso articulo missum videri possit. Legi ego. Feci ut traderetur maximo Cardinali, cujus jam tanta etiam Romæ est autoritas, ut etiam fratrem fecerit Cardinalem. Legisse & eum relatum mihi est, & suscepisse tradendum Christianissimo Regi, quod nomen cum in Regibus Galliæ tralatitium sit, huic Regi διὰ τὴν τῶν ἠθῶν ἀφθαρσίαν [*ob morum integritatem*] suo jure debetur. An futurum sit, ut is honos habeatur optimo carmini, quem & ego optem,

& ipsum meretur, haud facile dixero. Illum certe fructum tulisti, quod quicunque hic rerum talium gustum habent aliquem, Rigaltius, Puteani, & ipse Bignonus, de hoc opere ita ut par est judicant, argumenti magnitudinem & ingenio & arte impletam. Ego vero, qui, ut scis, illa studia præ cæteris colui interdum, amavi semper, quo putas gaudio, quo affectu legi Claudiani spiritus & vibrantes sententias, non illas per tormenta quæsitas, sed sub manum sponte nascentes, translatas ad usus meliores? Pro hoc dono quid tibi precer, nisi ut remunerator sit ille, quem canis, & illum sanctissimum Christianis diem sæpè videas, sæpe celebres, eo rerum tuarum statu, qui novam tibi perpetuo grates Deo canendi materiam suppeditet. Vale vir doctissime. 6 Dec. 1629.

112.

CONSTANTINO HUGENIO.

CHartas meas Venetas recepi, clarissime Hugeni, & illis chariores lepidissimas tuas literas. In quibus à Codice & Digestis depulsus ad Novellas & Extravag. te recipis. Ergo jam tibi Iureconsultus videor, cui cum Flacco exclamandum verius:

— Dispeream si,
Aut valeo stare aut novi civilia jura.

Quo fato ego Codicem & Digesta & paragraphos citaverim, narravi Brosterhuysio, cui placuit meum σχῆμα. [*habitus.*] Offendi forte cum mihi

mihi ſcribendum ad A. T. eſſet, in menſa, Theſes de Vſucapionibus & Commodato, in quibus cum obiter viderem quædam literarum mearum argumento ὁμαγῶῆ. [*cognata*] & annotatos in margine juris veſtri textus, inde quædam tranſcripſi. Codicem & Digeſta non inſpexi, tantum abeſt ut rerum iſtarum mihi ſcientiam arrogem: quod moneo, ne fortè apud amicos laudibus meis, heu nullis, laciniam attexas indebitam. Nunc Argonauticum meum mitto, carmen non elaboratum, ſed præ gaudio fuſum. Non potui circa tantas opes occupatus carminum eſſe parcus. Ignoſce, ſi tum multa ſcribenti exareſcat vena, & ſubſidat, nimium tumultuanti, cothurnus. Vti epilepticorum paroxyſmi alii aliis acriores ſunt, etiam poëtarum non par ſemper eſt rabies, & languet tandem furor nimium inſanientibus. Lunaticis ſua ſunt ſidera, à quibus plus minusve afficiuntur, & vates ſuas amant tempeſtivitates, ac dilucida intervalla. Sed quam rectè de Hymno meo judicaſti. Flacceſco alicubi, nec ubique, licet grandia profeſſus, pro rerum majeſtate aſſurgo, præcipuè ubi de Chriſti æternitate ac divinis attributis ſermo eſt. Accidit hic mihi, quod Iſidoro Patri, qui cum Vnitatem cogitaret, ſe à Trinitate; cum Trinitatem ab Vnitate circumfundi dicebat. Noctuæ ſumus, & cœcutimus ad tanti ſplendoris intuitum tenebriones; & ſenſi, quam non facile ſit tractare ſacra, quorum majeſtas poëtarum phaleras, & cincinnos, & fabuloſas narra-

tiones fastidit. Et volui alicubi minus esse poëta,ut,qui placebant meditanti, sensus sacros exprimerem apertius. In Argonautico ea potissimum attigi, quæ omnium sermonibus circumferri solent,de Regis nimirum Hispaniarum potentia, opum vi, expeditionis in Indos scopo & commodis. Vltimum hoc officium patriæ & Heroï de patria benè merito præstiti. Iam aliis lampada hanc trado, & fatiscentem equum solvo, ne

Peccet ad extremum ridendus & ilia ducat.

Si verum erit,quod Platonici dicunt,post magni illius anni revolutionem iterum versus scribam:

Alter erit tum Tiphys, & altera quæ vehet Argo
Delictos heroas, erunt etiam altera bella.
Atque iterum Heyniades dites mittetur ad Indos,
Et Batavam in Batavis iterum meditabimur Argo.

Vale vir amplissime cum Creusa tua & Ascanio. Martii Cal. 1629.

113.
CORNELIO VANDER MYLE.

FAsciculum chartarum Italicarum, quem Molini primum, mox tuo beneficio accepimus, explicui. Dicam sententiam μάλα λακωνικῶς, [*admodum breviloquio*,] vidi, legi, probavi. Bonifacii epigrammata ob nativam facilitatem placent. Nec minus me affecit Boldoni epistola, ob eruditos sales & acumina, quibus hæredi petas greges, quos atratos vocat, pungit. Clarius, opinor, locutus fuisset, si Loyolitas nominasset.

naſſet. Sed metuit ἑλκεσιπέπλους. [*longum ſyrma trahentes.*] Odam ad Caſſianum de victa Rupella magni facio, ob dictionis majeſtatem, ſed majoris Pindaricum illud carmen Baptiſtæ. At meminerit iſte vir, quisquis eſt, Horatianum iſtius :

Pindarum quisquis, &c.

Apographum Epiſtolæ magni Senatoris legi, videtur Romam miſſurus Hymnum meum. Non improbo conſilium, neque enim quicquam habet quod offendere poſſit Petri ſucceſſorem, licet ut illi impensè placere ſtudeam, cauſæ nihil habeam. Iam antè paucos dies ab eodem Senatore plenas officiorum & humanitatis literas acceperam, quibus pro miſſis mihi carminibus gratias agit. Vbi reſcribendi occaſionem, vel leviſſimam nactus fuero, officio non deero. Filium tuum, ubi commodum fuerit mitte. In hoc omni ſtudio incumbam, ut moribus familia tua dignis & honeſtiſſimis diſciplinis imbuatur. his tamen monitis ipſum præſtrue, ut cum pietate reverentiam præceptoribus debitam jungat, cum diligentia modeſtiam : ne ſit πολύφιλος, [*multorum amicus*,] aut nocturnus à cœna deambulator. Reliqua noſtrarum erunt partium. Vale. Maji 1. Anno 1629.

114.
ARNOLDO BVCHELIO.

SÆpius cogitanti mihi, Bucheli doctiſſime, quodnam maximè efficax eſſet adverſus fortunæ iniquitatem ſolatium, expertus didici, efficacius

cacius nullum esse, si providentiam divinam excipias, quam quod à studiis & amicorum alloquiis petitur. Quoties enim per saluberrima philosophiæ præcepta animum circumfero, fortunæ minus irascor, ut quæ eo me loco posuerit,

Despicere unde queam cunctos, passimque videre
Errare atque viam palantis ducere vitæ.

Mox, ubi per amœnissima Musarum vireta oberro, bene mecum agi opinor, ut qui inter Deorum ac Dearum ministeria, quibus poëtæ gaudemus, beatissimam vitam agam. Accedunt his amicorum vota, & tua præsertim, quibus non minus reficior, quam post negatos diu imbres irriguo humore recreatur tellus, aut post brumæ inclementiam verno aëre mortalium genus. Non exaggerabo conquisitis sermonibus humanitatem tuam. illud candide profiteor, ab alloquio tuo literisque animum mihi reddi, & veluti reviviscere languescentem spiritum. Quantum enim illud est, emeruisse gratiam hominis nullo meo merito provocati; quantum illud, tua commendatione magnorum virorum amicitiam lucrari potuisse; quam illud omnium maximum, inter eos à te haberi, quos paterne diligis & sollicite amas. Desunt verba, quibus exprimam, quanti hæc faciam. Vtinam in seculum perennares, mi Bucheli, optarem longius vivere, ut te longius fruar, necnon literulis tuis, non ab effeta, sed viridi senecta profectis. Videris mihi in epistolis tuis juvenescere, & primæ

mæ ætatis robur recolligere, adeo nervosa est & plena succi oratio, nec tamen turgida, sed simplex absque fuco, docta sine affectatione. Diebus canicularibus, si rerum humanarum arbiter siverit, vos invisere decrevi, est Vltrajecti & civium bonorum & hominum jucundorum meique amantium major, quam hic copia. inter illos tamen, quî cum libentius sim, præter te, neminem habeo. De studiis meis si quæras, expecto ut luculentum egregiæ commentationis argumentum nobis suppeditet Princeps Auriacus. Si urbem, quam votis tenet, expugnaverit, non indictus abibit. Interea philosophicum quid molior, refutationem nempe Sexti Empirici veteris philosophi, qui Scepticorum sententiam (erant illi à Dogmaticis & Academicis distincti) erudito ac peracuto libello propugnavit. Verum privatæ lectiones, ut quæ, περὶ ἀλφίτων [*ad victum*] faciunt, & versificandi insania, non permittunt ut diu istis meditationibus inhæream. ubi aliquando prodierit, compotem te faciam hujus quoque mei laboris. videbis alium philosophis, alium poëtis esse characterem. Vale Bucheli doctissime, & ut diu valeas, cura. Lugd. Bat. 16 Maji. 1629.

115.

IOHANNI BODÆO à STAPEL.

Miratus sui altum tuum & pertinax silentium. Iam apud animum meum statuebam,

bam, te ab Hippocratis secta ad Harpocratem aut silentiarios Pythagoræos deflexisse. Tandem te vis magnetica commovit, non ut in Arcton aut Septentrionem, sed ad Barlæum tuum respiceres. Ac primum quidem gratulor mihi, quod ex profundo isto amoris nostri veterno evigilaveris. Inde, quod egregiarum te rerum studio, inter quas est ἑλκυστικὴ illa δύναμις [*vis attractiva*] teneri te videam. Quæ ego aliquando ad magneticam doctrinam & Electrica annotavi, ex Gilberto illo Anglo pleraque transcripta erant. Illud potissimum miratus fui, aquæ etiam & vitro viliori, uti & crystallo, laccæ, arsenico inesse vim illam attractricem; addam, adamanti, sapphiro, carbunculo, amethysto; quæ ipsa non festucas modo alliciunt, & paleas, sed metalla omnia, (nota) ligna, folia, terras, aquam & oleum: ut falsum sit, succinum solas paleas & ramenta trahere. Interim hoc certum, magnetem solum ferrum allicere. Hoc quoque observa, electrum non trahere per flammam: magnetem trahere, non trahi à magnete ferrum candens; magnetem dare ferro majorem vim quam in se habet, excitando, ut opinor, vires ferri: non quavis sui parte æquè potenter trahere, sed fortissimè in polis; quæ diversitas partium in electricis non observatur: contrarios polos contrarios allicere comperies, similes similes fugare. Magnetem quoque trahere comperimus per corpora densissima, electrica verò vel tenuissimo corpore interposito non trahere. Sed longum foret

foret ſingula annotare, & tantarum *cauſas evolvere rerum*. Ipſum te Gilbertum præſtat legere, & propius expendere. Hunc faxo habeas poſt 14 dies, nec hunc ſolum, ſed una me. Vale. 24 Maji 1629.

116.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

IAmpridem ad te transvolaſſent literæ meæ, animi affectusque in te mei indices, Haeſtrechti Nobiliſſime. Sed quo eas mitterem neſciebam, cum incertis te ſedibus vagari, & jam Onſenortii, jam Bredæ, jam Bruxellis eſſe intellexiſſem: nec dubitabam, quin ſubitus & inopinatus amicorum tuorum caſus, quos jam arma undique circumſonant, te angeret; ſi modo in heroïcam tuam mentem cadere poteſt perturbatio. Didiciſti fortunæ mala conſilio ſuperare, nec iraſceris illi ea molienti, quæ per prudentiam evitare non potes. Noſtri urbem illam hactenus dolo, virtute, fato invictam, jam votis tenent, & de cujus expugnatione olim deſperavimus, eam intra paucos menſes deditam iri, non optare ſed ſperare audent. Nempe, quicquid ſibi imperat animus magnus, impetrat. Ego animi pendeo, & dum Principis noſtri molimina, ac magnanimitatem: ab altera parte urbis iſtius ingens momentum & robur perpendo, ſpemque metumque inter dubius nec deſperare de ſucceſſu, nec eundem mihi polliceri audeo. Non deſinam interim patriæ meæ,

meæ, uti par eſt, benè ominari. Vidi ego literas multorum, etiam Vander-Burchii, quibus ſcribitur obſeſſos pulveris nitrati inopia & pravitate laborare. Verum non arbitror tantum incuriam cadere poſſe in gubernatorem tam providum. Video te aliter ſtatuere. De rebus Ducis Cliviæ nolim te ſollicitum eſſe, nec quicquam ultra movere. Nec enim ferunt res amici tui, ut, ſi vel maxime ille velit, locum mutet, & in illos tractus bellis incurſionibusque hoſtilibus opportunos ſe cum imbelli turba conferat. Carmen illud ſcripſit non alio fine, niſi ut tibi morem gereret; & ſentit profectò ſe in Principum laudes neſcio quo gloriæ æſtro ultro rapi, ut illo fulgore circumfuſus, micet in tenebris. Sed quam vereor, ne illic ſint qui Principi inſuſurrent,

Hic niger eſt, hunc tu Romane caveto.

De ejus adventu ad nos aliquid inaudivi. Tu amicorum tuorum neceſſitatibus totus vaca, Barlæi ſi per ocium meminiſſe dignaberis, maximi beneficii loco putabit. Quid ſi dieculam unam alteramve Couckerkanis largiaris? quin tibi loqui deſiderent, & de amicorum ſtatu propius edoceri, nullus dubito. Hoc ſi illi impetraverint, mihi partem ſolidi diei non invidebis. Gallus & Britannus novo ſedere coierunt. Arma jam in Hugonottos & Roanium movere dicitur. In Germania de pace conſultant Cimber & Cæſar. Illius vox eſt,

Nulla ſalus bello, pacem te poſcimus omnes.

Vale vir chariſſime, & literas tuas fac videam ſæpe.

ſæpe. Hac re gratius mihi nihil accidere poteſt. 27 Maji, 1629.

117.

ROCHO HONERDO.

NOn ita pridem, Ampliſſime Honerde, raptas Occidentis opes, & magnifica Belgarum ſpolia carmine cecini. Iam tu funeſtum illud & celebre juxta mortis ſpolium, manes inquam Palatini Principis, juſto poëmate ploras. Ita tibi indignatio & mœror, mihi publici gaudii voces verſum fecere. Nec alienum hoc ab indole poëtarum, polypi inſtar ejus ſcopuli colores induere, cui ſemel adhæreſcere cœperunt. Nempe cum Medea inſaniunt, Niobe plorant, Democrito rident, in adverſis threnos & leſſos, in ſecundis Epinicia & Hymnos ſcribunt. Me verò ita affecit Palatinus tuus lachrymans, ut ad tot malorum recordationem ſenſerim mihi mota τὰ σπλάγχνα ἐλέους. [*viſcera miſericordiæ.*] adeò ad movendos affectus in eo conſpirant res & oratio. Neſcio, an carminis genium, an ſententiarum gravitatem & pondus, an rerum ubertatem magis mirari debeam. Non debebas (da veniam verbo) publico invidere maſculum hoc carmen, & Proſopopejam regis patheticam prorſus, qui Regis filiam jam antè in orcheſtram deduxiſti. Vtrobique tragicum argumentum ſortitus, grandia, triſtia, pari elocutione effers. Quam poëticè ordiris,

Nil moror arentes oculos, &c.

T quam

quam eodem genio pergis :

Testor communes tecum Germania casus,

quam illic cothurnatus es :

Accipit Hercyniæ motum latus, accipit ipse
Caspiacis vicinus aquis, Istrumque bibentes.

Crede, hæc ad palatum meum sunt. uti & reliqua omnia. Illud quantivis est in fine :

Si Nerea, &c.

Breviter, ad legem magni poëtarum preceptoris,

Nec primo medium medio non discrepat imum.

Gratias A. T. ago maximas, quod ad hæc tua sacra me admiseris, nec communium studiorum egregio fructu me privaveris. Ne verò in me quoque candorem desideres, mitto etiam lachrymas meas, quas non ad Bavari, sed Bavaræ tumulum nuper effudi. Vbi ad nos redierit filius tuus, remitte. Nec enim aliud mihi exemplar suppetit. Vale vir amplisS. & doctisS. Lugd. Bat. 16 Iun. 1629.

118.

IOHANNI ISACIO PONTANO.

IAmdudum apud nos percrebuit fama historiæ tuæ Danicæ Pontane doctissime, quæ summa doctorum omnium expectatione jam carceres mordere fertur. Ab eruditione & industria tua nil nisi exactum ac elaboratum nobis promittimus. Ego aliorum judiciis, ubi illa prodierit, subscribam, nec enim in isto studiorum genere quod vastæ ac diffusæ est lectionis judicare audentius præsumam. Quod versiculos meos

meos postulas, facis quidem hoc ex more seculi, verum tam celebri scriptori minorum gentium applausibus minimè opus fuerit. Ne tamen videar ineundæ tecum amicitiæ occasiones optimas neglexisse, aut utilissimos rei literariæ labores debito encomio fraudasse, mitto disticha aliquot. In Historiam tuam, quæ si in fronte libri collocari minus decorum putabis, per me licet in finem rejicias, vel post ipsum τὸ τέλος. [*finis.*] Laudum tuarum ἀκρωτήρια [*fastigia*] solummodo attigi, quas si pensiculatius tractare aggressus fuissem, non Epigramma, sed Poëmation exivisset. Quod si hoc officio, quod humanitati, doctrinæ, ac probitati tuæ debui, consecutus fuero, ut in eorum me censu habeas, qui te ob præclara literarum monumenta quam maximè amant, precium operæ me fecisse arbitrabor, & amici talis accessionem in lucro deputabo. Pro munusculis tuis chartaceis gratias ago maximas. Mitterem, quem nuper edidi Hymnum in Christum, uti & Argo Batavam, nisi hæc jam missa ad te scirem, à doctissimo viro D. Stephano, communi nostrum amico. Vale & collegas saluta. Cal. Iul. 1629.

119.
IOHANNI CABELIAVIO.

NOn est, quod tam impotenter efflagites, doctissime Cabeliavi, uti in amicitiam meam recipiaris, qui scripta tua jam pridem, summo inter Europæos Regi probasti, & tam

auguſtis nominibus quotidie inclareſcis. Certè hoc ſplendore circumfuſus fruſtrà lumen gloriamque expectaveris ab umbratico doctore. Non eſt mihi invidendum nomen. Inter umbras volitamus, & doctorum virtutes venerabundi ſuſpicimus, cum longe citra eas ſtemus. Quare quæ in me immoderatius congeris præconia verecundè amolior. Nec minus tamen affectum tuum erga me propenſiſſimum exoſculor, quem adeò prolixè in tuis literis teſtaris. Amicitiam vero meam tanti dum facis, prior amicus eſſe incipis, & beneficium qui petis, majus præſtas. Vexat amantes ἀμβλυωπία, [*viſus informitas*,] & exaggerare vel leviſſima ſolent, quos affectus iſtiusmodi ſemel occupavit. Mihi candor, probitas & eruditio Cabeliavii non ita pridem nota: Singula illud mereantur, quod tam efflictim poſtulas. Munuſcula chartacea omni mihi auro chariora ſunt, alterum, quia tuum eſt, alterum quia ejus viri, quem ob ſingulares virtutes tacita animi veneratione ſemper colui. In Epiſtolis tuis placet facilitas, & minimè affectata dictio. Nec enim ad palatum meum eſt, quicquid magno niſu egeri ſolet, præcipuè ubi loquendum familiariter. Turgidum illud & ventoſum dicendi genus libens relinquo iis, qui hordeo paſci amant, aut fabis. Quæris de Farnabio. Vixit is Londini in Anglia, ubi honeſtis artibus ac diſciplinis nobilium procerumque liberos imbuit, magno rei familiaris compendio. Ni fallor, deſiit vivere & ſcribere. Carmen illud meum ad Dyckium

kium ut describam, à me impetrare non possum, non quod in tui gratiam nolim, sed quia crambem bis coctam odi. Reperies illud in libris poëmatum meorum, quæ superiore anno edidi. Petro Heynio sat à me datum. Lætitiæ argumenta avidius arripi solent, quam tristitiæ. præficæ officium alii præstent. Mitto exemplar Argonautici mei. Quid si alterum in Sueciam abeat ad Oxensternium. Non possunt non hujus argumenti plura placere iis, qui Hispano vapulanti favent. Lugd. Bat. 20 August. 1629.

120.

ROCHO HONERDO.

TRagœdiam tuam legi & relegi, Honerde amplissime. nec enim una lectione animum explere potui. Quid dicam? à Thamara tua tantum illa abit, quantum à femina Legislator. Stupui in sterili argumento facundiam tuam, & in desertis Arabum rerum copiam. Avia Pieridum peragras loca, nullius antè trita pede. Ideoque gloriosius scribis, quo ab aliorum vestigiis minus adjutus per ardua ac prærupta graderis. An & hoc Phidiæ simulacrum premere vis? & præstantissimi poëmatis fructu privare spem seculi? Quibus rationibus te hortabor, ut emancipes hunc industriæ tuæ & eruditionis testem? Si Theologos audire vis, cave sub modio occultes accensam Dei beneficio facem: si Politicos, utique scis, non tibi te solum, sed & patriæ & amicis natum: si Poëtas:

Volet hæc (tua tragœdia) *sub luce videri*
Iudicis, argutum quæ non formidat acumen.

Non addam, honores ſummos divinis vatibus à verſibus venire, cum hos ipſos per ætatem & prudentiam minus æſtimare didiceris. Illud ſcio nullum convenientius à Senatore argumentum tractari potuiſſe, & apprimè Legislatorem in orcheſtram produci, à legum judice ac interprete. Paucis ego verſiculis in Nomoclaſten tuum dixi, recens adhuc ab ejus lectione, & tragico ſpiritu turgidus. Gratiarum loco illos mitto. Neſcio an prudenter faciam, quod & Venerem meam ἀναδυομένην [*è mari emergentem*] unà mittam. Feſtivius alicubi loquitur, quam decet audire Curiam. Sed reſpondit pro iſtiusmodi Carminum genere Auſonius ad Paulinum. Et ſcio candidius judicaturos, quos aura illa mitior & blandior afflavit. Cogor amicorum precibus & imperiis Erotica tractare, qui pharetratum iſtum puerum odi quam maximè. Vale vir ſumme & familiarius ſcribenti ignoſce. Lugd. Bat. 4 Sept. 1629.

121.

CONSTANTINO HUGENIO.

SEquor applauſu victorem Nobiliſſime Hugeni, & qua præit fortiter agendo Auriacus, ſubeo pone Encomiaſtes. Victoriam captæ Veſaliæ, ſummo rerum diſcrimine, nobis indulſit Deus Opt. Max. ſed plane ὡς ἀπὸ μηχανῆς. [*ut è machina.*] Errorem & negligentiam noſtrorum in arcendo ad Iſalam hoſte, correxit major

hoſtium

hoſtium error. Diſcimus utrique, neminem celerius opprimi, quam qui nihil timet, & parvis momentis in bello magnos caſus intercedere. Epinicium hoc pari me credas celeritate ſcripſiſſe, qua Veſaliam cepimus. Nec patiebatur præceps gaudium, ut vel prolixius ſcriberem, vel elaboratius. Et quia vis, ne te privem eorum lectione, quæ ſcripturienti amico excidunt, audeo & hoc furentis animi opus judicio tuo ſubmittere. Habent tibicines ſuum ἐνδόσιμος, [*cantus exordium,*] quo præludere ſolent, & prooemium ſuum Rhetores Forte & hæc majoris triumphi, quem votis proſequimur, præludia erunt. Ita faxit exercituum Deus. Exemplaria hæc iis diſtribue, quos judicabis à patria, à ſtudiis & me non plane averſos. Vale vir ſumme & Martios cantus Apollineis interſtingue. Si non vacat, militibus da. Inſervient chartæ infarciendis ſclopetorum tubis. Lugd. Bat. 3 Sept. 1629.

122.

E I D E M.

N*Obiliſſime Hugeni,*

Vndique dum querulæ rumpunt arbuſta cicadæ.

Etiam mihi interſtrependum fuit. Hylas eſt, quem canimus, & nulli non dictus Oreſtes. Quod ſi vel quam maxime ſilere voluiſſem, non potui tamen per amicorum juges & pene importunas ἐνστάσεις. [*contentiones.*] Qui enim an-

tehac ultro liberalis fui in deprædicandis heroum virtutibus, velut debito quodam me obstrinxisse videor, idem in posterum factitandi. Nec tamen illibenter feci id, quod feci, & publicis votis adjunxi non invitus benevoli in patriam animi testificationem. Iam septimanæ sunt tres & ultra, ex quo inter prælum & manus hæsit hic liber, maximè ob adversam valetudinem. Decreveram historica narratione persequi res gestas obsidionis istius, & jam pertexueram magnam historiæ meæ partem. Verum cum intellexissem summos viros, vel proprio motu, vel superiorum mandato manum huic operi admovisse, ego prudenter manum de tabulà; veritus, ne idem mihi contingeret, quod Marsyæ apud Ovidium. Satius itaque putavi, si meo me pede metirer, & intra carminum officia starem. Præmisi Panegyricum, quem ex iis, quæ hic illic historiæ meæ insperseram, contexi. Sequitur carmen, in quo, præter alia prolixitas displicet. Nisi sufflaminassem furorem meum, altera parte majus evasisset. Vtinam ab A. T. impetrare possem, ut Principi Auriaco exemplar à me offerre velit. Nulli inscribere præter morem videbatur, alteri præterquam Principi nefas. Ego in maximis tuis erga me meritis hoc reponam. Iam Musas omnes, & Apollinem cum toto Helicone valere jubeo. Furori bellico finem si non imponet Sylvaducis, imponet saltem insaniæ meæ. Pergat Princeps Martem lacessere, ego Phœbo posthac gravis non ero, & per me

me licebit illi, vel in Patara, vel in Claro, vel in Tenedo maneat, unde poëtarum votis evocari ſolet. Vale Hugeni doctiſſime, &, quod feciſti hactenus, de ſtudiis meis benignè judica.

123.
ARNOLDO BUCHELIO.

IAmpridem deſiderium tuum explevissem, Reverende Bucheli, & ea, quæ in Sylvam Ducis luſi, transmiſiſſem, ſi per valetudinem primum, mox per typographorum lentas operas licuiſſet. Iam circa Calendas Octobris abſolveram poëma meum, verum afflictiore cum eſſem corporis ſtatu, deſcribendi laborem coactus fui ad hebdomadas aliquot differre. Quicquid ſit, non puto damnum eſſe in mora. Ex re fuit patriæ Sylvam Ducis citò vinci, non cani. In victoriæ celeritate momentum ingens agnoſcimus, in vatum ſuffragationibus applauſibusque nullum. Mirantur plures, cur tardius prodeam, qui argumenta publici gaudii antehac ſolebam occupare. Præter cauſas tarditatis, quas dixi, accedunt & aliæ, à ratione & prudentia profectæ. Videbam undique officinas repleri Triumphis, Epigrammatibus, Hymnis, hunc latine, illum Belgice vincta verba conari. Quare in tanta ſcribentium turba ſatius putavi, illi non miſceri, ut ſerus actor theatri applauſum ſolus referrem. Quid dico applauſum? fortè exſibilandus doctiſſimo hoc ſeculo, cui præter papavere & ſeſamo ſparſum, nihil pla-

cet. Nolui tamen meis partibus deesse. Et si omnibus non satisfecero, æquioribus tamen studium meum, & in rempublicam affectum facilè probavero; nec minus tibi, cui placuisse reliquorum vel gratiæ vel invidiæ præfero. Vale. 12 Nov. 1629.

124.

DOMINICO MOLINO.

FElicissimus hic Reipubl. nostræ illuxit annus, Illustrissime Moline, qui post raptas Occidentis opes duas insuper urbes validissimas imperio nostro adjecit, quarum altera Rheno, altera Mosæ jura dabat. Illam laudabili stratagemate, hanc, cruento Marte & stupenda circumvallatione cepimus. Non dubito, quin his Federatorum successibus applaudant gentes sociæ Gallus, Anglus, Venetus, quorum omnium interest Austriacorum potentiam frangi, & magnum illum Asiæ Africæque dominatorem intra mediocritatem stare. Nam quod de communi hominum sorte pronunciavit Comicus, etiam de regibus verum esse arbitror. Prout res dant sese, ita magni atque humiles sumus. Si vetera expendere libeat, victricis Hispaniæ insolentiam experta est Resp. vestra, experti sumus & nos. Iam verò Regis victi fractique modestiam experimur. Dum turbato militiæ suæ in Belgio statu per inducias nos tentat. Hæ an expediant nobis illi judicent,

Queis populi commissi & tanta negotia curæ.

In

In arcana imperium non penetramus poëtæ, & quibus consiliis fulcienda sint regna ignoramus, fortè eruditâ ignorantiâ, quæ sicuti laudem nullam ita nec periculum nobis creabit. Pergo itaque more meo versificator esse, & poëtarum jure de summo Duce sententiam dicere, quem libertatis nostræ vindicem & assertorem impresentiarum agnoscimus. Tu Ill. Moline, qua humanitate & benevolentia antehac commentationes meas legere dignatus es, etiam has lege, Sylvam carminum scripsi, circa Sylvam occupatus. Vale vir summe, & dum victoriæ nostræ, etiam ejus præconi fave. 20 Dec. 1629.

125.

IACOBO VANDER STRATEN.

IN iis quæ de Induciarum ac belli studiis disseris, facile me suffragantem habebis, Stratene doctissime. Nec enim mihi aut Mavors pater, aut mater Bellona. Alio mihi *luto finxit præcordia Titan*. Non *æs* mihi *circa pectus triplex*, nec animus in mutuas lanienas facilis. Pacem præfero vel Inducias. Sed an has semper expedire putas? (jam enim, ne nihil dicam aut idem tecum, libet tibi contradicere) Non arbitror. Politicorum voces sunt : Expendendum cum quo, quo tempore, quibusque occasionibus pacem ineas : an quia fractum se videt hostis, an quia magis nocendi oportunitatem captat. Frequentius conventionum pacisque simulatio credulis, quam arma nocuerint. An non per inducias

cias hoſti ſpatium datur recolligendi vires ſuas, quibus poſtea fortius te feriat? An non per inducias ignava nobis current tempora, nec pace læta, nec bellis illuſtria? Languebit diſciplina militaris, negligetur fida urbium tutela, ſubibit ſegnities Principibus, ducibusque, qui bellicis curis expediti, turpibus ſe dedere ſolent & luxu diffluere. Ita Satyricus:

Nunc perimunt longæ pacis mala, ſævior armis
Luxuria incubuit, victuque ulciſcitur orbem.

Quin & cautiores erimus ſub ſago, quam ſub togâ. Cogita quid de non ineunda cum Carthaginenſibus pace ſuaſerit Naſica. Bellis civilibus periit, & ubi pacem ſenſit, ſua mole corruit Roma, quam nec finitimus Marſus valuit perdere, nec infidelis Allobrox. Forte & idem nobis eveniet, & ubi externi hoſtis metus deceſſerit, privatis diſſidiis committemur. Illorum ſtudia noſti, qui ſacris præſident, quantis animorum motibus collidi ſoleant. Ubi ſacerrimæ vindictæ ſpatium datur ac tempus? Quid, quod utile ſemper judicarint belli proceres, ſucceſſus urgere, ac victoria benè uti poſſe. Illud inſuper conſiderandum, an non à Cæſare expectandum bellum, & per Germaniæ latus confodiendi ſimus. An non exulis Palatini habenda ratio, quem alia ratione in integrum reſtitui non poſſe prudentiores autumant, quam fractis Auſtriacorum viribus. Etiam conſulendum ſociis regibus, Gallo & Sueco, qui bellis Auſtriacorum impliciti nobiſcum vires potentiſſimæ do-

mus

mus alterent felicius, quam ſine nobis. Atque his quidem, ſimilibusque rationibus ſubnixos puto, qui loricam præferunt togæ, Solem umbræ, negotium otio. Quæ quanquam probabiliter diſputari ſoleant, ego tamen, qua ſum animi facilitate, pacata tempora longè præferam turbatis, & togatum principem paludato. Scio utique bella & juſtè ſuſcipienda eſſe & finienda. Armis nos preſſit hactenus Hiſpanus, res ſuas ſe repetere venditans. Eo ab armis ceſſante, non video, quæ bello prætexi poſſit à nobis cauſa. Prudentiæ eſt victoriæ ſuæ modum ponere, & nimia bellaturiendi libidine ſæpè partis exciditur. Principis eſt fortunam reverenter habere, quæ in bellis procaciſſime ludit, & momento vultum mutat. Nec ſi prælio victus eſt Hiſpanus, aut binis urbibus exutus, bello victus eſt. Quin ſæpè fractis rebus violentior eſt in hoſte virtus, & fortitudinem acuit deſperatio. Accedit & hoc, ærarii inopia laborare Rempubl. & annuis exactionibus ſollicitari privatorum loculos. Continuis bellis vaſtari urbes, agros, prædia, omniumque malorum ſentinam in humanum genus effundi. Quibus argumentis pugnant, quibus Induciæ aut pacis nomen placet. At non noſtrum inter nos tantas &c. Ego ſpectator omnium eſſe malo, quam actor. Principum conſilia ſcrutari nec ſtudeo, nec anxie inquiro. Alia pietas, alia utilitas publica ac privata ſuaſerint. Hæc ad tuas reſpondere volui. Quæ in Sylvam Ducis utroque ſtylo ſcripſi mitto.

to. Lege per otium. Nec enim tam illustre argumentum silentio à me præteriri fas fuit. Vale. 21 Decemb. 1629.

126.

CONSTANTINO HUGENIO.

QVod Virgilio apud Augustum Cæsarem fuit Asinius Pollio, Ausonio apud Theodosium Imperatorem Paulinus, Martiali apud Domitianum Priscus, id tu apud Auriacum mihi es, humanissime Hugeni. Illi nempe summis poëtis summorum Imperatorum gratiam impetravere, tu homini indigno Invictissimum Principem magis magisque conciliare pergis, & eodem facto non minus tuas, quam Principis laudatissimi virtutes illustras. Et nescio, an majus sit præmiis dignas judicare literas an præmia iisdem conferre. Illud certum est, posterius hoc priori deberi. Quamobrem quas gratias me agere necesse est, utrique agam, alteri ut autori, alteri ut datori. In hoc liberalitatem eximiam, in illo singularem studiorum amorem exosculor. Ferunt Poëtæ Mercurium animas ex inferis reducere. At citrà fabulam tu is es, qui me ad tartara jam pridem depressum ad Superos revocas. Et eorum favore irradias, per quos stat, ne quid desiderent Musarum cultores. Aureum ramum ostendit Æneæ ad elysios campos proficiscenti Sibylla. Tu minimè fabulosum mittis, quo sensim ad eam beatitudinem vado, quæ verum in terris conspici facit. Sed quam illa sunt divini com-

commatis, quæ litteris tuis inſpargis, cujus commoda faxo olim percipias: niſi quod illud temporis ἐπίῤῥημα [*adverbium*] ſpem tanti boni longiusculè differat. Vtinam paulò explicatius locutus fuiſſes, quò gaudii cauſas altius in animum admittere potuiſſem. Iam famelicis iſtis ſum ſimilis, qui imaginaria cœna ſtomachum deludunt. Si Principi ſalutaris aliqua vocula excidit, ἐξαύδα, μὴ κεῦθε νόῳ, ἵνα ἴδωμεν ἄμφω. [*eloquere & nil mente legas, ut uterque ſciamus.*] Si me ſcire non vis, pergam rogare uti occaſionibus invigiles, quibus promoveri res meas poſſe putabis, Principum gratiam occupare oportet, me longiore mora torpeſcat. Vtinam affulgent aliquando dies iſtæ, quo de Principe noſtro dicere liceat, quod de Auguſto cecinit Tityrus:

— Deus nobis hæc otia fecit,
Namque erit ille mihi ſemper Deus, illius uſque
Melpomene noſtris implebit cantibus aures.
Ille meis dici modulis, ut cernis, & ipſum
Ludere quæ vellem calamo permiſit agreſti.

Vale Hugeni doctiſſime. 24 Dec. 1629.

127.

EIDEM.

ETiam te hiſce naturæ ſacris initiari oportet Nobiliſſime Hugeni, & cui omnis elegantiæ capacem animum illa dedit, ignorare nefas eſt, quæ orbi noſtro indulſit, πῦρ καὶ ὕδωρ,

ἐ

καὶ γαῖα, καὶ αἰθέρος ἤπιον ὕψος. [*Ignis, aqua & terra, & qui terram amplectitur aër.*] Me aliquando mirum in modum cepit rerum iſtarum cupido. mox obrepente ignavia, languente novitatis ſtudio neglexi ſupellectilem iſtam πολυποίκιλον [*multæ varietatis*] augere. Profectò non inſuave eſt, contemplari in arcula varias rerum ſpecies, & compendio tenere univerſum. Ita fit, ut microcoſmus homo aſpectet domi microcoſmum, & cui dominari in cetera datum, imperii ſui opes manu libret, &, quo velit, transferat. Illud præcipuum eſt, horum contemplatione animos rapi in admirationem omnipotentiæ, ſapientiæ ac bonitatis divinæ. Nihil enim vides, quod non, vel uſu neceſſarium, vel opere mirandum, vel varietate ſtupendum ſit. Nihil tam magnum, quod non ad erudiendos nos deſcendat, nihil tam parvum ac vile, quod non ad illuſtrandam gloriam ſummi numinis ſeſe erigat. Mitto paucula, quæ è capſula mea ſelegi, ut aliquo velut προκιθαρίσματι, [*præludio,*] ad aliorum inveſtigationem incitarem igneum tuum & quidvis ſciendi cupidum pectus. Monui Broſterhuyſium, ut ſuam quoque ſymbolam conferre velit, ad illam, quam adornas naturæ officinam. Addidi nummulos aliquot veteres, omnes probos & genuinos, quibus Cæſarum heroïcas imagines exhiberi vides, ut horum intuitu in Barlæi tui abſentis vultum ſubinde reflectaris. Reperti ſunt nuper Voorburgi inter rudera. Vale vir ampliſſime, & quibus recrementis

mentis sordibusque mihi carere perfacile est, fruere. Horum

Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.

Modo tui pergam amoris benevolentiæque compos esse. Vbi animus erit excutere Overbequii sacra, vacabit tibi totus. Remitto nummum illum ex sculpto fusum. Extorsit αὐτοψία [*inspectio*] confessionem viro isti hactenus hisce incredulo. Miratur tantos in hac arte progressus fecisse industriam humanam. Iterum vale. 25 Decemb. 1629.

128.

ARNOLDO BUCHELIO.

VTi literarum tuarum conspectu gaudebam, reverende Bucheli, ita fasciculi istius, quem tuis junxeras intuitu hærebam, velut attonitus. Nesciebam unde iste ad me, cujus iste esset character elegans, donec apertis literis viderem subscriptum nomen Schuurmanni, ejus nempe, cui soror illa, rari exempli virgo, contigit. Ergo dum alii res suas opibus augent, dum maria scindunt, Athon perfodiunt, tu mihi amicos lucraris, quorum quantum sic precium ex isto Comici discere est,

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν κτῆμα κάλλιον φίλου,
Φίλους ἔχων νόμιζε θησαυροὺς ἔχειν.
Verè est amicus optima possessio,
Habens amicos, crede, thesauros habet.

Hac occasione versiculos aliquot fudi in gratiam doctissimæ virginis, ut literarum aliquid vi-

cissim ab illa eliciam callidus fenerator. Et decentius est, istiusmodi officiis (uti & in amoribus) præveniri virgines, quam prævenire. Literas ad fratrem ejus una cum carmine apertas mitto, ut eas non nisi tuo calculo probatas, illi in manum tradas. Sed quam vos estis in exaggerandis encomiis meis hyperbolici. Cum amicis interdum literas tuas communicare soleo, istas non audeo, ob nimias laudes. Interim illud te nescire nolo, placuisse supra modum Hagæ Comitis viris summis doctissimisque ea quæ in Sylvam Ducis scripsimus. Principis primum liberalitatem, si non μεγαλυκρέπεια [*magnificentiam*] expertus fui. Mox ultrò honorarium mihi misit Curiæ Supremæ Senatus. Postremo ipsi Ordines Generales. Princeps spem mihi non levem fecit primi qui vacabit Vicariatus, cujus penes ipsum erit donatio. Sed uti jura, ita & istius generis commoda, vigilantibus scripta sunt. Velim inquiras per occasionem, sine strepitu (ne hiantes corvos excitemus) num qui Ultrajecti sint, qui istiusmodi beneficiis gaudeant, licet ita eos animo comparatos sciam, ut in gratiam meam, nemo vel momento, quam cogent fata, citius, ex hac ærumnarum valle sit migraturus. Vale vir clarissime, 26 Decemb. 1629.

129.

GODESCHALCO à SCHUURMANS.

Libens, quam mittis, amicitiæ tesseram accipio Godeschalce doctissime. Et ne meis dessim

ſim partibus, haſce initi inter nos federis, obſides literas remitto. Quanquam verear, ne talis non ſim futurus amicus, qualem tu me fingis. Quos enim in me congeris laudum ſuperlativos & invidendas voces, amolior verecundè, & tam longè ab iis abſum, quam ab ipſa ambitione. Si in carmine videor aſſurgere, vereor ego, ne turgidus magis ſim, quam grandis. Scis in ampullas & ſeſquipedalia verba invehi artis poëticæ autorem judicioſiſſimum, & ab Arbitro perſtringi verborum tumorem & inanes ſonos. Nativam dictionem & ſua pulchritudine exſurgentem, uti in aliorum ſcriptis admiror, ita in meis deſidero. Si à me diſſentis, tuo aliorumque judiciis erigor nonnihil, cætera αὐτοκατάκριτος. [*meo judicio damnatus.*] De me ac ſorore tua quid ſentiam, quanquam parum ſit me dicere, illud dicam, non te minus tam erudita ſorore, quam illam tam erudito fratre dignam eſſe. Carmen habes ejus virtutibus dicatum, in quo eam ex abrupto, ἄνευ προοιμίου [*absque prooemio*] alloquor, veluti factum à Cicerone, cum in Catilinam diceret. De ejus ingenio, eruditione, ſtudiisque ſtupenda antehac mihi retulit vir graviſſimus D. Buchelius. Et vidi aliquando in ſtudioſorum albis doctæ manus lineamenta. Etiam ejus in ſcriptis ſuis meminit diſertiſſimus Catſius. Memini & ego, me aliquando in Scholis legiſſe Latonam peperiſſe gemellos, Apollinem & Dianam. Simili partu arbitror beatam fuiſſe genitricem tuam, quæ te ac ſororem, doctiſſi-

mum par, luci dedit. Verſus tuos Gallicos legi, hoc uno nomine mihi gratos, quod non ſint Gallici. Admiſces Belgicam gravitatem, & Gallicismum caves, dum rerum majeſtatem verbis adæquas, quod ſcriptoribus Gallicis ferè impoſſibile eſt, ſi Bartaſium excipias. Nolim tamen hic multum judicio meo te ſtare, cum Gallicos lepores vix extremis labris guſtaverim. Vale vir præſtantiſſime, & ubi cenſum amicorum inire voles, affectu me inter primos, merito inter poſtremos loca. Sororem tuam, quam hactenus videre non licuit, plurima ſalute imparti. Lugd. Bat. 31 Dec. 1629.

130.

HUGONI GROTIO.

Gaudeo, tandem poſt longas moras in manus tuas perveniſſe Hymnum meum, & eò transmiſſum, quò eum deſtinaveram. Ea quæ læva cecinit, *Tarpeio quæ ſedit culmine cornix*, parum moror. Felicius ille ad Auguſtum verſus ſcripſit, cujus hoc eſt:

Sæpè ſiniſtra cava prædixit ab ilice cornix.

Nota tibi eſt illa de Regibus regumque filiis querela, quam in epiſtolis ſuis toties iterat Vates Tejus arguto mixtus Ariſtophani. Illud operæ precium refero, quod Regum maximorum inſcriptionibus verſiculis meis lucis aliquid ac dignitatis fenerem. Illos imitor, qui ut melius vendant ſolent principum vultum vili metallo inſculpere. Expectas ea, quæ in Sylvam Ducis ſcripſi.

ſcripſi. Sed dudum eſt, quod exemplar miſerim ad fratrem, per quem poſt hac ſtatui ad te curare ea, quæ curanda habebo. Ad eundem miſi nuptias meas Peripateticas, in quibus univerſam Philoſophiam novo more de moribus loquentem audies, idque ſuis vocibus. Non es, Groti humaniſſime, ex triſtibus Diis, aut eorum numero, quibus utendum lactucis, aut mollibus malvis, ideoque audeo ad te hoſce ingenii mei luſus mittere, ut eorum lectione mordaces tibi curas aliqua deliniam. Suave etiam eſt emeritis militibus arma tractare, & reficit capulares crepundiorum conſpectus. Talia & has nuptias eſſe puta, quas non ſcripſi Curiis & Fabritiis, ſed iis quibus mollius eſt jecur. Non poſſum à me impetrare, ut ſemper, & ubique gravis ſim. Si non placuerit, ne lege, aut cum legeris, obliviſcere, aut non oblitis, ignoſce, ut Paulino ſcribit Burdegalenſis. Vale. 29 Dec. 1629.

131.

GUILIELMO BRASSERO.

TRaditæ mihi ſunt literæ tuæ, ampliſſime vir, ſed apertæ, cujus culpâ non facilè dixerim. Quæris, an mea opera ab Amſtelodamenſibus deſideretur. Ita paſſim audio, & conſtans hæc eſt fama inter eos, ad quos hæc res non pertinet. De me quicquam decretum eſſe ex fide dignis auctoribus nondum intelligere potui. Scis humanum genus avidum valde eſſe auricularum. Fovent rumorem, tum qui benè mihi vo-

 lunt,

lunt, tum qui malè. Illi, quia, neſcio quo præjudicio, meliore me fortuna dignum putant; Hi, quia ſerio cavent, ne non ſemper miſer ſim. Quid ego? bene ago & lætor, reliquam ſummo Numini commiſſa volo. Quid ſit futurum cras fugio quærere. Et uti magnas vanasque ſpes non alo, ita nec omnem abjicio prorſus. Nihil peto, nihil ambio, vero philoſophantium more.

Interea, quo fata trahent, retrahentque ſequemur.

Sum ſimilis fundo, qui cum nullum habent poſſeſſorem, primi erit occupantis. Amicitiam nuper contraxiſſe videmur mutuum ignoti. Vbi denuò nos caſusve Deusve junget, dexteram dabimus fidemque. Vale. 31 Dec. 1629.

132.

CONSTANTINO HUGENIO.

PEnè obſtupui, cum legerem verſiculos tuos, carminis mei interpretes. Qui nuper editi, autore Graphiario, mihi utcunque placuerant, lecta tua paraphraſi prorſus diſplicere cœperunt. aliter ſues, aliter catuli olent. Ex pauculis illis filamentis tuis facilè conjicere potui, quale totum ὕφασμα [*contextus*] futurum fuiſſet, ſi pertexuiſſes. quod ut fiat, petere non auſim, tum quod ſciam gravioribus te & magis ſeriis diſtringi, tum quod indignus ſim, cujus panno tam inſignis ſuperinducatur purpura. Vis, Hugeni humaniſſime, ut candidus impartiar, quæ per ocium mihi excidere ſolent. Ecce, iterum Andria aliquid apportat novi. Seria non mitto, ſed ludi-

cra

cra & festiva, nuptialia volo dicere, à quibus abesse debet ambitiosè tristis oratio. Non hic, ut elegantissimi Petronii verbis loquar, leges piratas cum catenis in littore stantes, non tyrannos edicta scribentes quibus imperent filiis, ut patrum suorum capita præcidant, non flebile Iphigeniæ fatum, sed molles & festivas Philosophi allusiones, & allegoricos sensus. Rhetorum præceptum est, de rebus gravibus graviter dicere, de humilibus humiliter. Non cuivis pedi quivis quadrat calceus, nec cuivis argumento convenit circumductus & elaboratus sermo. Cum hæc scribere cœpi, cœpi ridere, & ridendo progressus in risus desii. In nuptiis grandia loqui velle plusquam ridiculum fuerit. Piscatores eam escam appendere solent hamo, quam scierint appetituros pisciculos. Plus laboris fuit describere, quam scribere. Et licet non soleam meis subscribere superbum illud *ex tempore*, apud te tamen ἀκίβδηλον [*sincerum*] amicum profiteri audeo, extemporaneum hunc esse discursum, nec mirum, cum ossibus & nervis careat, nisi tu, Trebati, dissentis. Vale. 11 Febr. 1630.

133.

PETRO C. HOOFT.

VErsus tuos, Vir clarissime, quibus magno exercitus nostri Imperatori geminam victoriam gratulares, perlegi aliquoties. Nec enim una lectione exhaurire potui, reconditos omnes sensus, aut acumina ejus assequi. Odisti profa-

num vulgus, & ab his ſacris arceri vis corvos poëtas, & poëtrias picas. Omnia in te ſublimia eſſe video, mentem, ſtylum, arcem, in qua imperas, adde & nomen ipſum. Ex illa uti infrà te poſita deſuper vides, ita & humi repentes verſificatores deſpicis. Per nubes graderis, ſideribus proximus. Inter Latinos tonant Statius & Claudianus, inter Græcos Pindarus, inter Gallos recentioris ævi Bartaſius. Tu per Belgicorum vatum capita verticesque incedis, & humiles myricas deſpicis aëria cupreſſus. Aliquot retrò annis paradigmatis vice inſerviviſti Belgii vatibus, qui quoties à Baviis & Mæviis ſecerni volunt, tuum cothurnum induere ſtudent, & grandiloquum illum ſermonem affectare. Sed video hiſce imitatoribus accidere, qod ranæ Æſopicæ, quæ cum turgidum bovem inflando imitari conaretur, rupturam fecit. Liceat de te canere, quod de Thebano vate cecinit Flaccus:

Hooftium quisquis ſtudet æmulari,
Belga, &c.

Vis, ut hallucinationes tuas & ἁμαρτήματα [*lapſus*] indicem. Sed non ſum is, qui ſandalium Veneris reprehendere audeam. Nec ſum in amicorum ſcriptis adeò Lynceus, ut aut obſervare poſſim, ſi quid occurrat minus planum, aut etiam reprehenda obeliſco configere velim, ſi vel poſſim, quam maximè. Multa in iſto tuo carmine ſcripta acutè, graviter, appoſitè. Si fortè paranomaſia aliqua frontem corruget, judicii

dicii mei culpam interpretari malo, quam ſcriptoris. Vale vir clariſſime, & me ſæpius heroicis tuis ac lucernam redolentibus lucubrationibus bea. Lugd. Bat. 12 Mart. 1630.

134.

CONSTANTINO HUGENIO.

DIc mihi Conſtantine,
—pecus cujum? anne Ratalli?
An potius Groti? nuper mihi tradidit οὔτις. [*nullus.*]

Addiderat literas eruditas ſatis, ut quæ arguerent ab optimo parente profectum eſſe hunc fœtum, quem ipſi exponere libuit, ut aliorum opera lucem videret. Ego, qui (prô pudor) linguam Gallicam non magis calleo, quam ſus poëticam, aliorum judicia percunctor, ut quid de opere hoc ſtatuere debeam, ſi non meis, aliorum ſaltem oculis cognoſcam. Legit paraphraſin hanc vir Cl. Rivetus, ut pote linguæ Druidum peritiſſimus, qui & illud ſibi negotii dari paſſus fuit, ut non invitus à ſtribligine vindicaverit patrium idioma, plane uti novum vultum induerit epiſtola. Iudicat idem vir, ſic edi poſſe. Sed priusquam hoc fiat, conſultum putavi tuam ſuper hac re ſententiam exquirere. Suſpicor non levibus indiciis autorem eſſe Doubletium noſtrum. Quid de opere tu judices, quem autorem deſignes, ſcire aveo. Legi πολεμικὸν [*bellicum*] poëma Hoofdii noſtri ἀεροβατοῦντος καὶ τὸν ἥλιον εἰσορῶντος. [*gradientis per aëra & ſolem aſpicientis.*]

Multa Muydenſem levat aura cycnum,

Tendit, Hugeni, quoties in altos
Nubium tractus. Ego apis Batavæ
More, modoque.
Grata carpentis thyma; per laborem
Plurimum circa placidas amœni
Fluminis ripas operosa parvus
Carmina fingo.
Tu canes majore poëta plectro
Principem, quandoque trahet feroces
Impares ferro domitosque gleba
Nuper Iberos.

Ita enim libet ad Horatium παρῳδεῖν. [*imitatorium canere carmen.*] Vale. 15 Mart. 1630.

135.

CORNELIO VANDER MYLE.

HAbes libellum, nobilissime Myli, de quo nuper inter nos sermo, Catechesin puta Excalvinisatam. Ita enim loqui libet iis, qui Pontificem Calvino, Romam Genevæ præferunt. Vide qua solertia & dexteritate hoc agant illi, ut in partes suas pertrahant incautos, & tenebras offundant oculis imperitorum. Voculæ in margine notatæ Calvinismum redolent, ideoque extra textum, relegantur. quæ verò textui verba inserta vides Italico excusa charactere, Romani saporis sunt. Vellem filium tuum Adr. Mylium centurionem Sylvæducis inquirere, quæ istic Pontificia catechesis manibus Catholicorum teri soleat. Tentarem, an non simili modo metamorphosis induci possit ipsorum formulis.

lis. Fortè non inutilis esset hæc opera istic loci, ubi in civium animis altè radices egit Papatus. Debebat hæc res curæ esse Synodicis patribus. Sed vereor ne, qua sunt indole, immodestius ac calidius hanc rem incœptent. Prudentia opus est & moderatione in hoc negotio, qualem in convertendis Iudæis se adhibuisse perhibet Apostolus. Abstinendum ab iis, quæ infirmiores offendere queant, ea tamen cautione, ne quæ scitu ac creditu necessaria sunt, silentio prætereamus. Pontificiæ Catecheses facilè haberi possunt, sed ex multis expediet eam eligi, quæ apud Sylvæducenses maximè in usu est. Vale vir nobilissime. 16 Mart. 1630.

136.

GREGORIO DOUBLETIO.

Vir amplissime,

Venit ad te, fœtus hic expositititius, non ut te patrem designem, verum quia inops consilii, quo me vertam, nescio. Expectaveram, ut Professor iste è Druidum gente, lineâ solum subducta indicaret, quæ correctionis egere arbitraretur. At ille humanitatis simul suæ & artis prodigus falcem audacius in alienam messem misit, & censoria sua virgula quaquaversum inclementius grassatus, aciem carminum ordinesque prorsus turbavit. Vir quidam magnus, cujus me judicio multum tribuere fas est, quique in Gallico carmine omne tulit punctum, ita de censore judicat, eum non benè de Gallica ista paraphrasi

phraſi meritum eſſe. Ait, autorem bonam & laudabilem operam navaſſe, nec ubique inferiorem cenſore eſſe, in nonnullis curatura junceum reddi ſcriptum ac gracile, ut appareat ſæpè, oratoria manu poëtam vapulare. Affirmat idem, quibuſdam in locis Belgam Pharmaco Gallicano indiguiſſe, ſolloeciſmos item poëticos, quorum plerosque circa metri cenſuram commiſſos ait, hic illic appoſitè reſtitutos. Verum ultra crepidam illum ſapere voluiſſe. Quare rogo te & obſecro per amicitiæ noſtræ jura, & ſi tibi quicquam eſt dulce meum, ut relegere hæc velis, & quid ſervandum nobis, quid removendum, aſteriſco indicare. Facile tibi fuerit diſcernere æra lupinis. Quæ ex cenſoris emendationibus retineri vis, integra relinque; quæ corrigendo depravavit, diſpunge. Eorum loco, prius ſcripta rata habebimus. Nolim ego autori, quisquis is ſit, (nec enim vis, ut credam, te eum eſſe) egregium laborem periiſſe. Legerunt hîc alii, Gallicæ linguæ periti, quibus adeò placuit, ut doleam non ſtatim prœlo commiſſos hoſce verſus. Difficile eſt pluribus convivis ſatisfacere, vario palato diverſa poſcentibus. Aliquid tribuendum puto oratoris iſtius ſacri judicio, at plus ejus viri, cujus modo judicium adſcripſi. Tu velut medius inter Damætam & Menalcum Palæmon, & hunc & illum vitula dignum crede. Experiar hîc candorem tuum, & ſi autorem deprehendero, faxo pari carminum officio, ne illum laboris ſui pœnitent. Vale. 17 Mart. 1630.

IOH.

137.

IOH. UYTENBOGARDO.

EGregie conſcientiarum libertatem vindicare pergis, Vir clariſſime, adverſus eos, qui numellas illi & compedes parant. Quanquam, dum hoc faciunt, libertatem plenis buccis crepent. Notat in Auguſto & Tiberio Tacitus; illos retentis priſcis magiſtratuum ſub libera Republica vocabulis, turpi ſervitio rempublicam ſibi mancipaſſe, cum viderent Romanos ſpeciem titulosque magis ſervitutis, quam rem ipſam exhorreſcere. Non alieni ab illorum indole mihi videntur illi, qui dum conſcientiarum carnificinam, exoſam ſuperioribus temporibus rem, vocabulo tenus à ſe amoliuntur, bona tamen libertatis ſubverſum eunt: & novis fere rebus aucti, priſcum Reipublicæ morem dediſcunt. Doleo vero cum tam ignobili adverſario tibi negotium eſſe, cui famæ quicquid habet apud ſuos, non virtus probitasque, ſed Synodicæ Legationes peperere, quique temporum magis fiducia, quam cauſa ſubnixus ſanguinariis ſuis conſiliis optimatum animos corrupit. Valde ipſum inclementer, nec immerito, tractas, dum quam ſit ἀλόγιστος & ἀσυλλόγιστος [*rationis expers & à recta ratiocinatione alienus*] iſto tuo ſcripto oſtendis. Non ficulnea ſolummodo folia, quibus ſe involvit larvatus diſputator, detrahis, ſed & pene excorias hominem, ac cornutis tuis argumentationibus proſtratum in pulvere concul-

cas.

cas. Recte urges, majores nostros ista conscientiarum libertate, quam ille, immane quam liberalis, nobis indulget, minime contentos fuisse: cum non minus conscientiam gravet, eam carceribus, exiliis, mulctis cogi, ut quod sentit, ad gloriam Dei & salutem proximi, loqui non audeat, ac palam profiteri; quam eam cogi, ut se credere simulet, quod minime credit. Quare quæ in hypothesi disputas, huc referri posse arbitror: I. Solum Deum conscientiæ vim immediatam adhibere posse, ut contra quam cuperet illa sentiat & loquatur. II. Hominem conscientiæ vim inferre indirecte, extorquendo actum aliquem, vel actus omissionem, contra animi sententiam. III. Indirectam illam carnificinam duplicem esse respectu actus, aut omissionis per vim extortæ. Vel enim cogitur homo, contra quam sentit, actum externum & imperatum (ut Philosophico utar vocabulo) exercere, idque coactione proprie dicta & rigide sumta; quomodo Antiochus cogebat Iudæos sacrificare Baccho: vel cogitur agere aliquid aut omittere, coactione plus quam morali, contra conscientiam, puta metu pœnæ, mortis, exilii, carceris, &c. quales actiones mixtas vocant Philosophi. IV. Non solum respectu violentiæ adhibitæ duplicem esse illam carnificinam, sed & respectu ejus, qui vim patitur. I. Cum illi imperatur metu grandis cujusdam mali, ut vel credere se simulet, vel agat, quod sine scelere ac crimine ille nec agendum sibi, nec credendum, nec simu-

ſimulandum, quaſi crederet, putat. II. Cum illi ſimilium aut eorundem malorum periculo imperatur, ne, quod ille ſibi profitendum ac agendum ex officio neceſſario arbitratur, profiteatur aut agat? V. Qui conſcientias torquent metu majoris aut minoris mali, faſciculis, æternis carceribus, exiliis, mulctis, exauctorationibus, omnes conſcientiarum eſſe tortores, gradibus diſtinctos ſolummodo, in quibus ipſis gradibus facillimus eſt ab imo ad ſummum progreſſus. VI. Stolide dici & imperite Pontificios proprie intendiſſe conſcientiarum coactionem, per adhibitam vim, ut qui voluerint eos, quos affligebant, aliter credere: cum rariſſime & non niſi miraculo iſte finis iſtiusmodi mediis obtineri poſſit. VII. Iſtam conſcientiarum libertatem, ut quisque ſuo apud ſe ſenſu abundet, nullo unquam tempore ſatisfeciſſe iis, qui ab aliorum Eccleſiis, vel merito vel immerito ſeceſſere. VIII. Non Orthodoxis, non Arianis, non Donatiſtis, &c. IX. Non Albigenſium ac Valdenſium ſeculo, quo furere cœpit Papatus. X. Non majorum ac proavorum noſtrorum ætate. XI. Non hodie in variis Germaniæ ſuperioris locis, Bohemia, Moravia, Palatinatu, &c. uti nec in Brabantia, Flandria, &c. XII. Tunc conſcientiam vere eſſe liberam, cum nulla externa vi ab officio ſuo dimovetur, ſive illud Fidei, Spei, Charitatis actus internos ac elicitos ſpectet, ſive cultum Dei externum, actusque religionis per externa membra exercitos. XIII. Qui cul-

cultum omnem Dei externum rem ajunt eſſe indifferentem, & arbitrii publici, in principia Theologiæ impingere, contradicentibus Scriptura, veteri Eccleſia, & Confeſſionibus Eccleſiarum Reformatarum. Hæc eorum, quæ fuſe, appoſite, & erudite diſputas, ſummam eſſe arbitror. An mentem tuam penitus perceperim neſcio. Diu enim eſt, quod iſta Theologorum ſacra non excuſſerim, ut plane mihi videar in alium orbem delatus, cum de hiſce rebus mihi verba facienda ſunt. Ignoſce, ſi ceſpitaverim. Veniam etiam mihi des cupio, quod pro munere tuo ſerius gratias agam. Scripſiſſem citius, ſed ignorabam ſub quo Hollandiæ meridiano ſtares. Amphibiis ſimilis es, qui ſæpe ſedes mutant, ac Hamaxobiis Scythisque, qui pro tempeſtatum ratione plauſtra modo Orienti, modo Occidenti obvertunt. Sed quid rependam? Seria, ſacra & te digna non poſſum. Mitto ludicra, ut eorum lectione frontem, quam tibi corrugant triſtes ac mordaces ſollicitudines exporrigas. Annon & Bis pueri ſenes? forte ob hoc, quod jocis gaudeant, & feſtivæ orationis tintinnabulis ſe recreari non inviti ferant. Autori Anti-cenſuræ reſpondebo, ubi opus illud ſtupendum & ære perennius perlegero totum. Vnus ex cenſoribus, rogatus an legiſſet Anti-cenſuram, indignabundus reſpondit, *Non, nolo legere, non volo à diabolo quicquam diſcere*. Vale vir doctiſſime & humaniſſime. E Muſæo noſtro. IV Non. Maji, 1630.

138. AR-

138.

ARNOLDO BUCHELIO.

Litteras tuas ipſo Attico melle ſuaviores, nectare dulciores, non exoſculatus modo fui, Vir ampliſſime, verum quo amantes ſe mutuo ſolent, altè in animum recondidi. Video te meminiſſe iſtius rei, ſuper quam non ita pridem tibi aurem vellicaveram. Quid rependam profuſæ tuæ erga me humanitati! gratias majores maximis; adhæc verſiculos & carmina, parabilem domi meæ annonam. Hæ enim opes meæ ſunt, hic fundus, hic ager, hoc omne, quod præter bonam mentem poſſideo.

Non ebur, neque aureum
Meâ renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettiæ
Premunt columnas ultimâ reciſas
Africâ, neque Attali
Ignotus hæres regiam occupavi.
Nec Laconicas mihi
Trahunt ſuperbæ purpuras clientæ.
At fides, & ingenî
Benigna vena eſt, & meis beatus
Pergo Muſis immori,
Laurosque Belgî & patriæ duces canto.

Vide, ut me diſertum faciant publica commoda, uſque adeò, ut jam moleſtus eſſe incipiam doctorum auribus. Coërceri me tandem oportebit publico edicto, ut taceam. Ad quodvis argumentum, quod ſe mihi offert, ſalit mihi ma-

milla & prurit iſta divinioris auræ particula, ut quieſcere nequeam, etiamſi velim quam maximè. Nempe hæc amabilis inſania me jam vexat, donec viſum erit ſuperis me ad ſeria magis applicari! Doctiſſimo viro D. Schuurmans exemplar trade. Eſt enim ἐκ τῶν ποιητῶν, [*ex Poëtis*,] ad quos ſolos hæc ſacra ſpectant. Vale. 3 Non. Maji, 1630.

139.

IOHANNI CABELIAVIO.

MVnus tuum ſale ac fumo conditum, ab Arctoo, uti opinor, orbe profectum, non exoſculatus ſolummodo fui, Cabeliavi humaniſſime, verum in ſanguinem jam & ſuccum converti, imo partem mei feci. Nec contentus fui illud ſolus edere, verum cum amicis tui ſtudioſis fruſtillatim, aut ſi mavis bracteatim illud concidimus, & ſalſuginem rore Liberi patris caſtigavimus. Quid rependam? aridulas, ut vides, chartas, verſiculis meis commaculatas, quæ, ne prorſus tibi inutiles ſint, mox thuris piperisque ſint cuculli. Carmen leges impetu effuſum, uti impetu Olindam cepimus. Lambere non vacavit mihi, ne gratia novitatis decederet. Et ſimilis ſum parturientibus matribus, quæ feſtinos amant partus. Vocavi aliquando poëſin ſcabiem cum perpetuo pruritu conjunctam. Utut enim ſilere in animum pertinaciter inducam; tamen ad quodvis argumentum publicum & illuſtre prurit mihi mens, & exilio, non aliter ac ad

ad tympani ſtrepitum hinnit bellator quadrupes. Hæc amabilis inſania me jam vexat, hæc Corydonem tuum cepit dementia. Tempus erit, ut miſſis nucibus ſeria aliquando tractem, & quid Peripatus doceat, aut Stoa, gravi ſermone expediam. Cognoſces aliam Poëtarum, aliam philoſophorum eſſe orationem, nec dictione ſolum, ſed & genio, argumento, uſu diſſimillimos illos eſſe. Tu rectius quod à ſtudiis forenſibus ſupereſt otii, ſacris meditationibus impendis, & qua opera ſtylum, eadem animum ad pietatem acuis. Legi paraphraſin tuam. niſi viderem internatantem textum ſacrum, jurarem paraphraſin non eſſe. Et quanquam credam non inutilem hanc tuam operam fore, vellem tamen altius te aſſurgere, & novos edolare fœtus, quàm alienos refingere. Servitutis & hæc ſpecies eſt, aliorum veſtigiis inſiſtere, & eorundem ſenſibus velut ex præſcripto inhærere. In libertatis regno natus es, quam non corpori ſolum vindicare nos oportet, ſed animo potiſſimum, qui numellas iſtas & compedes odit quam maximè. Sed hæc apud amicum παῤῥησιαςικῶς. [*liberè.*] Camerariis, patri & filio, ſi tanti hoc nugamentum eſſe putas, exemplar tradi patiar. Vale vir doctiſſime & chariſſime. E Muſæo meo. Lugd. Bat. Ipſis Non. Maji 1630.

140.

CONSTANTINO HUGENIO.

IMperaveram jampridem mihi silentium, uti ex adjuncto Epigrammate vides, & Musis omnibus totique Heliconi valedixeram. Verum uti in magno dolore, præsente patris periculo silentium rupit Cræsi filius, ita mihi ingens patriæ gaudium fibulam poëticam laxavit. Dum illa feliciter rem gerere pergit, ego minus feliciter persevero canere. Illud in Sylvam-Ducis operosius est. Quid ni? majoris etiam operæ fuit, illam vicisse. Olindam impetu cepimus, impetu celebravimus. Anne & hoc est orationem rebus accommodare? Cum hac transiret antè pauculos dies Nobiliss. Mylius. Ecquid, inquit, jam silebis Barlæe, & indictum sines Pernambucum? Affirmavi ego, & vilem esse annonam carminum meorum respondi. Omne rarum & minus parabile in precio esse, obvia & frequentiora vilescere. Verum postero die, cum vix è somno cœpissem connivere, & oculis detersissem nocturnum humorem, cœpi Olindam invadere, & carmen scribere deductum, uti Maro vocat, minus operosum ac tenuis spiritus, uti Flaccus loqui amat. Languent animalia post immoderatam venerem, ob exhaustum spirituum fontem. Nec minus crebro opere fatiscit Apollinis vis, & œstrum, quo vatum mentes incalescere solent. Quod de amica sua scripsit Horatius, ego de Poësi verius dixerim, vix illiga-

tum

tum me triformi Pegasus expediet Chimæræ. Si perrexerim in hoc studio,

Tandem resident cruribus asperæ
Pelles, & album vertar in alitem
Supernè, nascenturque leves
Per digitos humerosque plumæ.

Vale mi Hugeni, & diu vive, mearum

Grande decus columenque rerum.
Ah te meæ si partem animæ rapit
Maturior vis, quid morer alterâ!
Nec charus æquè, nec superstes
Integer. ille dies utramque
Ducet ruinam. non ego perfidum
Dixi sacramentum. ibimus, ibimus, &c.

Vide, ut Horatiana crepem, qui jam totus sum in ejus lectione, & mordacem rumino Flaccum. 3 Non. Iun. 1630.

141.

SIMONI EPISCOPIO.

V*Ir clarissime, & doctissime,*

Vix verbis exprimam, quam bilem moverit Theologis nostris Anti-censura vestra. Omnes ringuntur, & parum absunt à manifesto furore. Nec mirum, inest enim isti scripto vis quædam abalienandi mentes sacras, quarum uti muneris est reprehendere alios & docere, ita reprehendi infamiam summam putant. Exulceratæ facultati caustica adhibuisti, quæ alte reconditis malis mederi solent. Dropaces passim observo & sinapismos. Valde illud vestrum (ut

alia taceam) de non damnandis iis qui circa Trinitatis dogma errant, judicium exaggerant. Acceſſit jam libellus iſte de Eccleſiæ Concordia, quem ſuperiore anno Ultrajecti apud amicum offendi & legi. Hunc ajunt à te profectum, planeque Anti-cenſuræ σύμφωνα [*conſona*] loqui. Thyſius dixit amico cuidam meo ſe ad exemplum Bodecheri colligere loca ex Anticenſura, quæ locis ex libello iſto Polonico collectis à latere opponet, ut appareat eundem eſſe utriusque operis autorem, aut ſi diverſi ſunt, te cum illo συγκρητίζειν. [*colludere.*] Cum ſignificatum illi eſſet Præfationem Arrianismum ſapere, reſpondit Præfationem alterius eſſe, libellum tuum. Walæus in Zelandiam abiit cum exemplaribus aliquot, ut iſtic Ordinibus perſuadeat, quid monſtri aluerint hactenus, jam parturiant, Remonſtrantes. Quibus ſermonibus Rivetus Principem circumvenire conatus fuerit non arbitror te ignorare. Ego quanquam certus ſim libellum illum tuum non eſſe, verum adverſarios, cum recta non poſſint, hac via aggredi Remonſtrantes, impenſe & ſerio vos hortor, ut brevi Apologia calumniam iſtam diſcutiatis. Ne, cum vinci non poſſit rationibus cauſa optima, fraudibus eam mendaciisque opprimi ſinatis. Verum habeo, quod tibi ſubminiſtrem, forte non inutile ad præſentem rem. Heynſius magnus cauſæ veſtræ inſectator, quique modo Atheiſmum, modo cum mitius loqui vult, Socinianismum vobis impingit, tam fœde circa Tri-

Trinitatis dogma lapſus eſt, ut expediat plures hoc ſcire. Adeo qui in ſcriptis veſtris lyncei ſunt, in hujus hominis velut à Iove nutriti commentationibus talpæ ſunt. Velim te advertere, & attentius perlegere locum illum qui exſtat in ipſius Ariſtarcho ſacro, ſive Notis ad Nonni paraphraſin pag. 272. cap. 14. Vbi turpi rerum Theologicarum ignorantia, incidit in Sabellianiſmum, dum Deitatem, & id quod in divina Trinitate commune eſt, dicit re differre, modos vero exiſtentiæ ratione & cogitatione, cum quod in hominibus commune eſt Petro & Paulo ratione differat, Petrus vero & Paulus qua diverſi ſunt re. Et hoc ſenſu interpretatur Patres Cyrillum & Damaſcenum. Quid imperitius, quid craſſius, quid ἀθεόλογον [*contra Theologiam*] magis proferri poſſit. Sabellianiſmum profitetur, dum Trinitatis aſſertor audire vult. Addit etiam ibidem, divinam eſſentiam, voluntatem, bonitatem & ſimilia realiter differre, at hoc ipſum eſt inter hæreſes Vorſtii toties exagitatas. Adſcribam locum integrum:

Dicam igitur, quod ſubito in mentem nobis venit, inquit. Quanquam rarius antiquos ita loqui ſciam, πραγματικὸν [*reale*] id eſſe puto, quod vos ὑποςατικὸν [*ſubſiſtentiale*] vocatis. Quatenus non in imagine aut idea, ſed ἐσιωδῶς [*eſſentialiter*] à Patre filius eſt genitus, quemadmodum ſubſiſtit. Quod ſubtilius Cyrillus libro de Trinitate primo, & qui caput hoc deſcripſit, primo de Orthodoxa fide, Da-

maſcenus diſtinguunt. Qui id, quod commune eſt in hominibus, Petro puta & Paulo, mente & ratione, quod diverſum, rebus, hoc eſt, πϱάγμασι, diſtingui volunt. Contra in divina Trinitate, in qua quod commune eſt, eſſentia nimirum, bonitas, voluntas, aliaque id genus, quæ communione oſtendunt identitatem, re, non ratione, proprietates autem, ſive modos exiſtentiæ, qui differentiam conſtituunt, animo ac cogitatione diſtingui volunt. Quæ diſtinctio ab illis πϱάγμασι καὶ λόγῳ [*rebus & ratione*] fieri ibidem dicitur. Ecce eſſentiam à perſonis vult realiter diſtingui. Contra quam in Philoſophia homo à Petro & Paulo ratione differt. Deinde modos exiſtentiæ quibus diſtinguuntur perſonæ ait ratione ac cogitatione differre.

Tertio hunc ſenſum (imperite) affingit Patribus, dum vocabulis πϱάγμασι καὶ λόγῳ [*rebus & ratione*] utuntur.

Quarto eſſentiam, bonitatem, voluntatem dicit realiter diſtingui. Si hæc ſcripſiſſes tu, indignus habereris quem terra aleret, jam Sabellianus audires, jam Deum compoſitum faceres, & quid non? Utinam iſte locus cum brevi conſequentiarum exegeſi paxillo ſuſpenderetur, & vel ſolus patenti aliqua forma chartaque excuderetur, quod malim: vel ſaltem per occaſionem Apologiæ veſtræ, quam audio te adornare ad amoliendam de libelli iſtius editione criminationem, inſeratur. Quid ſi utrumque

que fiat. Sunt & alia σφάλματα [errata] in Aristarcho, quibus in Theologiam incurritur. Sed illud quam immane est. Non dubium quin per imperitiam peccaverit. At hoc sciant facultatis Theologicæ προεστῶτες. [præfecti] Sciant Synodici, ut cônstet eos dum culices percolant, camelos more suo deglutire. Deest omnis, qui obtendi possit, color.

Quod superest, pro munere isto tuo & libro eruditissimo gratias ago maximas. Videor mihi, quoties in ejus lectione versor, è suggestu, te docentem & disputantem audire. Vbique cum eloquentia argumentorum pondera & momenta conspirant, & modo me dicendi facilitas, modo oratio acuminis & solertiæ plena, modo utraque rapiunt. Habent super quo ungues mordeant quadrumviri. De rebus ipsis & controversiis apud te sententiam dicere non ausim. Metuo sibilum in desuetam arenam admissus. Vale Vir doctissime & charissime. 8 Id. Iun. 1630.

142.
GREGORIO DOUBLETIO.

TAndem paraphrasis hæc Epistolæ Principis ad Principem maritum prodit *εἰς φαός ἠελίοιο* [*in solis lucem*] postquam multorum judicia, eaque rigida satis, experta fuit. Adeò etiam de Principibus vera dicere periculosum est, & res plena scrupulorum, ut voculas pene singulas & apices verborum ad stateram

 argen-

argentariam expendi necesse sit, ne quid perperam dictum offendat terrarum Deos. Et fortè nimis anxii fuimus lectores ac censores, qui offensam metuimus ex iis, ad quæ vix respexerint generosiores istæ animæ. Nempe,

Non curat alta mente Princeps præditus,
Qua voce crescat, quoque vatum carmine
Quave arte rhytmos finiat, vel inchoët
Poëta.

Valde hic probari audio à Gallicæ linguæ alumnis. Ego contentus sum illud admirari, & aliorum judiciis fretus gratias me maximas debere fateor autori, in quem oblata occasione aliquando simili beneficii genere reflectar. Non designabo illum, quia hoc à nobis fieri non vis. Verum sicuti ignotus ille me in scenam Gallicam produxit, ita & ego aliquando mihi non ignotum scenæ donabo Latinæ. Quod metuis, ne meis in Olindam versibus incentivum addam bellaturientibus, frustra est. Non solent in consilia belli pacisque adhiberi poëtarum suffragia, quorum proprium est fluctus in simpulo excitare, & ex fumo dare lucem. Alexandrum Magnum aciem instruxisse ex Homeri versibus legi, at iisdem permotum fuisse, ut Dario pacem petenti abnueret, legi nusquam. Augustus Parthos signa referentes in fidem & societatem Imperii accepit, quanquam classicum caneret Horatius oda secunda,

Nec sinas Parthos equitare inultos,
Te Duce Cæsar.

Illud

Illud addam, Typographum me inconsulto ordinem Epistolarum immutasse. Fortè hoc consilio quia præludere ad Principem videtur Epistola illa ad Witzium. Adde, quod Deos compellare nefas sit absque mediatore. Vale. 10 Iun. 1630.

143.

NICOLAO REIGERSBERGIO.

QVoties tuum, quoties magni istius exulis, affinis tui, nomen animo meo recursat, rationum abunde mihi sufficì video, ne cognatum tuum negligentius habeam. Accedunt præclaræ ingenii dotes, morum adhæc modestia & probitas, quæ faciunt ut propius adolescentem complexus fuerim. Benè habebit, si initiis respondeant successus, & præsentibus futura. Ea est Academiæ hujus facies, ea vitæ studiosorum ratio, ut qui vita satis integra huc se conferunt, facilè ab aliorum consortio pessimisque exemplis labem trahant. Diceres non ad studiorum mercatum eos missos, sed ad Sybaritarum collegia aut Lapitharum convivia. Adeò hic & diuturnis compotationibus comburuntur dies, & nocturnis grassationibus horrent compita. Vis causam? distentis nimium loculis ambulant, idque parentum indulgentia. Hinc peccandi fomenta capit juventus, cerea in vitium flecti. Quod moneo, ut cognatum ab istoc vitæ genere, in quod facilis lapsus, deterreas, non quod moneri ipsum sit necesse, sed ne aliquando sit

ſit neceſſe. Studiorum methodum ipſi præſcripſi, qualem ſuadere videbantur progreſſus ejus. Tecum enim ſentio, nihil turpius eſſe, quam ab illiteratis tractari Iurisprudentiam, ac cruda ſtudia in forum propelli. Ideoque cum utriusque linguæ initiis mediocriter inſtructus ſit, pergo amœniore ipſum ſucco perfundere. Horatii elegantiora ipſi prælego, Odas, Satyras, Epiſtolas, ſingula cum delectu. Hiſtorias Romanas, uti privatim legeret, mandavi. Homeri quoque lectionem imperavi, ne Græca dediſceret. Styli exercitia, orationum nempe & epiſtolarum perpetua eſſe volo. His adjunxi Logicæ explicationem, ne dum ad ſcientias contendit, *τρόπον τῆς ἐπιστήμης* [*modum perveniendi ad ſcientias*] ignoret. Audit & Ethicam, ut quæ Iuris principia aperit, & virum bonum format, qualem quam maximè eſſe oportet Iurisconſultum. Atque hæc inter oracula Academica conſulit, & Profeſſorum lectiones frequentat, ut ſapere diſcat & rerum cognitione abundare. Hac ergo methodo Iuvenis ſtudia formare occœpi, donec ætas, & profectus, aliud ſuaſerint. Vale vir ampliſſime. 14 Iun. 1630.

144.

GREGORIO DOUBLETIO.

EX quo ſemel apud Te depudui, Vir ampliſſime, pergo gnaviter eſſe impudens. hoc eſt, cum mihi perſuaſerim, grata tibi eſſe ea, quæ ſcripturienti huic calamo excidunt, audeo iterum

iterum atque iterum tibi obtrudere malè natos fœtus, quos lambere non vacavit mihi, utpote festinos partus amanti. Vocavi aliquando poësin scabiem cum perpetuo pruritu conjunctam. utut enim sæpius in animum induxerim silere posthac pertinaciter; tamen ad quodvis publicum argumentum prurit mihi mens, & exilio, non aliter ac ad nucum conspectum loco stare nesciunt Cercopitheci, aut ad tympani strepitum hinnit bellator sonipes. Arbitror poëtis esse humores serosos & salsos, quibus excitati scalpere coguntur, non cuticulam, Gallorum more, verum diviniores illas membranas capitis rationi & sublimioribus curis destinatas. Tu, mi Doubleti, cave ne ex contactu poëtarum malè incalescas. Facile enim & hanc tibi scabiem affricuero: uti contagiosum est genus illud morborum, quos intercutaneos vocant ἰητρῶν παῖδες. [*Medicorum filii.*] Sed redeo ad carmen meum. Quod cave legas alio, quam oportuno tempore, ne conqueratur uxorcula tua, me humani generis commoda remorari. Exemplar unum & alterum, quod ex inscriptione cognosces, velim per famulum mitti D. Grotio & aliud D. Westerbanio. apud te censoriam virgulam deprecor: reliquum vulgus non moror, cui etiam sapiunt, fabrorum prandia, betæ. Vale. Ipsis Cal. Iul. 1630.

145. FOP-

145.
FOPPIO AB AISSEMA.

IAm in animo habebam, Nobilissime Aissema, Poëmatia hæc post tuum à me discessum edita, per filium ad te transmittere. Verum dum ille iter protrahit, & institutum meum moratur, ecce inexpectatus nobis supervenis, ut jam compendio ad te veniant Musæ, nec maris nec terrarum spatia emensæ. Vides argumentum mihi suppeditari ab ipsa Fortuna, quam propitiam hoc anno domi forisque experti sumus. Nempe, uti Demosthenem Miltiadis trophæa somnum capere prohibebant, etiam mihi veternum excutit bellator populus. Facit tamen singularis tua humanitas & in literarum studiosos benevolentia, ut hæc ingenii mei commenta judicio tuo submittere non verear. Qui enim in magnis Principum controversiis æquus esse soles rerum arbiter, quidni & de hisce lusibus æquius judices. Quod si poëtas ipsos occultior quædam vis jungit, etiam tibi hoc nomine debebantur, quem etiam meminimus in Parnasso obdormivisse, & de illorum esse numero, quos subinde poëtica ἔκστασις [*mentis emotio*] rebus humanis subducit. Cum aulæ tædium obrepet, cum fastidiosa expectatione responsa Potentum præstolaberis, cum à salutantium officiis magis eris vacuus, ad pagellas hasce deflecte, & morosas regnorum curas vatum sermonibus interstingue. Argumentum, in quo occupor, grande

de est, Vesalia, Sylva-Ducis, Olinda, quarum fama veterem & novum orbem personat. Sequor victorem Principem, & dum ille potentissimas urbes hoste eripit, nos illum ab oblivione vindicamus. Pro munere tuo gratias A. T. ago maximas, licet beneficii spe demereri te non cupiam. Non est invidenda mihi fortuna, ut aspernari debeam deorum dona. Verum honesti conscientia adeò in hoc pectore radices egit, ut nolim famam meam apud bonos periclitari vel Attalicis conditionibus. Idem si de me statuas, ignoscam humanitati tuæ, officiosæ nimis. ac munus tuum, non pro Musis mercedem, sed indebitum tui erga me amoris ac singularis affectus pignus interpretor. Vale. 1 Iul. 1630.

146.

SIMONI EPISCOPIO.

BEne habet, Vir clarissime, excussisti veternum Quatuor viris. Distributæ iterum in capita operæ, & quisque quam nactus est Spartam gnaviter ornare occœpit. Quæ fulmina, qui typhones, & presteres vos manent? non una vos teget ægis. Medusam illam ubi conspexeritis, metuo ne obrigeatis ilicet omnes, & lapidescatis. Quoties reverendis Patribus occurso, frontem corrugant, ut vestra causà immites vultus Minöum excipere cogar. Favere vapulantibus omnes credunt, qui non maledicunt una. Ille, qui rumusculos venari solet, Toxander, nec quenquam orationes serias ad Deum dirigere posse

posse putat, nisi in singulos dies studiose inquirat, quid Tyridatem terreat unice, aut quid Rex gelidæ meditetur oræ: facie nubila incedit, atque adeo contracta, ut enemate μαλακτικῷ [*emolliente*] egere videatur, quo emollescat non nihil. Mirum, quam etiam in vos despumet suum πάθος [*affectum*] Imperator ἑβραΐζων. [*Hebraizans.*] Post editam à se templi Hierosolymitani descriptionem plane summi sacerdotis faciem induit, & velut ex Urim ac Thumim anathemata vobis scribit. Sed non est, quod hunc edentulum metuatis. Non est terribilis, cupit videri. Plures columnas numerat professor, quam auditores. Is est, qui emtis nuper Amstelodami aliquot libellis Anonymi istius *de Ecclesiæ concordia*, Hagæ Comitis eos Præsidi Curiæ aliisque distribuit. Pamphilus noster superiore hebdomade me invisit, valde conquestus de Anti-censuræ acerbitate. Respondebam etiam inclementer satis exceptos esse Remonstrantes ipsorum Censura. Nec cum seditiosos, mendaces, turbulentos, &c. vocant Remonstrantes, mellita me vocabula agnoscere. Vbique, inquiebat, ignorantiam, inscitiam, (hoc ulcus est) nobis objiciunt. Ego Episcopium amavi semper, cum illo amicitiam quoad hic vixit, colui; miror, illum ita in nos invehi. Addebat: Remonstrantes nolunt nobiscum fraternitatem colere, & Socinianos habent pro fratribus. Posterius hoc, dixi, me legisse nullibi, prius à Remonstrantibus intelligi in sensu composito,

posito, nempe: non haberi ipsos posse pro fratribus, quatenus Manichaica non improbant: deinde quatenus persecutionum consilia Magistratibus suggerere pergunt. Istic in fidem, hic in charitatem peccari graviter. Tum ille: scio hoc illos excipere. Cumque mirari me dicerem temeraria ipsorum judicia, qui Principi aliisque persuasum voluere, te esse istius libelli autorem, tum ille subridens, *hoc ego non feci,* inquit, *sed Rivetus.* Non valde hoc collegæ sui σφάλμα [*erratum*] ad animum revocabat. Nam ægre illi est, grandius jam uber esse collegæ aulico. Sed mittamus hæc. Illa super libello illo excitata tempestas jam resedit, solum mussitant, iisdem te & libellum uti phrasibus ac loquendi modis. Hoc ostensurum se jactitat ille, qui ad Flevum docuit Theologus, Cleopatræ marito cognominis. Quid ejus rei sit, nescio. Nec enim vacat ineptientis exemplo conferre voces. Exolevit & illa jam criminatio, de SS. Trinitate. Verum illam vestram de dogmatis istius necessitate sententiam, ut hæreticam & toti Antiquitati adversam suggillare pergunt. Hoc omnes ex Iustini loci ad Tryphonem citatione exsculpere conantur, vos Socinianos habere pro fratribus, ἀπὸ τοῦ ὑμετέρου γένους, [*ex vestro genere,*] ideoque vos non gravate illos ad cœnam admissuros, exclusis Contraremonstrantibus. Ego, an recte, nescio, statuo vos argumentari à majori ad minus, hoc modo: si Iustinus eos qui Christum agnoscunt ψιλὸν ἄνθρωπον [*nudum hominem*],

 habet

habet pro ſui generis hominibus, ergo abſit ut nos ex albo vitæ expungamus male circa hoc dogma ſentientes. Et eſt conſequentiæ iſtius ſpecies, in verbis illis: *Et profecto veterem Eccleſiam*, quæ αὐξηλικὸν [*augmenti*] quid habeant & majus. Ad locum illud excipiunt, Iuſtinum non agnoſcere illos pro fratribus, ſed pro Chriſtianis, profeſſione tenus, prout hi contradiſtinguuntur à Iudæis & paganis. Ideoque dicit illos eſſe *ex ſuo genere*, hoc eſt Chriſtianorum, non re, ſed titulo tenus & appellatione, quomodo quis Pontificios dicat eſſe ex noſtro genere, ſi nobis cum Turcis aut Iudæis ſit diſputatio. Erat enim Iuſtino negocium cum Tryphone Iudæo. Sed videtur Iuſtinus reſpicere iſta ſua phraſi ad illud Scripturæ, non erant *ex nobis*, quod arctiorem fidei communis copulam ſignificare videtur. Vos expendite. Nec illud ferunt, Athanaſiani Symboli autoritatem convelli. Sed à vobis rem ipſam Symbolo contentam agnoſci video, reprehendi ſolummodo, præciſas illas & argutas, ac veluti divino juſſu exactas ſubtiliſſimarum phraſium formulas & paranomaſias. Taxant & hoc, peccatum Adami non imputari poſteris, quaſi eidem reatui obnoxiis, quod Antiquitati quoque contraire clamitant. Quicquid hac de re ſit, nihil analogiæ fidei contrarium dici puto. Agnoſcitur communis miſeria, ſolum quæſtio eſt, an illa in poſteris pœnæ proprie dictæ rationem habeat, an ſolummodo damni. Conſona vobis loqui videtur autor Hiſtoriæ

ſtoriæ Pelagian. pag. 129. Sed veſtrûm eſt hæc accuratius exequi. De neceſſitate dogmatum fidei, locus eſt in Eubulo Teilingii, ubi (ni fallor) recenſitis neceſſariis ad ſalutem, dogma illud de Trinitate in Vnitate, ne attingit quidem. Adſcripſi hic loca quædam, forte vobis uſui futura. Vnum vereor, ne ululas Athenas mittam. Quod ad libellum illum Apologeticum attinet, ſuper verſiculo iſto Ioannis, diu eſt, quod autor illum non viderit, & cum apographum nullum habeat, etiam adverſaria ipſi perierint, prorſus quid tum ſcripſerit, neſcit. Petit itaque obnixe ſibi mitti, ut recenſeat. Forte inſeri quædam poterunt, quæ ſuſpicionem divertant alio. Quare relegere illum deſiderat, mitte, ſed non niſi per fidos, aut tuto. Hæc quoque ſcripta liberius tibi ſoli ſcripta crede. Vale, ipſis Kal. Quinctil. 1630. ſaluta τὸν πρεσβύτην. [*ſenem.*]

147.
FOPPIO AB AISSEMA.

QUia vis, ut judicium meum de capitibus iſtis ad te miſſis exponam, Nobiliſſime ac doctiſſime Aiſſema, morem geram. Nihil enim eſt, quod non tua cauſa & ſuſcipere libenter, & quoad poſſum, conficere cupiam. Arguit ſuſcepti operis ὑπόθεσις [*argumentum*] autorem in intima Medicinæ ac Philoſophiæ penetraſſe, nec, uti hodiè à multis fit, perfunctoriè artes iſtas addidiciſſe. Quin, me judice, rem aggreditur

 gra-

graviſſimam, digniſſimam, utiliſſimamque. Graviſſimam dico, tum ob Medicinæ, tum ob Aſtrologiæ Iudiciariæ inſignem incertitudinem, in quibus obſervaſſe axiomata aut certa, aut ſaltem valdè probabilia, magnæ fuerit operæ, ingenii non vulgaris, experientiæ verò maximæ. Digniſſimam autem, quia præſtantiſſimam artem & hoc noſtro ſeculo neglectam, nempe faciendi medicinam ex aſtrorum quotidiana obſervatione, novo paxillo ſuſpendit, ac ex ipſis, ut ajunt, principiis arceſſit. Vtiliſſimam denique, quia harum rerum ignorantia in facienda praxi turpiter ſæpè hallucinantur Medici, ægrumque in diſcrimen non leve adducit, pleniluniorum, dierum Criticorum, anni Climacterici, Caniculæ, &c. neglecta obſervatio. Illud tamen fateor, quædam hic ab autore ſumi tractanda, quæ levibus rationibus ſubnixa puto, uti ſunt illa de erectione Thematum natalitiorum, quæque ex horoſcopis deſumuntur judicia, cum per humanam prudentiam & occultam Dei providentiam res ſecus evenire poſſint & ſoleant, quam indicare videtur talis vel talis aſtrorum aſpectus. Nec enim temerè dictum à Poëta,

Sapiens dominabitur aſtris.

Itaque, quæ ad hanc rem afferri ſolent à ſcriptoribus, mirabilia magis ac ſtupenda ſunt apud credulos, quam vera aut utilia. Illa aure[illegible]ſunt, quæ capitibus 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 promittit autor, & totius Iatro-Mathematices cardo & caput. Hic figendus pes. At velim autorem

rem obiter etiam indicare, non ſolum eam Mathematicæ partem, quæ Aſtrologia dicitur, Medico neceſſariam eſſe, ſed & eam, quæ pure Mathematica eſt, Geometriam. cum huic ſubalternari in multis probationibus medicinam in confeſſo ſit. e. g. docet Chirurgus vulnera rotunda difficilius ſanari, oblongis. At hujus rei rationem habet definitio circuli, in quo partes circumferentiæ æqualiter diſtant à centro, quod ſecus ſe habet in aliis Mathematicorum figuris, non exactè circularibus. Quæ capite 1, 2, 3, de libro Sapientiæ & Salomone magnifica allegantur, adducta credet non obtuſus lector, ut auſpicium operis auguſtius ſit ſacrorum oſtentatione: & ad populum phaleras eſſe. Iam olim illud nos docuit Patavinus ſcriptor: Datur hæc venia (inquit) antiquitati, ut miſcendo humana divinis primordia urbium auguſtiora faciat. Amamus, uti origines noſtras, ita & artes diſciplinasque, ac recens reperta ad Deos referre autores. Quare & Chymici & magiæ naturalis ſcriptores, & divinatores Aſtrologi, in medium adducere ſolent, Patriarchas, Moſen, Triſmegiſtum, Salomonem, ne ſine magnis autoribus loqui videantur. Quod tamen ut per occaſionem in ſcripto fiat, non veto, modo iſtiusmodi ampullis non deſtinentur (pace hoc autoris dixerim) integra capita, & ambitio abſit orationi, deorum ac ſacrorum ſcriptorum autoritate ſuffultæ. Quæſtiones capitis quarti & quinti dilutæ nimis ſunt, quam ut operoſius eas exami-

nari necesse sit. Ea quæ capite sexto proponitur, de liberi arbitrii & influentiarum concordiâ digna est doctorum examine. Manilii illud est, ni fallor, in Astronomicis:

Fata regunt orbem, certâ stant omnia lege.

Et de Tiberio testatur Suetonius, eum circa Deos negligentiorem fuisse, utpote Mathematicæ addictiorem, & plenum persuasionis, omnia fato agi. Sed benè habet, quod autori sanior sententia placuerit, quæ libertatem adstruit & agendi indifferentiam, etiam invitis Saturno & Iove, potentissimis Dîs. Ecclesiastici scriptoris libro Sapientiæ cap. 8 vox est: *à fine ad finem pertingit fortiter, & omnia disponit suaviter.* De Planetarum, uti & signorum in hæc potius, quam illa corporis membra facultate multa differi solent, quæ an invictis rationibus nitantur, nescio. Luna plena non minus hydrocephalis, quam ascite laborantibus gravis est, cum tamen in illis caput, hic ventrem occupent aquæ. Porismata, quæ inde se deducturum promittit scriptor capite 8, quantivis erunt precii, modò poëticis fabulis minus involuta. Caput 9. jucundis nec ineptis speculationibus vacat. Capite 10, 11, 12 contenta placent. Distinctiones domiciliorum in cœlo agnosco, sed quæ apud alios scriptores plena sunt ineptiarum, ne supellectile sua carere Planetarum domos quis credat. Primam domum vocant vitæ, secundam facultatum & substantiæ, etiam portam inferni, tertiam cadentem, mansionem fratrum, quartam profundum cœli,

angu-

angulum terræ, quintam gaudium Veneris (opinor in hac illam cum Marte deprehensam,) sextam gaudium Martis &c. ultimam vocant cacódæmona, à quibus, qua est prudentia Autor, sedulo cavebit. Peculiares horum domiciliorum in hominem virtutes quotidiana experientia non minus falsas esse evincit, quam veras. Ajunt Solem in Ariete facere communiter homines subrufos, ventre exili, amicos habentes plurimos, idque in primis decem gradibus. At à decimo gradu ad vicesimum (diceres Solis vestigia pressisse) facere nigros, iracundos, suspiciosos, fraudulentos, septos inimicis pluribus, qui hunc venantur (ita loqui amant) ad mortem: à vigesimo porrò ad trigesimum rufos, croceo permixtos colore, solitarios, meditantes insidias. Pari modo de ceteris signis pronunciant. Et ut exemplum Iatro-Mathematices ipsorum adferam, ajunt: Quibus stranguria molesta est frequenter, vel calculus, hi communiter nati sunt Sole in Ariete, vel Geminis existente. Qui in piscibus nati sunt, iis venena metuenda, & torsiones ventris. Saturnus in Cancro genitalium partium dolorem facit. & similia plura, ob quæ rideat Democritus, vel ad ilium rupturam. Quæstio ista, An vita hominis possit prolongari, mordebit Fati patronos, qui Dei de vita hominum ac morte temporali decretum absolutum esse volunt, omnisque conditionis expers. Memini me cum puer essem, præclara multa super hac re legisse in opere quodam Theologico Ægidii

Hunnii. Ne prolixior ſim;in argumento nobili, at difficili ac abſtruſo verſabitur prodromi autor. quem, quisquis ſit, virum judico variæ eruditionis, & ἐν κύκλῳ παιδείας [*in toto ſcientiarum ambitu*] verſatiſſimum. Nec dubito, quin eam in hoc opere adhibiturus ſit prudentiam, ne inveniant imperitia ac malevolentia, quod arrodant, aut naſo ſuſpendant. Alias hæc Philoſophiæ pars, niſi ſobriè & religioſe tractetur, obtrectationi obnoxia, ac cavillis oportuna eſt quam maximè. Dixi ſententiam Vir ampliſſime, ſed non ex tripode. Ab ea provocabis, cum voles, vel ad infimos Quiritium. Vale & παρρησιαστικῶς [*libere*] ſcribentem apud prodromi autorem excuſa, qua potes. Ipſ. Non. Sextil. 1630.

148.

JACOBO PETITIO.

RESponſum ad literas tuas diſtuli, Petiti ſuaviſſime, in id tempus, quo in urbem veſtram confluere ſolent convivæ annales, & Bibulorum (illuſtris ea Romanorum familia fuit) plena ſunt omnia. Æquum putabam, ut dum me quoque inter illos deſideras, aliquod mei apud te pignus deponerem, ne prorſus abſens eſſem. Quo minus veniam duo in cauſa ſunt. Odi menſas veſtras ob longos accubitus & ſedentarias moras, quæ meridiem veſperæ, tenebras luci annexere ſolent. Et dum in orbem bibitis, Principumque ſaluti impensè ſtudetis, vereor ne affligam meam. Eſt & aliud: uxori propinquitas partus

adeſt,

adeſt, ut ille apud Plautum loquitur. Iam Lucinam invocat, quo rerum ſtatu nefas fuerit Amphitryonem peregrinari. Vos interim ſodales curas pellite, & natis in uſum lætitiæ ſcyphis fruamini, ac cubito remanete preſſo. Non jam ad portas Hannibal eſt, qui gaudium veſtrum turbet, non jam finibus inſtat vaſtator Cuculus, non caſtrorum metatoribus, non tot ephoris opus eſt, qui caveant, ne quid Reſpublica detrimenti patiatur. Veſtra eſt Amersfortia, in gratiam vobiſcum rediit Iſala, alia rerum omnium facies eſt, ex atratis candidi facti eſtis, ex timidis audaces, ex feminis viri. Accinam vobis cum Horatio:

Nunc eſt bibendum, nunc pede libero
Pulſanda tellus, nunc ſaliaribus
Ornare pulvinar Deorum
Tempus erit dapibus, ſodales.
Antehac nefas depromere Cæcubum
Celles avitis, dum Capitolio
Dux ille dementes ruinas,
Funus & imperio parabat.

Scripſit Athenæus libros δειπνο-Sophiſtarum. Vos, ne Sophiſticam agatis, bona fide, hoc eſt, amyſtide bibite. Aliud hoc tempore vobis præceptum non dabo. Nec enim jam Socratici eſtis, aut Nazaræi, ſed Pinarii ac Potitii. Munus tuum jam penè inter dentes periit. Nos datori gratias habemus maximas, eumque hortamur, ut pergat benefaciendo, Deos imitari. Viduam, uti juſſiſti, in partem muneris admiſimus. Addam

aliquid è Philoſophia petitum. Dum fervet Sirius, apparet in caſeolis tuis documentum traditionis Ariſtotelicæ, ex putri materia generari animalia. Ex parvis latebris & fiſſuris prodire vidi ingentem exercitum. Dixiſſes locuſtas eſſe, ſed alarum expertes. Ego magnam horum fratrum lacteorum turbam cultello compreſſi, & vivos, ſemianimes, & ſpirantes epulas in viſcera recondidi. Niſi inopinatum quid interveniat, ſtatui vos inviſere, ubi canis latrare deſierit. Vale. 10 Aug. 1630.

149.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

N*Obiliſſime Haeſtrechti*,

Cum non habeam, quod ſcribam, oculis tuis auribusque dignum, hoc unum ſcribam, me benè valere, & memoriam tui noctu ac interdiu animo circumferre. Si nimium dixiſſe putas, crede poëtam ſcribere, cujus generis homines amant hyperbolas, & exaggerationes. Heſterna die, cum pro Curia ambularem, ubi falſa veris miſcere ſolent non jurati teſtes, intellexi Principem Auriacum hac hebdomade Haga diſceſſurum, partim ut Principem uxorem, valetudinariam ex nupero abortu, ad Brabantiæ confinia deducat; partim, ut quæ nova caſtella condere cœperunt Sylvæducenſes, coram luſtret. Obiit hac ſeptimana filiola natu minima, Charlotta, ut jam familiæ ſpem omnem ſuſtentet filius & filia. Quam ego Principibus tantis ſum fe-

licior,

licior, quam diis conjugalibus gratior, cui jam octavam prolem peperit uxor, & quidem ejus sexus, quem ad sceptra admittit Britannia. Non habuit plures animas orbis terrarum, quo tempore relliquias humani generis Arca servabat. Sed quid jocor? Tempus est ordiri gravem sermonem, regni de rebus. Legatus Regis M. Britanniæ ante paucos dies in consessu Ordinum verba fecit, exposuitque: regem suum cum Hispaniarum rege pacem fecisse, nosque hortari seriò, uti ipsius exemplo Induciarum consiliis aures commodemus. Accepi minus gratam fuisse hanc orationem nostrorum plerisque, iis nempe, qui sagum togæ præferunt. Mantua stratagemate à Cæsareanis capta, uti Gallorum animos fregit, ita Venetis necessitatem imposuit, omnem belli vim Veronam Bresciamque convertendi. Gallus superatis Padi fontibus recta ad castra Spinolæ properare dicitur. In acie novaculæ res jam posita videtur, & inclinationem propediem facturus est Mavors. Suecus in Pomerania successus suos urget, ac cedentibus instat. Adhuc Hagæ moratur Neoburgicus, profusæ, ut ajunt, in multos liberalitatis. Fortè proxima hebdomade Ultrajectum excurram. Num te illic videbo? Fac sciam. Vale. 20 Aug. 1630.

150.

IACOBO VANDER STRATEN.

A*Mplissime, doctissimeque vir,*

Poëmata mea, quæ jam pridem sparsim edita

edita vidisti, in fasciculum collecta mitto. Ita Deos imitor, Triptolemum, Cererem, Floram, qui sparsas fruges herbasque conservare amant. Accessere tamen & quædam hactenus inedita. Libellus mole est exiguus, sed argumento magnus, qui præterquam quod à sacris ordiatur, juxta illud veterum, Ab Iove principium, etiam patriæ nostræ triumphos, & celebratas toto orbe victorias exequitur. Illa dum feliciter pugnat, dum fines suos ultrà Oceanum promovet, dum Hispanicæ potentiæ nervos incidit, sequor encomiastes, totumque Helicona cieo, Musisque facundiam suam extorqueo, ne sine vate ac virtutum tantarum teste pugnasse Batavos credat posteritas. Sed quam vellem hoc studiorum genere me expeditum. Videor jam porrò publico debere similes πανηγύρεις, [*laudum celebrationes solemnes*,] & qui sæpius in patriam officiosus fui, obstrictus quasi judicor idem factitare in posterum. Tu, mi Stratene, mecum opta, uti Inducias aliquando celebrare liceat, neglectis classicis ac belli furoribus. Eas nos sperare jubet Legatus Regis Britannorum, cujus orationem in consessu Ordinum super ea re habitam puto jam te vidisse. Vrget Rex brevem & categoricam responsionem. Dux Neoburgicus Hagæ adhuc moratur. Transiit hac Princeps Auriaca Aquisgranum ad fontes Spadanos profectura. Vehitur lectica à mulis Italorum & Hispanorum more. Solatia valetudinis à balneis & fontibus sperat, ne sæpius abortiat.

tiat. Tanti intereſt proletarios eſſe Principes, hoc eſt plurium liberorum patres, quo pluribus munimentis (ut Taciti verbis utar) inſiſtant. Domi noſtræ per Dei gratiam omnia ſalva. Vale. 28 Aug. 1630.

151.

IACOBO PETITIO.

A*Mpliſſime, doctiſſimeque vir*,

Cum à vobis diſcederem, commodum Amſtelodamum veni, ut funus reverendi viri D. A. Borrii una proſequerer, quem ingenti pullatorum ſyrmate extulimus. Mirabar ego tantam in illa urbe reperiri hominum ἐπιεικῶν [*æqui bonique amatorum*] frequentiam. Inter primos ego nigrum agmen duxi. Is ſcil. homini, extero honor debebatur. Ponè me ſequebatur facultatis dignitate prior Epiſcopius, aliique ejusdem cum defuncto ordinis. Omnia placidè absque turbis transacta. Credebam & hoc eſſe aliquod libertatis ejus, quam ſperamus, documentum. Nec enim ante & tuto vivere, & tuto mori licuit Remonſtrantibus. Exempla non deſunt eorum, qui mortui pœnas dederunt, à quorum cadaveribus ferale lucrum reportarunt avidæ Prætorum manus. Gratulamur nos & ſeculo, quod miteſcere jam incipit, & illi, qui jam exceſſit, viro, quem poſt labores jam manet ſuum otium, poſt pericula ſecuritas, poſt exilia cœleſtis patriæ non impedita fruitio. Senem illum compellavi πολλῶν ἀντάξιον ἄλλων. [*unum multis*

multis aliis æquiparandum.] videtur mihi inverſo naturæ ordine à ſenio vires capere, & veluti juveneſcere. Vidi quoque publica Pacificæ gentis delubra, minasque Murorum ingentes, & ſpem ſurgentis Iuli, ut ad Maroneum illud alludam. Faxit Deus ne aliquando ferocientes Danai exclament : convellimus altis Sedibus, impulimusque. Nummos illos triumphales expectat ſibi mitti Overbeecquius. Petit etiam unum ſibi cudi rector Screvelius. Precium tibi reddi curabimus. Quæ mihi humanitatis officia præſtitiſti, cum iſtic eſſem, memori mente circunfero. Rependam, ubi potero. Domino de Haeſtrecht libellum hunc poëmatum meorum velim tradas, ea lege, uti eundem tradat egregiæ virgini Mariæ Schuurmans. Cum apud vos eſſem, ipſe decreveram illi exemplar de manu in manum tradere, ſed quod illi deſtinaveram, ceſſit Nobil. Plooſio. Vale vir chariſſime, cum uxore ac liberis. Fratres Borrios ſaluta, nec non ocreatum meum amicum, quem jam nominavi. Forum Valckenburgicum jam fervere incipit equis & equabus non unius generis. 10 Sept. 1630.

152.

CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obiliſſime Myli*,

Quæ res Italis poëtis bilem jam pridem movit, etiam mihi ſtomachum concitavit. Perſtrinxi nebulonem iſtum verſibus Lycambeis, ne

ne inultum quoque per me ſinerem magnum Petrarcham. Non potuit moderatæ orationi locus eſſe in tam enormi ſcelere. Monachum iſtum, quà Monachum exagitare nolui, ne iniquius in totum ordinem deſtomachatus fuiſſe videar, Vnius ob noxam. Si N. T. ita viſum, per me licet, uti videant Veneti, etiam apud nos charum eſſe iſtius poëtæ nomen. Librum iſtum Monumentorum antehac mihi non viſum evolvi cum voluptate, qui maximorum mihi virorum memoriam, & eximiæ multorum doctrinæ, virtutumque non vulgarium exempla ob oculos poſuit. Quos enim vivos in ſcriptis venerati ſumus, eorum mortuorum quoque recordatione non leviter afficimur. Monet quoque ſepulchrorum conſpectus, utcunque magnarum animarum domicilia claudant urnæ, nominis tamen claritate illas Libitinam effugere. Aveo ſcire, per quem libellus meus Duci Neoburgico exhibitus ſit. Vbi reverſus fuerit, fortè expediet memoriam refricari. Si Ieſuitarum hac in parte audit conſilia, nihil eſt quod ſperem. Sciunt & mihi fœnum eſſe in cornu. Non favent niſi ſuæ religionis hominibus, malo more, qui literarum ſtudia ex partium ſtudiis æſtimat. Vale vir ſumme, cum uxore ac familia omni. Nos per Dei gratiam valemus rectè. Lugd. Bat. 22 Sept. 1630.

153.

THEODORO GRAVIO.

CHarissime Gravi,

Is qui hasce literas tibi tradet, vir est non vulgari mihi junctus necessitudine, vitæ adhæc famæque illibatæ. Artem Notariatus hic superioribus annis feliciter satis exercuit. Posteà edictorum in causa religionis rigor ipsum cum aliis in Sueciam propulit, unde jam ad suos reversus sedem domiciliumque in urbe vestra figere statuit, eandemque Notariatus artem ibidem exercere. Verum cum ad hanc rem consensu ac suffragatione Amplis. Consulum opus sit, rogo obsecroque uti virum hunc parenti tuo de meliore nota commendare velis, quo voti sui compos fieri possit. Ego hoc in reliquis tuis erga me meritis reponam. Proles nuper mihi nata in ipso vitæ limine obiit. Ingressa est theatrum vitæ hujus, ut exiret. Vxor hanc mortalitatis vicem ægerrimè fert, affectu magis ac matrum στοργῇ [*naturali amore*] mota, quam ratione. Ne enim improlis sit, reliqui superstites abundè cavent. Frater tuus rectè valet, fringillis capiendis intentissimus. Cum nuper Amstelodami essem, cum parente tuo Woerdam concesseras. Matris tuæ matronæ honestissimæ, ac omnium vestrum studiosissimæ, obitum doleo. Tu dole, sed ita ut Christianæ sapientiæ locum des. Non periit, uti vulgari errore loqui solemus, sed abiit, transiitque in loca lætiora. Hoc

cum

cum cogitas, apud beatos beatam agere, dolori tuo quis locus? Vna & vera cogitatio obverſetur aſſidue, commune hoc mori eſſe, æquè ac illud naſci. Mens quæ ad iſta aſſurgit, ad luctum non demittitur, & ſcit mortem humano generi non tam ſupplicium eſſe, quam tributum. Vale & parentem ſaluta. 28 Sept. 1630.

154.

CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obiliſſime Myli*,

Catecheſin iſtam Pontificiam propediem videbis verè Catholicam, & orthodoxam. Vbi otii pluſculum nactus fuero, aggrediar metamorphoſin, fortè non inutili labore. Sylvæduceníes operoſis & ad oſtentationem comparatis diſputationibus, qui converti poſſe putant, fruſtrà ſunt. Hoc agendum, ut ipſis conſtet, in multis nos fidei articulis cum ipſis convenire, idem cum ipſis Apoſtolicum Symbolum, eademque trium primorum ſeculorum ſymbola confiteri. Adhæc Eccleſiæ priſcæ ritus quoſdam non inutiles, ordinis ac εὐταξίας [*decori*] ergo, non aſpernari: aliquam quoque Pontificum Romanorum ſupra alios Epiſcopos eſſe dignitatis, jure humano, prærogativam: Veterem Eccleſiam Romanam rectè ſenſiſſe & orthodoxam fuiſſe, at ſparſa eſſe in agro Domini dormientibus paſtoribus zizania: & labentibus cum imperio ſeculis plus ſibi vindicaſſe Pontifices, pronis etiam Eccleſiaſticorum, quæ humana

est imbecillitas, in ambitionem & avaritiam animis. His & similibus præparandi, quos ad saniorem mentem revocatos cupimus. Calidis illorum consiliis qui in Pontificem tanquam ipsissimum Antichristum illis in locis debacchantur, Pontificios omnes à spe salutis æternæ exclusissimos clamant, nihil proficitur. Nec enim istiusmodi via institit Paulus, qui factus est omnibus omnia, ut aliquos Christo lucri faceret. Sed de his alias latius. Versiculos D. Hugenii acutos & plenos genii, uti omnia ejus, cum voluptate legi. Videbunt Veneti non infeliciter hic pangi versus, nec Petrarchæ etiam hic deesse suos cultores. Cum nuperrime Vltrajecti essem, tradidit mihi D. Buchelius I. C. vir antiquitatum & secretorum Bataviæ scrutator studiosissimus hanc schedulam, ex qua videbis, quid in mea causa apud Principem facto opus sit. Ea est familiæ meæ ratio, ut istiusmodi solatio quam maximè egeat. Vale vir Nobilissime ac præstantissime, ac litterarum cultores ac Academiæ hujus veterem hospitem favore tuo prosequi perge. Lugd. Bat. 5 Oct. 1630.

155.

IACOBO VANDER STRATEN.

NEc tu meis, nec ego tuis votis obsecutus sum, Stratene doctissime. Veniam ergo petimus damusque vicissim. Vbi res meæ sinent, superveniam inopinanti. Væ agris, væ cuniculis, ubi venator ego pavidis animalibus à tergo

tergo institero. De litteris tuis ne sis sollicitus, probe eæ curatæ sunt. Negligentiæ meæ imputa, quod non responderim citius. Iam pudor esset non rescribere, ubi munusculis tuis me prævenis. Ego bulbos istos magnifacio, ob superba nomina Helvetiorum & Coronarum. Facile illi inter reliquos meos flores minorum gentium excellent, & tua liberalitate aliquis quoque. Floræ cultor videbor iis, qui hanc insaniendi artem magnis sumtibus profitentur. Quid superest, nisi ut iis precer propitiam hyemem & minus novercantem terram, penes quam est vel sævire in barbaros hos flores, vel parcere exteris. Memini me aliquando de iis scripsisse:

— hic lumina pascit
Tulparum venerandus honos, preciumque coloris
Mirantur tam grande sui. stat margine quædam
Discolor, hæc varia folium vibice flagellat.
Sanguineis hæc tincta notis, hæc cærula fundo est,
Hæc umbone rubet. fulvumque intermicat illi,
Illi purpureum. totos facundia fontes
Laxat, & hac ipsa Batavus jam cernit in herba
Stultitiæ documenta suæ. suspenditur auro
Immitis spolium Boreæ, brumæque rigentis
Opprobrium, & levibus pignus violabile causis.

Vnum hoc me anxium habet, quibus officiis nomina mea apud te expungam. Verum, ut ut facultas impræsentiarum remunerandi desit, non deest tamen constans & perpetua voluntas tibi hoc pectus fide, beneficentia, obsequio probandi. Vale vir ornatissimè, & literas cum

noſtris ſæpiusculè commuta. Vale. 17 Octob. 1630.

156.

IOHANNI UYTENBOGARDO.

REverende Vir,

Sparſus hic fuit per urbem noſtram rumor, D. Polyandrum nonnullis intimæ admiſſionis (uti putabat) amicis dixiſſe: *Quicquid mollius leniusque ſcriptum reperitur in ſpecimine, à ſe profectum eſſe, reliqua aſperiora collegarum eſſe.* Hoc an verum, an falſum ſit, non attinet dicere. Illud certum, collegis ejus hoc ipſum innotuiſſe, qui haſce ejus artes acerbius inclementiusque perſtrinxere, quaſi hoc ageret, ut ſcripti iſtius invidiam à ſe in collegas ſuos derivaret, & Remonſtrantium gratiam aucuparetur. Rogavit itaque me obnixe, per D. Voſſium internuncium, vobis uti ſcriberem, ne, ſi ſorte hæc res ad aures veſtras pervenerit, ejus in reſponſo veſtro meminiſſe velitis, ne collegarum ſuorum invidiæ ac odiis, quorum jam ſemina jacta, miſer objiciatur. *Negat ſe ita dixiſſe.* Nec quid momenti ad cauſam iſtam, quam agitis, adferre poſſint vanæ iſtæ voces, video. Putat D. Voſſius recte vos facturos, ſi hac parte ipſi parcatis. In ceteris nihil præſcribit. Noſtis Pamphili mores indolemque. Videtur miteſcere, & magnatum conſiliis nonnihil attendere. Hoc ſcio, non bene ipſi cum tetrico ac ferreo profeſſore convenire. Velim, niſi moleſtum fuerit, *tribus*

te

te verbis rescribere, an quid inaudiveris de Polyandrico isto malagmate, & an metuere debeat, ut ejus mentionem sitis facturi in responso vestro. Me judice, digna non sunt, quæ in serio scripto locum inveniant. Cum legissem Specimen, vix prurientem calamum continere potui, quin margines harum pagellarum his lineis extemporaneis conspurcarem. Vtinam tutiore loco viverem. Forte & hoc propediem dabitur. En, in ipso limine speciminis impingunt, quod inauspicatum. Quam improbe aut imperite detorquent illa verba *hoc Socinianum, hoc Pelagianum est*, & plura istiusmodi. Vale Vir amplissi. & doctissime. Lugd. Bat. Kal. Decemb. 1630.

Specimen paucis hic placet plures exsibilant & meritò.

157.

EIDEM.

R*Everende vir, & Frater in Iesu Christo observande,*

Objecerant inter alia Pamphilo Collegæ sui, procul dubio futurum, uti à Remonstrantibus publico scripto ipsis exprobrarentur ea ipsa, quæ hic illic, ut lenior videretur, effutiverat. Addiderat tetricus ille, *Tu hoc dixisti Barlæo, quem scis esse hostem Ecclesiæ, qui illud ipsum ad* Uytenbo*gardum & Episcopium perscripturus est.* Quibus vocibus perculsus ille pene supplex petiit, uti apud vos intercederem, quanquam ipsi asseverassem, nihil me ejus rei ad vos scripsisse. Iam lectis

tuis litteris, per D. Vossium ipsi hunc metum abstersi. Tragœdiam hanc ipsi concitavit Aristarchi autor, qui Walæo rem omnem aperuerat. *Prodromum tuum avidissimis oculis hausi, sed autorem, datoremque, licet absentem, animo arctius complexus fui. Vt ut ætas, nondum effœta est in te pristina dicendi vis, & fluit, uti olim, facundiæ tuæ torrens minime lutulentus. Non facile Septuagenarium te* (in proverbio est Sexagenarium) *de ponte dejicient* IIII *viri. Etiam illud proverbio apud Romanos jactari solebat: Salva res est, saltat senex. Liceat & nobis dicere: Salva res est, scribit senex.* Ille cujus Theologicum σφάλμα [*erratum*] nuper paxillo suspendistis, ἐν χείλεσι δάκνει. [*labia mordet.*] Primo responsum ipse minabatur, postea alios ut responderent incitavit; jam audio ipsum Satyram velle reponere. Quod si fecerit, forte alicui grave erit legere illa Satyrici:

Semper ego auditor tantum, nunquamne reponam,
Vexatus toties rauci Theseide Codri? &c.

Si sapiet, silentio se ulciscetur. Quia petis, mitto reliqua quæ in margines inter legendum conjeceram. Quid dicam, in illo libello, ut Plauti verbis utar, *Specimen specitur, ignorantiæ, maledicentiæ, versutiæ, & ægri in Remonstrantes animi.* Quibus animis prodromum vestrum exceperint, nondum intelligere potui. Locum illum in Eubulo Teilingii de rebus ad salutem scitu necessariis, velim vos propius consulere. Vale Vir doctissime & charissime. 6 Dec. 1630.

158. EI-

158.

EIDEM.

Reverende vir,

Professores nostri lecto Prodromo gratulantur sibi super rotunda vestra quoad Trinitatis dogma confessione, sperantque futurum, uti laudabili ac felici successu hic litterarius conflictus decurrat. Petitioni quoque vestræ seriæ ac æquissimæ obsequi non gravabuntur. Iam sudant ut necessitatem istius dogmatis probent. Fabricant arietes, quibus Socinianos de cœlo deturbent. Vnus hic erit: Qui credit in Christum salvabitur, qui non credit condemnabitur. *At credere in Christum est credere in verum Deum*, *secundum vos*, qui Christum verum & coæternum Deum agnoscitis. Ergo hoc negantes, non salvabuntur, quia non credunt. Sed facile se expediet Arrianus, qui verum Deum Christum agnoscit, licet non coæternum. Socinianus forte dicet, Dei vocem varie sumi. Remonstrans, eum qui in Christum credit, qui verus Deus est, salvandum, non autem, eum qui credit in Christum *quatenus* est Deus coæternus, coessentialis, &c. quasi necessitatis salvandi fundamentum sit in illis restrictionibus Deitatis. Alter hic erit: *Maledictus qui confidit in homine*. Sociniani confidunt in homine. Ergo. Sed dicent, eum, qui confidit in Christo confidere in Patre, & sic in Deo terminari fidem. Negabunt etiam Christum esse ψιλὸν ἄνθρωπον.

[*nudum hominem.*]Habent enim & ſuos Deitatis modos. Ex his de reliquis judicate. Procul dubio & illum locum adducent Ioh. 17. Hæc eſt vita æterna,&c. reſponſio notiſſima eſt. Deliberant IIII viri an jamjam velint edere hunc Epidromum ſuum, an expectare donec prodierit veſtra reſponſio. Hoc poſterius ſuadet Polyander, in prius inclinant tres reliqui. Valde exagitabunt illud veſtrum de Athanaſiani Symboli autoritate,aut potius ſuperbo ac præfidenti exordio judicium, quod in Apologia habetur. Velim D. Epiſcopium legere præfationem Eraſmi in Hilarium. Exſtat in Volumine Epiſtolarum. Eſt ibi locus de minus neceſſariis circa Trinitatem controverſiis. Velim etiam vos inſpicere reſponſum Walæi ad Ioh. Arnoldi Enchæreſin Molinianæ Anatomes,pagina 308. Illic Pelagianismi crimine infamat verba Confeſſionis Gallicæ. Putat Corvinum citare verba Confeſſionis Belgicæ,at Gallicæ ſunt Confeſſionis. Hunc, in finem hoc moneo, ut perſtringatur petulantia illa & temeritas, qua quicquid minus arridet Pelagianismi aut Socinianismi odioſis vocibus traducunt. Error eſt iſtius Imperatoris Tetrici craſſus. Debebat in veſtro reſponſo poni libri pagina primâ verſâ, ut ſolus nudusque ſplendeat in oculis lectoris, cui ſæpe non vacat omnia perlegere. Advertite non videor hoc fruſtra monere. Vale Vir prudentiſſime & Epiſcopium ſaluta, quem gaudeo tandem incaluiſſe. Qui dierum curas partitur cum Profeſſori-

fessoribus, discat noctes partiri cum conjuge. Illi meis verbis gratulare seras Nuptias. Raptim, 19 Dec. 1630.

159.

CORNELIO VANDER MYLE.

NObilissime Myli,

Redit ad te Catechismus iste Catholico-Romanus, jam factus Catholico-Reformatus. Planè alium vultum induit, & voces istas dedidicit, quibus loqui amat Curia Romana. Animo meo obsecutus fui, & libens hunc laborem exantlavi. Diu enim me momordit ista Catechesis Excalvinisata, cui hoc qualecunque vindictæ genus jure Talionis debui. Sic ars deluditur arte. Ipsi præiverunt. Non exiguo labore mihi steterunt istæ interpolationes. Addidi, ne sine ratione posita mutasse videar, loca Scripturæ, Conciliorum, Patrum, quæ eo quo potui judicio selegi. Vtinam fructum hinc aliquem percipiant Sylvæducenses, aliique, quibus placent impensius decreta aulæ Papalis. Hoc velim primo, libellum hunc ita mutatum attentius perlegere D. Uytenbogardum, cui effæta ætate mens integra vegetaque. ut si quid oculos meos effugerit, id annotet corrigatque. Ab acerbis responsionibus abstinui. Largitus fui, quicquid salva veritate largiri nos fas fuit. Deinde si viro isti non placeat labor, velim ad Concionatores Sylvæducenses transmitti, judiciumque illorum rogari seriò. Nam nisi his probetur, sine fructu

foret omne quod agitur. Illud cavendum, ut de autore paucissimis constet, aut potius nullis, saltem non Contra-Remonstrantibus. Suspectum enim ipsis est, quicquid à nostri ordinis hominibus proficiscitur. Principis rogatu hoc negotium Pastoribus commendari posset, aut aliis primoribus ejus urbis. At hoc omne prudentiæ tuæ prorsus committo. Vale Vir nobiliss. & mei studiosissime, uxorem, filios, filiasque meis verbis saluta. 21 Dec. 1630.

Potuissent ex mente Remonstrantium hic illic quædam accuratius dicta fuisse. Sed nolui hic agere nostram causam, sed Reformatorum potius adversus Pontificios. Non sine causa hoc moneo.

160.

SCHOLARCHIS
Scholæ Amstelodamensis.

VT Petrum Poppium A. A. vestris commendem, rationum momenta operosè non conquiram. Nec enim aut Dictaturam, aut Fasces, aut Quæsturam appetit, sed Grammatistæ munus minimè invidendum. Ad eam provinciam non solum idoneum arbitror, ut meliore loco dignum putem. Iam enim ante Scholarum curriculum emensus ad Academiam transiit, à qua tamen, morte optimi parentis, & accisis matris rebus, pedem retrò ferre coactus fuit. Modestiam & morum suavitatem spirat vultus. Pietatis studia vel invito extorquebunt Eduardi Poppii patris pia recordatio, à quo viro vel ipsa pietas

pietas præcepta capere potuit ſeverius vivendi. Sanè è libris ejus poſthumis ſeculum hoc noſtrum exulceratiſſimum diſcit, Deo ac Ieſu Chriſto conſcientiam ac mentem ſine fuco debere. Quare, ut virum hunc promoveatis, à propriis quoque virtutibus inſtructum, rogo. Omnino confido, illum Scholæ veſtræ uſui futurum. Quod Deus ille donet, quo teſte hæc ſcripſi. Valete. Lugd. Bat. 1630.

161.

D. OSDORPIO.

D*Octiſſime Vir,*

Commendavi amicorum rogatu Ampliſſimis Scholæ veſtræ Curatoribus Petrum Poppium, uti locus aliquis illi inter tuos ὑπηρέτας [*ſubditos tibi præceptores*] eſſe poſſit. Nec gravaberis opinor tu ſuffragatione tua noſtris verbis pondus addere. Collegam habebis moribus facillimis, indole optima, & qui filius τȣ̃τȣ πατρὸς ἔυχεται εἶναι. [*illius patris gloriatur eſſe.*] Scientiæ abunde habet ad Grammaticas lectiones; ætatem quam revereatur pueritia prudentiam, qua moderetur impoſitos diſcipulorum mores. Nec dubito, quin ex eorum ſit futurus ordine, qui officii ſui eſſe ſciunt leges accipere, non ferre. Inaudivi cum malignis iſtic quorundam ingeniis te luctari. Sed hæc ad animum noli revocare. Levius fiet patientia, quicquid indignatione corrigi nequit, aut ſi illa fruſtra ſit, non deërit tibi magiſtratus ſeverius imperium,

perium, quo tumor ille pædagogicus deprimi possit. Vale. Prid. Cal. Ian. 1630.

162.

ARNOLDO BUCHELIO.

Librum istum Cæsaris Vannini, quo me beasti, doctissime Bucheli., per otium à capite ad calcem perlegi, idque eo avidius, quod magnum aliquid polliceri videretur Inscriptio, Amphitheatri Divino-magici, Christiano-physici, & Astrologo-catholici. Quam hæc sunt sesquipedalia & veluti torno elaborata nomina. Inde autoris nomen, qui Iulium Cæsarem appellatione refert, magna expectatione animum meum erexit. Rem quod attinet, ita judico, illum felicius cordatiusque philosophari, quam res sacras asserere. Probanda sibi sumit religionis κεφάλαια [*capita*] sed non iis semper argumentis, quibus ea fulciri fas est. Frigida probatio, tacitæ improbationi vicinior est. Hoc etiam agit, ut paradoxa subinde adstruat, sed addita salutari clausula, *nisi Ecclesia Romana secus statuat*. Hanc toties aggerit, tamque sollicitè, ut suopte judicio videri possit heterodoxa adstruere. Meticulosæ illæ limitationes & cautelæ animi signa sunt sibi male conscii, & subdolè prævaricantis. Turpiter passim adulatur Loyolitis, quos veneratur, non quod diligat, sed timeat. Nec deest tamen quod in scriptore isto probem, dictionis perspicuitatem, orationis facilitatem, & rerum Philosophicarum peritiam non vul-

vulgarem. Ex fide dignis autoribus habeo, illum ipsum Vanninum Tholosæ miserè periisse & atheismi crimine ad flammas damnatum. Summa hæc istorum hominum imprudentia est, quod tales cum sint, sibi solis non sint. Virus enim suum disseminando nulli utiles esse possunt, sibi verò certissimam perniciem creant pestiferam doctrinam propagando. Amstelodamenses Scholam illustrem erigere jam seriò parant, eo consilio, ut dimissos scholis suis trivialibus juvenes Philosophiæ literarumque studiis instrui curent, nec necesse habeant cruda studia & annos consilii expertes in Academiam protrudere. Meam operam in profitenda Philosophia efflagitarunt. Nec denegavi. Quid faciam, mi Bucheli, excarnificor hic continuis prælectionibus, exigui lucri spe, quo tamen hactenus familiam solatus fui. Mores insuper studiosorum & convictorum usque adeò in pejus degenerant, ut non ad scholas sed tabernas ac popinas missi videantur. Ita, quo fata trahunt non invitus sequor. Obsequor Deo vocanti. Iuventutem pro modulo virium præceptis institutisque Philosophiæ ad capessendam Iurisprudentiam, Medicinam, Theologiam præformabo. Reliqua Θεῶ ἐν γόνασι [*Dei in arbitrio*] posita putabo. Vtrum institutum meum sis probaturus, nescio. Non improbant, quotquot de rerum mearum statu propius edocti sunt. Hæc celare te nolui, utpote affectu, consilio, ope mihi antehac probatum. Vale vir humanissime, & qui novus ab integro nascitur annus,

annus, tibi, uxori, familiæque omni feliciter decurrat, benedicente Eo, Cujus nativitatis annum celebramus supra millesimum, sexcentesimum trigesimum primum. Raptim, die qui inter nascentem & denascentem annum medius est.

163.

CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obilissime Myli*,

Satyram istam Tiberinam, oppositam Satyræ, Dii Vestram Fidem, filius tuus legendam mihi tradidit. Hui, quantum inter illas discrimen. Si ullibi, etiam hic verum illud proverbium: Aliter sues, aliter catuli olent. Indigna est illa posterior, in quam quis seriò incurrat. Iudicium dixi pauculis versiculis, quos si ita N. T. visum, Ill. Molino mitte. Iam aliud exponam, majoris momenti. Non ignorat N. T. Senatum Amstelodamensem de erigenda Illustri schola, decrevisse, quo præstructi magis, ac Philosophiæ litterarumque studiis imbuti adolescentes, ad Academiam se conferant. Operam meam in profitendâ Philosophiâ ipsi addixi, uti & in prælegendis historiis D. Vossius. Mihi adscriptum futuri laboris præmium, mille quingenti floreni annui, præter domum. D. Vossio, qui hic stipendio gaudet mille sexcentorum florenorum & insuper emolumentis ducentorum florenorum, auctum stipendium ad bis mille & quingentos florenos, præter domum. Sed metuo, ne D. Vossio litem moveant super hac vocatione D. D. Cura-

Curatores, quo titulo nescio. Sui juris est, nec tam luculentum stipendium hîc expectare habet. Nec sine exemplo est, professorem ex vicino loco aureo hamo invitari. Ingrediemur urbem diversis animorum studiis mirè fluctuantem. Sed non ero unguis, ut ajunt, in ulcere. Placent pacis ac concordiæ studia, nulli ero gravis, intra Philosophiæ cancellos stabo, nec irritabo crabrones. Faxit Deus Opt. Max. ut hæc res nobis, Reip. & Ecclesiæ benè cedat. Cras, Deo volente, Amstelodamum cum uxore proficiscar, ut domum habitationi designatam perlustrem, reversurus die lunæ proximo. Ibit & una Vossius. Ita quo fata trahunt retrahuntque sequendum. In Calendas Maji migrandum erit; nisi quid cadat inter calicem supremaque labra. Scripsit mihi tribus verbis Ex-Hortensius sibi placuisse Catholicum-Reformatum. De filio tuo tecum deliberabo. Statui enim, ubi quid ocii nactus fuero, Hagam excurrere. Hæc obiter. Vale vir nobilissime ac præstantissime, nec me hac fortunâ ita inebriatum puta, ut si quod alicunde adjiciatur rebus meis Corollarium, illud respuendum credam. Vxori filiis ac filiabus plurimam salutem denuncio, quos omnes ac Te præsertim vir amplissime hisce novi anni auspiciis Deo tutelari votis precibusque commodo. Raptim è Musæo 9 Ian. 1631.

In Anti-Satyram Tiberinam.

Litigat Adriacis Tiberis contrarius undis,
Et Satyra dignam seque suosque negat.

Nec

Nec solam se Roma nocens peccare fatetur.
Crimina non hæc sunt nostra, sed orbis, ait.
Ipse Theoninum dentem dum exasperat autor,
Nec satis obscurus, nec satis acer, hebet.
Pagina laxa fluit. nec sat mihi fellis in illa est.
Hoc video vati deesse, fricare nequit.
Degenerat mala Roma iterum. quæ mascula discit
Crimina, jam Satyras scribere dedidicit.

C. B.

164.

IOH. UYTENBOGARDO.

R*Everende vir,*

Omnia in schedula placent, tum discursus ille de spirantibus & non spirantibus, tum libelli colophon. erudite, apposite, ac non sine sale aliquo autori suas artes reponis. Quare noli diutius multorum expectationem morari. Professorum libellum legam, otii plus nactus, & quid sentiam, libere exponam. Excerpta illa Thysio & Walæo fuisse lecta ante & visa mihi retulit Polyander. Negant σοφιστικῶς [*captiose*] sibi visa, quia non singulis. Heri Amstelodamo reversus sum, ubi de commodis mihi ac D. Vossio ædibus dispeximus. Statuerat mecum ire Vossius, sed postero die cum accinctus essem itineri, mutavit sententiam, ac filium natu majorem misit. Scripsi D. Vossium operam suam addixisse Amstelodamensibus. Hæc res Professores nostros, potissimum Theologos anxie habet, qui missis Hagam Magnifico Rectore & Theologo-

logorum uno Curatores incitarunt, uti cœptum negotium interturbent. Vocatus Hagam ipſorum mandato Voſſius, per literas à Syndico noſtro juſſu Curatorum exaratas, & quidem imperioſe ſatis: ſumma literarum eſt: ne ulterius ſe niſi conſciis Curatoribus Amſtelodamenſibus obſtringat. Omnem lapidem movebunt, ut virum iſtum retineant, non quod ipſi bene velint, oderunt enim, verum ut Amſtelodamenſibus adverſentur, & optima procerum iſtius urbis conſilia eludant. Voſſio firmandus animus per D. Beaumontium, Reigersbergium, etiam N. Mylium. Cum ipſis libebat exauctorarunt virum, Collegio ejectum ignominioſe habuerunt: convictores uti aleret; privatim, quos vellet, inſtitueret, interdixerunt: Synodicorum inſuper rabiei ac tyrannidi objectus linguæ ac calamo cataſtas injici paſſus eſt. Cur non & illi integrum erit, rebus ſuis conſulere? præſertim cum nullis promiſſis ipſis obſtrictus ſit. Animis opus eſt, & pectore firmo. Hoc agunt & agent, ut conſilium de Schola iſta Illuſtri prorſus evertant. Metuunt, ne ſi in illam urbem transmigret, ipſorum opera aliquando utantur Remonſtrantes. Neſcio, quæ non Eccleſiæ fulmina ipſi minentur. At fruſtra, ſi modo ipſe ſibi conſtet, nec Amſtelodamenſes deſerat. Si fecerit, pœnitebit ipſum facti. Hæc argumenta, aliaque ipſi objicite. Eſt jam Hagæ. Omnis mora in damno eſt. Delegati Amſtelodamenſium monendi, ne animum deſpondeant. Primos impetus ubi fortiter

ſuſtinuerint, languebunt ſequentes. Si quid ad hoc negotium conſilio tuo conferre poſſis, confer. Verſus iſtos in Fr. Iunii Epitaphio notatos ſilentio præteri. nec enim iis quæ ſcripſeram ex aliorum relatu prorſus fido. Editionem enim, quam quæſivi, mihi comparare non poſſum. Immoderatius Catechiſmum Catholicum Reformatum commodaſti viro iſti nobili, & laudes iſtas quas in autorem congeris, verecunde amolitur. Notas tuas probo, excepta prima: Nam non ſolum familiaris eſt illa vox Pontificiis, ſed & Brabantici ſoli propria fere in iſto ſenſu. Et diſtinguunt Pontificii inter dogmata fidei, morum & rituum. Hæc raptim. Vale vir ſumme & nos ama, 15 Ian. 1631.

165.

CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obiliſſime Myli*,

Spirant literæ tuæ eundem erga me affectum, quem in literarum ſtudioſos jam olim prolixe effudiſti. Si naturæ tuæ genium ſpectem, & inſitam erga Muſarum alumnos facilitatem, proprietate quadam tibi regimen illud in hac Academia debetur, quo tam glorioſe tot annis functus es. Sæpius Profeſſores iſti, quos reliquos habemus ex publico naufragio, quoties ad familiare cum illis colloquium devenio, in hæc verba erumpunt: Deſideramus Mylium. Ego inter illos poſtremus non ſum, qui per N. T. precium inveni apud eos, qui literas æſtimare didi-

didicerunt. Ex eodem illo tuo affectu provenit, quod libelli istius censuris meis interpolati autorem immodicis laudibus prosequaris. Nec gratiam, nec gloriam ex isto opere aucupor. Bene volo Ecclesiæ Reformatæ & doctrinæ tot martyrum, ac Patriæ Patrum sanguine confirmatæ. Vtinam ex libello illo fructus aliquis redeat ad illos, quos Romanæ Curiæ splendor excœcat. Si ita prudentioribus visum, per me licet, prodeat in lucem. Sed unice cavendum, ne autor publice innotescat. Quæ Utenbogardus annotavit emendavi,excepta prima censura. rationes ob quas retineri malim verba textus Pontificii,ipsi transscripsi. Quicquid sit,levicula illa sunt, nec delere gravabor, si in sententia perstet. Sed an non N. T. consultum putat,uti libellum illum perlustrent & examinent Sylvæducenses Ecclesiastæ? Scio nasutulos illos esse, & rigidiores in Pontificios, cum in hoc negotio prudenti ac circumspecta moderatione opus sit. nihil largiri volent, cum tamen largiendum aliquid sit, ne in omnibus dissentire videamur. Ista enim arte pelliciendi sunt. & quantum indulserit oportet ille Gentium Doctor, cum in has adorandæ & suspiciendæ mansuetudinis, & æquitatis voces prorumperet,se omnibus omnia factum, ut aliquos Christo lucrifaceret. Abunde tamen à nobis cautum, ne cum Christo Belial, cum luce tenebræ permixtæ putentur. Quæ porro agenda sunt prudentiæ Tuæ commito. Ego fœtum expono. Tollat in usus vel suos, vel

publicos, qui volet. Heri Amstelodamo domum reversus sum, ubi mihi ac D. Vossio de ædibus prospectum. Theologi nostri per D. Curatores hoc agunt, ut vocationem Vossii eludant, non quod tantus ejus sit amor, sed ut Amstelodamensibus incommodent. Quæso consiliis tuis præclara Reip. Amstelodamensis cœpta promove. Interest ejus, uti viro isto potiantur. Vale Vir nobiliss. & generosissime, & Barlæum tuum amare perge. Lugd. Bat. 15 Ian. 1631.

166.

IOH. UYTENBOGARDO.

R*Everende vir, ac dilecte in Iesu Christo Frater,*

In Concilio Niceno nullos esse factos Anathematismos verum est, si Canones ipsos xx, authenticos & Græcos spectes, quos videre est libelli hujus pag. 157. Imo nullibi istis Canonibus damnatur Arius. Interim negare non ausim in Confessione Synodi Nicenæ, quæ legitur pag. 182, Ario anathema scriptum esse, uti etiam patet ex iis quæ pag. 162 leguntur, necnon 160. Reformati itaque Doctores distinguunt inter ea, quæ acta sunt in toto Concilio Niceno, & Canones istos xx, politiam Ecclesiasticam concernentes. In prioribus dicunt damnatum Arium, cum ob hujus dogmata potissimum convocata fuerit Synodus. In Canonibus fatentur nullam Arii, aut dogmatum ejus fieri mentionem. Velim tamen . . . . . . ad Epistolam illam Constantini Imperatoris missam ad Alexan-

Alexandrum Episcopum Alexandriæ, & Arium, post turbatas ibidem & in universa Ægypto Arianis controversiis Ecclesias; Reperies eam pag, 62. Iudicat in illa Epistola Imperator Constantinus controversias, ab Alexandro & Ario motas non esse necessarias, sed inanis otii certamotas non esse necessarias, sed inanis otii certationes, nec vulgi auribus credi illas debere, vocat quæstiones argutas & subtiles, &c. Et cum missa hæc sit Epistola per Osium Episcopum Cordubensem, magni tum nominis & doctrinæ virum., verisimile est ab ipso Osio fuisse conceptas. Licet postmodum & ipse & Constantinus Arium damnaverint. Affirmat vir clarissimus amicus noster Osium, post Concilium Nicenum concessisse in partes Arianorum, etiam ipsum Constantinum. Nec probare potest Cyrillum, fuisse primum Anathematizatorem in Concilio Ephesino, quod celebratum fuit ante Chalcedonense, nam in Concilio Gangrensi, licet particulari *, quod antevertit Ephesinum & Chalcedonense, adeoque Cyrilli ætatem, edita sunt Anathemata. Vide Canones, cum adjectis anathematismis.

De loco Iustini mecum sollicitus est. Arbitratur Iustinum Ebionitas...., quos tamen vocat ἐξ ἡμετέρου γένους, [*ex nostro genere*;] quia disputat contra Tryphonem Iudæum, itaque inter professione tenus Christianos refert. Ebionem autem ejusque sententiam damnavit Ignatius in epistola ad Philadelphios, dicens: *Si quis dicat*

* *Gangrense anno* 361. *Ephesinum*, 431. *Chalcedonense*, 451.

dicat unum esse Deum, & confiteatur Iesum Christum, sed eum esse nudum hominem putet, non autem unigenitum Dei Filium, &c. hujusmodi serpens est, fraudem & errorem prædicans in exitium hominum, & est ejusmodi inops sensu, cognomento Ebion. Hæc ex Baronio notavi ad Annum Christi 73,74,75. Refert etiam Irenæus lib. 3. c. 4. Ioannem Apostolum cum in idem cum Ebione balneum venisset, dixisse: *Festinate fratres, egrediamur hinc, ne cadat balneum, & pereamus cum Ebione, qui intus est in balneo, propter ipsius impietatem.* Hæc ibidem Baronius. Consulendi essent ipsi autores. Verum an Iustinus ibidem Ebionitas intelligat, nulla necessitas cogit credere. Antecedentia & consequentia examinanda forent.

Quod ad Catechesin Catholico-Reformatam attinet, non valde laboro, ut edatur, per me licet, ut lateat. Si R. T. consultius putet Sylvæducenses non videre, non repugno. Sed quid si ipsis scribatur, ut legant, & lectum libellum Hagam remittant, & quid de eo sentiant, perscribant. Postea quid facto opus sit deliberabimus. Alias si ipsorum suffragiis editio urgeatur, provocabunt ad Professores, aut Deputatos Synodi, aut ipsam Synodum. Quid suadeas fieri, candidus imperti.

Amstelodamenses non nisi de duobus Professoribus vocandis decrevere. De Iurisconsulto altum adhuc silentium. Qui audeant? Vossius abitu suo perculit Leidenses. Theologi ringuntur. Mota in ipsum tempestas jam pene desæviit.

vit. Responsum Professorum (ignosce) ad prodromum nondum legi. Bis intra paucos dies fui Amstelodami, ut de ædibus mihi ac D. Vossio dispicerem. Prius nobis assignatæ à Senatu & visæ haberi non potuerunt. Iam alias nacti sumus commodas & amplas, *in de Spinhuys-straet.* Meas inhabitavit Syndicus Pauwius, Vossii, quæ ampliores sunt, Iacobus Roelandi. quam dispares Domini. Legam cras, Deo volente, & monebo si quid observavero. Vale Vir prudentissime. 27 Ian. 1631.

167.

EIDEM.

Reverende Vir, & nostrorum μέγα ἕρκος Ἀχαιῶν, [*magnum munimentum Græcorum,*] hoc est, Remonstrantium, habes, quæ obiter in libelli hujus foros conjeci. Quisquiliæ sunt & stipulæ præ auro tuo & argento. Accuratiora per temporis angustiam meditari non potui, quia videbam responsionem tuam carceres mordere. Et præter tria illa argumenta Professorum, nihil est dignum serio examine in chartulis IIII virorum. Ad locum Iustini hæc noto:

1. Remonstrantes eum allegare, ut probent merito se meticulosiores esse in damnandis æternum iis, qui non capiunt aut explicita fide credunt, filium esse ab æterno ex essentia patris per intellectionem genitum: cum ex Iustini dialogo non subobscure colligatur, Ecclesiam cum istis communionem coluisse, qui Christum ψιλὸν ἄν-

θρωπον [*nudum hominem*] dicebant. Argumentationem dico esse à majori ad minus, hoc modo: Si Iustinus cum illis communionem coluit, ergo non peccant qui non audent tales ex albo vitæ expungere.

2. Iustinum intelligere Ebionitas probandum Professoribus. At illi habebant Christum pro puro homine. Esto. Quid vetat etiam in Ecclesia Christianorum fuisse ejus sententiæ homines? At Ebionitæ damnati. Agnosco. Fuerunt enim in aliis pluribus dogmatibus hæretici. Et publica voce Ecclesiæ fuisse damnatos tempore Iustini, aut ante non legi, Doctorum judiciis fateor.

3. Iustinum non intelligere Ebionitas, sic probo I. quia nullibi in suis operibus, (quod sciam) Ebionitarum meminit. II. quia dicit eum qui Christum non demonstrat prius exstitisse, & nasci hominem sustinuisse, in errorem lapsum esse, non autem negare hunc esse Christum illum, in quo cardinem Christianismi ponit. Ergo vult tales reapse Christum illum agnoscere. Quod de Ebionitis non dixerint Professores. III. quia dicit errorem esse, non hæresin, non blasphemiam; videtur in eo esse Iustinus, imo in eo est, ut elevet momentum istius controversiæ. IV. quia illos dicit esse, ex suo genere & ordine, quæ verbo arctiorem necessitudinem & fidei communionem significant, quam eam quæ est nomine tenus, & professione externa Christianismi. Et quanquam cum Iudæo disputet, non propterea sequitur, per illa verba ex nostro genere,

genere, intelligi debere titulo Christianos, cum oppositio inter Iudæos & vere Christianos major sit, quam inter Iudæos & titulo Christianos; cum hi reapse Iudæi & Iudaizantes esse possint. Quod si conjungas, Iustinum illos habere pro sui generis hominibus, & eos Christum illum non negare, re Christianos ipsius judicio describi videas. Pontificios professione, & titulo Christianos esse judicant Professores. sed an dicere iidem ausint, illos Christum non negare? Qui possint; cum in Catechesi Palatina dicantur, Christum reipsa abnegare.

4. Probent Professores apud Iustinum ullibi, ἀπὸ ἡμετέρου γένους [*ex nostrò genere*] significare titulo solum Christianos. Contra, ubicunque de talibus agit in hoc dialogo; aut illos professione Christianos nominat, ut Marcionitas, Valentinianos, Basilidianos, Saturninianos, quos à suis diserte secernit: aut addit, illos professione Christianos doctrinas seductionis spirituum docere, impia & blasphema docere, vid. pag. 196. Edit. Commelinianæ. Tantum abest, ut tales dicat esse sui generis. Firmiter mihi persuadeo, Iustinum intelligere eos, quos pro vere Christianis habuit, professione Christianos ubique perstringit ac damnat.

5. Quam durum & crudum, imo impium foret, Iustinum quamvis cum Iudæo disputantem, Ebionitas, quorum præceptor scribitur Paulum Apostolum calumniis onerasse, Petrum mendaciorum insimulasse, ex parte Iudæum, Essenum,

Nazaræum, Cherinthianum, Carpocratianum, vocasse sui ordinis homines.

6. Non est mirum, Iustinum, eos qui Christum habebant pro puro homine, habuisse pro Ecclesiæ suæ membris, cum & Socratem, & Heraclitum pro Christianis habuerit. Scultetus in Analysi Defensionis Christianorum ad Antoninum Pium Imperatorem, (est ea Iustini) hæc scribit:

Hic objectio alia movetur: Christianos igitur tantum eos esse, qui intra 150 annos vixerint.

Respondet, (Iustinus) non sequitur: quia Christus est primogenitus Dei, quicunque ergo cum illo vivunt, Christiani sunt, ut inter Græcos Socrates, Heraclitus; inter Barbaros, Abram, Elias.

Et in hoc ipso Dialogo, qui inscribitur Tryphon, sic refert Scultetus quæstione tertia:

3. Vtrum salvus futurus est is, qui hæc ita se habere sciens, ad fidem tamen in Christum observationem istorum, (rituum puta & ceremoniarum Mosaicarum, nam de illis proxima egerat quæstione) adjungat, necne?

Respondet: (Iustinus) suo judicio talem servatum iri, modo alios ad Christum ex gentibus conversos in suam sententiam non pertrahat, & opinionem necessitatis non fingat.

Hæc si toleravit Iustinus, quid mirum si & prius illud de Christo puro homine toleraverit.

Hæc raptim. Vale Vir doctissime, & de bonis bene mereri perge. Ipsis Cal. Febr. 1631. summo mane.

168. COR-

168.

CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obilissime Myli*,

Instat octavus Februarii dies Academiæ solennis, quo sceptra ejus in alium deferri solent, ex veteri, uti probè nosti, more. Exhibebuntur Illustrissimo Principi hæc nomina: Franco Burgersdicius, Ottho Heurnius, Ewaldus Screvelius, à Senatu Academico, denominati. Burgersdicius Rectoratu jam defungetur. Eligendus ergo aut D. Heurnius, aut D. Screvelius. Optem ego, & mecum boni complures Rectorem in proximum annum à Principe designari D. Heurnium. Commendant illum parentis sui fama & præclara in Academiam hanc merita, Iohannis inquam, Heurnii, qui Illustrissimo Principi Guielmo, beatæ memoriæ, cum viveret, medicinam sæpius, idque feliciter, fecit. Accedit, quod professoris munere annos jam triginta functus fuerit, nec alium ante se habent tempore priorem. Primarius insuper est Medicæ facultatis & Anatomiæ professor, quam provinciam geminam summa cum laude hactenus sustinuit. Nec desunt viro prudentia, modestia, morum facilitas, doctrina, aliæque ad munus illud requisitæ virtutes. quanquam sciam non defore, qui toti in eo sunt, ut virum optimum, mihique multis nominibus charum, sugillent & deprecient, inter quos non postremus est vir iste tibi amicissimus D. H. cujus invidia, &

non

non dextris artibus, ne quid durius loquar, opprimitur & calcatur. Vtinam, utinam à N. T. hoc impetrare liceat, uti apud Illustris. Principem, penes quem est, Rectoris eligendi potestas, causam ejus agas, & commendatione tua, qua poteris, juves. Benè mereberis de Academia, bonis omnibus, & me. Ipse verò D. Heurnius, cui, nescio quo fato, hæc dignitas hactenus non obtigit, summi hoc ipsum beneficii loco putabit, & peracti operis laudem N. T. ac profusæ in Musarum alumnos humanitati debebit. Sunt & aliæ causæ, ob quas hunc Rectorem velint mitioris ingenii Professores, quas adscribere non est necesse. Vale Vir nobilissime & amplissime, cum uxore & liberis. Filius rectè valet. Circa finem hujus hebdomadis statui excurrere Hagam. Raptim, è Musæo nostro IV Non. Febr. 1631.

169.

IOHANNI UYTENBOGARDO.

R*Everende vir*,

Quæ de Constantino Imperatore, & Osio, post Concilium Nicenum, Arianismum amplexis, scire desideras, jam habe.

Constantinum Imperatorem, extremo vitæ suæ tempore baptizatum fuisse in suburbiis Nicomediæ, refert Eusebius Pamphili lib. 4.c.61, 62. At præerat illis suburbiis, uti & Nicomediæ Eusebius Episcopus Nicomediensis, Arianorum antesignanus & fautor perpetuus. Vnde colli-

colligunt Patres nonnulli, illum, utpote ab Ariano baptizatum, in Arianorum perfidiam & dogmata consensisse.

Hieronymus in Chronico suo ad ultimum annum Imperii Constantini, ita scribit: Constantinus, extremo vitæ suæ tempore ab Eusebio Nicomediensi Episcopo baptizatus, in Arianum dogma declinat, à quo usque in præsens tempus Ecclesiarum rapinæ, & totius orbis secuta est discordia.

Habet eadem fere Isidori Chronicon.

Vide etiam Theodoretum lib. 2, cap. 32.

Baronius ipse consequens hoc admittit, Constantinum in Arianorum perfidia baptizatum, siquidem constet ipsum ab Arianis baptizatum. Verum antecedens hoc negat, & ad loca supra adducta frivole respondet. Nempe, propugnat fabulam veterem de Constantino à Silvestro Papa baptismate tincto.

Vide plura in Baronio, tomo tertio ad Annum Christi 324. Constantini 19. nec non locum egregium Luciferi Calaritani Episcopi, qui lib. 1. pro sancto Athanasio, causam exilii Athanasii, in quod conjectus fuit post Concil. Nicenum, à Constantino, hanc dicit fuisse, quod noluerit esse Arianus. Exstat locus tomo tertio Baronii fol. 445.

De Osio hæc scribit Sulpitius Severus: Osium quoque ab Hispania in eandem perfidiam consensisse, opinio fuit: quod eo mirum atque incredibile videtur, quia omni fere ætatis suæ tem-

tempore constantissimus nostrarum partium, & Nicena Synodus illo auctore confecta habebatur: nisi fatiscente ævo (etenim major centenario fuit, ut S. Hilarius in epistolis refert) deliraverit. Hæc Sulpicius. Hinc & Hilarii querela illa in Osium est, quod sepulcri sui, nempe corporis, nimium amans fuerit.

Meminit & lapsus Osii Sœbadius in libro contra Arianos scripto, de quo mentio est apud S. Hieronymum de Scriptoribus Ecclesiasticis in Sœbadio. Locus est disertus, sed prolixior. Vide Baron. tom. 3. fol. 704. aut videatur, si libet, ipse Hieronymus.

Vigilius Martyr contra Eutych. lib. 5. de ejusdem Osii lapsu, & cum Valente, & Vrsacio conspiratione ita scribit:

Immenso sane luctu, & implacabilibus lamentis prosecuti sunt sancti Patres funus præclarissimi viri, qui cum navem, qua tot tantaque maria navigaret inter Syrtes, scopulos, atque piratas, validis undique adversariis urgentibus ventis, jam ad portum salutis magna gloria perduxisset incolumem, ibi insperato naufragium fecit, universa Catholica Ecclesia expavescente. Ejusmodi Osii plane miserabili casu Catholicus orbis contremuit, concussæque sunt solidissimæ Petræ, &c.

Socrates lib. 2. cap. 26. Eccl. hist. fatetur illum fidei Arianæ consensisse, sed vi compulsum, & tormentis.

Idem scribit Athanasius epistola ad Solitarios.

Digna

Digna lectu ſunt, quæ ex ſua ſententia ſubjungit Baronius, fol. 704.

Superavit (inquit) mea ſententia lapſus Oſii prætenitorum omnium caſum, ſive Origenis, ſive Tertulliani, vel quorumvis aliorum dixeris, &c.

Probat poſtea Baronius fol. 706 & 707. Oſium denuo reſipuiſſe, ſed argumentis ſtramineis prorſus & invalidis.

Ariſtarchus legit reſponſum iſtud Anonymi, dicit ſe non reſponſurum. uti in magnis doloribus fieri ſolet, ſtupet, alii gratulantur vapulanti. Ad componendas controverſias Eccleſiæ Roterodamenſis vocati ſunt Hagam, ut audio, Polyander, Walæus, & de Dieu. D. Vigilantium, ſi Roterodami ſit, velim moneri, uti curet exemplaria aliquot ſcripti Anti-Heynſiani mitti ad I. M. 1631. menſe Februario.

170.

EIDEM.

R*Everende vir*,

De Actis Concilii Niceni à Gelaſio Ciziceno editis, utrum ea genuina ſint nec ne, nondum ex amico noſtro intelligere potui. propius rem expendet excuſſis ſcriniis. Quæ D. Grotius ſcribit, veriſſima ſunt, ſi ſpectes ipſos viginti Canones Nicenos extra omnem dubitationis aleam poſitos. Nullum enim illi habent anathema. Symbolum vero Nicenum prout ab Athanaſio perſcriptum transmiſſumque eſt ad Iovinianum Imperatorem, nullum itidem

itidem anathema additum habet. Verum Pontificii ex Scriptoribus Ecclesiasticis ac Patribus quibusdam plures colligunt Canones Concilii Niceni, necnon Acta alia & Epistolas ejusdem Synodi ad Ecclesiam Alexandrinam,&c.in quibus Anathemata in Arium ingeminantur. Hæc an supposititia omnia sint, non est meum dijudicare. Nam ex Theodoreto lib. 1. cap. 8. video Epistolam Synodi citari supradictam, quæ ἀναθεματίζει. [*exsecratur.*] At Theodoretus iste magnæ est fidei & autoritatis. Salmasii annotationes Plinianæ, sive Solinianæ, hic prostant magno ære, 23, ni fallor, florenis. Legi locum, in quo de Anathematis voce disserit, sed prolixior est, quam ut describi à me possit. Excerpam quædam: hæc ille.

Ἀναθεματίζειν in sacra Scriptura idem volunt significare, diris nempe defigere ac devovere. quod Patres, *Anathematum vinculis innodare & constringere,* sæpe dicunt. Hesychius: ἀνάθεμα ἐπάρατος, ἀκοινώνητος. [*execrandus, à communione segregatus.*] Duas hujus vocis significationes attulit, quarum ultima sola vera est. Qui ἐπάρατον & maledictum hoc nomine intelligi volunt, ἀνάθημα & ἀνάθεμα confundunt, & utrumque pro re dedicata & consecrata accipiunt, &c. Nusquam autem ἀνάθημα apud Græcos in malam partem accipitur: nec illi unquam ἀνάθεμα dixere pro ἀνάθημα. Vt hinc liqueat aliud esse ἀνάθεμα aliud ἀνάθημα, licet contra sentiant viri doctissimi. Re quidem ipsa devotum & maledictum

ledictum hominem significare potest τὸ ἀνάθεμα, sed verbi notio alia est, quæ proprie separatum ac semotum designat, ut ex his verbis Pauli constat Epist. ad Roman. cap. 9. ηὐχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, id est, separatus & alienatus à Christo. Recte itaque Hesychius ἀκοινώνητον [*communione segregatum*] exposuit. Et paulo post:

Hoc proprie ἀνάθεμα, res nempe separata & semota à reliquo corpore & numero, aut ab usu privati alicujus exempta, ut Deo dicaretur. Nec mirabitur tam diversæ esse significationis ἀνάθημα & ἀνάθεμα, qui scribit æque in diversa notione poni τὸ ἀναθεῖναι, & τὸ ἀναθέσθαι. Et post:

Ergo ἀνάθεμα proprie est separatio ac segregatio ab aliquo corpore, & societate. Quâ voce in hoc sensu passim usi sunt post Apostolos antiquæ Ecclesiæ Patres. Idem quippe est τὸ ἀναθεματίζειν & τὸ ἀφορίζειν, [*segregare*,] &c. In plerisque quidem Conciliis ἀναθεματίζεσθαι in solis laicis locum habet, qui ab Ecclesia extorres fiunt. Nam Presbyteri propter idem delictum removebantur tantum ab ordine, & in Ecclesia retinebantur. At in Concilio Gangrensi, tam clericis quam laïcis una pœna infligitur, τὸ ἀνάθεμα. Quod tamen commode exponendum est. Nam ἀνάθεμα *Presbyteri remotionem, & ἀπολείωσιν ab ordine & gradu significat*, Laici *vero* ἀνάθεμα [*abalienationem*] *depulsionem ab Ecclesia.* Et sane qui ab ordinis sui cœtu rejicitur

 ἀνά-

ἀνάθεμα est, ἀπὸ τοῦ κλήρου καὶ τῆς τάξεως, [*à clero & ordine,*] quod & μεταστῆσαι τῆς τάξεως dicitur in Synodo Neocæsariensi: πρεσβύτερος ἐὰν γήμῃ, τῆς τάξεως αὐτὸν μεταστῆσαι. [*Presbyter si duxerit, ordine ipse depellendus.*] Idem porro est ἀναθέσθαι & μεταστῆσαι, ut supra ostendimus. Nihil aliud igitur significat τὸ ἀνάθεμα, quam τὴν ἀπόβλησιν, ἀλλοτρίωσιν, ἀφορισμὸν [*rejectionem, abalienationem, separationem*] ab Ecclesia, & communione fidelium. Nulla prorsum devotionis, aut consecrationis in hac voce significatio, ut persuasum hactenus fuisse video viris doctissimis. Quia vero pro magno malo ducitur extorrem fieri, & exulare ab eo corpore & societate, cujus te cupis esse participem, ex eo vice imprecationis usurpatum est. Vt enim, qui sibi credi volunt aliquid affirmantibus solent dicere, *ne vivam, peream, intestabilis sim, nisi hoc sit*, ita Iudæis & antiquis Christianis solennis in jurejurando formula *anathema sim*, hoc est, à Synagoga & Ecclesia exclusus. Vnde & καταναθεματίζειν sibi tale anathema imprecari. Apud Matth. cap. 26. de Petro Dominum abjurante: τότε ἤρξατο καταναθεματίζειν, καὶ ὀμνύειν. *Anathema sibi ipsi imprecabatur, si hominem vidisset.* Male vertunt: *tunc cœpit seipsum devovere.* Nec melius vulgaris, *tunc cœpit detestari.* Nec recte Erasmus: *execrari.* Sed de eo nos alibi latius. Et paulo post.

Pœna autem non fuit alia delinquentibus in Ecclesia Dei proposita, quam ἀνάθεμα, id est, sepa-

ſeparatio ab Eccleſia, & communione fidelium, &c. Hinc ἀναθεματίζειν pro ligare, & anathematum vinculis conſtringere exponunt, quod extra Eccleſiam pellere ſignificat.

Hæc bona fide ex Plinianis exercitationibus Salmaſii excerpſi. habentur latius & continuata ſerie pag. 1089, 1090, 1091.

Exemplaria adverſus monſtroſum Specimen abunde jam hic proſtant. Iudicant, etiam qui Ariſtarcho amiciſſimi ſunt, illi impoſitam ſilendi neceſſitatem, nec quicquam poſſe ad locum reponi. De replica multi idem judicant. Vt facultati ſapiat nondum reſcire potui. Litem Amſtelodamenſibus movebunt ſuper Schola iſta illuſtri Curatores & Conſules Leidenſes, hiſce Ordinum Comitiis. rem omnem & cœpta tanta everſa volent. Etiam D. Voſſio iterum interdixere, ne ulterius cum Amſtelodamenſibus transigat. Sed quid transigendum ſuperſit, non video. Operam ſuam illis addixit ἁπλῶς. [*ſimpliciter.*] Et perſtat in ſententia. Hierarcha noſter Fabricius in Profeſſores Walæum & Polyandrum aliosque invehitur apud ſuos, quod de negotio Roterodamenſi cum politicis ſententias dixerint. Nihil adhuc de captivis Paſtoribus decretum? aveo ſcire. Raptim, 12 Mart. 1631.

171.

CONSTANTINO HUGENIO.

NE crede, doctissime Hugeni, me gruum more dormire, ut qui ἀνὴρ [*vir*] minimè βȣληφόρος [*consiliarius*] amem εὕδειν παννύχιον. [*dormire per totam noctem.*] Multo minus eo situ dormio, quo Imperatorem mori oportere judicavit Solymæ domitor. Nec enim hanc dormientis posituram ferat, quæ mihi à latere est, cum nec Hectoris Andromache, nec Catonis Portia hanc posituram amaverint, graves alioquin feminæ. Quæ de tribus istis Epigrammatis meis disertè παρατραγῳδεῖς,[*tragice exaggerans addis,*] missa facio. Digna profectò non sunt, ob quæ vel Bellerophon esse velim, aut μάντις κακός. [*vates malus.*] Titivillitia sunt, & antiquum Barlæi tui βρεκέκεκεξ. [*eadem cantilena ranarum more.*] Sed quam tu lepidè ab atomis physicorum ad atomos deflectis poëticas, easque mihi obtrudis, ut Fabium tuum, loquacem satis, exerceas. Age, quia ita vis, sequar. Ad Calendas usque Maji libet tibi & genio obsequi. Vbi in magna ista urbe versari dabitur, grandia me cogitare oportet, inter grandes. Quod si habendi scabiem, qua laborant istic cives, mihi affricuerit Diva Moneta, actum erit de Musis. Atomorum, quos vocas, libros tibi relinquam, dummodo corpora trinæ dimensionis aurea & argentea convasare possim. Sed ne audiat hæc fortuna. Ne mihi, uti Micyllo Luciani-

cianico imponat, cui dives illud & aureum ſomnium abrupit galli cantus. Redeo ad atomos tuas, quarum prima eſt:

Adverte Stoa, verſor in tuo ſacro
Quis liber & non liber, & tamen eſt liber?

Reſpondeo cum Horatio,

Quisnam igiter liber? ſapiens, ſibique imperioſus,
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent,
Reſponſare cupidinibus, &c.

Cum ipſa verò Stoa è Paradoxis Ciceronis, μόνος ὁ Σοφὸς ἐλευθερος, καὶ πᾶς ἄφρων δȣλος. [*ſolus ſapiens liber, & omnis inſipiens ſervus.*] Meam ſententiam ſi vis:

Advertat aulæ cultor & decus grande,
Tu liber & non liber & tamen liber.
Liber parente nata libero proles,
Non liber uni mancipatus Heroi.
Equitumque rurſus jure liber, Hugeni.

Vale Vir ſuaviſſime & chariſſime. 12 Mart. 1631.

172.

C. HUGENIO *trium filiorum patri.*

PAucula hæc ad triumviratum tuum & trium liberorum jus luſi, Hugeni paterrime. Tribus liberis videbantur convenire epigrammata tria, quæ quinque diſtichis decurrunt, ut ea vobis quinque inſcripta videri poſſint. Vide, ut rationalis ſim, qui non ſine ratione verſus tibi annumerem. In numero jam ſtas perfectiſſimo,

ternione videlicet, qui primus principium, medium & finem habet; & Diis pariter hominibusque ſacer eſt. Si acquieſcas, auſpicatum fortè erit. Si exceſſeris, non metuam valde, ne ſit inauſpicatum. Si ratione gererentur Aphrodiſia ſacra, næ ex myrto coronam ferres trium natorum ex ordine pater. Iam non magis hoc naturæ eventu ſapis, quam deſipui ego trium natarum ex ordine pater. Sed loquar ſeria. Det Deus, ne iſti in fatum Curiatiorum adoleſcant, ne Triumvirorum ſocietate Reipubl. graves ſint, neve τρία κάππα κάκιστα [*tria peſſima κ*] imitari velint. Quin potius illos ſua virtus certet tergeminis tollere honoribus, aut ſi contemplativum vitæ genus placeat, diſcant ſcribere verſiculos ſimiles ejus, cujus hoc eſt: *Tres ſumus imbelles numero.* Vale Hugeni dilectiſſime, cum uxore, quæ tecum vivere amet, tecum obeat libens. Lugd. Bat. 20 Mart. 1631.

173.

IOHANNI UYTENBOGARDO.

LIber iſte, quem de Magiſtratus in Eccleſiaſticis jure ſcripſit D. Voſſius Roterodami inter chartas D. Grotii in Curia aſſervatur. Dum enim in viri iſtius ædes involatum fuit ab Harpyis, etiam hunc autoris fœtum ibidem repertum tenebris damnavit publicus furor. Fortè, ſi res tanti fuerit, per Conſulum aliquem repeti poſſet. Interim mitto autoris adverſaria, quæ non difficulter impetravi, ut ſi uſui tibi eſ-

ſe

ſe queant, iis fruaris ad lubitum. Vltimum illud reſponſum, quo Profeſſoribus reſpondiſtis, Meduſæ caput eſt, ad quod rigent, ceu catoche correpti. Nihil culpant, nihil quiritantur. Silent, & quæ apoplecticorum ſigna ſunt pathognomonica, ſenſus omnis & motus expertes ſunt. Nec video, qua apologia fortem illam apoplexiam & ἀφωνίαν [*vocis defectum*] ſolvant. Mihi adeò arriſit iſta replicatio, ut legerim bis. Reſponſiones ad argumenta illa, quibus malè de SS. Triade ſentientes anathemate percuti volunt, aptæ ſunt & nervoſæ. Non es ex eorum ſcriptorum numero, qui eloquentiam levibus & inanibus ſonis corrumpunt. Res graves tractas graviter; levicula ita, ut gravia videri poſſint. Anna, perenna, ex veteri formula. Non alius idoneus magis antagoniſtes Facultati opponi potuit. δύναμιν Θεολογικὴν ἀδύνατον [*facultatem Theologicam omni facultate deſtitutam*] facis & ἀσθενῆ. [*invalidam.*] Decretum illud Ordinum de captivis Paſtoribus non omni ex parte placet. Video quorundam callidis conſiliis moras quæri, usque dum Saturni ac triſtes Dii meridianum noſtrum teneant. Quorſum enim iſta collatio, niſi ut novis declarationibus vexentur miſeri, & in arctum compingantur conſcientiæ eorum, quorum corpora hactenus arctè habitarunt. Vale Vir reverende, & fœcundum concute pectus, 26 Martii, 1631.

174.

EIDEM.

REverende vir,

Hesterno die, cum convivio hic celebriori Doctoris cujusdam interessem, una cum IIII viris, multus mihi fuit variis de rebus cum Walæo sermo, post turbatos, ut fieri solet, mensæ ordines. Tandem obnixe à me petiit, uti ad Ecclesias ipsorum redire velim, humanissime se mecum acturos. Respondi ego: Ordines Generales jam Collationem parare inter captivos Pastores, aliosque Synodicos Gelriæ, ad eam etiam ipsum vocandum; monui & rogavi uti in ea istiusmodi conciliationis viam inirent, quam & ego bona conscientia sequi possem. Ad hæc verba regessit: Non arbitror negotium illud institutæ Collationis successurum, Ordines Gelriæ gravantur huc mittere Deputatos suos, aut eos qui per litteras Ord. General. sunt exciti. Non dubito quin ad ipsum hæc è Gelria perscribantur. Etiam ipsi non usque adeo videbatur arridere hæc Collatio. Addebat: si instituenda sit Collatio, utilius illam institui posse cum Remonstrantium coryphæis ac directoribus. Non sinent illi, ut dicam quod sentio, res illas à Synodis ad istiusmodi conventus devolvi, quales damnavit Synodus Schoonhoviana. Vale Vir doctissime, 29 Mart. 1631.

175. AR-

175.

ARNOLDO BUCHELIO.

IAm ultimum te affabor, Bucheli doctissime, ex illo loco, quem studiis meis facilem primum, mox difficilem expertus fui. Ita eunt res humanæ. Volvimur huc illuc, donec ad terminum illum perveniamus, qui nulli cedit. Ad Calendas Maji hinc abitum paro, Amstelodamum migraturus, ex quieta in turbulentam & negotiosam urbem. Nihil est quod eo me rapiat, præterquam melioris famæ solatium, alioqui plura sunt, quæ me hic detinere possint, eruditorum frequentia, Academica studia, loci amœnitas, assuetudo, aliaque. Si Ultrajectinis illud fuisset institutum, quod jam est Amstelodamensibus, maluissem in vestra urbe vivere, quam inter Mercuriales & quæstuosos homines. Nunc cum impetrari non possit, quod maximè libet, libeat, quod potest. Ego sicuti charam tui memoriam hic habui, ita & eandem servabo alibi. Quin vicinior vobis futurus, humanitatis officiis & studiorum Societate N. T. jungar arctius. Nisi crassus & nebulosus loci aër poëticam vim obtundet, etiam inde interdum expecta otiosæ mentis lusus. Spartam nacti sumus, hæc ornanda lectionibus, scriptis & carminum, si qua nostris debetur, laude. Poëmata mea uno jam opere excudit Elzevirius. Mittam propediem exemplar. Prodiit tandem Sylva-Ducis Heinsii. Sunt qui de obscuritate conquerantur. Ego

ἐπέχω. [*judicium ſuſpendo.*] Iam vale mi Bucheli, & ubi reſcribes per otium, non ad Rheni ſed Amſtelæ accolam literas mitte. Domus mihi obtigit in vico nobili, quem de *Spinſteegh* vocant, in qualem credo Achillem deflexiſſe, cum caſtris Græcorum ſe ſubduxiſſet. Inter Mænadas & Thaidas habito, loco à Philoſophiæ ſtudiis non alieno, nempe ut illas ſapientiores, has meliores reddam. Lugd. Bat. 16 April. 1631.

176.

CONSTANTINO HUGENIO.

CVm literæ tuæ mihi traderentur, Hugeni nobiliſſime, jam Leidam reliqueram, vetus Muſarum mearum hoſpitium. Eam diſcedens apud animum meum ſic allocutus fui:

Leida vale, noſtris ſtatio gratiſſima Muſis,
Iam ſtudiis facilis, jam minus æqua meis.
Leida vale, & multos qui ſe tibi credidit annos,
Iam precor augurio proſperiore juva.
Imus in Amſteliam, ſic fatis volvimur, urbem,
Quoque vocant Procerum vota, Deusque ſequor.
Vivere ſic noſtrum non una ſede morari eſt,
Patria virtuti creditur omne ſolum.

Ipſis Calendis Maji huc appuli, cum uxore & reliquis familiæ meæ conſectariis. aliquot dies in diſponenda ſupellectile periere. quæ cauſa fuit, quod citius non reſponderim à charta & calamo imparatus. Iam

Quæque ſuis ſtant vaſa locis, tabulæque librique,
Et peragunt munus mens pluteusque ſuum.

Ad

Ad docendum omnia hic adhuc imparata. Nec mora in damno erit, contendentibus inter ſe Leidenſibus & Amſtelodamenſibus de Iure publicè hic docendi. Illi Academiarum hoc proprium eſſe volunt, & ſibi privilegio regio conceſſum. Hi inter Scholam illuſtrem, qualem habet Brema, Steinfurtum, Hardervicum, Daventria, & Academiam ſive Scholam privilegiis à ſuprema poteſtate donatam, diſtinguunt, & jure promovendi, immunitates ac ſpecialis fori gratiam, necnon ſtudiorum Univerſitatem Academiæ τὸ εἶναι [*eſſentiam*] dare contendunt. Alterutra pars judicio Curiæ Hollandicæ aut ſtabit aut cadet. Ita viſum Principi. Sed ſtipulati ſunt Amſtelodamenſes, uti intra menſem decidatur quæſtio. Intereà mercantum hic vultibus adſueſcam, & Yam Amſtelamque mihi conciliabo, ne his invitis procedant novi hoſpitis ſtudia. Aliquot poſt me diebus venit huc cum familia omni D. Voſſius, eandem mecum fortunam inter Mercuriales experturus. Faxit ille, qui Sapientiæ omnis ac doctrinæ fons eſt & largitor benignus, ut hæc cœpta nobis ac Reip. huic benè feliciterque cedant. Quod de juvene iſto nobili ſcribis, ita habe. Decretum nobis convictores non alere, præterquam eos, quibus jure naturæ alimoniam debemus, quos Ariſtoteles partes noſtri eſſe dicit, Poëtæ parentum lætas propagines & ἐκφύματα [*germina*] vocant. Si tamen me adoleſcentis commendatiſſimi ingenio obſtetricari poſſe putas, non deëro officio meo, & ſen-

ſentiet commendationis tuæ non leve apud me fuiſſe pondus. Vxor jam per viginti annos culinæ & foco affixa otium divos rogat. Quid, quod planetarius liberorum numerus omnes domus meæ ſtationes occupaverit. Non tam laxis hic tectis habitatur, uti alibi. Ingens hic terræ & artis eſt precium, & quorum cupiditati non ſufficit Univerſum, vix habent, ubi pedes honeſtè tegant, ut cum Hebræis loquar. Leidam meum, hoc eſt Muſarum ſeceſſus, doctorum vultus, ambulacra amœniſſima, & quæ ſunt aliæ urbis iſtius illecebræ, fruſtra hic requiram. Nec tamen ſi cum familia rationes ineam piget ſuſceptæ vocationis. Quicquid hic deſiderabimus, Tu, mi Hugeni, literis, affectu, & honeſta mei recordatione ſupplebis. Vale. 10 Maji, 1631. Amſtelodami.

177.

IOHANNI POLYANDRO.

MItto, vir clariſſime, quod petiiſti, Epigramma in Nuptias tuas ſecundas, & quidem ejus genii, qui Hymenæo convenire putabatur. Captavi ſenſus feſtivos, quia Epithalamium ſcribendum erat, non moroſi argumenti poëmation. Qui Socraticum ſermonem in nuptiis exigunt, ſapere mihi velle videntur, ubi deſipiendum eſt. Illud audeo dicere, ex benevolo erga te ac ſponſam tuam affectu me hæc ſcripſiſſe & ἄνευ δόλου. [*ſincere.*] Arbitrii tui erit, illud aut premere, aut aliorum gratulationibus ſubjungere.

re. Intereà nuptiis tuis fausta omnia ac felicia comprecor, facilem maritam, & nisi prorsus refrixistis, sobolem tantis parentibus dignam Eam si impetraveris, cum Marone canendum tibi erit

Extremum hunc Catharina mihi concede laborem.

Vale Vir doctissime, & ad sponsum παῤῥησιαστικῶς [*libere*] scribenti ignosce. 13 Maji, 1631.

178.

FRANCISCO LEEUWIO.

VIderis ambigere, ornatissime Leeuwi, utrum Amstelodamum sis concessurus ad studiorum mercatum, an alio. Inter tot suadentium ac dissuadentium voces, vix audeo sententiam meam interponere. Nec enim ut Lugdunensem Academiam depreciem, causæ quicquam habeo; nec ut nascentem hanc scholam tibi non commendem. Illa fama, doctorum celebritate, studiorum universitate latè inclaruit. Hæc nostra, Deo laboribus nostris benedicente, incrementa sua in spe habet. Quid, quod de natalibus ejus mota sit controversia, à Curatoribus Academiæ Lugdunensis, qui jus publicè in Hollandia Zelandiaque docendi soli Leidæ deberi contendunt. Expectamus indies responsum Curiæ utriusque, ad quas hæc res spectat. Interea ex amicorum tuorum consilio decerne, quid facto opus sit. Si visum ipsis sit huc te mittere, polliceor non defuturas tibi hic optimas proficiendi occasiones. Nec deëro tibi vel consilio vel opere, qua publicè, qua privatim. Si Mercurium quæ-

quæris, qui viam monstret ad sapientiam, habet illum hæc urbs velut tutelarem Deum. Qui mercantes fallere docet, nostra opera præstabit, ne fallere velis, verum ut inoffenso tramite conscendas, *Edita doctrina sapientum templa serena.* Vale juvenis doctissime, & pietatem cave ab eruditione, modestiam à gloriæ studio sejungas. Amstelod. 19 Maji, 1631.

179.

PETRO CUNÆO.

Vir clarissime & cognate dilectissime,

Tandem à publico contemptu me vindicarunt Amstelodamenses, & qui privatus plures jam annos transegi, ipsorum beneficio in lucem protractus sum. Migravi felicibus, ut spero, auspiciis in hanc urbem, ubi mercatu compita & fora fervent. Hoc jam agendum nobis, uti Mercurio cum Apolline benè conveniat, & literarum splendore magis splendescat opum fulgor. Ædes nactus sum commodas satis & amplas, loco à turbis & strepitu forensi remoto. In eas hoc Epigramma lusi:

Thaidas & rabidos inter jam versor Orestas,
Et geminum cingunt nomina tanta latus.
Hîc sua dediscunt effrenes ausa puellæ,
Parte alia furiis æstuat aula suis.
Vt magis hæc sapiat, vivant moderatius illæ,
Non poteram poni commodiore loco.
Quas obeat partes Sapiens hîc invenit. illinc
Proximus insanis, proximus inde malis.

Ad

Ad docendum omnia hic imparata repperi. Iam operi ſe accingunt architecti. Locus lectionibus deſignatus Academiam veſtram magnitudine æquat. Intereà feriamur nos, dum oraculum Curiæ Hollandicæ expectatur, utrum nempe fas ſit Amſtelodamenſibus Scholam publicam aperire, nec ne. Poſtero quam appuliſſem die, Prætor urbanus Grootenhuyſius, juſſu ac nomine Conſulum, mihi adventum gratulatus fuit, ut & poſt aliquot dies adventanti D. Voſſio. De te plurimus hic inter Senatores ſermo, omnium ferè vocibus deſignaris. Non loquar explicatius. Hoc, quantum in me erit, agam, ut ſive loco moveri poſſis, ſive non, uberior ſaltem Amſtelodamenſium opera ad te rivulus dimanet. Sed pereat hæc periodus inter nos, quam facile apud Te intimæ admiſſionis amicum extorſit benignior affectus. Petiit à me D. Polyander Epithalamium. nec denegavi. mitto, ut legas, ſed ea lege, ne rideas. Vale Vir clariſſime & amicorum candidiſſime. Vbi Amſtelodamum excurrere lubebit, quod ut lubeat, rogo, cave aliud tectum ſubeas, quam hoc meum. puto enim & amicitiæ & cognationis jure hunc honorem mihi deberi. Idem de uxore ac liberis intellectum volo. qui omnes à me ac uxore mea ſalveant. Amſtelodami, 20 Maji 1631.

179. E I-

180.

EIDEM.

V*Ir clariſſime & cognate dilectiſſime*,

Prodeunt denuò Poëmata mea, ſed typis elegantioribus excuſa, fronte picta, cauda, ut vides, privilegiata, ut jam quantivis videri poſſint. Tibi cum nihil hactenus nugarum mearum negaverim, etiam hoc qualecunque χάρισμα [*donum*] offero: non ut poëticæ artis documentum aliquod apud te deponam, verum ne quod amici officium in me deſideres. Addidi exemplar D. Heynſio inſcriptum, quod velim per occaſionem ipſi exhibeas, aut per filium, ſi mavis, mittas. Nos hic ſupino otio fruimur, uſque adeò, ut inviſa primum deſidia jam placere incipiat. Vobis Academicis hanc felicitatem debemus, qui dum litem movetis Amſtelodamenſibus, nobis minus, ut verum fatear, graves eſtis. Iampridem ſcripſit mihi Nobiliſſimus Mylius, vocatum à DD. Curatoribus Cl. Salmaſium, nec levi id ſe auditione habere: ſed addebat Præſidem Cromhoutium hoc omne ignorare. Id ſi verum eſt, etiam hoc exemplo diſcimus, non Principum ſolummodo, ſed & Doctorum majorem è longinquo reverentiam eſſe. Domeſtica & quæ ad manum ſunt vileſcere ac æſtimari minus. An Vinnius tibi collega obtigit? Ita nuper audivi. Grotii uxor hic aliquot dies commorata cum fratre Reigersbergio quæſtore, jam diſceſſit. At quantis auſis, vir patriæ

patriæ amantiſſime excidimus. qui Flandriam pene totam ſpe devoravimus. Ita molitiones maximas leviſſimis caſibus eludit fortuna, ludum ſuum inſolentem ludere pertinax. Iam hoc agimus, uti æraria noſtra & hoſtium ingentibus impenſis flagellemus, quo hinc inde exhauſtis Inducias extorqueat potentiſſima imperatrix ἀνάγκη. [*neceſſitas.*] Vale vir doctiſſime & chariſſime, uxorem, ſocrum, liberos, etiam ubi occaſio fert D. Vorſtium plurima ſalute imperti. Amſtel. 23 Iun. 1631.

181.

IOH. ISACIO PONTANO.

IAm nuper præclaro illo tuo opere me beaſti, clariſſime Pontane, in quo magnitudinem rerum geſtarum pari induſtria & labore mihi æquaſſe videris. Dignus & Regum favore, qui regibus digna ſcribis, & luci aſſeris res ab hominum memoria remotiſſimas. Nobis non ea ſcribendi vis eſt, nec animus tantis laboribus exantlandis par. *Mihi ſpiritum Latiæ tenuem Camœnæ, Parca non mendax dedit, & malignum ſpernere vulgus.* Aut cum ſerii ſumus, in Philoſophorum dumeta digredimur, & veteris ævi placita meditamur, quid Peripatus, quid Stoa decreverint. Ita ſuis quisque ſtudiis ducimur, aliique laborioſius, alii amœnius ocium ſectamur. Ego nec poſſum nec volo eſſe clitellarius. Quod ut credas, mitto poëmatum meorum novam συλλογήν. [*collectionem.*] Non hic à prima origine, à

 Fron-

Frontonibus aut Canutis res Danicas arceſſo, non regnorum Septentrionalium ortus & occaſus gravi oratione enarro, ſed otioſæ mentis commenta vinculis adſtringo non neceſſariis. Tu, qua es humanitate, munuſculum hoc literarium lubens accipe, & communibus ſtudiis fave. Cenſuram tuam non deprecor, ut qui ſcias, poëtis familiare eſſe, dormitare, & ceſpitare, præcipuè ubi per abrupta & ſalebroſa circumducenda eſt oratio. Nos hoc jam agimus, ut naſcentem hanc Scholam adornemus & legum fulcris ſtabiliamus, quem in finem rogo, ut exemplar mihi mittere digneris legum Scholæ veſtræ Harderwicenſis, ut in uſus noſtros transferamus ea, quæ accommoda huic ſcholæ ac reip. videbuntur. Non erit, ut noſtra viciſſim officia aliquando, fruſtra exigas. Vale, 24 Iun. 1631.

182.

LUDOVICO KINSCHOT.

TAntum tibi animi ac fiduciæ eſſe, Ampliſſime Kinſchoti, ut poſt primas nuptias ad ſecundas tranſire audeas, equidem gaudeo. Similis es iis, qui à primo naufragio ſuperſtites, denuò procelloſum mare conſcendunt. Etiam illis, qui equo in acie excuſſi, arrepto alio pugnam reſtaurant. Nec tamen ſine Theologorum exemplo facis, quod facis. Qui tecum quoque huic uni poſſunt ſuccumbere culpæ. Alia fateor mens fuit Veſpaſiano Imperatori, qui ne Tito ac Domitiano filiis novercam ſuperinduceret,

ceret, ſecundas nuptias odiſſe & fugiſſe dicitur. Non deſunt, qui Divum Hieronymum objiciunt, qui multa in ſecundas nuptias, & quidem acriter ſatis, ſuo more, ſcripſit. Verum cum mulieres illa potiſſimum tangat diſputatio, non eſt quod animum tibi expectoret patrum autoritas. Sunt qui ita argutantur: à muliebri ſexu plus caſtitatis & pudoris: à viris plus conſtantiæ & prudentiæ requiri: priorem inſaniam ab ætate eſſe, ab affectu & rerum humanarum imperitia: poſteriorem à conſilio proficiſci, ut affectata videri poſſit, & latam habere culpam. Qui iniquius rigidiusque philoſophantur, ajunt, eos qui ex priore conjugio liberis aucti ad ſecunda vota tranſeunt, manibus ſuis in propriam domum diſſidiorum facem immittere; qui verò lenius, ſecundas nuptias permitti magis, quam probari volunt. Quicquid ſit, Kinſchoti, me judice, nec in divinas nec in humanas leges peccas. Quare cum ſevera Didone agnoſce veteris veſtigia flammæ, quam hominum pectoribus accendit vis ſuperior. Si matrimonii finis eſt liberorum prócreatio, ſi voluptates caſtigari honeſta ratione fas eſt; ſi ſolis eſſe, malum; omnia certè hæc non minus ſecundis quam primis nuptiis, haberi poſſunt. Macte nova virtute. Habes philoſophum patronum. Petis, ut nuptias tuas carmine proſequor, & quidem heroïco; quaſi Æneæ in Turnum irruentis furor deſcribendus eſſet, aut commiſſus cum Hectore Achilles. Itane heroï-

cum esse putas, συνεστιάζειν? [coire?] Puto ego hic socco potius incedendum, quam cothurno. Licet in hæc sua præcepta peccent poëtæ sæpius, & ego peccaverim non semel. Vellem tibi obsequi, sed in novam urbem translatus, sentio id poëtis accidere, quod plantis, quæ in aliud solum translatæ, aut novi aëris insolito appulsu, exarescunt. Et sane poteris sine vate te virum præstare. Non eget classico veteranus, aut flantibus à tergo ventis ipse Æolus. Si qua Aönii liquoris guttula superest, id omne in illud tempus servem oportet, quo victor ad suos redibit Fredericus Princeps. Nisi fortè superis secus videbitur, ne secundis efferamur insolentius. Non desinam tamen absens tibi præcari conjugem facilem, & liberis tuis novercam, sine Maronis epitheto. Vale suavissime Kinschoti, & grande illud Principum monitum à lecto ne alienum puta: σπεῦδε βραδέως. [*festina lente.*] proprid. Cal. Iul. 1631. Amstelod.

183.

HERMANNO CONRINGIO.

ET gaudii pariter & doloris materiam mihi præbuerunt literæ tuæ, Conringi doctissime: Gaudebam, cum de honesta tibi condicione prospectum intelligerem. At dolebam eò tibi abeundum, ubi & corporibus gravis incubat Mars, & conscientiis rigor Ecclesiasticus. Expertus didici, nulla vincula durius premere, quàm quibus generosissima illa animæ vis, qua sapi-

ſapimus, qua Deo vivimus, invita conſtringitur. Corporis compedes & numellas patienter ferat ſapiens, modo animo ſit ſuus nec alterius juris. Quod ſi contrà quam ſentiat, ſentire ſe ſimulet, Phalaridis ſe tauro includi putat, & intus lentè torqueri. Non ignoras mecum, Confeſſionis Auguſtanæ Theologos (paucis exceptis) rigidiſſimos eſſe dogmatum ſuorum exactores. Et tamen partes ſunt ac membra unius Eccleſiæ Chriſtianæ ac Catholicæ. Et ſicubi judicio vel tuo vel meo hic illic fortè aberrent in non neceſſariis ad ſalutem, tolerandos tamen & pro fratribus agnoſcendos arbitror, nec ſecedendum temerè ob iſtiusmodi errores ab illorum Eccleſiis, qui ſe iis junxerint. Scio alium fidelium, alium docentium publicè rationem eſſe, & ab his plura ſcitu neceſſaria exigi, quam creditu, ut vivere inter tuos poſſis privatus, ſine conſcientiæ labe, licet publicè loqui non ita ſit facile. Sed video ab eorum dogmatibus te minus abhorrere, à quibus hic loci vultum avertit cura publica. Ideoque parum tibi præſidii ſolatiique à neglectis deſertisque hominibus polliceri poſſum. Soli Amſtelodamenſes hac parte æquius mecum egere, & veterem morem novo exemplo comprobavere. In aliis Hollandiæ civitatibus quum boni cum malis, duri cum mitioribus, libertas cum ſervitute, moderatio cum immoderatione luctentur, ſpem ejus fortunæ, quam optas, qui tibi facere audeam? De aliis ad hanc Scholam vocandis Profeſſoribus nihil

 decre-

decretum, nec decernetur propediem, cum etiam super hisce ipsis præludiis, & Scholæ initiis litem nobis moverint Leydenses. Tecum delibera, quid facto opus sit. Si non ferant res tuæ, ut diutius hic subsistas, omnino suaserim, ut oblatam condicionem accipias, modo salva possis conscientia. Ea invita quicquam te aggredi nolim. De cætero Deum Opt. Max. rogo, ut eam tibi porrò mentem inspiret, quæ Ecclesiæ Christianæ mirum in modum discerptæ pergat condolere, & de remediis tantorum malorum audeat cogitare. Horum nullum æquè conveniens, ac illud, quod præ manibus habes de Articulis fidei ad salutem necessariis. Spartam tibi elegisti, hanc orna. Ita tibi ac studiis tuis benedicat ille, cujus causam illo opere agis. Vale, 3 Iul. 1631.

184.

SIMONI EPISCOPIO.

VIrum istum consularem, clarissime Episcopi, probè novi & probum. Primos pueritiæ annos cum illo transegi, ea in urbe, quæ ad Helium ostium sita est, cui animi mei culturam omnem debeo, & sementem ejus, quam nunc refero, messis. Schola nostra lentis passibus procedit, tum ob operariorum negligentiam, tum ob litem à Leidensibus illi motam. Hæc cum Curiæ arbitrio permissa sit, expectamus verbum irrevocabile. Interea ociamur & feriamur, & mercantium vultibus adsuescimus. Mirum, quanto

to hic fastu incedant Phryxææ istæ oves. Vix meus sum, quoties Pelopas istos adspecto & Midas, grandesque gradum grandire Lucullos. Non sola scientia inflat. Etiam splendidioris luti possessor quantivis se precii putat, prout turgent loculi, turgent isti terræ filii, & cornua sumunt. quod noto, ne me temere scripsisse putes, me mercantium vultibus adsuescere. Iuvenem, quem mihi commendas, quod attinet, hoc te scire volo, nullos me in convictum meum studiosos posthac recepturum. Vxor convictorum quotidianis molestiis Leidæ attrita otium divos rogat. Etiam ædium ea hic est ratio, ut pluribus alendis minus idoneæ sint. Scholæ nostræ fama jam Suecos aliquot & Polonos nobiles huc excivit. Aderunt & aliunde alii, ubi lectionum fiet initium. Privatim docere occæpi. sed ex Cathararum genere adsunt pauci. Cavent à nobis, tanquam ab ulcere. Audio denuo à Synodicis nova fulmina in vestri ordinis homines cudi, quibus in vos arment Ioves ὑψιβρεμέτας, τὰ ὑπέρτατα δώματα ἔχοντας. [*ex alto tonantes, & summa tenentes domicilia.*] Ergo si tauri essetis, evaderetis sine noxa. Vale. 12 Iul. 1631.

185.

IOH. UYTENBOGARDO.

INgenti me gaudio perfudit, clarissime Uytenbogarde, allatum ad nos de liberatis captivis nuncium. Bene habet, tandem luci ac libertati pristinæ restitutos lucis ac libertatis Euangeli-

cæ præcones. Quod à Procerum patriæ noſtræ facilitate impetrari non potuit, ab ingenio tandem impetravere. Et hoc recte. Libertatem juris naturalis eſſe perhibent Iuriſconſulti. Illi ergo ſtudere fas eſt, quotquot naturam ac ſui amorem non exuere. Exceſſere omnes adytis, aut potius carcere, alteri adhuc incluſi, è quo liberationem tantopere optavere Platonici, tantopere ἀνδρῶν ἁπάντων Σωκράτης σοφώτατος. [*omnium hominum ſapientiſſimus Socrates.*] Ex illo humana induſtria erepti ſunt; ex hoc ſola mors eruet, ubi ſummo liberatori viſum. In illum reverti poſſunt, in alterum illum, ubi ſemel exierint, redire non dabitur, captivitatis puta titulo. Ego liberatis, & aëre nobiſcum liberiore fruentibus gratulor, nec futurum ſpero, ut poſthac patria noſtra pergat προδιδόναι. [*prodere.*] Videbaris poſtremis tuis ad me litteris aliquid petere velle, ſi quando tertiam Poëmatum meorum editionem adornarem. Fac ſciam, quid velis. Nihil eſt quod tui cauſa, & non ſuſcipere libenter, & perficere cupiam. Voluiſſem in iis meminiſſe Herois iſtius, cujus ſanguine ferrum irrubuit, necnon tui & aliorum. ſed non licuit, quoad Leidæ mihi vivendum fuit. Optime novi, quid officii mei ſit. ſed alibi metus, alibi muneris ratio prohibent facere, alias facienda. Vale Vir clariſſime & prudentiſſime, cum uxore & familia. Amſtelod. 24 Iul. 1631.

In

In liberationem Captivorum Remonstrantium.

QVos tristes tenebræ, formidatique penates,
Ferratæque diu detinuere seræ,
Absolvit nox una viros. Sic, victa dolore,
Ipsa sibi pietas repperit arte viam.
Et quod non potuit precibus, jam perficit astu,
Fortunæ vindex ingeniosa suæ.
Claudite Idumæi vastâ sacra funera petrâ,
Et tumulum armiferis cingite militibus.
Claudite vos Christo famulantia nomina Belgæ.
Et captos totis cingite fluminibus.
Nil agitis. cessere duci custosque, foresque.
Iam famulis, illo vindice, claustra patent.

186.

THEODORO SCHREVELIO.

LIteras tuas una cum Poëmate mihi tradidit Martialis quondam editor Lentulus. libet hac periphrasi communem nostrum amicum designare, ut in curandis etiam tuis eum lentum fuisse scias. Quas enim ad me exaravisti 30 Iunii, mihi traditæ sunt 25 Iulii. Ipsius ergo negligentia factum, ut suavissimis tuis Elegis tam diu caruerim, quorum lectione visus fui mihi non solum juvenescere, alter veluti Phaon, verum propius tibi jungi, & totus intra pectus tuum recondi. Vis judicium feram de carmine, de autore, de utroque? Illud acrior tuus erga me amor fecundo pectore extudit, expolivit eruditio sin-

gularis, ut non alio ore Veneres omnes, Gratiæque loqui possent. Merum ubique mel & ambrosia. nullibi non favos reperio & stipatas nectare cellas. Non amicos suos cordatius absens Naso, non abeuntem Virgilium magis sollicite Horatius, aut Messalam suum blandius allocutus fuit Tibullus. Expedit vel hoc nomine abiisse me, ut tam rotundum tibi & numerosum carmen impararet dolor. Magnum aliquid & excellens parturit affectus, ubi cum ingenio & bona mente in gratiam redierit. Felicius parere solent matres, cum partus dolores ingravescunt. Nec aliter poëtæ, affectu vel amoris vel iræ commotiores, præstantius enituntur carmen. Accidit & hoc tibi, mi Schreveli, absentis amici impatientiâ. Elegos istos impetu fudisti, in quibus disertior es, ubi doles; erectior, ubi querelas iteras, & vitæ inter nos hactenus suaviter & honestè actæ imaginem depingis. Et nescio, an non obductam penè cicatricem refricueris. Sane commovisti me non parum, & Leidæ novum desiderium concitavit tragicum illud tuum, & crebris singultibus repetitum, vale. Delectas amicum tuum, & luctu imples: præsentem te mihi ostendis, interim absens immoderatius laudas, omnium illaudatissimum: gratularis meliori sorte aucto, & juxta à te divulsum doles. quas ipsas ἀντιφάσεις [*contradictiones*] facile conciliabit, idem ille, qui eas dictavit, amor. Sciet posteritas, si forte ad hanc seculi favore pervenient nostra, quanto alter alterum amore dilexerimus,

qua

qua fide, concordia, facilitate una vixerimus, etiam ringentibus iis, quibus ob amicitiam noſtram & quotidianam familiaritatem oculi doluerunt. Expectas, ut per ferias caniculares ad vos excurram. ſed qui audeam, cum hactenus fuerim deſidiæ Profeſſor, nec ullo adhuc merito me Reip. huic probaverim. Glorioſius ad ſuos reverti ſolent Duces, ubi aliquid indole ſua dignum dederint. Etiam me forte tibi gratiorem ſtitero, ubi non nomine ſolum, ſed re Profeſſorem compellabitis. Tu potius feriis vindemialibus, quæ veſtræ ſunt, huc gradum accelera. Præmonitus de adventu occurram venienti ad eum locum, ubi Harlemenſes tui jus dicunt, ubi ſcaphæ terras trajiciunt, & ſaltum faciunt. Vale Vir doctiſſime & amiciſſime, uxorem liberosque plurima imperti ſalute. Etiam D. Profeſſorem Heurnium, Doctorem Delmanhorſtium, D. Altena collegam tuum, aliosque Pomeridianæ ſectæ viros, ſaluta. Amſtelod. 26 Iul. 1631.

187.

IACOBO PETITIO.

DVplex tuum munus, anni primitias, accepi Petiti dilectiſſime; alterum meo, alterum uxoris meæ palato, delitias fecit. Videris annuo aliquo tributo, ac veluti emphyteuſi veterem amicitiam obſignare, ne ejus forte oblivio ſubeat. Lætor autem præſentis tuæ benignitatis cauſam προκαταρχικὴν [*inchoantem*] fuiſſe felicem uxoris tuæ partum, quæ dum filium effudit,

dit,

dit, tu liberale tuum pectus effundis. Sic disco verum esse, quod Scholastici ajunt, omne bonum esse effusivum sui. Filioli tui natalibus ea comprecor, quæ & optare & sperare fas est. Ne verum sit in illo, quod canit Horatius, *Ætas parentum pejor avis tulit, Progeniem vitiosiorem.* Nec sinat Deus, ut aliquando tibi extorqueat illum Homeri versiculum, quem Augusto extorsit malè adoptatus Agrippa:

Αἴθ᾽ ὄφελον ἄγαμός τε μένειν, ἄγονός τ᾽ ἀπολέσθαι.

O utinam cœlebs vixissem orbusque perissem.

Quin potius in familiæ tuæ, ac parentum solatium pariter & subsidium adolescat. Si parentem refert ea corporis parte, qua mas est, uti minus graviter scribis, referat aliquando eundem ea quoque parte, qua Philosophatus olim es, cum Iustitiæ causam publicè cum laude assereres; referat ea parte, quæ probitate, morum candore, facilitate, humanitate, aliisque virtutibus optimorum virorum albo te inscripsit. Talis ut fiat non sola dabit natura, quæ ex propagatione sperari potest indoles, verum ad naturæ benignitatem si accesserit sollicita educatio, præclarum aliquid & excellens expectare dabitur. Non hæc scribo, ut te officii tui commonefaciam, verum ne officio meo non satisfaciam. Philosophi est docere tum ea quæ scire, tum quæ agere oportet. Puerperam tuam jam afflictam (& hoc à Philosophia minimè alienum puta monitum) verbis mellitissimis & basiolis suavissimis subinde recrea. Pelias hasta es

mi

mi Petiti, quæ vulnus infligit idemque ſanat. Vale & uxori meo nomine bona verba dicas. 11 Auguſt. 1631.

188.

ABRAHAMO DOMINICI LEEUWARTIO.

LÆtiorem cataſtrophen exſpectaveram iſtius actus, quem coram ſpectavimus. Verum aliter viſum illi, cujus arbitrio res vitæ ac mortis geruntur. Poſt abitum tuum viſus mihi fui triſtes exequias filioli tui, etiam trans mare, proſequi. Adeò me affecit pueruli calamitas. Quam dum cogito, indignor naturæ, quæ ea lege nos naſci voluit, ut exquiſitiſſimis modis cruciaret. Alium tumeſcentes in abdomine aquæ, alium nata in ipſis viſceribus animalia, alium flagrantes febrium faces exſtinguunt. Attamen inter tot moriendi genera, nullum aliud à Deo deprecor ardentius, quam quod à calculo eſt. Cujus doloribus dicendis, quæ par oratio inveniri poteſt? Filiolo tuo bene eſt. Si convaluiſſet, potuiſſet eidem malo denuo implicari. Ita ſpem metumque inter ſenſiſſes longe te citra vota tua ſtare. Brevi epigrammate ejus fatum ploravi. Grandia loqui non potui, quia de puero ſermo erat. Tu boni conſule, & fruere memoria prolis nuper afflictiſſimæ, nunc beatiſſimæ. Vale. 10 Aug. 1631.

SI-

189.

SIMONI EPISCOPIO.

ADhuc inexorabiles ſumus uterque, Epiſcopi clariſſime, ego & uxor. Licet meam citius pertinaciam, quam illius expugnaveris. Quod ſi quam maximè vellem convictoribus ædes meas aperire, non niſi duobus locus eſſet. Qui numerus plus diſpendii, quam compendii afferret rebus meis. Alias cauſas jam non repetam, nec arceſſam altius. Quamobrem rogo, ne ulterius facundiam tuam explices, & de arietibus cogites, quibus impetas Capitoli immobile ſaxum. Fortè proximis Calendis Maji, ubi ædes ampliores nacti erimus, cum illis conſilium mutabimus. Interea promovendis ſtudiis juvenis iſtius, quem commendas, non deero, qua publice, qua privàtim. A Comitiis Ordd. proximis, Epiſcopi clariſſime, nihil cauſæ communi metuo. Ingens erit malacia, ubi Amſtelodamenſes cordatius loqui in animum inducent. Audio hic decretum eſſe, ne poſthac Edicta illa in Remonſtrantes rata habeantur, aut executioni mandentur. Hæc turbis, odiiſque materiam præbere, & facem diſſidiorum motibus novis accendere. Ita futurum ſpero, ut idem ille, qui fluctus hoſce aliquando movit, Neptunus, eoſdem tridenti ſuo componat, & Æolios fratres in ordinem cogat. Vale Vir clariſſime & doctiſſime. Vxorem, D. Couwenhovium aliosque amicos & collegas meo nomine ſaluta. Raptim 10 Sept. 1631. Amſtelod.

A N-

190.

ANTONIO OETGENS VAN WAVEREN.

A*Mplissime vir*,

Gratulor te cum legationis tuæ sociis incolumem in Stormariorum metropolim appulisse, quo Federatorum Ordinum jussis destinabaris. Faxit Deus, ut pericula terræ marisve emensus talis ad nos redeas, qualis abivisti. Nec enim istiusmodi tibicine Respublica, nec Mecœnate nascens Schola carere possit. Illud miror, adeo te studiorum cura affici, ut etiam extra patriam positus, eam nondum deponas, & de iis benè mereri studeas, qui alibi nati apud nostrates eruditionis incrementa sperant. Quæ rogatu amplis. viri N. Gernertsii Syndici Hamburgensis petis, æquissima sunt. Professorum Leydensium nemo est, qui studiosos in convictum recipiat. Civium nemo non, & hi plebei ferè omnes, nullo salubrioris scientiæ succo tincti. Quæ de Germaniæ porro rebus scribis, non iniquis hic auribus excepimus. Maximis successibus bellum gerit Suecus, & seculi sui spem superat invictissimus Rex, in cujus magnitudine constituenda virtus cum fortuna decertare videtur. Nec tamen, qui quorundam mos est, triumphum Regi decernere ausim. Aliud est prælio superiorem esse, aliud bello. Acuit sæpe fortitudinem desperatio, & animos resumunt, quorum infamiæ comes it ruinæ metus. Austriacorum consilia uti lentiora sunt, ita & certiora.

Nec

Nec nos hic infeliciter pugnavimus, intercepta hostium classe, quam malis avibus duxit Iohannes Nassovicus. Illam victoriam versibus celebravi, quorum exemplar mitto. Vale Vir amplissime & humanissime. Amstelod. 20 Octob. 1631.

191.

PETRO CUNÆO.

VAlde me perculit casus optimi juvenis Thomæ Honerdi, utriusque nostrûm amici, quem apud Genuates in sacras manus incidisse scribis. Monstrum illud S. Inquisitionis nocte volat, cœli medio, & quot corpore plumæ, tot vigiles oculi subter. Non dubito, quin famuli scelere ac perfidia delatus fuerit. Nam qua est ætate & prudentia, ignorare non potuit peregrinantibus ἐχεμυθίαν [*silentium*] convenire. Evadet tandem, sed non sine impensis & parentum dispendio. Eandem aliquando sortem expertus fuit Dominus van Loo, importunè, cum illic esset, facundus. Non inconsultum arbitrarer, si literas D. Heynsius det ad Holsteinium præfectum Bibliothecæ Vaticanæ, ut si forte Romam abducendus sit, pro Honerdo intercedat. Solent namque istiusmodi negotia felicius sæpe confici privatis intercessionibus, quam Principum; qui in partibus sunt. Sensit hoc Realius noster, cum Viennæ detineretur, cui Ordinum imperiosiores literæ nocuere, profuere verò quam maximè Catholicorum quorundam

rundam Amſtelodamenſium ad patres Ieſuitas familiares literæ. Scripſit mihi Hamburgo ampliſſ. noſter Conſul A. Oetgens, Germaniam univerſam ad nuperam regis Suecorum victoriam contremere, & Erphordiam jam, Thuringiæ metropolim, occupaſſe. Tillius exercitus reliquias colligere dicitur ad Viſurgim. Hamburgenſes, dum incerta belli cogitant, Cæſari magis quam Sueco favent. Regem parva primum, & exigua militum manu molientem contemſit Cæſar; jam majora molientis impetum vix ſuſtinet. Duos iſtos Soles Guſtavum & Ferdinandum non fert Germania. cedendum erit alterutri vel armis vel fato. Vale amiciſſime & tuos ſaluta. 1 Nov. 1631.

192.

EIDEM.

Vir ampliſſime, cognate dilectiſſime,

Vidimus hic maledicum iſtud carmen I. Weſterburchii, Aretalogi Dordraceni, adjectum Theſibus Polyandræis, quo non ſolum in Remonſtrantes, vulgi hactenus fabulam, verum etiam in Rectores hujus urbis impudentius debacchatur. Scio hic lectum eſſe in Conſeſſu Conſulum noſtrorum. Qui non tam præconis iſtius audaciam mirantur, quam quod ſcripta iſtiusmodi theſibus ſuis ſubjungant Theologi veſtri, quin & valvis Academicis affigi ſinant. Forte & hoc Perſeverantiæ ſanctorum κειμήλιον [*indicium*] eſſe putant, τὰς δόξας βλασφημεῖν.

μεῖν. [*dignitatibus maledicere.*] Non deerunt hic poëtæ; qui carmen iſtud ſimili perfricabunt ſale. Qui ſapiet, abſtinebit à contactu. Grotium noſtrum appuliſſe non ignoras. In illum novis animis inſurrecturi videntur, quibus ægrè eſt hic conſpici hominem, cauſæ innocentia & invidendis virtutibus ſubnixum. Neſcio tamen, an rebus ſuis vir prudentiſſimus benè conſulat, quod Gallia deſerta, in qua maximum eſt ejus precium, hic ſe hoſtium ſuorum furori & invidiæ denuò objiciat. Interim benè ominor, & poſt tempeſtatem ſpero affore alcyonia. Iam in procinctu eſt, uti de Schola noſtra pronunciet Curia. Quanquam ea res me minus ſollicitum habeat, quam collegam meum. Scribit ex Anglia Voſſii filius, illic militem conſcribi Regi Suecorum in ſubſidium. Is pergit ἀριστεύειν, [*bene rem gerere,*] & Epiſcopali mitra ab Herbipolenſibus donatus, ad Auguſti exemplum, Imperatorem ſimul & Pontificem aget. Tempus eſt, uti ſua convaſare incipiat Palatinus, & de repetendo Palatinatu cogitet. Vides quam benè de rebus communibus & ſalute publica ſperem. Affinem tuum Zeiſtium hac veſpera apud me in cœna detinui, nec paſſus fui eum ſine meis ad Te litteris abire. Vale Vir clariſſime & chariſſime. Vxorem, ſocrum, liberos ſalute. Amſtelod. 15 Nov. 1631.

193. IA-

193.

IACOBO NIENDALIO.

D*Octissime Niendali*,

Cœpit non leve tui esse apud me precium, cum disticha illa pauca fortè legerem, quæ Itinerario D. Erpenii præfixisti. Videbantur mihi sapere erectius ingenium, nec carere acumine ac genio, quem in Poëtis quam pluribus desideramus. Itaque judicavi jam tum, si studium hoc excolere diligentius animus tibi esset, præclarum aliquid te ac dignum tua indole scripturum. Nec fefellit me mea divinatio. Scaldis tuus devictus fidem facit, nihil de te sperari posse, quod non spem superet. Ostendisti illo poëmate, nec à poëtica inventione te destitui, nec à dictione, nec à gravibus istis sonis, quos Epicum carmen exigit. Perge isto pede, & summorum poëtarum, quos prisca ætas tulit, vestigiis insiste. Illos postquam admirari cœpi, senti me non parum in istis studiis profecisse. Ego jam canendo fessus barbiton ad Palladis ædem suspendi. Tu prodi in theatrum & emerito succede novus vates. Argumentum suppeditabit Patria, Princeps, & felicitatis publicæ privatæque donator Deus. Vale Niendali doctissime & humanissime. Amst. 20 Nov. 1631.

194.

PETRO CUNÆO.

IAm vidisses me, virorum doctissime, & cognatorum charissime, nisi ex relatu, nescio

 cujus,

cujus, intellexiſſem, apud vos eſſe Avunculum tuum D. Regemorterum, qui cum venire non ſoleat ſine appendicibus & apparatu, nolui familiæ tuæ numerum hoc tempore augere. Præſertim, cum & hyemis inclementia & uxoris tuæ ac meæ non diſpar condicio idem mihi, quod tibi, ſuaſerint. Verebar inſuper, ne dum apud vos ſum, Curia fortè contra nos pronunciaret, & ſic ludibrium quibusdam veſtrûm deberem. Vt verum fatear, jam me Leidæ deſiderium capit, & tui præſertim, quem inter amicos complures habui non uno nomine primum. Non poterit ſermonibus noſtris deeſſe materies, ſive lætam, ſive non omnino lætam voles. Nec enim prorſus ex voto bonorum eunt res publicæ, nec prorſus præter votum. Senatus noſter Scholaſtica jam ſe lite expedivit. Supereſt alia, quæ longius Syrma trahit, propter illos ἑλκεσιπέπλους, [*longa trahentes pallia*,] ſi Troadum epitheto alludere liceat, ad Calchantes noſtros. Nempe expectamus indies, uti in Presbyterio locum ſibi eligant illi, qui apud nos Moſen repræſentant, quem libri tui titulus, optimo exemplo, Aaroni ſocium facit. Hoc ſi ferrent Eccleſiaſtæ Amſtelodamenſes, poſſet ſine motibus res hæc abire. Quia Aaronis mentionem feci, libet referre quorundam anxiam nimis ſubtilitatem. Quiritantur Moſen in titulo libri tui à ſiniſtris ſtare, Aaronem à dextris, ac ſi huic primæ, illi ſecundæ in populo Dei partes tribuerentur. Sed hæc non ſunt curæ Hippoclidi.

Interim

Interim gaudeo Curiæ utriusque Senatores Amſtelodamenſium inſtitutum probaſſe. Minus invidiæ ac quærimoniis obnoxium eſſe ſolet, quicquid à potentioribus jure geritur. Peripatus noſtra propediem ſuâ formâ ſpectabitur. Erectus eſt ſuggeſtus, expectatur doctor. Lectionum initium fiet, ut opinor, ante Calend. Febr. ſub Conſulum, quos præſente anno habuimus, auſpiciis. Vtinam illud Scholæ huic decus afferre poſſem, quale afferri à Profeſſore par eſt. Annitar pro virili. Nec deerit laboribus meis ſummum Numen. Libros tuos de Republ. Hebræorum, ut omnia tua, exoſculatus ſum. Magnum illorum hic apud non vulgariter doctos precium eſt, tum ob obſervationes Thalmudicas, quas apud ipſos autores legere cujusvis non eſt, tum ob dictionis Romanæ, qua omnibus hujus ſeculi doctis præcellis, puritatem. Ego, quæ Philoſophorum pulpam ſapient, hac æſtate, ſi Deus ſiverit, reponam. Libros meos de Sceptica Philoſophia, oppoſitos libris tribus Pyrrhoniarum Hypotypoſeon Sexti Empirici, magnam partem abſolvi. Si trimeſtre adhuc feriari licuiſſet, potuiſſem abſolvere. Sed nolim hæc alios ſcire, ne videar aliquando, operis minus eruditi expectatione, vos detinuiſſe. Vale Virorum ſumme, & domeſticis omnibus ſalutem imperti. Tua feliciter pariat, nec mea infelicius. Si Imperatores eſſemus, ſat multis munimentis inſiſteremus. Amſtel. 28 Dec. 1631.

195.

EIDEM.

BInas tuas literas accepi, Cognatorum chariſſime, & celeberrime, quarum prioribus adjunxeras pyxidem unguentariam. pro quo munere gratias tibi agit uxor & uxoris maritus, quem non potes non noſſe. Illa jam meliuſculè habet, poſtquam ἀπόστημα [*apoſtema*] aperuit chirurgi novacula. Dolendum profectò facilem iſtum ſexum tam difficili, ac crudeli egere curatione. Quid facias? ex primæ matris transgreſſione, hæc matribus noſtris incumbit calamitas, ut etiam de illis verum ſit dicere, πολλάκι γὰρ ξυμπᾶσα πόλις, &c. [*ſæpe enim tota civitas.*] Infans; Iacobus nomine, athleticè valet, & nocturnis clamoribus ædes meas implet. totum diem ſtertit, ſecurus quid Tiridaten terreat. Diviſum imperium habet cum reliquis mortalibus, qui noctu dormiunt, de die vigilant. Miſi nuperrime tibi per Doctorem Tollium exemplaria orationis meæ incompacta, quod inofficioſum officium rogo boni conſulas. Feſtinabat ad vos amicus iſte, itaque dabam illi, prout ad manum erat, ſine veſte Dianam, oblitus & officii mei & honoris veſtri. Lis Eccleſiaſtica, Senatum inter & Presbyterium hactenus exagitata, ex voto Magiſtratus compoſita eſt, intervenientibus Synodi Delegatis. Transactum his condicionibus: uti ad Calend. Maji proximas συνεδρίαν [*conſeſſum*] differat Senatus: quæ ſuper hac

re

re acrius ex umbone disceptata fuere ἀμνηςία [*oblivio*] aboleat, præterea ut sententiam dicant Senatus delegati deliberativam, non decisivam; denique ne in Ecclesiastico ordine quicquam benè positum innovetur, & sic hi motus animorum, atque hæc certamina tanta, pulveris exigui jactu compressa quievere. Quam apud vos animosè pro famulo peroraverit Razivillius, intellexi. Ita Agamemnonem allocutus fuit commotior Achilles. Rectoris tibi munus & dignitatem gratulor. Non alius istas magnificentiæ partes obit dignius graviusqué. Rectoratum tibi opto facilem, & qui sine magnis motibus tibi & Academiæ decurrat. Vale Vir clarissime & dilectissime. Vxorem liberosque meo & uxoris nomine saluta. Amstel. 14 Febr. 1632.

196.

EIDEM.

V*Ir clarissime ac cognatorum dilectissime*,

Non sinunt me diutius elinguem esse publica gaudia, quibus luculentam materiem præbuit hæc æstas, sub Principe feliciter forti & prudenter audaci. Iam Musis æger & tristior valedixeram, abdicaveram à me Phœbum, Gratias omnes, & studia ista amœniora, quibus impensius me addictum fuisse profiteor. Verum uti Miltiadis trophæa somnum adimebant Demostheni, ita mihi veternum excutiunt Principis nostri stupendia usus, ac felicissimi successus. Malui balbutire & dissonum epos scribere,

 quam

quam obmutescere, præsertim cum non deessent hic, qui hortabantur, ne grande hoc Reip. nostræ incrementum indictum sinerem. Tentavi itaque veterem cantum, qui si minus placebit exactis ad omnem elegantiam auribus, officio tamen pietatis, & profusioris in Patriam & Principem affectus probari fortè poterit. Voluissem limatius esse, quod scripsi, Poëmation, sed non vacat longius hisce studiis immorari. Πάρεργα [*operis accessiones*] nunc sunt, quæ olim cum otium abunde suppeteret, ἔργα [*opera*] fuere. Quamobrem Areopagitica judicia deprecor, & Minois frontem. Non semper tonat Iuppiter, sed subinde murmurare in nubibus contentus est, nec fulminat semper, sed & leviusculè fulgurat. Quæ amicis inscripsi exemplaria, velim per filium aut ancillam exhiberi, ubi commodum fuerit. Vale Vir clarissime ac præstantissime. Vxori liberisque, D. Heynsio, Vorstio aliisque collegis salutem plurimam uti dicas rogo. Amstel. 1 Sept. 1632.

197.

EIDEM.

Cognatorum clarissime & charissime,

Venerunt ad nos filii tui salvi & incolumes. Exhilarabar ipsorum conspectu, & videbar mihi jam aliquatenus te frui posse. Gaudebat non minus Casparus noster, qui jam animo ad vos cogitabat. Feriæ sunt trivialium Scholarum, & dies hosce aliter quam feriando transigere

gere nefas puerulis videtur. Itaque non est quod operosè efflagites, ut eum Leidam excurrere patiar, quem missurus fuissem ultrò, nec invitatum. Veniet, Deo volente, & cum tuis trigam faciet. Gloriabitur, opinor, se argenteo calamo donatum à Scholarchis, ob benè scribendi peritiam. Princeps noster hactenus urbes expugnavit; jam provincias deditione accipit: Gratulor & faveo egregiis Patriæ successibus. Sed hoc in aurem Tibi dicere ausim: Aut jam debellandus omninò est hostis, & ad pacis conditiones compellendus, aut exhausto ærario debellamur ipsi. *Amici*, dicebat veterum aliquis, *si sic iterum vicerimus, perimus*. Excrescunt in immensum rationes & nomina publica. Bene mecum actum puto, quod pro illis non spoponderim. Viderint προεστῶτες. [*præpositi.*] Nostrûm est animis ac linguis favere. Vale vir clarissime, & uxorem, socrum, liberos & amicos per occasionem saluta. Raptim. Amstelod. 20 Sept. 1632.

198.

ROCHO HONERDO.

ARionem tuum inter æquoreos Deos canentem legi, amplissime Honerde. Ita & Augustum àliquando inter Romanos suos, Apollinis habitu consedisse opinor. Ficto Arioni favit olim mutus piscis,

Qamvis mutus erat, voci favisse putatur
Piscis, Arionia fabula nota lyra.

 At

At ego cantui tuo faveo, non exemplo muti delphinis, sed ejus qui carmini tuo potest εὐφημεῖν, sive linguis favere. Imperii nostri momenta prudentiæque civilis voces, veste involvis poëtica. Prima & summa rerum nostrarum exequeris, & Duces laudas, per quos hactenus inconcussi stetimus. Vtinam hæc intelligere concessissent æquiores Musæ Principi, cujus illa laudi destinasti. Meruit inter astra referri Delphinus Arionis sospitator. Quamobrem nos majore jure te Principum Encomiasten Dîs Superis miscebimus. Arionem citharædum morti subduxit piscis. Tu tenebris & oblivioni longè majora nomina. Videris mihi à senecta vires capere, & à canicie dicendi scribendique vim. Qua ætate in aliis languet vatum furor, in te gliscit. Verè Arionii sunt versus tui, qui non solum doctissimos viros D. Cunæum, Vossiumque affecere, sed & ipsos castrenses Delphinos demulcere queant. Gratias Tibi ago maximas, quod meis quoque auribus istum tuum citharædum indulseris. Qualis sopor fessis in gramine: tale tuum carmen nobis divine poëta. Vale Vir amplissime & doctissime. Salveat à me uxor, & filius mediis elapsus Achivis, Loyolitis volebam dicere. Amstel. 16 Octob. 1632.

199.

PETRO CUNÆO.

C*Ognatorum & doctorum celeberrime*,

Poëma amplissimi Senatoris Honerdi Hagam ad autorem remisi, additis literis, quibus quid de Arione isto sentiam, exposui. Iudicabis mecum & poëtæ ipsum partibus probè defungi, & juxtà viri prudentis. Qui ne summorum Principum illustris memoria exolescat, Patris Auriaci laudes filiorum gloriæ sociat. Vtinam sicut inter æquoreos Deos canens Arion salvus evasit, & in terram expositus fluctibus subductus fuit: etiam Patriæ nostræ aliquando contingat post bellorum tempestates in pacis portu respirare. Omninò mora opus est & belli remissione, ut quassam Reip. navem reficiamus. Audio Æolos contra flare, nec ferre mitem Favonii aut Zephyrorum auram. Vale vir clarissime & amicorum amicissime. 18 Oct. 1632.

200.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

N*Obilissime Haestrechti*,

Scribit Horatius ad Iulium Florum in hæc verba:

Iuli Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius, Augusti privignus scire laboro.

Ego verò non minus scire desidero, quibus terrarum oris degat Haestrechtius meus, vir ad omnia

omnia ſumma natus, & ejus capax fortunæ, cujus nec ipſos heroas pudeat. Scripſiſſem jam pridem. Sed neſcio an Diœceſis te habeat Trajectina, an Brabantia, an Hollandia. Si me ſoſpitem eſſe cupis, fac me certiorem, ubi vivas, quomodo vivas & cum quibus vivas. Te incolumi ſentio mihi quoque vires addi. Cum dubio nuper Marte obſeſſa eſſet Trajectum ad Moſam, familiarius, uti inter amicos fieri ſolet, confabulati ſumus. Iam inclinationem in partes noſtras fecit Mavors, & facta eſt ad Rempublicam noſtram egregia acceſſio iſtius urbis expugnatione. Si dubitas, eximet animo tuo dubitationem omnem hoc meum Poëma, quo Principis noſtri heroïcos auſus executus ſum. Vbi à venatione te recolliges, illud lege. Videbis me non fraudaſſe debitis laudibus illos duces, qui pro rege Hiſpaniarum res præclarè geſſerunt. Didici etiam in hoſte laudandam eſſe virtutem. Quam vellem, ita viſum eſſet ſuperis ac terreſtribus Dìs, uti tandem coëant in pacis, aut induciarum federa Belgicæ populi. Quid expediat, judicare non eſt meum. Supra captum poëtarum ſunt regnorum momenta. Illud tamen audeo eloqui, me præferre tutam pacem pertinaci bello. Vale amiciſſime, & fac videam propediem valetudinis tuæ indices literas. 14 Nov. 1632.

201.

VINCENTIO FABRICIO.

LIteras tuas, doctissime Fabrici, una cum Oratione tua mihi tradidit vir officiosissimus Vichevortius. In literis omnia mihi placent, præter ea, ob quæ me tibi placuisse scribis. Nec enim illa in me agnosco, quæ mihi affingis, nisi fortè tu ea perspicere potes, quæ in aliis potius, quam in me reperias. Quare superlativos tuos, quos in me congeris, amolior, ratus tutius mecum agi, si inter humiles positivos stem. Nam comparativis accenseri non minus odiosum esse nosti. Loquar tecum familiarius. Scribis te Hamburgensem esse. Verûm aut ego vehementer fallor, aut nihil Saxonicum vel Hamburgense sapit tua dictio & scribendi genus. Germania superior, si pleraque ingenia spectos, hodie inferior jure dici possit. Te aliosque excipio, qui soli indole erectiores animos geritis, & inanibus sonis non contenti orationem componitis ad masculas periodos, in quibus nec nervos desideres, nec succum bonæ mentis. Nec est quod febres, catharros aliasque sordes objicias. Optimè à morbis & sordibus sibi cavent, qui istis mederi possunt. Gratulor Leidæ, quæ Encomiasten nacta est etiam inter peregrinos. Debebant lautius haberi, qui tam erudite, tam laute & copiose de Fame publica verba fecerunt. Audio te operam tuam addixisse doctissimo, & mihi amicissimo viro D. Swaer-

D. Swaerdecronio. Non pœnitebit te hujus instituti. Frueris tali viro, quales si omnibus Scholis essent præfecti, uberiorem doctorum sementem referrent Batavi. Amicitiam meam, quam expetis, offero tibi dosi quam maxima, etiam ad libras. Valde hoc munerum genere liberalis sum. Vale Vir amicissime, & me ama. 4 Dec. 1632.

202.

PETRO CUNÆO.

QVanquam quod scribam non habeam, illud tamen scripsisse operæ precium fuerit, me per triduum ex oris ulcusculo laborasse. Adeo ut coactus fuerim à lectionibus abstinere, ut affectæ parti quies esset. Sentiebam loquendo exasperari malum. Convaluit jam per Dei gratiam illa corporis particula, sine qua nobis non licet esse professoribus. Nolui hoc te ignorare, cum indulgens sibi fama exaggerare sæpenumero soleat aliorum mala. At quantus, mi cognate, bellator, quantus heros occidit, morte quidem illustri, sed luctuosa Sueciæ & universo orbi Christiano. Sic Decii occubuere, sic salvo exercitu & clypeo Epaminondas. Nisi de novo exercitus Duce inter Germanos & Suecos conveniat, recuperabit facile amissa Cæsar. Multi Duces Cariam perdiderunt. Vtinam in acie non stetisset, sed præliorum periculis exemptus summæ rerum se reservasset.

At nunc magna Ducis sub terras ivit imago.

E Gal-

E Gallia demum profugit regis frater, novas iras colligens, ob necem Ducis Montmorancy. Ego Principi ad suos reduci gratulor. Vale. 10 Dec. 1632.

203.

CONSTANTINO HUGENIO.

BEnè habet, Nobilissime Hugeni, quod carmen meum Dîs Superis, inferis & terrestribus gratum fuissem nuncies. Licet quos tu inferos Deos vocas, apotheosi donare soleat & inter indigetes referre Romanus antistes. Nec tamen repugno inferos dici, qui in inferos imperium exercent, & pallentes animas modo evocant Orco, modo ad tristia tartara mittunt. Te verò ex eo loco subductum gaudeo, ubi vel peste vel armis itur ad generum Cereris. Sæpius tui cura animum momordit, atq; hęsit sub pectore fixa:

Sive quis Antilochum narrasset ab Hectore victum,
Sive Menœtiaden falsis cecidisse sub armis.

Non quod credam te inter bellatores stare, sed quia castrensi morbo plurimos exstingui rumor est. Hactenus te servavit Apollo, & ut porrò servet propitius Deus rogo ac precor. D. Brosterhuysium, quem mihi commendas, totum in animo gero, & ubi oportunum erit, luculenta commendatione tradam iis, penes quos potestas est distribuendi munia publica. Factum etiam id ante per occasionem. Sed lentis hîc maxillis, non editur quidem, sed decernitur. Expectandus alius fabarum jactus. Non loquar explicatius. Mitto lachry-

lachrymas, quas in amicissimi viri obitum fudi. Is Hamburgi fide conjugali egregiæ Virgini obstrictus statim à sponsalibus obiit. Vale Vir præstantissime, & Barlæi tui memoriam sine subinde recursare animo. Amstel. 14 Decemb. 1632.

204.

ADRIANO PLOOSIO.

FEriæ jam sunt apud nos, nobilissime Ploosi, & sicuti de rebus Patriæ jam loqui cessant Irenarchæ, etiam nos fibulam professoriæ linguæ ad dies aliquot imposuimus. Quare liberior & expeditior circunspicere cœpi, quibus mihi ex officio scribendum putarem. Inter eos occurristi inter primos, quem & publica & privata merita arctius mihi junxerunt. Et licet nihil habeam curis tuis dignum scribere, tamen libuit, ne non scriberem. Intellexi in eorum te esse numero, quibus demandatæ partes de induciis deliberandi. Grandis profectò illa provincia est, odio non minus quam gratiæ obnoxia. Imus enim & hîc in partes Batavi, dum aliis pacis aliis belli studia placent, aliis lorica, aliis toga, aliis tuba, aliis tibia; his clypeus, his pilea. Audio hic discrepantes valde & dissonas nostratium super hoc argumento voces. Quibus induciæ displicent, his ferè nituntur præsidiis: Illas ab hoste peti, quia adverso se Marte fractum videt, & terras suas excursionibus nostrorum patere: pacis artibus uti, ut magis nocendi

cendi oportunitatem captet: frequentius conventionum pacisque ſimulationes credulis, quam arma nocuiſſe: per inducias ſpatium hoſti dari recolligendi vires ſuas, ut acrius in nos inſurgat: futurum forte, ut induciarum tempora nobis currant nec pace læta, nec bellis illuſtria: languere tunc diſciplinam militarem, negligi urbium tutelam, ſegnitiem ſubire belli ducibus, qui Martiis curis expediti turpibus ſe dare ſolent, & luxu effeminari: urgendos eſſe felices belli ſucceſſus, iisque inſtandum: cogitandum quid de non ineunda cum Carthaginenſibus pace ſuaſerit Naſica: vacuam armis Romam civilibus bellis periiſſe: otio gliſcere domeſticas liticulas & ſublato exteri hoſtis metu incrementa capere: à Cæſare fortè & per latus Germaniæ peti nos peti poſſe: Palatinorum Principum habendam rationem: hos alia ratione reſtitui non poſſe, niſi flagrante ubique bello & adactis ad incitas Auſtriacis: conſulendum ſociorum armis Sueco & Gallo, quibus gravis eſt Auſtriacæ domus potentia &c. At quibus olivæ ſapiunt, ita diſſerunt: Bella & juſte ſuſcipienda eſſe & finienda: aliud pietatem, aliud utilitatem publicam ſuadere: prudentiæ eſſe, victoriæ ſuæ modum ponere: nimia bellaturiendi libidine ſæpe parta amitti: fortunam reverenter habendam; ludere eam in bellis, & momento vultum mutare: aliud eſſe urbibus aliquot exuiſſe Hiſpanum, aliud bello ſuperiorem eſſe: fortitudinem in hoſte ſæpe ſumma re-

rum desperatione acui : accisa quoque esse æraria nostra : civium loculos plus æquo sollicitari, & tonderi gregem non sine multo murmure : bella inter calamitates esse, & divinæ iræ flagella : in Germania magis incommodo nostro, ob impedita commercia, quam commodo pugnari : Gallum facile se bello expedire posse, nos minus, & quæ sunt hujus generis plura. Ego, vir summe, judicium non interpono. Arcana potentum scrutari nec muneris mei est, nec virium. Fruor apud me tacitus horum meditatione, nec ultra me fatigo. Patriam salvum cuperem seu pace seu bello. Ad te, Vir amplissime, liberius hæc scribo, quia scis sine Poëtis hæc negotia confici posse. Vtcunque res istæ cadent, melioris famæ precium merentur, qui vel cum hoste transigent prudenter, vel si ita res exiget, strictum mucronem denuo intentabunt. Scripsi Epigrammata duo, unum pro Induciis, alterum pro Bello, in gratiam discrepantis Reipublicæ. Eligant vel hoc vel illud, quibus aut calidus est circum præcordia sanguis, aut detumuerit bilis. Mitto utrumque, ut animum à publicis curis fessum nostris lusibus recrees. Vale Vir nobilissime. Deus Opt. Max. tua & aliorum patriæ patrum consilia secundet, ut ea decernatis, quæ ex re erunt Fœderatorum. 16 Dec. 1632.

205. IOH.

205.

IOH. ISACIO PONTANO.

C*Larissime Pontane*,

Nihil est, quod non tua causa libens & facere & suscipere cupiam. Iunxit nos, præter alia, artium ac disciplinarum liberalium commune studium. Facile hæ artes, quia liberales audiunt, humanitatis officia à cultoribus suis impetrant. Quod petis Nuptiale carmen, mitto. Nolui operosum poëma scribere, tum quod sciam illud te non expectare, tum quod Poëta & Veneris puer longas moras oderint. Hujus res furore & impetu geruntur. Nec minus Poëtæ præcipites motus amant, & suo quoque furore, si Platoni fides, aguntur. Quare Epigramma hoc, aut Epigrammati affine carmen benignè interpretare. Tibi vero, filiæ tuæ, ac sponso nuptias istas gratulor. Faxit summus ille conjugiorum proxeneta, uti votis tuis respondeat nuptiale hoc fedus. D. Antonio Matthæo genero tuo, viro eruditionis & pietatis fama celebri, me & officia mea omnia, prolixè defer. Theses tuas Physicas legi, in quibus omnia placent, illa thesi excepta, qua statuis elementa esse primum rerum materiam, adeoque nulla forma substantiali esse prædita, sed accidentia & primas qualitates habere pro forma. Quod an Peripatus ferat, valde dubito. Ego supra hac re à te dissentire malo, contendere tecum nolo. Quare rationes contra illam thesin non congeram.

ram. Etenim de nuptiarum forma cogitanti, minus oportunum fuerit de formis elementorum disceptare. Vale doctissime & amicissime Pontane. Amstelod. 10 Ian. 1633.

206.

CONSTANTINO HUGENIO.

N*Obilissime Hugeni*,

Intellexi ex præstantissimo viro Iacobo vander Burch, desiderari scriptorem, qui res superiore anno ab Illustrissimo Principe ad Mosam præclarè gestas, seculo donet. Quod ut fiat necessarium prorsus arbitror, ne tantum facinus nesciant ii, quorum bono illud susceptum, confectumque est. Me quod attinet, istiusmodi Spartam nactus sum, quæ lectionibus publicis privatisque adeò me fatigat, ut vix in ullum amœnioris studii diverticulum deflectere liceat. Etiam interpellationes amicorum eas mihi horas suffurantur, quæ magis seriis meditationibus largiri cuperem. Quod si Atlantis est, humeros prius suos explorare, priusquam eos cœlo fulciendo commodet, sanè sentio ego, quam sim isti oneri impar. Mediocre poëma pangere concessum mihi, sed historici laudem plane refugio. Prudentia hic opus & stylo ad res istas idoneo, & hoc cavendum quam maximè, ne poëtam in historia agamus, quod Floro multis locis accidit. Etiam D. Heynsii exemplo didici, quam difficile sit res gestas enarrare gravi oratione, assuetis canere. Forte unus hoc dissi-

dissimulare potest Grotius. Et quis ego, qui illud argumentum tractare audeam, hoc seculo, quod vel ob leviter malè sectum unguem stomachatur. Nec est cujusvis Iovem effingere, aut Principe nostra digna loqui. Non hæc mihi vis, aut tantarum rerum capax animus. Loquar cum Horatio: mihi nulla rura, at spiritum parvæ tenuem Camœnæ Parca non mendax dedit. Hoc demenso contentus, statui me meo pede metiri. Non omnibus omnia concessere Dii, aliis πολεμικὰ ἔργα, [*bellica facinora,*] aliis κιθαρὴν [*citharam*] inquit Homerus, & ἀοιδήν. [*cantum.*] Petiit olim ab Horatio Agrippa, uti sua & Cæsaris bella scriberet. sed excusavit se prudenter Flaccus; illa Oda, cui initium: Scriberis Vario fortis. quanto magis nos, vir magne,

—— neque hæc dicere, nec gravem
Pelidæ stomachum cedere nescii,
Nec cursus duplicis per mare Vlyssei,
Nec sævam Pelopis domum
Conamur, tenues grandia. dum pudor
Imbellisque lyræ Musa potens vetat
Laudes egregii Principis & ducum
Culpa deterere ingeni, &c.

Certè alium vocat iste labor, cui pectore pleno defluit historicæ felix opulentia venæ. Non deero meis partibus, sive belli portas claudent Induciæ, sive eas claudi non sinet publica Federati Belgii prosperitas. Vale. 3 Febr. 1633.

 207. ERY-

207.

ERYCIO PUTEANO.

A*Mplissime doctissimeque Puteane*,

Legi Stateram tuam, qua Pacis & belli momenta rigidè ponderas. In ea nescio, an pietatem magis tuam, an facundiam, an prudentiam mirari debeam. Pius es, quia pacem suades. Doctus, quia ita suades, ut dictionem rebus, res dictione acuas. Prudens, dum ex præteritis, & præsente Reipublicæ statu, de futuro sapienter conjectas. Vtinam ad saluberrima tua consilia attendant vestrates & nostrates. Et jam attendunt, affectu hactenus meliore, quam effectu. damus hoc rerum magnitudini. Non facile coalescunt partes tam diuturno bello distractæ, fortuna successibusque dispares. Conficiet forte mora rem, cujus expectatio molesta est pacis cupidis. Eam ut vos magis desideretis, quam nos, causæ sunt non leves. Iam paries vester Lovaniensis, proximus Trajecto ardet. à belli viciniore incendio metuitis vobis Grudii, nèc immeritò. abitum parat Apollo, quoties tonat & fulminat propinquus Mavors. Vbi hic æstuat, frigent studia, rigent Musæ, congelascit Hippocrene. Illud miratus fui, tanta te libertate loqui in Hispanorum regno. apud quos vix sentire licet, quod velis, nedum eloqui, quod sentias. Scribis quæ vera sunt, & salubria vobis & nobis. Vos ut ab armis abstineatis cogit necessitas. nos de pace cogitare monet pietas. apud vos

vos plus querimoniarum est, apud nos pecuniarum. Vos præsens rerum facies terret. nos futura fortè. De vobis dicitur, distrahi animis proceres vestros, flere æraria, conqueri militem. quæ nobis minus objici possunt. Deterior sors adversam fortunam deplorantium, quam metuentium. Belligerare generosum admodum est, sed & cauponari bellum, familiare quoque fuit Romanis. E pace lucrum sperat, quisquis victus est & inferior. Transactione impetrare studet, quæ ab armis sibi promittere non audet. Sed de his cogitent Irenarchæ. Quanto utilius paciscemur, tanto erit Federatis gratior pactio, quo tutius, utrisque. Ego vir summe tuis votis subscribo, & subscribunt omnes, qui togam tubæ præferunt. Non scribo hæc, ut aut vobis exprobrem, aut de rerum nostrarum statu confidentius præsumam. Sed ut videas Historiographum & Philosophum, Consiliarium & Poëtam, Lovaniensem & Amstelodamensem Professorem, eadem credere, eadem vovere, eadem loqui. Vale præstantissime Puteane, & qui pacem fortiter suades, æternam mecum spera. 4 Mart. 1633.

208.

PETRO CUNÆO.

C*ognatorum charissime & doctorum clarissime,*

Cum nuperrimè libros Ethicorum Aristotelis auspicarer, Orationculam habui de conjungenda in Principe Virtute & Prudentia, ad-

versus Machiavelli maximas, & consilia ista minus sana, quæ Principibus suis Florentinis olim suggessit. Ita eunt res humanæ. versutia magis in Rerump. rectoribus, quam honestas ipsa laudatur. Latè imperare, regni fines promovisse, regium creditur, quibus verò id artibus fiat, curamus scilicet. Omne punctum tulit, non qui sanctè & honestè, sed callidè imperat. Putavi ego, non alienum esse ab Ethici officio Virtutis & Honesti causam rigidius agere, adversus illos, qui præter utilitatem, & commoda imperantium nihil crepant. Nec desinent, opinor, Principes Machiavellίζειν, etiamsi & vivus vapulaverit Machiavellus, & mortuus etiamnum mihi vapulet. Mitto Tibi exemplar ex more & officio. Cui omnia mea hactenus credidi, etiam hoc commentum meum credere audeo, quod si non ab ingenio & doctrina, ab honesti tamen patrocinio veniam facile impetrabit. Vale Vir clarissime & amicorum humanissime. Ita loqui libet, quia hæret animo infixa humanitas illa tua, qua me cum Leidæ essem, nimis officiosè excepisti. Expecto uti etiam meæ erga te humanitatis, & benevolentiæ periculum aliquando facias. Raptim Amstelod. 9 Aprili 1633. Salveant uxor & familia omnis.

209.

CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obilissime Myli*,

Iam pridem filiæ tuæ nuptias celebrasti,

ſti, quod non niſi ſero, & poſt peractas nuptias reſcivi. Nunc filii Tibi chariſſimi exequias celebras. Ita læta triſtibus temperat ſapientiſſimus rerum humanarum moderator, nec adeo ſinceram vult eſſe voluptatem noſtram, quin ſollicitum aliquid illi intervenire patiatur. Ego Tibi ex animo condoleo, ut qui juvenem illum ob eruditionem, modeſtiam & morum gravitatem unice amaverim; etiam ob indolem, quam à parentibus optimam acceperat. Habuit illum jamdudum Gallia, ſed non reddidit. Vidit, ſed patriæ ſuæ, proh dolor, invidit. Libet enim jam pluſculum Lipſianίζειν. Neſcit nimium dolere, quisquis pius, quisquis Chriſtianus eſt. nec poteſt non dolere, quisquis pater eſt. Hoc affectus eſt, illud religionis. Levius fit patientia, quicquid ab homine corrigi nefas. Primum mortalitatis ſolatium eſt, moriendi neceſſitas. Atque ut amandi ſunt liberi, quia naturale; ſic, quia naturale quoque eſt eosdem mori, in hoc, ut in cæteris rebus, cedendum naturæ. At, putas non vivere filium? Certe, non aliam vitam ſapientis eſſe credidit magnus ille Socrates, quam eam, quæ animæ eſt à corpore ſeparatæ. Putas mortuum eſſe? non arbitrantur Philoſophi illos mori, qui vixerunt bene. Pergunt expeditius & ſerenius vivere, qui ſine corporis impedimentis vivunt. Quibus vita per ſcelera & omne flagitiorum genus acta eſt, in vivis mortui ſunt, utcunque illuſtri loco poſiti. Luges natum genitor. at, cum audies ab Anaxagora, te mortalem

genuisse, lugebis minus. Disserebat inter familiares suos Philosophus ille, de rerum natura, earumque ortu ac obitu. cumque de filii morte nunciaretur, postquam paululum tacitus substitisset, conversus ad illos, Sciebam (inquit) me mortalem genuisse. Parentis partes sustines, & inter patriæ patres assessoris. Hujus est infracto esse animo; illius, moderate affici iis malis, quæ mala esse negat gravis & mascula Stoa. Qui ob filii mortem lugent, ob hoc lugere videntur, quod non lugeant illos filii. Si durum est, amisisse bonum; illud juvet, hactenus non habuisse malum. Minus enim malum est, quod ex parte malum est, quam quod omni ex parte. Et ea vitæ humanæ conditio est, ut ægrius feramus malorum præsentiam, quam absentiam boni. Hic siquidem solo damno, illic sensu miseri sumus. Si filii adspectu te frui nolunt Superi, volupe erit, virtutum ejus meminisse. Fuit tuum istud depositum.at magis Dei. Deposuit apud te educandum,& in patrias artes erudiendum. repetit in spem patriæ educatum adolescentem is, qui prior dederat. Nec credendus est inique repetere,qui sua, non nostra repetit. nec credendum est, præmaturè repeti, qui ad mortem maturus fuit, ex quo natus fuit. Quo quis citius in portum applicat, eo celerius vota exsolvere debet. Navigantibus similes sumus, qui dum longius, oborta tempestate, navigare prohibentur, in proximos sinus deflectunt. Flores plurimos videmus, quos in ipsa ἀκμῇ & vigore tolli tempestivum

ſtivum eſt. Sed malles domi obiiſſe, inter amplexus tuos & matris, inter fratrum & ſororem voces ac poſtrema officia, inter amicorum circumſtantium fomenta & auxiliatrices manus. At, ſi Mathematicis fides, ſive Bruxellis, ſive Romæ, ſive Hagæ obierit, domi obiit. Si terra punctum eſt, ſi puncti nulla ſunt intervalla, ſane domi moritur, quisquis ullibi. Verum ut gravius quid & exactius loquar, nemo moritur domi, qui ſcit ſe hic in terris cœlo, hoc eſt patria extorrem eſſe. Omnis noſtrum mors, exulum eſt, non indigenarum, hoſpitum, non civium. Nec ignoras, doctiſſime Myli, qua oratione apud Ciceronem Cato & Lælius filiorum deſideria ſolentur, quid animi fuerit Pericli, Xenophonti, Paulo Æmilio in iſtiusmodi caſibus. Noluit ſe miſeram vocari Livia, amiſſo Druſo, noluit major Cornelia, amiſſis filiis. Felices potius ſe dixere, quod tales genuiſſent. Fateor, graviſſime tulit M. Antoninus Imperator, Philoſophus dictus, ſortem ſuam, quod Commodum filium haberet. Et nota ſunt Auguſti carcinomata, qui optaſſe fertur, cœlebs vixiſſe, & ſine natis. Talem ſi amiſiſſes, doluiſſes merito non rediiſſe ad meliorem mentem. Iam, cur pium lugeas? qui inter beatos vivit, & extra vitæ hujus Symphlegadas & ærumnas in tuto eſt. Naturæ beneficium eſt, malam ſobolem abſtuliſſe. ejusdem quoque beneficium eſt, bonam accepiſſe. Gaude, quod habueris reverentem Dei, parentum, præceptorum. Scio qualem formaverim, qualem præceptis

ptis institutisque Philosophiæ abundantem dimiserim. Nolles forte tabe periisse. At tabidi sumus, quotquot vivimus. In quibus calor humidum, quo constamus & nutrimur, depascit, ad tabem omnes eunt; & desinunt vivere, simulac incœperunt vivere. Illud discriminis est; in quibusdam vitalis flammula extinguitur citius, in quibusdam tardius. Alii ad mortem imus, alii festinamus, alii repimus. Nemo non vivendo & moritur, & tabescit, & marescit. Adhæc senes fere uno modo moriuntur, adolescentes infinitis. Et parum interest, quo genere mortis pereat, qui fato & divina voluntate perit. Non curat, qua porta exeat, qui urbe exire cogitur. Qui tabe pereunt, causas mortis suæ soli Deo & naturæ imputant. Qui naufragio, qui gladio, qui incendio intereunt, cum fortuna & cœcæ sortis iniquitate imprudentius ligitant. Qui filios habent, jam sollicitos dies, jam noctes agunt, jam spes suas futuræ conjugi, jam venturis honoribus donant. Ab his curis securos nos reddit sola mors. Fles morientem. at non flebas nascentem, cum idem vitæ & mortis sit principium. Non est quod tuam, aut quod illius sortem deplores. Ille iter vitæ inter Virtutem & Voluptatem ambiguum sub pedibus calcat. Tu charo oneri & pignori quod timeas, non habes. Fortunæ minas evasit, & lenocinantis mundi illecebras ac pestilens contagium. Qui offenso pede lapidem loco discutit, & thesaurum invenit, modicum dolorem lucro solatur. Qui moritur,
mor-

mortis ſenſum cœleſtium bonorum luculenta poſſeſſione diſcutit. Nulla mors miſera eſt, quam felicitas iſta animæ excipit. Præoccupavit filius tuus mortem, cujus longior mora æternæ beatitudinis dilatio eſt. E vinculis, è carcere (loquar iterum Socratice) in libertatem abiit, ex angoribus & doloribus ad gaudia. Quid iniquius? quam amici cauſam lugere, ubi is ſe in libertatem ex ergaſtulo vindicaverit. Emenſus eſt ſtadium, in quo currimus & ſudamus etiamnum. Metam prehendit, palmam tenet, coronam victor habet. Parta victoria, nemo Duces, nemo milites miſeratur, ſed publicis potius gratulationibus excipit. Vltimos in ſcena actus majore hilaritate exequuntur Poëtæ. Felix ergo & læta & glorioſa eſt vitæ cataſtrophe, quæ placida, quæ pia hominis Chriſtiani morte finitur. Si pergimus dolere, & plangere, invidentibus propiores habebimur, quam faventibus. Nec enim tam bonis frui deſiit, quam majoribus gaudere cepit. Supereſt Filius alter, manu & conſilio promptus patriam juvare. In hoc vultus tuus & animus conquieſcat, quoties ab illo, quem cœlum tenet, oculos avertes. Animum hactenus, Vir ſumme, firmaviſti conſtantibus exemplis, nec mentem ſolidam concuſſit tibi majorum malorum vis. Non ſuccumbes filii jactura, qui Reip. noſtræ, qui Auriacis conſilia tua commodaviſti, fidem probaviſti. Et jam quoque te patriæ cura totum habet. Illi integrum te ac incolumem ſerva, quæ conſilii tui animique eget.

Cæſa-

Cæſarem reſpice, qui audita filiæ morte in Britannia, tertio die Imperatorem agere perrexit. M. Aurelium intuere, qui poſtquam quinque diebus filium luxiſſet, ad publica munera rediit. Fertur Q. Martius Rex amiſſo unico filio ſpei maximæ, ſtatim à rogo curiam repetiiſſe. Tulere filiorum mortem fortiter Horatius, Pulvillus, Bibulus, Sext. Pompejus, L. Sulla, aliique. Sed quid ad clariſſimorum virorum exempla te voco? cum etiam obſcuri homines ſuorum obitus non modo fortiter ferant, ſed etiam præmatura morte ipſis conſultum putent. Minus ajunt eos peccare, & parcius affligi, qui decedunt ocyus. Sed deſinam, præſtantiſſime Myli, anxie conquirere rationes plures, quibus dolorem tuum caſtigem. Habes hæc omnia in promptu. Tantum repetere volui, & ſerie quadam enarrare, quæ animo tuo altius recondidit prudentia, religio, doctrina. Vt autem videas, me hæc ipſa, quæ ſoluta oratione diſſerui, ad numeros quoque loqui poſſe, en Elegos aliquot, quibus eadem dico, ſed lege vincta. Vale Vir nobiliſſime, & hunc meum erga Te, filium, tuosque affectum exoſculare. Amſtel. E Muſeo noſtro, 6 Non. Maji, 1633.

210.

N. N. C. BARLÆVS S. P.

A*Miciſſime N. N.*

Gratias tibi ago maximas, quod doctiſſimi iſtius & acutiſſimi ſcripti lectionem mihi indulſeris. Ego clariſſimi Puteani inſtitutum

pium

pium & saluberrimas voces exosculor. At si Philippus essem, & Hispaniarum Rex, putarem me parum debere isti scriptori. Quid enim aliud toto isto scripto agit, quam ut Regis sui damna, malesana consilia, irrita cœpta, suorum seditiones & dissidia exaggeret, & orbi ob oculos ponat? Hoc est argumentum ineundæ pacis subministrare Brabantis & Regi, non nobis. Certe si ad incitas redactæ sunt ipsorum res, si præstat Bataviam reliquasque insulas, ut vocat, missas facere, ut reliquis salus sit; judicabimus nos satius fore, usque adeo turbatis hostium rebus, etiam alias provincias imperio nostro attexi. Magis nostram causam agit, quam Regis sui, & istoc modo Inducias suadere, est dissuadere. Videtur, mihi librorum iste Censor in eodem errore versari, & probare, quæ minus ex honore adversæ partis dicta sunt. Quibus ista Statera placet, ostendunt liquido, aut pereundum esse, aut ab armis abstinendum. At hoc dissimulandum magis foret Inducias petentibus. Cum lachrymante & supplicante hoste transigere, fœminarum est, non virorum, ne dicam Batavorum. Ita censet, qui tutam pacem bello præfert. 20 Iun. 1633.

211.

ADRIANO PLOSIO.

N*Obilissime, præstantissimeque vir,*

Gratias Tibi ago maximas, pro scripto, quod Stateram Pacis & belli inscripsit autor. Iam

Iam antè exemplar Antwerpia huc transmiſſum videram. Iudicium meum ſuper ea ad amicum perſcripſi, qui me inſcio apographa ejus aliis Hagæ-Comitis conceſſit, ita ut jam excuſum legatur, licet ſuppreſſo meo nomine. Profectò ægerrime tuli hoc viri iſtius factum. Nec enim debebant, quæ amicis mittuntur familiarius, ſcriptæ literæ divulgari, præſertim inconſulto autore. Scio, probabis mecum & laudabis dictionis Puteanicæ elegantiam, acumina, & qui paſſim eminent, ſententiarum globulos. At illud improbabis, quod ea ſcribat, inter Hiſpanos, quæ noſtram magis cauſam juvant, quam ipſorum. Quam valde Hiſpanorum proceres offenderit iſto ſcripto, puto te jam intellexiſſe. Bruxellas vocatus, bis in Concilio auditus fuit, juſſusque ibidem manere. Sunt tamen, qui viro optimo patrocinentur. nec deſunt qui labrum mordent, & omnia ſequius interpretantur. Ajunt exemplarium diſtractionem prohibitum per Provincias Regias. Miſſum quoque libellum in Hiſpaniam, judiciumque iſtinc magnatum expectari. Non conſilio ſed nimio in pacem affectu inconſideratius quædam ſcripſit. Nos gaudemus, ita de rerum noſtrarum ſtatum Brabantos ſentire. Mitto exemplaria aliquot Poëmatii mei, quod in Ducatum Limburgicum ſcripſi. Impartire ea, quibus voles. Poſteà ſubmittam Berkam captam. ſtatui ſimul victorias omnes Principis Auriaci encomio aliquo proſequi & ſeculo huic donare. Vale Vir ſumme,

&

& Reip. nostræ bono diu vive. D. Trippium verbis tuis officiosè salutavi. Is te pari humanitate rescribit. Raptim Amstelod. 21 Iul. 1633.

212.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

AD literas tuas respondere distuli, partim ut alias elicerem; partim ut prius tuum silentium pari silentio ulciscerer. Iam totus scripturis & singulis hebdomadibus promittis literas, quas ne quidem singulis semestribus impetrare potui. O rerum vices. Sed cave ne me irritis promissis lactes. Noli Poëtis illudere. genus est irritabile; eminus lædunt & pungunt jambis vel epigrammate, quod ipsis pro telo, & balista est. Sin promissis steteris aptabo virtutibus tuis illud Horatianum:

Iustum & tenacem propositi virum, &c.

Scribis de castris, de induciis, sed paucis. Amarem ego discursus longiores, nisi tibi breviores suggereret timida prudentia. Amicissime, sunt principibus reconditi sensus. Supra nos, supra rotundum vulgus sapiunt. De pace loquuntur, ut de bello attentius cogitent, aut ne videantur spernere rem per se amabilem. Et hæc inter, communi omnis seculi vitio, utile honesto præferunt. Si vera sunt, quæ nuper in Statera sua scripsit Puteanus, cogitur rex Hispaniarum ab armis abstinere. Laborat Brabantia, nec nisi maximo exercitu se tueri potest. In Germania Suecus promovet imperium, & cul-

men domus Austriacæ pergit labefactare. Ad Visurgim cæsus exercitus Merodio duce. In Brasilia ultra flumen pedem posuimus, & occupatis aliquot arcibus latius tutiusque vagamur. Non deest partibus suis Gallus, qui per Suecos & Federatos Hispanum atterit. Minus æquum videtur hoc tempore Austriacis numen. Ex Oriente appulere naves septem immanis precii. Octo milionibus æstimantur. Duæ insuper in procinctu sunt. Divinator non sum; sed is mihi videtur esse astrorum aspectus: nisi pacem nobis largiatur Hispanus, carebit intra triennium Brasilia sua, & suavissimis cannis. Vale vir maxime, & me ama, qui te nihil habet antiquius, nihil carius. Ipsis Cal. Sept. 1633.

213.
EPISTOLA ad N. N.

V*Ir amplissime, & doctissime,*

Quam jam ridet Batavus, inter duos scriptores, Puteanum, & hunc Anonymum medius. Valde dissona loquentes audit ejusdem religionis socios. De Regis Hispaniarum honore & regnorum ejus incolumitate disceptant, nec conveniunt. Alter Pacem Induciasve orat, alter bellaturit, & veluti Martius pullus ensem intrepide coruscat. Illum dixeris molliore luto factum, & in ipso pacis gremio enutritum. Hunc novum Pyrgopolinicen, & jam nuper ex Lipara, vel Lemno in Belgium appulisse. Adeo arma, gladios, clypeos, & tela crepat. Mirum, si ad

si ad istas voces non concidant animi Batavis. Credas te barritum audire elephantorum Pyrrhi, quo Romanos olim nequicquam territavit Epirota. In Puteano plus candoris reperias, ac in patriam suosque affectus. In Anonymo plus animi ac ferociæ. Videtur cucullus galeam induisse, aut galea cucullum. Ita amice conjurant, & ex eodem ore jam Theologo, jam milite digna audis. Alter de suorum viribus modestius sentit, alter præsumtuosior est & adulatori similior. Alter Federatorum potentiam, ordinem, prudentiam ex vero æstimat. Alter illa flocci facit, nec virtutem ullam in hoste agnoscere vult. Prioris Stateræ autor facundus est ubique. Posterioris tunc, cum Batavis maledicit. Illa elegantiis & acute dictis ita indulget, ut quibusdam videri possit nimio nitore peccasse. Hæc sordibus ita abundat, ut à barbarie sibi non caveat. Thomistarum & Scotistarum linguam alicubi agnoscas. Et ubi elegans esse studet, ita orationem torquet & in arctum cogit, ut fœde sibilet, ne quid dicam, quod pejus olet, quam sonat. Illud in Politico Catholico mali ominis, quod sine nomine loquatur. Cur, si Religioni, si Regi, si patriæ suæ consultum cupit, lucifuga esse amat? Hæc res suspicionem præbeat, precio subornatum scriptorum hunc, ut de Hispanorum præfectis bene mereatur. Dictum olim Sibillam φιλιππίζειν. [*Philippizare.*]. Hic dicere liceat Scriptorem hunc Hispaniζειν. Apertius Puteanus, non dissimulato nomine, lo-

 quitur,

quitur, ne consulto peccare voluisse credatur. Quod rei caput est, in Puteano reprehendit, quod factitat ipse, & in altero culpam putat, cui ipse plus quam affinis est. Culpat, quod sine publica authoritate de rebus ad Regem pertinentibus sententiam dixerit. At qua quæso authoritate publica instructus hic loquitur tenebrio? Puteanus cum videret Regis sui mandato inducias peti, eas probavit, & insigni facundia earum necessitatem asseruit. Hic homo Regis sui consiliis non obstrepit, sed oblatrat. Bella, bella cupit & præfert, cum Rex inducias petat, & petat primus, & petierit (verba Anonymi sunt) tot mensibus, nec adhuc petere desinat, relictis etiam Hagæcomitis, in hunc usque diem, ad hanc rem Delegatis. Vter magis in Regem peccat? Puteanus inducias à Rege efflagitatas impensius suadens, an hic Anonymus easdem omnibus diris devovens? Nullam pacem probat, nisi restituta in Batavis Religione Pontificia, (ille Catholicam vocat) & exactis hæreticis. At hoc ipso Regi suo tacite exprobat, ut qui nuper Inducias pepegerit absque istis conditionibus, & iterum eas offerat, nec de his litem moveat. Quinimo impietatis Regem aperte insimulat, cum impios clamitat, qui abdicata Religionis Catholicæ cura, & in integrum restitutione, pacem vel inducias volunt. Rex inducias offert salvo Fœderatorum imperio, salva quam armis pepererunt terrarum suarum libertate. Hic male feriatus incentor, ut Regi in os contra-

contradicat, pacem non cupit, nisi Rex Batavis, veteri jure, imperare permittatur. Malus insuper est, dum multa innoxie & erudite à Puteano dicta detorquet, ut cum bellum ille pessimum esse ait, bella potius quam pacem amantes, feras ac barbaros vocat, non homines. quæ omnia & ante Puteanum à sapientissimis dicta sunt, & vere; si quando minus necessaria esse bella incipiunt. Illic minus Theologus est & plusculum commotior, cum Batavos atheos vocat, cum ad rebellionem & perfidiam natos garrit. Illic stupet & elephanti corio tectus videtur, cum in Principe Auriaco nec fortitudinem, nec prudentiam agnoscit, hac fretus ratione, quia Catholicus non est. Audi verba: Ad. num. 90. *In sola Ecclesia Catholica vera est fortitudo & prudentia.* Mirum, Aristotelem, cum fortitudinem & prudentiam veram definiret, non meminisse Catholicismi aut Papatus. Liberaliter nugari amat, non dicam mentiri, ne immodestius locutus videar: quoties de vectigalibus, & tributis nostris nec non ære alieno pronunciat: cum rationes ærarii nostri subducit, ad quas non nisi somnians forte admissus est: cum Principis Auriaci equos in Templo Sylvæducensi stabulatos fuisse, juvenes ad fidem abjurandam compulsos, & plura hujus farinæ aut furfuris potius, imprudenter objicit. Verum quam est politicus, cum libertatem sub Regibus majorem esse contendit, quam sub plurium imperio, immemor istius

Taciti: Ab initio urbem Romam reges habuere, Consulatum & Libertatem L. Brutus instituit. Quam apposite se munit Homerico dicto, εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς. [*unus Princeps sit, unus Rex.*] Quum de castrorum & belli præfecto Homerum loqui in aperto sit. Nec minus ridiculus est, cum tributis & exactionibus, supra quam fas est, Batavos premi queritur, qui istos census se Dominis suis debere, & felicitatis suæ, ac fortunarum non nisi spicilegium esse credunt. Inter hasce exactiones, inter hæc onera ditescimus, Deo benedicente, Batavi. Res clamat. vos Brabanti, Flandri, Lutzenburgenses, &c. dum publico parum datis, egetis quam maxime, & quia minus datis, minus vos habere præsumendum; & ideo minus habere, quia ob belli incommoda, minus lucramini. Hæccine illa sub Rege libertas vestra est, quam tanta contentione hic prædicat Politico-Catholicus? Brabanti, aliique, præsertim quibus arces incubant, ajunt se ab Hispano serviliter haberi. Vox populi, vox hæc omnium est. Anonymus Hispanorum patronus negat. Vtri creditis Quirites? Verum enimvero, quam lepide fatuus est hic scriptor, cum milites Federatorum *timidos lepores* vocat, cum Batavos *pugnam semper declinare* scribit: *victorias nobis magis nocuisse, quam profuisse*, Illane scribere non veretur post cladem Turnhoutanam & Flandricam? An & tunc Henrici Bergii culpâ terga vertit Hispanus? Et quando quæso Regi Hispaniarum ac suis

ſuis perſuadebit, Sylvam Ducis, Veſaliam, Venloam, Ruræmundam, Trajectum ad Moſam, expugnata ad Scaldim & alibi caſtella, victam Bercam nobis nocere; Regem vero ſuo commodo iis carere? quia non ſine magnis impenſis ea vicimus. Dicet propediem, utile eſſe Brabantis exercitus noſtros in ipſo pene Brabantiæ meditullio ſtare, & in hoſtico ali, ut ab equorum multitudine ſtercorati agri uberiorem ſegetem ferant. Iſtas Theſes ſi cordatis probaverit, dignus eſt, cui Suada præmium decernat. Sed illud audiamus à viro ſapientiſſimo, à milite exercitatiſſimo, qua ratione vinci & ſimul debellari poſſint Batavi. Horribile ſecretum eſt, viri. Advertat Philippus, advertat Philippi amita, advertant Brabantorum, Morinorum, Nerviorum, &c. proceres. Confectam rem habent hoc ſuaſore. Hactenus ignota aperit novus conſultor. Dii boni, quanta ingenia in occulto latent. Ignoraſtis hæc Albane, Farneſi, Spinola? O ſtupidi, & rerum tantarum ignari bellatores. Diſcite ſapientiam ab hoc Politico-Catholico. Res eſt hæc. Suadet cingi ingenti claſſe Bataviam & reliquas inſulas, ne navicula ulla, mercator ullus exeat. Credit, opinor, quod per μείωσιν [*diminutionem*] dixit Puteanus, Bataviam *ſpithamam eſſe*, *aut terræ punctulum*, aut portus ejus Demera aut Lea patentiores non eſſe, ut aliquot myoparonibus claudi poſſint. *Vnico ictu*, inquit, *proſterni poſſunt hoſtes*, ſi Rex omnes vires, & potentiam adferat. At hanc afferre regem

hactenus non potuisse fatetur idem, quia cum pluribus hostibus negotium illi est, & fuit. Quare hoc primum agat, & impetret, ne Regi plures sint hostes, quam Batavi. Verum ista spe suadere Regi ut bella gerat, est Regi illudere. Sed quam grande illud quoque commentum. Decem navibus onerariis impediri posse ad Insulam S. Helenæ navigationem Batavorum in Orientem, quasi non decem aliis inde pelli possint, ut alia taceam incommoda. Et quam illud appositum, viginti navibus defendi posse Occidentem veteri orbe non minorem. O cerebrum. Debebas, quisquis es, ob hæc acumina fœnum esse. Illud ad animum revoca Philippe, nec diu morare consilium hujus Neptuni. Quindecim triremibus obstrue Fretum Gaditanum, (ita suadet) & quindecim insuper navibus milite instructis. Non habebit qua transeat Batavus, qui portum Ostendanum ingredi, & eodem navibus egredi ausus fuit, fulminante in ipsa ora portus bellicosissimo Spinola: qui sub ipsa Calpe & Hispaniæ littoribus classem immanem Duce Heemskerkio mersit: qui classem Hispanicam, orbis Europæi terrorem, centum & viginti navibus terribilem inter Britanniam & Flandriam disjecit: qui triginta, ni fallor, naves, pugnante Petro Heynio, sub ipsis S. Salvatoris propugnaculis adortus flammis exussit. Nec illud tibi negligendum, ô Rex, ut quadraginta navibus è Flandriæ portibus mercimonia Batavorum infestes, qui hoc anno, unica navi, cui à

Gallo

Gallo nomen est, intra paucos menses novem Duynkerkanas captas abduxerunt, pluribus fugatis & mersis, indelebili Hispanici nominis infamia. Operæ precium profecto fecerit Rex Hispaniarum, si in hunc scriptorem propius inquirat, ne tam salubrium consiliorum autorem debita mercede privet. Optent sane Batavi Regem hujus consiliis obsequi, ne & æris inops esse desinat, aut tarde pereat. Si, hoc judice, peccavit Puteanus nimio in pacem vel inducias amore, magis reprehendendus ipse, qui istiusmodi consilia suggerit Regi, quæ Hispaniarum Rex (si modo legere vacabit) statuet à stolido Thrasone, & ventosa lingua profecta esse. Perge talium ingeniorum fertilis esse Brabantia, aut si qua alia regio hunc scriptorem edidisti. Pergite bellum gerere Hispani, usque dum victi Batavi, Zelandi &c. manus dabunt; hæretici, quos vocatis, expulsi cesserint; sola Romano-Catholica Religio vigeat, & dominetur. Hæc evenient, ait scriptor vester, cum Regi non alii erunt hostes, vel aperti, vel clandestini, præter Batavos, hoc est, ut ego interpretor, cum Hispanum sine fuco amabit Belga, Gallus, Britannus, & Suecus.

214.

EIDEM.

VIr clarissime,

Exhibitus mihi fuit heri libellus hoc titulo: *Erycii Puteani Belli & Pacis Statera à Iusti*

Lipſii manibus in Elyſio adæquata. Video unum Puteanum contra inſurgere omnia *Tela Latinorum.* Hydram renaſci dicas. Vno capite reſecto pullulant alia. Hic tamen adæquator, mitius & modeſtius loquitur, quam Politico-Catholicus. Auſim jurare, illum ſtipendia ſub Marchione de Aytona non mereri, cui ſe plus debere oſtendit belliger Anti-Puteanus. Verum cum Auguſtinum, Ambroſium, Lactantium, & nugaciſſimum Viterbienſem citet, ubi de Induciis & bello agitur, impenſe cavet, ne alius eſſe videatur, quam ex ſacrorum ordine. Illud adverte, benevole lector, quanta contentione & niſu titulum iſtum parturierit. Similis eſt inſcriptio circumforaneorum chartulis, quibus res novas enarrant. Illæ titulo venditant, quod in ipſo opere non præſtant. Iuſti Lipſii nomen mercimonio minus venali pro hedera appendit, cum nihil iſtius viri in toto ſcripto alleget. Locum Danielis 5. *Appenſus es in ſtatera, & inventus es minus habens*, ita interpretor: *Appenſus es in ſtatera cum Puteano tu ſcriptor, & inventus es minus habens elegantiæ, ac doctrinæ.* Reprehendit, quod ſcripſerit, *rebus intempeſtiva legatione turbatis bellum gravius quaſi poſtliminio reductum.* At veriſſima hæc ſunt, quæ tamen ſecurius Batavus dixiſſet, quam Grudius. Nimis rigidus eſt, cum ad ſtateram expendit illa Puteani verba: *arma jure ſumi poſſunt, injuria exerceri.* Nec enim injuriam hanc imputat Puteanus Principi, qui jure arma ſumſit, ſed militibus, qui belli ſe adminiſtros

&

& justissimi sæpe præbent iniquissimos. Eodem sensu dicit; *semper in armis aliquid iniqui esse, etiam cum iniqua non sunt.* Sed has eruditas contradictiones non capiunt, qui inter glandes & quercus educantur. Non legerunt hi homines, nuptias innuptias dici, βίον ἄβιον, [*vitam non vitalem,*] hominem homini Deum esse, tenebras lucem, circumcisionem præputium. Et tamen alibi probant ἀντίφασιν [*contradictionem*] in adjecto, ut cum Catholicum Romanum, vel sacrificium incruentum vocant. cum tamen & hic oppositum sit in opposito, vel contradictio in adjecto. Quærit acutus disputator ex Puteano: *Quomodo regis ærarium possit dici exhaustum,* cum, eodem teste, *fundo careat?* At, bone vir, quærent ex te Scribanii auditores pulverulenti: Quomodo opes dicantur immensæ, quæ certa constant summa? quomodo innumeræ sint oves in Britannia, quarum tamen definitus est numerus? quomodo inexhausti laboris scriptor fuerit Varro, Chrysippus, Augustinus, quorum tamen labores abrupit fati lex. Conditiones exagitat ab hoste, ut ait, oblatas. Sed cujus illæ sint fidei judicet Isabella & Marchio de Aytona; qui optime norunt, quid distent æra lupinis. Vrget, Batavos lege naturali & hæreditatis jure Regi esse obnoxios. Sed oblitus est, hanc Regis hæreditatem ex legibus quoque dependere. Ait *hostem fraude potius & proditione, quam armis & virtute victorem esse.* Quasi proditione capta fuerit Grolla, Sylvaducis, Trajectum ad Mosam,
Per-

Pernambucum, &c. *Rex*, inquit, *genitos ſibi milites conſcribit, non adſcitos.* nempe, vult etiam in Regis Hiſpaniarum territorio genitos fuiſſe iſtos Croatas, quos in Brædanæ obſidionis robur è Germania advocavit Spinola. Et num quas adduxit Pappenheymius copias turbandæ obſidioni Trajectenſi, Regi Hiſpaniarum geniti milites dici poſſunt? Minime. niſi Germaniam univerſam ſuam eſſe velit, & hæreditariæ dotis partem. Concludit, *Regem æquis & honeſtis conditionibus ſubditorum quietem optare.* Optant idem Batavi. Nec ut iniquis conditionibus Rex pacem faciat, vult Puteanus. At quibus limitibus iſta æquitas vel iniquitas definiri debeat, nec capit hic Scriptor, nec determinat Puteanus, nec Monachi fuerit tantas componere lites.

Scriptum in loco, in quo Vrſæ non occidunt, ſed Aquilæ & Vultures.

215.

CASPARO BARLÆO, IOH. BEVEROVICIVS S. D.

QVæſita mea per Epiſtolas, V. C. & prudentum Reſponſa de Vitæ noſtræ termino jam typis expreſſa ad te mitto. Qui fato, aut fortunæ,

(Stoicus has partes, has Epicurus agit,)

longinquitatem aut brevitatem ejus adſcripsêre, jampridem merito exploſi ſunt. Æquè enim impium videtur, ſtatuere morbos & mortem fortuito, &, ut cum Hippocrate noſtra dicam,

ὡς

ὡς τύχοι πεπλανημένως [*prout fortuito accidit errabunde*] nobis contingere, atque fatalem adeò esse hunc vitæ nostræ terminum, ut nulla arte, nulla industria opus sit; imò nec à Deo ipso mutari queat. Apud Homerum, ut nosti, non uno loco dicuntur Dii etiam sibi amicissimos, quando impendit fatalis hora, à morte vindicare non posse. Et hæc sunt ex Odyss. III.

Ἀλλ' ἤτοι θάνατον μὲν ὁμοίιον οὐδὲ θεοίπερ
Καὶ φίλῳ ἀνδρὶ δυνάνται ἀλαλκέμεν, ὁππότεκεν δὴ
Μοῖρ' ὀλοὴ καθέλῃσι τανηλεγέος θανάτοιο.

Verum enimvero mortem omnibus communem neque dii ipsi,
Etiam ab amato viro, poterunt arcere, quandocunque tandem
Fatum perniciosum corripuerit asperæ mortis.

An non igitur frustra Medicus curat eum, cui Parca non decrevit parcere? Expertus hoc Apollo apud Ovid. II. Metam.

--- seraque ope vincere fata
Nititur, & medicas exercet inaniter artes.

Quod si ipse repertor opis & artis Medicæ anili Parcarum colo, veluti γυναικοκρατούμενος [*uxorius*] cedere debuerit, quis è Medicorum turba, repugnante immutabili earum decreto, ægrotos sanare queat?

Quis salutari levet arte fessos
Corporis artus?

Si tamen Medicus lethaliter ægrotanti quid exhibeat ἐν ἀπειρηκότι ἤδη τῷ σώματι [*confecto jam* cor-

corpore,] eumque morbus etymologiæ ſuæ memor (ſic poſt Iul. Scaligerum in Exerc. placet Dureto in Holler.) ad μοῖρον βίȣ [*fatum vitæ*] perducat, non ſolent vulgo cauſſam mortis in fatum conferre, ſed (lubet apud te ȣ̃ θαυμασιωτάτȣ [*ſumme admirandi*] Hippocratis verbis ſæpius loqui) τ̀ ἰητρὸν αἰτιῶνται. καὶ τ̀ ἀνάγκην τ̀ τὰ τοιαῦτα ἀναγκάζȣσαν γίνεσθαι ȣ̓ γινώσκȣσιν. ἢν δὲ ὠφελήσῃ, τȣ̃το δ' ȣ̓χ ὁμολῶς ἐπαινέȣσι, χρέων γὰρ πεπονθέναι αὐτὸν δοκέȣσι. [*in Medicum culpam rejiciunt, neque talia ex neceſſitate fieri agnoſcunt. Quod ſi proſit, id tamen non perinde laudant, cum id ei contingere oportere exiſtimant*,] objicientes Auſonianum hemiſtichium, *evaſit fati ope, non Medici.* Nullus apud hos ex ſervato ægro arti honos, nulla gratia, ipſiusque Medici ὥσπερ τ̃ Μεγαρέων ȣ̓δεὶς λόγος. [*ut Megarenſium nulla mentio.*] Hinc tales ſui ſimilibus facile perſuadent, parum neceſſariam, imò inutilem eſſe medendi artem, *quia ſtat terminus nobis* (Senecæ verba agnoſcis ex Epiſt. CII.) *ubi illum inexorabilis fatorum neceſſitas fixit.* Quo trahit Macrobius illud de Deiphobo ex VI Æneidos:

— *Explebo numerum, reddarque tenebris.*

Sed non omnes explere numerum annorum ſuorum eruditi aliquot ſtatuunt. Raymundus Lullius (cujus libros multi Hiſpani venerantur quaſi cœlo delapſos, humanæ ignorantiæ remedia, teſtante lib. xv. de reb. Hiſp. Marianâ) de Secretis Naturæ lib. I. part. I. hæc ſcripta reliquit: *Vnicuique terminus vitæ à Deo eſt ſtatutus,*

quem

quem nullo ingenio transgredi possumus. Sed & intra eum terminum mortem accelerare in promptu est omnibus. Ideo à Medicina petendum remedium, quo corpus nostrum à putrefactione servemus, & infirmum curemus, & quod perditum est restauremus, donec veniat is postremus dies à Deo præstitutus. Ad hunc diem eos solum pervenire credunt, qui extrema senectute exsiccato paullatim corpore deficiunt. Ita defunctos ἀλίβαντας [*defunctos*,] vocabant Græci, tanquam ζωτικῆς λιβάδος ἀμοίρους ὄντας, [*expertes vitalis humoris*,] & Homerus eodem sensu διεροὺς βροτοὺς [*humidos mortales*] dixit de viventibus. Et hæc est iis mors fatalis, sive naturalis. Immatura verò & violenta, quam febrium cohors, δίαιτα φαύλη καὶ φλαῦρα, [*diæta mala & vitiosa*,] naufragium, gladius, laqueus, καὶ πάντα τὰ βίαια [*& omnia violenta*] accersunt, & ante destinatum & fatalem naturæ terminum vim vitæ inferunt. Sic mortuos βιαιοθανάτους [*violenter extinctos*] & ἀώρους [*intempestivos*] dixisse Græcos egregiè demonstratum est in *Observat. Plinianis* ab incomparabili Heroë Claudio Salmasio, cujus de vitæ termino prolixas literas expecto. Ita Didonem, quæ se ipsam gladio transfixerat, non *fato*, sed *ante diem* periisse canit Virgilius: & ejusdem est de Priamo quamvis sene,

— Nec fata vetabant
Stare, decemque alios Priamum superesse per annos.

Quid? an non eruditus & expertus Medicus ægri vitam ad decretorium diem deducit, quem imperitus non rarò præter fatum præterque naturam

turam adducit? Vidi qui leviter ægrotantes extracto opii *homines quatuor in soporem collocavit nudos*, quibus mox

Longa quiescendi tempora fata dabant.

Alius parum abfuit, *ne nomen commutaret suum*, *& Quintus fieret è Sosia*. Nam ejusdem Hermocratis consilio in pertinaci viscerum obstructione, post assumpta manè aperientia, vesperi idem φάρμακον [*medicamentum*] quotidie deglutiverat; idque plusquam trigesies. Sed hic visâ gelidæ mortis imagine, cavit, ne ludi, quos vivo jam sibi factos animadvertebat, brevi mortuo fierent, & mutato medico pristinam sanitatem recepit. Andragoras alias futurus, de quo lepide Martialis lib. VI. Epigr. LII.

Lotus nobiscum est, hilaris cœnavit, & idem
Inventus mane est mortuus Andragoras.
Tam subitæ caussam mortis Faustine requiris?
In somnis medicum viderat Hermocratem.

Apud Plutarchum & alios legimus Cleopatram Ægypti Reginam jam certam mori, varia venena in captivis explorasse, nullumque invenisse lenius, quam *aspida somniferam*, qua ad corpus admota, *morte quasi somno soluta est*, ait Florus: qui proprius est effectus aspidis. Lucanus:

At tibi Læve miser fixus præcordia pressit
Niliaca serpente cruor: nulloque dolore
Testatus morsus subita caligine mortem
Accipis, & Stygias somno descendis ad umbras.

Si quis nunc vitæ satur, adeò delicatus est, ut sine febre mori cupiat, non opus est ut aspidem

ex

ex Ægypto sibi mitti postulet, quod Romanos fecisse conqueritur poëta, cum compendiaria via edoctus sit fatum sibi accersere à remedio εὐπορίστῳ, [*parabili*,] & quod semper ad manus. Vides in Medicina locum habere dictum tantopere à Theologis nostris exagitatum, *Dies diem docet?* Quid ergo! (ut mittam jocularia) an idem ægroto fatum admovetur, sive Themisonem adhibeat, qui innumeros, teste Iuvenale, occîdit, sive Podalirium, de quo præclarum hoc Ovidii testimonium IV. Trist. Eleg. VII.

Quem semel excepit, nunquam Podalirius ægro
Promissam medicæ non tulit artis opem.

Hic enim cum omnia ex arte, & bene subducta ratione ageret, atque (ut Galenus laudat) κατὰ τὸν ἱπποκράτην μηδὲν εἰκῆ ποιῶν, καὶ μηδὲν παρορῶν, [*juxta Hippocratem nihil temere agens, nihil imprudenter,*] quoscunque curandos suscepit, sanitati restituit: ubi alter προπετῶς καὶ ἀπερισκέπτως, [*præcipitanter & inconsiderate*,] & vel forte, ut facetè de quodam narrat Poggius, medicamenta exhibens, fortes multorum animas ad Orcum demisit. τλήμων ἰατρὸς οὔνομ' ἔχων, τἄργα δ' οὔ. [*miser Medicus nomen habens, opere ipso destitutus.*] Scitum est de Alcone Medico hoc Ausonii:

Languenti Marco dixit Diodorus aruspex,
Ad vitam non plus sex superesse dies.
Sed medicus divis fatisque potentior Alcon,
Falso convicit illico aruspicium.
Tractavitque manum victuri, ni tetigisset.
Illico nam Marco sex periere dies.

Qui vitæ terminum neceſſitate fati devinciunt, præter varia S. Scripturæ loca, quibus nituntur, aciem animorum noſtrorum divinæ providentiæ ſplendore perſtringunt. Qui mobilem & mutabilem eſſe malunt, præter quam quod etiam verbi divini authoritatem adducant, majori probabilitate humanam mentem percutere nonnullis videntur. Hinc alii medium ferire voluerunt: Sed dum ad eos potius ſe applicant, qui morborum & mortis tempora fata, planè liberata ſtatuunt, in alias difficultates delabi atque in incertum & ambiguum implicari diſſentientibus exiſtimantur. Nonne verè Euripides (non poſſum non ſubinde apud ſummum Poëtam poëtarum verſibus uti) Andromeda?

Τὸ δαιμόνιον οὐχ ὁρᾷς
Ὅπη μοίρας διεξέρχεται,
Στρέφει δ' ἄλλους
Ἄλλως εἰς ἁμέραν·
Nam quæ fata paret Deus,
Nunc hunc, nunc alium cito
Verſans turbine, non valet
Humani vigor ingenî
Vllis viribus aſſequi,

ut vertit V. C. Hugo Grotius. Totum hoc ζήτημα [*quæſitum*] neminem melius te Theologo, Medico, & Philoſopho literatiſſimo perſolvere poſſe quamvis ſcirem, non auſus tamen fui offendere animum graviſſimis indeſinenter ſtudiis diſtractum. Nihil tamen mihi gratius eſſe poſſit, quam ſi & tuam ſuper hac difficultate reli-

reliquis epistolis adjungeres : aut si id occupationes tuæ, & principum trophæa non permittunt, sententiam epigrammatio exprimeret :

Nam tu poëta es prorsus ad eam rem unicus.

Quia nemo, quod sciam, copiosè & ex professo hanc rem explicavit atque excussit, non ingratàm lectoribus in ea magnorum virorum operam fore mihi persuadeo : gratiorem utique, si undecunque doctissimus Barlæus symbolam conferret. Vale Vir clarissime, & ab heroë Beverio Consularis dignitatis ornamento salve. Dordrechti, VI. Octob. 1633.

216.

IOHANNI BEVEROVICIO,
CASPAR BARLÆUS S.P.D.

SOllicitas, amplissime Beverovici, eruditorum caveam, & in arenam producis viros virtutis ac doctrinæ fama celebres. Ea de vitæ Termino dicunt omnes, quæ minus oscitabundum poscant lectorem. Acutè quisque loquitur & graviter & pie. Pugnant rationibus, experientia, authoritate. Eunt permixti veteres recentioribus, Græci Latinis. Est, ubi Arabs, ubi Pergamenus Doctor sententiam dicit. Gentilium pariter oracula audio & Christianorum; Stoicorum & Peripateticorum ac Medicorum. Dissident opinionibus. Sed, quo nomine vehementer gaudeo, cavent omnes studiosè, ne Medico culina frigeat. Ferculis nostris opus esse omnes contendunt, tum qui Fato, tum qui culpa etiam

noſtra nos mori pronunciant. Qui vitæ humanæ terminum ex Medicæ artis uſu aliisque prærequiſitis ſuſpendunt, victuros diutius promittunt ægros, ſi à deglutiendis catapotiis non abhorruerint. Quibus verò ex decreto divino vitæ terminum ἁπλῶς [*ſimpliciter*] definire libet, catapotia deglutienda eſſe pari neceſſitate urgent. Alter inquit, moriendum tibi erit, niſi ſaburram expulerit janitor ſphincter. Alter; poſtquam ſtatutum eſt, ut iſta hora moriaris, neceſſum quoque eſt iſtas Thermopylas claudi, & medico exprobrare inefficacem medicinam. Vnius axioma eſt: Si medicè vivas, diutius vives. Alterius, quia diutius te vivere volunt fata, medicè quoque vives. Alteri καθαρτικὰ [*purgantia*] noſtra condicio ſunt, ſub qua vitam longiorem indulgere ſtatuit Creator. Alteri conſequens & medium, quo decretum longioris vitæ exequi vult. Vides, utriusque ſententiæ aſſertores, pro Medico, pro Pharmacopœo, ac fortunis noſtris, ſtare ne minorem fumum videat caminus Machaonis. Salva res eſt, Beverovici. Gallum Æſculapio immolemus. Petis, ut ſymbolam quoque meam conferam ad hoc lectiſſimorum ingeniorum epulum. At, prudentiſſime, quis convivis ſaturis poſt aſellos diaria apponat? Ex illorum numero ſum, qui à gravibus conſiliis imparati aliorum ſuffragiis accedere amant. Infimi ſubſellii judices probant aſſenſu ſuperiorum placita, ut brevior ſit deliberatio. Pedibus eunt in Præſidis aut cordatioris cujusdam collegæ

legæ

legæ ſententiam, quibus labor eſt loqui. Malunt non diſſentire, & cum quodam ſupercilio graviter annuere, quam cum facundiæ periculo prolixiores eſſe. Nihil ſe ſcire dicebat Phrygius iſte fabularum ſcriptor, poſtquam ſapientiam omnem artesque profeſſi eſſent ſocii. Quicquid olim à Poëtis, Philoſophis, Medicis, Theologis, ſuper hoc argumento allatum eſt, allegatum id omne eſt. Dicam tamen paucula de Controverſiæ hujus neceſſitate, poſtquam de veritate diſceptatum abundè eſt. Ab illa ſententia, quæ vitæ terminum Fato alligat, aut peremtorio decreto, plus mihi metuerem, niſi experientia didiciſſem, hujus opinionis patronos & hyperaſpiſtas, non ſegnius medicum implorare, quoties ægrotant, quam Hypotheticos Doctores. Etenim dogmati, quod è Scholis hauſere, obſtrepit tacitè ſollicita de ſe, ac ubique ferè conditionalis, natura. Et licet fortè contradictoria loqui videatur Stoa & amor noſtri: tamen non minus avidè medicam manum depoſcit illa, quam hic. Corrigit mens integra ac ſibi relicta ſcholaſticum acumen, & Zenonias voces redarguit timida Salus. Cum ſanus eſt Stoicus & ambulat, pro abſoluto decreto pugnat, tanquam pro aris ac focis. Cum ægrotat, non minus conditiones amat, quam Peripateticus. Et quamvis medicinam conditionem decreti divini eſſe nolit, tamen conditionem ipſus facit, quoties timet medico non uti. Si laboret ὀδονταλγίᾳ, [*dolore dentium*,] ſi immoderatius palpitet ſiniſtra ma-

 milla

milla neque tonum servet; si singultiat stomachus, ilicet ad medicum advolat. Quare? quia timet, nisi illi opem ferat, brevi se cœnaturum apud inferos. Devorat ergo bolos, Rob absinthii, Loch de pulmone vulpis, trochiscos de viperis (hæc bellaria nostra sunt) non minore valetudinis spe, quam mullum Massiliensem, aut Dordracenam percam. Nihil tam in medicina est terribile, quod non palato sumendum imperet. Quid? cum nauseat ad ingratas dapes miser ventriculus, mordet Stoicus acida, vel pomum œsophagi ostio imponit, ne istam longius vivendi conditionem egerat delicatior gula. Quoties castigatum ventosa senna abdomen officium facit, magna attentione numerat naturæ labores, ne conditiones vivendi ulterius neglexisse videatur. Quæ dum propius considero, nolim valde irasci iis, qui fatalem terminum propugnant. Si inter partes arbiter eligeretur Palæmon, diceret: *Et vitula tu dignus & hic.* Parum refert, qua mentis agitatione & opinione pharmaca poscat æger, modo poscat, modo convalescere studeat, nec Machaonis sui sollicitas operas debita mercede privet. Illud in tota hac Disputatione observo: Eos, qui Prædestinationem absolutam vitæ mortisque tuentur, etiam vivendi vel moriendi intra definita spatia necessitatem defendere. Eos verò, qui illam Fidei actionibus restringunt, vitam quoque hanc ex officio humano suspendere. Fortè ob hanc rationem: quia priores metuunt, ne si conditionale

tionale

tionale sit hoc decretum, conditionale quoque esse possit prius illud. Posteriores verò, ne si hoc Decretum Dei agnoscant absolutum, cogantur & illud de salute & morte æterna tale esse fateri. Ne ergo vel hæc vel illa pars præjudicium creet thesibus tantis hactenus animorum motibus agitatis, amat quæque consona loqui ὁμογενῆ. [*cognata.*] Sic vara vibiam trahit & sepia percam sequitur. Inter istos medii quidam incedunt: qui ne planè videantur Stoici, aut planè Peripatetici, contingentiam & necessitatem præfinito temporis articulo moriendi, modos toto cœlo diversissimos, conciliare student, solius præscientiæ intuitu ac respectu. Verum, dicam quod res est. Ad populum phaleræ sunt. Nam illa, quæ ex præscientia divina fluit necessitas, certitudo solummodo est & infallibilitas, uti ajunt, quæ propriè dictæ contingentiæ non repugnat. Quicquid enim necessariò dicitur futurum, quia Deus præscit, in se & tota sua indole manet contingens. ἀσύστατα [*quæ simul consistere non possunt*] non sunt: Ista hora morieris, &, Alia hora poteras mori. Quicquid autem aliter evenire potest, quam evenit, propriissimè contingens est. Quamobrem amicè conspirant hæ enuntiationes; Hoc certò fiet, & tamen contingenter. Tu, doctissime Beverovici, dum quærendo modo hunc, modo illum adoriris, maximis ingeniis obstetricaris, & doctè quærendo elicis optimos partus. Non puto controversiam hanc plenius, solidiusque unquam

pertractatam esse. Venerem das Apellæam, cui aliquid addi ab indocta manu temeritatis fuerit & præsidentiæ. Suffecerit calculum contulisse, & iis subscripsisse, qui vitæ mortisque terminum ex divino decreto fatalem immutabilemque esse negant. Elenchus meus in quo hactenus acquievi est hic: Decretum illud absolutum de vitæ mortisque termino aut est mutabile aut immutabile. Si mutabile, perfectioni constantiæque divinæ detrahitur manifestè. Si immutabile, corruit consequentium mediorum necessitas. Nam aut illud decretum dependet ab usu mediorum, ita ut ratum esse non possit nisi mediis adhibitis: aut non dependet ab usu mediorum, ratumque esse potest, etiam citra eorundem usum. Si prius, ergo desinit esse absolutum & fit conditionale, nam habet suum Nisi. Si posterius, ergo mediorum nulla est necessitas. At hoc absurdum, ergo & ea, ex quibus absurdum hoc deducitur. Non diffundam latius sermonem, ne videar post summos Theologos, Philosophos, Medicos, exactius quiddam conari voluisse.

Si tamen patiaris, me à proposita quæstione nonnihil abire, argutabor breviter, cum Seneca & Petrarcha, & post spinas, frugiferum aliquid loquar, quodque τὸ ἠθικὸν [*morale*] magis sapiat, quam φυσικόν. [*naturale.*] Nemo antè diem moritur, qui omni die vitam Deo debet. In tempore solvit, qui exigente creditore debitum solvit. Non reposcitur præmaturè, quod nostrum non

est,

est, sed alterius. Et quis quæso hominum ante suum diem moritur? cum ille sit suus dies, quo moritur; non prior, non posterior. Non videtur ante tempus mori, qui non potest, nisi in tempore, mori. Ab æterno moriatur oportet, qui ante tempus moritur. Et post mundi obitum moriendum erit illi, qui ultra tempus vivere præsumet. Mundus siquidem & natales suos & extremum dies tempori debet, quo cum cœpit esse, quo cum desinet esse. Sapiens omnem diem sibi ultimum credit, omnem horam supremam. Quocunque ergo die moritur, ultimo moritur. Et si ultimo, nec anticipat terminum suum nec amplificat. Et quis ferat querelas morientium citius? cum insani hominis sit ægrè ferre, se carceribus ac vinculis ocyus expediri. Neque discedit citò, cui frontem rugæ arant, manus pedesque præ senio tremunt. Longius viventes, longius vexat mortis metus. Cito morientibus, brevis est mortis sensus. Omnibus moriendum, licet alio mortis genere, diversisque vitæ spatiis. Faces plurimas accende, pro pabuli mensura vivit gliscitque quælibet. Illud cum deficit, extinguitur & ista. Naturæ defectus querelarum justa materies non est. Si gula, si lacessitus gladius aut contempti fluctus nos necant, intemperantiæ vel temeritatis pœnas luimus. Extra culpam Deus & natura sunt. Qui longius vivere volunt, studeant sapere, & temperanter vivere. Hæc virtus & mentis bonæ custos est & solidæ valetudinis. Omnes modicè vivimus, si vitam

 specte-

ſpectemus æternam. Qui mori nolunt, æternitatem ſeriò cogitent, in qua ſemper vivitur. Hîc ſi diu vivere amas, diu miſer eſſe cupis. Plus dolorum, morborum, peccatorum numerat, qui plus annorum. At inquies: diutius vivere cupio, ut caſtigatè vivam. Caſtigatè vixiſſe debebas, ex quo vivere & ratione uti cœpiſti. Cum abeundum eſt theatro, cum plaudendum eſt, ordiris prologum. Melioris vitæ telam aggrederis tunc, cum detextam eſſe oportuit. Creditum olim: neminem, qui malus eſt, diu vivere: neminem bonum breviter. Illi quicquid vitæ fuit, periit: hic omne in lucro habet, utpote hæres futurus melioris famæ & vitæ. Nec vita vita eſt, quæ virtuti non impenditur. Quod ſi ferri violentia moriamur, credamus vitæ arcem frangi, non aperiri. Si interficimur ab hoſtibus, cogitemus nos hoſtium manus, carnis inquam, mundi & ſathanæ effugiſſe. Parum refert quo mortis adminiſtro moriatur, cui moriendum eſt. In vulnere majus momentum eſt, in vulnerante minus. Qui flamma perit, cogitet cum Empedocle animam igneam eſſe, nec combuſtilem. Qui Oceano mergitur, cum regina maris ſe cœnaturum glorietur. Qui à beſtiis diſcerpitur, Euripidis ſe fato ſoletur; qui veneno, Lucretii poculo; qui gladio, Pompeji & Ciceronis exemplo. At nolles ignominiosè mori. Aſſentior. Sed ſicuti glorioſam mortem non facit, pompa, præfica, ſtatua, ita nec ignominioſam laqueus, ſecuris, equuleus. Cauſa ſupplicii ſi honeſta

neſta

nesta est, honestum quoque est mortis genus. Non qua morte, sed quo merito moriamur, reputandum. Virtuti nulla mors dedecori est. Vilissimas sterne tabulas. Gloriosè moritur, quisquis de Republica, de religione benè meritus est. Unci, gemoniæ, prunæ, rotæ, craticulæ, illustres sunt, ac splendent magis illustrium ac sanctorum Virorum obitu. Fulgent supplicia, quæ irradiat innocentia. Sicuti plus fulgent lutosæ paludes, quarum superficiem Sol pingit. Subtiliter de Vitæ Termino disputent docti, modo ad eundem vitæ morumque simplicitate certent contendere. Si pie, si sancte, si juste in hoc seculo vivimus, non nocebit hunc Fato, illum contingentiæ plus tribuisse. Schola omnis, ars omnis querula est & litigiosa, non minus quam forum. Pietas mansueta, concors, placida lites non amat. In hac dum conveniunt, qui sententiam de Vitæ Termino dixere, omnibus opto salutarem vitæ hujus terminum, qui ad vitam, quæ sine termino est, & illos & nos quoque Beverovici doctissime, perducat. Ne tamen sine cantore aut vate hoc Doctorum, quod adornas, epulum decurrat, mitto versiculos, quos petis, ejusdem ferè argumenti, cujus est epistola hæc. Vale Vir clarissime, & Amplissimum virum D. Cornelium van Beveren, Roverium, aliosque mei amantes officiosè saluta. Amstelodami. E Museo nostro, decimo quarto Octob. 1633.

217. AL-

217.

ALBERTO VAN SCHAGEN.

Nobilissime generosissimeque Domine,

En epithalamium, quod nuptiis Filii tui inscripsi. Debui hoc tibi, tum ob publica in patriam merita, tum ob singularem humanitatem, qua me antehac Rhenoburgi amplexus est. Debui filio tuo, ob veteris convictus memoriam. Debui Sponsæ ob gratissimum mihi Matheneſiorum nomen, quo aliquando gavisa fuit Academia Leidensis. Carmen si spectes, lusus est & commentum poëticum. Loquitur ex parte amor, ex parte poëta, & ita fabulam hanc actores duo absolvimus. Miscui festiva & lepida, quia hæc sacra aliter non constant. Omnino enim ineptum foret de bello induciisque graviter loqui, ubi Cupidinis causa agitur. Tu, Vir nobilissime, hoc leve affectus mei erga N. T. & illustrissimam domum testimonium benigne excipe. Ego hanc præcipuam felicitatis civilis partem interpretor, Principibus placuisse viris. Nuptiis filii tui bene precor, & ominor. Succedat proles, quæ tuis & splendidissimæ familiæ virtutibus respondeat. Me verò inter eos cense, qui nomen tuum sine fuco colunt & venerantur. Vale Vir summe & Dominam van Schagen meis verbis saluta. 15. Oct. 1633.

218. ADOL-

218.

ADOLPHO VORSTIO.

ITa est, doctissime Vorsti, avidè satis arripio occasiones scribendi carminis, præsertim, quod publici sit argumenti. adeò me lenocinantes Musæ irretitum tenent, ut nesciam, qua arte me expedire his pellicibus queam. Penè cum Flacco dixerim:

Quæ saga, quis me solvere Thessalis
Magus venenis, quis &c.

Quoties ad studia magis seria animum applico, vel Auriacus interturbat victrici tuba, vel præfica lesso, vel amator aliquis importune efflagitat applausum. quasi sine me Sponsæ placere non possit; aut sine carmine refrigescere. Ea suum facilitate, ut negare nesciam. Si virgo essem, minus tutum apud me esset virginitatis depositum. nescio negare. Vt te inter amicos meos censeam, cui commenta mea inpartiri soleo, rationes sunt graves & plurimæ: optimi maximique Patris memoria, virtus & eruditio tua, ac insuper cognati mei D. Cunæi reverentia. cujus viri tantum apud me est precium, ut non possim non amare impensius, quos ille amat. Condoles super obitu filioli mei. Sed hunc majoribus, quæ hanc vitam manent, malis præceptum gaudeo. multis longisque morbis confectus venustissimus infantulus, facie exanthematis deformi decessit. Nec ob hoc angor. cum in beatæ resurrectionis die melior illum vultus

vultus corpusque ſalubrius maneat. Filius natu maximus per Dei gratiam evaſit. Dum frontem genasque ſcalpit,diceres Zopyrum eſſe aut Deiphobum. cernas ſtillantes ſanguine malas, & tabo fœda ora. Inter hæc Græciam, & ſuum μῆνιν ἄειδε [*iram cane dea*] canit. Credo hæc variolarum mala eſſe à procul jaculante Apolline, licet primum non invadat ὀρῆας καὶ κυνὰς ἀργὺς. [*mulos & canes veloces.*] Virginis iſtius Trajectinæ, cujus virtutes prædicas, habeo ad me miſſum epigramma. Verum,amiciſſime,vellesne tibi conjugem tam doctam, gravem, ſeveram Dî conceſſiſſent? quæ curſum torqueat enthymema atque hiſtorias ſciat omnes. Magis amena iſtiusmodi Sibyllarum oracula, quam baſia. Supereſt ut de Republica pauca ſubjungam & caſtris. Video, quid geratur, aut potius, quid non geratur. Potentum molimina non capio nec ſcrutor. Extera auxilia ex eventu æſtimabimus. Inducias puto averſari τὺς πάνυ. [*qui omnia poſſunt.*] Amſtelodamenſes omnibus votis exoptant, quorum conſilia πρὸς τὸ κέρδος [*ad lucrum*] diriguntur. De Empirico alias. Vale. 16. Nov. Anno 1633.

219.

AXELIO OXENSTEIRN.

Illuſtriſſime Oxenſteirni,

Mitto ad Te Tumulum invictiſſimi ſummique Principum. Maluiſſem laudare vivum, quem vivum dilexit ſua Suecia, horruit Auſtria,

ſuſpexit

ſuſpexit quaquaverſum Europæus orbis. Nunc ita volentibus fatis mortuum Encomio proſequor, cujus virtutibus cum minor eſſet orbis, ſpacioſius cœlum recepit grande illud depoſitum. Scio non egere poëtarum laudibus tanta ævi decora. Sed nec faſtidiunt gratæ poſteritatis benevolas voces. Amant in hominum animis vivere, quos publicæ utilitatis & ſecuritatis aſſertores Deus conſtituit. In Guſtavo, auguſtæ memoriæ Rege, duo mecum ſtupuit univerſitas; vitæ innocentiam & fortitudinem militarem. quarum illa inter Reges rariſſima eſt, hæc gentis veſtræ propria. Laudum ejus faſtigia ſolum perſtrinxi. Nec enim in iis ſigillatim enarrandis ſuffecerit nova Ilias. Rerum ab illo geſtarum magnitudinem, nec Hiſtoricorum annales, nec Oratorum ambitioſa oratio, nec Poëtarum grandiloquæ voces adæquare valent. Omnia minora ſunt, quæ cogitamus, loquimur, ſcribimus. Ego, qui poëtices ſtudia impenſius amplexus ſum, inter tot maximo Regi parentantum officia, nolui eſſe Harpocrates. Vocem mihi extorſit tanti Principis illuſtris fama, quæ jam pridem non privatis tantum populi ſui, ſed totius mundi ſuffragiis ſubvecta mortalitatis terminos egreſſa eſt. Vtinam ab iis, quas luctanti Germaniæ commodas curis, tantillum ocii impetrare queas, quod poëmatii hujus lectioni dones. Forte non pœnitebit in compendio perſpexiſſe Regis laudatiſſimi ingentia merita, qui quantum tuis conſiliis vivus tribuit, tantum ſua merita tuis

tuis conjuncta esse voluit. Quod si benigniore oculo hæc nostra adspicies, optem exemplaria aliquot ad eos ire, quos Regis sui non quæsita laudatione affici judicabis. Vale Heros illustrissime, & crede etiam ita Batavis vivere Gothicæ fortitudinis serios æstimatores. Amstel. 4 Dec. 1633.

220.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

ACcipio condicionem, nobilissime Haestrechti, nempe ut aliquando invisam Dominum & Dominam de Poelgeest. Fiet hoc, ubi Canicula latratu suo Professoribus silentium imposuerit. Sed hoc volo, ut te mecum istic loci sistas. Te præsente omnes loci istius amœnitates erunt amœniores. Te absente illæ ipsæ amœnitates nubilæ erunt & tempestates meræ. Insidiabimur avibus, piscibus, feris. Nisi antiquas artes dedidicisti, volupe erit volantes volucres glande dejicere, ut miracula tua videam, quibus majorem fidem habeo, quam, quæ Hallensi virgini adscripsit Lipsius. Ignosce, si à te hic dissentiam. Arcana Reip. jam non aperiam. Quia fateor me illa ignorare. De Induciarum eventu ne ipse Apollo Delphicus pronunciaverit. Si res Germaniæ ex voto Cæsaris succedent, decollavit omnis pacis spes. Sin Succus perget rerum potiri, utile fuerit Regem Hispaniarum nobis parcere, ne pinguiorem offam ipsius buccis eripiat famelicus Septentrio. Ivit jam

jam classis nostra in Brasiliam. Ibit & Hispaniensis. In novo orbe decertabitur de veteris incolumitate. Trans maria quæruntur bellorum vel pacis causæ. Delegati Archiducis Isabellæ ad Regem profecti, mitiora responsa expectant. Nos non videmur abhorrere ab induciis, quia bellis nostris obicem posuit iracundior Mavors. Quid si majoribus ausis illum obicem rumpamus proximo vere? & cum fatis libeat bellum gerere. Cecinit olim Silius Italicus: Fati modum in sceptris esse, & alius quidam: Sapiens dominabitur astris. Dux Feria adhuc hæret inter montes, nec Elsatiam penetravit, obsistente Gustavo Hornio. Dux Vismariensis Ratisbonam cepit, viamque sibi in Bavariæ ac Austriæ interiora aperuit. In Pomerania Walsteinius impune grassatur. Discerpitur misere Germania & præda victoris est, nunc Gustavi, nunc Cæsaris. Quam hic reportat victoriam, de civibus reportat, de quibus triumphare miserum. Quamdiu Gallus accinet Sueco, difficulter se per acuta belli expediet Imperator. Hoc oraculum puto te capere. Vale. 5 Dec. 1633.

121.
CORNELIO VAN BEVEREN.

M*Agnifice vir,*

Mitto ad te Tumulum Serenissimi Suecorum Regis. Non debebat iste heros indictus abire, dignus præcone qualis Achilli obtigit.

Domeſtica hactenus cecini, & quæ propius nos concernunt. Iam libuit in exteri Principis laudes digredi, quem de Republica non ſolum noſtra, ſed & aliis Principibus bene meritum non diffiteberis. Vtique quantum Auſtriacis per ipſum deceſſit, acceſſit vel nobis vel aliis. Maluiſſem vivum laudare, quam mortuum, qui vivus Europæi orbis admiratio fuit. Niſi prævenilſet mors, jam votis majora tenebat, imo Italiam fortè, cui veteres Gotthi graves fuerè. Sed ſolet ſapientiſſimus Deus ruentis ad ſumma fortunæ impetus ſiſtere, ut ſe regibus imperare diſcant, uti illi imperant ſubditis. Addidi quæ in Rheno-bercham luſi. Principi noſtro iraſcitur autumnus. Querulas voces populi audimus. Fruſtra hactenus advocata externa auxilia. Sed ignorat Remi turba, bella occaſionibus geri. pugnare, cum volent, in Principum manu eſt. Sed expugnare, Θεῦ ἐν γόνασι κεῖται. [*Dei in arbitrio ſitum eſt.*] Ita judicant, qui res publicas conſilio metiuntur, non eventu. Vale & me ama, patriæ ac bonorum omnium amantiſſimum. 14 Dec. 1633.

222.

ARNOLDO BUCHELIO.

IAmpridem eſt, quod Antiputeanum, ſcriptum virulentiæ, faſtus Hiſpanici, & ſtoliditatis plenum legi. Iudicio tuo ſubſcribo. Quod ut videas me & ante ſeviſſe, in libellum, qui Puteani habet Stateram, Antiputeanos duos,

quorum

quorum posterior incipit pag. 185. de Statera Puteani judicium meum leges pag. 175 *, de Antiputeano pag. 195 †. Etiam breviter perstrinxi ‡ autorem Stateræ Puteani à Lipsii manibus, ut vocant, adæquatæ. Digni non sunt operosa & seria refutatione crassiores Brabanti. Iudicium istud quod pag. 179 occurrit, Salmasii est. Conquereris de infelici sumptuosæ expeditionis successu. Nec immeritò. Sed quis, mi Bucheli, in ordinem coget terrarum Deos, quibus agendi regula voluntas est. Si me de rebus politicis disserentem audire vis, ita statuo: satius fore, si belli omnis vis transferatur in Novum orbem, in Brasiliam, & illas mundi partes, unde belli pabula Hispano suppeditantur. Satis fuerit, hic parta tueri. Foris pugnandum est, ut domi pax sit. Quàm autem unicè illam Helenam amet Tagi Rex, ex eo colligere est, quod non alia condicione Inducias pacisci velit, nisi reddita Brasilia. Facilis est nostratibus trajectus in istas terras. Portus jam aliquot patent. Navibus prævalemus. Incolæ barbari in nostros proniores sunt. Verum Societati Indicæ subsidia ex publico suppeditari debebant. Privatorum opes istis bellis pares non sunt. Omnino sperandum ut, quemadmodum Orientis insulis expulimus magnum illum Asiæ domitorem, etiam Brasiliensium continente exui possit. Vale Vir gravissime & virtutes tuas perge in me explicare, eruditionem, pietatem, pru-

* *Vid. Epist.* 210. † *Epist.* 213. ‡ *Epist.* 214.

dentiam, & qua amicos complecteris, omnis fuci nesciam humanitatem. 21 Dec. 1633.

223.

IACOBO VANDER BURCH.

V*Ir amicissime*,

Ex literis tuis ad amicos datis intellexi, te in ea urbe morari, quæ orbi dedit pessimi Imperatoris matrem. Si tibi adessem, magis sollicitus essem de natalibus ac ætate Liberi patris, quam Agrippinæ. Tu felicissime, inter tot Rhenensis Lycei superba pocula, quibus gloriari solet ista urbs, jam mei oblivisceris, ac si ex Lethæo amne bibisses. Non puto te publicis officiis usque adeò obrui, uti amicis scribendi otium non sit. Satis opinor facundus eris præco succi Baccherasensis, ubi ad nos redieris. Iam tacitus pasceris & frueris isto deorum munere, quod Druso Vbiorum debellatori tum temporis gustare non licuit. Ego felicitatem istam tibi non invideo, sed cuperem crepusculi partem tecum demere de solido die, ad insigne suspensæ alicubi hederæ. Delacum non eligerem, sed Moguntiacum, quale sapit Archiepiscopis, quorum ego de vini bonitate judicantium sententiam sequi malim, quam de fide pronunciantium. Quàm vereor, ne domum reversus Coloniam subinde sis respecturus. Paciscere cum palato tuo, ne litem tibi moveat, ubi cum Gallico tibi erit redeundum in gratiam. Sed desinam jocari. Colonienses quid moliuntur, quid incœ-

incœptant. Dic mihi, quem ex tribus magis amant, Suecumne, an Gallum, an Batavum? quemcunque elegerint male ipſis erit. Si Suecum recipient, diſcent propediem ſervire. Si Batavum non erunt amici Cæſaris. Si Gallum, tuta erit religio, minus tuta libertas. Feliciores fuerint, ſi ſibi ipſi ſuffecerint. Princeps Auriacus non tam hoſtem, quam imbres infeſtos ſibi habet. Auxiliares Finnorum copiæ, nuper advocatæ, dimittuntur cum gratiarum actione. Indignantur, quod pugnæ ipſis copiam non fecerit Imperator noſter. Sed ſatius eſt illos labrum mordere, quam cum famæ noſtræ periculo fortunam belli experiri. Si mori volent, etiam in Germania hoſtem reperient. Vale, & illuſtriſſimos viros Beaumontium & Hugenium Legatos reverenter meo nomine ſaluta. Amſtel. 22 Decemb. 1633.

224.
PETRO CUNÆO.

Cognatorum amiciſſime,

Epicedium iſtud Vincentii Fabricii paulò ante mihi miſerat autor. Neque propterea inofficioſum puto beneficium tuum. An non mecum judicas Poëtam iſtum terſe & nitide loqui. Rara eſt in Germanis iſta ſcribendi *ἀκρίβεια*. [*accurata ratio.*] Sed ſubriſi, ubi affliċtiſſimum & atratum Heynſium dicit cogitare,

— blandæ gaudia noctis,
Amplexuſque novos, zonæque ſolutæ Primitias,

& *qualem se candida primo intulerat thalamo.* Non vult Aristoteles meus urbanitati locum esse in funeribus. Ad illud etiam ipsius Heynsii contraxi labrum: mea Ermegardi, lux mea,

Quondam ferocientis domitrix invicta juventæ.

Nam & hoc habet ἐυτραπελόν τι. [*venusti aliquid.*] Nuper variolæ liberos meos afflixere, jam in Collegæ mei familiam repsit malum, & Dionysium Vossium acerba parentibus morte exstinxit. Illi pauculis distichis parentavimus. Mitto una Epithalamium, quod in C. Gravii nuptias scripsi. Cogor hic in scenam prodire, modo læto & nuptiali, modo tristi & pullo habitu. Verum dum amicis obsequor, queritur se negligentius haberi Empiricus meus. Cuperem mihi versibus interdici, ne ad extremum peccem & ridendus ilia ducam. Vale amicorum candidissime, & doctorum clarissime, cujus famæ Nonni Dionysiaca, Sardi venales, Hebræorum resp. aliaque æternitatis pignora adblandiuntur. Amstel. 24 Dec. 1633.

225.

CONSTANTINO HUGENIO.

Nihil habeo, quod scribam, clarissime Hugeni, nisi hoc sit aliquid scribere, de nihilo scribere. Nihil habet, quod æstimet Stoicus, præter solam virtutem, quia nihil per se bonum, præter hanc ipsam. Nihil in pera sua invenit Cynicus, præter cicerem fortè aut lentem. Nihil loquitur Pythagoricus, ut post transactos

actos silentio annos, loquatur sapienter. Ex nihilo nihil fieri asserit Peripateticus, & in nihilum nil posse reverti. Nihil dicit moveri Melissus. Nihil esse verum Pyrrho Protagoras, & Stilpo. Hoc unum se scire ait Socrates, quod nihil sciat. Epicureorum improba vox est, nihil deos curare, nec rerum nostrarum satagere tranquillas mentes. Nos qui in hoc terræ punctulo belligeramus, litigamus, contendimus, res nihili sumus. Et cum ob punctulum totis castris concurrimus, nihil vincimus, nihil perdimus. Quoties magno conatu magnas nugas agimus, agimus nihil. Quoties vanas spes donamus huic seculo, lucramur nihil. Silent compita, fora, tonstrinæ, cum Cæsar & Suecus agunt nihil. Cum Gallus aureos montes promittit, & mittit nihil: cum à Rege pro Brabantis expectat molle pacis responsum, & ille respondit nihil: cum nos Batavi de induciis loquimur, & hactenus conclusimus nihil: cum fugati sedibus Episcopi, quo se sustentent, habeant nihil. Quid scribit Vrbanus Pontifex Italorum Poëtarum optimus? nihil. Quid respondet Barlæo ad tot literas Zulechemi Dominus? nihil. Quid Vanderburchius absens rescribit? nihil. Quid Brosterhuysius in arenis Velavicis molitur? nihil. Hæc omnia cum dixi, nolite offendi viri docti & graves. Quia dixi nihil. At qui tribus liberis masculis jam annumeras quartum, Hugeni, plus numeras, quàm nihil. Memento, quid aliquando scripserim: At cum Septemvir fueris,

ris, vel forte decemvir, optabis mecum parcius esse pater. De vicariis nihil audis? nihil in illos possunt fatorum jura. Nisi vir bonus essem, optarem aliquem inter illos Protesilaum, vel Elpenora. Quod si accidat, cuperet surrogari nihili scriptor. Vale vir amicissime. Amstel. 2 Ian. 1634.

226.

EIDEM.

QVàm cuperem, me de nihilo nihil scripsisse, nobilissime Hugeni. Tam multa erudite & acute & salse reponis, ut quod regeram, habeam nihil. Quare mutabo τὸ ὑποκείμενον, [*subjectum,*] & ne nihil mihi porro objicias, loquar aliquid. Exercet hæc vox jejunos Metaphysicos, exangues Dialecticos & inflatos Grammaticos. Illi quærunt futilissima, quæstione, an Res & aliquid æquipolleant, & placet sapientioribus pars affirmans. Isti quærunt, an inter ea, quæ τὰ καθόλȣ [*universalia*] vocantur, aut κατηγορȣ́μενα [*prædicabilia*] referri debeat aliquid. Negant uno ore omnes & individuis vagis annumerant, quasi dicas mendicantium ordini. Grammatici vero hac voce destituti, carent egregio nominum præludio sive prænomine. Satyricus monet: Aude aliquid brevibus gyaris & carcere dignum, si vis esse aliquid. Fecit hoc Seianus, ante Seianum Philotas, post hos Cæsar Borgia, qui dum audent magnum aliquid, facti sunt nihil; Proverbio fertur,

tur, aliquid mali propter vicinum malum. Quod verum esse credunt Neoburgicus, Coloniensis, Lotharingus & Trevirensis.

Est aliquid nupsisse Iovi Iovis esse sororem,

cecinit Naso. Dicam ego:

Est aliquid nupsisse Duci, Ducis esse maritum,
Est formidato principe posse frui.

Apud Senecam legi: jam solus audes aliquid & claro die. At teste Belga solus Italam quatis Chelyn disertus. Equo donatus & à principe? aliquid nactus es, quod ad generositatem tibi præeat & bellum. Collega meus ducentos florenos ex dono Principis te curante accepit, nec aspernatur hoc aliquid, sive τὸ δέ τι. Libuit tibi scribere ad Dominum van Hilte. Quare incipiam sperare aliquid, si istis terræ filiis accidat humanitus aliquid. Sed audi: accidit hic superiore hebdomade, lepidum aliquid, aut potius illepidum. Dum publica auctione venduntur ædes, mercatores plurimi partim spectatores, partim emptores, partim ex eorum numero, qui illices nummos captant, in cloacam quæ sub pedibus erat inciderunt, alii mento, alii umbilico tenus sordidi & stercorei. Vis dicam carmine?

Dum sibi magnificas mercator splendidus ædes
Quærit, & ex emptis lucra parantur agris:
Corruit emptores quæ ceperat area tantos,
Et nitidos sorpsit fœda cloaca viros.
Stillabant lento lachrymantia serica tabo,
Et facies scenæ vociferantis erat.

Tum risit natura parens & sordida, dixit,
Quæ petitis cives commoda, stercus olent.

Epitaphium istud scriptum S. M. Menippum istum graphicè depingit, qui mortuus hoc solum dolet, quod mordere ultra nequeat. Vale. 4 Feb. 1634.

227.

THEODORO SCHREVELIO.

PRo bulbis tuis, mi Schreveli, gratias ago maximas. Iam spe erigor, ut primo vere superbos istos flores videam, qui magnis & stupendis nominibus turgent. Est mihi hortulus pensilis è pariete cœlum inter & terras. Si non majores fuerunt Semiramidis, non debebant miraculis adnumerari. Longus est pedes 14, latus sesquipedem. In illo videbis plantas fruticesque varii generis, rosam, juniperum, rosmarinum, laurum, absynthium, abrotanum, thymum, salviam, rutam, anemonem, arcum, frutillariam, narcissum luteum flore duplici, aliaque permulta. Inter hos terræ alumnos palmam merentur tulpæ versicolores, quarum partem tuæ, partem aliorum debeo munificentiæ. Non desunt hic viri egregii & graves, quos hæc plantarum species transversum rapit, ut dum in ceteris sapere videantur, hic prorsus insaniant. Ignoravit hoc fatuitatis genus Erasmus, cum Moriam scriberet. Adeò novos usque μόρȣς [*stultos*] parit fecundissima mater. Sed quid hoc rei est, non excurrisse te ad nos cum Harlemi esses?

esses? Iam expectabam indies adventum tuum, hac spe, ut cum optimo sene Wilhelmo Nicolai pranderemus de porcellis marinis. Frater meus hactenus, ut videbatur, μισόγαμος, [*aversus à nuptiis,*] tandem incaluit. Collega D. Vossius filium Dionysium luget, variolis exstinctum. Scripsi illi lessum, uti & Gravio nostro nuptiale carmen. Ita hic jam lætis, jam tristibus vaco, & modo Heracliti, modo Democriti vultum induo. Poëtarum est Protea agere posse, & cum flentibus flere, ac gaudentibus ridere. Mitto exemplar, ut si libeat & oportunum sit fleas mecum, rideas mecum. Vale. Amstel. 1634.

228.

IACOBO CATSIO.

A*Mplissime vir*,

Quanti poëmata tua semper fecerim, norunt illi, qui me familiarius norunt. Vivo in ea urbe, quæ Poëtas Belgicos habet sublimes & cothurnales, quorum dictio non est publici saporis. Mirabilia magis & stupenda loqui amant, quam utilia. Per nubes gradiuntur, & despectui habent aquæ potores. Adversus hos sæpe pugnare soleo tuo exemplo, qui utile misces honesto, ac dulci, & utrumque mira perspicuitate effers, ut legi ea & intelligi à nemine non possint. Quin tale carminibus tuis argumentum eligis, cujus lectione melior hilariorque abit lector. Hoc est, Philosophiam Socratico more è cœlo

&

& aſtris in domos familiaſque deducere. Nec aliter locutum puto Herculem Gallicum, qui facundæ vocis cathenulis duxiſſe dicitur populum, quo vellet. Ariſtoteles meus primam dictionis virtutem dicit eſſe σαφήνειαν. [*perſpicuitatem.*] Primus quoque poſt tot veteres ſapientiam profeſſus eſt verbis propriis & perſpicuis, cum quotquot ante ipſum Philoſophati fuere, Sapientiæ arcana vel Poëticis fabulis, vel allegoricis commentis, vel Cimmeriis numerorum tenebris involverint. Alia tibi mens eſt. Scribis, ut intelligaris, doces ut proſis in media plebe, in foro, in compitis, in thalamo, in menſis; in quavis ætate invenis, quod probes, quod taxes, quod corrigas. Concionantem te audiunt domi, viri, feminæ, nuptæ innuptæque puellæ. Tantoque gratior es, quanto concionaris ſuavius, mones blandius, reprehendis occultius. Libri tui pro Homiliis ſunt, & pars ſupellectilis precioſiſſima. De aliis non loquar. Illud ſcio, tantum eſſe librorum tuorum in mea domo precium, ut uxor mea, femina ſic ſatis cara & prudens, veſpertinis horis tanta attentione eos legere ſoleat, ut & mariti lecti obliviſcatur. Sæpe ad leges tuas provocat, adverſus quas peccat ſubinde ἀνώμαλος [*communem excedens regulam*] cupido. Sententias tuas loquitur, monita tua objectat non ſemel. Quam lætor te ſpem nobis facere novi operis de caſibus conjugiorum memorandis. Petis, ut Latinis verſibus exequar, quæ Belgicis rhythmis donaſti. Verum, qui poſſim à modeſtia

mea

mea impetrare, ut meam paginam jungam tuæ. Loquar citra adulationem. Solus nonnihil lateo, uti putrida quercus in tenebris. Tibi junctus exploderer à theatro, & positus juxta Solem vix Mercurius essem. Qui cum gigantibus ambulant, nani videntur, quamvis mediocris sint staturæ. Et ea est animi mei indoles, languet in præscripto argumento. impetu quodam deferri amat & liberrimo pede in id, quod tractandum sumit. Accedit, quod nihil tractem illubentius, quam Amores. Scribo interdum Epithalamium amicis id efflagitantibus, quorum preces pro imperiis sunt. Sed vellem magno ista officia redimere. Deterret etiam me operis magnitudo, amo discursus breves, nec uni argumento libet diutius inhærere. Quare velim propius scire, quæ tua mens. Cuperem tibi obsequi, modo sine professionis meæ detrimento fieri possit. quæ non patitur, ut me laborioso operi mancipem. Expecto, ut propius aptius institutum. Vale Vir clarissime. Amstel. 10 Ian. 1634.

229.

IOHANNI PILIO, *Iuris studioso.*

GRatias tibi ago maximas, doctissime Pili, quod pro pauculis versibus toto me carminum opere bees. Debebat ille tuus patruus diutius vixisse. non carent genio & nervis eruditæ ejus de Ambitione commentationes. Quidam Poëtæ vocum suavitate & verborum torrente luxuriant, quæ si demas, σκελετὸν [*aridum*] sunt

ſunt & exangue corpus. Hic argumenti gravitas à dictione, dictio ab argumento precium capit. Habes, quem imiteris, ſive hedera caput cingere voles, & pulſare plectrum; ſive vitæ probitate in ſeculi invidiam vivere. Neutrum faſtidit, cui te dediſti Iurisprudentia. Tanto eris gratior Iurisconſultus, quanto diſces loqui elegantius. tanto eris juſtior legum interpres, quanto magis excelles morum ſanctitate. Ab hac Iuſtitia univerſalis non magis diſcrepat, quam indumentum à veſtimento, via qua itur Leidam Harlemo, & qua itur Harlemo Leidam. Spem facis, uti tuis aliquando ſis futurus honori, patriæ emolumento. Huc te vocant manes Lilii, maximi viri, cujus hic eſt libellus, conſpicua olim virtus, & præceptorum (quos Leidæ habes ſummos) illuſtria exempla. Horum veſtigiis inſiſte & de ignorantia, livore, mortalitate propediem triumphabis. Vale adoleſcens optime, & hac ætate diſce, ut doceas, vive, ut æternum vivas. 11 Ian. 1634.

230.

IANO BODECHERO.

Accipe, mi Bodechere, triſtia pro triſtibus, leſſum pro leſſo. optimo juveni Dionyſio Voſſio parentavimus, licet tu operoſius. Non una lingua, loqueris in eum, cui pluribus loqui & ſcribere datum fuit. Subduxit Deus invidiæ, quem invidendis virtutibus ornaverat. Patri non ſolatio ſolum fuit, ſed & ſubſidio. Hic ſe Stoico-

Stoicorum placitis jam tuetur & adversus domesticam jacturam pectus munit necessitatis lege. It juxta Epithalamium, ut videas socio passu in terris incedere dolorem & voluptatem. Amicis obsequimur, modo atratis, modo candidis. Ego inter miserias meas numero, Poëtam esse. Scribendum nobis est, etiam tunc, cum minime lubet. Tempus est, ut cum Musis divortium faciam, quæ invitum pertrahunt in lusus amantium, quos jam per ætatem dedidici. Tibi aliisque jam illam lampada tradimus, quibus γόνυ [*genu*] est χλωρόν. [*viride.*] De amoribus dicendum est illis, qui amant aut amare possunt. Duo versus dictant, indignatio & amoris πάθος. [*affectus.*] Hoc in me languet, & cum illo Poëticus furor. Trudit homo hominem, & vates vatem. Morimur per vices, & suo quisque ordine. Pariter dum vatum alii raucescunt, renascuntur alii, quibus guttur cantillat suavius. Tibi per ætatem facile, Et calamos inflare leves & dicere versus. Vale Vir doctissime & parentibus tuis plurimam salutem nuncia. 11 Ian. 1634.

231.

IACOBO CATSIO.

Clarissime vir,

Traditæ mihi sunt per tabellarium literæ tuæ, ipsis Cal. Decembris exaratæ. Respondissem citius, sed obriguit præ frigore manus & calamus. Vt tardior sim factus, non meo sed cœli vitio. Iam cum gleba & glacie resolvor. Accepi

Accepi ab amanuenſi tuo apographa tuarum Commentationum in nuptias Cratis & Hipparchiæ, necnon Tryphoſæ & Iocaſtæ expoſtulationes adverſariæ. Has jam ante legi. Illas cum ſtupore legi. Lecturus iterum atque iterum, ut totius hiſtoriæ ideam præſentiore animo circumferam. Quid dicam? omne punctum in hoc ſcribendi genere refers. Miſces utile dulci, & quæ prima vatis laus eſt, rebus loqueris convenientia. Neſcio, quid illis addi à me poſſit. Ero imitator. Premam præeuntis veſtigia. Et ſi à via deflectere me contingat, revocabit me aliquis è machina Deus. In Cratis hiſtoria excuti debet Cyniſmus, & dogmata baculo ambulantium philoſophorum. In virginum non virginum hiſtoria excutienda erunt aliqua quæ in amore elucent vitia, clementiæ quoque & ſeveritatis certamen. Feriamur jam hebdomadas duas, tresve. Per hoc tempus captabo intervalla Muſis apta. Sum ſcriptor valde deſultorius, nec ovis incubo more gallinarum. Informes partus deſero per biduum aut triduum, ut alacrior poſtea redeam ad deſertam prolem. Interea verſiculos hoſce arrhabonis loco habe, & animi mei candidos obſides. Vltro in magnorum virorum laudes rapior, & injuſſus amo iſtiusmodi argumentum. Si ingenii culpa merita tua detrivi, peccavi inofficioſæ humanitatis titulo. Vale vir ſumme. 1634.

232.

EIDEM.

EA est nominis tui apud me reverentia, clarissime Catsi, ut diutius tergiversari non audeam. Facile impetrabis à me, quæ si voles, imperare tuo jure potes. Qui publicis meritis Remp. sibi obstrinxit, inter singulos me quoque debendi reum habet. Sum facilis flecti, & jam diu est, quod à moribus meis secreverim pertinaciam. Videor quoque jam propius percepisse mentem tuam & instituti rationes. quamobrem muto sententiam & opellam meam, quam exigis, offero liberalissime. Libet periculum facere in narratione una aut altera, ut si placuerit specimen, spes sit placere posse reliqua. Si alias non omnino invitis Musis lusi, forte & hic aderit vocatus Apollo. Expectabo conjuges tuos sive tragico, sive comico eventu celebres. Mirum, furens quid femina possit, præsertim cum mollis flamma est medullas, &c. Illa in veterum orchestra detonuit, primum Græco, mox Latino ore. Illa soccum induta populo exhibuit percinctum fecibus os. Illa viris regnisque terribilis fuit, tot bellorum causa & incentrix. Quicquid cupit mulier, vehementer cupit. Mediocritatem nescit, omne extremum amat & præceps. Quod quidem à rationis est defectu & affectuum impotentia. In his dum versaris, sequar vestigia tua, ita tamen, ut digredi liceat, & circumferre animum per obvia Pieridum loca.

Libertas cum juris ſit naturæ, Poëtis eripi non debet. Suavius in ſilvis canunt avitulæ, quam ſi carcere includas. Experiar, quid poſſim. Moleſtias, ſi quæ fortè occurrent, diſcutiam argumenti novitate, carminum tuorum ſuavitate, quæ mihi iter monſtrabunt, qua eundum. Facile ſaltat, qui ſaltanti choro pedes aptat. & canit confidentius, qui præcinentem ſequitur. Libris poëmatum tuorum valde recreaſti uxorem & liberos. Illos inter *κειμήλια* [*monilia*] habent. quoties à domeſticis curis reſpirant, ad illos deflectunt, ut ſe recolligant. Gratias omnes tibi debent, & per me agunt. Vale Vir ampliſſime. 29 Ian. 1634.

233.

JOACHIMO VICOFORTIO.

V*Ir ampliſſime*,

Ex quo à nobis diſceſſiſti, omnia hic frigent, aër, ſtudia, amici. aëris inclementiæ oppono foci luculentioris beneficium. Studiorum inertiam, quam bruma adfert, ſolor poëticis digreſſionibus, quas non ſtudiis, ſed luſibus annumero. Amicitiæ frigus à tua eſt abſentia, qui amicorum plurium hic ſoles eſſe coagulum. At huic incommodo occurrendum litteris, quæ cum abſente te loquantur. Iam Haga te habet, rerum quæ hic & alibi geruntur, proma conda. Illic inter aulicos ambulas, prandes, cœnas. In tanta felicitate mirum ſi vacet mei recordari. Ego iſtos aulæ ſplendores vel hoc ſolum

ſolum nomine odi, quod ſuaviſſimum conſuetudinis tuæ fructum mihi eripiant. Expecto, ut propediem ad nos redeas, ut in ſinum noſtrum effundas horribilia imperiorum ſecreta. Propius jam Deos contingis, ut ſi rerum publicarum ſatagere libeat, ſcire poſſis, quid Rex Reginæ in aurem dixerit, quid Iuno fabulata ſit cum Iove. Intelligam ex te quantum à Gallo, quantum à Veneto expectandum bellis noſtris præſidium: Hic poſt ridiculum iſtum mercatorum caſum novi accidit nihil. Qui imperant, novos ineunt & anniverſarios magiſtratuum cenſus. Qui parent, antiquum obtinent. alii rem faciunt, alii frangunt, alii Biantis exemplo Vianam ambulant, & dum æris egent, Cappadocum ſibi reges videntur. Hiſtoriam de presbytero Planco domi ex tuis intelliges. Piget enim, cucullatos iſtos doctores in ſcenam producere, nec traducere quemquam eſt moris mei, quoad de facinore non plane conſtat. Vale. 4 Feb. 1634.

234.

CORNELIO VANDER MYLE.

REdeunt ad te, Nobiliſſime Myli, chartæ Venetorum. Ille * qui ſyllabum iſtum autorum contexuit, bonam operam præſtitit Philologis & Criticis: Ego malo videre aciem militum diſpoſitam & directam in Hiſpanos, quam aciem & ſeriem librorum. Itali jam li-

* *Leo Allatius.*

bros ſcribunt & illos in alphabeti ordinem redigunt. At veteres Itali, regna, urbes, provincias in ordinem redigebant. Adeo à priſcis moribus degeneravit Itala tellus, ut quæ bellis olim excelluit, jam è libellis quærat gloriam: quæque armis pugnavit pro Romulæ gentis majeſtate, jam chartis eam aſſerat. Autor * *Aræ maximæ*, hoc omni ſtudio conatur, ut graviter loquatur, quia de re ſacra loquitur, ad Romanæ Eccleſiæ Præſulem. Verum dum nimis eſt in illo carmine prolixus, hic illic diffluit, ut ſolet languere longa ambulatio vel curſus. Horatii monitum eſt:

Vt primo medium, medio non diſcrepet imum.

Carmen illud Matthæi Vayræ eſt laudabile. Convenientia loquitur Quiringo. D. Voſſius adſcriberet judicium ſuum, ſed is ex pedibus laborat. Podagricus eſt, quo morbo nec mulier, nec eunuchus laborat, ſecundum Hippocratem. Legi hiſtoriam Canis Prætorii. Magnus campus panditur Epigrammatum ſcriptoribus. Sed mihi non vacat bonas horas iſtis ineptiis terere. Incidi in hoc alicujus:

Dum miſeros duro vexat ſub Conſule cives,
Et male damnatas ſorbet egenus opes:
Deplorat cineres & mollis fata catelli,
Et pecus inviſum beſtia Prætor amat.

Et hoc alterius:

Excepi fures latratu, mutus amantes,
Sic placui domino, ſic placui dominæ.

Alius

* *Lelius Guidiccionus.*

Alius hoc lusit:

Quis dubitet, quantus sit relligionis amator,
Qui tanta sepelit relligione canem.

Etiam hoc legi:

Viderat alma Themis condi ferale cadaver,
Custodemque suum justa parare Cani.
Moxque ait: heu quo nostra ruis Respublica: jura
Quæ fuerant hominum, sint ea facta canum.

Circumfertur & illud:

Ennius emeruit Calabris in montibus ortus
Contiguus poni Scipio magne tibi,
Tityrus emeruit canibus Leidensibus ortus,
Contiguus poni prætor inique tibi.

Vale Vir maxime, & dicacium poëtarum hos partus ubi exceperis, neca. Ego rem ludicram tanti non facio. 4 Mart. 1634.

235.
JOACHIMO VICOFORTIO.

A*mplissime Vicoforti,*

Traditæ mihi sunt literæ tuæ media nocte hora duodecima. A qua diem suum auspicantur Ægyptii sacerdotes. Nec tamen credas velim, me in istud tempus traxisse studia. Odi lucubrationes, utpote valetudini noxias, nec gratas conjugi quæ mihi pro legata à latere est. Exceperat nos solenni epulo Nobil. Realius, à quo abire non licuit, nisi intempesta nocte. Et quanquam plusculum aspersus essem Lyceo, nolui ire cubitum, nisi lectis tuis literis. Quæ adeò placuerunt, ut pulvinari sup-

positis indormiverim suaviter. Ita tu mihi, loquor tropicè, pro culcitra fuisti. Feci divortium cum uxore, quæ mihi peperit non gemellos, uti Latona, sed unum instar gemellorum. Non puto robustiorem fuisse Herculem, cum in cunis vagiret & immissos à noverca angues strangularet. Videtur infans cum Gallis *bella* probare non inducias. Nam clamat & vociferatur, quod proprium est bellaturientium. Magnas turbas dat regno nostro. Adultum auderem istis mirmillonibus Barbanzonio, Gramontio, & Borgiis opponere. Audivi inter Gallum & Federatos Ordines jam convenisse. Quibusdam istud consilium placet, quibusdam displicet. Ego mi Vicoforti, in rebus fidei acquiesco decretis Ecclesiæ universalis, in rebus politicis decretis Ordinum & Principis. Volo enim mihi deberi & hominis Christiani, & boni civis titulum. Vale & Zulechemi Dominum saluta. 10 Mart. 1634.

236.

CONSTANTINO HUGENIO.

MAlè mihi cessit censura mea, aut si mavis, candida rusticitas. Adscripsi Epigrammatis tuis, Bonum, melius, optimum. Vereor, ne nunc alius adscribat, Censor malus, pejor, pessimus. Helenam quavis corporis parte fuisse pulcherrimam, nunquam credidit Menelaus, nunquam Paris. At optimum istum & præstantissimum Senatorem judicare, omnia & singula tua

la tua Epigrammata optima esse absque comparatione, non miror. Sinite me verum dicere: noliti irasci heroës. Aulicismos calletis. Ego ab istis schematibus indole & vitæ consuetudine alienior sum. Vos ἄυξησιν [*orationem augentem*] nostis & ὑπερβολὴν, [*fidem excedentem*,] & μείωσιν. [*diminuentem.*] Vobis modo κατὰ τὸ πρᾶγμα [*prout se res habet*] modo κατ' ἄνθρωπον [*ad palatum hominum*] loqui familiare est. Ego Ethicæ Professor nescio χαριεντίζειν [*gratiam verbis captare*,] aut ὑποκορισικῶς [*blande*] loqui. Ergo, quia dixi quod res est, ob virtutem vapulo, & citor ad Grammaticum tribunal, ubi pro me causam dicet simplicitas. Mi Hugeni, si singula quæ scribis sunt gradu optima, necesse erit epigrammata tua aut substantiam esse aut quantitatem. Nam hæc duo rerum genera negat Aristoteles recipere magis vel minus. Præterea, si omnia optima sunt, non est spes, ut posthac videamus epigramma melius iis, quæ scripsisti: spes non est, ne de te verum sit dicere illud Socratis ἀεὶ γηράσκω &c. [*semper consenesco* &c.] Si omnia primæ sunt notæ, quid opus censura? quid opus Criticis & Hypercriticis? Censores olim in populo Romano constituti, quia Remi turba nec optima erat, nec pessima. Si carmina tua nulla sunt bona comparatione, ergo titulos Domitiani admitte: *Optimo, Maximo*. Si poëta es semper tibi similis, ergo bonus poëta non es, juxta illud: quandoque bonus dormitat Homerus.

Si ſemper canis optima, aut verum non eſt illud: Carmina proveniunt animo deducta ſereno: aut ſemper ſerenus ſis oportet. Poſſem plura adferre pro gradibus comparationis, ſed nugarum ſatis eſt. Epigrammata, quæ poſtrema miſiſti, legi & relegi. Sunt optima. Cavebo mihi poſthac à gradibus, ne gradibus dejiciar à ſexagenario Senatore. Clariſſimum Honerdum ſuaviſſimæ inter nos litis autorem ſaluta. Vale. 16 Mart. 1634.

237.

JACOBO PETITIO.

GRatias tibi ago, ampliſſime Petiti, quod anni mihi primitias conſecraveris. Liceat mihi dicere: Quid meruiſtis oves placidum pecus? Si viveret Pythagoras, quam indignaretur tibi, quam mihi. Tibi, qui imbelle animal innocentiæ ſymbolum, tot uſibus celebre, victimam feciſti petacis gulæ. Mihi, quod auſus ſim viſcera in viſcera recondere, & ſanguinem ſanguine paſcere. Lege orationem Pythagoræ apud Ovidium pro animalium cauſa, & Plutarchi de eodem argumento diſcurſum. Fortè diſces ſolis herbis veſci, & beta, malva, lactuca, cichoreo contentus eſſe. Quarum anima non eſt in ſanguine. Me quod attinet, abſolvo te à crimine, & ubi cauſam animalium aliquando dicet redivivus ille Samius, habebis me facti tui patronum. Tempeſtive miſiſti munus iſtud, ut videri poſſis bis dediſſe. Nos armo iſto ovillo

ovillo ſacra fecimus Lucinæ, & placavimus difficilem, exemplo veterum Romanorum, qui cæſa jungebunt federa porca. Mitto uxori capſulam cum conditis Cydoniis. Eam optem feliciter peperiſſe, ne ſolus ego aut beatitudine iſta, aut miſeria fruar. Vale amicorum cordatiſſime, & difficillimis mihi temporibus probate. 6. April. 1634.

238.
FREDERICO GUNTHERO.

M*Agnifice vir*,

Feſtivè me alloqueris, poſtquam feſtivam meam de Re Orationem dignatus es legere. Ita fit, ut qui crepundia contrectant, incipiant repueraſcere, & minus eſſe tetrici. Voluiſſem me magis ſeria & digna te dixiſſe. Sed talis ſum, ſine jocis & riſu vivere non poſſum, non magis, quam Gallus ſine ſcabie & Græculus ſine frictione. Quàm benè famæ meæ conſuluit Ariſtoteles, quod inter virtutes, quas non niſi undecim habet, Comitati & Vrbanitati locum fecerit. Nam qui has inter opera carnis numerant, haberet me pro homine minus ſpirituali. Nec ob hoc indignor. Ne tamen me putes ſemper eſſe γελωτοποιὸν [*riſum excitantem*] & nihil crepare ſolidum, en Mercatorem Sapientem, en Bonum Principem, en Amorem Sapientem. Tituli graves quid non pollicentur? Illa de Bono Principe diſſertatio dicitur Romæ Purpuratis placuiſſe, à Machiavelliſmo, uti mecum

 credis,

credis, valde alienis. Nisi me hæresi (loquor ex illorum sententia) imbuisset mater, potuissem Apostolicam benedictionem mereri. Ego Florentini istius scribendi & loquendi formulas semper odi, licet & sectatores ubique & instituti sui vindices acerrimos inveniat. Quod nuperrimè scripsi, quam tibi neglectus jam fastiditur Achilles, scripsi hoc sensu, non quod saluberrima Homeri præcepta fastidias, sed quod qui Reges, Principesque jam informas, fastidias de illo autore jam publice verba facere. Eloquar an sileam doctissime Gunthere:

Me si fata meis paterentur ducere vitam
Auspiciis, nullique dies horasque locare,

juberem plorare scholas, cathedras, pulpita, Platonem & Aristotelem. Unicam amplecterer meretriculam, non Thaidem, non Laidem, non Phrynen, aut Floram, sed Poësin. Quod superest rogo, ut hanc de tua humanitate conceptam fiduciam & ex fiducia natam παῤῥησίαν [*loquendi libertatem*] boni consulas. Adeò audaces sunt humaniores literæ, ut putent eos, quos communia studia junxere, vita, moribus, alloquio arctius jungi debere, & prorsus συγκρητίζειν. [*pari more vivere.*] Tu Vir præstantissime, qui ingenium excellens non per rem & reculas, sed civilem sapientiam circumduxisti, facile hoc à te impetrabis, ut & serium amicum ferre possis & jocularem. Ubi de Rege tuo & regii heredis nuptiis aliquando erit loquendum, dices,

— *Quan-*

— *Quantum mutatus ab illo,*
Qui potuit nuper de re jocularia fari.
Vale. 6 April. 1634.

239.

ADRIANO PLOSIO.

NObilissime vir,
Gratulor tibi natam filiolam, & puerperam post novem mensium fastidia peperisse. Absolvis me ab officio carminis, quod promiseram. Causam nescio. Etenim, sua quoque laus muliebri sexui debetur. Sine quo miserrima esset viris vita. Canit Serenam & Mariam Claudianus, Stellam & Violantillam Statius, alii alias. Et quanquam nihil ob ætatem dignum gesserit filiola, tamen bene natam esse laudabile arbitror. Ego hæc proli tuæ opto & voveo: ut primos infantiæ dies transigat sine epilepticis convulsionibus: ut dentiat absque dolore: ut adolescentula formam induat, nec appetibilem nimis, nec aspernabilem, ut nubilis formam ornet modestia & pietate: maritum nacta nec imperare velit, nec servire: mater facta prolem neque perdite amet, neque negligenter habeat: annis confecta vitæ se melioris spe, vitæque bene actæ conscientia soletur. Habes voti mei summam & compendium. Vbi filiolo te aliquando beabit uxor, liberabo me promisso. Caseus iste Limburgicus adeò me exhilaravit, ac si Limburgi essèm factus Dux. Non potuisses me gratiore tibi munere devinxisse. Plinius multa

multa caſeorum genera recenſet. Sed nullum eſt huic par aut ſecundum. Refertur apud Plutarchum in Laconicis, quendam Laconem dixiſſe: Si caſeum haberem, non egerem obſonio. Ego poſtquam Limburgenſem nactus ſum, non obſonio ſolum carere poſſem, ſed & primariis ferculis. Adeò hoc genere caſei delector, ut vel ſolus ejus nidor & graveolentia me afficiat, à qua plurimi vel temperamenti vicio, vel quia iratos habeant Deos abhorrent. Puerperam vegetam & incolumem tibi reſtituat Deus, ut poſtquam huic ἐυχαριστικὸν [*gratiarum actionem*] ſolverit, tecum, ſpe filioli, redeat in gratiam. Principum Brabantiæ calamitas documento eſt, capitale Belgarum odium alte inſediſſe Hiſpanorum animis, & de mutanda iſtic Reipub. forma ipſos cogitare. Hoc ut fiat, demetenda ſunt papaverum capita. Sed bonus Arſchotanus ſerò nimis diſcet, fabulam Æſopicam de veſtigiis leonem ſpectantibus, non retrorſum. Verſus Neodalii optimi ſunt. Illos in obitum Adriani Pontificis, non eſſe Romæ ſcriptos auſim affirmare. Cremonæ illa tutius dicuntur, aut in Venetorum ſtagnis, quam ad Tiberim. Vale Vir ſpectatiſſime & me amare perge. 20 April. 1634.

240.

ROCHO HONERDO.

A*mpliſſime Honerde*,

Non video quid cauſæ ſit, quod tam ſolli-

ſollicitè videaris tibi metuere à cenſura mea. Epigrammata tua iſtiusmodi ſunt, ut pro paradigmate aliis eſſe poſſint. Me certè non mediocri affecerunt voluptate, licet illam ipſam voluptatem caſtigaverit memoria calamitatis publicæ, quam deſcribis. Dolui ob duriſſima belli Belgici rudimenta, quæ maximis patriæ noſtræ Proceribus luctuoſa fuerunt, ſub rhododactylo Duce. Verſus tui pondus habent, & nervoſa eſt omnis clauſula. Poſſem quoſdam deſignare, qui antiquis genio non cedunt. Sed nolo iterum delabi ad gradus comparationis. Vtinam ea publici juris facias. Erunt pro hiſtoriæ compendio nepotibus. Verum duo requiri judico. Vnum eſt, ut nummorum imagines ſingulis epigrammatis addantur. Alterum eſt, ut brevis addatur hiſtoriola, quæ inſcriptionis cauſam exponat. Hoc factitatum ab aliis, qui veteres nummos nobis dederunt, Ænea Vico, Occone, Goltzio aliiſque. Et profectò memorabiles res geſſimus, dignaſque poſteritatis memoria. Flebilis primò fuit Reſp. noſtræ ſtatus, exulantibus Auriaco, aliiſque Belgii nobilibus. Mox veluti à morte rediviva lacertos cœpit movere, & amiſſa recuperare. Tandem domeſticos fines egreſſi in Orientem & Occidentem ivimus. uſque adeo, ut quos metus dejecerat, jam metuendi ſint. Inclinationem fecit Mavors, & propriis præſidiis ac munimentis inſtitit de defenſore ſollicita Reſpublica. Hæc libri tui, hæc epigrammatum tuorum materies eſt.

eſt. Deceſſit invidia & factis & dictis. Et quando nomoclaſtem tuum videbimus? tragœdiam exactam & gravem. Redeunt ad te chartæ tuæ & nummi. Addidi meos, ut ſeligas in tuos uſus, quos & quot voles. Vale. 4 Maji, 1634.

241.

CORNELIO VANDER MYLE.

ITerum Hagam repetit vir doctiſſimus Manaſſes Ben Iſraël, pulſaturus denuò fores publicæ benignitatis. Poſſent Illuſtriſſimi Ordines, ſine magno ſtrepitu, ſolari optimi viri itiones & reditiones. Non eſt neceſſe Chriſtianos Proceres reſpicere ad hominem Iudaicæ religionis antiſtitem. Alio titulo ipſi poterit conſuli. Profectò meretur aliquod præmium ipſa eruditio, & linguæ Hebraicæ, quæ in illo eſt, ſumma peritia. In libro ſuo nec Chriſtianam religionem defendit, nec, quod ſciam, oppugnavit. Multa ſcribit Chriſtianis ſcitu utilia, nihil ex diametro Chriſtianiſmo oppoſitum. Profeſſoribus Leydenſibus viris doctiſſimis, & Chriſtianæ religionis aſſertoribus ſeriis ſuum ſit integrum judicium. Si de Adami & Evæ conjunctione ſcripſit minus probabilia, & quæ Chriſtianis omnibus, etiam mihi, videntur paradoxa, dandum hoc Cabalæ, & Thalmudiſtarum ineptiis annumerandum. Et quis, quæſo eſt, vir præſtantiſſime, vel Philoſophorum vel Theologorum, cui non proprium aliquod arrideat placitum? Græci vocant τὰ ἀρέσκοντα τοῖς φιλοσόφοις, placen-

placentia Philosophis, de quibus eruditissimum libellum scripsit Plutarchus. Platoni Ideæ, Aristoteli intelligentiæ orbium cœlestium motrices, Epicuro atomi, & ante hos Socrati sua dubitatio, Pythagoræ animarum de corpore in corpus transmigratio, placuere. Origines quam multa defendit, quæ Christiani omnes improbant. Invenias aliquid in Tertulliano, Hieronymo, Augustino, cui non facile subscripserit quivis nostrum. Quid mirum si Iudæus aliquid asserat ἀνώμαλον, [*præter regulam*,] & præter opinionem nostram. Non defendo Iudaismum, à quo abhorreo. Sed hoc contendo, posse Christianos etiam ex Iudæorum scriptis multa addiscere, & illa monstrantibus si faveant, nihil facturos contra conscientiam. Aquila, Ionathas, Septuaginta interpretes Iudæi omnes, Bibliorum nobis dederunt versiones. Sed non arbitror inhonoratos dimissos esse 70 istos senes Iudæos à gentili Imperatore Ptolomæo Philadelpho. Si virtutem laudamus in politico hoste, quid ni aliquod precium sit doctrinæ apud dissentientes, & discrepantes fide. Scribo hæc non alia de caussa, quam quod condoleam viro modestissimo juxta & eruditissimo. Tu, Vir nobilissime, qua es prudentia & humanitate virum juva & mecum ama ob candorem, industriam, facundiam, eruditionem & ingenium. E Musæo nostri Amstelod. 10 Maji, 1634.

242.

IOHANNI OXENSTERNIO, *in Angliam Legato.*

I*Llustrissime Oxensterni*,

Non remorabor tua tempora, quæ publico impendis, longo sermone. Amant Dii Principesque Orationem brevem. Ex quo mihi amicitiæ tuæ fores reclusisti, auribus tuis subinde literis meis obstrepui. Nuper Batavos vidisti Romani imperii fratres & amicos. Iam Britannos vides priscis valde dissimiles. Olim in advenas & peregrinos feri erant & crudeles, Horatio teste:

Visam Britannos hospitibus feros.

Iam mites sunt & prolixæ in exteros humanitatis. Regem vides, qui pro paradigmate esse possit optimi Principis, sive pacis studia, sive literarum amorem, sive regiarum quæ in ipso sunt virtutum excellentiam, majestatemque spectes. Ne mirare, me de literarum amore aliquid inspargere. Nam indignum me non laurea, sed aurea aliquando donavit. Faxit Deus, ut confectis negotiis publicis salvus incolumisque ad tuos redeas, & magno Parenti, qui grandem istum concussæ Germaniæ Atlantem humeris sustinet, tuos commodes. Illa, te absente, pergit miseriæ non unius esse flebile theatrum. Affligit & affligitur. Perdit & perit. Ea sors belli est. Luctus ubique pavorque & plurima mortis imago. Inter Gallum & Ordines jam

jam transactum per Dominum de Charnassé. Induciarum spes decollavit. Hispani castra movent, sed nondum promovent. Intra minas stant. Nova classis in Occidentem abit. Hic jugulandus Hispanus, ubi alios jugulandi materiam invenit. Vale illustrissime vir, & ignosce, si ab argumento destitutus aliquid nuger pro re nata. 16 Maji, 1634.

243.

CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obilissime Myle*,

Autor istius tabulæ de religione gentilium, arduum opus agressus est, & plenum periculosæ aleæ. Arduum voco ob argumenti amplitudinem & difficultatem. Periculosum, ob dogmata, quæ hic illic inspargit, quæ Romanæ Ecclesiæ minus arridebunt. Si sapiet autor, aut premet cœptum opus, aut castigabit. Satius est perire scriptum, quam scriptorem. Nec offendendi sunt scribendo, qui proscribere, ne quid pejus dicam, possunt. Annotabo aliquid ad ordinem, aliquid ad rem ipsam. Illud in prima subdivisione displicet, quod religionem gentilium, qui Creatorem Deum coluerunt vel ut invisibilem vel ut visibilem, distinguat à Religione naturali, cum cultus Dei invisibilis etiam naturalis sit. Talem quippe agnovit Plato, Aristoteles aliique. Ipse Paulus Rom. 1. diserte ait, Dei invisibilia cognosci ex visibilibus. Ad rem ipsam hoc observo, 1. an consultum sit

Christianum orbem scire, Catholicam religionem in tam multis ritibus ceremoniisque convenire cum Ethnicismo & Gentilium religione. Hæc enim res iis Theologis, qui à Curia Romana secesserunt causam præbet hoc nomine exagitandi Catholicismum, quem Ethnicismum interpolatum vocant. Autor iste, si quo pede cœpit ista pergit exequi, tandem ostendet totam hierarchiam Ecclesiasticam non tam à Petro & Apostolis, quam à gentibus fluxisse. At hoc prudenter illi est cavendum, si sibi & religioni Catholicæ velit consultum. Deinde ad religionem legalem, quæ privatæ utilitatis causa est excogitata, refert doctrinam de præmiis & pœnis post hanc vitam. At hæc inconsideratius ab autore scripta sunt. Præmia & pœnas manere bonos malosve post hanc vitam, dictat naturale, insitumque omnibu shominibus conscientiæ dictamen. Vrgent hoc ipsum Plato, Cicero, Epictetus, Seneca in suis disputationibus. Falsum est illa conficta esse à populis, privatæ utilitatis causa, ad terrendos mortales. Qui ex professo religionem omnem oppugnant, ajunt homines metu pœnarum infernalium in officio contineri, & esse figmentum hoc politicum, non autem dogma ratione naturali subnixum. Atheorum, proh dolor, satis habet ubique orbis. Isti impietati non oportet Christianos frigidam suffundere. Dico intrepidè. Sum istius sententiæ hostis capitalis. Monendus est scriptor, ut corrigat & saniora scribat.

bat. ni fecerit, male merebitur de religione, & ſibi conſulet peſſimè. In reliquis laudo diligentiam ipſius, ſtudium & eruditionem. Vale Vir nobiliſſime. 4. Iun. 1634.

244.

CONSTANTINO HUGENIO.

SCripſi tibi nuperrime, Hugeni, de Nihilo, ſcripſi de Aliquo. reſpondiſti ad utrumque, ut jam ſcribendum ſit de Neutro. Etenim inter audacem Stoicum, qualis fuit Zeno, & timidum Scepticum, qualis fuit Pyrrho, neuter eſt Peripateticus. Dicunt Theologi, inter Chriſtianæ religionis partes, Libertinos eſſe neutros. Iuriſconſulti aſſeverant, quædam bona eſſe Titii, quædam Sempronii, quædam eſſe neutra, qualia illa ſunt, quæ primi fiunt occupantis, & per uſuçapionem deſinunt eſſe neutra. Medici ſtatum valetudinis noſtræ alium dicunt eſſe ſalubrem, alium inſalubrem, alium neutrum. Politicorum problema eſt, an in publicis diſſenſionibus & bellis civilibus, ſatius ſit neutrum eſſe, quam ſtare à partibus. Grammatici, quorum primum meminiſſe debebam, nomina habent & verba neutra. Inter Europæos ea ſunt morum animique indole Hiſpani & Belgæ, ut neuter alterum diligat. Philoſophorum alii Vniverſalia à rebus prorſus abſtrahunt, alii non niſi voces & conceptus eſſe contendunt, Ariſtoteles neutrum. Cum Critici litigant & diſputant de punctis, commatibus, aſteriſcis,

ſapiens eſt neuter. Quidam mulieri credunt, quidam gremio, Ego, juxta vetus proverbium, neutri. In Germania Suecorum rex odit neutros. odit & Cæſar. Qui in confiniis Gelriæ Brabantiæque habitant, ſtudent eſſe neutri. In litibus componendis magnum eſt momentum neutrorum. tales enim oportet eſſe arbitros & judices. Nuper cum me cum ampliſſimo Honerdo commiſiſſes, tu ſubridebas neuter. Logicus fallacias Sophiſtarum edoctus, ſi rogetur, ut eſt apud Agellium, An deſierit furari nec ne, reſpondebit neutrum. Si me roges, an malim pacem an bellum, reſpondebo, neutrum, quia vellem nec opus eſſe bello, nec poſt bellum pace. Si roges, an libentius edam an bibam, dormiam an vigilem, movear an quieſcam, reſpondebo neutrum. quia vellem eſſe Intelligentia Peripatetica, quæ nec edit nec bibit, Si quæras, an Canonicus eſſe malim, an Vicarius, parum abeſt, quin reſponſurus ſim, neutrum, quia videntur & hujus & illius ordinis homines eſſe immortales. Vale Vir ampliſſime, & licet in amicorum diſſenſionibus te cupiam eſſe neutrum, nolim tamen eſſe tunc, cum de conferendo vicariatu agetur. Amſtel. 6 Iun. 1634.

245.

EIDEM.

NOn evades, nobiliſſime Hugeni, ſacro iſto neutro. Cum enim ſilendi ac loquendi ambiguus, neutrum te facturum ſcribas, ego utrumque

que exigo. nempe ut nec ſileas ſemper, nec reſcribas ſemper. Pertinax tanti amici ſilentium ægerrimè ferrem, & tabeſcerem propediem, tanquam deſtituta rore ſuo cicada. Si, ut ſemper reſcribas, exigam, valde rerum tuarum viderer ignarus. Scio, nec te ſemper ſcribere poſſe, cum maxime vis, nec velle, cum potes. Sed quia utriusque feci mentionem, age utrumque libet conari, ut de utroque ſerium quid in medium afferam & joculare. Vtrumque in multis laudabile eſt, in multis vituperabile. Cum officia noſtra exigunt Domini duo, utrique obedientiam ſuam probare, non eſt Euangelicum. Cum virgines duæ juveni adblandiuntur, utramque amare, utramque eſt odiſſe. Cum venator duos ſectatur lepores, neutrum capit, quia captat utrumque. Cum uterque vitula dignus eſt & Damœtas & Menalcas, facile eſt Palæmoni arbitri partibus fungi. Cum quæritur, an eloquentiæ laudibus excellat Cicero, an prudentiæ, reſpondebo, utriusque: an in Poëtarum ordine primas mereatur Homerus, an Virgilius, dicam, utrumque. Cum religionis Chriſtianæ res agitur inter gentes, peccant, qui utrumque faciunt, hoc eſt, qui circumcidunt & baptizant. Miſera eſt Reip. facies, cum proceres utraque peſtis adflat Ambitio & Avaritia. In ſcholis male adoleſcentibus conſulunt, qui utrumque Ramum & Ariſtotelem conjungi ſuadent. nec enim opus limum bibere & nauteam, cum limpidiſſimi fontes ſuppetunt. Inter mercatores quidam

utrumque faciunt, pecunias locant, & aliunde accipiunt. Illud, ut divites videantur; hoc ut credas non esse divites. Illud eximium, cum Princeps est utrumque: βασιλεὺς ἀγαθὸς, [*Rex bonus*,] & κρατερὸς αἰχμητής. [*fortis bellator.*] Inter sceleratos, cum uterque alteri crimen imputat, palam est utrumque fecisse, inquit Quintilianus. Inter amicos benè se res habet, cum uterque utrique cordi est, ait Terentius. At male se res habet in certamine, vel bello, cum Entellus Daretem super utraque quassat tempora. Sed ut Socraticum philosophandi morem repetam. Annon apud Homerum Achilles, & Ulysses utramque paginam faciunt? Annon apud eundem Vulcanus utroque pede claudicat? Annon exercitati sit militis utraque manu pugnare? Novi, inquit ille apud Homerum,

Clypeum dextra lævaque movere:

Annon timidi sit militis, utroque pede fugere, ut est apud Aristophanem. & ut de hostibus nostris quæram, Annon Algerios & Duynkerkanos, Afros inquam & Morinos, utrosque in prædonum gente ponis? In culina certè utrumque usui est, & sorbere & flare: in agris idem lignum utrumque est, pastori pedum, & agricolæ mensura. ἀμφότερον [*utrumque*] inquit Callimachus, κέντρον τε βοῶν καὶ μέτρον ἀρούρης. [*stimulus boum & mensura arvi.*] In mensa utrumque malum, & græcari multum, & pergræcari. Vale Hugeni clarissime. 18 Iun. 1634.

Con-

Consentire meis studiis si crediderim te,
Fautor utroque tuum laudabo pollice ludum.

246.
ROCHO HONERDO.

A*Mplissime vir*,
Scribis tibi placuisse Nihil & Aliquid, Neutrum & Vtrumque Epistolas. quasi dicas tibi placuisse contradictoria. quæ Philosophi negant in sinu Dei reperiri. Verum minus miror has contradictiones tibi probari, qui nuperas meas ἀντιφάσεις [*contradictiones*] super gradibus comparationis, tam benigne & humaniter excepisti. ut videar, ista inimicitia amicitiam tuam emeruisse. Vnum petis, ut si quid simile ad communem nostrum amicum N. Hugenium miserim, tu particeps eorum fias. At qui possim, mi Honerde, aliquid scribere simile Nihilo. Habet aliquid suum simile, nempe Sosias Mercurium, ficus ficum. Habent similes labra lactucas. Habet insuper suum simile neutrum. quia plures neutri sunt, plures utraque sella sedent. Soli nihilo nihil est simile. qui enim, quod non est, similem sibi ὀσίαν [*essentiam*] habeat? Hoc scio, nos modo versiculis, modo epistolis scribere & respondere similia. ut verum sit de nobis, ἀεὶ γὰρ τὸν ὅμοιον ἄγει Θεὸς εἰς τὸν ὅμοιον. [*semper enim similem Deus deducit ad similem.*] quod usurpatum ab Homero, cum Melanthius subulcus incidisset in Eumæum subulcum. Quam lætor, nos non esse figulos aut fabros, sic enim similis similem odis-

 set.

ſet. Iam Poëtarum nomine cum audiamus uterque, ſimilis gaudet ſimili. Eſt lepidum ſimilium par apud Martialem:

Cum ſitis ſimiles pareſque vita,
Vxor peſſima, peſſimus maritus,
Miror non bene convenire vobis.

Et apud Catullum,

Pulchrè ſunt ſimiles mali cinædi.

Pythagoras amicitiam, mundi animam & vinculum dicebat, conſiſtere ἐν ἰσότητι. [*in æqualitate.*] Poëtæ puros jambos concinnant ex pedibus ſimilibus. Anaxagoras corpora ex atomis ſimilibus conſtare docuit, Ariſtoteles ait: ὅμοιον ὁμοίε ἐφίεται, [*ſimile gaudet ſimili,*] lib. moral. 8. quod tamen verum, non eſt in magnetibus, qui ſimilibus ſe polis fugiunt, diſſimilibus amplexantur. Verum res ſimiles eleganter conjunxit Plutarchus in commentario, cui titulus: Quomodo adulator ab amico diſtinguendus. Seni ſimilis lingua jucundiſſima eſt,

Pueroque puer, & femina apta feminæ.
Ægrotus ægro, & miſero quiſquis eſt miſer.

In convivalibus ſermonibus, non vult ſemper in conviviis ſimiles ſimilibus accumbere, non Profeſſorem Profeſſori, non Advocatum Advocato, moroſum moroſo. Interdum vult; ut agricolam agricolæ, aliptam aliptæ, amatorem amatori. Cauſas illic expedit ingenioſiſſimas. Illud ſubtile, quod Empedocles ait, referente Ariſtotele 1. de Anima. Animam conſtare ex quatuor elementis, quia aliquid ſingulis habet ſimile. Inter ſapien-

ſapientum apophtegmata hoc celebratur: γάμει ἐκ τῶν ὁμοίων. [*ducito tibi ſimilem.*] & ut eſt apud Varronem: *Caſcus caſcam ducit.* Non probo improbum improbo ſimilem, quique amat vulpinari cum vulpibus. Sed mittam illa literatorum commenta. Nos Batavi, quam amamus ſimiles eſſe Gallis veſtitu, Sybaritis luxu, Romanis gloria, Græcis pecuniarum cupiditate. Quam ſimilia jure belli factitant, Marchio de Aytona, & Ordines, quoties aut ſalvi conductus literas alii aliis negant; aut prætores, concionatores, incolas ſedibus controverſis expellunt. Cæſar alibi & Suecus ſimili furore vaſtant agros, urbes expugnant. Quam pergit ſibi ſimilis eſſe Hiſpania, cum Arſchotanum Ducem ad ſe invitat, & venientem carceri includit, ut olim Legatos Belgas. Tu, vir maxime, perge ſimilia prioribus Epigrammata ſcribere. Perge eorum me compotem facere, ut ſi coner ſimile, non reperiar tibi prorſus diſſimilis. Vale Vir ampliſſime, & ſimilem Tui elegantioribus ſtudiis Hugenium, & doctiſſimum Schottum à me ſaluta. Amſtelod. 20 Iun. 1639.

247.

ADRIANO VANDER MYLE.

N*Obiliſſime Myli*,

Audio uxorem habere Te, hoc eſt, in Sapientiæ caſtra tranſiiſſe. Semper enim ab iis diſſenſi, qui amantes inſanire contendunt, & Cupidini oculatiſſimo oculos faſcia velant, qui-

que puerum esse fingunt, ipso Hercule robustiorem Amorem. Tanto nos magis sapere arbitror, quanto ad honestas nuptias adspiramus ardentius; tanto esse ingeniosiores, quanto hanc rem conficimus felicius. Etenim sine conjuge nonne vagi sumus & errones? nullius, præterquam universalis naturæ, peculium, fortunæ & incertæ sortis pila ludibriumque? Vxorem nacti, possidemur propius, amamur, curamur, fovemur tenerius. Illam gaudii omnis, illam dolorum sociam habemus. Condolet, medetur, subvenit laborantibus; & cum maxime vult blandiri, sobolem nos suam appellat, etiam tunc, cum aut sobolem ipsi in spe habemus, aut in cunis rotamus magni patres. Epictetus Philosophiam omnem duplici præcepto absolvit; Sustine & Abstine. At hæc à nullo hominum ordine rigidius observari, quam à conjugibus, mecum propediem disces. Græcorum Poëtarum princeps, è quo tanquam fonte perenni:

Posteritas latices Sophiæ deduxit in hortos,

cum Iovem describere vult Patrem vocat deorum & hominum. At talis sine conjuge esse non potuit. Sagacissima natura cum vite maritat ulmum, cum stipite fabam vel convolvolum, ne lenta hæc arbusta destituta suo tibicine langueant. Nec minus sapienter ab eadem appositus uxori vir, & viro uxor, ne alter sine alterius fulcro flaccescat & collabatur. Viderunt hoc olim providi poëtæ. ideoque ne ipsum cœlum cor-

corrueret, Lunam Veneremque interposuerunt orbibus, hoc veriti, ne sine fœminæ adspectu volvi nollet morosior Saturnus, imperiosior Iupiter, bellicosus Mars, vafer Mercurius, & fervidissimus Sol. Theognidis & Phocylidis quot numeras versus, tot prudentiæ moralis audias præcepta. Et inter hæc nonne de ducenda conjuge canunt? Theocritus, quanquam multa apposite pastores canentes inducat, nullibi est suavior, quam ubi scribit: *κωμάσδω ποτὶ τὰν Ἀμαρυλλίδα*, &c. *abeo procatum ad Amaryllidem*, &c. Et quis ille est, qui apud Maronem dicitur conjugis in gremium lætæ descendisse? Idem est, qui rubente dextera in arces & urbes fulmina jaculatur. Crates Thebanus, homo toto corpore deformis, gravissimus alioqui rerum divinarum & humanarum Professor, Hipparchiam nobilem fœminam uxorem duxit, ut hac quoque parte Sapiens videretur, quod contemptissimo corpori uxorias voluptates impetrasset. De Socrate hoc jam dicam: illum Sapientiam non è cœlo in domos familiasque, ut Cicero perhibet, sed è querulæ Xantippes cubili in Scholas introduxisse, & Philosophiæ practicæ objectum, non virtutes, sed illam ipsam suam Xantippen credidisse. Poëtæ quoque Græci & Latini nullibi doctius & acutius loquuntur, quam cum ad conjugum officia alludunt. Quod si Sapientiæ pars est non nimium sapere, nihil est, quod virilis ingenii gravitatem & duritiem magis condiat, quam muliebre ingenium, cui dul-

dulcedinis tantum & gratiæ affudit Deus, ut ob hanc ſolam cauſam, Mœonio Vati Venus dicatur φιλομειδὴς, [*ridere gaudens,*] Syracuſio *μάτηρ γελάξασα,* [*mater ridens,*] Andino *Olli ſubridens.* Qui vero amores quam maxime oderunt, cum acerbiſſimis illos vocibus inſectantur, oppoſitum apponunt oppoſito, ne rem optimam calumniando ſibi conſtare videantur. Morbum vocant amorem, ſed ſalubrem: dolorem, ſed delectabilem: venenum, at ſapidum: mortem, verum voluntariam: vulnus, ſed gratum: ſupplicium, attamen jucundum. Cum amaritudinem illi exprobrant, γλυκύπικρον [*ſuaviter amarum*] vocant: cum labores ſpontaneos eſſe ajunt, & minus graves; cum curas & ærumnas, has ipſas ſuaviſſimas dicunt. Novi, qui uxorem faſtidiunt, ne in malam incidant. At hi malam metuunt, quia de ſuis ipſi virtutibus deſperant. Nullam ego tam malam arbitror, quam corrigere non poſſit vir bonus & ſapiens. Malas eſſe dixit Menander Comicus, ſed ſine populi ſuffragio. Cautius apud Euripidem Medea loquitur:

Ἀλλ᾽ ἐσμὲν οἷον ἐσμὲν, οὐκ ἐρῶ κακὸν,
γυναῖκες.
Simus quidem, quales ſumus, nos fœminæ,
Malas ſed eſſe non ego auſim dicere.

Si qua mala eſt, vitio mariti mala eſt, quia aut is intempeſtive ſeverus eſt, aut intemperanter remiſſus. Ignes dicunt fugiendos eſſe. Sed non illos, quibus male arſuros ignes reſtinguas. Voluptà-

luptates indignas clamitant viro Sapiente. Concedo, cum in porticu aut Stoa philoſophandum eſt. Novit hoc Seneca & docuit non ſemel. nec minus in thalamo quæſivit, ubi Paulina eſſet. Vrgent, cœlibes ſacris vacare liberius, pugnare animoſius, navigare fidentius. Quaſi profana eſſet res oſculari conjugem ſacra fide obſtrictam: aut minus animoſe pugnaſſet Hector, memor Andromaches & Aſtyanactis: aut timuiſſet ex Aulide navigare Proteſilaus, relicta domi Laodamia. Sed uxor, inquiunt, & liberi alendi ſunt, quibus carere poſſis, ut partis fruaris uberius. Vah ſordidas voces. Cur non potius glorioſum putant & regium imperare uxori, & liberis? Qui paterfamilias eſt, rex eſt conjugis, liberorum & famulorum. Cælebs nulli imperat, præterquam canibus aut felibus, ſi quos forte domi alit. Homerus Vlyſſem regem vocat Itachæ. Sed ſi regno iſti eximantur Tres imbelles numero, *ſine viribus uxor*, *Laërtesque ſenex*, *Telemachusque puer*, & pauculi ſubulci, valde accideris regni iſtius ſubditos. Sunt, qui in maritalem ordinem adſcribi cuperent, ſed metuunt, ne aut filium gignant, qualis fuit Commodus, aut filiam, qualis fuit Iulia & Meſſalina. At debebant hi homines adeo metuentes futuri, jejuni ire cubitum, & prandio cœnaque abſtinere, ne quem concoquent chylum, pituita fiat moleſtior, aut atra bilis. Cur non potius ſperant futurum, ut ex Veſpaſiano naſcatur Titus, ex Druſo Germanicus, ex Annæo Seneca nepos facun-

facundissimus Lucanus, ex Platone nepos Speusippus avitæ philosophiæ hæres, aut ex Ennio nepos Pacuvius?

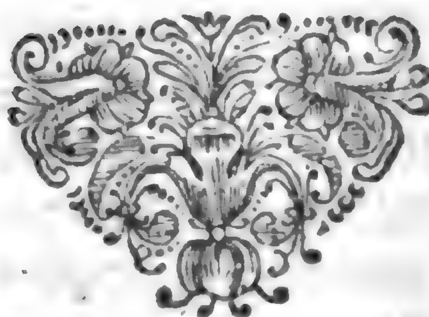
Fuit mihi nuper plurimus sermo super hac re cum quodam Misogamo, qui cum magnam in Scholis didicisset esse Dilemmatum vim, ita disputabat: operosa res est conjux, laboriosa colonia, fons curarum. Fœcunda cum est, oneri est: cum sterilis, dedecori. Si pulchra, κοινὴ; [*communis*;] si deformis, ποινὴ. [*pœna.*] si dives, superbit illa; si paupercula, ille. Logicorum, inquiebam ego, exempla audio & argutias dialecticorum, quibus adolescentulos in Scholis fatigare solent, & torquere bonas mentes. De messis probitate non est certus agricola, nec minus tamen serit. Et tu uxorem ducere non vis, quia times non fœcundam? tu laboriosam coloniam voces uxorculam? nec horres Rempublicam capessere & multorum capitum belluæ imperare? Tune oneri esse putas liberos, quos mater Gracchorum omnibus thesauris habuit chariores? Quod si sapis, nullam deformem puta, quam castitas modestiaque ornant. Formosam nactus, noli nimis sollicite custodire, ne te zelotypum animadvertat, & tua culpa peccare audeat. Si opulentior superbiet, tu tolera & mone; vel cave eam offendas, ne opum fiducia tibi maledicat: aut superbiam feminæ contemptu diffla, aut prudens dissimula. Si pauperculam contemnes tu, cur contemnere sustines animi dotibus te locupletiorem? Illa, quæ te contemnen-

temnentem placide fert, quantivis eſt pretii. Te, qui ob inopiam minus æſtimas honeſtam conjugem, ne teruncio emerim. Tralatitium illud eſt & lippis notum, quod à libertatis periculo ſumitur adverſus conjugii præſtantiam argumentum. In libertatis ſe regno vivere jactitant, quamdiu ſunt ἄγαμοι; [*cælibes*;] ſervituti affines, cum conjugio illigantur. Neſciunt inſani, licentiam eſſe, non libertatem, nulli amores debere: degeneres eſſe mundi incolas, quos poſteritatis cura non tangit: fruſtra ſe viros eſſe, & tales factos: & ut allegorice loquar: errores eſſe maximas planetarum, ab una ecliptica aberrantium: Solis viam eſſe tutiorem certioremque, quia una eſt & ſimplex: Lunæ viam difficilem, & litigioſam, quia cis ultraque eclipticam digreditur. Non gravatè ſubſcribes huic meæ ſententiæ, Nobiliſſime Myli, qui conjugii cauſam exemplo tuo aſſeris. Gratulor inſtituto tuo, gratulor conjugem tibi obtigiſſe, qualem optaſti piis votis, qualem optavere parentes graviſſimi optimique. Merebantur talem domus tua, virtus, doctrina, prudentia. Præcepta connubialia apud te non conquiram. quia non ſum præceptor amandi. Illa, cum vacabit, legere potes apud Plutarchum in nuptiis Polliani & Eurydices. Hoc ſolum addam: non eſſe, quod tibi metuas à mala conjuge. Neſcio enim, qua Dei Opt. Max. clementia incideris in τὸ ἀγαθὸν. [*bonum.*] Agatham ducis, quæ ſe tibi probabit non uno bonorum genere, ſed triplici.

non

non explicabo me. Meminiſti horum, ex quo Moralem aliquando tibi Philoſophiam domi meæ prælegi. Fruere, feliciſſime, Agatha tua, ſive Bona Dea, cui nolo te offerre flores, fruges, ſerta, Romanorum more, ſed unum hoc, quod præceptori Socrati obtuliſſe fertur Æſchynes, hoc eſt, Teipſum. Vale Vir nobiliſſime & præſtantiſſime, & me tui tuorumque amantiſſimum redama. Amſtel. 28 Iunii, 1634.

PARTIS PRIMÆ
FINIS.

CASPARIS BARLÆI

EPISTOLARVM LIBER.

PARS ALTERA.

AMSTELODAMI,
Apud JOANNEM BLAEV.
M. DC. LXVII.

CASPARIS BARLÆI
EPISTOLÆ.

248.
IOANNI OXENSTERN, *Legato*.

PErgo, illustrissime Oxensterni, inter publicas curas nugamenta mea tibi obtrudere, & Poëtam agere. Vbi argumentum grandius nactus fuero, componam vultum & calamum ad gravitatem. Dum alii ad te de Regum Principumque Europæ bellis perscribunt, quis Germaniæ status, quid Gallus, quid Britannus, quid Hispanus molliantur, ego epigrammata tibi mea impartior. Si Neptunus essem, mitterem tridentem, si Pallas hastam, si Mars gladium, si Iupiter fulmen. Iam pauperculus Poëta, mitto pauperculos, rancidos, & macilentos versiculos. Volo te ridere, & si fortè non omnia ex animi voto erunt, cantu meo te recreare absens. Refert Homerus, Achillem ex acie reducem citharam & fides curis suis interposuisse, & animum ægrum sollicitudine aut offensa recreasse. Idem facito. Hæc ut ludicra accipe, sed ab animo profecta in cultum tui prorsus devoto. Nascuntur hæc sub manu, citius fortè, quam scribuntur. Fructus præcoces sunt, ideoque fugaces, quales tamen & magnatum mensæ non fastidiunt. Princeps noster militibus suis veter-

num excutit. Et jam hybernis evocat ignavam Martis sobolem. Vbi belli signum dederit, redibit in præcordia prisca virtus, & Nassovius, uti spes est, aliquid tanta dabit indole dignum. Vale Vir summe, & me ama. 1 Iul. 1634.

249.

ARNOLDO BUCHELIO.

NOndum memoriam mei, & rerum mearum curam deposuisti, humanissime *Bucheli*. Inter senectutis incommoda, inter studiorum labores, de meis commodis cogitas, & ea, quæ in spe habeo, pergis votis tuis officiisque urgere. Non dubito, quin fatalem casum fortissimi Regis Gustavi mecum doleas. Fortitudini, vigilantiæ, & rei militaris peritiæ addiderat summi Numinis reverentiam, quæ hodie in Principum aulis inter postremas virtutes non uno loco habetur. Iam, ut opinor ego, animo præconceperat adire Italiam, & Gothica signa inferre Tiberi. Verum non fuit hoc in fatis. Regum timendorum in proprios greges, Reges in ipsos imperium est Iovis. Germania secum luctari pergit, nec jam vasto corpori facilè quies erit. Distractis hic illic exercitibus, dividuntur miseris populis calamitates & mala. Hæret Suecus in Imperii Romani visceribus, nec, uti se res dant, cogitat de abitione. Atque ista quidem bella nostrorum bellorum refrigeria sunt & sufflamen. Mitius nobiscum agitur occupatis alibi Austriacis. Speraveram nobis hac æstate

otia,

otia, ſed videmur pertrahi in bellum. Non tamen magnos fore motus arbitror. Hiſpani tragici ſunt actores, amant pulſare orcheſtram, ut terreant ſpectatores. Quam malè ſibi conſuluerunt Brabantini Proceres. Serò diſcunt, nimium deliberando amitti Saguntum. In Friſia tumultuatur plebes ob exactiones novas. Mirum eſt iis, quibus bella placent, diſplicere ad bellum requiſita. Hæc vulgi indoles, Reip. ſalutem verbis amant aſſerere, non loculis. Naſutiores dicunt, exactionum ſatis eſſe, ſed malè rem adminiſtrari. Etiam hodie dari Verres, qui everrant provincias. Ego querulas iſtas voces non magni facio, & ſto à partibus magnatum, quibus populi commiſſi & tanta negotia curæ. Deſidero te videre, amiciſſime Bucheli. utinam impetrare à te liceat, uti me inviſas. Videbis urbem immenſis ſpaciis diffuſam, quæ nondum eſt ἐν ἀκμῇ. [*in vigore.*] Si non veneris propediem ad me, veniam ad te. Iam enim in procinctu eſt ut cum Sole oriatur canicula. Vale Vir prudentiſſime & dilectiſſime. Vxorem meis verbis ſaluta & amicos. Amſtel. 3 Iul. 1634.

250.

HENNINGIO ARNISÆO.

FAcit, ampliſſime Arniſæe, fiducia amicitiæ, quam cum ampliſſimis viris D. Overbeequio & Vicofortio antehac coluiſti, uti audeam ad te transmittere hunc chartarum faſciculum.

culum. Videbar enim mihi per illorum latus tibi quoque jungi debere, quos ego amicissimos mihi indies experior. Cum nuperrime hic esset magnificus vir Fr. Guntherus Regi vestro à secretis, & sermo incidisset de nuptiis Principis Daniæ, subiit animum epithalamio prosequendi augustos thalamos. Nec sine exemplo hoc feci Claudiani, Ausonii, Statii, qui magnorum Principum nuptiis fausta cecinere. In Romanorum triumphis non tam grata erant Imperatori gratulantium Quiritium voces, quam exterorum populorum applausus. Fortè, dum Dania omnis gaudio dissolvitur, non ingratum fuerit audiri illic Federati hominis & Batavi gratulationem. Si minus digna Regum majestate locutus sum, conatus tamen fui assurgere, & ea in medium proferre, quæ à loco, tempore, familiisque augustissimis non omnino credentur esse aliena. Scis fictiones Poëtarum proprias esse, & per fabulosa eos Deorum & Dearum commenta ire. Ita prosunt. ita delectant. Veterum hæc Philosophia est, & quod non ignoras, primos Sapientiæ natales Poëtis debemus. Vale Vir maxime, & me, quem communia Philosophiæ & Medicinæ studia tibi junxisse debebant, iis accense, quos amas. Præstantissimum D. Guntherum, regni vestri decus & ornamentum, si illic est, meis verbis reverentur saluta. Amstel. 8 Iul. 1634.

251.

CORNELIO VANDER MYLE.

NObilissime Myli,

Remitto Psyllanthropomachiam doctissimi Bonifacii, in qua pugna cum pulice commissus est bellicosissimi Antenoris nepos. Certè minus mihi gloriosum videtur, Venetum cum pulice pugnare, nisi forte grande sit facinus, cum exercitu pulicum confligere. Herculi negotium fuit cum hydris, tauris, leonibus. Perseus adversus maris immanem belluam depugnavit. Theseus adversus Minotaurum. Sed quis heros cum pulice velit congredi. At scio hic non ad corporis robur, sed ingenii attendendum esse. nec videndum, quid pulex possit, sed quid scriptor ingeniosissimus. Eleganter pugnam hanc exaggerat Poëta, & facete disertus est. Placet amoris & pulicis comparàtio, aliaque plurima. Verum hic illic autor ad quarundam syllabarum quantitatem non advertit. Notavi ego in margine hoc signo x. producuntur brevia, vel abbreviantur longa. Transivit hac Illust. Oxensternius die Dominica proximè elapsa Hamburgum petiit, ob viarum incommoda. Nihil à Britannis impetrare potuit. Pacis se studiosos esse profitentur, non bellorum. D. Grotius Francofurti est, &, uti videtur, illic sedem figet. Laudo Cancellarii institutum, quod tanti viri rationem habeat. quem jampridem, magnis rebus virtus eruditioque destinavere. Vale præstantissime

tiſſime vir, & me ama. Vxorem, filium filiasque ſaluta. Raptim, 28 Iul. 1634.

252.

EIDEM.

NObiliſſime Myli,

Accepi tuo dono Poſtulatum Osnaburgenſem, ſive potius nummum Poſtulati, quem tamen non poſtulaveram. Neque propterea tecum ſuper Poſtulato ſtatui expoſtulari, ne videar poſtulatum & deſideratum adeò generi humano aurum ſpreviſſe. Nec puto aliam ob cauſam Poſtulatos hæc nomina amare, niſi ut liberalius aurum poſſideant. Illud tamen aſſevero, nunquam ex Infantis mei collo ſuſpenſum iri hunc Poſtulatum. Metuo enim, ne parvulus, in quem aliquid originalis ſuperbiæ transfudit Adamus, conſpectu tantæ dignitatis nominum, Poſtulatus quoque eſſe cupiat, qui irrita hactenus Vicariatus ſpe contentus fuit. Mallem ego vicarii cujusdam effigiem æneam collo circumdare, ut diſcat ab incunabulis mediocri ſorte eſſe contentus. Fuit hic Illuſtriſſimus Dominus de Beauſſi, Regis Galliarum Legatus, quo cum loquutus fui, quo cum ambulavi, neſciens me tanti herois latus claudere. Mox apud D. Vicofortium tantorum Deorum epulis accubui. Veneror in iſto viro gravitatem temperatam leni comitate, judicium acerrimum, utriusque linguæ Latinæ & Gallicæ facundiam, rerumque veterum & recentiorum, exterarum & domeſtica-

ſticarum ſcientiam. Non deſinam benè ſperare de rerum noſtrarum ſtatu, quoad videbo talium virorum conſiliis fulciri Federatorum Rempublicam. Vbi occaſio feret, me meaque officia illi trade, imò totum me mancipi. Scripſi Venerem Cimbricam, ſive Epithalamium in Nuptias Principis Daniæ. Mittam propediem. Vale Vir nobiliſſime, cui pro Poſtulato non poſtulato gratias agit uxor, & uxoris maritus. Dominum vander Myle, Filium reſpondendi reum, filiasque meis verbis ſaluta. Amſtelod. 13 Auguſt. 1634.

253.

CONSTANTINO HUGENIO.

N*Obiliſſime Hugeni*,

Quæris tuâ epiſtolâ, quid rerum agam? reſpondeo, quod amico ſuo idem quærenti reſpondit Flaccus: ſuaviter, ut nunc eſt inquam, & cupio omnia quæ vis. Ago θρεπτικόν τι, αἰσθητικόν τι, [*vegetativum aliquid, ſenſitivum aliquid,*] & λογικόν τι. [*rationale aliquid.*] ut credas eundem eſſe operationum & actionum mearum ordinem, qui fuit olim generationis. Ariſt. lib. 1 de generat. animalium, ait hominem primò vivere vitam plantæ, inde animalis, inde hominis. Ego ne à principiis meis diffideam eodem ordine operor, quo mea me gravida geſtavit mater in alvo. θρεπτικὰς [*vegetativas*] actiones quoad neceſſe eſt ſollicite curo, ut ſine quibus nec ſentire licet, nec ratiocinari. Hinc ad ſenſus mo-

tusque operationes accingor.ut visum recreem, amo legere in Virgilio invectivam Didonis in Æneam, in Ovidio orationes adversarias Ajacis & Ulyssis, in Claudiano initium poëmatis in Ruffinum, in Catullo nuptias Pelei & Thetidis, in Horatio libellum de arte Poëtica. Auditu minus grata jampridem percepi, nempe Ratisbonam cessisse Cæsari, famere exercitum Suecorum, Saxonem retro pedem movere, Improvisum aspris veluti qui sentibus anguem Calcat: Hostem Trajecto ad Mosam obsidione minari, sed differre, donec exercitum junxerit Cardinalis Infans: nos spem in Gallo & copiis Hassicis ponere; domum Austriacam de vindicanda sua incolumitate jam seriò cogitare. Illud olfeci, pejus his per ætatem mensibus olere aquas Amstelodamensium, quam Neomagensium, melius aulam quam forum piscarium. Non ita pridem ad nuptias vocatus, gustavi *pastum ficis jecur anseris albi*. Et *leporum avulsos lumbos*, &c. Verum cum apponerentur post secundas mensas Plutonis ista ambrosia, quam Caviariam vocant, & ferentes muria encrasicholi, tetigi singula dente superbo, hoc est fastidienti similis. Quoties affectibus obsequor, amo tria in terris, uxorem, liberos, amicos, duo odi maximè, Hispanum & paupertatem. tunc lætor valde, cum literas tuas & elegantissimos characteres adspecto. Et ne me ζωόφυτον [*spongiam*] putes, ambulo indies gnaviter, ne longiore situm putrescam. Vbi verò hominis partibus defungi libet, hoc feriarum tem-

tempore non vacat Philosophari, aut in cathedra disquirere,

Quæ mare compescant causæ, quid temperet annum,
Stellæ sponte sua, jussæne vagentur & errent,
Empedocles, an Stertinii deliret acumen.

Verum solutus curis istis tria jam ago: garrio in officinis & urbanus sum: equito cum Satrapis Muydensibus & magnificus sum: Empiricum refuto & dogmaticus sum. Scis jam opinor quid agam, secundum omnes animæ partes & δυνάμεις. [*facultates.*] Te duo velim porrò agere, amare me & scribere sæpius. 24 Aug. 1634.

254.

In liberatum obsidione Trajectum ad Mosam, per tentatam Bredæ obsidionem

EPIGRAMMA,

ad quod Epistolæ tres sequentes spectant.

QVod genus hoc belli est? quænam nova nomina Mavors
Parturit, & titulo deteriore favet?
Cinxerat attonito bellacia mœnia Tungro
Cantaber, & portas, effere Mosa, tuas.
Sederat ad claræ Fredericus mœnia Bredæ,
Et patrias armis dux repetebat opes.
Ne malè pugnet Iber, Tungros obsessaque linquens
Mœnia, vult Bredæ consuluisse suæ.
Ne Batavus malè pugnet, amat secedere Bredâ;
Et satis hoc, Mosæ consuluisse, putat.

Hic

Hic speciem fugientis habet, magis ille timentis.
Hic votis abiens excidit, ille tenet.
Exercet Bellona Duces. fugit, horret uterque.
Ille urbi, castris Dux timet ille suis.
Ergo abeunt ambo. Tu dic, Victoria, cujus
Sit, tanto rerum turbine, causa prior?
AVRIACI, *respondet. Iber, quam deserit, urbem*
Non habet, Auriacus, quam sibi servat, habet.

C. B.

CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obilissime Myli,*

Mitto Tibi accusationem N. Constantini Hugenii super Epigrammate meo, quod nuper scripsi in liberatum obsidione Trajectum. Offendit illum, & Te, ut scribit, quod dicam, *Fugit, horret uterque.* quasi hæc ignominiosa essent Principi. Sed cur non attendit ad alia; quod dicam, non fugisse, *sed speciem habuisse fugientis*, quod *voti sui factus sit compos*, quod *Bredam concesserit, ut Trajectum obsidione levaret*, quod *consilio discesserit*, & *secesserit*, *postquam Mosæ consuluisset* quod *urbem* isto stratagemate *servaverit.* Hæc non videtur observasse. Solum invehitur in illud *fugit horret*, quæ dicta sunt ex populi perverso judicio, & de fuga, quoad speciem, & de fuga utili & salutari. Totum carmen directum est in honorem Principis, adversus malevolorum judicia. Apologiam meam lege, quam D. Hugenio misi. Æquum enim

enim eſt ut apud eundem me defendam, apud quem immeritò accuſatus ſum. Amſtel. 1634.

In Barlæi lapſum de fuga Imperatorum utriusque exercitus ad Mylium.

VNde meus, Myli, malè dormitavit Homerus?
Vnde, quod hic geſtum non fuit, ille refert?
Trajecti, Bredæ, quod Iber, quod victor Iberi
Fecerunt, fuga ſit? non fuit umbra fugæ.
Fato, conſiliis lentè conceſſit uterque.
Mentior. hunc vatem fugit uterque Ducum.

CONSTANTER.

255.

CONSTANTINO HUGENIO.

NOn eſt neceſſe, ut me pluribus & anxiè defendam, nobiliſſime, dilectiſſimeque Hugeni. Non conquiram ambages aut Sophiſmata, quibus me expediam. Pro me loquatur Epigramma meum, & res plana erit. Perſto in ſententia. Pilatus ſum. quod ſcripſi, ſcripſi. Non ſum lapſus, non ceſpitavi, ſed recto ſtant carmina talo. Multo minus dormitavi, cum iſta ſcriberem, licet humanum hoc, nec à me alienum eſſe putem. Scripſi ſummo manè, poſt longam dormitionem, quo tempore nihil minus, quam dormitare ſolent homines. Nullam hic agnoſco licentiam aut audaciam Poëticam. Nihil (da veniam ſi mihi Suffenus videar) ſcripſi conſultius deliberatiusque. Volui ego hoc Epigrammate Principem Auriacum tueri adverſus non ſolum

ſolum vulgi & maleſanæ plebeculæ, ſed & cordatiorum quorundam ignominioſas voces, qui Principis à Breda diſceſſum præcipitem & inconſultam fugam interpretabantur. Fuit hæc vox publica, tum illorum qui patriæ malè volunt, tum illorum ex parte, qui illi benè volunt. Audivimus non ſemel indignabundi, contradiximus, & pro honore Principis (licet hic defenſoribus iſtis non egeat) ſtetimus. Fuit inſuper animus hoc ipſum Epigrammate teſtandi, in quo ad hoc unum alludo: Principem Auriacum dum malè & falſis nominibus *fugiſſe*, & *horruiſſe* dicitur, voti ſui compotem factum; Breda deceſſiſſe, poſtquam Moſæ conſuluiſſet. Ideoque fugam ita falſo dictam, ſalutarem fuiſſe & utiliſſimam, utpote ſervata jam aut liberata ex parte Trajecto ad Moſam. Quorſum enim illa admirantis verba? *Quod genus hoc belli eſt?* in quo nempe vulgus Principem fugiſſe clamitat, cum profuerit & vicerit. Quorſum illa? *Quænam nova nomina Mavors Parturit?* nempe, ut fugiſſe dicatur victor, malè rem geſſiſſe, urbis alibi vel in totum vel ex parte liberator. Hæc enim profectò nova nomina ſunt. Quorſum & illud: *& titulo deteriore favet?* Titulus iſte deterior eſt, quod optimus prudentiſſimusque Princeps fuga dicatur ſibi conſuluiſſe, ſub quo tamen titulo deteriore, utpotè falſo, nobis favit Mars, liberata nempe urbe ad Moſam obſeſſâ. In hoc vertitur Epigrammatis cardo, quod Princeps malè audiat, re benè & ex voto geſtâ. Non

ſunt

ſunt Vatis verba ex ſua ſententia loquentis, *Fugit, horret uterque*, ſed vatis inſurgentis in iſtas calumniantium voces, qui fugiſſe exercitum noſtrum criminabantur. Vates illum titulum vocat deteriorem, miratur Martem talibus appellationibus occaſionem dare. Vbi ex ſua ſententia loquitur, dicit: Auriacum habere *ſpeciem fugientis*: hoſtem *ſpeciem magis timentis*, At ſpecies rei opponitur ipſi rei, ſpecies fugæ, fugæ. Nec inficiandum, diſceſſum abitumque utriusque exercitus & hoſtilis & noſtri ſpeciem habuiſſe fugientis & timentis, apud illos, qui hic & alibi longius à caſtris ignari conſiliorum Principis vivunt, & priusquam de liberatione Trajecti quicquam percrebuiſſet. Rurſum, ubi ex ſententia loquor, dico: Principem *vota ſua tenere, hoſtem excidiſſe*, Principem urbe Bredanâ diſceſſiſſe, poſtquam *Moſæ conſuluiſſet*; eam deſeruiſſe, ſed habere aliam, *quam ſibi ſervavit*. Quomodo hæc dici à me, ex mea ſententia poſſunt, & ſimul Principem fugiſſe & horruiſſe? *ἀσύστατα* [*quæ ſimul conſiſtere non poſſunt*] hæc ſunt. Dicis Principes utroſque *concilio conceſſiſſe*. Dixi & ego apertiſſimè: *Ne malè pugnet Iber, obſeſſa mœnia linquit, ut Bredæ conſulat. Ne male Batavus pugnet, Breda diſcedit, poſtquam Moſæ conſuluit*. Interim hæ ſubitæ, licet deliberatæ, abitiones non ſine turbine aliquo & motu acciderunt. Dura, inquis, ſunt iſta verba, *fugit horret uterque*. Eſto, ſint duriſſima. Populi ſunt voces, aut fuerunt potius.; malevolorum ſunt verba, & etiam, qui ignari erant re-

rum,

rum, quæ istic apud Bredam, & alibi apud Mosam agebantur. Planum est id quod dico, ex primo Epigrammatis disticho, cujus mentem, ut suspicor, minus adsecuti estis. Fingite etiam amici, me dixisse, Principem fugisse, sed fuga salutari, utili, non fuerit hoc ignominiosum Principi. Licet vatibus, in Epigrammatibus potissimum, oppositum ponere in apposito: licet illis dicere, mortem alicujus esse salutarem, lucem obscuram, decus esse dedecus. Qui hæc non ferunt, totum Martialem expungant necesse est. Habent Græci & Rhetores schema, quod ὀξύμωρον vocant, hoc est, acutifatuum, quo idem de seipso negatur, aut prædicatum subjecto repugnat. Hoc prima fronte fatuè dictum putatur, & propius attendenti acutè dictum cognoscitur. Hujus generis sunt: avarus non habet quod habet, nullum in limine limen erat; eloquentia obmutuit, deceptaque non capiatur, ut est apud Lucretiam, & apud Plautum, innumeri numeri, apud Scaligerum docta ignorantia, apud Ovidium, & ne sit scelerata facit scelus. Terentii est, cum ratione insanire, Ejusdem, id aliquid nihil est, coactus tua voluntate es. Catullum audi, Non est Dea nescia nostri, Quæ dulcem curis miscet amaritiem. Hæc si illis licent, cur mihi non liceat in eodem Epigrammate scribere, Principem non fugisse, sed voti sui compotem factum, & tamen fugisse? non fugisse, quia abiit postquam servasset, fugisse populi judicio, aut ad speciem. Cur non liceat dicere,

fugisse,

fugiſſe, ſed ita ut fugiendo profuerit? deſeruiſſe urbem, ſed ita ut adhuc habeat, quam ſervavit: hoſtem vero nondum habere urbem, quam deſeruit. Habent iſtiusmodi antitheta & ὀξύμωρα [*acutifatua*] emphaſin ſuam & elegantiam, ut ſi dicam Parthum fugiendo vincere & fugare; Fabium cunctando reſtituiſſe rem. *Non fugit me uterque Ducum*, nam jam ante ex litteris tuis ad affinem tuum ampliſſimum D. de Willem datis intellexeram, Principem eo conſilio Bredam conceſſiſſe, ut hoſtem Trajecto avocaret. Quibus lectis fiduciam ſumſi ſcribendi Epigrammatis. Concludo itaque me non eſſe lapſum, non dormitaſſe,& Epigramma illud eſſe meum,cum iſtis, *Fugit horret uterque*, non præter iſta. quod oportuit demonſtraſſe, ὅπερ ἔδοι δεῖξαι, inquit Ariſtoteles.

Vale nobiliſſime ac candidiſſime Hugeni, ac ſæpius iſtiusmodi mihi criminationes intende. Scripſiſti iſta non ſeriò, ſed ad vexandum dogmaticum Philoſophum, more Scepticorum. Quod ſi non ſatisfecero, ſi perges ſcribere,

Hunc vatem fugit uterque Ducum,

regeram ego,

Barlæi mentem noſcit uterque Ducum.

Adeò me offendiſti, ut nova tibi mittam Epigrammata, quæ heri luſi. Amſtelod. prid. Cal. Sept. 1634.

Ad Categoriam nobilissimi clarissimique viri, CONSTANTINI HUGENII, super ficto lapsu Casparis Barlæi Responsio.

HUmanum est labi, fateor. dum scribimus, eheu,
Sæpè solacismum barbara Musa facit.
Cespitat omnis homo, mi Constantine. quid? ipsi
Dormitant vatum, nomina magna, Dii.
Non tamen hæc fractis nutant Epigrammata lumbis,
Non Bavius spreta fallitur arte tuus.
Si fugit Auriacus, postquam servaverat urbem,
Hæc fuga nulla fuga est. cum ratione fugit.
Dicite vos fugisse, mali. non fugit. abivit.
Hæc solum speciem res fugientis habet.
Sic fugere, est vicisse. fugam ne credite cives,
Quæ fuit accepti nuntia certa boni.
Sæpius hoc titulo fugiat, modo sublevet urbes,
Et patriam, populo falsa loquente, juvet.
At vox dura, Fugit. sit vox durissima, voci
Dummodo prædura sit comes ipsa salus.
Sic fugiens Romana fugat trux agmina Parthus,
Sic Fabius duro nomine victor abit.
Dum populo Romæque suæ Cunctator habetur,
Hos, titulo quamvis deteriore, juvat.
Sic vixisse mori est; sic ægrotasse, salubre
Dicitur, & Veneris dulcis amarities.
Si damnant mea verba Duces, si damnat Iberus,
Auriacus nescit schemata, nescit Iber.
Sed dum Bredâ alius, Mosâ movet alter abitque,
Bellorum melius perdidicere Tropos. C. B.

256. COR-

256.

CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obilissime Myli*,

Post missam Apologiam meam ad Censuram Domini de Zulechem, scripsi paucis in hæc ferè verba: Cum sciam aulicorum aures tenellas esse facileque offendi, & sententiam perdere malim, quam amicos, dele illud, *Fugit, horret uterque*, & substitue *discedit uterque*. Hoccine est culpam & lapsum fateri? Minimè quin potius ista correctione aulicorum infirmitati, & nimis anxiæ sollicitudini volui succurrere. Ea enim sum morum facilitate, ut versus meos depravare malim, quàm iis displicere, quibus me plurimum debere fateor. Scio, quo sensu, & qua occasione scripserim illud *fugit horret uterque*. Cum enim hîc clamitarent benevoli juxta ac malevoli nostros fugisse, ego ita fugisse dixi, ut servaverint Trajectum, hostem verò fugisse, ut Trajecto potitus non fuerit. Ad Apologiam meam hæc respondit nobilissimus Hugenius:

C. B. C. H. fugam gratulor.

In populum conjecta fuga est. ignosco poëtæ
Censor, habet speciem, nec fugientis habet.
Aufugit, & credi, fugit, aufugisse. quid ad me?
Dummodo confessi sit fuga facta fugæ.

Quem per istum confessum designet, nescio, an se, an me. Quod de vicariatu mones, non

aufim facere; ne videar summo viro nimis esse familiaris, aut ipsius curæ diffidere. Elogia ista clarissimi Pighetti, acuta sunt & plena genii. Vale Vir præstantissime, & uxorem liberosque à me saluta, & censorem rigidissimum D. Hugenium. Amstel. 1634.

257.

NICOLAO BAUGY.

Illustrissime Domine,

Memor istius humanitatis, qua me nuper cum hic esses, amplexus es, facile à me impetravi, ut in Gallias abeunti valedicerem. Illud doleo, tum demum me in amicitiam tuam receptum, cum dirimenda illa potius videtur, ob discessum tuum, quam colenda diu. Permitte quæso, ut quò corpore non possum, literis meis versiculisque transvolem. Non alias alas Dii Poëtis concessere. His freti Regum, Principum, Legatorum aulas adimus, frequentamus, licet longe ab iis positi. Nullus me timidius aulas adit, & coram affatur positos in luce viros. Rursus nullus me audacius eosdem alloquitur vel carmine vel epistola. Non erubescunt literæ, nec respondendum ex tempore iis, qui & plus Poëtis sapiunt & regaliter respondent. In talem amicum incidisti, illustrissime Vir, si modo inter sorte dispares amicitiæ locus esse possit. Expungam potius amicitiæ nomen, & obsequio majore me tibi devinctum dicam, ex quo ad colloquium tuum sermonemque humanissimum

mum me admisisti. Faxit Deus, ut sospes incolumisque in Galliis appellas, Regisque Christianissimi commodis, gloriæ tuæ, & amicis diu superstis. Vale Vir summe, & licet non nisi magna pro animi tui magnitudine amare possis & soleas, me tamen inter eos habe, quibus imperare quidvis possis & velis. 6 Sept. 1634.

258.

CONSTANTINO HUGENIO.

ITane vacat, clarissime Hugeni, in castris & Virginum meminisse & Antiquitatum? simul & in juvenculæ puellæ laudes & decrepitæ Romæ obsoleta sacra diffundere spaciosissimum ingenium? modò præstantissimam Virginem Annam Mariam à Schuermans in lucem vocas. Modò detrita & semesa Latii monumenta. Cum de his loqueris, videris mihi cum Evandri matre Carmenta loqui. Cum illam laudas, res tibi est cum virgine divâ. Quæ, quia nil nisi divinum sapit & excellens, hominibus nubere non vult, & Deos amasios expectat. Debebat aut nulli illa, aut docto nubere, ut mixtis magnæ indolis ingeniique principiis, Apollines nobis aut Pallades gignat. Elogia illa, qua supellectilem antiquariam doctissimi Smithii descripsisti, ejus genii est, ut notam *Optimæ* mereatur. Miratus sum, & mirati sunt una mecum, quos ad hæc sacra admisi, te in castris, ubi nulli stant ordine vates,

Nec domino monstrat pergula certa librum,

 Illa

Illa ſcripſiſſe, quæ antiquorum nobis ritus ceremoniasque propriis verbis nominibusque exhibent. Opinor te recentem ab eruditis Smithii discurſibus veniſſe, cum illam ſcriberes. Majeſtati Romanæ aptiſſima verba conquiſiviſti. Et viſus mihi fui inter veteres Quirites ſtare, cum legerem phaleras, phialas, uncias, periammata, cymbala, lapides, genios, annulos, ſtylos, calices, capedunculos &c. Romana vocabula. Verum cum mentionem facis, *ignis æterni lampadibus contenti*, libet quærere cauſam æterni ignis. An putas Dæmonum ſtudio & cura conſervatam flammulam, & ideo ſepulchris inſcriptum, *Dis manibus!* an putas flammulam hæſiſſe in filis incombuſtibilibus, qualia dicunt fingi ex ligno ἀσβέστῳ, [*inextinguibili*,] aut lino Carbaſio, cujus meminit Pauſanias? An probabilius putas, oleum in flammam, flammam in fumum, fumum iterum in olei ejusdem naturam tranſiiſſe, & ita veluti per circulum duraviſſe & flammulam & alimentum? An credis fuga & metu vacui non exſtinctum ignem! eo quippe exſtincto neceſſe fuiſſet aërem vicinum refrigerari, refrigeratum condenſari, condenſatum abire in minorem locum. Obſtructo autem ſepulchro, cum non potuerit ſubire novus, vacui metus incubuiſſet naturæ. An putas flammulam illam non ſemper arſiſſe, ſed aperto ſepulchro & ſubeunte aurula, materiam concepiſſe flammam, utpote oleoſam & aptam accendi? An mecum veriſimilius arbitraris, flammam duraviſſe in lon-

longum tempus, imò in ſecula aliquot, ob olei viſcoſitatem, lentorem & reſiſtendi vim maximam, non tamen duraſſe in perpetuum, ſed aliquando exſtinctam fuiſſe? Fortè hujus rei cauſam nobis aperiet Smithius, harum rerum ſcrutator ſedulus. Gratulor ego rei antiquariæ, quod te cultorem ſui nacta fuerit. Ego in iſto ſapientiæ genere aliquando inſanivi. Habeo nummos aliquot melioris notæ, probos plerosque, quos tibi dono mitto, ut pergas plures petere. Vbi Othonem æneum repereris, crede, te reperiſſe rem precioſiſſimam, & maximi valoris. Auro rediment hic aliqui, ſi probum nactus fueris. Vale. Amſtelod. 16 Sept. 1634.

259.

IOHANNI BEVEROVICIO.

NOndum videris termini tui terminum acquiſiviſſe, doctiſſime Beverovici. Adeò fecundum eſt liti ingenium, ut reſecto uno capite, repullulent alia. Plurium de vitæ termino ſententias conquiris, nec difficulter invenies, cum & contradicere ament mortales, & ſuam quisque Helenam Gygi oſtentare non erubeſcat. Rogas, an priori meæ epiſtolæ quicquam velim addere. Nihil prorſus. Quin potius vellem quædam expungi, ea nempe, quæ moroſiores quosdam offenderunt. Non ſcripſi illam, ut quenquam offenderem. Nec unquam putavi fore, ut eſſent qui ferre non poſſent feſtivum dictum. Scripſi potius, ut recrearem illos, qui-

bus ſalubre eſt ridere. Sunt in eruditorum quoque gente πικρόχολοι [*amarâ bile perciti*] & ἀνώχολοι [*redundantes bile*] ſunt & atrabilarii, prioribus pejores, quibus joci, riſusque aliaque animi corporisque oblectamenta pro remediis præſcribi ſolent. Nonne malum Saulo Regi ſpiritum diſcuſſit cithara? nonne Heraclito ſupervixit Democritus? ut jam inter modos & media prorogandæ vitæ non poſtremum habeam, *Bene agere & lætari.* Vti temperamentis differimus homines, ita & ſtudiis & ſcribendi genere. Placent ejusdem cibi condimenta varia. Alii ſedulcare amant, alii aceto & pipere perfundere, ut ſtupido palato ſapiat mordax edulium. Prout arteria aſpera, vocis inſtrumentum, magis minusque talis eſt, vocem edimus magis minusve raucam, aut canoram. Inſipidi ſunt, quibus præter fabam, lentem, betam nihil ſapit. Nolui in iſta epiſtola in arcana Theologorum inquirere. Sed quia medicus medico ſcribebam, hoc volui oſtendere, nihil medicorum commodis decedere, ſive quis terminum vitæ mobilem, ſive immobilem ſtatuat, cum utriusque ſententiæ aſſertores pari ſtudio medicina utantur, tanquam benè diutiusque vivendi medio & conditione. Non rident in re ſeria, qui verum dicunt ſine ſupercilio. Non vacat ſemper eructare voces ad faſtidium graves. Qui amaris, qui acidis, qui ſtipticis veſci amant, prandeant ſoli, ſibique ſervent ſeveras dapes. Conviva illorum eſſe nolo, nec volo ut ſint mei. Sic ſine lite epulabi-

labimur, & ego & illi, & discedemus saturi absque ullius injuria. Non fuit, nec est mihi animus cum quoquam contendere. Offensam amicorum deprecari malo, quam exasperare. Hostem quisquis me suum putat, fallitur. Mihi si quis sit, nolo ut amplius sit, nisi irasci velit non irato. Præstat ἀδελφίζειν, [*fraterne agere*,] quàm ἰαμβίζειν. [*invectivis uti.*] Hæc scribo propterea, quia scio me ob Epistolam illam vapulare apud eos, qui Vrbanitatem operibus carnis annumerant. Qualis est Vltrajectinus Theologus, quem missum facio, quia nolo cum pedibus certare, ut qui longius absunt à rectæ rationis sede. Vale Vir clarissime. 1 Octob. 1634.

260.

NICOLAO CROMHOUT.

M*Agnifice vir*,

Cogor apud te in gratiam alterius depudere. quamobrem non ægrè feres, si literis meis te interpellem, quas sola mihi extorsit pietas. Curiam vestram veneror & suspicio, nec minus illum, qui illi præsidet. Religio mihi foret A. T. affari, nisi ut affarer suaderet religio. Si pro vidua me loqui dixero, veniam debes intercessori, & dictum satis. Pendet illi lis in foro vestro, resque eò, ut ait, perducta est, ut controversiarum sacculus à, responsionibus, replicationibus, duplicationibus (*quæ voces, nedum res, supra sapientiam nostram sunt) instructus sit. In judicum genibus jam posita causa

eſt, & litis expectatur deciſio. Vnum petit. ne longior mora in damno ſit. Mavult feſtinum partum, quam lentum. Ignoſce. femina eſt. mater eſt. Neſcio ego, quid petere debeam. Senatorum prudentiſſima conſilia præcipitari, non eſt meum urgere. Et tamen illa vellet illos feſtinare & ſententiam dicere. Tu vir maxime, tantum dona favori, quantum dari patitur lex in codice, tantum dona viduæ, & meo erga te amori, quantum ſcies ab optimis Curiæ moribus & conſuetudine veſtra non eſſe alienum. rogatus rogo. Optaret vidua, ſe, quam fieri poteſt citiſſimè, hac lite expediri, quæ jam in triennium excurrit. Qui humanitatis benevolentiæque officiis tot tibi obſtrinxiſti Batavos, etiam poëtam rogantem noli adſpernari, quem amaſti olim, & amas etiam nunc. Vale vir magnifice, & hanc ex humanitatis tuæ fiducia conceptam libertatem, pietatis in viduam & deſertam Creüſam tituſo excuſa. Amſtel. 13 Nov. 1634.

261.

CONSTANTINO HUGENIO.

CUr me iterum, ampliſſime Hugeni, revocas ad ſterile illud & exangue nihil? diſſeris de eo multa σκεπτικῶς [*ſceptice*] & σκωπτικῶς. [*ſcoptice, id eſt mordaci ſtylo*] σκεπτικῶς, [*ſceptice*,] ubi acutus eſſe vis, & gratiarum actiones aulicas verè dicis eſſe nihil. σκωπτικῶς, [*mordaci ſtylo*,] cum rectius facturos putas viros

ros

ros magnos, si se ad aliquid potius applicent, quam ad nihil. Verum impossibile est viros magnos, quos tu Nihilistas vocas, de aliquo philosophari, nisi primum norint, quid sit nihil, cum hoc prius fuerit aliquo, nempe non mundus mundo, non princeps principe, non philosophus philosopho, non vicarius vicario. Ideoque Horatius volens definire virtutem, per negationem eam definit; cum inquit, virtus est vitium fugere. Quasi dicat virtus non est vitium. Qui libellos supplices offerunt Ordinibus, prius in margine legunt invisum nihil, nec nisi post læsam & victam patientiam nanciscuntur aliquid. Mercatores novi naufragium passi mercaturam à nihilo auspicantur. Advocati recens Curiæ initiati; quoties causa cadunt, itidem à nihilo statum juridicialem ordiuntur. Dido, cum in Æneam invehitur, nonne à nihilo incipit?

Non tibi Diva parens generis, non Dardanus autor.

Quod si hos omnes non puduit à nihilo auspicari suas res, cur ægre fers philosophos nihilistas de nihilo prius differere, dummodo postea ad aliquid se applicent. Est & aliud quod in literis tuis ferre non possum. Illud nempe, quod scribas te me æstimare, ut nihil magis. O hominem nihilo minorem. Nihil magis amatur ab Hugenio, quam Barlæus. Sed quomodo nihil amas, quod amari nequit, cum bonum non sit, quia nihil in se rei habet. Et quomodo nihil magis amas, quam me? ergo flocci me & nauci non facis, minus sum, quàm titivillitium,

quam

quam umbra, quam gry, hæc enim aliquid ſunt. Itane nihil magis amas me? & tamen literas mihi ſcribis, verſus mittis, amicos concilias? mihi inquam, rei infra nihilum abjectæ, & minus quam nihil amabili? ſi dicas me in verbis tuis Sophiſtam agere, regeram ego, hoc eſſe proprium nihiliſtarum. Nec mirare me de nihilo ſæpius ſcribere. Quia nihili ſum poſſeſſor. Nihil aula dat, nihil recipit. Excuſas ſilentium tuum & rariores literas. At ut videas quam ſim erga te indulgens, per me licet totum trimeſtre ſileas, dummodo tum ſcribas mihi obtigiſſe ab aulæ Principe illud ſperatum aliquid, quod noſti. Vale. 1. Dec. 1634.

262.

ROCHO HONERDO.

Ampliſſime vir,

Petiiſti per ampliſſimum virum D. Petitium, intimâ mihi amicitia à multis retro annis junctum, ut aliquid ad te darem litterarum. Sed quid vis me ſcribere? de Nihilo? At illud argumentum vexandi me & nigro carbone notandi, elegit ſibi nobiliſſimus Hugenius, cui jam inſigni elogio Nihiliſta vocor. Quam injuriam ægerrimè ferrem, niſi idem epitheton meruiſſet Marchio d'Aytona, cœptâ obſidione fruſtratus. Et forte etiam nos (non audeo clarius loqui quod ſentio) in Galliâ propemodum dicemur Nihiliſtæ. Et ſi contingat, quod Deus avertat, Suecos remigrare in Gothiam ſuam, ſolatio

ſolatio erit cum tantis heroïbus ignominioſo Nihiliſtarum vocabulo vapulare. Vis ſcribam de gradibus comparationis? At inglorium eſt, litterarum ſtudioſos per eandem lineam contentionis ſerram reciprocare. Vis ſcribam de rebus Patriæ noſtræ & momentis pacis vel belli? at illa non magis capio quam ſus poëtica. Præſertim hoc tempore, quo Legati eunt & redeunt, ignaris (ita garrit querulum in ſuperiores vulgus) Dominis. Dicam aliquid de Cardinali Infante. Ajunt eum mirâ gravitate & ſupercilio partes ſuas tueri, hoc eſt, Gubernatoris Belgii. Non aperit caput quoties in publicum prodit, ac ſi è Perſiâ aut Oriente adventaret. Pauca loquitur, & ſuaviter, Menelai exemplo, de quo Homerus, παῦρα μεν, ἀλλὰ μάλα λιγέως. [*pauca quidem, ſed admodum arguè.*] Accepi, cum puer eſſem, à parente meo, Carolum V Imperatorum cum Antverpiam intraret, perhumaniter ſalutaſſe S. P. Q. Antverpienſem. Philippum verò Secundum filium, nondum tunc ex ephebis egreſſum, operto capite adſpectaſſe, hinc Patris, illinc Senatus officioſam humanitatem: Atque hoc facto ita excanduiſſe Carolum, ut adſpectante Senatu & populo alapam impegerit filio, additis his: *Hoccine te docuit Vives?* Fuerat enim hic, uti ſcis, Philippo morum ſtudiorumque rector. Si vera ſunt, quæ de Cardinali Infante narrantur, videtur φιλιππίζειν. [*Philippizare.*] Sed quid cenſes, vir prudentiſſime, veniſſe eum, ut pacem adferat,

adferat, an bellum? Ego de pace vel induciis despero. Bellum metuo ut afferat. Est enim purpuratus. Rubet purpura & ad sanguinem proximè accedit. Verum istiusmodi enthymemata vocant Logici εἰκότα, [*probabilia*,] non τεκμήρια. [*certa indicia.*] Quamobrem vestra judicia audire malim, qui novistis, quid Rex reginæ in aurem dixerit. Sed qui pessimus est Aulicorum mos, tacent ac silent omnes, tanquam jurati amanuenses, nec quicquam earum rerum quæ publicè geruntur, & ad nos quoque pertinent, impertiunt umbraticis Doctoribus. scribunt multa & acutè de nihilo, de gradibus Comparationis. Sed an res Patriæ surgant cadantve sibi sciunt. Sum in eadem vobiscum navi, viri gravissimi & amicissimi. Si pereundum est, eadem fortè, qua vos evadam tabula, aut mergar vobiscum: si in portu navigamus, solvam vobiscum vota Iovi liberatori. Videte, quam seria jam scribam. Et facio hoc serio, ne putetis nihil mihi esse curæ, præterquam putidum istud & rancidum nihil. Addam aliquid, quod ad Petitium meum spectat, valde exercet Curia vestra hominis optimi patientiam. Invitus discit virtutem illam ex vobis, quam tantopere laudant tristes Stoici. Vbi litis suæ videbit finem, jubebit, ni fallor, Hagam μέγα κλάιειν. [*multum plorare.*] Vale, Vir præstantissime, & doctissime. Nummorum tuorum historia an in spongiam incubuit? Raptim. 12 Decemb. 1634. Amstelod.

263. GU-

263.
GULIELMO STAACKMANS.

IMmeritò de cymbula, tempeſtate, & comitibus ſordidis quereris, mi Staackmanne. Cymbula fuit, quæ Cæſarem vexit, cum Dyrrachium peteret. Cymbula fuit quæ Athanaſium vexit, cum Arianorum fugeret furorem. Perinde eſt, qua cymbula vehatur ſapientis anima, quæ fragiliore vehi non poteſt, quam qua vehitur ſemper. Si corpus erigere non potuiſti ob depreſſos cymbulæ foros, erexiſti altius mentis vim, qua in iſtis anguſtiis exaraſti diviniſſimos verſus. Cur quoque iniquam voces tempeſtatem neſcio, quæ cum cymbula ſublimius ſuſtulit vatem, & inter turbidos fluctus ſivit ſcribere deductum carmen. Quod ſi in procelloſo mari non defuit Hippocrene, quanta à te expectabimus, ubi ad Caſtalium fontem, & Aganippen domi conſidebis tranquillior. Fecit tempeſtas, ut collectus in ſe animus ſibi vacaret, quem aëris ſerenitas & maris malacia foras evocare ſolent. Fecit illa, ut Alcyonia impetraveris à Muſis. Non ſcripſit elegantiores elegos Ovidius quam inter decumanos fluctus. Teſtes ſunt, *Di maris & cæli, &c.* Et quæ illa tempeſtas? quæ facetiſſimis te commentis meditabundum detinuit? & inter pericula paſſa fuit cogitare de aliorum amplexibus. Si comites habuiſti ſordidos, Stoiciſmum cogita. In pediculoſa ſodalitate illuſtrior fuit

Virtus

Virtus tua, & patientia repperit, quos ferret, magnanimitas quos non contemneret, comitas cum quibus rideret; eruditio, quos superaret. Quid tu judices equidem nescio. Ego cymba vehi malim, quam equo. Neque enim illic opus freno, quo compescam recalcitrantem caballum, nec calcaribus, quibus incitem tardigradum. Non illic cervix est, quam frices; non ungula, quam ferro armes; non dorsum, quod ephippio insternas, non venter fœni & avenæ indigus. Sedes inter socios. Loquentes audis homines, semihomines, rudes, sagaces. Sapientiam mixtam dementia. Audis ridicula sæpe. Ventos nullos percipis extra spirantes. Vides comptos, laceros, vigiles. Hic stertentem aliquem, hic dormitantem, hic oscitantem. Breviter humanæ vitæ fabulam & scenam. At hyeme navigasti? quid tum? jussit Patria, cujus commodis invigilasti. Omne tempus oportunum, quod Reipub. impenditur. Pro te inquit apud Claudianum Stilico,

Solstitio Meröen, brumâ calcavimus Istrum.

Hac via ad nominis immortalitatem grassaris, quam homines appetimus avidissimè. Epithalamium quo calamitates amoribus, hosque illis erudite permisces tradidi novis nuptis. risserunt magis & minus doluerunt. Aulam Principis ex parte conflagrasse jam intellexeram. Benè habet, quod pepercerit flamma iis, è quorum salute salus publica dependet. Ruinosi palatii jactura reparabilis est, at non Principis in Bata-

vorum

vorum gloriam & tutelam nati. Vale Vir amplissime. 24 Dec. 1634.

264.

CONSTANTINO HUGENIO.

N*Obilissime Hugeni*,

Audio ædificare te, hoc est, metuere, ne scrinia tua & loculos araneæ intexant. Si unquam, jam Philosophia tibi opus, non speculativa solum, sed & practica. De speculativa nihil scribam, nam audio te Vitruvium legere, ex quo disces, ubi & quomodo ædificandum, qua partium symmetria & ordine. Ad practicam te attendere nunc cupiam, & virtutes hasce, magnificentiam, mansuetudinem, temperantiam, magnanimitatem, justitiam, constantiam, urbanitatem, prudentiam. Magnificentia opus, ut opus sumptibus, sumptus operi respondeant. Mansuetudine, ne facile irascaris architectis lentis & mendacibus. Temperantia; ne nimis ædifices delicatè. Magnanimitate, ne nimis ambitiosè; justitia, ne umbra proximum aut stillicidiis lædas. Adhæc prudentia, ne ita ædifices, ut junctam viæ domum mordax populus sibilet. Constantia, ne inchoatam domum, molestiarum tœdio, derelinquas, ne verum sit de ea dicere: *pendent opera interrupta, minæque murorum ingentes*, &c. Monitum hoc Hesiodi est in libello, Περὶ τῶν ἔργων καὶ ἡμερῶν. [*De operibus & diebus.*]

Μηδὲ δόμον ποιῶν ἀνεπίξεστον καταλείπειν.

[*Neque domum exſtruens imperfectam relinquito.*]

Tandem urbanitatis meminiſſe te velim, cellulamque exſtruere, in qua mecum & cum Vander Burchio & Broſterhuſio rideas, absque offenſa conjugis, & vagientis infantiæ. Occurrunt plura. Hoc cavendum ædificantibus, ne domum nimis ament, more illorum, qui domo egrediuntur nunquam vel ingrediuntur, niſi cum attenta frontiſpicii admiratione, ad quod ſubſiſtere ſolent meditabundi, quaſi à lapidibus veniam intrandi impetraturi. Etiam ubi domum propriam inhabitabis, noli ſemper deſidere domi, ne ὀικȣρίαν [*domus cuſtodiam, id eſt vitam otioſam*] tibi exprobret Plutarchus. Verum minus ab hoc incommodo tibi metuo, quandiu Principi jus erit te evocandi. Sed cur ædificas, mi Hugeni? an ut habites? non defuit Diogeni, ubi habitaret, nec ædificavit unquam. An ut commodè habites? etiam in conducta commodè habitabis. An, ne pecuniæ ſitu marceant? at accidet idem lapidibus & trabibus. An, ne in jus vocari poſſis, juxta illud Caji Pandect. lib. 4. tit. de in jus vocando. *Plerique putaverunt nullum de domo ſua in jus vocari licere.* Quibus gemina habet Paulus lib. 1. tit. de regulis juris. Sed illud jus jam exolevit. Et qualem quæſo quantamque domum ædificabis? Si magnam, bene mereri voles de gliribus & muribus. Si parvam, diceris nimis arcte habitare, & minus eſſe magnificus: vis ædifi-

care

care firmam & perennem, quæ seculum ferat, eris ludibrio Chinensibus, qui domos ædificant, quæ ad vitam domino sufficiunt, de nepotibus securi. Si invalidam, metuo, ne summa fiant ima, & tuo damno probes, gravia cadere deorsum. Et ut pergam te exercere, dico impossibilem esse quam ordiris οἰκοδομήν. [*ædificationem.*] Aut enim ædificas, quod ædificatum est, aut quod non est ædificatum. Si prius, actum agis. Si posterius, ædificas non ens. Nam tale est id, quod non est ædificatum. Insuper aut ædificas domum, in loco, in quo est, aut in quo non est. Si in loco, in quo est, cur ædificas? Si in quo non est, ædificas domum quæ nullibi est. Vnum addam contra Vitruvium: monet ille, parietes debere esse perpendiculares, & parallelos. At nego dari posse in rerum natura duos parietes perpendiculares & parallelos. Ratio est, quia gravia omnia feruntur ad centrum, & in hoc coincidunt. Quamobrem necesse est partes parietum inferiores sibi esse viciniores, quam superiores. alias numquam possent in centro concurrere. Vale mi Hugeni, nec posthac Nihilistis objice suum nihil, sum enim philosophatus de domo. 25 Dec. 1634.

265.

HERMANNO CONRINGIO.

C*Larissime doctissimeque vir,*

Traditæ mihi sunt Orationes tuæ, qua-

rum priorem Principis tui Cancellario, posteriorem mihi inscribis. Non videmur benè compositi eodem libello, Professor cum Cancellario, doctor umbraticus cum viro illustri & in luce posito. Sed facilè à me facti veniam impetrabis, qui tuo hoc omne in me affectui imputo. Aliàs non soleo tantis viris comes ire à latere. Nec meæ sortis est jungi iis, qui propius terrarum Deos tangunt. Gratias tibi porrò ago & debeo maximas, quod nomen meum Germanis vestris ignotum novo paxillo suspenderis. De rebus Germaniæ quæ scribis, tristissima profectò sunt. Licet illa gravius accidant coram spectantibus, quàm è longinquo audientibus. Vides belli aleam modo huic, modo illi ex voto cadere: aut providentiam potius divinam summa imis mutare. Illud doleo te aliosque pacis studiis devotas animas, inter bellorum illic strepitus & tumultus vivere, & eo loco de Natura verba facere, ubi in segetes & culta novalia, hoc est, naturam ipsum grassatur barbarus miles. Optarem tibi hîc otia. Sed scis apud partium studiosos rigidius expendi fidei, quam scientiæ eruditionisque momenta. Moderatiorum uti minor numerus, ita autoritas vix ulla. Nimis candidè & dextrè philosopharis, quàm ut possis hic Lutheranis tuis placere. Non credis, corpus dari sine termino: non credis proprietates separari posse & transfundi: non credis idem corpus posse esse in pluribus locis: non credis penetrationem cor-

porum

porum esse possibilem, aliaque. Hæc bonæ mentis axiomata excutienda tibi forent, si te probare voles Augustanis nostratibus. Nimis te dicerent Aristotelicum, & rationibus è naturæ lumine petitis inhærere. Tecum tamen sentio, & laudibus, quas in Aristotelem copiose & luculenter congessisti, subscribo non invitus. Ita est. Nemo veterum huic par, sive rerum copiam, sive scribendi perspicuitatem & nitorem, sive disputandi vim methodumque spectes. Sceptici nihil dicunt. Academici probabilibus insistunt. Platonici magis mira quam vera dicunt. Pythagorici in numeris nugantur. Epicuræi sensum pluris, quam rationem faciunt. Stoici in definiendo nimis sunt audaces, nimis etiam in vita civili graves. Noster Philosophus probabilibus necessaria, seriis jucunda, vera mirabilibus miscet. Rationem adhæc sensui & hunc rationi sociat. Denique dum alii theoretica solum sectantur, aut practica solum, ille θεωρητικός est τῶν ὄντων, & πρακτικὸς τῶν δεόντων. [*speculator eorum quæ sunt, peractor eorum quæ decent.*] Quæ in Regem Sueciæ scripsisti, hic imprimi posse despero. Superstite Rege & res feliciter gerente, grata erant famelicis Typographis, quotquot in eum scribebantur Encomia. Iam erepto terris invictissimo Heroë, minor est virtutum ejus fama, minor præconum gratia. Vale Vir clarissime & doctissime. Raptim Amstel. 26 Decemb. 1634.

266.

JOACHIMO VICOFORTIO.

FActum consulto, amplissime Vicoforti, quod dies aliquot sine meo alloquio transire passus fuerim. Dum enim justa optimo parenti solvis, dum exequias celebras, mortuum effers, dum recens dolor stupet, & solamina vix admittit, distuli ea styli officio designare, quæ in animum tuum simul ac meum (unus namque is ambobus est) effundere decreveram. Amisisti Parentem in terris, quem beatior aliquando salutabis inter superos. Deseruit ille mundum hunc antę te, quem intraverat ante te. ut jam nec de morte, nec de ordine conqueri possis. Satur hujus scenæ ad ea loca ivit, ubi eadem semper erit nec mutabilis cœlestis scenæ facies. ubi opes caducas & fluxas æternitate, vitam fragilem immortalitate, famam denique civis boni divinis honoribus commutavit. Decessit hinc vitæ tuæ olim dux, morum magister, & pietatis inter suos domesticus doctor. ideoque levior tibi debet esse ejus mors, ex cujus vita fructus percepisti uberrimos. Feliciter excessit, te superstite, & fratribus sororibusque tibi junctissimis, in quibus renascitur indies, & eas vidit gliscere virtutes, quibus vivus maxime excelluit. Non jam ægritudo tua franget ægrum, non affliget tua calamitas imbecillem, non dolebit ob dolores tuos, nec mors tua funerabit senem tui amantissimum. Bene secum actum putavit, quod liberos

ros genuerit ſibi, Chriſto, Virtuti. ſibi in auxilium & oblectamentum, Chriſto in peculium, Virtuti in exemplum. Vixit, quantum per humanam imbecillitatem licuit, pie, caſte, ſobrie. Nec obiit alius, quam vixerat. Quæ monita pater quondam dederat filiis, ea moriens avus dedit nepotibus. uſque adeo, ut cum loquentem deſtitueret fracta naturæ vis, voces tamen extuderit integra relligio. quæ tunc in ſene & pro ſene verba fecit, nec de rebus terrenis loqui paſſa fuit cœlo Deoque proximiorem. quam hæc fuit ſuavis, quam pretioſa apud Deum, quam plena ſolatii mors, in qua moriens cum Creatore ſermones habuit, & de Redemptore ſuo loqui maluit, quam de mundi hujus, quæ plurimos occupare ſolent, quisquiliis. Salutari cataſtrophe abſolvit vitæ hujus Actus. Laudabili Epilogo deſiit eſſe facundus; & poſtquam de ſalutis ſuæ momentis peroraſſet, deſiit in pium *Dixi*. Vix ſpatii quicquam interceſſit inter loquentem & morientem. quia enim ad Deum ſuum & patrem ibat, cogitationibus ſe divinis implevit. Ita mori, mi Vicoforti, eſt in Domino mori. ita mori, eſt novam ac meliorem vitam ordiri. Sic diſcedendo acceſſit ad eum, cujus ſanguine eſt redemptus, ſpiritu ſanctificatus, verbo regenitus. Non illum avaritia, non ambitio, non ſæculi præſentis faſtus aut ſordida voluptas transvorſum rapuit, licet ad has mundi phaleras generis humani cœca cupiditas obſtupeſcat. Simplicitate, candore, religionis ſincero

ſtudio, occupationibusque honeſtis ſe totum involvit. Reliqua mortalis ævi ſtudia, impedimenta eſſe credidit mentis in cœlos profecturæ, & remoras in pietate proficientium. Gratulare potius ſic mortuo, ac beatitudinem è longinquo illi apprecare, cujus præludia etiam hîc in ærumnarum valle poſitus in ſe ſenſit. Sunt ea, tranquillitas gaudiumque animi, pax cum Deo, guſtus deſideriumque futurorum bonorum. Vidimus aliquando ſedentem, ſcribentem, vidimus ambulantem. Sed dubium, an vivum an mortuum: an hominem, an umbram hominis. Adeo jam tum cum vita & morte pepigiſſe videbatur, ut in uno corpore, eoque exſucco pene & exangui, ſimul habitaret aliquid utriusque. Nunc mortalitate omni exutus, totus vivit ea parte, qua ſapuit, qua credidit, qua honeſtiſſime vixit. Cur tot laboribus defuncto invideas quietem? cur poſt emenſos humanarum calamitatum fluctus ægre feras in portu eum navigare? & poſt confectam hominis Chriſtiani militiam rude donari ac bravium reportare? Cur mercari amplius volet, cui lucrum eſt Chriſtus. Quid mercari pretioſius, quid dignius poſſit, cui merces eſt Deus. Cur ſe byſſo amplius & ſerico implicet, quem jam *byſſo* (ut eſt in Apocalypſi) *inveſtivit Agnus albo & mundo.* Cur ulli mercator debere cupiat, cui majus debitum remiſſum in cœlis. Cur eſſe creditor, qui nulla bona ultra in ſpe habet. Nec opus illi adire vendentium & ementium frequentatam toties Panegyrim, qui jam

jam in beatarum animarum cœtum receptus eſt, ubi nec venditur, nec emitur, nec debetur, ſed ex gratia habetur, quicquid habetur. Ea quoque ætate ereptus eſt tibi, qua vita noſtra morbus eſſe incipit. Eo ſenectutis gradu, infra quem plurimi deficimus. Eo morbi genere, qui placidiſſimus eſt & doloris expers. Græci μάρανσιν vocant. Latini marcorem. Eo mortis genere, ut nec acerbam illam nec crudam dixeris. Ea denique animi alacritate, qua migrare hinc ſolent viri, Chriſtiani, ac cives boni. Nec decepit Te natura, nam ſeptuagenarium vidiſti. Et ſi diutius vivere conceſſiſſet, miſeriarum illa ac malorum potius fuiſſet prorogatio, quam bonorum. Ille quia futura fidei oculis proſpexit, & æterna animo complexus fuit, vim abſtulerat præſentibus malis. Hoc cogitandum, quamdiu habueris, non quamdiu habere potueris. In præteritum tempus potius animum mitte, quam in futurum, & ejus te recordatione recrea, cujus uſusfructus tibi fuit chariſſimus. Ingrati eſt, beneficii à Deo accepti finem, injuriam interpretari. Habuiſſe parentes bonos in bonis maximis eſt. At carere iis nunquam velle, inhumanum eſt. Non dat illos Deus ad ſatietatem. dat ad uſus & officia neceſſaria, quibus cum defuncti fuerint, ſuo illos jure repetit. Nec volo, te non ſentire dolorem præſentis funeris; ſed non volo, te non ferre. Optimo pietatis & rationis temperamento dolere parentis obitum potes, & eundem dolorem vin-

cere. Vt vincas, non ad sacra solum, sed & liberalia studia & sapientum præcepta te confer, quibus animum imbuisti jam inde à teneris, quæque ad usum jam referre prudens didicisti. Illa quoties fati necessitatem, morientium exempla, mortalis ævi ærumnas, futuri felicitatem, vitæque bene actæ conscientiam ob oculos ponent, supervacuam pectori tuo vexationem eximent. nec poterunt in tam denso rationum examine obloqui multum degeneres querimoniæ. Hæc cum perpendes, Vir prudentissime, acquiesces non invitus summi Numinis decreto, quo voluit te lugere patrem, ne ille lugeret Te. Quod superest, dilectissimi patris memoriam venerare, famamque inculpatam in pretio habe. Ita qui vivus liberorum suorum commodis studuit, mortuus adhuc prodesse poterit. Vale integerrime, & pias amici tui voces pro solatii parte habe. reliqua à pietate, eruditione & prudentia tua facile impetrabis. E Museo nostro, Amstelodami, 27 Decembr. 1634.

267.

PETRO CUNÆO.

PAulo ante, quam literæ tuæ mihi traderentur, perlatum ad nos fuit tristissimum nuncium de inopinato obitu filioli tui Nicolai. Scripserat ea de re ad filiam vidua D. Arminii. adeò me perculit iste familiæ tuæ casus, ut nihil possit magis. Vxor filiæque in lachrymas profusæ suum ergo vos affectum testatæ fuerunt.

Ego

Ego ſenſi mihi mota τὰς σπλάγχνα ἐλέυς, [*viſcera miſericordiæ*,] & longè ſteti citra Stoiciſmum. Vtinam vel conſilio, vel opere poſſem afflicto tibi ſuccurrere. Hoc agendum tibi, ut pectus munias contemtu humanarum calamitatum. Minus nocent prævisæ. Et profecto minus dignum eſt viro bono, nimis metuere mortem, quos ſingulos ocyus, ſegnius manet. Scio facile eſſe ſanis, conſilium dare ægrotantibus. Et tamen dandum. Erigit vox amici, & levat aliqua obſeſſum ægritudine animum. Non conquiram operosè ſolatia, quibus domi abundas. Puerulo tuo bene eſt. Deceſſit peccandi ignarus: & vitæ hujus ærumnis ſubductus doloris tibi materiam non præbebit. Satius eſt, ut illum lugeas tu, quam te ille. Puerperæ ratio habenda, ne ſe debilem adhuc, & minus integram nimio dolore affligat. Si è lectulo emerſiſſet, ſuaderem, uti ſecederes Warmondam vel Waſſenariam. Vale, & me porro de familiæ tuæ ſtatu certiorem fac. Si quod à me præſtari tibi voles officium, impera. Non deero tibi, cujus propenſiſſimum erga me affectum non levibus documentis comperi. 29 Dec. 1634.

268.

WINANDO SCHUYLIO.

LIberaſti fidem promiſſi tui, ampliſſime Schuyli, quanquam nullo meo merito provocatus, ad promiſſa deſcenderis. Subridebam, cum adſpicerem quadratum tuum munus, ex

ex quo colligebam te memorem esse compotorem. Nec tamen hoc nomine te odi, licet celebri proverbio exosi soleant esse μνήμονες συμπόται. [*compotores memores.*] Gratulatus aliquando fui patriæ nostræ ob victam Limburgum. Iam privato nomine mihi gratulor illam provinciam nobis cessisse, quæ caseos præbet palato meo gratissimos. Sed cupio ex te scire, cur Limburgenses rustici caseos suos quadrata forma induant, nostrates rotunda? Fortè norunt Limburgenses agricolæ rusticum quadratum dici, ob formam proximè ad quadratam accedente, cum aulici, nobiles, & albæ gallinæ filii soleant esse graciles, corpore tereti, minusque saginato. Et ut aliam dem causam, forte legerunt Limburgenses agricolæ apud Aristotelem, viros sapientes & scientiæ cubo subnixos, necnon etiam bonos quadratos, τετραγώνους, vocari. Sapientes quidem ob demonstrationis certitudinem. Nam uti rotunda facile moventur loco, ita quadrata mole sua stant. Quam ob causam cubicam figuram scientiæ symbolum esse voluerunt veteres, prout hæc ab opinione & levi credulitate discernitur. Bonos etiam, quia hi tenaces propositi, nec adversis nec secundis, à virtutis studio dimoveri possunt. Nostrates Batavi in rotundam formam cogunt caseos, quia metuunt, ne si quadratos faciant lædantur & impingant anguli. Deinde rotunditas signum est simplicitatis, innocentiæ, sinceritatis, quæ virtutes in Hollandis & Zelandis

admo-

admodum ſunt conſpicuæ. Quod ſi Geometriam noſſent, adderent tertiam cauſam, nempe hanc, quod figura circularis, ob ſimplicitatem, & capacitatem, ſit perfectiſſima. Si alias cauſas divinare potes, volupe erit eas intelligere, cum una erimus. Vide, mi Schuyli, quantus ſim artifex, qui pro caſeo delicatiore, verba tibi reddo & voces. Iſto mercandi genere non facies rem. Sed quid hoc rei eſt, quod cum mittas unum, promittas ſecundum? Vis periculum facere modeſtiæ meæ? an liberalitatis eſſe apud me Profeſſor? Si dicam caſeum tuum placuiſſe, videbor expetere ſecundum. Si negem placuiſſe, videbor contemnere utrumque. Quare ſileo, & tibi ultroneo datori gratias ago maximas, pro caſeolo quadrato, de cujus forma tunc ulterius philoſophabimur, cum Limburgenſes te beabunt pluribus. Vale. 29 Dec. 1634.

269.

IOANNI NEOPORTIO.

A*mpliſſime vir*,

Gratulor felicibus Scholæ veſtræ auſpiciis, quæ tanto ſunt auſpicatiora, quanto plures orcheſtra veſtra habet actores, & tu illis præfatus es diſertius. Accedit, quod urbem veſtram tradendis capeſſendisque diſciplinis natura deſtinaſſe videatur, in qua cœli ſolique clementia leniri poſſunt ſtudioſorum ingenia & Canonicorum ordines otio abundant. ut nihil dicam de iis, quibus graviora ſtudia diffindi

poſſunt,

poſſunt,ambulacris,quæ & intra & extra urbem habetis amœniſſima. Miratus non ſemel fui hæc conſilia non citius animis veſtris inſediſſe.Illud in oratione aſſeveras, jam olim hac de re cogitaſſe Adrianum VI Pontificem, qui cum multa alia quoque in votis habuerit, nihil eorum præſtitit, quæ maxime expetiiſſe viſus fuit. Quod de Bibulo conſule, C. Cæſaris collega olim dictum, etiam de Adriano verè dixeris, *Illo Pontifice nihil geſtum eſſe.* Erat quippe ad omnem ferè rem timidior, & popularis auræ captator ſummus. Orationes Profeſſorum veſtrorum inaugurales tuo dono accepi & legi. Pignus mittis non privatæ ſolum, ſed & publicæ, quam inter Scholas urbesque ſocias vigere oportet,amicitiæ. Eodem collimamus, ut Reip. Eccleſiæque ſuppetant præſidia,quibus illa inſiſtant. quare æquum erit animis jungi Profeſſores, quos ſtudiorum ſimilitudo cognatioque junxit. De oratione tua vix audeo apud te eloqui, quid ſentiam. Eam laudem meretur, quam merentur optimæ, quæque Arpinatis ore loquuntur. Profeſſorum veſtrorum quisque profeſſioni ſuæ appoſitè dixit. Ipſorum laboribus benedicat omnis boni largitor Deus, urbisque veſtræ inſtitutum laudabile in ejusdem bonum & nominis ſui gloriam vertat. Vale Vir ampliſſime & doctiſſime. 30 Decemb. 1634.

270. PE-

270.

PETRO CUNÆO.

GRatiſſimæ mihi fuerunt literæ tuæ priores, quibus ſcribis tibi totique familiæ tuæ benè adhuc eſſe, nec minus gratæ fuerunt poſteriores, ejusdem argumenti. Ea eſt ſummi numinis clementia, ut paterne caſtiget, & ſuum in nos rigorem temperet lenitate. Novum annum mecum ingreſſus es, illum tibi tuisque felicem comprecor. Vt autem felix ſit, ibo per ſingulos menſes, & quid agendum tibi, quid cavendum exponam diſtinctius. Menſe Ianuario togam compone, foco te admove, & victu utere calidiore. In Februario, cum ciconiæ adventant, corpus leniore pharmaco move. & quia frigidior hic eſt menſis, perge Veſtam habere in precio. Menſe Martio noli quicquam movere, ſed cibo utere puriore & minus excrementitio. Eſt enim is menſis verè Martius, & valetudinis arbiter maximus. Verum, Candidus auratis aperit cum cornibus annum Taurus, ab evacuationibus noli abhorrere. tunc enim conſtricti per brumam humores calore blando reſolvi incipiunt, ut utile tunc ſit, naturam ſequi, quo vergit. Percam & rhombum piſces ama. Majo menſe paſſerem piſcem cum acetoſa tibi commendo. Adhæc ambulationes & exercitia medica. Neque enim temere huic menſi præeſſe dicuntur Gemini, Caſtor & Pollux, ille equis, hic lucta nobilis. Exercitiis annumerem etiam illam

illam ἄσκησιν, [*exercitationem*,] qua Maja genuit Mercurium. Cum Sol Cancrum ſubit, nec nimiis ſtudiis animum, nec corpus forti diæta aut medicina afflige. Eſt enim tunc debilior nativus calor, quam ut magnis laboribus ſufficiat. Porcellos marinos & cyprinos latos per hoc tempus noli faſtidire. Ad Leonem cum Sole progreſſus cave à purgationibus & venæ ſectionibus. Θώρηξις, hoc eſt generoſi vini potio ſalubrior hauſtu frigidæ. Si mitylis delectaris, jam iis fruere. Per Auguſtum, cum Pallas diverticula amat, ad me deflecte. Non leve valetudini momentum adferunt facetiores amici. Et nihil ſedentariam vitam amplexis conſultius, quam alibi reſpirare. Ab aromatibus licet abhorreas, noli abhorrere Autumni frigore primo. quo tempore crudi fructus & putredini obnoxii calefacientibus digeruntur. Vbi octavus imber ingruet, fuge vina feculenta & muſtea. His enim de cauſis fit, ut Autumnus febres & teſtamenta reſignet. November longiuſculam amat dormitionem, & cutem adſtrictam. December lactucas, portulacam, & frigida quæcumque eſſe non vult. potius calidis veſcitur, rapa cineribus cocta, vel pyris igne toſtis. Si vegetus es & athletica valetudine, non diſſuadeam dentes ſubinde exerceri in aſello majore. His præceptis ſi addideris bonæ mentis officia, animum æquum & hilarem, næ feliciſſimus tibi ibit & deſinet hic annus. Quod ſi feſtiviora hæc eſſe putas, quam ut te & me deceant, ſcito, me inter

Medi-

Medicorum esse filios, qui ita loqui amant. Hujus facultatis non possum prorsus oblivisci, ut quæ mihi apud licitatores Gallos stetit XL coronatis. Vale amicorum integerrime. nec his, quas præscripsi legibus, ita inhære, ut nefas putes ab iis deflectere. Non in oratoria solum, sed & diætetica, laudis est subinde dissimulare artem. I Ian. 1635.

271.

CORNELIO VANDER MYLE.

CHartas Venetorum, nobilissime Myli, evolvi. Pyctomachiæ dictio sic satis mascula est, quamvis argumentum tractet ludicrum & puerile. De reliquis versibus dicam cum Martiali,

Sunt bona, sunt quædam mediocria, &c.

Terruit nos fama secundi incendii, quo chartas omnes, & rationum publicarum libros conflagrasse ferebatur. Verum gratum fuit ex literis tuis intelligere, non esse tam immane damnum, quam ad nos detulit rumor. Non potui non, ut tibi obsequerer, etiam ad secundum incendium alludere. tanta incendii istius fuit vis, ut vates longe positos accenderit, & incalescere alibi fecerit Hippocrenen, frigoribus penè congelatum. In casum ridiculum Principis junioris hoc Epigramma lusi:

Parvule cur diris Princeps erepte favillis
In gelidas prono laberis ore nives?
Cur, quem flamma nequit, lædunt contraria flammis
Frigora, & alterna sors mala sorte premit.

Optima vaticinor. flammis duratus & undis,
Spartani nobis militis instar eris.

Filio tuo Adriano Mylio Præfecturam oppidi Guilielmopolis obtigisse gratulor. His honoribus illum jam olim destinavi, ob modestiam & prudentiam. Sollicitudine opus majore quo majus momentum est oneris, quod suscepit. In limitaneis munimentis salus patriæ potissimum vertitur. & stat jam per ipsum ut nos securius dormiamus. Molesta satis, & minus tranquilla est gubernantium sors, & plurimarum tum militum, tum civium quærimoniis & litibus exposita. quæ mala facile affabilitate, æquitate, morumque lenitate superabit. Istud Senecæ cogitabit:

Præstat timeri Cæsarem, at plus diligi.

Fortior custodia est ab amore civium, quam ab armis & metu. Quæ non scribo, ut viro prudentissimo præscribam, sed ut scias, quibus illum virtutibus ornatum esse nos credamus. Vale Vir summe, cum uxore & liberis. 4 Ian. 1635.

272.

PETRO C. HOOFT.

SVperiore anno mihi leporem, jam perdices mittis, magnifice Hoofdi, ut duplici me tibi munere devincias, uno cælesti, altero terrestri. Verum, qua es prudentia, nec timerè tunc leporem, nec sine ratione nunc perdices mittis. Vis exprimere ingenium meum, quod & lepori multa habet similia, nec minus perdicibus. Non solet lepus annumerari animalibus efferis, & in pugnam

pugnam natis. nec ego me inter Atridas, aut Pelidas, aut Lapithas censeri patiar. Mite mihi ingenium dedit natura; & quod non cum leporibus solum, sed & cum magno Achille habeo commune, sum valde πόδας ὠκύς, [*pedibus celer,*] præsertim cum res in cuspide ferri est posita. Mira est lepori velocitas, ut vel intactæ segetis per summa volare possit culmina, ita præceps nimis mens, ire nequit modesto gradu, sed velut ebria ruit, præsertim cum pangendum est carmen. Ideo informes edo fetus, quia lambere non vacat. Referunt historiæ naturalis scriptores lepores clausis palpebris vigilare. Idem factito ego, cui familiare est, noctu clausis palpebris meditari versus, quos sub stragulis, ne elabantur, annotare soleo in pugillaribus. En leporinum Barlæum. Dicam aliquid de perdicibus. Scribit Plinius tantam in illis esse concipiendi facilitatem, ut vento à maribus delato, quin voce & superno volatu, absque contactu, concipiant. Non minore facilitate concipit Poëta, qui dum cœlum adspicit, & aërem captat meditabundus, divinis furoribus impletur. Ajunt perdicem amare sociam, & raro solam volare. Etiam Poëtæ sodalitates amant. Laudatur docilitas perdicum, nec minus vatum, quibus ingenium est flexile ad omne argumentum. Odoricus de Foro Iulii inquit: In regionibus circa Trapezuntem, quæ Pontus olim dicebantur, vidi hominem ducentem supra 4000 millia perdicum. Is iter faciebat per terram, perdices per aërem volabant,

quas ducebat ad quoddam castrum, nomine Tanega, quod à Trapezunte distat trium dierum itinere. Hæ perdices, cum duci ipsarum homini quiescere aut dormire libebat, omnes quiescebant circa eum, tanquam pulli gallinarum. Cum vero sic quiescebat, capiebat de illis, quantum volebat numerum, reliquas ad locum, in quo prius erant, reducebat. Hæc ille. Sed opinor hunc scriptorem cum Ænea per eburneam portam egressum,

Qua falsa ad cœlum mittunt insomnia Manes.

Tibi amplissime Hoofdi, duplici nomine gratias debeo, tum quod rarioribus me ferculis recreaveris, tum quod minimè morosam scribendi materiam mihi subministraveris. Vale. 20 Ianuar. 1635.

273.

ADRIANO PLOOS.

N*Obilissime præstantissimeque Ploosi*,

Non dubito, quin de incendio Hagiensi primo & secundo certior factus sis. Celebriores quippe solent esse calamitates, quæ celebrioribus accidunt. Et uti in oculos magis incurrunt templa & aulæ Principum, ita quæ secunda vel adversa illis accidunt, clamare solet fama potius, quam narrare. Gaudeo nihil incommodi passos utriusque sexus Principes, & quod chartis publicis accidit damnum non carere solatio. Pervasit ad nos incendii flamma, meque languidum & repentem Poëtam eminus accendit. Et licet

licet pertinacissimo hoc frigore penè obriguerim, sensi facibus Aulicis me incaluisse, & rediisse ad ingenium. Lusi quædam Epigrammata, flammularum instar nata, quæ Hagam ad amicos misi. Supererat, ne memoriam mei apud te sinerem obliterari. Quæ ut perpetua sit, impertior subinde N. T. otia mea. Etenim, ex quo me favore tuo & benevolentia complecti es dignatus, magnum fuit amicitiæ tuæ apud me precium. Vbi foco adsidebis, & fessum patriæ curis animum reficere voles, ista lege. Nec ingratum mihi fuerit, si amplissimo viro D. van Hilten blandè aurem vellicaveris, uti memor esse velit litterarum illustrissimi Principis. Non est plenæ felicitatis sperare bona, sed possidere & frui. Vale Vir maxime, & Dominam de Thienhoven, liberosque saluta. 10 Feb. 1635.

274.

PETRO CUNÆO.

DOlemus iterum & condolemus durissimæ vestræ sorti, cognatorum charissime, eoque magis, quo tolerabilior fuit mors filioli, quam hæc vagientis infantuli. Vtique iniquius mortales ferimus, quæ hominium culpa obveniunt mala, quam divina voluntate. Pluribus nocuit ista nutricum somnolentia. Vt beatas prædicem matres, quibus proprios lactare infantes concessit benignior natura. Vxorem meam adeò commovit hoc vestrum infortunium, ut totam noctem insomnem traduxerit. Interea, dum Li-

bitina crebrior funestam tibi reddit domum, sapientum præceptis animum robora, quæ scis. Senecam copiosissimè impartiri Helviæ matri & Polybio. Nascimur, mi cognate, inter mortes & funera. Inter eadem educamur & vivimus. Nec dissimilis est prologo suo vitæ humanæ catastrophe. *Cum judicamur*, inquit gravissimus Apostolus, *à Domino judicamur, ne cum mundo pereamus*. *Patientiam Iobi*, inquit alter, *audivisti, & finem vidisti*. Illum tibi familiæque tuæ salutarem largiatur clementissimus Deus, vitæ, mortis, rerumque omnium nostrarum sapientissimus arbiter. Totus eram in commendando Ryckwardo, cùm commodum supervenerunt literæ tuæ, quæ maximum pondus commendationi nostræ attulerunt. Cogor abrumpere epistolam, cum præ manibus habeam Oratiunculam de Animæ humanæ admirandis. Inter illa admiranda est Animæ immortalitas, à qua solatia maxima petuntur adversus mortem, etiam illorum, quos — *limine primo*

Abstulit atra dies & funere mersit acerbo.

Vale Vir clarissime & amicissime, & uxorem liberosque saluta. 15 Feb. 1635.

275.

CONSTANTINO HUGENIO.

ALiquandiu scripsimus sine epistolis, & obtrusimus alii aliis versus sine præfatione. Nec enim opus erat glossemate super mœcho priore, & posteriore, cui allegoriæ tu primus occa-

occaſionem dediſti. Lætor me ex iſta arena, ſubductum, & novis uncis pertractum in flammas Aulicas. Vbi cum flamma latius graſſari poteſt Poëtarum licentia. Fingunt Poëtæ Vulcanum, (quod nomen clariſſimus meus collega arbitratur profectum à Tubalcain, fabro ferrario, cujus mentio fit Geneſ. 5.) claudicantem, ob hoc, quod inæquales ſint ignium flammulæ. An ob hoc elegeris claudicantes jambos, ubi de Vulcano loquendum fuit, neſcio. Fabulantur iidem Poëtæ Vulcanum aliquando ambiiſſe nuptias Minervæ, ſed repulſam paſſum, ob moroſitatem Iovis. Nunc voti ſui compos factus eſt. Poſtquam tu Minerva eſſe voluiſti, quæ ſapientiæ ſuæ poëticæ vim illi deſponſavit. Sed quam initurus ſis gratiam apud Venerem zelotypam tute videris. Scazontes, tùm quos mihi, tum quos aulicæ calamitati inſcripſiſti, exactiſſimi ſunt & graves. Cum illos ſcriberes calamum, non in Moſam aut Rhenum, ſed Aganippen tinxiſti. Ego qui te præeuntem ſequi ſoleo, à te, ut vides, claudicare didici; reddo pro ſcazonte ſcazontem, licet diſparis à tuo genii. Pro libellis Puteanicis gratias tibi ago maximas. Expungam propediem debitum novo nec inamœno discurſu de Animæ admirandis. Vale & ſummos viros D. Mylium, Plooſium, Catſium, Honerdum, Reygersbergium ſaluta. 20 Feb. 1635.

 276. COR-

276.

CORNELIO VANDER MYLE.

NIsi odiosum esset nobilissime Myli, doctos inter se comparare; dicerem Aloysium inter Poëtas Italos excellere, solo Pontifice Vrbano excepto. cujus in Lyrico carmine laus maxima est. In Heroïco carmine Claudianum hîc illic imitatur Aloysius, sed non ubique, quod si sæpius hoc faceret, major esset Poëmatum ejus majestas dignitasque. In Epigrammate non est infelix. Maximè placent ea, quæ in Imperatorum vitas scripsit. Ea, quæ in laudem B. Mariæ Virginis lusit, acumine non carent, Sed valde dubito, an sit ex honore venerandæ Virginis, eam non solum cum profanis Reginis comparare, verum etiam cum talibus, quæ meretriculæ fuerunt: qualis fuit Cleopatra, Leda, aut violatæ pudicitiæ Dido. Die lunæ proximè elapso Orationem habui de Animæ humanæ Admirandis. Mittam, ubi excusa fuerit. Domino Hugenio misi Scazontes in doctissimos ipsius Scazontes, quibus me provocavit. Nescio, an videris. Digni sunt, qui doctorum omnium manibus terantur. Singulas ædium partes suis nominibus indigetat, ac si totum Vitruvium imbibisset. Carmen est grave, numerosum, plenum acuminum. Libellum Aloysii ab ipso repete. Misi illi una cum meis literis & versibus. Hic mercatorum animos non leviter erexit victa Pariba cum arcibus. Totam penè Brasiliam tenent nostri.

nostri. An Hispanus dormit, stertit, stupet? Nobis videtur minari proxima æstate. Cardinalis fortè aliquid dabit indole sua & purpura dignum. Interea Sc es nostri in Brasilia campis spatiantur   & belli hic nostri amaritudinem saccari du ine leniunt & edulcant. Vale præstantissime Myli , & uxorem liberosque saluta. 21 Febr. 1635.

277.

IOACHIMO VICOFORTIO.

CApita epistolæ tuæ sunt ostrea, neptes Richelii, mensæ Gallicæ, Dux Aurelianensis & Oxensternius, res diversissimæ, quarum aliæ edunt, aliæ eduntur, aliæ nubunt, aliæ nuptias rescindunt, aliæ Martem iniquam, aliæ Venerem propitiam experiuntur. Eduntur ostrea. Edunt Galli. Nubunt dictæ neptes, nuptam repudiat Aurelianensis, Regis frater; iniquo Marte pugnat Oxensternius, Germanique. Quæ de ostreis scribis, probo. Licet non sim ex eorum numero, qui

— Circæis nata forent, an
Lucrinum ad saxum, Rumpinove edita fundo
Ostrea, callebant primo deprendere morsu.

Alii cruda amant, alii elixa. Ego præfero illa, quæ ad exemplum martyrii Laurentiani, flammis sunt ustulata, & cydoniorum succo adspersa. Mensæ Gallicæ opiparæ fuerunt. Sed nihil ad luxum Tiberii, qui in mensa apposuit tres mullos emptos tribus millibus nummum. Dicere solebat Caligula, aut frugi hominem nasci oportere,

tere, aut Cæſarem. Aurelianenſis veniam facti ſui mereri poſſet, ſi qua facilitate cauſas repudii invenire poſſet, ſponſæ ablata virginitas reſtitui poſſet. Oxenſternius adverſim fortunam ſuperare animi magnitudine didicit, non elatior eſſe ſecundis, nec dejectior adverſis. Cedendum ſubinde bellorum tempeſtati, donec adſpiret Favonius, qui è Gallia flare incipit. De Richelii neptibus nihil dicam, niſi hoc unum, operæ precium fuiſſe illas elocari, ob dotem. Poterit hanc amare impenſius, quæ Pulaurentium amat minus. Leida redii, ivi rediique iratis dîs hominibusque; in itione infeſta fuere grando, venti, nives, pluviæ. In reditione, incidi in aurigam lentum, moroſum, duræ cervicis, penè dixerim non uno dignum ſuſpendio. Poſt meridiem te inviſam, & itineris mei labores enarrabo propius. 1 Mart. 1635.

278.

CONSTANTINO HUGENIO.

CUm Scazontes tuos, in fine polyſyllabos, legerem, correptus ſui catalepſi ſive catocho. Is morbus eſt, quo æger detentus repentè in eodem permanet habitu, ſive ſtans, ſive ſedens, ſive clauſis, ſive adapertis oculis. Non aliter in carmen illud præſtantiſſimum intentus obrigui, ut vix aliò flexerim oculum. Iam verò ab iſto me morbo liberaſti acriore literarum tuarum ſale. quo negligentiam meam, quam ego morbum interpretor, perfricas. Redii ad me,

me, & discusso rigore crepo perlustrare Epigramma de causis incendii. Allusio ad causas & καῦσιν [*incendium*] lepida magis est, quàm gravis. Eam alia paranomasia Belgica prosecutus est Mostartius noster. Videbis ex schedula inserta, quanta ingenia in occulto lateant. At nullius epigrammatis argumentum convenientius, quam illius, quod sic clauditur, *Credita cum nudo Marte cubare Venus*. Illud tuum est. Incidit mihi simile quid. Sed non ausus fui tractare argumentum ob amphiboliam. Suspiciosa valde est aula, & lædi facilis. Quia verò Philosophum lacessis, inveniam nullo labore nodum in scirpo. Dicis Principem non fuisse lapsum in terram, sed terram centri virtute traxisse Principem. Quasi gravia extrinseca moverentur virtute. Natura, inquit Stagirita, est causa & principium motus & quietis, *ejus in quo inest*. Si terra traheret, facilior esset tractio corporis minus ponderosi, cum hoc resistere magis valeat, quam magis ponderosi. At parum moror hanc controversiam; sive enim terra trahat lapidem deorsum, sive gravitas intrinseca trudat, sive aër à tergo trudat, possum ferre dissentientem. Tibi & clarissimo Honerdo si quando obdormiscere vacabit in Parnasso, sumite me socium. Vobis concedam in fastigio altum stertere, contentus recubare in vallibus. Amplissimo Honerdo aliquid reposui, ut provocem egregium Poëtam. Quæ scripsit in incendiarios deos, ipsam Heben, non decrepitam senectam sapiunt. Adeo

ner-

nervosa sunt omnia & succi plena. Non est exhaustus ille senex, sed plenus genii, & vigoris. Eum meis verbis saluta reverenter. 3 Mart. 1635.

279.
EIDEM.

N*Obilissime Hugeni*,

Dum tu ad leges Salicas regem salire scribis ingeniosissimè, ego pergo ad leges metricas & epicas salire. Tamque inverecunda est mea saltatio, ut insiliam in te, qui prior insiliisti in me. Quam cuperem ad hoc nostrum tripudium pertrahi senem Honerdum. Etenim, ut habet proverbium, salva res est, cum saltat senex. Mitto Orationis meæ exemplar. Titulus speciosus est & grande aliquid promittere videtur. Crede hoc ab arte esse, ut pelliciamus emptorem & lectorem. Tu phaleras istas non curas. Nec scripsi tibi hæc, iisque, qui Epidauriis serpentibus acutius vident: Satis fuerit, tetrica Aristotelis dogmata amœniore phrasi expolivisse. Vale. 4 Mart. 1635.

280.
ARNOLDO BUCHELIO.

R*Everende, doctissimeque vir*,

Antè dies non ita multos Orationem habui de Animæ humanæ Admirandis. Cum enim mihi explicandi essent libri Aristotelis de Anima, visum fuit auditores præfatiuncula quadam excitare, reique ipsis commendare dignitatem.

Tu

Tu verò cum inter illos ſis, quos ob elegantiora ſtudia amavi & colui jamdudum, benigne excipe hominis tibi addictiſſimi conatus, & illi perge lingua animoque favere. Illud credas velim, me non ſolum Orationem tibi mittere de anima, ſed una animum meum, tui obſervantiſſimum. Sed quantis, mi Bucheli, bellis implicabimur? quantas minas ſpirat iſte Infans Hiſpanus. Cuperent Batavi eſſe infantem opere ubi eſt nomine. A Gallo nihil eſt, quod ſperem. Moras nectit & tergiverſatur. Expectavimus aureos montes. Iam, ut audio, vix ſebaceam candelam mittet. Nempe bello Germanico impeditus, non habet quod donet Federatis. Nobis noſtro ſucco vivendum & belligerandum erit. Imò Gallorum tum veteres tum recentes copiæ noſtris ſtipendiis militabunt. Quare in Achivos denuò cudetur faba. Ego acquieſco & ferre porrò patienter diſcam, quicquid corrigere eſt nefas. Vale Vir clariſſime. 10 Mart. 1635.

281.

CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obiliſſime Myli*,

Quem coram vides, Ioachimus Vicofortius eſt, vir eleganter doctus, & humanitatis omnis ipſiſſima Idea. Ejus in me officia tot tantaque ſunt, ut per illum hîc ſuaviſſima mihi ſit vita. Tradet tibi Orationis meæ aliquot exemplaria, quæ quibus debeantur ex inſcriptione cognoſces. Famuli tui operam imploro, qui eas de-

deferat. Quod filioli mei obitum doleas, humanum est, quod ſolatia addas, Chriſtianum. Amicorum eſt, mutuis & gaudiis & doloribus affici. Quid in ipſius obitum ſcripſerim, legiſti. Quæ ad meos verſus repoſuit Zulechemi Dominus, hæc ſunt:

In tumulum filioli C. Barlæi.

DIſce quid hic jaceat, quanti ſpes quanta parentis,
Quanti quam felix cura magiſterii.
Quo præeunte puer, nondum puer, incipit infans,
Infans exanimis verba diſerta loqui.

Meum epitaphium, quo ad Iacobi nomen alludo, tale erat:

Hic ſitus eſt fratris non ſupplantator Iacob.
Planta cui nullam languida preſſit humum.
Quod puer haud potuit, jam vult me dicere; tactum
Hoc etiam ſuperis ſuccubuiſſe latus.

Detulit ad nos rumor, N. Tuam & D. Catzium Curatores Academiæ Lugduno-Batavæ conſtitutos. Si verum eſt, habebunt quod ſibi gratulentur Profeſſores. Nominis enim tui, & ſingularis erga Profeſſores humanitatis fama Academiam iſtam adeò implevit; ut Tibi iſta dignitas perpetua videri poſſit. Velim ſcire quid hujus rei ſit. Legatus Suecorum Iohannes Skyte hîc eſt, Guſtavi Regis diſciplinæ olim præfectus fuit, his officiis emerſit, uti Adrianus Pontifex Caroli V, & olim Auſonius Gratiani Imperatoris gratitudine. Vale Vir maxime, & uxorem Dominam vander Myle, liberosque ſaluta. Filia,

Domi-

Domina de Loose, an denuò prolem expectat? Nolo iterum vates esse, ne me fallat mea vaticinatio. Raptim Amstelod. 11 Mart. 1635.

282.

IOACHIMO VICOFORTIO.

CVm manus tuæ lineamenta ex literarum inscriptione agnovissem, dixi mecum: Hic vir hic est. Ita adsolent miseri amantes se imagine absentis amasiæ oblectare, & captare umbras, cum res nequeant. Sed quid audio? vir doctissimus D. Demorius id sibi negotii dari patietur, ut Orationem meam de Animæ admirandis reddat Gallicè? Ergo cognoscent propediem mecum Galli, quanta insideat animæ sui ignorantia. quæ si in Batavo crassior est, in Germano inflatior, in Hispano sævior, in illis tota flamma est. Cognoscent & hoc: quid Galliam toties colliserit, quid sceptris insidietur, domi, foris. quid illud sit, quod in ipsis loquitur disertissime, pugnet calidissime, salutet officiosissime. Nam & hæc ab anima sunt. Verum, hoc velim in versione observare virum prudentissimum, ne se verbis meis adstringat, sed paraphrasten agat, ubi necesse erit. Nec enim lepores Romanos de verbo ad verbum expressisse conveniet. hoc agendum, ut pro Latinis flosculis reponantur Gallici. E. g. eleganter à Martiali dictum in hominem delicatum:

Aprum amat & mullos & sumen & ostrea.

quod quin propria phrasi & proverbio exprimere queant Galli, non est dubium. Rerum novarum

varum quod ſcribam non habeo. Soleo enim ex tuo fonte bibere, & tuis uberibus lactari. Nunc quia alibi moraris, ſilent meæ cannæ, uti immotis follibus templorum organa. Vale, & Zulechemi Domino, Braſerto, ac Demorio me totum trade. 18 Mart. 1635.

283.
NICOLAO BAUGY.

DVm Gallorum & Federatorum Legati ultro citroque commeant nobiliſſime vir, facile literis meis impetrabo ſalvum conductum. Nec tamen bellorum tibi conſilia aperiam, aut Martis, ſed ſtudiorum & pacatiſſimi Apollinis. Ex quo enim cœpiſti meas eſſe aliquid putare nugas, permiſi, ut per ampliſſimos viros D. Braſertum & Vicofortium ſubinde ad te transvolarent ſchediasmata mea, aut potiùs ocioſæ mentis modo ſeriæ, modo ludicræ commentationes. Eſt hæc humanæ dementiæ non leviſſima ſpecies, ut quæ ſcripſimus nobis, aliorum quoque juris eſſe velimus: non ſatis eſt ea autoribus probari, aliorum inſuper applauſus emendicamus miſeri. Inflat gallinas hordeum, cicadas ros, chamœleontem aura. literarum ſtudioſis pro hordeo & rore eſt gloriolæ ſtudium. Hæc aura ſublevantur altius, & hoc pabulo pingueſcere ſibi videntur. In plures hæc ſcribo, nec excipio meipſum. Nuper de Animæ humanæ admirandis peroravi, non ut tantæ mihi rei ſcientiam arrogarem, ſed ut publicè ignorantiam profiterer meam. Celebris eſt

est Sorbonensium fama. Verum aut ego vehementer fallor, aut puto totam Sorbonam eadem illa ignorare, circa Animam, ad quæ stupui hactenus. mitto N. T. exemplar, cui comes it cultor virtutum tuarum animus. Defixisti in me nuperis sermonibus humanitatis tuæ memorem aculeum. & ad huc incalesco à benevolentiæ radiis, quibus me abiturus fovisti, & irradiasti coram. Gratulor N. T. novæ dignitatis titulos, quos in te contulit Galliarum Majestas. Illam tibi felicem & diuturnam esse velit divina clementia. Hactenus similis fuisti Hamaxobiis, quique in plaustris vagi habitant. Hi sedes mutant pro aëris clementia vel inclementia. Tu Regia voluntate è Gallia Viennam, hinc Bruxellas, hinc Hagam translatus denuo Galliam tenes. Ita movemur omnes & jactamur variè, donec aut hic in terris quies brevior, aut in cœlis perpetua concedatur. Tranquillius jam vivis, & domi, & inter tuos & coram Rege, in urbe maxima, ad Sequanæ ripam, quæ omnia & singula felicitatem tuam commendant. Accedat his amicorum peregre habitantium in te propensissimus favor, inter hos novissimus Barlæus, qui tanto te colit impensius, quanto in amicitiam tuam receptus fuit serius. Vale. 24 Mart. 1635.

284.

IACOBO CATSIO.

A*mplissime Catsi*,

Effluxit hyems, quam mihi terminum

suscepti operis præfixisti. Quare memor officii, mitto Hymnum Salomonis epico carmine à me redditum. Maluissem ipse finxisse novum Poëma, quam sacrum istud reddere. Nec enim aut latius vagari ad singula ausus fui, nec rigidius intra verborum cancellos stare. Si fecissem illud, derogassem non parum majestati sensus allegorici, & recessissem longius à phrasibus sacri textus. Si hoc, minus fuisset grata carminis lectio. Quare moderationem aliquam adhibui. Hoc conatus fui, ut singulorum penè versuum sensum mysticum una indicarem, quò pari passu iret litera & spiritus, allegorica & spiritualis significatio, typus & res typo signata. Mysticum sensum interdum paucis, interdum pluribus verbis expressi, prout se res dabant, quod facile erit observare minus oscitanti lectori. Totus Hymnus plus quam ænigma est, cum ne ipse quidem literalis sensus proprius ubique esse possit. Quas dedi explicationes conjecturæ sunt piæ & probabiles. Nec enim in hymni hujus interpretatione omnes eadem dicunt Theologi. Felicior interpres est, quisquis ingeniosius conjicit. Tu vir summe mecum judica, tunc Poëtas minus Poëtas esse, cum à diis & deabus & profanorum vatum elegantiis abstinere coguntur, aut ea exprimere, quæ religionis Christianæ propria sunt. Aliter Eginardus loquitur: aliter Salomon. aliter Emma, aliter Ecclesia. Vbi sacrorum mystas decet vestitus gravis, absque redimiculis, ita sacra ipsa decet oratio simplex,
non

non compta & calamistris ornata. Non eget fuco divina veritas, nec cincinnis voces sacrosanctæ. Si quid mutari velis, asterisco nota, non semel petii operum omnium ἀνάγνωσιν. [*lectionem.*] Vale Vir summe. Prid. Cal. April. 1635.

285.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

NE me putes vetus Latium odisse, revertar ad Latinum sermonem. quo, ni fallor, me loquentem audire mavis, quam si Belgicismos tibi meos obtrudam. Fui per dies aliquot Trajecti ad Rhenum, ubi cum te non reperirem, pœnituit suscepti itineris. Occurrit mihi Domini de Renesse filius, qui se jam tertia prole gloriabatur patrem. Gratulatus illi fui jus trium liberorum. Si inter Romanos vixisset, patuisset illi locus in theatro. Scribis triumphatum fuisse Antverpiæ super adventu Cardinalis Infantis. non invideo. Sed metuo, ne iste triumphus caro aliquando stet Antverpianis. Amant Principes mulgere urbes opulentiores, & tensa nummis ubera. Annon satius fuisset dissimulare magnificentiam, ut cum de pecuniarum exactionibus instituuntur querelæ, fidem illæ mereantur majorem. Est iste Antverpianorum mos. Irritant Principum suorum cupiditatem, & postea negant petentibus,aut inviti dant.apud nos omnia ad bellum spectant: magno apparatu futuris castris providetur. In Gallo (loquor humanitus) omne præsidium. Is bello Hispanum petiturus

turus dicitur. Sed multis noſtratium minus veriſimile videtur. Nos promiſſis erigimur & ſpe ſumus magni. Legati noſtri in P[illegible]m abeunt, ut inducias Suecum inter & Po[illegible]n trahant, & in annos plures continuent. [illegible] ſucceſſu nihil auſim temerè ſtatuere. quæ ſub deliberationem cadunt, ardua ſunt. Polonus Pruſſiâ volet diſcedere Suecos. Sed hi illecti portoriis luculentis, difficulter avelli poterunt ab opimo cadavere. Dum litigant Principes, ego, mi Haeſtrechti, ſum ſecurus. nec enim aut regnis aliorum inhio, nec ut mihi eripiantur, metuo. Philoſophiæ ſtudium felicitatis noſtræ pars eſt, opes veritas; honor, honorum contemptus; voluptas, voluptatum uſus modicus & honeſtus: amici præſentes, libelli: abſentes Tu cum paucis aliis. Hæc dum mihi ſuperſunt & integra ſunt, Perſarum vigeo rege beatior. Vbi exercitus ſuos eduxerint Principes, ſcribendum erit ſæpius, nec deerit argumentum. 9 April. 1635.

286.

CONSTANTINO HUGENIO.

Ægerrimè, cum hic eſſes, à te diſceſſi. Sed evocatus per literas amicorum Ultrajectum ob cauſam matrimonialem, non auſus fui amantibus hoc officium negare. Non patitur amor moram. niſi ratione regatur, furit. Si retardes, inſtat acrius, donec fruatur. Iſtic cum eſſem, incidi fortè in bibliothecam hoſpitis mei, ibidemque repperi proſodiam hanc, quam nuper

per

per à me poſcebas. Non vidi accuratiorem & pleniorem. Autoris nomen eſt Pantaleo, ſed non is, qui cum fratre Leone Sophiſmatis à compoſitione & diviſione exemplum fuit. Vtuntur illo ſæpe dialectici. Quæ de lumine & coloribus ſcripſit Anonymus iſte, placent valde, neque ubique diſſentio. Probat aquam eſſe cauſam nigredinis, à qua opinione diſſentio, licet probabiliter ea de re diſputet, cur enim, ſi aqua eſt cauſa nigredinis, umbræ & umbroſa omnia nigricant? nec enim umbræ madent. Lucretii verba ſunt,

Nigras diſcutit umbras.

Cur in cœlo, propè Polum Antarcticum, apparent nubeculæ nigræ? cum tamen humoris omnis expers ſit cœlum. Cur Æthiopum vultus magis nigreſcunt? cum exſiccentur magis, idque circa extimam cutim, in quam calor agens indeſinenter humidum abſumit. Cur, quæ maximè humida ſunt, ut lac, vinum, minus nigra ſunt; quam illa, quæ minus humida ſunt, magisque nigra, ut carbo, pannus, terra? Cur corporum pariter ſiccorum, & pariter humidorum, ſenſu indice, alia nigricant, alia albicant, ut creta, & ſtannum rude. Cur charta candida exiſtens in cineres converſa nigricat, cum exuſta minus ſit humida ob adultionem? accidit idem linteis exuſtis. Cur albicant vultus Septentrionalium, nigricant Meridionalium? cum illi humidiore, hi ſicciore vivant climate! Cur uvæ intenſiore calore nigreſcunt, cum calor exſiccet? Hos ſcrupulos qui exemerit mihi, facile in oppoſi-

tam me ſententiam pertrahet. Ariſtotelis ſententia eſt, nigredinem eſſe à dominio terræ & ab opacitate. reliquorum colorum cauſam eſſe elementorum pellucentium victoriam. Verum de his coram. Vale. 10 April. 1635.

287.
IOACHIMO VICOFORTIO.

HEri cum Legatis Illuſtriſſimorum Ordinum in Poloniam abituris pranſus fui. Quid animi mihi putas eſſe, qui dignus jam habeor tantorum epulis accumbere Divûm. Fuit mihi de poëſi & ἀμοιβαίοις [*alternis*] verſibus multus cum clariſſimo Honerdo ſermo. Nihil minus eſt, quam moroſe doctus, aut intempeſtivè ſeverus. Petiit, ut Epigrammate proſequerer Legatos. Feci hodie ſummo mane. mittam proxima hebdomade. Iam non eſt ocium. Exercitus noſter ex hybernis undique excitur. Arnhemi prima ſtatio eſt. at Princeps ex podagricis doloribus decumbit. Cuperet lectica vehi in caſtra, ſed non patitur morbus. Hic ubi deſævierit, nulla erit in duce mora. Vrget quippe militem præſentia Turni. De Gallorum ſuppetiis quid dicam. pergo ἐπέχειν. [*judicium ſuſpendere.*] Spectant undique veluti è ſpecula Principes, quid dignum tanto apparatu ſimus daturi nos, quid Gallus, quid Infans. Intereà dum nihil agunt illi, ſed moliuntur & ſuo quoque more comuntur,

Amemus, Ioachime, nos, amemus,

Rumo-

Rumoresque minasque Martiales
Omnes unius æstimemus assis.

Vale cum uxore & fratribus. 20 April. 1635.

288.

ROCHO HONERDO, *Legato.*

I *Llustrissime Honerde*,

Vides etiam nunc, quanta sit Musarum fiducia. Prosequor vos Epigrammate, quos operosiore Poëmate debuissem. Nec fortè displicebit consilium. non amas longos λόγȣς, [*sermones*,] præsertim Poëtarum, quorum voces pro cupediis esse debent & bellariis. qualia parcitas commendat & paucitas. Alloquutus sum vos universim & viritim. Ita ferebat genius, quem ducem sequimur. Vbi in navi composueris res, & jacebis mollius, ista lege. & si vacabit, acutiore stylo confige semianimes fœtus, quos heri non parturii, sed fudi potius inter amicorum interpellationes, & domesticos strepitus. Vale Vir summe & me ama,

Sic te Diva potens Cypri,
Sic fratres Helenæ lucida sidera
Ventorumque regat pater. Nosti cetera.

25 April. 1635.

289.

IACOBO CATSIO.

NOndum gratulatus A. T. fui Curatoris dignitatem. Facio id jam nunc, magisque gratulor Academiæ & studiosæ juventuti, cui

Ephorus moderatorque datus, non amore ſolum ſtudiorum, ſed & doctrinæ facundiæque laude clarus. Iam eris Profeſſoribus Leydenſibus, quod Paulinus fuit Auſonio, Mecœnas & Pollio Virgilio. Pallas femina eſt, innupta eſt, ideoque tutore eget. Nec reperiat aptiorem, quam Catſium, Apollinem ſuum. Cogitatis jam de vocando Profeſſore Philoſophiæ, qui Burgersdicio ſuccedat. Scio plures nobiliſſimis Curatoribus commendari, nec ullius laudibus virtutibusque derogo. Eſt inter illos Franciſcus Duban Gallus, cujus rationem haberi, meo quidem indicio, ex re fuerit Academiæ. Ea eſt ætate, qua ſe à contemptu vindicare poteſt. Ea morum modeſtia & facilitate, ut collegam ὁμιλητικὸν [*affabilem*] habituri ſint Profeſſores reliqui. Ea verò eruditione, ut cum Philoſophia eloquentiæ & humaniorum artium ſtudia junxerit. Philoſophiæ partes varias variis in Galliæ locis profeſſus fuit. Et potuiſſet iſtic emergere, viamque ſibi ad meliorem fortunam ſternere, niſi diſplicuiſſet & ordo, quem elegerat, & quæ olim erranti placuit, religio. De fide & vitæ ratione propius judicent Theologi Leydenſes, inter quos vivit. Omnino arbitror illum Academiæ veſtræ honori & decori fore. Quare, ſi quod eſt erectæ eruditionis apud vos precium, eſt autem maximum, audito hunc loquentem publicè, & qua valeat dicendo & docendo gratia experiamini. Eligi in Profeſſorem non cupit, priusquam ſe vobis, Profeſſoribus, & ſtudioſis probaverit.

baverit. Vale Vir amplissime, & in Patriæ ac Academiæ decus commodumque diu vive. 2 Maji, 1635.

290.

IOACHIMO VICOFORTIO.

IAm scire desidero, amicissime virorum, num incolumis in Stormariam appuleris, una cum Creusa, affine tuo & cognata Marietta. Singulis pene diebus Solem respexi & Æolum. Illum non semel increpui, quod te iter faciente caput nubibus aliquoties, abdiderit, neque lumen suum cum virtutum tuarum lumine confuderit. Nec minus succensui Æolo, quod spiraret acrius, & uxoris tuæ flammeolum discusserit importunius. Etiam illud me male habuit, quod infestam subinde senseris pluviam. Sed ista pluvia bene cedat Iunoni tuæ, quæ ni fallor, te pluvium Iovem magis amat, quam pluviam? Sed cave hæc illi interpreteris. Eleusinia sacra sunt, quæ revelare nefas. Sæpe me optavi vobis itineris socium, non ut magis esses severus, sed ne rideres parcius. Vbi intellexero vos sospites Hamburgum venisse, Taurum Neptuno, Æolō asellos marinos mactabimus. Quod de tauro dico, voto & destinatione me facturum promitto, non re. Preciosa nimis forent taurorum sacrificia. Princeps noster à podagra penè convaluit. quod ad me perscripsit nobilissimus Mylius, indignatur ægros sibi esse pedes, cui bellaturiunt manus. Heri Haga discessere stabularii omnes &

equi. *Bella ô, bella, horrida bella,*

Et multo video spumantes sanguine campos.

nisi tanta incœpta remoretur aliquis casusve Deusve. Fert rumor Gallorum copias in agro Leodiensi stare. Non credunt βαρυκέφαλοι. [*quibus grave caput est.*] Nec tamen arbitror frustra fore Regum Principumque super communi bello deliberationes. Affinis tuus Wesenbecius, ante pauculos dies, fratres tuos & me convivio excepit. Miror, si dextra tibi non tinniit auris. adeò crebra tui hic facta mentio. Non dubito, quin & nostri memores sitis vos. Si istis officiis saginari possent gallinæ meæ, quas alit hortulus meus, levarer hordei impensis. Vide de quam magnis rebus tecum loquar, postquam à serio argumento destituor. Vale candidissime & tuos saluta. 6 Maji, 1635.

291.

CORNELIO VANDER MYLE.

TRansmisit ad me, nobilissime Myli, Dominus Zulechemi Diploma illustrissimi Principis, quo ducentorum florenorum annuorum mihi gratiam facit. Meum erit captare occasiones, quibus affectum [illegible] meum erga illustrissimum Auriacum, & [illegible]um Nassovicam tester. Aristoteles noster in Ethicis docet, inter inæquales, puta Principem & privatum amicitiam coli posse, si Princeps se privato probet beneficentia; privatus Principi reverentia, obsequio, cultu, fide. Sic ad æqualitatem revocari mu-

mutua disparium officia. Tibi gratias egi & ago etiamnum, quod toties mei apud Principem dignatus fueris meminisse. Quem doleo jam cum podagricis doloribus luctari. Debebant sani incolumesque esse pedes, cui bellaturiunt manus. Sed mala ista licet molestissima sint ægris, præsagium habent longioris vitæ. Nec enim humor in corpore peccans, in partes magis ignobiles trudi potest, quam in pedes, feriantibus interim & immunibus à malo partibus principibus, cerebro, corde, hepate. Remitto chartas Venetorum. Poëmata Gaddii erecta sunt, & minus vulgaria. Sed magis placebant Epigrammata nuper missa. Sylvas Gaddii magni facio, sive Carmina ista Pindarico more scripta, mixtis carminum generibus. Pighetti de Cardinali Richelio Elogium non est magni laboris. Amant Heroës & viri magni operosius laudari. Vxor mea ex acerrimo gravissimoque morbo jam per octiduum decubuit, non sine vitæ periculo. Quater illi secta vena, clysteres injecti quinque, præter purgationes supernas. Suffocationes uterinæ in causa sunt, aliaque mala. Dolores capitis summi nullis medicamentis cedunt. Iubent tamen Medici me bono animo esse. Deus Opt. Max. illam sibi mihique restituat. Debilis est admodum, fractis partim vi morbi, partim crebriore medicina viribus. Vale nobilissime Myli, & me amare perge. Dominam vander Myle, uxorem Tibi dilectissimam, filiam generumque saluta. Raptim. 13 Maji, 1635.

292. THEO-

292.

THEODORO SCHREVELIO.

VIx animus mihi eſt ſcribendi, dilectiſſime Schreveli, cum illum totum penè expectoraverit conceptus ex graviſſimo uxoris meæ morbo dolor. Dubia adhuc eſt valetudine, ſpemque ſimul meam & metum exercet morbi pertinacia, quæ modo remiſſionis aliquid ægræ concedere videtur: modo vires capit & illam ſimul ac me dejicit. Heri mutationem inſignem obſervavimus, licet non optimam. Qui enim humor capiti hactenus incubuit, graviſſimorumque dolorum cauſa fuit, dextrum nunc crus occupavit, quod immobile jacet & ſtupet. Conſtat adhuc mens & ratio. Ad rogata reſpondet appoſitè, ſed non loquitur, niſi rogata. Ego dum domeſticam ſcenam intueor, deploro ſortem feminini ſexus, cui tot calamitatum cauſa conjugium eſt. Scilicet hoc precio uxores ſunt & matres, ut ſpectaculum ſe præbeant non unius miſeriæ. Nec tamen incuſo providentiam divinam, in cujus abdita dum ſe recipit animus, ceſſat queri, & cœleſtis ſapientiæ conſiliis tacitus acquieſcit. Literas tuas ſolatii & Chriſtianæ commiſerationis plenas accepi, & ad animum revocavi. Iam philoſophia opus, non theoretica illa, ſed practica, quæ adverſus domeſtica nos mala, morbos, dolores, mortem roboret firmetque. Erigo me quà poſſum argumentis à fatalis horæ neceſſitate, divinæ volun-

tatis

tatis ſanctitate, & melioris vitæ ſorte, quam ſperamus Chriſtiani, depromptis. Cum ægram aſpicio, dejicior non parum: cum circumſtantes liberos, erigo me, & patientiam mihi impero ac fortitudinem. Tu ſumme Deus propitius ſis ægræ, ſive eam ſupereſſe diutius velis, ſive meliori in ſede locare. Vale amiciſſime & integerrime, & dolenti condole. Vxorem liberosque aliosque amicos ſaluta. Raptim. 23 Maji, 1635.

293.

CORNELIO VANDER MYLE.

Legi cum voluptate diſſertatiunculam eruditam & amœnam Gabrielis Naudæi, de Medicorum mendaciis officioſis. Omninò ſum in illa ſententia, licita eſſe, non minus quam licitum fuit obſtetricibus Ægyptiis ſimili mendacio fallere Pharaonem, Exod. 1. Diſputant tamen ſuper ea re Theologi & Philoſophi. Illorum non pauci omne mendacium damnant, & mortale eſſe volunt, juxta illud, *Lingua quæ mentitur, occidit animam.* Horum nonnulli urgent, voces inſtitutas eſſe ad ſignificandas ſuas res, mentientes vocibus ad alienam ſignificationem abuti. Sed & hi & illi ſuperſtitioſe rigidi ſunt, cum actionum ſecundæ Tabulæ regula ſit Charitas proximi, cujus in iſtiusmodi officioſis mendaciis ſalus commodumque quæritur. Iocoſa & pernicioſa meritò damnantur. Ad illud, quod leges pag. 9. non potui non ſubridere. Citat verſiculum hunc:

— *Quod*

— *Quod Medicorum est,*
Promittunt Medici, tractant fabrilia fabri,
quem Divi Hieronymi esse ait in Epistolis, cum sit Horatii Flacci Epist. lib. 2. Epistola 1. qui certè Poëta nihil minus fuit, quam Divus & Hieronymus, quod mecum credis. Exemplaria duo Orationis meæ de Animæ Humanæ admirandis mitto, ut ad illustrissimumMolinum transmittas. Gallorum primis successibus gratulor. Multum est in limine belli rem benè gerere, uti pessimum in limine impingere, quod nuper Cardinali Infanti accidit, frustra tentato munimento Philippino. Vxoris meæ morbus magno meo, & liberorum dolore, nihilo adhuc est mitior. Quin potius, nisi Deus avertat, magna mala afflictissimæ matri minatur. Ex summis capitis doloribus qui miseram excruciarunt, & subsecuto abortu, nata est mentis & rationis quædam diminutio. Nec enim loquitur, nisi rogata. Rogata non respondet, nisi Verbulo. Adhæc brachium & crus dextrum stupent, & sine motu jacent. Nec tamen paralysis est, cum partes doleant. Deus Opt. Max. matronam optimam, & œconomam sagacissimam pristinæ incolumitati, meo familiæque meæ commodo restituat. Vale Vir nobilissime, & uxorem liberosque à me saluta. Amstelod. 26 Maji, 1635.

294. DO-

294.

DOMINICO DE FEENSTRA.

NEc de morbo, nec de morte parentis tui quicquam inaudiveram. Primus tu rem triſtem nuncias, quæ licet te matremque propius tangat, me tamen non leviter affecit, qui amico privatus jacturam feci ingentis boni. Amicitiam mecum coluit candidè & prudenter, ut non neceſſe ſit te de literis, ſcriptisque ad me miſſis ſollicitum eſſe. Solatia ſi à me petis, cogita ea lege omnes nos naſci, ut moriamur. Et bene cum illis actum eſſe, qui vixerunt bene. Talium mors inſtar victimæ eſt gratæ in naribus Domini. Ivit ad ea loca, ad quæ viam monſtravit auditoribus ſuis & ſibi. Ivit fide in Chriſtum, ivit pietate & ſinceræ religionis ſtudiis. Repetiit ſervum ſuum Dominus, quem vineæ præfecerat; & repetiit eo tempore, quo invenit operantem & docentem. Tuum erit forti & Chriſtiano animo hanc domeſticam calamitatem ferre, quæ per vices omnium eſt. Si veſtigiis optimi doctiſſimique parentis inſtiteris, ſi eundem bonæ conſcientiæ callem preſſeris, eris matri ſolatio & ſubſidio. Et videbitur in te renatus pater, qui divino conſilio denatus eſt. Quod doctoratus in jure gradum expetis, rem facis tua indole dignam, animoque ad majora contendenti. Illum tibi tuisque ſalutarem eſſe velit ſummus artium ingeniique largitor. Carmen quod petis, mittam tempeſtivè. Vale juvenis

venis doctissime, & si me amas, Deum, pietatem, doctrinam ama. 2 Iun. 1635.

295.

CORNELIO VANDER MYLE.

MAximus justissimusque dolor habet familiam meam, me ac liberos. caret illa rectrice sua, ego charissima conjuge, liberi propensissima matre. Iam convalescebat, per ædes bacillo innixa ambulabat, ut de morbo triumphatum videretur. Cum ecce elapso proximè die Martis, qui hujus mensis fuit 19, novo paroxysmo circa meridiem corripi cœpit. Medicorum alii apoplexiam validam esse judicabant, quibus ego assentior: alii catarrhum suffocantem illapsum in pulmones & cor. Videbamus ægram, sensu, motu, rationis adhæc usu privatam, aderat stertor anxietasque pectoris summa, quæ omnia intra horas duas, frustrà adhibitis clysteribus & cucurbitulis, illam exstinxerunt, sine ullo doloris, qui appareret, sensu. Steterunt mecum attoniti Medici, nec causam tam subitæ & funestæ mutationis conjicere potuerunt. Non conquerar impatientius. Quia à Domino factum est istud, qui vitæ in nos mortisque habet arbitrium. Iam philosophia è schola & pulpitis in domos transferenda. Iam quæ aliis suggessi solatia, mihi quoad possum ingero. Verum cum nihil humani à me alienum putem, per intervalla afficior valde, ut de me quoque verum sit dicere, *Sic fatur lacbrymans.* Erigo me liberorum causa, quorum

rum intereſt, me non dejici animo. Heri qui 22 fuit Iunii eam extuli. Nolui hæc N. T. ignorare, quam non minus rebus meis adverſis, quam ſecundis affici ſcio. Inter hos dolores hæc paucula ſemianimi exciderunt:

Scribere chara tuos cupiebam Barbara manes,
Cum medius cœpi verſibus ipſe mori.
Ne pergam, clamat ſoboles. ſupereſſe parentem
Sit ſatius, quam te, me moriente, cani.

Vale Vir ſumme, & Dominam vander Myle liberosque ſaluta. 23 Iun. 1635.

296.

EDUARDO HERBERTS.

Illuſtriſſime Domine,

Tradidit mihi librum tuum de Veritate doctiſſimus Doreſlaus. Exoſculatus ſum munus iſtud literarium non uno nomine. Precium illi conciliat autor, titulus, & ille, per quem voluiſti ad me deferri opus graviſſimum, exactiſſimumque. Gaudeo in Britannia Philoſophari Barones, & ad ſtudia noſtra ſe demittere grandes illuſtresque animas. Gaudeo philoſophiam non illis ſolum cordi eſſe, qui longa ſtola ambulant, hoc eſt, umbraticis doctoribus, ſed & viris in lucem poſitis, quosque dignior fortuna ſecrevit populo. Nec minus recreor auguſto Veritatis vocabulo, ad quam aſſurgat ipſe è curuli ſella Cato. Demerſam illam in profundo puteo dicebat Plato: inveniri non poſſe Pyrrho, probabilem ſolum eſſe Academicus: inve-

niri posse, certamque esse & immobilem Dogmaticus. Tu, vir summe, dogmaticorum sententiæ affinis, non inveniri solum eam posse doces, sed & oculis lectorum nudam objicis. Legi pleraque. nec aliena te dicere & sentire ab Aristotele & Peripateticis statuo, licet alia forma orationis, & mutatis vocabulis, quorum majestate & elegantia gratior es lectori, & admirabilis magis. Vbi dissentis, facilè te dissentientem fero, cum & hoc inter Veritates communes sit, non idem omnes sentire. Philosopharis liberè, nec in aliorum verba juras, ut non solum in territorio tuo, sed & Philosophorum regno Baronatum exerceas. Qui uti libertatis civilis est studiosissimus, ita pari libertate de vero judicat, nulli vel beneficio vel metu obnoxius. Quibus stipendiaria est veritas, anxiè loquuntur; & licet sentiant secus, linguam calamumque falso mancipant. Ideò utilia sibi loqui malunt, quam vera. Tu in libertatis regno natus ea scribis, quæ nec fœdam servitutem, nec licentiam effrenem sapiunt. Simul & candide philosopharis & prudenter: acutè & religiose: doctè & piè. Pro libro animum hunc doctrinæ tuæ admiratorem devoveo. Tu Doreslaum, quem ob eruditionem, facundiam, probitates & candorem dilexi semper, amare perge. Ita me, ita illum, virtutesque quas recensui, tibi devincies. Vale Baro illustrissime, & nobilitatis splendorem sapientiæ radiis porrò illustra. Amstelod. 24 Iun. 1635.

297. ADRIA-

297.

ADRIANO PLOOS.

Literæ tuæ afflicto familiæ meæ statu, & gemitus mihi expressere, & solatia attulere maxima. Nec enim his locus, nisi cum dolemus. tunc autem dolemus, quoties sublati ex oculis boni memoriam refricat officiosa amicorum pietas. Amisi conjugem & matremfamilias laudatissimam, tot liberorum parentem, quos dum adspecto, conjugii suavissimos fructus & matris in singulis imaginem contemplor. Non incuso Deum, quia suo jure suum repetiit. Non naturam, quia mortalem eam genuit. Accidit mihi, quod quibusvis accidere potest. Si divina oracula consulam, cingor nube rationum, quibus animum ad patientiam componam. Si humana, sufficit vel unus Seneca moderando dolori. Si ad Poëtas deflectam, est apud Statium Poëma in obitum Priscillæ, quod fractum mœrore pectus validissimè mihi munit. Illud disco, non magni esse laboris de mortis contemptu, & patientia philosophari, at illam sibi imperare, maximi. Aliud est Stoicismum acutè dictis interpolare, aliud vita exemploque profiteri. Quàm cordate ubique de rerum adversarum tolerantia disserit Cicero. at quam impatienter fert suorum obitum. Quanquam me philosophum voces, possum tamen, quæ mea est imbecillitas, valde affici. Quanquam Theologum, sentio nihilominus Theologiæ responsare conjugalem flammulam,

lam. quanquam Poëtam, agnoſco lubens, jam cum vena languere priſtinam animi vim. Diſertus ſatis ſum in leniendis amicorum malis, at in meis penè obmuteſco. Illud tamen à Theologiæ ſtudio impetravi, ne voluntati divinæ velim obluctari: à Philoſophia, ne mihi immodicum dolorem exprobret ratio: à Poëſi, ut malorum ſenſum jucundiſſimis ſtudiis pergam lenire. Accedunt his monita tua & amicorum, quibus tanquam fulcris erigor, ne collabaſcam. Tibi, vir ſumme, gratias ago maximas, quod ſubductum te publicis curis mihi ſolando impenderis. Expertus diſco me à te amari ſeriò, qui in utraque fortuna vel gratularis læto, vel condoles afflicto. Vale. Ipſis Cal. Iul. 1635.

298.

PETRO CUNÆO.

CVm hinc diſcederes, cognatorum chariſſime, à mortualibus uxoris meæ p. m. petebam, uti liberos tuos ad nos mitteres, non ſolum ut amicitiæ inter nos dudum cultæ hæredes ſint ex te & me nati, verum etiam, ut recentem adhuc triſtitiam tum meam tum liberorum, præſentia ſua, alloquiisque discutiant. Erit illis hìc benè. At, quod maximè velim, ipſe cum uxore veni, cum voles, & apud me, quandiu voles, morare. Feriæ inſtant, ut totus tibi tuisque vacare poſſim. Audio vires apud vos indies capere luem epidemicam, ut omnino conſultum ſit, te aliò transferri, & aëre frui ſalubriore.

Vrbs

Vrbs hæc nostra, licet populosissima, ab isto malo immunis etiamnum esse creditur. Excipiam te sobrie & frugaliter. Si voles, ex præscripto tuo edes & bibes. Nec deerunt amici, quibus tempus fallamus. Ego hac urbis vestræ facie cavebo diligenter, ne vos invisam. Magis jam de valetudine mea sollicitus sum, quàm ante, idque liberorum causa, quorum solatium omne in uno me repositum videtur. De rebus publicis nihil scribam. Lentius procedunt res nostræ in Brabantia, nec promovemus multum. Votis juvamus conatus Principis, quando aliter non possumus. Vale. 7 Quintil. 1635.

299.

THEODORO SCHREVELIO.

QVæ mihi sufficis solatia, Schreveli doctissime, istiusmodi sunt, ut levando quidem dolori faciant, at non penitus tollendo. Altius namque animo hæret pristini amoris, & conjugalis flammulæ memoria, quàm ut eam exuere possim, etiamsi velim maximè. Amisi thori sociam, prosperæ & adversæ fortunæ consortem, quæ difficillimis temporibus nequaquam animo dejecta, me familiamque virtutibus, supra sexum suum erectis, suffulciit. Non ignarus es harum rerum. prudentiam ejus domesticam, liberorum curam, in me affectum perspexisti. Doluisti non semel nobiscum. Rursum gratulatus es non semel meliori fortunæ redditos. Et quod amicorum est, credidisti tibi benè esse,

cum esset nobis, nec non malis nostris, tanquam communibus, ingemuisti. Sentio, sentio quam longe absim à Stoa, quam non sim ἀναίσθητος. [*sensus expers.*] Quocunque oculos verto,

Ante oculos morientis imago est,
Et mecum totos ambulat illa dies.

Hæc humana sunt, & fragilitatis nostræ certissima documenta. Nec minus sapientiæ præceptis castigo querulum amorem, & illud cogito; Depositum nos Dei esse; peculium suum repetere Creatorem, cum libet; mortis necessitatem vitæ nostræ condicionem esse & terminum: illam tot mundi hujus malis calamitatibusque subductam, Deo & Christo Servatore propius frui: aliter necti copulam conjugalem, aliter solvi. Illud duorum esse, hoc singulorum. Et quæ alia vel sanctior scripturarum doctrina, vel naturali lumine subnixa ratio suggerit. Ab omnibus illud non ægrè impetro, ut flaccescentem subinde animum erigam, dolorem flagellem, ac divinæ providentiæ fatoque acquiescam. Vale Vir clarissime & amicissime, & amare perge amicum veterem, & sine fuco tui studiosissimum. Vxorem liberosque omnes saluta. 15 Iul. 1635.

300.

CONSTANTINO HUGENIO

de conjugis obitu.

EX quo in Eburones, Tungros, Grudios movit illustrissime Princeps, me domestica calamitas exercuit, præstantissime Hugeni. Iam victo-

victoriarum ſpe erigebar, jam argumenta Panegyricæ laudationis animo præconcipiebam, cum Deo Opt. Max. viſum fuit, chariſſimi me pignoris acerbiſſima jactura mactare: Turtur ſum ſine compare, ſine vite ulmus, ſine ſocia ambulator. Cum Auroram adſpecto, doleo miſer Tithonus non exurgere Thaumantiam meam. Cum diem oculis uſurpo, queror cum Apolline Leucothoen meam, terris eheu defoſſam, non ultra vivere. Cum adveſperaſcit, fruſtra quæro Venerem meam Adonis. At cum nox mundo incubat, Morpheus ſum, & veteris maritæ vanis amplexibus hæreo. Ita omne mihi tempus per mœſtas cogitationes, ſuſpiria, & querelas abit. Teſtes ſunt querimoniarum libri, lachrymarum prandia & cœnæ, ſingultuum cubile. Excuſſus à manu calamus, quo Principem, quo te virtutesque tuas cecini, aret plane nec ſepiam imbibit:

Iam querimur craſſus calamo quod pendeat humor,
Nigra quod infuſa langueſcat ſepia lymphâ.

Chartæ, ut lineas Poëticas fugiant, in rugas ſe & plicas contrahunt. Languet ingenii vigor, & velut amiſſa Polla olim Lucanus, caret incentrice ſua tuus vates. Ruunt ſine lege numeri ob ereptam Terpſichorem. Periit accentuum discrimen, quia omnes mecum βαρύτονοι [*gravitoni*] ſunt. Nullus ſibi pes conſtat, quia vacillat meus. Horrent ſyllabæ, quia omnes luctus noſtri conſciæ ſtupent & mutæ ſunt. In Heroico carmine deſtituor ab amœniore dactylorum ſaltu.

In jambis plus quam poſtremâ ſyllabâ claudico. In elegia hac ipſa ſum flebilior. In lyricis nimis ſum remiſſus. In dithyrambicis non uno loco ſto, nec epanodon, aut ſtropham, vel antiſtropham ſcio. Quis Apollo veteres dabit in carmine vires? Quæ Pallas dicet extinctam Pallada? quæ Thalia ſufficiet dicendis ejus laudibus, quæ pia fuit ſine fuco, caſta præter ſeculi morem, modeſta ſine affectatione, facunda ſine garrulitate, faceta cum oportuit, prudens ad invidiam ſui ſexus, rei familiaris adminiſtra in exemplum, mariti amans ſine petulantia, liberorum citra indulgentiam. Si Orpheus eſſem, revocarem hanc Eurydicen; ſi Admetus eſſem, facerem ego, quod fecit Alceſtis,

Spectares ſubeuntem fata maritæ Barlæum.

Si Antoninus eſſem, non minus Barbaræ meæ, quam ille Fauſtinæ, divinos honores decernerem. Nuper à gravioribus ſtudiis animum remiſſurus, deflectebam in amœniores Pegaſidum receſſus, modo in Anacreonticos luſus, modo in Veneres Catullianas, Tibulli vel Propertii delicias; aut quoties placerent recentiora, in Secundi Hagienſis baſia, aut Otiorum tuorum libros. Iam poſtquam læta omnia diſplicere cœperunt, malo hærere in Triſtibus Naſonis, Statii epicediis, vel lachrymis I. Scaligeri. Quin adeò delector fatali apparatu, & flebili ſcena, ut cuperem mecum flere amicos omnes, & ad animum revocare, quæ me ſolum tangunt. Cuperem videre Belgas atratos omnes, ſquallidos, luctu & mœrore

mœrore fractos, ut rerum undique miserandarum adspectu fruerer liberalius. Cuperem perpetua nocte tegi Solem, nec illum diem unquam candidum mortalibus oriri, quo mea lux, mea vita, mea voluptas occidit. Cuperem illam horam præsidi cœlo, & fastis æternum expungi, quæ postrema fuit dilectæ meæ, & suprema meis gaudiis. Vtinam memorem mihi vitæ anteactæ mentem extingueret Lethe aliqua, ne meminisse queam, ô mea Barbara, tot blandiloquiorum, soliloquiorum, solatiorum, quibus erexisti fatiscentem non semel maritum. Tu à studiis fesso imperasti remissionem. Tu toties scribentem in lectulo tulisti patienter, & thalami officia donasti Apollini. Tu meditabundo optimarum sæpè cogitationum argumenta suppeditasti. Tu à Scholarum spinosis quæstionibus morosiorem recreasti sereniore vultu. Et inter hæc ibas inter liberos mater sedula, quæ ad animi & corporis cultum faciebant, curabas gnaviter, ne domui suus nitor, proli sua elegantia, mensæ frugales epulæ deessent. Fuerint grandes Corneliæ, Semproniæ, Porciæ, Clæliæ, Liviæ. Etiam hic Dî Deæque habitant. Mihi non minor illis heroinis fuit mea Barbara. Mihi inquam, nec enim matres Gracchorum magni facio, aut eas, quæ curtum torquent enthymena, aut historias sciunt omnes. Illa Porcia mihi est, quæ maritum audit. illa Cornelia, quæ soboli vacat. illa Sempronia, quæ tenui deducit stamina fuso. illa Clælia, quæ carceribus fidei conjugalis constringi amat. Illa

Livia, quæ ſine dolo & fraude blanditur. illa Fauſtina, quæ rem familiarem auget, nec ſordida eſt. Talem dederunt fata, talem abſtulere. At quot virtutes ejus cogito, tot damnis, tot doloribus premor, quos ſi confundere velim, prope eſt, ut ab omnibus obruar: ſi diſtinguere, pluribus modis miſer ſum. Quot excellebas honeſtæ matronæ muniis, tot mereris vatum encomia, quæ ſolverem ipſe grandi Poëmate, niſi hinc maritalis modeſtia obſtreperet, hinc ſilentium imperaret crudus recensque dolor. Nec deſunt tamen, mi Hugeni, ſolatia. quibus levem hæc mortalitatis diſpendia. Adſunt ad manum Epictetus, Seneca, Tullius, adſunt Boëtius, Petrarcha, è quibus diſco: nihil immortale ex mortalibus naſci; crudelitatem fati, ſi ita Chriſtianos loqui ſit fas, æqualem eſſe omnibus: ſtolidum eſſe, nil profuturo gemitu pectus deducere: accuſari poſſe fata, non flecti, non mutari: non debere Philoſophum, qui conſolator eſt aliorum, mœrori indulgere: ſapientis eſſe, iis carere poſſe, quæ amavit maximè: contumaciſſimum etiam luctum tempore atteri. & quæ ſunt alia, quibus ægræ mentes ad ſanitatem revocantur. Adeſt ad manum Codex ſacer, qui, præter illas Ethnicorum graves ſententias, providentiæ divinæ motus occultos ediſſerit explicatius: fidei vitæque honeſtioris præmia promittit morientibus, & reſurrectionis ſpem indubium facit piè defunctis. Docet ille Dei, Angelorum, & tot ſanctiſſimarum animarum conſpectu

ſpectu

ſpectu frui mortuam: non illic mortalitati, non egeſtati, non querelis, non lachrymis locum fore. Fulgere pios ut ſidera; lætari ſine intermiſſione, opulentos eſſe ſine deſiderio, honoratos ſine ambitione, voluptatibus ſempiternis frui ſine faſtidio. His curis, his me meditationibus immergo indies. His munimentis circumeo animum, ne qui invenit introitum dolor, figat domicilium. Quæ dum hic aguntur, tu in hoſtico ſtas, & Fortunæ militaris, æſtus ſuos Euripi inſtar reciprocantis, ſpectator es. Vides non eſſe verum, quod minus providè dixit Silius:

— *fati modum in ſceptris eſſe.*

Efficacior humanis conſiliis eſt divina voluntas. Et tamen indignor Remi turbæ, quæ Principum virtutes ex ſola æſtimat felicitate. Bellorum eventus non aliter, quam Mathematicorum concluſiones putat ἐξ ἀνάγκης συμβαίνειν. [*ex neceſſitate evenire.*] Ego gaudeo illuſtriſſimum Principem incolumem ad ſuos rediiſſe, quo ſoſpite vel recuperabimus, quod omiſſum eſt, vel feremus æquius. Vale præſtantiſſime Hugeni, & ex hac epiſtola duo collige: Primò me inter ſuſpiria domeſtica & privatos gemitus tui non dememiniſſe. Deinde me Poëtam eſſe poſſe ſine numeris & metro. Amſtel. 4 Auguſt. 1635.

301.

CORNELIO VANDER MYLE.

NOn ita pridem meorum te malorum participem feci nobiliſſime Myli, & condoluiſti

luisti. Nunc, quæ humanarum sunt calamitatum vices, me de tuis certiorem facis; ut æquum quoque sit, me tibi condolere. Non coacervabo solatiorum acervos adversus vitæ hujus aspera, cum è gravioribus malis emerseris, generosa animi constantia, & recti conscientiâ. Contrahitur, fateor, in arctum nepotum tuorum spes. Sed illud cogita, superesse adhuc utriusque sexus vegetum germen, & hinc filium cum Raaphorstia, inde filiam cum Loosio, de posteritate seriò cogitare. Me quod attinet, minus semper ob filiarum obitum dolui, quam filiorum. Credo enim spe miseriarum vivere muliebrem sexum, quem conjugis incommoda, partus, lactationes, aliaque mala indesinenter exercent. Vxoris è curru lapsus meritò te terruit, aliorum miserandis exemplis. Facile enim ista rerum perturbatione, cum currus habenas non audit, matronarum vestes fluidæ curruum transtris inhærent, non sine discrimine. Scimus quid Hippolyto acciderit olim, & aliquot retrò annis filiæ Consulis Delphensis vander Wel, quæ simili casu tragice periit. Sed gaudeo uxorem convaluisse per Dei gratiam. Interea his tuis meisque privatis malis supervenere publica. Quæ tanto sunt graviora, quanto ad plures pertinent. Non debebant istiusmodi Arces, è quibus patriæ salus pendet, tam negligenter curari. Securitati præsto est exitium. Doleo optimi Principis institutum quorundam socordia eludi. Vacillat Ducis fama aliorum culpa, & dum malè res gerunt

runt custodes suppedanei, malè audit summus. Illustrissimo Molino pro misso exemplari gratias age. Non fuit ingratum videre, aliquod esse nostri precium apud Transalpinos. D. Vossio collegæ meo tradidi schedulam istam. Respondet, exemplaria Saxonis Grammatici difficulter haberi posse. Vale. 14 Augusti, 1635.

302.

VOPISCO PLEMPIO.

QVo tempore vos belli rabies exercuit, doctissime Plempi, me domesticus dolor habuit, ob obitum dilectissimæ conjugis, quæ levi apoplexiâ correptâ, mox superveniente forti, fatis cessit. Hoc casu attonitus à me impetrare non potui, ut, quæ debebam amicis, styli officia solverem singulis. quamobrem ignosce tardius respondenti. Sensi in me verum esse, parvas curas loqui, ingentes stupere. Quæ de Lovaniensium scribis fortitudine, equidem invideo, & miror magis. Armis ducum vestrorum bellicæque laudi nihil derogo. Sed, mea sententia, fame nostrorum vos evasisse potius, quam vestra virtute arbitror. Quicquid sit, evasistis hac æstate. de futura spondere non ausim vobis majorem securitatem. Nec tamen credas velim me bellaturire. Non sum pullus Martius, utpote in umbra & scholis educatus. Cuperem, ego Martem in Thraciam suam relegatum, aut alligatum Caucaso. Collidimur Belgæ & mutuis odiis atterimur. Principum causa, agitur, sed damno

Achi-

Achivorum. Aleam Martis vide. terruimus modo vos. jam intercepta arce Schenkiana, terribiles eſtis nobis. Dirimit exercitus noſter Vahalis, quos modo dirimebat Dilia veſter & Dimera. Sed vatem audi. quæ res noſtros Brabantiam relinquere coëgit, propediem vos Clivia abiget. *Odit cupidus jejunia venter.* Thienenſem lanienam tantum abeſt ut probem, ut ingemiſcam ad ejus memoriam. quod in illuſtriſſimum Principem cauſam derives, vereor ne à partium ſit ſtudio. Quibus belli res propius perſpectæ ſunt, Præfecto urbis Thienenſis miſeræ urbis fatum imputant, ut qui præter belli morem, oppidum vel adverſus primam incurſionem impotens, dedere poſt tot ſollicitationes noluerit. nec potuit jam hærente in portis & muris milite, ſiſtere furorem ſuorum Princeps; tam ab omni crudelitate alienus, quam illi affinis olim fuit Tagi dominus. Clariſſimi Fromondi Veſtam legi, & quanquam in illius ſententiam magis inclinem, videor tamen mihi obſervaſſe rationes nonnullas, quæ verborum magis apparatu venuſtæ ſunt, quam robuſtæ. Nimiis animis pro iſta cauſa certant hinc Fromondus, inde Lansbergius. Poſſet terra moveri non mota Philoſophantium bile. poſſet cœlum quieſcere commiſſis placide diſſentientium calamis. Me quod attinet, ſive hanc ſive illam opinionem amplectar, cicum non interdum. Et niſi autoritas Eccleſiæ veſtræ obſtaret, idem ſentiretis cum Galilæo. Pro Veſta nihil habeo, quod repo-

reponam vobis dignum. Quæ tamen nuper ſuper Animæ natura diſſerui mitto. aliter videbis Philoſophum loqui, aliter, qui declamat. Inſcripſi exemplar unum tibi, alterum Puteano, tertium Fromondo. Vale. 2 Sept. 1635.

303.

HENNINGIO ARNISÆO.

POſtquam amicitiæ mihi dexteram porrexiſti clariſſime Arniſæe, non dimittam te, ſed tenebo arctius. Facit candor tuus ut te amem, doctrina ut venerer, & τῆς ὑγείας [*ſanitatis*] ſtudium, ut te colam ſuſpiciamque. Non eſt verum de nobis illud Heſiodi, καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ &c. [*& figulus figulo &c.*] Maria, terræ, montes, ſylvæ dirimunt nos, ne alius in aliorum commoda involemus. quamobrem minus metuendum, ne livor Medicorum ἴδιον πάθος [*peculiaris paſſio*] amicitiæ noſtræ obſtrepet. Dabit illi perpetuitatem virtus tua, & diffuſa late eruditio, & perſpecta maximo regi fides, cujus dum pro ſalute vigilas, publicum in uno aſſeris. Sunt, qui felicitatem Daniæ æſtimant ex ſecuritate, quia mari cingitur. Sunt qui ob Freti celebris oportunitatem eam laudant: alii bellicoſæ gentis fortitudinem, & priſcam & recentem exaggerant. At, me judice, Dania felix audit Gunthero & Arniſæo. quorum ille regni curam, hic regnantis habet; ille legationes obit fideliter, hic curationes; ille Mercurio tutus, qui Deorum juſſa per auras fert, hic Apolline Medicorum deo.

uterque

uterque verò literarum ac eruditionis laude Cimbrorum imperio decus firmitatemque addunt. Facitis ambo, ne barbaries posthac exprobretur genti vestræ, quam melle Attico & Latiis leporibus edulcatis, ut mitescat prorsus, & cœli solique asperitatem exuat: lenior est Septentrio per vos, & culturam indies admittit. ut jam quoque Orpheos canere, & Amphionas urbes condere verum sit. Animos vobis addit regius favor & fulgor, quos in nobis dejiciunt mercantium strepitus & degeneres curæ. Nec minus inter has ipsas libet interdum de rebus magnis gravibusque in Schola nostra loqui, & philosophantium studia Musæo lepore perfundere. Nuper de Anima dixi, cujus vim indolemque tam me ignorare fateor, quam se scire venditat Peripatus. non dixi ea morositate, qua in scholis Aristotelem interpretamur, sed admiscui dulcia, ut auditorum animos aliquo verborum lenocinio captos, pertraherem in rei gravissimæ attentam considerationem. Mitto A. T. exemplar, alterum magnifico D. Gunthero tradi cupiam. tertium illustrissime Cancellario. fortè non molestum fuerit viro summo, ab occupationibus publicis legere, quid sit, cujus beneficio Rex imperat feliciter, vos consulitis fideliter. Vale. 23 Sept. 1635.

304. COR-

304.

CORNELIO VANDER MYLE.

ILlustrissimi Molini periodos παθητικὰς [*affectuosas*] quabus ob uxoris obitum mihi condolet, ex literis tuis excerpsi, & selegi mihi. Inter suspiria quotidiana volupe est videre, tanto viro me meaque esse cordi, & purpuratos solatia transmittere homini atrato jam & squallido. Vbi rescribes, istud pietatis officium, à viro maximo profectum, tua facundia exaggera & prædica. Dignas gratias referre non possum, quas tamen facile N. T. exequitur linguæ Toscanæ elegantiis, & phrasibus, quas ignoravi hactenus. Ad clarissimi Bonifacii versus allusi. Dicit se cœlibem ignorare, quid sit amor. Nolo contradicere. Debent ex officio & ordinis regula hoc ignorare Canonici, saltem non scire practicè. Præfert Bonifacius amorem sacrum connubiali, ego amo utrumque. Nihil vetat*, cum Deo consecraveris animam, legitimæ conjugi devovere animæ capsulam. Ita sentimus nos, salvo interim Transalpinorum judicio. Vale. 30 Sept. 1635.

305.

PETRO CUNÆO.

C*Ognatorum charissime*,

Post tuum in Zelandium abitum, nihil de reditu tuo intellexi. ut nesciverim hactenus, ubi locorum vivas. Iam ante biduum ab

amico accepi, te cum familia omnia in prædium cognati tui Sixti secessisse. quare officii mei esse putavi, ut per literas de tua tuorumque percunctarer valetudine. Expectavimus ut liberorum aliquos ad nos mitteres, aut venires ipse, sed excidimus hac spe. Nunc non minus suspecta tibi erit urbs nostra, quam tua Leida. Per mediam urbem sparsa est lues, & sine discrimine pauperum divitumque domos pulsat. Pauciores adhuc afflavit familias, sed quas afflat, delet penitus. At quam me miseret vestræ urbis, in quam grassatur inclementius, ut civibus πανολεθρίαν [*internecionem*] minari videatur. prudenter facis, quod affecto te aëri subducas, licet audiam Theologos aliosque paucos Spartam suam tueri. Rogandus Deus ut talem velit terris avertere pestem. quæ non vitæ solum sed & morientium bonis gravis est. respiciet ille aliquando pro sua clementia urbem afflictissimam, & flagellum iræ suæ cum misericordiæ sceptro commutabit. Studiosorum vestrorum magna pars Vltrajectum abiit, alii Groningam, alii Franequeram, aliqui huc concessere. Sed hi aliò jam abitum parant, postquam & nos tangere cœpit iste dolor. mortalitatis & fragilitatis nostræ scenam inter hæc mortualia videmus. elata hic sunt superiore hebdomade cadavera 205; sed quid hoc ad numerum vestrum, qui jam 1400 excessit. Ego, ut tibi tuisque bene sit, ex animo opto & voveo. Non debebat isto tibicine privari Schola Lug-

Lugdunenſis, nec iſta face Themis Batava. præſtat abire te ad tempus, unde redire poſſis, quàm unde negant redire quenquam: προφυλακτικά [præſervantia] probe noſti. nec opus eſt, ut te horter ut ab aëre veſpertino, ſtomacho jejuno, cibiſque putredini obnoxiis abſtineas. Nos cum familia omni recte adhuc per Dei gratiam valemus. nec minus valet collega meus cum ſuis. 30 Sept. 1635.

306.

PETRO C. HOOFT.

QVas ſuperiore anno miſiſti perdices, Hoofdi clariſſime, æquiſſimis animis accepi, nec invitis dentibus intrivi. erat enim munus illud tuum tempeſtivum valde & opportunum. At mihi viduo jam perdices mitti, alienum eſt ab omni ratione. Salaciſſimam mihi mittis avem, Veneris ſymbolum, & hieroglyphicon, cujus adſpectu memoriam mihi refricas earum voluptatum, quibus ἄγαμος [cœlebs] careo. quod quid aliud eſt, quam ſalivam movere homini famelico, qui quod edat, non habet. Potius miſiſſes triſtem & feralem bubonem, homini triſti & afflicto: avem noctivagam & ſolitariam homini ſolitario & ſibi viventi. miſiſſes potius philomelam, aut prognen, aves querulas, viro querulo & miſero. miſiſſes infauſtam ſtrygem, infauſto mihi. Cygni, columbæ, perdices, paſſeres, tuæ aves ſunt, utpote conjugibus dicatæ, quorum oſcula,

 mur-

murmura, amplexus, gaudia ad istarum avium exemplum componi solent. Ululæ contra, vespertiliones, noctuæ, meæ aves sunt, utpote ululatibus, stridoribus, gemitibus assuetæ. quod ut credas verum esse, mitto exemplar epistolæ, quam ad Zulechemi Dominum dedi, quæ luculenta est testis sortis meæ, & vitæ perdicum similiumque deliciarum non indigæ. Atque hinc causam collige, cur à meridie domo abesse soleam, ubi supellex quondam uxoris voluptas, ubi viduus thorus, ubi proles orba matre mœroris materiam indies subministrant. Cum se Sol medio axe subduxit, & ad occasum vergit, occupant me viri amicissimi Vicofortius & Schuylius, qui, ne doleam minus, lepores mihi apponunt, carnem succi melancholici, cum sciant me talem esse, & similibus gaudere naturam. si vel hoc die me invisas, non ero domi. Nam apud Vicofortium sum, virum à virtute ad omnem honestatem, à Pallade ad elegantiorem doctrinam, à comitate ad jocos salesque innoxios factum. Hic jam convivamur, sed sine te, non leporum, sed leporum patre. Si perdix es, fruere nostris gaudiis eminus, ac sine contactu. Hoc enim modo volunt perdices concipere. Sed quid de gaudiis loquor, qui tristia omnia & cogito interdiu, & somnio noctu. Erit forte dies, mi Hoofdi, cum nubilum mentis meæ discutiet lætior Iuno.

Tunc tua Barlææ festiva fronte Camœnæ
Fata canent, fatis prosperiora meis.

Tunc

Tunc tibi perdices & fercula lauta reponam,
Et tanti præsens hospitis hospes ero;
Accipe promissi, versus quos mittimus, arrham,
Hoc precio nobis tot redimentur aves.

Vale. 20 Oct. 1635.

307.

EIDEM.

M*Agnifice Hoofdi,*

Oratores aliud nacti argumentum, alia recitatione detinent populum. Comicus, pro fabulæ ratione actus suos format & scenas. Satrapæ, prout peccavit reus, magis minusve terribilia loquuntur. Ego, quamvis nec Orator sim, nec comicus, nec Satrapa, tamen hos ipsos imitabor, & nactus leporem post aves, non de avibus, sed lepore loquar. Non citabo Gelliam Martialis, quæ ex leporum esu vultus formosiores reddi dicebat. Non reponam Terentii jocum, *Tute lepus es & pulpamentum quæris?* verum hoc nomine gloriar, illud mihi missum animal, cui Cleopatram Ægyptiorum reginam comparat Horatius, illa oda, quam in Actiacam victoriam scripsit. Dicit Imperatorem pressisse fugientem Reginam,

Accipiter velut molles columbos, aut leporem citus
Venator in campis nivalis Hæmoniæ.

Nec illud parum ad muneris tui commendationem facit, quod ejus capturam in felicitatis rusticæ partem ponat idem Poëta,

Pavidumque leporem & advenam laqueo gruem,

Iucunda captat præmia.

Quid, quod grande mihi sapientiæ argumentum objicias, cum didicerim, non in scholis, sed divitum mensis, optimos esse armos leporinos, juxta eundem Flaccum,

Fœcundi leporis sapiens sectabitur armos.

Quod si cum lepore misisses galeam, ego galeatum leporem misissem illis maris ducibus, qui fœdo nuper exemplo fugientibus magis, quam persequentibus fuerunt similes. Attamen gaudeo me non esse Hebræum, cui leporem edere nefas, licet enim ruminet, ungulam tamen bifidam non habet. Quod si viveret Heliogabalus, pilos leporis tui, uti & plumas perdicum illi pro dono mitterem, solitus quippe erat & hos & illos habere in deliciis, & sub alis gestare. Sed libet causas scrutari, cur leporem miseris. an quia ut illi auditus est sagacissimus, vis Philosophos attentius audire sapientum voces? an quia ut ille insomnes ducit noctes, putas me quoque lucubratorem. An, quia ut effeminatissimus est lepus, credis me lepusculo tuo molliorem? An, quia ut ille solitudine gaudet, mihi quoque solitariam vitam sine compare exprobras. Quin & illud scire cupiam, cujus mihi generis leporem miseris. Varro tria numerat, unum Italicum, primis pedibus humilem, posterioribus altum, superiore parte pullum, ventre albo, cruribus longis: secundum Gallicum, idque plurimum candidum, quales in Noricis sunt Alpibus: tertium Hispani-

ſpanicum, ſimile cuniculis. Dum de his deliberas, exercebo dentes in lepore tuo, cujuscunque tandem generis ſit. magnam ſane rem miſiſti, quæ ventri materiam alimenti, mihi Philoſophandi, amicis ridendi præbuit. Nec tamen iis annumerari volo, de quibus Horatius in Satyris ſcribit:

Sunt quorum ingenium nova tantum cruſtula promit.

Vale. 7 Nov. 1635.

308.

PETRO CUNÆO.

SCriberem ſæpius, cognatorum chariſſime, ſi tam eſſem meus, quam fui tunc, cum eſſem ex parte alterius. puta conjugis. quoties amœnioribus ſtudiis me applico, aut ſcribendis literis, intercurſant cogitationes priſtinæ ſodalitatis, quam conjugium appellant. Faciunt illæ, ut dum nimis memor ſum vitæ præteritæ, minus memor ſim amicorum. Quamobrem veniam mihi dabis, ſi tardius literis tuis reſpondeam. Quam ſæpe te longius abeſſe à Libitinæ domo, ubi Charontis cymbulam uſque adeò implent Leydenſes mei, ut ſub pondere illa gemat, & multam accipiat rimoſa paludem. At volupe eſt audire, remiſiſſe ſe nonnihil mali vim, & placatius eſſe Numen, peccatis noſtris offenſum. Illic, ubi es, aëre frueris ſalubriore. quare noli feſtinare & intempeſtivius repetere fatalem locum, ubi de feretris & ſepulchris li-

tem movent superstites. Perlatum ad nos, vos literis Curatorum excitos ad professionem. at non debebant tam rigidi esse exactores publicorum officiorum, viri sapientissimi, in tanta doctorum penuria, quorum sane carior est annona, quam fullonum & vespillonum. Præstat, meo judicio, Palladis sacra differri ad tempus, quam certissimo discrimini objici ejus mystas. Consultius est militem in bello subinde fugere, quam stationem mordicus tueri & perire. qua es prudentia discernes facile Senatusconsulta ab occultis naturæ vocibus, quæ amorem nostri suadent. Et quis locus Doctoribus, remotis auditoribus? nisi voces esse velint clamantes in deserto. De pace aut induciis deliberant partium delegati. Vidi literas, quibus scribitur Graphiarium Ordinum Generalium ultro citroque commeare, & propediem expectari aliam publici status faciem. Faxit Deus, ut bellorum satias aliquando capiat Magnates. Et capiet, cum incerta bellorum, cum calamitates publicæ, cum ambitionis vana spes, cum vicinorum afflictæ res, cum pacis commoda animis subibunt imperantium. Scribo hoc, non ut consulam sapientioribus, sed ut scias, me non esse Achillem aut Diomedem. Potius cum Penelope dixerim: *Non Priamus tanti totaque Troja fuit.* Dixissem fere me Palamedem esse, sed nolo esse, ne simili fato peream. tibi hæc scribo, qui mecum togam præfers armis, & laureæ linguam, qua vales ad invidiam. 15 Nov. 1635.

309. THEO-

309.

THEODORO SCHREVELIO.

SAlva res eſt, mi Schreveli, vivis & vales. Nec enim mortui aut Dominum laudant, aut verſus ſcribunt. Tu utrumque facis. Si, ut Maro ait, carmina vel cœlo poſſunt deducere Lunam, te teſte, carmina vel terris poſſunt avertere peſtem. Placuit mihi poëma tuum, ſed diſplicuit ferale argumentum. ingemui non ſemel ad chariſſima amicorum nomina. Nomina inquam, quia hæc ſola ſuperſunt. In quoſcunque incidi Leidenſes, quæſivi diligenter de te familiæque tuæ ſtatu. Hactenus vobis pepercisse procul jaculantem Apollinem intellexi. Et ſi quis amici tui precibus locus, parcet porrò. Neſcio, quo in urbem veſtram affectu ferar, cujus ego malis non minus, quam propriis condoleo. Quare & gaudere me ſcias, cum deſævire luis vim ſcribis. Deſævit & hic per Dei gratiam, licet mortuorum numerus veſtro longe fuerit minor. Filia Doctoris Tollii, quæ cum matre & vitrico huc conceſſerat, ſimili fato periit. Eadem dies & ſanam vidit & mortuam. Vigilandum eſt & orandum ſingulis, cum horam neſciamus, qua venturus eſt Dominus. Optaveram te Autumnalibus feriis videre. Sed detinuit te, uti opinor, communis mali metus, & familiæ cura. Verſus tuos pios, graves, nec invita Minerva ſcriptos diſtribui amicis. Omnes tibi gratias agunt, & annos optant Euboi-

 cos.

cos. Vale cum conjuge & liberis. 24 Novemb. 1635.

310.
CORNELIO VANDER MYLE.

HAbes quæ petiisti exemplaria Orationis de Oculo, præstantissime Myli, nec inamœna illa est, nec inerudita. Oculis opus est, ut intelligatur oculus; cum sæpe in hoc argumento cæcutiant etiam oculatissimi. Inter omnes sensus nullus æque admirabilis ac visus, sive oculi fabricam, sive species visibiles, sive videndi modum, vel per receptionem vel per emissionem radiorum spectes. Sed de his ipsum autorem disserentem audi. Nondum gratias N.T. egi, pro missis clarissimi Bonifacii versiculis. Id nunc facio. Nihil habeo quod rependam, præter hos Hendecasyllabos, de Perdicibus, quos ad Satrapam Muydensem nudiustertius misi. Velim scire, an Zulechemi Dominus Hagæ sit, an in Batonis, ut vocant, insula, ubi Schenckii moles patriæ molesta est. Addo exemplar Tragœdiæ Grotianæ, quam Belgicè reddidit I. Vondelius. Die Iovis proximo ex orchestra ab actoribus recitabitur. Oblitus pene eram quærere, ubi vivat Dominus de Thienhoven. Vale Vir maxime, & Barlæum tui tuorumque observantissimum si non in amicorum primis, saltem in postremis habe. Raptim Amstel. 24 Nov. 1635.

311.

ADRIANO VANDER MYLE.

EX literis parentis tui intellexi, nobilissime Myli, uxorem tuam Agatham filiam tibi peperisse. Quamobrem non potui non hunc tibi conjugii fructum gratulari. Fortè feliciorem te crederes, si filium peperisset. At ego rationibus pluribus evincam, filiam filio, feminas maribus digniores esse. Est philosophorum, non vera solum & probabilia, sed & paradoxa tueri. Tria sunt bonorum genera, honestum, utile, jucundum. Singulis præstat mulier. Honestior est, quia minus temeraria quam vir, magis temperans, quam vir, minus prodiga, quam vir; magis mansueta, modesta, minus ferox quam vir. Patientiam desideras? nulla major, quam feminarum, quæ concipiendæ, gerendæ, pariendæ, educandæ prolis molestias naturæ lege ferre coguntur. Nec minor in iis humilitas, ut quæ viro obsequentes sunt, & ad eorum nutum non invitæ se componunt. Non oblivifcar de religione dicere. Hic laudem viris præripit muliebris ardor & zelus. Templa vide, plus illic togarum, quam palliorum, plus vittarum, quam braccarum, plus peplorum, quam pileorum. Qui primi sacrum Tumulum adiere? virine an feminæ? Mariæ erant, Magdalenæ erant, *tardius Andreæ, tardi venere Simones.* Qui vagantes Apostolos hospitio excepere? Lydia fuit, Timothei mater fuit. Vbi viros salutat

lutat Paulus, etiam meminit Tryphinæ, Triphoſæ, Olympiæ, Perſidis, Iuliæ, feminarum virginumque. Si objicias, Apoſtolos viris ſcripſiſſe, dicam ego, Ioannem Apoſtolum ſecundam Epiſtolam inſcripſiſſe Electæ dominæ. Si regeras, Deum ſub typo Iacobi & Eſaui arduas res adumbraſſe, reſpondebo etiam Saram & Agaram typos fuiſſe cœleſtium rerum. Vt non videam, quo merito plus ſibi honeſtatis vendicare debeat vir, quam femina. Quod ſi de utilitate controverſiam moveas, inutilis res viſa eſt Creatori vir absque conjuge. Sine illa vita virorum, vita eſt exulum & erronum. Sine muliere languent, jacent, gemunt, ſuſpirant. Sine muliere laceris incedunt caligis, lutoſis calceis, veſtibus immundis. Sine muliere friget culina, friget lectus, imperant ancillæ, male cuſtoditur domus. Mulierem ſi tollas, deſinit vir eſſe caput, eſſe maritus, eſſe pater. Non habet, quod oſculetur, quod amplexetur, cui arrideat, cui ſe totum credat, ſanus, æger, interdiu, noctu, rebus ſecundis vel adverſis. Sine muliere nec Reſpublica, nec Eccleſia, nec exercitus, nec popina, nec textrina, omnibus numeris perfectæ ſunt. Nullibi non neceſſaria eſt muliercularum officioſa ſedulitas. Denique ſi de delectabili bono loquendum ſit, multis paraſangis viros vincunt feminæ. Nos moroſi ſumus, illæ comes: nos ſuperciliosi, illæ gratioſæ; niſi fortè officii ſui oblitus maritus, juſtam offenſæ cauſam præbuerit. Tota vita, expertus loquor, ſine muliere

muliere triſtis eſt, infeſtiva, invenuſta, moleſta, breviter, dolor & mors. His adde hæc ſolatia, non perituram tibi in bello filiam, non in mari, non in Arabum ſylvis deſertisque, quò viros propellit avaritia, vel ambitio, vel temeritas. Non litigabit in foro, more cauſſidicorum; non è ſuggeſtu deſpumabit in ſuperiores, more quorumdam Theologorum: non multas illuſtres animas ad Orcum mittet, more Medicorum. Non erit Hippolytus, non Bellerophon, non Paris, non Priamus. Felicem te prædico, cui filiam indulſit Lucina. Faxit Deus, ut cum adoleverit, Saram referat modeſtia, Annam precum indefeſſo ſtudio, Eſteram amore populi & civium, Lydiam comitate & facilitate erga Dei præcones, matrem formoſam, caſtam, modeſtam, pari forma, caſtitate, modeſtia. Tu, mi Myli, judica, quantum mihi debeat ſexus muliebris, cujus patrocinium tantis animis ſuſcepi. Vbi filium tibi peperit uxor, agam virorum cauſam. Philoſophus omnis ambidexter eſt, quoties vel vexare adverſarium, vel amicum exercere vult. Vale & conjugem matremque ſaluta. 4 Dec. 1635.

312.

CORNELIO VANDER MYLE.

NObiliſſime Myli,

Jam ante octiduum, non de morte, ſed morbo illuſtriſſimi Molini inaudiveram, ex literis Venetia ad mercatorem D. Suiers datis.

Quibus

Quibus fidem fecere tuæ, triſtiſſimi nuncii teſtes. Amiſit in illo viro Reſpublica Veneta tibicinem, quo nitebatur; oculum, quo ſibi utilia proſpiciebat: cor, cujus ſe fidei committebat: decus lucemque, qua domi forisque fulgebat. Nec minus Reſpublica literaria, Patavina præſertim, in eodem viro Mecœnatem amiſit, quo gaudebat; Apollinem, cujus ſe hortatu monitisque erigebat: Palladem, cujus ſe ægide tuebatur; purpuram, qua ſpendeſcebat; curatorem, à quo fovebatur tenerius. Expecto, ut in lacrymas ſe ſolvant Venetorum eruditæ mentes, Patavini, Tarviſini, aliique, quibus vivus præfuit & profuit. Æquum eſt præcedere Italos, & Heroi domeſtico parentare. Fortè illorum lachrymis victus potero inter poſtremos plorare. Mitto amœnioris argumenti epiſtolam ad filium, jam patrem. Iſtis luſibus & reficio me, nec illi ero gravis. Vale Vir maxime, & qualis Venetis fuit Molinus, perge talis eſſe Batavis. 16 Decemb. 1635.

313.

CONSTANTINO HUGENIO.

QVi has tibi literas offert, nobiliſſime Hugeni, vis ſcire ecquis ſit? nondum dicam. Vbi natus? ubi morimur omnes. A quibus educatus? ab Apolline, Muſis, & Gratiis. Quo lacte? veritatis, comitatis, elegantiæ. In quo gymnaſio? bonæ mentis. Quo ſeculo? quo orbi imperat ignorantia, ambitio, avaritia. Qua æra?

æra? anno à Moriæ natalibus inobſervabili. Vbi habitet? ubi non Nitzliputzli Mexicanorum deus, ſed nummus pro idolo eſt. Ad quod flumen? in quo delicatuli excrementa ſua comedunt in anguillis. Ad quod inſigne? Aratri, ſed cui nullus inſudat taurus. Vis & ſcire, quid agat? favet bonis. Quid non agat? nulli maledicit. Quid ſit? legatus meus à latere. Quid non ſit? pater. Quid amet? virtutem. Quid non amet? aulam. Quid calleat? ſorte ſua eſſe contentus. Quid neſciat? fallere. Quid optet? pluribus prodeſſe. Quid metuat? amicorum offenſam. Quando doleat? cum gaudent improbi. Quando gaudeat? cum non dolent probi. Quot calleat linguas? unam, ſimplicitatis & candoris. Quas oderit? adulatoriam & ſugillatoriam. Quæ illi deliciæ? Romanorum & Græcorum. Quid noviſſimè in illis amet? antiquiſſima. Qualis ſit in foro? minus credulus. In templo? cum ratione. In conviviis? officioſiſſimus. In aula? metuens futuri. In cubili? neſcio. Vis & ſcire, quam mercaturam exerceat? lucrandi bonos. Quid numeret? virtutes tuas. Quid ponderet? beneficium acceptum. Quo ſe pede metiatur? ſuo. Quo ſit vultu? ingenuo. Quo ſupercilio? nullo. Quibus oculis? probis. Quo pectore? aperto. Quali inceſſu? modeſto. Quo habitu & veſtitu? quo ocreati Achivi incedebant. Vis jam ſcire, quis ſit? dicam. Vicofortius eſt, tui meique ſtudioſiſſimus & amantiſſimus. Vale & nos ama. 25 Dec. 1635.

314. IO-

314.

IOHANNI BOR.

D*Octissime & amicissime vir*,

De morte parentis tui jam ante inaudiveram, uti solent amicorum commoda & incommoda ad amicos nullo negotio dimanare. Condolerem tibi magis, nisi scirem gratias te debere Deo, quod non nisi senem & grandævum patrem amiseris. Mihi ante depositam prætextam ereptus parens uterque, tibi jam secundum conjugi & plus quam viro. Vt, si loquendum humanitus, melius tecum, quam mecum egisse fata videantur. Miratus sæpe in parente tuò fui integram vegetamque rationem, ac bonæ mentis robur, & languente corpore erectum spiritum. Amavi in illo candorem, humanitatem, & quo in patriæ incolumitatem ferebatur, affectum. Familiare illi erat in prandio & cœna preces Reipub. nostræ necessitatibus accommodare, & universali precationis sacræ formulæ inserere τὰ ἕκαστα. [*à singula.*] Libens illa audivi coram non semel, fateorque me non pauca pietatis officia ab ipso didicisse. Iam Deo & Christo propius fruitur, quem coluit, in quem credidit. Mortuus est in Domino, qui vixit in Domino. Curas nostras & Principum motus ex alto despicit, securus unicè, quid nos mortales terreat. Hoc agamus ambo, mi Borri, ut ab optimo & venerando sene exempla capiamus vitæ honestioris sanctiorisque. Sic enim & vivus & mortuus prode-

proderit. Tu imprimis animam genitoris tui, quæ jam in benedictione est, pia recordatione venerare, & quo subsequendum erit, mihi tibique vota præmitte. Vale, & uxorem officiose saluta. Liberis meo nomine osculum commoda. 14 Ianuar. 1636.

315.

PETRO CUNÆO.

PErscripsit ad me vidua D. Arminii de obitu slioli tui Iacobi, pueruli elegantis & festivi. Memini, quàm esset γελωτοποιός, [*visum excitare promptus*,] quoties quæstiunculas moveret, non sine genio, etiam de rebus sublimibus, & puerilem captum excedentibus. Mallem mihi gratulandi vobis causas offerri, quam condolendi. Licet non desint causæ, ob quas familiæ tuæ gratuler. Quam fatali hac anni tempestate à luis contagio incolumen servavit divinus favor. Non leve adversus humana mala solatium est, malorum communitas. Nisi omnium esset mors, juvenum pariter & senum, meritò naturæ controversiam moverent morituri. Nescio qua aura afflet Zelandia peregrè advenientes. Etiam me aliquando, cum in istas partes habitatum concessissem, febris corripuit & exercuit per semestre, postquam exsuccum me, exanguemque pene confecisset. Non accumulabo rationes, quibus dolorem tuum leniam, cum ea omnia in promptu habeas, quæ consolando homini facere possunt. Capit patientia tua robur à cala-

lamitatum domeſticarum conſuetudine. Nec poteſt mortis eſſe contemptor, niſi qui ſuorum mortem ferre didicit. Hæc privata ſunt. Reip. noſtræ fortunam optarem tutiorem eſſe. Quanquam enim in Germania leviculis prœliis victores Sueci animoſiores ſint, nihil hæc ad rei ſummam. Inſtant nobis Cæſareanæ copiæ, & in confinibus undique hærent. Niſi arcem Schenckianam primo Vere aëris aliqua præcox clementia reddat, metuo Trajecto ad Moſam, urbibusque magno ære victis. Dicitur hoſtis à pecuniis eſſe inſtructiſſimus, ut jam nobis terrori ſit, qui proxima æſtate Brabantiam magno terrore concuſſimus. Belli noſtri apparatus ad defenſionem componi videntur. De induciarum ſucceſſu deſpero. Non placent Iovi. Et lactat nos vana ſpe Hiſpanus, eaque poſtulare dicitur, quæ ſine publica infamia concedi nequeunt. Nec deſinit turbare pacis conſilia Gallus, cui opus eſt occupatis vicinis, ut Lotharingiam teneat. Anglus de Palatinatu recuperando conſilia init, ſed per Legatos, hoc eſt, inermes. Vale cum uxore & liberis. 16 Ianuar. 1636.

316.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

FEcit domeſticus dolor, nobiliſſime Haeſtrechti, quod tibi longo tempore non ſcripſerim. Illius cum te participem eſſe vellem, tu Hagæ Advocatorum limina pulſabas, & offas objiciebas

jiciebas procuratoribus Lentulis, ut loqui vellent & ſcribere. Quæſivi te apud Dominam de Poelgeeſt, ſolusque mœrens & querulus ſummo mane Alpheno Coudenkerkam ivi, rediique circa meridiem ad D. Overbeequium. Vt verum dicam, male precabar Curiæ, ut quæ divortium inter nos fecerat. Malè precabar litibus, quæ amicitiæ noſtræ pene lethale frigus induxerant; malè precabar Grobbendonckio, qui te clientem fecerat, & ex homine libero aulæ mancipium. Ita mihi periit æſtas, Haeſtrechti, ſine conjuge, ſine te, ſine ſolatio. Interea cæſus eſt in Eburonibus Sabaudus, diſcerpta miſerè Thiena, vaſtata Brabantia, nôſtri rediere ſine gloria, intercepta arx Schenckiana, & verſæ rerum vices. Nihil alienum à belli & fortunæ militaris indole evenit. Meretrix illa eſt, & pantomima, & prorſus comica, vultu, pede, nutu tota verſatilis & inconſtans. De induciis deſpero. Obſtant Braſilia, Gallus, hoſtium fiducia, Cæſaris felicitas, aliaque, licet Saxonis res in anguſto ſint. Bello nec ſervabimur nos, nec hoſtis. Arx Schenkiana ſecuritatem noſtram flagellat, non tamen penitus tollit. Cardinalis Infans feliciter ſatis auſpicatur imperii habenas. Fuiſti Bruxellis & apud ampliſſimum D. Deckerum frontem explicuiſti. Scribis illum mirificè meis verſibus delectari: miror etiam illic viris magnis placere Batavorum ineptias. Si φιλοδησίας [*benevolentiæ*] pocula in ſanitatem Barlæi tui bibiſti, non invideo tibi

istud gaudium. Ego vicissim hic, ne me putes ab omni humanitate exaruisse, ad tuum nomen hausi spumantem pateram. Rogas ubi? apud Vicofortium meum, quem si propius nosses, unum hunc omnibus tuis Canonicis, & regularibus & irregularibus præferres. Vbi Vltrajectum reversus fueris, me invise, & viduitati meæ condole. Ni feceris mittam tibi divortii libellum. Multa habeo, quæ in sinum tuum effundam. Sunt quæ risu tecum excipere volo, sunt quæ lachrymis prosequar. Iam exacti sunt anni aliquot, ex quo non vidi te. Quæ hæc in amore remissio est? quis torpor? Vale heros cordatissime, & amicorum frigidissime. Amstel. 28 Ian. 1636.

317.
PETRO CUNÆO.

Cognatorum charissime,

Noli conqueri, quod scribam rarius. Vis me, scribere, ut scribam? non audeo non seria tibi scribere, qui ubique serius es, & rerum æstimator gravissimus. Chartas rerum inopes scio te aversari. Si momenta Reipub., hostium molimina, legatorum arma nossem certius, scriberem crebrò. Iam cum & benè valeamus nos, Dei beneficio, nec sinistri quicquam de familiæ tuæ statu rescisscam, gratulor tacitus & tibi & mihi, & silentio tanta gaudia involvo. D. Vorstio fasces Academici benè feliciterque cedant. Non debebat illic lascivire juventus, recenti

adhuc

adhuc tantæ cladis memoria. Nuper orationem habui de Cœli admirandis, Physicam auspicaturus. Excitandi interdum sunt animi studiosorum, & minus moroso sermone ad Philosophiam pelliciendi. Vidi librum de Mari clauso, magno molimine & apparatu à Seldeno scriptum. Sed non difficile erit tibi, cui has partes demandatas ajunt, clausum Mare aperire, utpote & historiæ veteris, ac juris divini pariter humanique peritissimo. Dignum est te argumentum, quo demereberis Batavos omnes, & quotquot fortunam libero Mari experiri amant. Vale cognatorum charissime, & tuos saluta. 3 Feb. 1636.

318.

ARNOLDO BUCHELIO.

Amplissime vir,

Ignosce, quod præter morem meum dudum fuerim silentiarius. Fecit privatus familiæ meæ luctus, ut mihi & amicis defuerim. Nunquam me invisit amicissimus Petitius, quin de te & valetudine tua inquiram sollicite. Ex quo enim tibi innotescere cœpi, eo me sensi in te affectu ferri, quo filii solent in parentes. Admiscuit eruditioni tuæ benignus Deus morum suavitatem, quam ista ætate in plerisque desideramus. His pellicior & pertrahor usque in amorem tui, & reverentiam sedatæ ac minimè morosæ senectutis. Diu est, quod de climacterico anno mihi scripsisti. Illi jam accessisse arbi-

tror octavum novenarium. Interea ſtudes, & minimè ocioſus es, & immerentem me omni officiorum genere proſequeris. Experior, mi Bucheli, verum eſſe in te, ſtudia ſenectutem alere, & vitæ fatiſcentis tædia diſcuti optimarum rerum lectione. Mihi, quamvis tetrico philoſophorum ludo includar, ſubinde libet in amœniores literarum hortos deflectere, & leporis aliquid aſpergere gravitati Ariſtotelicæ, ut ſapiant auditoribus, quæ docemus. Habui nuper Orationem de Cœli admirandis, cum Phyſicam eſſem prælecturus. In ea, dum res philoſophicas tracto, hoc conor agere, ut Philoſophi voces phraſeſque diſſimilem. Si legere vacabit, invenies plurima, quæ in ſummi numinis te admirationem rapient, præterquam, quod & piè & non ſine parænesi claudam. Vivimus in ea urbe, in qua virtutem poſt nummos plurimi ſectantur. Itaque vapulare interdum neceſſe eſt, ambitionem, avaritiam, intemperantiam, luxum, vitia magnis civitatibus familiaria. Cognato tuo D. Vorſtio faſces Academici obtigerunt. Gratulor illi honorem hunc, qui virtutibus ipſius debetur, quamvis ob ſtudioſorum inordinatos motus non careat ſuo onere iſte honos. Vale, & conjugem meis verbis ſaluta. Amſtel. 12 Feb. 1636.

319. JOA-

319.

JOACHIMO VICOFORTIO.

A*Mplissime Vicoforti*,

Dum tu aulæ vacas, ego illam fastidiose disco spernere. Splendorem istum non fero, noctuis similis, quæ tenebras amant & latibula. Quam suave est vel Hugenio missitare versiculos, vel tibi, vel matronis supra sexum eruditis. Hac condicione non permutem Divitias operosiores. Est domi meæ D. Overbeequius, cui dum domum meam aperio, aperio litibus, in quas adversariorum improbitate pertrahitur. Parum abest, quin fiam causidicus, aut forensis rabula, adeò auribus meis obstrepunt crediti & debiti vocabula, ut videar δικαιολόγος, [*juris defensor*,] & mercurialium controversiarum arbiter. Advocati non semel mihi, & meritò, exprobrant rerum istarum imperitiam, quoties obloqui audeo, & interpellare exercitata litibus ora. Fero patienter verbera hæc, & Asini Apulejani exemplo excipio tergore graves ictus. Recitent illi leges Codicis & edicta Imperatorum. Mihi non obtusum adeò est pectus, quin videam æqui & iniqui discrimen. Miseret me illorum, de quorum bonis disceptant isti Rhetores. Non eguit ipsorum opera Diogenes, cui de pera & dolio nemo, quo sciam, litem movit. Nec audies unquam Barlæum ire in partes, aut litigare pro rostris. Placet illud Bilbilici: *Lis nunquam*. Nobilissimo Hugenio

trade hos versus ingeniosissimæ Tesselæ. Non carent genio, nisi me aut affectus aut cœca admiratio inumbrant. Addidi epigramma meum. quia ut proverbium habet,

Mulier pudica non it sola.

Vale & citò redi. Ita placabis Dominam, mihi placebis. Amstel. 16 Mart. 1636.

320.

CONSTANTINO HUGENIO.

QVantos tu, mi Hugeni, fluctus in simpulo excitas, quanta fulmina è pelvi das. Quia Epigramma molliusculum effudi in laudatissimam Tesselam, quia ad Belgicos ejus rhytmos verba reposui minus severa, credor tibi amare. Non sum lapis aut stipes, cum illi assideo. Nec quoque sum naphta, qui sine propiore contactu concipiam flammam. Refrixi, amicissime, capit cum ætate & annis incrementa prudentia. Ipse Horatius, Naso, Catullus amatores strenui, tandem necesse habuerunt canere,

Nunc arma, suspensumque bello,
Barbiton hic paries habebit.

Illa, ut scis,

Vatis amatoris Tessela scripta manu,

magna gravitate præsentem vitæ statum tuetur, & pro eo verba facit. Ego ne videar modestam simulationem observasse, laudo institutum, sed constantiam me ut plurimum in istiusmodi votis desiderare affirmavi, cum femina nec Capitoli saxum sit, nec Mathematicorum

eorum cubus, nec ex Parcarum aut Fatorum ordine, quæ immobilia habentur. Sunt plurima, quæ in ista matrona veneror & suspicio. Est aliquid, quod displicet, cujus nota est ✝. *Quod si non animo fixum &c. Huic uni forsan &c.* Deterrent me à secundis nuptiis acerrimæ Hieronymi invectivæ, præter novercalia odia. Et videntur gentiles illas permisisse magis, quam probasse. Sæpe indignor genti nostræ, quod illud à se impetrare nequeat continentiæ robur, quod sibi imperant, quotquot monasticam vitam amplectuntur. An aliud ipsis putas esse jecur, quam nobis? an precum assiduitate putas contundi carnis petulantiam? an vigiliis & jejuniis exarescunt? an fascino utuntur & medicatis herbis? quicquid sit, vivunt patres illi tranquillius, nec necesse habent suas epistolas inserere Heroidum epistolis. Quæ in Pontificis manum deletoriam scripsisti, acutissima sunt. Præripuisti mihi aculeos, ut vix audeam aliquid reponere. Quæris quid sentiam de Sebastiano Bassone, Aristoteles mastyge, vox est præterea nihil. Aristotelem non intelligit, cui oppedit verius, quam contradicit. Legi ante annos XII, & habeo autorem in Bibliotheca mea. Gloriolam quærit ex adversarii celebritate. Si viveret Aristoteles, Hippocrati curandum in Coan insulam mitteret. Petis, ut omissis controversiis theses ipsius ἐλεγχτικὰς [*adversarias*] excerpam. At nullas habet, mi Hugeni, & quas habet, aut falsum dicunt, aut non

contradicunt Peripato. Ex Andabatarum eſt gente, qui adverſarium ſibi fingunt, & velati cœcis ictibus feriunt. Ajax eſt lorarius, qui dum in ſues ſævit, putat ſe Achivos cædere. Cum multa in illo ſcriptore leges, ignorabis multa, & poſt faſtidioſam lectionem, diſcedes è convivio non ſatur, ſed famelicus, aut potius ἀνόρεκτος. [*ſine appetitu.*] Vale. 25 Mart. 1636.

321.

JACOBO PETITIO.

ACademiæ veſtræ natalibus non interfui, Petiti ampliſſime. Non defuere ſuſceptores natæ Palladi, aut teſtes tantæ rei. Potui abeſſe à ſtrepitu, & fremitu tumultuantis plebeculæ, quæ Oratores veſtros nec intellexit, nec ut intelligerent alii permiſit. Tintinnabulis illa & campanarum ſonitu magis detinetur, quam declamationibus. Pridie diei, qui ſolennis fuit Athenæo veſtro venit huc D. Cunæus, cognatus meus, potuiſſem alias ad veſtra ſpectacula pertrahi. Deſideraverant multi videre Proceſſum Muſarum, Apollinis, Facultatum, qualis exhibitus fuit olim Lugduni in Batavis, quo tempore hujus Academiæ inveſtitura celebraretur. Nimis fuiſtis graves & expertes ceremoniarum & phalerarum, quibus Remi turba gaudet. Non eſt aliena à Sapientiæ ſtudiis omnis dementia. Non temere veteres Minervæ ululam conſecravere. Ego ordinum veſtrorum præclaro inſtituto gratulor. Benè ſe habent

Reſpu-

Reſpublicæ, quas literarum & humaniorum artium cura tangit. Non aliis æquè præſidiis illæ inſiſtunt, quam illis ipſis literis & artibus. Saluti namque civium Theologia conſulit, valetudini Medicina, bonis opibusque Iuriſprudentia. Etiam majus erit doctorum precium, ubi pluribus opus. Cuperem ſcire, an pellexeris ad te clariſſimum Sylvium. Etiam, an iſtic ſit Haeſtrechtius noſter. Heri me ad ſolemne prandium pertraxit mercatorum flos delibatus, & fori noſtri decora, Vicofortius, Bartelottus, Schuylius, Calandrinus aliique, quibus cum convivari & jocari malo, quam mercari: Cras nobis redeundum ad lectiones. Quare caperanda frons eſt, & ad gravitatem componendus calamus, vultus, & oratio, nec nugandum ultra. Tu vale, & cum pulchra fecerit te prole parentem conjux tua, fac ſciam, quò me teſte, illa Chriſtianiſmo initietur. Vale amiciſſime. 29 Mart. 1636.

322.

JOHANNI BEVEROVICIO.

DAvus ſum, mi Beverovici, non Oedipus. Ex periphraſi tamen, qua hominem illum non indiſertum deſcribis, hariolor illum apud aulicos loqui. Quia nomini parcis, parcam & ego. Sacer eſt, hunc tu Romane caveto. Fertur Galliarum rex Henricus IV dixiſſe, malle ſe ſex Bullonios hoſtes, quam unum Monachum. Veneror iſtius ordinis homines, partim quia

quia ejus olim pars fui: partim quia nocere possunt, illo telo, quo se ulciscuntur feminæ, hoc est, lingua. Nolim tamen paucorum vitia toti ordini imputari. Erasmus noster non semel ait, se malos monachos taxare, non monachos, malos Episcopos, non Episcopos. Si uno Scripturæ loco, ut Theologus iste pro concione dixit, decidi potest controversia illa, multiplicasti entia sine necessitate. Nec tu solum, sed quotquot operosius illud argumentum tractarunt, horas perdiderunt optimas. Sed fruatur ille suo textu. Soli loquuntur, qui ex sacro umbone loquuntur. Remoto hoste facile est triumphum canere. Crescunt tuæ disputationes de vitæ Termino novis doctorum judiciis. Lis fecunda sui, qua desinit, incipit. Vidi etiam ἀπόδειξιν [*demonstrationem*] meam, magno labore refutasse Pedanium. non indignor. patienter fero modeste contradicentem. Nihil reponam, nec enim vacat certare cum pedibus, ut qui longius absunt à rectæ rationis sede. Aries est cornupeta. in quosvis incursat, obvios, non obvios. Mitto Orationem meam de Cœlo, quo dignus es ob probitatem, eruditionem, & singularem humanitatem. Nec tamen volo te virtutibus mereri augustum illud domicilium. Nolo impingere in sanas Theologorum theses. Sed cum dignum te cœlo pronuncio, gratiæ te hoc & indulgentiæ divinæ debere agnosco. Tu me ama, & si meam de cœlo sententiam expendere vacabit, ignosce ignorantiæ Professori. Vbi una erimus apud

Supe-

Superos, propius edocebimur, num terra rotetur, an æther. Si nomini meo bibistis, bibimus & hic tuo. D. Colvius se salutis tuæ stitit vadem, & pro te respondit non invitus. Vbi ad vos redierit, libera virum optimum gravi hoc vadimonio. Amplissimum virum D. Sebastianum Franconem aliosque meis verbis saluta. 26 April. 1636.

323.

GULIELMO STAACKMANS.

A*mplissime vir*,

Gratissimæ mihi fuerunt literæ tuæ, quibus & patriæ te libertatis, & mei juxta studiosum profiteris. Indignaris, maria claudi, sive jugulum occludi lucripetis Batavis. Si necessaria ad vitæ præsentis usum cuivis populo suffecisset benefica natura, possent Principes sui juris facere, quæ accolunt æquora. Iam, cum alii aliorum egeamus ope, nec omnis ferat omnia tellus, vim inferri puto humano generi ab iis, qui obicem commerciis ponere allaborant. Tu Seldeni grande opus paucis versibus refutas. Sufficit. nec enim consultum arbitror, tantam rem scholarum doctoribus aut caussidicis committi. Si ullibi, hic jus in armis est, aut saltem armis defendi expedit. Ne si disceptari ad forensium controversiarum morem causam illam patiamur, causa cadat vel hic vel ille. Epigramma tuum argutum est & masculum. Si in navi, prope sentinam positus, talia scribis, quid expectabi-

pectabimus à te, ubi inter bene olentes aulicos ambulabis. Exigis à me Epigramma. Mitto duplex: licet periculosum putem scribere ea, quæ Regibus ac Principibus displicent. Non debebam ego Regem Britanniæ offendere, qui me Torquatum fecit. Sed qua est ille prudentia & animi magnanimitate, non metuit sibi à poëtico strepitu. Malunt reges sibi obloqui corvos poëtas & poëtrias picas, quam Veliferas arces & castra natantia ponto. Pertrahe, si potes, in hanc scenam Zulechemi Dominum, & amplissimum Honerdum. Ego petitioni tuæ nolui non obsequi. Sed cave, Tamesin conscendant, quæ scripsi. Vale. 27 April. 1636.

324.

PETRO C. HOOFT.

PEtis versiculos, qui nuper inter pocula mihi exciderunt. Eos habe. licet gravitatem tuam minus deceat, legere ridicula, quæque in Velabro minus teruncio emas. Amicitiæ tamen nostræ me hæc debere puto, ne quicquam tibi denegem eorum, quæ tu æstimare videris. Multis tibi nominibus obæratus sum. Alloquio tuo & mensa non semel dignatus es. Amicis ad hæc tuis, viris amplissimis humanissimisque Schuylio & Bartelotto me annexuisti, cum Italis ac Sabaudis commisisti, & honoris tui radiis adeò me illustrasti, ut jam alicujus pretii esse videar & inter reliquos, velut umbras, micare. Crede. ambitiosum me facis. Inter Crassos ac Lucullos

Lucullos jam ambulo, pari penè gradu & animo. Si opum mihi minus est, plus in est ejus virtutis, qua illas, præ bona mente, vilipendere possum. Hoc debemus literis. Si loculis non prosunt, cupiditatem flagellant & castigant, ut minus petamus, quia paucis ad vitam nos egere scimus. Sed nimis apud te graviter videbor philosophari, & intempestivè commovisse Stoam. Abrumpam sermonem, si te cum uxore liberisque plurimum salvere jussero. Cum uxorem nomino, sæpe felicitatem tuam tacitus mecum rumino; cui post primas nuptias obtigit matrona, nec in amoribus difficilis, nec moribus morosa, affabilis, sine supercilio, sine fastu, tui amantissima, amicorum tuorum studiosissima, breviter, Brabantinæ indolis. Tu quod facis, illam æstimare & amare perge. Ac quoties illi pro more tuo ingeminabis oscula, cogita, omnibus te illa & singulis virtutibus imprimere. Vale vir præstantissime, & luxurianti calamo da veniam, sum enim contrà quam velim, ἄγαμος. [*cœlebs.*] 6 Non. Maji, 1636.

325.

PETRO CUNÆO.

C*Ognatorum charissime*,

Invaluit hic contagio, quæ vobis superiore anno fuit luctuosissima. Eodem vivimus climate, eodem fruimur aëre. non alia hic nobis cœli tempestas, quam vobis. Et tamen viget hic & serpit

pit lues iſta, quæ apud vos deſæviit prorſus & languet. Vnde colligo, evidentem & manifeſtam morbi iſtius cauſam ab humana mente difficulter deprehendi poſſe. Nec adeò hic ſævit, ut terribilis ſit iis, qui didicerunt moriendum ſibi aliquando eſſe ſerius, ocyus. Vrbem inhabitamus amplam, quæ laxis & ædium & morientium ſpaciis diſtinguitur. Nondum numerum Libitina exceſſit quadringentorum. Arcem Schenkianam partibus noſtris denuo acceſſiſſe mecum gaudes. Eo es animo, qui publicæ ſecuritati unicè favet. Victa eſt tempeſtive, priusquam exercitum ex hybernis excire potuit hoſtis. Nunc de pace cogitant Vrbanus Pontifex, Galliarum & Hiſpaniarum Reges, & Cæſar. Exhauſtis ærariis mitiora conſilia ſuggerit communis indigentia. Aliud hæc, aliud ſuadet regnorum ſitis. Mitto epigramma, quod in recuperatam arcem ſcripſi. Difficile mihi eſt abſtinere à verſiculis, quoties argumentum mihi lætius objicit fortuna. Addidi unum & alterum in librum Seldeni. Sed non eſt, quod ab hoc armorum genere ſibi metuant Britanni. Verſiculis uti nec clauditur mare, ita nec recluditur. Expectavi, ut liberos tuos mitteres hac aëris tempeſtate. non debes nimis eſſe meticuloſus. Vidiſti illa, quæ in Academiam Trajectinam ſcripſit ingenioſiſſima Anna Schuurmans. rogatu amicorum laudavi encomiaſten. Ea tibi impertior, licet magis ames legere Democritos, Zenonas, inexplicitosque Platonas. Vale. 25 Maji, 1636.

326. THEO-

326.

THEODORO SCHREVELIO.

NUptiis filii tui gratulor, amicorum dignissime. Sponsam commendat modestia, forma, patris humanitas dignitasque. Sponsum doctrina, candor, morum suavitas & patris doctissimi celebritas. Optimis auspiciis junguntur, quos virtutum similitudo jungit. Nec dubito, quin hæc amantum copula cessura sit tibi familiæque tuæ in solatium & decus. Vtrique meis verbis benè precare. Et Sponso dic, ut caveat sibi à præterito *amavi*; & Sponsæ, ut discat, *amo*, *amas*. Reliqua tempora & personas non curant conjuges. Invitas me ad nuptiale festum, cui interesse ob veterem amicitiam cuperem, nisi dissuaderent plurima: locorum distantia, lectionum officia, quæ hic religiosius observamus: necnon memoria charissimæ conjugis, quæ voluptates meas, si quæ intercursant, indies objurgat. Nec ignoro, amicorum & tibi & amplissimo Consuli abunde esse, quibus sacra ista peragatis. Finge me (nam Poëta es) convivis tuis assidere, ego fingam idem, & tacitus fruar ista imaginatione, fruar sermonibus, deliciis, cupediis longo ordine accumbentium. Si viduæ aderunt, quarum apud vos est copia, tu selige unam, quam judicabis mihi maximè convenire. Et si audes (quid non audebis pater nuptiarum & mensæ induperator?) nomine absentis Barlæi illi propina. Admirabiles sunt in

amore casus, & occasionibus ridiculis non raro videas confici res serias & magnas. Scribo festiva, quia de nuptiis loquimur, à quibus abesse debet ambitiose tristis oratio. Addidi disticha aliquot in nuptias, ut officium tuum aliquo grati animi officio rependam. Vale charissime, & uxorem liberosque salvere jube. Septemviratus meus novis sponsis ἐπευφημεῖ. [*omnia fausta precatur.*] Amstel. 28 Maji, 1636.

327.

WINANDO SCHUYLIO.

A*mplissime Schuyli*,

Mitto tibi versiculos inter pocula primum natos, postea renatos domi. Lepidi sunt, quia à me scripti, ad te & de fratre tuo. Ego tristis Deus non sum, & qui putant me leguminibus solum pasci, aut cibis melancholici succi, vehementer errant. Tu leporum pater es (cave ne in accentu pecces) & propius ad Democriti indolem accedis, quam Heracliti. Frater tuus nova & lepidissima conjuge beatus, non esse mavult, quam non ridere. præsertim cum procaci oculo Claram suam adspicit. Nam, nisi à pristinis moribus degeneravit, ipse Iupiter ejus adspectu trisulcum fulmen è manu deponat, & ad omnem se componat festivitatem & suavitatem. Quare non decuit me, apud lepidos convivas, & recentes sponsos triste carmen eructare. Loquor de basiolis, quorum uti nondum apud me exolevit memoria, ita acer-

acerbissima est recordatio. Miserum est fuisse felicem. tibi ac fratri messis in herba est. Fortè & me aliquando respiciet lætior Iuno. quod an optare debeam, nescio. Hoc scio, me posse, quod ut velim dissuadet paterna cura, amorque prolis plurimæ. Fratri epigramma trade, in tesseram initæ amicitiæ, cujus tibi & laudem & gratiam debeo. Vale. Amstel. 7 Iun. 1636.

328.

ROCHO HONERDO.

NOn est mei moris, amplissime Honerde, fatigare aures Senatorum importunis flagitationibus. Curiam vestram veneror, sed gratulor mihi, nihil in ista arena negocii esse homini, literis quam litibus addictiori. Verum quod petam, peto in amici gratiam. Is Joachimus Vicofortius est, vir singulari mihi amicitia junctus, ob eruditionem, humanitatem, & virtutes, quas Aristoteles ὁμιλητικὰς [*civiles*] vocat. Est illi lis coram Curiâ vestrâ, non suo, sed Ducis Wirtenbergici nomine. quæ jam per annos aliquot è vestris pependit suffragiis. Rogat, ut illâ expediri possit, & ut eo favore rem ipsam prosequaris, quem ad illam conferri causæ bonitas & Iudicum incorrupta probitas permittent. Ego illius petitioni jungo meam, ut duplici officio & ipsum & me, virtutum tuarum cultorem æternum & ἀκίβδηλον [*sincerum*] devincias. Sentiat amicus meus, aliquid apud te posse vocem ejus, quem amas unicè. Silent jam

Musæ meæ silente classico. nec silent prorsus, nam & Epigrammate nuper recuperatam arcem Schenckianam prosecutus sum, & librum Seldeni duplici ultus sum Epigrammate. Vale. 13 Iun. 1636.

329.
PETRO C. HOOFT.

NOn jam de perdicibus aut leporibus verba faciam, magnifice Hoofdi. uti in brumales mensas fercula ista servari solent, ita æstivarum meditationum minus idoneum videntur argumentum. Omnino tempestivum est, de Passerculo loqui. Avis illa verna est, quæ sub æstatis initium parit. quo tempore, dum formosissimus est annus, expeditissimum est vatibus ingenium. Non terræ solum, almæ omnium nostrûm matri, sinum recludit calor, sed & mentibus non omninò malis, quibus præter veternum & vacunam nihil æquè invisum. Tu præivisti, & quia domi habes filiam magistram passeris, & passerem discipulum filiæ, elegantiarum tuarum pyxidem reclusisti, accuratis versibus. Ea dixisti & scripsisti de passere, ut parum absit, quin simili condicione velim esse passer. Non morerer, sic tibi dictus. Iam quia passer non sum, sed potius graculus inter vos, strepo & tumultus edo incompositos. Quod si me pipire putas, ero te judice passer: si stridere, noctua; si fritinnire, cicada. Quidvis esse malo, quam silere, ubi carminis materia objicitur. Caballis,

ne

ne per campos alienos grassentur aut septa transiliant, appendi solent è pedibus ligna. Tauris ferocientibus obligatur os. falconibus oculos capsulæ tegunt, ne intempestivè avolent. Mihi scripturienti capistrum injice, quale voles. Feram patienter. Sed, si vel linguam reseces, uti Philomelæ fecit Tereus; si manum amputes, quod Deiphobo fecere Græci, inveniam viam, qua me liberem à versibus. Non scriberem hæc, nisi & te huîc morbo affinem putarem. Condolet claudus claudo, cœcus cœco. An insanus insano condoleat, dubito. quod si insania est, scribere versus, amabilis insania est. Filiam tuam velim places, ne indignetur me passeris virtutibus dignissimum ejus nomen sociasse. aliter fieri non potuit. Quis clavam Herculis laudabit sine Hercule? tridentem sine Neptuno? pectinem Veneris sine Venere? Tu lege, & filiæ aperi sensus, quos expediet illam intelligere. Amstelod. 24 Iun. 1636.

330.

ADRIANO PLOSIO.

QUæ per humanissimum virum Matthæum Heuft curari jusseras nobilissime Ploosi, curata sunt probè. In cellam meam penuariam descendit grande vas vini Parisiensis, sive Francici, tua liberalitate & jussu. Solent istud vinum bibere, quibus lautior est fortuna & lautius palatum. Domi meæ minus preciose bibitur, licet apud opulentiores mercantes inter-

dum hoc potu excipiar. Nunc videor mihi ejusdem esse sortis cum Lucullis, & Pomponiis nostris. Qui me invisunt amici, mirantur istiusmodi apud me latices fluere. Et sunt inter illos non pauci, qui me taciti prodigilitatis incusant. Ego, qui ab omni dissimulatione sum alienus, Deorum hæc dona esse assevero, & nominatim tua. partim ut illis probem frugalitatem meam, à qua istiusmodi calices frustra expectaverint, partim, ut credant me à te unicè diligi. Quoscunque mihi iste liquor amicos conciliabit, tibi debebo. Quoscunque scribam hoc tempore versiculos, eorum autorem puta non Apollinem & Musas, sed rubellum hunc Bacchum. Si deteriores erunt prioribus, cogita me nimium bibisse; si meliores, cogita me ad leges bibisse. Non poterunt non esse mediocres, cum isto humore irrigatur vena. Si aquæ essem potor, dilutus esset carminis genius. Nunc cum bibam cum Principibus, & non è vulgo hominibus, assurgam altius. Multa Dircæum levat aura cygnum, canit de Pindaro Horatius. De me dixerit aliquis: Multa Barlæum levat aura Ploosi, & favor nullo ipsius merito provocatus. Sum tuus & fui antehac non uno beneficio & officio. Gratias agerem, si par essem facundia. Ea cum desit, perpetua animi recordatione supplebo partes gratitudinis. Impera mihi, quæ à me præstari posse putas. Si impar sum beneficiis, non sinam me vinci tui amore, reverentia & obsequio. Sed quid

quid hoc rei est? vix beneficum te mihi & munificum præstitisti, cum ecce superveniant ab uxore missi Limburgenses duo, voti mei in mensis summa & deliciæ; adeò isto casei genere delector. Non potest non mihi benè esse, postquam non in perniciem, sed salutem meam conspirant Jupiter & Juno Thienhoviensis. ille vini dator, hæc caseorum. Ne bibere volenti desit irritamentum, uxor caseos mittit. Ne de caseo edere volenti desit, quod eundem digerat, tu vina mittis. Uterque habete & possidete me, qui meus esse desii, postquam vobis obnoxius vester esse cœpi. Vale vir nobilissime & conjugem plurima imparti salute. 28 Iun. 1636.

331.

ROCHO HONERDO.

M*Agnifice Honerde*,

Verissimè ais, sex menses nobis periisse, ex quo illustri legatione defunctus domum reversus es. Non ignoras, cujus illa olim fuerit vox: Amici diem perdidimus. Quare & illud mihi tempus periisse arbitror, quo nec incolumem te videre licuit, nec coram tibi loqui, aut permutare versiculos. Abeuntem epigrammate uno aut altero prosecutus fui. Et statueram in medios Sarmatas mittere litteras & carmina. Verum quæ inopina mihi meisque supervenit charissimæ conjugis mors, animum mihi expectoravit, ut mei & amicorum oblitus per menses plures consederim in vestibulo Orci, ubi luctus

ctus *& ultrices posuere cubilia diræ.* His nebulis aliquà discussis, redeo sensim ad me, medelam adferentibus amicis, tempore, studiis. Legi cum voluptate Epigramma, quod mihi inscripsisti & arci Schenckianæ. Nihil ab ingenio tuo detrivere truces Gothi, aut *junctus Sarmata velox Pannonio.* Antiquum obtines, acumine, inventione, numeris, & dictione optima. Quod judicium nolo putes profectum à censore, sed ab amico. Reposui paucula. Nec enim jam mihi vacat prolixo esse. Scribo, ut rideas cum Zulechemi Domino. Ambo credite, nec omnino hæc à me serio dici, nec omnino jlocalariter. Dido sum, aut potius Æneas, qui animum *nunc huc celerem, nunc dividit illuc, In partesque rapit varias* &c. Misi Hugenio jambos in passerem Bartelotæ, hos lege, & iis lectis dic: me nondum didicisse juveniliter loqui. Vale Vir præstantissime & celeberrime, & cum Constantino me constanter amare pergite. 26 Iun. 1636.

332.

CORNELIO VAN VEEN.

O*Rnatissime & amicissime vir*,

Depuduit pro me cognatus tuus H. Stockius, & qua valet facundia, impetravit à te flores, qui me ingenti tibi debito obligant. Est hæc ultimi hujus seculi non ultima forte insania, æstimare res exigui momenti, & sine quibus vita hæc nostra nihilo se haberet pejus. Ego eidem

eidem insaniæ affinis esse cœpi, ut duplici jam furore agi videor, Musarum & florum. Sed hic Musarum furor inveteratus est. Florum amor nuper me invasit. Quem tua liberalitas mirum in modum accendit. Et ne putes me gregariis solummodo Tulpis delectari, habeo Helvetios, Coronas, Perlas, Goliathos, Cornhertios, & Ioannem Gerardi. Hi inter flores meos sunt antesignani, & supra alios precio nominibusque excellent. Bulbos tuos terræ mandabo, ubi erit oportunum. Illis mitem hyemem opto & ver idoneum. Tibi jam gratias ago implicitè. Vbi bulbos explicuerit novus annus, & fœtum propius nosse dabitur, agam gratias oratione magis explicita. Effigiem parentis tui, viri optimi & gravissimi exosculatus fui. Vbi æri incisa fuerit Apolonia soror, non fraudabo eam debitis laudibus. Novi vivam ab ingenio, castitate, & morum suavitate, etiam ab artibus, quas plurimas calluit. Potuit illa, cum viveret, trigam facere, cum Anna Schuurmans & placidissima Tessela, nisi quod prior illa, rarissimo exemplo, Latini Græcique sermonis peritiam reliquis virtutibus junxerit. A me si quid proficisci posse putas te tuisque dignum, pete cum imperio. Hoc Epigramma in sororem si non placeat, dabo aliud:

Sculpis Apollineam frater germane sororem.
Et tamen hic nullam sculpis Apoloniam.
Sculpe oculos, exsculpe manus, exsculpe capillos,
Hoc, quod dextra nequit sculpere, Apolonia est.

 Vale

Vale amicissime, & matrem, fratres, sororesque meis verbis saluta. 6 Iul. 1636.

333.
PETRO C. HOOFT.

OB passerculi fugam, tantum tibi condoleo, Hoofdi præstantissime, quantum tu doles. Plorent & singultiant virgunculæ, quibus copiosius est humidum, & minus firma ratio. Nos siccioris temperamenti jacturam illam sine lachrymis & gemitu feremus. Maluit passerculus libero aëre frui, quam dominæ suæ esse illustre mancipium. Adeò eorum omnium, quæ juris naturæ sunt, etiam animalibus à ratione destitutis amor insedit. Est inter illa libertas, quam specioso carceri, & aulæis tuis ferculisque prætulit generosa avicula. Et forte, secundum Pythagoricam philosophiam, transmigravit in passerculum hominis benè nati anima, quam puduit sartoriam addiscere. Verum, quid artifici isti fiet inter indoctos passerculos? an artes, quas didicit, dediscet desuetudine? an alios eandem artem docebit? prius arbitror. Gaudet interim passerculus, quod evaserit. Quæ de Deorum convivio in memoriam revocas, revocabo ad animum. Rarus admodum est tot Doctorum in eodem convivio concursus. Wittios, Hugenios, Hoofdios, Vossios, Realios, Moririos accumbentes vidimus. Videbar mihi spectare mensam, qualis fuit, cum Lælii, Sciplones, Catones, Fannii, Scevolæ pranderent unà,

unà. Sed hæc carmine exaggerari poterunt, à quo non est aliena hyperbole. Proxima hebdomade à lectionibus feriabimur. Quis enim latrante canicula loqui cupiat? Tunc, si quod in caballos imperium habebit Bartelottus tuus, sinam me Muydam vehi, ut videam Satraparum dignissimum, matronarum humanissimam, virginum modestissimam. Vale Vir maxime, & salvere omnes jube, quarum aut maritus es aut pater. 13 Iul. 1636.

334.

CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obilissime Myli*,

Habes justissimas causas succensendi, quod aliquot retrò mensibus nihil ad te dederim literarum. Mortuo Molino erepta est utrique nostrûm occasio permutandi literas. Solebat enim heros iste Venetorum suorum literarias merces liberalius exteris impartiri, & judicia aliorum cognoscere. Extincto hoc lumine minus lucemus omnes, quos favore ille suo irradiabat. Nihil tamen de meo erga te amore tuosque decessisse puta. Quem venerandi nominis tui recordatione suscito foveoque indies. Nullum à me alienum magis est vitium quam ingratitudinis. Hæret infixa pectori humanitatis tuæ memoria, quam non solum explicuisti erga me cum Academiam Leydensem curares, sed & tunc, cum publicus favor à me vultum immeritò avertisset. Quo tempore filios tuos insti-

inſtitutioni meæ & curæ commiſiſti, ut oſtenderes non ſperni à te, ſpretam malis innocentiam. Literas accepi Vienna, quibus petitur, uti Laudatione aliqua velim proſequi Coronationem Ferdinandi Tertii Imperatoris. Ego, ſi ſapiam, abſtinebo ab illa laudatione religioſiſſimè. Quanquam enim ea poſſem ſcribere, quæ ad laudes Imperatoris faciant, nec Reip. noſtræ adverſentur, tamen, prout ſunt noſtratium ingenia, judicarent me beneficio obſtrictum Auſtriacis. Scimus Cæſarem non quidem aperto Marte nos petere, ſed per latus Hiſpani nobis gravem eſſe. Laudavi etiam non ita pridem Guſtavum Sueciæ Regem, ejusque adverſus Cæſarem bella probavi. Iam ut laudem Ferdinandum Tertium ob geſta adverſus Suecos feliciter bella, à prudentia mea impetrare non poſſum. Non ſum ambidexter, ſed ab omni adulatione alieniſſimus. Cuperem obſequi petitioni illuſtriſſimi Legati, ſed hoc cavendum, ne dum foris benè, domi malè audiam. Fortè nimis ſum meticuloſus. Sed & illud certum, illam Cæſaris laudationem à me profectam calumniæ ſuſpicionibusque oportunam fore. Velim tamen audire ex te, quid conſulas. Magis conſiliis tuis, quam meis geram. Licet non dubitem, quin idem ſis ſuaſurus, quod jam apud animum decrevi meum. Vale Vir nobiliſſime, & Dominam vander Myle, liberosque ſaluta. Deſidero ſcire, ut valeat filius, cui populi commiſſi & tanta negotia curæ. Ad literas meas nondum reſcripſit; ſive

quod

quod occupatior ſit, ſive quod faſtidiat præceptorem umbraticum. Prius ſtatuere malo, ne peccem in amicitiam, quam hactenus mecum candide & ſincerè coluit. Amſtelod. 17 Iul. 1636.

335.

CONSTANTINO HUGENIO.

ACquieſco, doctiſſime Hugeni, & tibi quinto congreſſu ſuccubuiſſe, glorioſum arbitror. Solent pueruli noſtrates, vecordes vocare boves, qui ad primum ictum concidunt. Me non primo, ſed quinto ictu ſtraviſti, & bove feciſti mutiorem. O ſalutares aquas, quæ genium ſummi ingeniorum in me concitaviſtis, ſine amicitiæ naufragio. O ſalutarem metum, qui audacem me fecit, ut reſponſarem viro inexhauſtæ eruditionis, & ſolidiſſimorum acuminum. Creſcit tibi ſcribendo carminis vis, & magis acuitur. Mihi eadem torpet & hebet. Abrumpendus ergo cœptæ contentionis funiculus, nec ſerra ultrò trahenda per illam lineam. Si tecum non conſcendi turbidum & procelloſum Yam, conſcendi Aganippen. Si horrui Flevum, non horrui Caſtalios lacus. Si ignominioſum putas, aquas metuere, eſt metus ille morbi ſpecies, cujus meminit Naſo:

— *Tollere nodoſam*, &c.

Nec formidatis auxiliatur aquis.

Noluit Pythagoras aquis ſe credere, ne anima, quam ille igneam putabat, aquis extinguere-tur.

tur. Et cujus quæso est illa exclamatio?

O terque quaterque beatos, Queis ante, &c.

Ejus est, quem toties à fortitudine laudat Maro. Cujus illud, — *Dî maris & cœli*, &c. Nasonis est. Vt jam me & philosophorum, & Ducum, & vatum exemplo tuear. Quare non detrecto vocari *amans strenuus*, modo me non absorbeat mare Thracium: non renuo vocari per ironiam *prudens philosophus*, modo credas, me malle terra iter facere, quam mari, ubi à morte digitis secernimus quatuor aut septem. Sim tibi *fortè vir*, modo me credat talem esse futura conjux. Hac scaphula vehi malim, quam ista Argo, quæ à *sublimi cubiculo* nomen habet. Illa vectores plures respuit, nec admittit præter unum. Hæc cujusvis sectæ homines admittit, Cynicos, Satyricos, Dentatos, qui mihi ὑδροφοβίαν [*aquæ formidinem*] meam tam salsè, tam doctè, tam copiosè exprobraverunt. Vt cœpi dicere, acquiesco, & quæ vetus Scholarum formula est, accipio responsionem. Prætoriæ tuæ navi demittit vela meus lembulus. Amatori maximo proletarius pater, viro fortissimo & masculorum genitori, sequioris sexus pater. Vale præstantissime, disertissime & amicissime vatum, & me doctissimis tuis jocis exerce, cum sinent, aula, castra, Princeps. Amstelod. 2 Aug. 1636.

336. PE-

336.

PETRO C. HOOFT.

M*Agnifice Hoofdi*,

Vide quantas tempeſtates excitaverit nupera illa convivii tui, aut potius convivarum tempeſtas, quæ ſub menſæ tuæ, & ſolis occaſum accidit. Quam miſerè vapulo ob aquarum formidinem. Non contentus fuit Hugenius, me uno Epigrammate perſtrinxiſſe; verum carmina carminibus ſuperingerit, ictibus ictus, reſpondi, non ut volui, ſed ut valui. Ita loquor, ut ſcias, me non omnem paranomaſiam damnare. Niſi jam bellis Belgicis totus implicaris, niſi te Principum caſus, imperiorum vices, populi furores, caſtra claſſicaque totum habent, lege bella noſtra & iras innoxias. Paucis epigrammatibus conſtat lis. Non fuit inutile, me tunc timuiſſe. Elicuit iſte metus, aliquid non indignum tuis auribus, quæ quanquam Batavæ ſint, nihil minus ſunt quam Batavæ. Hugeni Epigrammata innuo, quæ te volo bis legere ob reconditos ſenſus. Deorum proprium eſt nubibus involvi. Ego conſpici amo, cum homo ſim, & in dictione σαφήνειαν [*perſpicuitatem*] unice ſector. Pinguntur nudæ Veneres, Gratia, Cupidinesque. Illas in te veneror. Qui, neſcio, quo, me faſcino dementaſti. Et ſcio tamen. Cornu es Amalthæum, in quo hæc repoſuit benignior Deus, doctrinam, prudentiam, comitatem, urbanitatem, recti honeſtique amorem. Si Charis

ris essem, ruerem in amplexus tuos: si Pallas, discerem à te magis sapere: si Rhadamanthus, corrigerem rigorem tua moderatione & lenitate. Si amator, peterem à te exemplum probandi me conjugi. Et tamen posterius hoc novi satis probè. Et nos aliquod nomenque decusque gessimus. Legi modo epistolam tuam facetissimam de scaris & rhombis, quos Arctois intonatos fluctibus tibi misit humanissimus Schuylius. Fecit ille, ut ad me quoque pervenerit pisciculorum fasciculus. Prunis tuis minatus fueram fatalem diem. Sed licet ipsis hac æstate salvis esse per me. Post dies non multos Leydam abeo veteres visurus amicos. Inde in prædium D. Overbeequii me conferam, ut fruar solus tristissima viduitatis meæ meditatione. Postea cum Sapientiæ studiis redibo in gratiam. Tu interim vale, & me gratissimo vadimonio tibi obstrictum puta, sine regula excussionis & divisionis. Amstelod. 5 August. 1636.

337.

EIDEM.

Magnifice Vir,

Ex agro Leydensi domum reversus, cœpi cogitare de promisso meo, quo me abiturus hinc tibi obstrinxeram. Petieras tibi mitti apographa Epigrammatum, quæ Hugenius & ego lusimus ἀμοιβαδὸν [*alternatim*] super aquarum formidine, quæ illum minus, me sociosque meos magis habuit. Mihi cum relligio sit, quicquam

quam tibi negare eorum, quæ ſalva ſceptri majeſtate (ut reges loqui amant) conferri in alium poſſunt, curavi illa à filio meo deſcribi. Verum prudentiæ tuæ fuerit ſtatuere, an conſultum ſit illud Epigramma in qua laudatiſſimam Teſſelam pro pila habet Hugenius, in Brabantiam mitti. Ego eadem miſi ad nobiliſſimum Mylium, ſed absque iſto. Non leviter me perculit allatum de adverſa uxoris tuæ valetudine nuncium. Quæſivi ſeriò & ſæpe ex amicis, quo loco illa eſſet. Tandem intellexi cum gaudio morbum periculi eſſe expertem. Debebat optima matrona, humanitatis omnis ἴδιον [*genuinum*] exemplar, amicis eſſe immortalis, & tibi potiſſimum Hoofdi,

Conjugio tantæ Veneris dignate ſuperbo.

Caſtigat voluptates noſtras Deus non una calamitate, & ægrotare nos vult, ut mori ſemper doceret. Hic inter funera quotidiana nobis vivitur, & ſingulis accidere indies poſſe credimus, quod cuiquam. Hæc tela illa ſunt procul jaculantis Apollinis, cujus iram lib. 1. Iliad. deſcribit Homerus. Ille felix quem incautum non præveniet mors. Ego, ſi tuam tuorumque valetudinem votis, precibus, animo omni juvero, fecero hominis Chriſtiani, & amici, & ſtudiorum eorundem ſocii officium. Vale Vir maxime cum Creuſa tua & Aſcanio & Lavinia. Amſtelod. 6 Sept. 1636.

338.

CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obilissime Myli*,

Mitto N. T. chartas argumenti amœnioris & minus amœni. Amœniora sunt epigrammata, quæ Zulechemi Dominus & ego lusimus super aquarum formidine. Exceperat convivio magnificus Hoofdius Zulechemi Dominum, Vossium, Barlæum, Vicofortium, Schuylium, Baeckium, nec non matronas duas Zulechemi Dominam, & Vicofortiam. Circa vesperam, cum discedendum esset, oborta tempestate, timuerunt navem conscendere Vossius, Barlæus, Vicofortius. reliqui audaciores navi ventisque se credidere. Hinc nata hæc Epigrammatum tempestas, quibus Barlæum postridie cœpit impetere Hugenius, & se tueri Barlæus. Lege, at ubi legeris, velim ad me redeant. At minus amœni sunt libelli, quos mitto. Cum ante dies aliquot Leidæ essem, tradidit mihi magnificus Rector D. Vorstius libellum Anonymi scriptoris, Daventria missum ad D. Heinsium. quo Epigramma quoddam meum, ante sesquiannum scriptum in librum Manassis, de Creatione, quæsitis & perversis detorsionibus malignè interpretatur. Dicit isto Epigrammate contineri varia, quæ Ecclesiæ perniciosa, religioni Christianæ probrosa, & in Deum ac Dominum nostrum Iesum Christum impia sunt. Socinianismum adhæc autori Epigram-

grammatis impingit &c. Suſpicantur Leidenſes autorem eſſe Vedelium, Theologiæ apud Daventrienſes Profeſſorem. Daventriæ excuſus eſt libellus, apud hæredes S S. V V. Sebaſtiani Warmboutii. Daventria miſſa ſunt exemplaria ad D. Heinſium, Vltrajectum & alio. Ego, qui me ex arena Theologorum ſubduxi, non fuiſſem de reſponſione ſollicitus, niſi ob atrocitatem criminis reſpondendum fuiſſet. Facile enim iſta Socinianiſmi calumnia fidem invenit apud ſuſpicioſos. Mitto & autoris libellum & reſponſum. Honoris mei & innocentiæ velim haberi rationem, cum res exiget. Cenſor peſſima fide, voculam è carmine ſuſtulit, & ſuam ſubſtituit, *maneamus* pro *vivamus*. Senſus affingit verſibus meis, de quibus ne per ſomnium quidem cogitavi. Dixit mihi Magnificus rector Academiæ Leydenſis, conſilia agitari, uti libellus iſte Cenſoris Ordinibus Hollandiæ exhibeatur, ut appareat Barlæum & Remonſtrantes eſſe Socinianos. Si contingat hoc fieri, velim reſponſum hoc juxta exhiberi. Non ſum Socinianus, nec fui unquam. Imo hoſtis ſum iſtorum dogmatum acerrimus. Carmen addidi in fine in Lucifugam iſtum, quod ſi videbitur acrius eſſe, cogitet quæſo lector atrociſſimum eſſe crimen, quod mihi impingitur. Quid Crœſi filio vocem extorſit? Vatum genus irritabile eſt. facit ſubinde indignatio verſum. Exemplar velim mitti D. à Thienhoven, ſi iſtic eſt, D. Catſio Hollandiæ Advocato, Honerdo, & Schotto, aliiſque. Vale

Vir nobilissime cum uxore & liberis. Cuperem N. Tuam propius ex D. Heinsio quærere, quis ipsi exemplaria miserit. Procul dubio novit autorem. Amstelod. 7 Sept. 1636.

339.
IOHANNI HELMONDO.

Doctissime Helmonde,

Putabam te adhuc in agro Leydensi morari. Sed heri ex amicis audivi, te in Batavorum oppidulum concessisse, & sic è luto in arenas transiisse. Dolui profectò, quod te frui non potuerim, cum Leidæ essem. Non eram meus. Dum Professorum unum alterumve compello, periit mihi dies. Inde discedendum subito fuit ob Overbeecquii fratres, qui confectis rebus suis Hamburgum properabant. Nec tamen periit apud me memoria humanitatis, qua me excepisti in prædio avunculi, nec detractavissem venire iterum, si per alios licuisset. Illa tuorum officia tibi imputo, qui amicos mihi concilias, quorum in hac urbe maxima est autoritas. Pestis incrementa capit. ut verissime dixerit Horatius:

Autumnus febres & testamenta resignat.

Trajecto ad Rhenum, quia eadem illic invalescit, diffluxere studiosi. Superiore anno Leida itum fuit Trajectum, nunc Trajecto reditur Leidam. Vides cuivis accidere posse, quod cuiquam, & longè jaculantem Apollinem nec Trojanis, nec Græcis parcere. Tu extra telorum jactum, ut opinaris, aëre frueris maritimo, qui salsedine

sua

ſua fortè corriget aëris malignitatem, Sed quid ſtudiis tuis fit amiciſſime? opinor te jam totum Martialem & Iuvenalem devoraviſſe. Hoc ſi feceris, non malè collocaveris horas ocio perituras. Sed cum Poëtas illos leges, ne lege illa, quæ feſcennina ſunt, aut ſi leges, noli intelligere. aut ſi intelligas, diſſimula apud alios te intelligere. Ieſuitæ, ne capax malorum morum juventus peſſima imbibat, Martialem caſtratum edidere. In quos ſalsè ſcripſit Ioſ. Scaliger:

Nempe Patres ſancti facere hoc, quam dicere malunt,
Quæ vates mavult dicere, quam facere.

Hæc dum ſcribo, adfertur mihi nuncium de materteræ tuæ inopinato obitu. Tibi tuisque condoleo communem mortalitatis ſortem. Vivimus hic inter funera, morituri quoque, cum viſum erit Creatori. Illa hujus vitæ malis incommodisque expedita, ærumnas noſtras ex alto deſpicit, & immortalitatis præmio læta fruitur. Vobis ſolatio ſit, illam vixiſſe Deo pie, amicis, fratribusque officioſam, nulli gravem. Vale amiciſſime, & matrem aliosque amicos, quibuscum iſtic vivis, à me ſaluta. 10 Sept. 1636.

340.

PETRO CUNÆO.

IAm ad te parabam litteras, cognatorum clariſſime, cum tuas mihi tradidit tabellarius. Suſpicabar enim jam adeſſe tempus, quo è Zelandia domum eſſes reverſurus. De morte filioli jam ante me certiorem fecerat Domina Over-

 beequia.

beequia. Profectò funestissima tibi familiæque tuæ eunt tempora. Infantulorum tamen jacturam minus ad animum revocant prudentiores. Si prosunt minus, minus quoque noceret. Solatio magis sunt, & discutiendis parentum tædiis, quam subsidio. Nihilominus condoleo tibi, qui liberos soles tenerius amare. resarciet propediem mortalitatis dispendia simili prole fecunda mater. In urbe nostra incrementa capit pestilens lues. numerati sunt hac hebdomade, eorum qui vivere desierunt, 626. Sororem amplissimi Consulis Bickeri heri extulimus. cessit quoque fatis frater natu maximus. In Laurentii Arminii familia abstulit pestis filiam cum filiolo. Nos per Dei gratiam valemus omnes. Filiæ majores natu, per aliquot hebdomadas in prædio Realii commoratæ, domum rediere. Vix Leida discesseras, cum ad D. Heynsium missi sunt libelli aliquot, anonymi cujusdam Theologi, Daventria missi, quibus Epigramma quoddam meum, ante sesquiannum scriptum malitiose detorquet autor. In illo contineri ait, quæ Ecclesiæ perniciosa, religioni probrosa, & in Deum ac Dominum nostrum Iesum Christum impia sunt. ajunt Vedelii esse fœtum. Non respondissem vel ego, vel alius quisquam, huic tenebrioni, nisi atrox fuisset crimen, quod impingit. Nullius ego mihi impietatis conscius sum, licet humani à me nihil alienum putem. Deum testor, non fuisse illam mihi mentem, Iudæos amicos Dei dicere, sed nobis amicos, quoad civilem convictum

esse

esse vivendum Deo. Si comma posuissem post voculam *vivamus*, res fuisset plana. Socinianus nec sum, nec fui, vellent quidam me esse, qui explendi in me odii materiam sollicitè quærunt. Sed his innocentiam meam pro scuto opponam. Te cum uxore liberisque valere ex animo opto. Vale. 12 Sept. 1636.

341.

PETRO C. HOOFT.

ALlegoricam tuam epistolam cum voluptate legi, præstantissime Hoofdi, applicas lepori Iudeum, Iudæo me, mihi Theologum Daventriensem. qui otii sui prodigus, infami & anonymo nuper libello in me sæviit, & epigramma ante sesquiannum, sine ullius murmure scriptum, in sensum à mente mea & fide prorsus alienum detorquet. Objicit mihi impietatem, Socinianismum, Iudaismum, aliaque abominanda, quæ, per Dei gratiam, in hoc meum pectus nunquam descenderunt. Ad hæc ne silerem, monuerunt me viri gravissimi amicissimique. Addidi Scazontem, quem indignatio extorsit. Crede, me invitum in hanc orchestram pertrahi. nec enim volupe est cum corvis & vespertilionibus congredi, quanquam jam demum sciam, autorem libelli esse Vedelium, Theologiæ apud Daventrienses Professorem. Vbi responderit, deliberabo quid facto opus sit. Leviorem calumniam potuissem contemnere, illa non potui, præsertim ob autoritatem homi-

nis Theologi. Inveniet forte fidem iſta criminatio apud eos, quibus exoſum Remonſtrantium nomen & cauſa. Miſiſſem tibi jam pridem. Sed nolui hiſce litibus turbare arcem tuam, elegantiæ omnis & humanitatis ſedem. Libellum autoris velim ad me redire. nec enim aliud habeo exemplar. Pro lepore gratias tibi ago maximas, non comedam ſolus. Erunt, qui debebunt per me. Tuorum in me beneficiorum catalogus in immenſum excurrit, ut mihi apud te quærendus ſit, non tam gratitudinis, quam obſequii & venerationis tui, modus & formula. Conſcientia bonæ propenſiſſimæque in te voluntatis me ſolor. hac fruar, quoad vivam. Valetudinem tibi, uxori, liberisque diuturnam precor. Vale. 22 Sept. 1636.

342.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

Solebamus per literas, nobiliſſime Haeſtrechti, interdum de rebus privatis, interdum de publicis loqui. Fuit epiſtolæ nobis materies modo Auſtriacus, modo Auriacus, modo victa Breda, modo victa Sylva Ducis. Verum, ut in virtute omni laudari ſolet conſtantia; ita & in amicitia, quæ virtuti ſimillima eſt, eandem requirit Ariſtoteles. at hanc in te jam deſidero. Videris hoc agere, ut amicitiam non diſſuas, ſed abrumpas. Sunt hæ voces impatientiæ meæ & juſtiſſimi doloris. Similis es amatoribus, qui poſtquam amaſiam in partes ſuas pertraxere, miſſam

missam faciunt. quæ deserta, quod reliquum est vitæ, quærimoniis transigit. Simili ferè fato mihi vivitur. Olim aspectu tuo recreari solebam, uti qui in tenebris sedent ad Solis & diei conspectum exhilarantur. Nunc excurrunt anni, ex quo de te nihil audio. Contabesco, veluti viduatus compare turtur. Quæro ex notis & ignotis, ubi sit Haestrechtius meus. an apud Superos degat, an apud inferos. an amet, an studeat, an venetur, an militet. Nec ex ullo intelligere potui, ubi locorum lateas. Si fuissem Iupiter, jam misissem per universum Belgium Mercurium, cum horridis mandatis, uti te quærat, & mihi sistat. Tandem ipse è latibulo tuo prodis, & ob Mathematices studia, secessisse te scribis Leidam. Ego licet istam Philosophiæ partem magni faciam, utpote veteribus magis, quam nobis excultam: tamen hac tempestate vellem periisse omnem Mathesin, omnes numeros, & circulos, cum angulis & radiis. Sic enim amicitiæ pristinæ circo inclusus, minus obliviscereris Barlæi tui. Esses rotundior amicus, si quadraturam circuli negligeres. Magis reflecteretur tuus in me amor, si minus de radiorum reflexione & refractione esses sollicitus. Fui nuper Leidæ per dies aliquot, ignarus & te istic esse. Adfui Dominæ de Poelgeest, quæ ipsa quoque ignorabat, ubi esses. Proh tuam fidem. Hoccine est sacrum illud, & venerabile amicitiæ nomen in precio habere? Vix est veniale hoc peccatum. Impetrabis tamen veniam, ubi me invises. Ad te non

veniam, nam non ita pridem Leida veni. Nolo turbare tua ſacra, & ſtudia iſta, quæ amicos excludunt. Dicuntur Mathematici abſtrahere quantitatem à materia. Sed tu non quantitatem ſolum, ſed & omnium qualitatum optimam abſtrahis ab amicitia, nempe benevolentiam & convictum. Nec tamen improbo inſtitutum tuum. ingenio es omnium diſciplinarum capaci, & ad gloriam iter tibi ſternis, rerum abſtruſiſſimarum indagatione. Macte, mi Haeſtrechti, populo te ſubduc, & amicis. nolui remorari impetus tuos, nam quodcunque petis & agis, vehementer petis & agis. Quæ de peſtis apud nos vehementia ſcribis, non omnino vera ſunt. De apparatu noſtro bellico nihil ſcribam, quia conſilia Principum ut & Deorum, in abſtruſo poſita ſunt. Te ſalvere jubeo, & duo credere: unum eſt, me eſſe illum in te, qui fui ſemper; alterum, te multum mutatum eſſe ab illo Hectore, qui mecum Leidæ deambulare ocreatus & gladiatus ſolebas. Vale nobiliſſime, doctiſſime, humaniſſimeque Haeſtrechti, & alium te mihi præſta, niſi albis amicorum expungi velis. Raptim, 24 Sept. 1636.

343.

PETRO SCHUYLIO.

A*mpliſſime Schuyli*,

Qui nuper nuptiis tuis, & recenti conjugio gratulatus fui feſtivo carmine, jam ob cariſſimæ tuæ conjugis obitum tibi condoleo.

Vides

Vides pari paſſu in hac terreſtri ſcena ambulare, gaudii & doloris cauſas. Dilexiſti conjugem. ſed & dilexit illam,qui repetiit Deus. placuit tibi uxor pia, modeſta, facilis. placuit ob easdem virtutes cœlo. Poterant hæ in terris mundi ſordibus contaminari, in cœlo non poſſunt. erepta eſt tibi, ſed reddita creatori. ſubducta marito, ſed adducta propius ad Servatorem ſuum Ieſum Chriſtum. Si doles, facis id, quod hominem, quod Chriſtianum,quod maritum decet. Si modum non ponis dolori, peccas, & quærimoniis fruſtra te fatigas. Ita viſum providentiæ divinæ, cujus decretis nos acquieſcere fas eſt. Cum in uxorem illam duceres, ſciebas te mortalem ducere. Nihil ergo præter ſententiam,nihil præter communem mortalitatis ſortem tibi evenit. Amiſi & ego non ita pridem multorum liberorum matrem, aut præmiſi potius, ſubſecuturus, cum volet vitæ noſtræ ſupremus Arbiter. Si me impatientius loquentem audire vis, amiſi me in illa, & omne vitæ meæ ſolatium gaudiumque. Sed nolo obloqui Deo, qui illam mihi liberisque ſubtraxit, at majori jam donatam felicitate. Cum tua jam beatam agit vitam, ubi nec puerperii labores, nec prolis cura, nec familiæ ſollicitudo optimas matres vexant. Noli illi invidere ſtatum hunc vitæ feliciſſimum. Gratulamur amicis, quoties digniore loco illos poſuit fortuna. Cur ergo non gratulantis uxori ad ſumma erectæ? Aut ſimul tibi in illa moriendum fuit, aut tu antevertere illam, aut illa te debuit.

Simul

Simul mori paucis contigit. Uti illam præverteres tu, optare non debes. Non velles illam esse miseram, & te prosequi lachrymis. Scio prudentiam tuam hisce solatiis non egere, & abundè te instructum esse præceptis, institutisque Christianæ fidei, quæ efficacissima adversus mortem solatia petit, à fidelium indubia resurrectione. Nolui ego vel amici vel hominis Christiani officio deesse. Gaudendum cum gaudentibus, & flendum cum flentibus. Amicorum voces, si dolorem non tollunt penitus, aliquà leniunt & levant. Reliqua, mi Schuyli, à te, à ratione, à tempore impetrabis. Vale & mœrori tuo da spacium, tenuemque moram. Amsteld. 5 Oct. 1636.

344.

CONSTANTINO HUGENIO.

QVi circa focos oberrant Magiri, quoties à nimio igne intumescere vident pulticulam, frigidam affundere solent, ut ebulliens liquor subsidat. Idem mihi jam faciendum, Hugeni. Video ex literis ad D. Vicofortium datis, commotam tibi bilem, ob diuturnius meum silentium, quare affundam & ego frigidam, ut desævias. Placatur Jupiter donis. placaberis & tu Hugeni, licet à fulminibus tuis minus mihi metuam, quàm à Jovis Panomphæi. Corrasi obiter Epigrammata quædam, & versiculos, quos non ita pridem lusi. Videris iis delectari, licet ab acuminibus tuis longe abeant. Risi cum amicis,

amicis, ad illud tuum, *Non tribus illa locis, quatuor ægra fuit.* uti & ad, *paſtillum & piſtillum.* Video te, quo es loco, non multum ab hoſte tibi metuere, ut qui ſerenas voces & feſtivioris genii teſtes proferas. Neſcio, qui fiat, ut humanum ingenium in iſto argumento felicius ſe explicet. Credo ego, τὸ λογικὸν & τὸ ἐπιθυμητικὸν συμφωνεῖν. [*facultatem rationalem & appetitivam conſpicare.*] & vehementer illa afficere rationis ſedem, quæ vehementius amamus. Vindicias Epigrammatis mei non auſus fui tibi mittere, veritus ne aures tuas offenderem theologico ſtrepitu. niſi reſpondendi pro me neceſſitatem ſuaſiſſet calumniæ atrocitas, potuiſſem leviorem accuſationem & anonymum ſcriptorem contemſiſſe. Injuriam mihi fecit maximam, & verba mea iniquiſſimis detorſionibus corrupit. Mitto libellum ipſius Anonymi, ut legas & tanti Theologi ſuſpicias cerebrum. Vale & me tam crede iſtarum hæreſium eſſe hoſtem, quam ſum amicus veri, pacis, & tui. Amſtel. 25 Oct. 1636.

345.

ARNOLDO BUCHELIO.

A*Mpliſſime doctiſſimeque Bucheli,*

Ægrè adduci potui, ut in ſacram iſtam arenam deſcenderem. nec enim aut cum tenebrionibus luctari amœnum eſt, aut ſacris controverſiis immiſceri. Si autor honori meo, (ut venditat) conſultum voluiſſet, & charitatis ſequi

qui legem, debuiſſet ex me propius quæſiviſſe de verborum meorum mente, priuſquam publicis me libellis differret. Iam ſeſquiannus eſt, ex quo editum fuit illud carmen, lectumque à pluribus. Sed neminem offendit, nedum ut inde quiſquam fœda iſta βδελύγματα [*abominanda*] per quæſitas conſequentias deduxerit, quæ in mentem mihi nunquam venerunt. Sed mittamus hominem hunc, & male natum fetum. Tecum loqui, mi Bucheli, ſuavius eſt, cui pia ſenectus meliores voces dictat, animumque ad omnem humanitatem, elegantiam, & amorem mei formavit. In animum induxeram te videre elapſis proximè feriis, verum amici cujuſdam negotio impeditus, pedem domo movere non potui. Ex literis tuis facile colligo, ſenectutis te onera fortiter ferre, & quamvis languente corpore, integram adhuc tibi eſſe animi, & erectæ mentis vim. Solet ſenectus ob quatuor cauſas miſera cenſeri, quod avocet à rebus gerendis: quod corpus reddat debile & infirmum: quod omnibus ferè voluptatibus privet: denique quod vicina ſit morti. At tu ab hiſce malis peculiari ſorte eximeris. Non avocaris à rebus gerendis, qui à Reip. negotiis ſemper fuiſti alienior, & ſatis te rerum gerere putas, cum Deo conſcientiam, patriæ, amicis, civibus fidem probas. Corporis imbecillitatem animi conſtantia & vigore erigis. Et licet juvenum voluptates contemnas, illis tamen frui pergis, quæ ex amœniſſimorum ſtudiorum agitatione,

tatione, & antiquitatis ſeria inveſtigatione habentur. Et quanquam vicinus ſis morti, Chriſto te propiorem eſſe non dubitas. quot paſſibus à calamitoſa hac vita recedis, ad beatiorem accedis ut quæ aliis, ob prudentiæ inopiam, gravis eſt ætas, tibi leviſſima & jucunda videri poſſit. Illam tibi Deus Opt. Max. lenem, placidam, & doloris expertem continuet, donec exuta mortalitate, & corporis hujus exuviis, ſereniore vultu coram adſpicias Deum, & Servatorem tuum Ieſum Chriſtum, cujus ſanguine redemptus, piæ morti, glorioſæ reſurrectioni, & æternæ felicitati etiamnum ſervaris. Vale vir præſtantiſſime, & multis mihi nominibus colende. Amſtelod. 25 Octob. 1636.

346.

IOHANNI HELMONDO.

DE die in diem litteras tuas exſpectavi, chariſſime Helmonde, ut ubinam terrarum viveres reſcirem, an Beverovici in Caninefatibus, an in novis Hugonis agris in Friſiis, an in Leydenſi territorio in Batavis. Tandem poſt impatiens deſiderium ſcribis te Leydam cogitare, ut iſtic vivas, ubi caſtra olim hoſtilia Muſarum ſedi oppoſuit Baldæus. Si ſciviſſem te hactenus Beverovici hæſiſſe, fortè potuiſſet me eò pertraxiſſe amor tui, quò non potuit triſte pendulorum turdorum ſpectaculum. Facilè ex litteris tuis colligo, te legiſſe ea, quæ in turdorum ſcripſi ſuſpendia. Sed hoc velim ſcire, an

eorum

eorum tibi copiam fecerit optimus Baeckius, quæ in transmissa à seniore Baeckio poma scripsi festivius nostrate linguâ. Non possum apud amicos esse superciliosus & gravis, alias non esset mihi grave corrugare frontem, & scribere Catonibus digna. Volunt Rhetores de rebus gravibus graviter dici, de humilibus humiliter. Poma sanè, turdi, perdices, fringillæ humilis materies sunt. Reges, Duces, bella, triumphi sublimior. Alia in illis, alia in his scribentis est facies. Quod vult fieri Horatius ad Pisonem de Arte Poëtica, qui jubet:

Descriptas servare vices operumque colores.

Si de Achille loquendum, oportet impiger sit, iracundus, inexorabilis, acer. Si de Medea, sit Medea ferox, invictaque flebilis Ino, perfidus Ixion, &c. Rursus si res comica & faceta dicatur, versibus exponi tragicis res comica non vult. Quamobrem veniam dabis, si de turdis, pomis, amoribusque loquutus fuerim mollius. Ita factum oportuit ex lege poëtarum & genii mei. Et scio ea te esse indole & ingenuitate, ut ferre possis in præceptore tuo non nimis severo innoxias facetias. Invitas me in agrum Leydensem, ut turdorum capturæ intersim spectator & actor, amicissime; hæc infra curas sunt Philosophorum, nec vacat semper iis, qui Reip. debent temporis tributum, amœnitatibus profligare muneris conscientiam. Ea est urbis nostræ facies, ut sperem te propediem ad nos rediturum. Desævit per Dei gratiam pestilens aura,

ra, purgatissimo hoc & saluberrimo aëre. De numero mortuorum decidit hac hebdomade Libitina 143, ut jam in censum venerint hebdomadalem cadavera 424. Sed penè oblitus eram de epistola tua judicium perscribere. Latina est sine affectatione & quæsitis phaleris. Scribe sæpius. non peccabis apud me, qui viam tibi insisto ad bonæ mentis erectiora studia. Vale & tuos saluta. 25 Oct. 1636.

347.

CONSTANTINO HUGENIO.

HOc non est exercere amicum, sed obruere. mittis librum Epigrammatum, qui ante hac uno aut altero Epigrammate Veternum mihi excussisti. non tot jaculis confossus fuit Sebastianus, nec tot lapidibus impetitus Stephanus, quot tu telis & acuminibus Poëta adoriris. Si tua nondum ἐν ἀκμῇ [*in vigore*] stat versificandi libido, apud me profectò languet iste furor & fervor. subducam me hac arenâ: satius est ut fugitivus evadam, quàm ut cadam victima nil miserantis Aulæ. Enecas me meteoris tuis, fumis, nebulis, tonitru, pluviis, nivibus, grandine, & quæ alia sunt ingenii tui argumenta. Totam concitas naturam, & me ad certamen honestæ æmulationis provocas. Infimæ, mediæ, supremæ regionis fluxos & evanidos fœtus mihi objicis. Et de quibus seriò nos, & magno apparatu philosophamur in scholis, tu rides, & Peripatum omnem ac Stoam

naſo ſuſpendis adunco. Ex pluviis urinam facis, ex fulmine lites, ex tonitru horrendæ Iunonis crepitus, quales erant Claudii Imperatoris, ex ventis equorum Solis ſpiramina, ex pruina ſalem, ex maculis ſolaribus guttas ſerenas, ex rore ſudorem, ex grandine Deorum pilas, ex Lunaribus maculis vitiligines. Verè naturæ miracula ludos habes, & Phyſicis tacitè conviciaris. Nec minus talia Epigrammata tua ſunt, ut gradus comparationis non admittant. Loquar verbis Honerdi Senatoris: Diſparitas non eſt, niſi quam gravitate probamus. Optima tunc & ſunt ſingula, cùm bona ſunt. Scribis te hæc meditatum, modò peditem, modò equitem. credo. nam & ſunt eorum quædam, quæ eunt leniter, ſunt, quæ altius aſſurgunt, ſed equus ille tuus aut tolutarius fuit, aut ſuccuſſator. Si tolutarius, cauſſam deprehendi numerorum & æquabilitatis in carmine. Si ſuccuſſator, aut, ut Gallicè loquar, *un trotier, qui và le trot*, cauſſam deprehendi, cur alicubi occurrat pes deterior & horridus, qualis eſt ille: *contacta freti ſors.* Certè non fuit equus tuus ſtrigoſus. nam ſucculenta ſunt omnia; non pavidus, nam audaciſſime in Philoſophos incurſas; non ſuſpirioſus & anhelus, nam valido ſpiritu efferis, quæ concepiſti; non pumilus, nam per nubes ferris; non conductitius, nam naturali pulchritudine exſurgis. Nec veredus fuit, aut *cheval de poſtillon*, quia demorſos omnia ungues ſapiunt & moram. I bone, quò virtus tua te rapit.

Ego

Ego te inter meteora evectum, velut aquilam in nubibus, non ſequar, nec pedes, nec eques. Non pedes, ne quis mihi objiciat illud: ſequitur non paſſibus æquis; non eques, quia metuo excuti, uti mihi in Galliis equitanti accidit ter. Cum de aquarum Muydenſium timore ſcriberes, ſecutus fui, quà potui, te εἴρωνα, [*ironice loquentem*,] ut infamiæ notam diluerem. Nunc per aëra, cœlos, & nubivagos tractus evectum ſuſpicere è terra malo, quàm ſequi. nolo in aquis eſſe Palinurus, nec in ſublimi Phaëthon. Pauculos mitto Scazontes, ut aliquo grati animi teſtimonio redimam inſcriptum mihi Poëmatum Meteorologicῶn opus. Illa per graviſſimorum amicorum manus ambulant, & doctiſſimorum judiciis creſcunt. 9 Oct. 1636.

348.

PETRO CUNÆO.

ITa inter nos convenit, Cognatorum clariſſime, ne alter alterius ægrè ferret ſilentium. quare non utar operoſa excuſatione, quod diutius præter meum morem Harpocratem egerim. Vorſtium redivivum vidiſti, alioſque libellos, quibus impetor,

Turbati manes Erebi noctiſque profundæ.

plures ſymbolam contuliſſe video tibi mihique notos. omnem bilem, quam multis retrò annis collegerunt jam effuderunt ſemel, melius poſthac ipſis erit. Ego ex amicorum conſilio illos ulciſcor ſilentio. Hi motus animorum &c. Habui

nuper Orationem, vel potius Homiliam in Natalem Domini, & Servatoris nostri Iesu Christi, ut prisca studia recolligerem, quibus olim consecratus fui. Inveniunt & hîc, invidia & recti ignorantia, quod arrodant. Exemplaria quæ amicis inscripsi, tradi velim per ancillam. Pestilentiæ lues penè se in totum per Dei gratiam remisit. Vale. 10 Ian. 1637.

349.

CORNELIO VANDER MYLE.

Mitto Homiliam, qui hactenus Orationes tibi misi. elegi argumentum capax sacrorum acuminum. Patrum elegantias & acutè dicta hic illic insparsi. Annum ingredimur novum, cujus auspiciis quod tibi offeram nihil occurrit gratius, quam ut tibi Encomium ejus infantis mittam, in quo solo omnium nostrûm stat salus. In mundi senectute vivimus, cui solatium præbet Christi pueritia. Ipse, tu Myli, viridem jam senectam penè egressus es, quæ novas vires à sacro hoc infante, & mundi Servatore capiet. Sunt hic illic quædam dicta de Præsepi per metonymiam, quæ aut de nativitate ipsa Christi, aut Christo intelligi debent, juxta phrasin veteris Ecclesiæ & Patrum. quod moneo, cum tanta seculi sit perversitas, ut facilè interpretaturi sint malevoli de ipso præsepi & ligno, quæ de Jesu Christo dici res ipsa clamat. Augustinus præsepe adorandum vocat, fontem consolationum, gratiæ asylum. Detinet nostratium exspectationem

nem Coloniensis conventus, qui testudineo gradu procedit. Si lis tantum esset inter Pelidem & Atridem; sperarem successum feliciorem. Sed totius Europæ Principes pacare, Cæsarem, Suecum, Gallum & Hispanum, nos & Hispanum, res est majoris operæ. Nostros hic magis sollicitos habet Regis Britanniæ institutum; quo mari obicem ponit. Neptuni filii sumus, assueti libero mari, quo clauso & impedito etiam loculis mercantium claustra injiciuntur. quæ perrumpet insatiabilis lucri cupiditas, non minore industria, quam olim Memphitica claustra & catenas perrupere Batavi. Vale. 17 Ian. 1637.

350.

EIDEM.

Nobilissime Myli,

Qui has tibi literas tradet, Matthias Deugius est, juvenis rei Mathematicæ peritissimus, arcta familiaritate junctus D. Hortensio Matheseos professori, collegæ nostro. Scripsit libros de Architectura militari, sive Fortificationibus, ut vocant. quod argumentum ante hac Gallicè tractaverunt Galli, Belgice Stevinius, at Latinè, quod sciam, nemo. Non est mihi vis ista dignoscendi & dijudicandi severius, quia castra vidi raro, nedum ut ad operum proportiones, figuras, situs attenderim. Illud tamen ausim dicere, multum in hoc opere laboris impendisse autorem, & ad singula ad-

vertisse propius. D. Hortensius luculenta commendatione & scriptorem & scriptum prosequitur. Venit ad Te hoc fine, ut à nobilissimo Domino Witsio, castrorum Federati Belgii ephoro, impetret icones sive delineationes operum castrensium, quibus expugnata fuit, aut potius recuperata, Arx Schenckiana. Illas enim in opere suo desiderat. Ne autem videatur temerè hoc petere, libri sui lectionem offert eidem Domino Wits, cognato Tuo, & Zulechemi Domino, qui exactius de re omni judicium ferent, utpote in ista Mavortis & Bellonæ oppugnantis, & propugnantis arena enutriti. Est autori animus libros hosce publici juris facere, & quæ per N. T. impetrabit, ad communes usus transferre. Vale vir nobilissime & præstantissime, & si qua potes laudabiles conatus hujus juvenis, docti pariter & modesti, juva ac promove. Cohabitat hic Domino van Jaersvelt, cujus filios humanioribus artibus erudivit. Dominam vander Myle, liberosque meis verbis reverenter saluta, etiam ubi res ferent, Zulechemi Dominum, & nobilissimum Dominum Witzium. Amstelod. 10 Mart. 1637.

351.

ARTURO JONSTONO.

C*Larissime Ionstone*,

Elegiam tuam, quâ in laudes Poëseos nostræ immoderatius effunderis, accepi & legi. Diu hæsi, an probare, an improbare judicium istud

iſtud tuum debuerim. Ne probarem, ſuadebat modeſtia mea, quæ tenuitatis ſuæ probè ſibi conſcia, judicia iſta, commendationeſque invidendas verecundè amolitur. Ut probarem, ſuaſit perſpecta tua pluribus humanitas & candor, qui voces tibi expreſſit magis ſinceras quam veras, magis tui in me affectus indices, quam iſtius ὑπεροχῆς, [*eminentiæ*,] quam mihi in carmine attribuis. Equidem ſtudia illa amœniora amavi ſemper, & conatus fui viam iſtam calcare, quà ad carmen itur. Verùm cum Philoſophiam & Peripatum junxiſſem Poëticæ, obſtrepuit horridior iſta ſapientia ſuaviſſimis Camœnis, & ſtribliginem ſuam affricuit Apollini. Philoſophia quippe, ut noſti, hodierna tetrica eſt, & per ſalebras & ſcholaſticorum præruptas commentationes incedit; & à quibus abhorret Poëta quam maxime, impenſius amat Philoſophus, ſive Thomiſtes ſit, ſive Scotiſta. Utique multùm à priſco philoſophandi genere, quale eſt apud Ciceronem, Senecam, Plutarchum, receſſimus. Eſt adhæc Philoſophia veritatis magiſtra: ut Poëta tunc maxime commendatur, cum aut falſa fingit ingenioſius, aut veris falſa permiſcet. Atque his de cauſis infelicius me puto agere alterutrum, cum ſociaverim artes minus ſociabiles. Illud tamen ingenuè fatebor, tantum me Poëtices teneri ſtudio; ut difficulter avelli poſſim. Soleo illam vocare ſcabiem cùm perpetuo pruritu conjunctam: ad quodvis enim argumentum, ſive lepidum illud ſit,

ſive grande ſubſilit ſcripturienti animus, & continere me vix poſſum, uti ad pilæ jactum catelli curſitant, aut feles. Ad te potiùs redeant iſtæ laudes, mi Jonſtone, quas in immeritum accumulas. Tu Galliam, tu Scotiam, tu Angliam famâ nominis tui impleſti, & imples etiamnum. Nos virtutum tuarum, & ingenii admiratores exemplum à te capimus proficiendi, & grande aliquid moliendi, quod perficere non mearum, ſed tuarum potius eſt virium. Quidquid ſit, amemus alii alios, & ſepoſito faſtu omni, exoſculemur mutuo, ſiquid laude dignum in ſingulos contulerit divina benignitas. Amicitiam tuam veneror: præconia & ſuffragia amicorum, uti expoſcere putidum fuerit, agnoſcere arrogantiæ, ita patienter ferre non fuerit injucundum. Vale, vir clariſſime, & qui Regis maximi valetudinem curas, hoc non ſegnius cura, ut illi, Muſis, & mihi diu vivas ſuaviter. Amſtelodami, 18 Martii, 1637.

352.

JOHANNI BEVEROVICIO.

NOn uno nomine tibi debeo, ampliſſime Beverovici. Primò libros Diæteticos miſiſti, quibus verſiculos nobiliſſimi Catſii, tanquam lemniſcos coronæ pactili intertexuiſti. In iis de rebus non naturalibus diſſeris eruditè, perſpicuè & facetè: ut omnino videaris tutò mederi velle, quia ſcribis eruditè, citò quia perſpicuè, jucundè quia facetè. Si ex præſcripto tuo

tuo viveret mundus, conclamatum esset de communi mortalitate, quæ neminem non manet, quia ad insolitum deflectere plus æquo amamus. Ego diætam probo, sed quam subinde flagellet ἀνωμαλία [*inæqualitas*] aliqua. Nam rigida illa & severa edendi bibendique ad leges ratio, bonæ mentis carnificina est, & vitæ tyrannis. Edant bibantque ad amussim, quibus grave est ridere: quiescant suis periodis, quibus moveri est labor: moveantur ad numeros, quibus sudare permolestum: aëris momenta & caloris gradus expendant, qui alaudam imitari amant: dormiant moderate, quibus numquam noctu scribendi sunt versus. Quemadmodum boni Oratoris est dissimulare artem, ita valetudinis rationem optime subducet, qui in Medicorum leges non nimis religiose jurabit. Libros tuos Medicos, ex non Medicis collectos, pari voluptate legi. Horatio contradicis canenti:

Quod Medicorum est, promittunt Medici.

Physicos redarguis, quorum hoc est axioma: Generationem esse similium productionem; nisi velis illum tuum fœtum à causâ æquivocâ productum esse, quæ effectui dissimilis est. Deucalion es, quibus ex saxis nati sunt homines, aut potius pastor Aristæus, qui ex non apibus apes elicuit. Multa unum facis, & in formam artis digeris latissimè sparsa, illorum exemplo, qui aulea ex varii coloris filis contexunt. Fecit idem in Politicis Lipsius, qui centonem rerum civilium ex tot scriptoribus, suis filis

consarcinavit. Perge, mî Beverovici, Medicinæ suum decus asserere, Tibi famam, ægris vitam fœnerare. Poscis versiculos in Calculum, quos mitto: nihil enim tibi negavero, quod à me præstari potest. Sed vereor, ne illi ipsi calculis & arenis laborent. Tu medere, & non fonte Anticore, sed Caballino illos deterge, ut leniores fiant. Vale. Ipsis Nonis Apr. 1637.

353.

PETRO CUNÆO.

VEnit ad Te, Cognatorum dilectissime, præstantissimus juvenis, Johannes ab Helmont, Consulis nostri Andreæ Bickæri è sorore nepos, eo fine, ut in Academiam vestram transeat, postquam Scholæ nostræ, & Philosophiæ curriculum emensus est. Adolescens est ad omnem modestiam & humanitatem factus, ingenio bonarum artium capaci, miro in præceptores adfectu, pietate, cultu. Fuit Scholæ nostræ ornamento & exemplo. Cuperam plures ex optimatum liberis ita præstructos ad Vos venire. Omnino confido, illum instar irriguæ arboris ad flumen positæ, ad omnem laudem magis magisque assurrecturum, & suis honori, patriæ usui aliquando futurum, quod Deus ille donet, quo teste hæc scripsi. Si dignaberis illi viam monstrare, quâ ad Themidos arcem compendiosè & sine ambagibus itur, summo & illum & amicos, quos in hâc Republicâ habet viros summos, beneficio Tibi obstrinxeris. Liberos

beros tuos ſereniſſimâ hâc anni tempeſtate ad nos mittas velim. Scis, ſine auræ afflatu exſtingui ignes, ſine convictu & alloquiis amicitiam, cujus partem Ariſtoteles facit συμβίωσιν. [*convictum.*] De Republicâ nihil ſcribam, poſtquam in Colonienſi conventu omnis publicæ pacis ſpes ſita eſſe multis videatur, at non mihi. Difficile quippe eſt, rapaces Aquilas, efferos Leones, & pugnaces Gallos conciliare. Summus Deus conſilia hæc dirigat ad Belgii, vel potius totius Europæ tranquillitatem. Vale. 17 Maji, anno 1637.

354.

CONSTANTINO HUGENIO.

DOlui & Tibi condolui vehementer, afflictiſſime Hugeni, ubi ad me triſtiſſimum de uxoris tuæ dilectiſſimæ obitu nuncium perlatum fuit. Aphtis eam laborare intellexeram, & modò meliuſculè habere, modo pejus, luctantibus inter ſe naturæ & morbi viribus. Tandem prævaluit morbus, & de puerpera triumphavit fatalis neceſſitas. Crede, mi Hugeni, optimum illlum eſſe rerum eventum, quem Deus probat. quidquid vult ille, noſtrum quoque eſt velle. nec pium eſt, ea nolle, quæ non vult nos nolle. acquieſcendum nobis, quodcunque tandem moventi. quicquid à ſolo & ſummo Bono eſt, quid niſi bonum eſt? nos in præſens, ille longè in futurum proſpicit, & rationes facti ſui etiam aperit hinc, cum deſierunt eſſe, qui capiant.

piant. Magna domus mundus eſt. ille paterfamilias, qui domum iſtam in duas partes diſpeſcuit, æthercam & elementarem. Has ordine inhabitari cupit, ita ut ab elementari in æthercam tranſitio fiat; nec prius in hanc, quam in illâ longius breviuſque ſteterimus. In elementari homines hominibus jungimur. In ætherea Deo & intelligentiis. Illa mortalitatis ſedes eſt, hæc immortalitatis. illa negociorum, hæc otiorum: illa doloris non unius officina, hæc gaudii ſtatio tutiſſima. Eſt in eâdem tecum uxor domo, ſed ſeceſſit in partem meliorem. cohabitas illi, & eodem quo illa tecto etiamnum tegeris. Extuliſti illam è domo tuâ, quæ privata eſt, ſed non è publicâ, quæ univerſorum eſt, quia ipſum Univerſum eſt. Habitant in diverſis Aulæ partibus Principes & Principum conjuges. idem tibi jam contigiſſe cogita. Nec prohibitum illam adire voto, affectu, mente. Arctior animorum eſt conjunctio, quam corporum, & cogitatione amplectitur anima fortius, quidquid diligit vehementius. Qui peregrè abeunt, ſpe reditus ſolantur amicos. Abiit & illa, ſed ut rediret & te videret, loco & ſtatu beatiore. Nec mora erit longa. ſi ad æternitatem reſpicias, cujus omne futurum eſt pars, jam rediit. Nectit illa quod præteriit, & quod poſt venturum eſt præſenti, & durationum intervalla per fidem confundit. Si doles ſurreptam, nego ſurreptum quidquid oculis ſurripitur. tua eſt, quæ tua nuper fuit, nec alterius eſſe vult aut poteſt, quæ nunc quo-

que

que meminit se tuam fuisse. Divortium thalami si fecit mors, non fecit omne. est conjugium divortii minime capax; hoc mentium est. harum copula irrupta est, & viget quam maximè inter disruptos. Vbi conjux conjugem videt, minus attentè illam cogitat: ubi non videt, oculis illam animi intuetur consideratius. magna & vehemens res est desiderium. occupat, quod non habet, tenet remota, & finitur absentis boni validâ persuasione. Si soli tibi esse insolitum est, venisti solus sine illa in mundum: vixisti sine illâ ante illam. quod factum sæpius, hoc repetere durum tibi & molestum videtur? Nec solus es, qui matris exactissimæ ectypa plurima habes, in quibus virtutum maternarum ideas agnoscis & simulachra. Hæc contemplare, nec eris sine sociâ. modestia, cura, prudentia, fides, comitas, & quam primo nominasse debebam pietas, uxoris tuæ fuerunt ἴδιον κῦδος. [*propria gloria.*] Harum virtutum semina transfudit in liberos, qui cum adoleverint, renatam in illis conjugem tibi gratulaberis. At erepta est, inquies, liberis mater. at non pater. alterutrum eripi aliquando necessum fuit. cum simul eripi nolint fata, patrem concedi illis diutius æquissimum. Quod matris est, illa præstitit. prolem edidit, lactavit, nutrivit. Ad res magnas præire, monitis, exemplis erigere nascentem juventutem, flectere luxuriantes animos, veri & recti callem monstrare ejus est, quem superstitem sinunt fata. Defuncta est illa partibus suis. Ubi illa &

mater

mater & nutrix desiit, tuum est incipere. Non vis perpetuò matrem esse, hoc est miseram. Ita enim judico, miserrimam esse matronarum vicem, & centum malis affligi sexum illum, quoad gignendis liberis vacat. Inter ista, dic sodes, cuperes illam immortalem esse? Expedivit illam clementia divina iis malis per gratiam, quibus illam expediverat per naturam. Tibi si decessit boni commodique nonnihil, illi accessit plurimum. quidquid lucrata est illa, tuo quoque in lucro deputa. Communis est conjugum felicitas, communis jacturæ omnis & lucri sors. Quantum doles, quantum ingemiscis, tantum minus affici videris ejus inconcussâ felicitate. Expertus didici, nullum esse sedando dolori potentius remedium, quam si rationum cumulo obruatur. Tecum disputa, & morti dic: rapuisti meam, sed & plures: rapuisti optimam, sed & plures: rapuisti intempestivè, sed & alias. rapuisti, sed necessitate. eripuisti mihi, ut Deo redderes: eripuisti liberis, ut Christo jungeres: eripuisti amicis, ut beatis mentibus insereres. Tibi dic: non est hic, nec debebat usque esse: fuit, quia fuisse hominis est. erit quod fuit; erit, qualis non fuit, quia gloriosior erit. Dic: uxorem amisi, sed quæ me plurimorum liberorum fecit parentem: familiæ & rei domesticæ administram, quæ, me curatore, in famulas transferri potest: thalami consortem, qui vixi sine thalamo: dolorum levamen, quos & levant argumenta: gaudii participem, quô jam solus fruar:

vitæ

vitæ asseclam, sed quam mortalem scivi. amisi inopinatò; at præscire hoc non tantum potui, sed & debui. Hac aut simili mentis contentione castigabis primo, mox franges, tandem elides doloris vim, & de queruli amoris causa victor triumphabis. Hæc pauca Tibi firmando scripsi, quem & natura satis fortem novi, & à sapientiæ præceptis abunde instructum. Si quæ desint, post admissa in animum Christianæ religionis solatia, Senecam adi & Epictetum. & illos si oculo vel mente leges, lugebis minus. Vale, virorum clarissime & cordatissime. Amstelod. 24 Maji, 1637.

355.

HENRICO VAN EEDEN.

N*Obilissime vir,*

Accipe, sed mediis prognatum fluctibus Echo,
Hic, ubi se salsis Amstela miscet aquis.
Si Pindi mediis habitarem ruptibus, Echo
Quæsitis esset gratior illa tuis.

Non sylvas hic habitamus, non rupes & montes, ubi Echo aptius redditur, & repellitur fortius. Planities vasta urbem nostram cingit, & paludibus innatat, ut frustra Echum expectes, qualem reddit aut Petrarchæ rupes, aut Cumarum saxa, aut Thessaliæ valles. Clamavi tamen, ut potui, & visa est respondisse Echo non aliena à vidui hominis statu & conditione. Si minus seria dixi, cogita minus seria agere omnes istos quibus vacat cum lapidibus loqui,

& trans

& trans flumina clamare, ut reclament ſtupidæ & rigidæ cautes. Socero negare carmen nefas credidi, tum ob illuſtre Douſarum nomen, tum ob virtutum tuarum memoriam. Viximus una, loquuti ſumus una annos complures, cum ego privati profeſſoris, tu auditoris partibus fungereris. Vbi Canicula à ſtudiis & lectionibus otium mihi fecerit, amicos Ultrajectinos, & inter illos, te ſocerumque amplectar. Vale, Amſtelod. 14 Iun. 1637.

356.

THEODORO SCHREVELIO.

MItto verſiculos, quos petis, in Floræ flebile fatum: quos ſi Heröum iſtorum verſibus, quos in litteris tuis nominas, adjungere dignaberis, principibus quoque me Achivis permixtum agnoſcam. Vt flos eſt, fortuna floris eſt; nec enim à re evanidâ conſtantiam precii exſpectes. Facile fuit cuivis mercari merces iſtas quantovis pretio, quæ ſine precio haberi potuerunt. Vtique crevit illud inter nondum dantes, & nondum accipientes, & didicere emptores illi, verum eſſe Philoſophorum axioma: Non dari progreſſum in infinitum. Hunc furorem Oratione tua perſtringis, ut ſanes; ſed non intelligent illi, quibus medico opus, niſi Latinam Belgicam fieri cures: nec enim dubito, quin & genium ſit habitura, & ſalis multum perfricandæ inſaniæ, quæ jam ἐπιδήμιος [*toti populo communis*] erat. Redeant ad ſanam mentem

mentem omnes non libellis aut orationibus, sed desperatione. Lucri spes postquam decollavit, sapiunt omnes, quia ista spes suasit dementiam. Vale. 16 Iun. 1637.

357.
CORNELIO BOYO.

IN eo falleris, Vir clarissime, quod te hactenus mihi notum non fuisse scribas. Ita est. Vultum, quod sciam, hactenus non vidi. Sed indices erectioris animi; simul & ingenii notas plurimas vidi antehac. Quod si id es, quod animus est & melior tui portio, omnino novi Boyum. Accedit, quod te mihi totum aperuerit jampridem amplissimus Graswinckelius, elegantiæ omnis fecundissimum pectus. Is de candore tuo, doctrina, humanitate, & studiis eam tulit sententiam, ut te in optimorum censu habeamus ambo. Certè, ex quo legere cœpi ea, quæ subinde in lucem edidisti Epigrammata, desideravi propius tibi jungi & dextræ dextram jungere. Nam uti artium & disciplinarum est cognatio & vinculum, ita earundem cultores arctius jungi oportet. Tu prævenisti, & nullo meo merito provocatus Poëmata tua mihi inscribis, Zelandiæ urbium encomia. Patria est, quam laudas, ut pietate te probes illi, quæ vitam tibi & nascendi locum dedit. Ita laudas, ut non finxisse aut anxie quæsivisse laudis materiem, sed oblatam selegisse credaris. Exemplo me præivisse scribis. at tu scribendi carminis

regula præis. Mihi ſatis eſt, ea in carmine conari, quæ ab aliis præſtari video. Animo meo, qui huic ſtudio ſemper deditus fuit, obſequor, ſecurus prorſus quorum judiciis ſurgam cadamve. Nec tamen amicorum de me humaniores voces ſuperbe ſperno, aut impenſe amo; ne videar aut nihil tribuere candide judicantibus, aut nimium ex adfectu vel amore mei pronunciantibus. Tibi plurimum me debere fateor, qui hunc nomini meo honorem habuiſti, ut verſibus tuis illud, tanquam Mecœnatis alicujus, aut Pollionis præfixeris. Quod ſi ego forem atavis editus regibus, eſſem præſidium & dulce decus tuum. Interea perge Themidi jungere Apollinem, & Romanum jus legesque ornare Romanis leporibus & Muſis? ita illæ minus erunt tetricæ, & hæ magis ſeriæ. Dicitur Socrates ſapientiam è cœlo in domos familiasque deduxiſſe. Tu Poëticen è procelloſo ſolo & cœlo in amœniſſimos ſaltus Haganos deducis, & fori ſtrepitus laudabili caſtigas otio. Cogeris ad præſcriptum clientis loqui, cum cauſas dicis. At cum Poëta es, tui juris es, nec ex præſcripto loqueris. In foro à partibus ſtas, cum Poëta eſſe vis partes neſcis & neuter es. In curiæ atriis juſtitiam adſpicis gladio terribilem. In Poëtarum atriis Apollinem intueris lyra amabilem. ut mihi videaris Juriſconſultus eſſe, cum prodeſſe vis; Poëta, cum delectare. Vtrumque ut facias diu, faxit Deus Opt. Max. qui juris ſtudia tibi ſecundet ad uſum, poëſeos

ad

ad lusum. Vale, vir doctissime & humanissime, & celeberrimum Graswinckelium, ubi occasio feret, officiose saluta. Amstelod. 3 Quinctil. 1637.

358.

PETRO CUNÆO.

Cognatorum charissime,

Septimanæ effluxerunt tres, ex quo me tertiana febris corripuit, non quidem exquisita, sed remissior. Ejus historia octo periodis decurrit, ut jam desierim febricitare: verum videtur natura victrix morbi reliquias febriles in utrumque pedem exonerasse, quos mira habet φλόγωσις [*inflammatio*] cum pruritu intolerabili. Cum hoc mihi symptomate jam luctandum, & utendum topicis, quæ pituitam bilemve acerrimam castigent. Interea laborare eadem febre cepit filiarum aliqua, quam exquisitissima tertiana exercet. Ea jam sub Medicorum manu est, & venæ sectionibus, purgationibusque excarnificatur. Morbus iste hic ἐπιδήμιος [*communis*] est, & per universam urbem in quosvis sine discrimine grassatur. Doleo & filiæ tuæ male esse. Accepi eam pectoris oppressione, & tussi vehementiore laborare. Si temperantiam horum malorum caussam arbitraris, falleris: ab aëris intemperie hæc proficisci non negavero. Nihil vetat ejusdem mali causas esse plures. De Bredæ obsidione optima auguramur. dispersæ hostium copiæ. Eæ ut colligantur tempore

 opus.

opus. Gallus opportune ſatis in finibus Arteſiæ & Hannoniæ populatur. Caſtris noſtris de commeatu abunde & commode proſpici poterit. Quod ſi major vis inde Federatos depellat, erit nobis in proxima receptui locus. Faxit Deus, ut Patriæ & bonorum votis reſpondeant tantarum rerum eventus. Vale. 24 Iul. 1637.

359.

ROCHO HONERDO.

LEmma illud tuum, *Ad Caſparum Barlæum læſæ ob ſilentium amicitiæ ſuſpectum*, expungo clariſſime Honerde. Non arbitror lædi amicitiam ſilentio inter amicos diſpares: quorum inferiori facile eſt ſuperiorem nimiâ loquacitate offendere. Alia Senatoris, alia Profeſſoris dignitas. Alias Curia, alias Schola curas poſtulat. Scribendum tibi, ſed rarius, ne te videar minus prudenter uti. Crabrones iſtos, quos in litteris tuis deſignas, non metuo. Sum enim & ipſe, cum libet, crabro. Advocent venenum omne in aculeos. Etiam tunc pugnatur, cum

Stipitibus duris agitur, ſudibusve præuſtis.

Verum jam ante in animum induxeram, iis qui in arenam hactenus prodierunt adverſariis non reſpondere. Non vacat veterem cramben reponere, & ſupervacaneum puto inſtare convictis. Injuriam mihi fieri perſuaſſimum habeo. Nullius mihi vel impietatis vel hæreſeos ſum conſcius. Cetera homo ſum, & humani nihil à me alienum puto. Hac fiducia ſuſque deque habeo

beo lividas & atras voces, quas calumniandi ſtudium livorque authoribus ſuis ſuggeſſere. Tecum ſentio, vindictæ ſpeciem optimam eſſe contemptum. Maledicentiæ vis, ſi ſpernatur, deſæviet brevi. Non impetrabunt adverſarii, ut me ab amœnioribus ſtudiis avocent. Malim tecum, malim cum Hugenio, aliisque philoſophari, quam cum ſacris noctuis luctari. Novum forte carminis argumentum ſuppeditabit nobis Auriacus. Bella ô, bella, horrida bella, & multo video ſpumantem ſanguine Bredam. Faxit Deus Opt. Max. ut publicis votis reſpondeant ſucceſſus. Malim Principem caſtra figere in Brabantia, quam in Flandria. Transmarinæ expeditiones ex maris ventorumque pendent arbitrio. Quæ terra ſuſcipiuntur magis ſe conſiliis humanis regi ſinunt. Mitto Elegiam, nullo mihi labore natam. Scio te hac eſca delectari. Videbis facile æquam mihi eſſe mentem, & non prorſus exaruiſſe veteres latices. Vale, Vir ſpectatiſſime, & clariſſime. Si ita A. T. viſum, lectionem Elegiæ noli invidere nobiliſſimo Mylio, uti nec ampliſſimis Viris, Apollonio Schotto & Reigersbergio collegis tuis, quos à me plurima ſalute imparti. Amſtelod. 24 Iul. 1637.

360.

ARNOLDO BUCHELIO.

LItteras tuas exertiſſimâ manu accepi. Cum enim te videre liceat rarius, illas animi adfectusque tui in me indices videre perquam vo-

lupe est. Fui non ita pridem Vltrajecti bis, nec subítiti, abiturus ad Leccæ ripam, ut viserem prædium D. de Iaersvelt, quo me invitaverat filius, itineris tunc una cum aliis comes. Altius memoria tui animo inhæret, quam ut malevolorum hominum studiis odiisque evelli possit. Obitum cognati tui, Iosephi Vorstii ex animo doleo. Obiit cœlebs, ut desiderium sui nec conjugi nec liberis relinquat. Vir fuit indolis optimæ, erecti adhæc ingenii, & non minus exacti judicii. Non alia conditione, mi Bucheli, nascimur, quam ut moriamur, & cum omnes illa maneat ocyus serius, non est quod nos percellat vel amicissimorum mors. Me aliquot retro diebus exercuit tertiana, quæ post septimam accessionem ægro valedixit. Cum hujus adhuc reliquiis luctor. Vbi firmiore ero valetudine, firmiorem erga te aliosque amicitiam exeram. Memini me non ita pridem in climactericum tuum annum versibus lusisse: illis jam plures addidit Numinis indulgentia; & sane, quod gratulor, ætati par es animi constantia, vigore, prudentia. Si corpori decedit suum robur, animus à ratione majus capit, tantoque se sentit erigi altius, quanto ad vitæ terminum accedit propius. Versiculos hos lege, & in parte solatiorum habe. Scio enim gratissima tibi etiam illa esse, quæ nobis per incuriam excidunt. Vale. Amstelod. 25 Iul. 1637.

361. COR-

361.
CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obilissime Myli*,
Paulo ante ferias Caniculares corripuit me febris tertiana, quæ tamen post accessiones aut paroxysmos octo desiit redire. Verum, cum humor peccans in pedes decubuisset, luctatus fui dies plurimos cum morbi reliquiis, ut vires pristinas pene, non tamen prorsus recuperaverim. Fui per dies aliquot in prædio cognatæ D. Overbequii, quod Poelgeestam minorem vocant. Locus est vicinus plane ædibus Domini de Poelgeest. Illic sensi me non parum convaluisse ob aëris salubritatem, loci amœnitatem, Rheni & pratorum circumjacentium conspectum jucundissimum. Singulis Mundi partibus affudit Deus vim vivificam, qua vivimus, resocillamur, recreamur. Aliis tamen majorem: ut delectu opus sit, & Bajæ præstent Minturnis paludibus. Quod de valetudine mea sollicitus sis, est hoc à tuo erga me amore, quem pluribus antehac indiciis ostendisti. Ego, licet jam scribam rarius, studiosissime de valetudine tua & tuorum inquiro, si quando huc Hagiensium aliquis commeat. Te sospite & Reipub., & mihi, & bonis omnibus gratulor, quos non uno beneficio obnoxios habes. Scripseram amplissimo Honerdo, ut Nobilitati Tuæ copiam faceret eorum, quæ ipsius litteris versibusque provocatus rescripseram. Invitat me in Diœcesin Ul-

trajectinam Dominus de Thienhoven. Sed quia feriæ excurrunt, non statui eo ire. Cras Muydam abeo ad Satrapam Hoofdium, omnis elegantiæ patrem. Doleo male esse Filio tuo, Gulelmopolis Gubernatori. Verum solet illud febrium genus, quas intermittentes vocant, esse periculi expers. Scripsi nuper versiculos in reditum Christop[illegible] [illegible]rtisosky Brasiliæ gubernatoris. nescio [illegible] is. Addo & illa, quæ in Tulparum fortuna[illegible] lusi. Frater meus jam hic est, qui non semel salutem mihi tuo nomine denunciavit. Dignus est, quem ob probitatem, fidem, obsequium sui ament. Vale, Vir nobilissime & præstantissime; Dominam vander Myle, filiam, generum meis verbis saluta, etiam filium Gubernatorem, cui ut valetudinem pristinam reddat Deus Opt. Max. serio & ex animo precor. Amstelod. 24 Aug. 1637.

362.

EIDEM.

GRatissimus mihi fuit litterarum tuarum & adspectus & contactus: sed flagellavit gaudium meum filii tui Gubernatoris Willemstadii adversa valetudo. Impetrabit, meo judicio, à victus ratione, quod à medicamentis vix poterit. Patriæ universæ, & Celsissimo Principi gratulor illustris victoriæ laudem, publicis commodis conspicuam. Non defui meis partibus. Elapso die Lunæ proximo Orationem hic habui Panegyricam de Obsidione Bredana, qua tria hæc

hæc exequor. Primo, comparationem instituo inter Principis nostri, & veterum Græcorum & Romanorum celebres obsidiones. Deinde Spinolæ obsidionem cum hac nostra, quam multis nominibus illustriorem esse contendo. Tertio inter se comparo Bredam captam à Mauritio astu, à Frederico violento Marte. Hic illic in Hermannum Hugonem, scriptorem laudatissimum, incurro, & quas in Isabellam Spinolamque confert laudes ad Principem nostrum redire contendo. Acclamavit ille Isabellæ, ut matri castrorum: ego Auriaco, ut patri castrorum. Acclamat ille Isabellæ his verbis: *Vna mulier fecit confusionem in domo Regis Nabuchodonosor.* Acclamavi ego in Oratione mea Celsissimæ Æmiliæ: *Vna mulier vidit confusionem in domo Regis Hispaniarum.* Ingressa est Isabella (illius verba sunt) urbem Catholicæ religionis restauratrix: ingressus est urbem Auriacus Pontificiæ reformator. Hermannus Hugo prodigia & portenta plurima narrat, quæ obsidente Spinola accidisse memorat. Ego illi quatuordecim similis farinæ miracula repono. Forte salivam tibi moveo, quam discutiet Orationis, quæ jam sub prælo est, lectio. Vale. Amstelod. 23 Octob. 1637.

363.

CONSTANTINO HUGENIO.

NOn statueram tibi scribere, nobilissime Hugeni, nisi deditâ Bredâ, ut & lætior esset

ſcribentis dictio & legentis lectio. Celſiſſimo Principi ac Patriæ univerſæ gratulor illuſtris victoriæ laudem, gratulor tibi inter tot bellorum & caſtrorum incommoda incolumi. Expugnavit urbem Auriacus, quam Marchio Spinola ad deditionem compulit aliquot retro annis. Diverſum utrique Duci conſilium fuit, & vincendi modus valde diſpar. Spinolæ Iulii Cæſaris inſtitutum placuit, fame potius quam ferro urbem expugnandi. Auriaco Domitii Corbulonis, qui dolabrâ, hoc eſt, operibus hoſtem vincendum eſſe dicebat. Qui Auriaco placuit modus, majoris fuit animi, qui Spinolæ majoris patientiæ. Auriacum erexit fiducia aperto Marte vincendi; Spinolæ timor ſuaſit cunctationem & moram. Ille audenti, hic timenti ſimilior. Alterius obſidio Numantiæ ac Saguntbinæ ſimilis, alterius Carthaginis ac Alexiæ. Auriaci obſidio minorum fuit impenſarum, plurium funerum. Spinolæ minorum funerum, majorum impenſarum. Spinolæ, obſeſſis non minus, quam obſidentibus tædium attulit. Auriaci ſubita fuit & ad miraculum brevis. Alter cum viris pugnavit & ad bellum admiſſis; alter cum famelicis potius ſtomachis. Hujus difficilis, ob brumam ad comportandum è longinquo commeatum difficilem. Illius difficilis, ob hoſtem animoſe pugnantem. Auriacus feſtinandum ſibi rebatur, ob menſes æſtivos aptos quaquaverſum auferendo bello. Spinola minus à mora ſibi metuebat, ob hyemem & pluvios menſes ineptos ad inferendam

dam vim. Alter brumam duravit, alter æstatem: alter oportuno tempore bellum gessit, alter importuno; ut alterius obsidio magis pertinaciæ affinis fuerit, alterius prudentiæ. Auriacus obsidione cœpta, & urbi institit à fronte, & hosti à tergo; Spinolæ nec cum urbe negotium fuit, quia pugnare cavit, nec cum hoste, quem non nisi sero habuit. Spinola potentissimi Regis, Asiæ, Africæque Dominatoris opibus vicit. Nos nostro, hoc est, benevolorum civium succo. Ille, ut tutam redderet obsidionem, auxilia ex Germania advocare necesse habuit: nos solito milite tuti minore motu vicimus. Illi cum pluribus præsidiariis res fuit, sed contra quam volebant, otiosis. Nobis cum paucioribus, sed pugnantibus & fortiter resistentibus. Auriaco Patria sua obsidionem imperavit ut Civi, Respublica ut Duci. Spinolæ peregrina tellus ut Duci quidem, sed alienigenæ: ut alter pietatis motu, alter regia solum authoritate rem tantam aggressus fuerit. De his aliisque fusius differit oratio nostra. Serius, quam volebam, excusa fuit, propter obitum uxoris Blaeuwii Typographi. Qui hactenus Panegyrica mea celsissimo Principi libens obtulisti, rogo, ut hunc quoque Panegyricum sermonem eidem submisse & reverenter offerre non graveris. Quam ex se non meretur, à tuo contactu impetrabit gratiam. Vale, Vir nobilissime & clarissime, & tui amantissimum redama. Amstelod. 19 Nov. 1637.

364. PE-

364.

PETRO C. HOOFT.

EX urbe noſtra, Magnifice, præſtantiſſimeque Hoofdi, aut potius orbe, ſi me ſinas aliquid dicere hyperbolicῶs, tranſiiſti in oppidum, Batavi Principis fato, Velſii facinore, nec minus ſtudiis tuis celebre. Vbi illi & publicæ & privatæ calamitatis invenere materiam, tu famæ & immortalis gloriæ multiplex paras argumentum. Eadem ſedes autores illos habuit magnorum motuum, & te præconem & teſtem. Illi horrenda facere auſi, tu ſcribere. Non minor laus eſt, res omni ævo victuras poſteritati tradentis, quam eorum, per quos illæ primum geſtæ ſunt. Velſius Principem gladio ſuſtulit, tu utrumque grandi calamo extuliſti, & ſepulta dudum protuliſti in lucem. Ille quod fecit, minus laudabili auſu feciſſe putandus eſt. Tu quod aggreſſus es, omnium applauſu confeciſti opus. Habitas in ea arce, quæ ſpectaculum præbuit Batavis ſortis Principum, & divinæ tuæ mentis: quæ tanto Principum ſorte felicior eſt, quanto ab iſtis caſibus abeſſe gaudet longius. Quoties ſeceſſum tuum cogito, Muſarum ſubeunt latebræ & diverticula. Quibus gradibus ad illum indies aſcendis, aſcendis ad cœlos & ſumma omnia propius. Illic tua Claros eſt, & Patara, & Phocis. Illic Phormiæ tuæ, & Tuſculum, & nunquam bonis fatales Capreæ. Cœleſtibus adſueſcis, cœlitibus vicinior, & dum terras ex

alto

alto despectas, supra illas animo erigeris. Illic positus nec sapis cum vulgo, nec loqueris. Oratione sublimi res sublimes æquas. Quæ effaris magna, dicendo majora facis, quæ exigua, magna. Quanquam exiguum nihil sit, quod tractare in animum induxisti maximus. Principes canis, ubi nullus Principum fulgor. Regum vitas describis, ubi Regiæ majestatis ignota hactenus fuere & decora & imperia. Belli Belgici historiam contexis eo loco, qui tantarum rerum capax non est, ut major sis & eâ, quæ te habet, arce, & rebus, quas fecundo toties pectore depromis. In otio tumultuaris, in pace præliaris: vastitatem facis scriptor inter agrorum culturam. Federa publica nectis, ubi absunt Federati. Rumpis eadem ubi nullæ sunt partes. Obsides urbes & capis, ubi nullus jam ab obsidente metus. Regis longius remoti iras & irarum causas narras, ubi irasci ob illas digne vix quisquam præter te potest, qui ea omnia ad animum revocas altius, quæ Reipub. nostræ olim incubuere gravius. De Albani dira severitate verba facis in lenitatis domicilio. Plectuntur capite optimates, cæduntur Belgæ, exulant cives, ubi litteris tuis & libris mitescunt omnia & feritatem exuunt. Quam feliciter migrasti, celeberrime Hoofdi, ex urbe strepera in eruditi silentii & beatæ tranquillitatis domum, ubi non Mercurio, sed Phœbo, non Divæ Monetæ, sed Palladi litas; ubi dum privata minus, ea magis curas, quæ omnium interest scire. Mutas solum,

lum, & constas tibi. Mutas aërem, sed non quo in amicos ferris, affectum. Opulentis Amstelodamensium portis egrederis, & minus opulentas Muydæ subis, ut & summæ fortunæ theatrum intueri te, sine morum noxa, posse ostendas, & minoris non adspernari. E domo tua in arcem transiisti, ut longius arceas, quæ domi objiciebantur graviora agitanti impedimenta. Obis mœnia tua & mœnium ambulacra tacitus, ut mox Taciti tui præcepta efferas disertus. Flevo propinquior in ejus scriptoris intima admitteris, qui Romanorum fatis flebilem Flevum, ejusque proxima notat. Vixisti pridem, ubi aliorum imperio vixisti civis. Iam vivis, ubi tuo imperio legibusque vivitur. Hic illas accipere non indignum te credidisti, illic dare dignum Satrapa & Præfecto putamus. Inter alitum voces & linguas, quæ turres tuas circumsonant, humanam reformas, & dum illas pro oblectamento habes, Belgico idiomati & elegantiam & pristinum nitorem quæris, & invenis. Vocibus prudentiam ubique, & rerum peritiam addis. Levia ingeniorum minus æstimas, & quotquot animi tantum delicias sectantur, & λόγων, [*sermonum*,] ut, cum Euripide loquar, ἐυμορφίας. [*pulchritudines.*] Ad Vechtam nunc sedes, nec minus doctrinæ tuæ radiis Amstelam & Yam cognata flumina illustras. Quas illi merces vehunt revehuntque precium à te non leve capiunt. Gaudet Typhis eo in portu explicare vela, ad cujus oram tragici poëmatis vela

vela primus Batavorum explicuisti. Ædium raritatem supples non perituris ingenii tui monumentis. Et qui deest habitaculis civium tuorum decor, Musæ tuæ beneficio singulis confertur. Superbiunt villæ te præside, & humiles casæ te Prætore prætoria ipsa lacessunt. Portarum custodes dum urbi, dum arci invigilant, Batavi Apollinis securitati invigilant, & pro hostibus barbariem, ac recti ignorantiam exesse jubent. Prope exsuccas paludes eo doctrinæ succo abundas, quo adolescit publica salus, ne desint præsidia, quibus illa, quibus Muyda, quibus domus tua aliquando insistat. Scribo hæc, clarissime Vir, ut scribam, & horas fallam otio graves. Majoribus officiis tuum erga me adfectum probavisti. Ego meum erga te minoribus testari non possum, quam si rerum inopes epistolas mittam & canoras, ut ille vocat, nugas. Valetudinarium invisisti sæpius, excepisti humaniter, & cordata erexisti oratione. Quid rependam? verba & voces, sed eas, quæ te, quæ humanitatem tuam, & singularem doctrinam, quæ conjugis tuæ matronæ erectissimæ officiosam erga me comitatem grato pectori æternùm inscribent. Tibi, uxori, liberis, valetudinem solidam & diuturnam precor ab Illo, qui largiri illam solus in manu habet. Vale. Amstelod. 14 Maji, 1638.

365. IOA-

365.

IOACHIMO VICOFORTIO.

POstquam hinc discessisti, dilectissime Vicoforti, discessi tecum. quæ te naves, qui te currus hinc abduxere, unà abduxerunt me. Feci cum corpore divortium, & comitatus abeuntem, non fui ultra hic, si quod sum eâ parte æstimes, quâ se Anaxarchus Philosophus, & Socratici omnes homines censebant. Negant Sapientes animam dividuam esse. Ego te absente falsum hoc comperio: nec enim totus vivo, sed portiuncula mei, ex quo tu animæ meæ & præsidium, & dulce decus à nobis abivisti. Scis triplicem esse animæ potentiam, eam, qua vivimus cum plantis; eam, qua sentimus, cum brutus, & eam qua sapimus cum intelligentiis & divinis mentibus. Nulla harum jam integra mihi superest. Vivo languidius, quia tu vitæ meæ fomentum eras potentissimum, ac vultu, sermonibus, officiisque pluribus, quæ referre non attinet, protrahebas dies minus subinde lætos, & afflatu tuo alebas vitalem flammulam. Diminutos quoque sensus sentio, quia quem videbam, audiebam coram; cujus dexteræ jungebam dexteram perlubenter, nec videre jam, nec audire, nec tangere conceditur. Et cum animalium sit loco moveri, ego remoto Achate meo penè plantanimal sum, & spongiæ similis adhæresco tenacius domesticæ rupi. Resecta est è ratione pars, quia tu bonæ mentis argumenta objiciebas

bas indies, nec ſinebas marceſcere intellectus vim, qui dum te abſente feriatur nimis, deſiderio tui carpitur magis. Voluntas, quæ omnium animæ facultatum maxime eſt divina & materiæ expers, vix jam ſua, vix jam mea eſt. Periit illa, quâ te diligebam, amore, ut in ſcholis loquuntur, complacentiæ, qui circa bonum præſens eſt. periit illa, quâ inter honeſtiſſimos te, ut non fictæ & fucatæ honeſtatis exemplar, amplexabar quotidie. Deſii velle jucunditatis & elegantiæ omnis patrem & arbitrum. Deſii velle uſibus publicis & amicorum natum, Gratiarum & Muſarum corculum, in quo & antiquitatis ſtudia veneramur, & quidquid inter nova ſine affectatione excellit, ſtupemus. Adverſus hæc abitionis tuæ incommoda remedium non aliud ſupereſt, quam ut abſentem præſentem fingam. Eſt animorum nexus inter loco diſſitos, & coaleſcunt illi ſejunctis maximè corporibus. Sæpius opto, verum illud eſſe, quod Averroi verum videbatur: Vnum eſſe omnium hominum intellectum, ut tuus meus ſit, meus tuus. Sæpius opto, veram eſſe illorum ſententiam, qui corpus idem pluribus locis præſens eſſe contendunt, ob hoc ſolùm, ut tibi jungar propius. Sæpius me recreat illa cogitatio, terras omnes, ſi cum extremo cœli margine compares, centrum eſſe, & quantitatis expers punctulum, ne ulla ſenſibili diametro ſecludamur. Sæpius cogito avidius expeti, quibus ad tempus carere cogimur, & voto poſſideri longius

remota. Occurſat ſubinde illud, quod proverbio dici ſolet: amicus alter idem, ne ſi duo ſimus, ſejungi nos ac dirimi poſſibile ſit. Nec ignoras, mi Vicoforti, ſomnia fingere eos qui amant. quare ut ſolatia undique conquiram, fingo me Eurum eſſe, ut te ſequar per nubila: vel Solem, ut quavis te diei parte intuear: vel Lunam, ne de nocte me fugias: vel Oceanum, ut navigantem inſequar: vel Tritonem, ut valetudinis tuæ nuncium quaquaverſum ad amicos deferam. Quin ſexus immemor fingo me Berecynthiam eſſe, ut dum per turritas urbes veheris, rerum tuarum ſim conſcius: vel Famam, quæ non niſi vera, & fauſta omnia de te nunciet. Cum Scepticorum placita volvo, cuperem illud cum ratione aſſeri, non magis te abiiſſe, quam non abiiſſe. Cum Peripateticorum, cuperem illud mihi probari, intellectum fieri illud, quod cogitat, ut quoties menti objiceris, ab eâ arctius tenearis, idem, quod ille eſt, factus. Cum Pythagoræorum; vellem migrare animas etiam vivorum, ut ad tempus tu à meâ, ego à tua capiam Hæcceitatem, aut, ut loquar Latinius, formam ſingularem. Sed deſinam fingere paradoxa, & commentis indulgere. Redditus ſum mihi, & diviſam miſere animulam ſenſi redintegrare, ubi de tuo in Galliam adventu ſum factus certior. rediere ilicet vita, ſenſus, ratio. Maris & prædonum periculis, per Dei gratiam, ſubductus pedem jam incolumis fixiſti in ſolo, ubi ſtudioſiſſimos tui habes viros ſummos

ſummos maximoſque, qui operâ & conſiliis tuis uti in felicitatis ſuæ parte habent. Regem vides, quem juſti amor Deo, & ſubditis Belgis noſtris jungit. Ducem adis, qui Galliarum opibus, virtute ſuâ, ſtirpis avitæ & tot tantiſque majorum exemplis ſubnixus, labantem Germaniam novo Marte ſuffulcit, & ſalutare ſidus, turbulento hoc imperii ſtatu, pulſis afflictiſque populis affulget. Nos hic abſentem te proſequuti ſumus & proſequimur indies animo, votis, precibus, etiam, ut feſtivè verum dicam, poculis. Inter tot ſalutes & faventium tibi omina, non potes non eſſe ſalvus & ſoſpes. Non eſt locus morbis, ubi hos proſcribunt publica vota. Interfui cum uxore tuâ, matronâ ſupra ſexum ſagaci erectâque, nuptiis filiæ Pauli de Wilhem. Tuo (credas) ſtrepuerunt nomine menſæ: nec dubito, quin tinnierint tibi aures amicorum gratulationibus & benignis vocibus, quibus te non Fortunæ reduci, ſed Deo ſervatori, & tutori omnes & ſinguli commendavere. Vale, vir ſumme, & illuſtriſſimum Legatum D. Grotium, alioſque mei amantes reverenter ſaluta, etiam ampliſſimum D. Iunium, ubi Rhenum trajeceris. Duci Wiſmarienſi opto, uti ſicuti nunc eſt, præliis, bello pergat eſſe ſuperior. Tua, fratreſque omnes valent. Plurima te ſalute impertiunt Satrapa Muydenſis, collega meus D. Voſſius, Moſtartius, & liberorum meorum tui obſervantiſſima turba. Amſtelod. 16 Maji, 1638.

 366. EI-

366.

EIDEM.

DVm tu Gallias felici itinere peragras, Vicoforti præstantissime, nos hic amicis vacamus, & feriarum dies domi transigimus non infelici quiete. Fuimus Pentecostæ festo Muydæ, unà cum lectissimâ tuâ conjuge, & amplissimo viro D. Mostartio, quò nos evocaverat Satrapa Muydensis, vir demerendis bonis natus. Etenim anni tempestas ea est, quæ occupatissimos à studiis avellere possit, & sibi totos vendicare. Illic cum essem, tibi absenti hos versiculos in convivas nostri hospitis inscripsi:

Tres sumus hîc Muydæ, scriptor, tibi nupta, professor,
Expers ille suæ conjugis, ille suæ.
Nec patiens tibi nupta tui est. sine compare quisque
Ambulat & mediis solus inerrat agris.
It magno Leonora viro comes una, suisque
Hospitibus fato prosperiore præit.
Illa tamen nostræ dantur solatia sorti:
Tres sine conjugibus, tres sine lite sumus.

Muydâ domum reversus nuptiis interfui amplissimi viri G. Bartolotti, una cum Collega meo clarissimo D. Vossio. Invitata quoque fuerat uxor tua, sed absentia sua fefellit expectationem sponsi, sponsæque. Vis causam? non est illi plenum gaudium, te absente. Hæc nuptialis scena, si fuisses hic, & spectatorem te habuisset & actorem. Nunc magis seria tibi cordi, dum Principibus, summisque Ducibus adsuescis,

ſueſcis, quorum per Europam univerſam fama celebritaſque maxima eſt. Profecto digniore ſorte abes. Hic ſponſis fruimur placidiſſimis, illic tu bellicoſiſſimo Duce. Hic in Veneris arena caſtriſque ſtamus, illic tu in Bellonæ circo & pulvere. Hic privata amicorum res agitur, illic publica Chriſtiani orbis. Hic inter inermes convivas ſedeo, illic tu inter armatos & cataphractos. Hic de expugnandâ virginitate agitur, illic de expugnandis urbibus & caſtris. Hic Hymen lenioris belli facem ventilat, illic Mavors aſperioris & cruenti. Hic cythara, teſtudine, cantu animi manſueſcunt, illic tympanorum, tubarumque ſtrepitu & clangore ad ferociam excitantur. Illic morti præluditur quotidianis præliis, hic vitæ quotidianis oſculis. Ita diſpare fato vivimus mortales, nec eadem ubique omnes agimus. Fama eſt, Wiſmarium Ducem,

Succeſſus urgere ſuos, inſtare timenti,

quod de Cæſare Dictatore cecinit Lucanus. Hâc via calcat iter laudum, atque ipſis caput inſerit aſtris. Nos, licet longius poſiti, gratulamur victori & votis juvamus rerum lapſarum reſtitutorem. Nec quieſcunt Federati Ordines, qui dum Ducis tui felicitatem in lucro deputant, novâ expeditione Hiſpaniarum Infantem terrent. Auriacus jam movit. prope Sylvam Ducis copiarum coitio eſt. conſcribuntur naves vehendo militi. An in Brabantiam, an in Flandriam iturus ſit Gubernator noſter in incerto eſt. Gallorum exercitus Duce Chaſtillonio

Duynkerkam, ut ajunt, petit. ejus portum clausit Archithalaſſus Federatorum. Bella, ô *bella*, horrida bella. Sed Deo, & qui illi *proximi* ſunt, Principibus hæc relinquo. Comes *Henricus Bergius* deſiit vivere, & victima eſſe *odii Philippici*. Te vivere & valere cupio, & ſemper quo te cœleſtis clementia duxerit, ire. Vale amicorum ocelle. Salutant te amici omnes, & ſeptenarius meus. Amſtelod. 4 Iunii, 1638.

367.

PETRO CUNÆO.

ADventum tuum, & uxoris tuæ dilectiſſimæ per dies hoſce feſtos avidè exſpectavi, verum remoram illi injectam ab inopinato conjugis morbo, ex litteris tuis illubenter accepi. Ita facile humanis conſiliis intervenit caſus aliquis, & quæ proponimus facile mortales, vetat fieri μοῖρα. [*divina providentia.*] Illud tamen gratioris fuit commatis, quod deſæviiſſe æſtum febrilem ſcribas, & fractam morbi vim inducias dare laboranti. Eam prorſus jam convaluiſſe ſpero, & eo eſſe valetudinis ſtatu, ut excurrere tecum ad nos poſſit, quò promiſſa exſolvatis ambo. Omnis ille dies feſtus mihi erit, quo vos videre & amplecti licebit, etiamſi nefaſtus maximè fuerit. N. N. in Gallias abiit, & ſalvus trajecit, inde ad Vimariæ Ducem profecturus, qui jam victor lapſas Germaniæ res aliquà reſtituit, & Auſtriacorum vires accidendo, Gallis nobiſque non leves rerum gerendarum

rum

rum occasiones subministrat. Donatus est N. à Rege ejus Ordinis insignibus, quem vocant S. Michaëlis. Nec petiit hos honores ambitiose, nec oblatos ultrò repudiare prudentiæ credidit. Fui elapsis proxime feriis Muydæ unà cum amicis aliis, quo nos evocaverat Satrapa, vir in quo maximarum virtutum syllogen miror. Vale. 8 Iunii, 1638.

368.

JOACHIMO VICOFORTIO.

BInis te litteris à discessu tuo affatus sum, Vicoforti præstantissime, respondisti nondum. nec ægrè fero. scio pluribus tibi scribendum esse, & de rebus ejus argumenti, quod ad Philosophum non spectat. Et tamen toties te respondisse arbitror, quoties me uxoriis literis salvere jussisti. Ita perge. sufficit, si memoria mei curis tuis occupationibusque subinde intercurset. Sic me tecum equitare, navigare, ire, prandere, cœnare fingo. Soleo diebus Sabbathis quibus tabellarius Gallicus se exonerat, domi tuæ esse, ut de te & valetudine tua reddar certior. ubi fausta omnia lætaque percepi, ridemus, gaudemus, plaudimus omnes, uxor, fratres affines, ego,

—— Amyclæis velut exultabit arenis
Pastor, ad Idæas Helenâ veniente carinas.

Sequanam, Ligerim, Rhodanum, Rhenum, & quæ alia attinges flumina vel trajicies, pacata tibi & propitia optamus. Dignus es, cui ob-

ſequantur aquæ minores, & Oceani filiæ, qui Oceanum nuper conſcendiſti, ut terrarum Diis morem geras. Dignus es, cui montes, colles, rupes obviæ ſternant iter, quia nihil tam excelſum editumque, quod non modeſta animi tui magnitudo tranſcendere poſſit. Dignus es, cui valles omnes & depreſſa famulentur, cui nihil tam humile & ſubmiſſum, quod non virtutum tibi materiam uberem, & ſublimioris curæ ſuppeditet. Legiſti olim odam iſtam Horatianam: *Integer vitæ* &c. Iſtam jam tibi applica. Non eges cuſtode, cujus valetudini invigilat cuſtos temperantia. Non metuis tibi à latronibus, cui tutelare nomen eſt innocentia & probitas. Non opus jaculis, arcu, pharetrâ, qui pacis ſtudia bellis præfers, nec juſta ulla arbitraris, niſi quæ pro aris & focis ſuſcipi ſuadet imperatque neceſſitas. Comitem itineris (ita ſtatuo) habes Amp. D. Junium,& in illo comites tres,doctrinam,prudentiam,comitatem. Hæc poſtrema pro vehiculo eſt. Vectat te non ſemel equus veredus, ut celeritate caballi conficias iter, quod inſtituto jam abſolviſti. modò tolutim incedis, & ad numerum colligis equi ungulas, ut non Principibus ſolum, ſed & privatis lentè feſtinandum eſſe tuo exemplo doceas. Ita te mi Vicoforti, ſecurum tutumque præſtant viæ, comites, flumina, mare, montes. Cæterum publica quod attinet,non unius belli ſignum in Europæo Orbe erexit Bellona. In arenam prodiere magni actores, Auſtriacus, Gallus, Suecus, Federati.

derati. Auſtriacus non uno Duce & loco pugnat, non uno Suecus. Gallus alibi duce Chaſtillonio, alibi duce Wimario victor pugnat. Hic poſtquam captivos abduxit Cæſareani exercitus Duces plurimos, urbes jam ſuas facit, & cladem Nortlinganam glorioſè ulciſcitur. Non poterat Gallus certius vincere, quam per Germanum Principem, nec illuſtrius, quam per Saxonum domo natum, nec fortius, quam per illum, qui Auſtriacorum terror, & fatalis tempeſtas habetur. Hic Auriacus noſter pergit *ἀριστεύειν*, [*optimè rem gerere*,] & grandibus auſis promovere res Federatorum. Exercitum navibus receptum ſecundo Vahali Bergas ad Zomam traduxit; partem ejus ſub moderamine Guilielmi Naſſovii in aggeres iſtos arceſque immiſit, quæ Waſiam tuentur. & jam fama eſt, quoſdam ex iis expugnatas nobis acceſſiſſe. Illud certum, S. Mariæ Caſtellum, quod aggeri *Blockersdijck* impoſitum eſt, à dicto Comite obſeſſum teneri. Timet ſibi Antverpia, timet Hulſta. Illam expugnari poſſe vix mihi ſit veriſimile, & tamen habet paradoxa ſua Imperator noſter, & res maximas præter omnium ſpem non ſemel confecit. Gallus ad Fanum S. Audomari caſtra poſuit, & mœnibus inſtat. cæſis aliquot Gallorum cohortibus urbi providit Hiſpanus à milite, pulvere tormentario & commeatu. Duynkerkam ſollicitè tuetur, ne tot noſtrorum ſpoliis famoſâ urbe excidat. Nondum inclinationem fecit Mavors, ſuſpenſo adhuc

belli eventu. ubi fecerit, gaudebo tecum aut dolebo. prius malim. Uti & hoc: Te valere & amplissimum D. Junium salvere. Salutant te conjunx tua, fratres, affines, amici complures, & inter hos liberorum meorum tui studio sissima turba. Amstelod. 18 Iun. 1638.

369.

PETRO C. HOOFT.

QUibus hactenus supersedi, magnifice Hoofdi, jam stabo promissis. Scribam & quod non offertur ultrò, quæram argumentum. Dicam aliquid de lite tuâ, de bello nostro, & studiis meis. Nascitur non raro lis inter eos, quibus opes validæ sunt, & qui de herciscunda familiæ hereditate cogitant. Ideo Philosophis hoc nomine pax est; nec Hagam excurrere necesse habent, qui omnia sua secum portant. non male cum iis agitur, quibus Plutus forensis controversiæ materiam subministrat parcius. Non opus Iudicibus aut Supremæ aut Provincialis Curiæ, quibus sors obtigit infra mediocritatem, liberorum numerus supra eandem. nec citantur illi, nec citant; causâ nec superiores nec inferiores sunt. Te, maxime Hoofdi, invitum scio pertrahi in rostra & forum, qui cum Musis tuis loqui domi mavis, quam coram Themide de rationibus accepti & expensi altercari. Sed his incommodis causæ primum bonitatem, inde patientiæ constans robur, denique spem facilioris à Curia pronunciati oppone. Bella nostra

ſtra quod attinet, infelici nuper Marte pugnavimus. Eſt ſua judiciis & foro alea, eſt & bello, utriuſque jactus caſuſque anceps. prioris fortunam experiris privatus, poſterioris experimur omnes. Nec tamen in id diſcrimen adactæ res, ut locus ſit Lucani verſibus:

— Cadit alea fati,
Alterutrum merſura caput.

Novimus nullibi minus quam in bello reſpondere eventus. leviſſimo motu maxima cœpta eludi, parvis momentis in ſpem metumque impelli animos videas. Invaſit noſtros Panicus terror, & in fugam ſe recepere non fugati. Hæſit olim in Minturnis paludibus miles Romanus, noſter in Flandricis æſtuariis. Fatali iſta ripa non ſemel malè ſtetimus. Dixerim penè cum Polydoro:

Heu fuge crudeleis terras, fuge littus iniquum.

Proverbio fertur: matrem timidi non flere. ſed hac clade multæ timidorum matres flent, ſive captivos flere libeat, ſive mortuos. Utinam per virtutem potius noviſſimum ſpiritum reddidiſſent, quam per ludibrium & contumelias hoſtium. Nunc noſtrum eſt, quæ inauſpicatò acciderunt, conſilio & prudentiâ flectere in melius. triſtibus pares quoque nos eſſe oportet, nec unius prælii eventu paveſcendum. Inter initia contra illos magis fuit, quos poſtremum reſpexit victoria. Mars communis nunc victum erigit, nunc adfligit victorem. Infirmi ingenii eſt, lapſu aliquo ſummæ rei diffidere.
fortes

fortes & ſtrenui contra fortunam inſiſtunt ſpei. Quare nec exaggerari velim calamitatem noſtram,nec contemni. *clades ſcire qui refugit ſuas, Gravat timorem.* ſtulta diſſimulatione remedia potius malorum differuntur,quam mala. Tribus magnis urbibus ſimul inſtitit belli vis, Briſâco, Fano S. Audomari, & Antwerpiæ, ſed fruſtra. magnis auſis excidimus nos Galluſque federe promovimus parum. augurent alii alia. ego futurum ſpero, uti hæc clades acuat noſtrum fortitudinem, & quæ fortitudinis cos eſt, iram. quaſi in triumphum per Brabantiæ urbes miſſi captivi diſcent poſthac mortem præferre ignominioſæ captivitati. res ſecundæ negligentiam ferè, adverſæ curam creant & vigilantiam. Nunquam populo Quiritium plus fuit animi; quam cum plus eſſet periculi & malorum. Sed de his ſatis, ne ſutor ultra crepidam. Iam de ſtudiis tria verba. Nobiliſſimo Realio ſcripſi Epitaphium, flagitantibus id amicis. Sed tot tantiſque viri virtutibus non potui parem reperire orationem. Si quid minus placeat,aût frontem tibi corruget, mone & ſignifica. Te ſuaſore, mutabo quidvis. Vale, vir ſumme, & uxorem matronam ſpectatiſſimam, liberoſque patris matriſque ἔκτυπα [*expreſſas imagines*] & generoſum germen à me ſaluta. Amſtelod. 19 Iul. 1638.

370. IOA-

370.

IOACHIMO VICOFORTIO.

NVper in Gallias, è Galliis in Germaniam proficiſcentem ad Ducem maximum, literis, animo, votis proſecuti ſumus, Vicoforti præſtantiſſime. Iam à Duce reducem indies exſpectamus, & in iis terris coram videre & amplecti deſideramus, ubi chariſſima habes pignora, Creuſam puta tuam, fratres, & intimę admiſſionis amicum. Illa menſes, dies, horas abſentis mariti magnâ ſupputat curâ: & ſi benè calculum poſui, vellet momento confici poſſe & negotia tua & itinerum ſpacia. Aliter amor, aliter Peripatus philoſophatur. ille longioris moræ impatiens motum optat fieri in inſtanti: hæc fieri poſſe pernegat. Nec dubito, quin & te Belgii tui & Belgarum capiat deſiderium, ubi bellorum omnis vis deſæviit, & minore motu Mavors res ſuas agit. Poſt cladem Flandricam & fruſtrà tentatam Waſiam, nihil à nobis geſtum illuſtre & laudabile, nihil ab hoſte. Captivos noſtros prętęr militiæ morem durius habet Infans Cardinalis, ut plurimi mutato ſacramento ſub Hiſpano jam mereant. nec dimiſſurus illos creditur, priuſquam apta bello anni tempeſtas transierit. Exaſperabitur hoc exemplo Imperator noſter, & de clementia fortè ſuâ, ubi ſimilis caſus manebit hoſtem, nonnihil remittet. Obſidionem Fani S. Audomaro ſacri ſolvit Gallus, minus, ut ajunt, glorioſè. maluit lentè vinci & circumveniri, quàm non vincere citò.

Etiam

Etiam Brisaco à commeatu & armis prospectum esse per Cæsareanos constans fama est. In Insubribus Vercellas recepit Hispanus. Illud in tantâ malorum sylloge pro solatio sit, prædones Morinos in portubus suis contineri, ne grassari in inermes suo more possint. Summâ hoc agit sollicitudine Federatorum Archithalassus, ut navium, quæ in Flandrico hic illic sunt littore, egressum prohibeat. nuper aliquot egressum parantes laudabili facinore, in arenas & brevia egit, ut securus jam naviget mercator & navita nostras. In Novo Orbe Comes Mauritius insulis aliquot, quæ Portui omnium Sanctorum objacent, potitus est. Nec tamen spes est, futurum, ut Urbe ipsa potiatur, ob validum quo tenetur præsidium. Annonæ penuriâ vinci eam citius posse autumant prudentiores, quam armis. Ex Orientali India appulere naves grandiores septem, opimis mercibus onustæ. Hostem ubique invenit Hispanus vel militem nostrum vel mercatorem. bello atteritur, & mercatu. pugnat Respublica, pugnant privati, & quod publicis deest opibus, supplent civium ferè singuli. Goam Lusitanorum in Asiæ finibus metropolim classe clausimus, ne se Olyssiponem recipiant galeatæ naves. Felicius foris, quàm domi hac æstate pugnatum. non ubique pari nos vultu respicit fortuna. Illud audivisti, in Hispaniæ portu naves aliquot onerarias in potestatem Ducis Condæi cessisse, magnamque insuper armorum vim. Ita alibi de Gallo triumphat

phat Hiſpanus, alibi de Hiſpano Gallus, & diviſa belli ſorte ambo gaudent, ambo dolent. Nobis feriæ ſunt ob Caniculæ æſtum, quæ ſilere vult feſſas profitentium linguas. Hoc tempore modò in Bámeſtræ agrum, modò Muydam, modò aliò me ad amicos recipio, ut ab his impetrem hilaritatis pabula, quæ domi negantur. Vale vir ſumme & amiciſſime. Amſtelod. 28 Iul. 1638.

371.

PETRO C. HOOFT.

INcipiam à gratiarum actione, magnifice clariſſimeque Hoofdi, quam tuæ ac uxoris tuæ prolixæ, penè dixeram profuſæ, humanitati debeo. Solent ſaxis marmoribuſque inſcribi magnorum virorum laudes & merita. Ego recentis tuæ erga me benevolentiæ & benignitatis encomia inſcriberem iiſdem, niſi animo illa inſcripſiſſem, cujus cum immortalitate vivet in me æternum, vigebitque recordatio tantarum virtutum. Hæſi diutius apud vos, quam oportuit. Sed detinuit me ſuaviſſima conſuetudo tot ſubeuntium in vicem amicorum; detinuit me candor tuus & inaffectata comitas; detinuit modulis ſuis, & non invita cantillatione Alcmariana Siren, aut ut magni Hugenii verſibus loquar:

Almerii ſaxque Pharoſque ſoli.

Cum Muydam irem, ibam ut eſſem lætior ſereniorque. Cum iſthic eſſem, factus ſum Aëtes alter

alter, & veluti recoctus visus mihi juvenescere. Domum reversus tot dierum felicitatem cœpi castigare curis domesticis & studiis, cum quibus in gratiam redire perquam mihi difficile est.

Non semper idem floribus est honos
Vernus, neque una Luna rubens nitet
Vultu.

Neque nos in illa suavitate & animorum diffusione semper esse expediat. Quare, reduxi me, & contraxi, contentus moderata sorte, quam Parca adsignavit. De Gelriæ obsidione nihil certi constat. Hæret in confiniis Princeps cum copiis. In exspectatione iterum tristium aut lætorum sumus. Præsidium Gelri intus validum habent, adhæc loci situs & vergens in Autumnum anni tempestas, difficilem reddent expugnationem. In Brasilia spes non levis nostros erigit, futurum ut urbe S. Salvatoris propediem potiantur. Sed hæc aliaque ex fastis hebdomadalibus intellexisti, chartulis tam ficti pravique tenacibus, quam veri nunciis. Scripsissem heri, sed non licuit per interpellationes amicorum. Vale, Vir maxime cum uxore & liberis præstantissimis. Omnes saluta, & clarissimam Tesselam, amœnissimi ingenii matronam, non unius lætitiæ datricem, discipulam meam suo tempore salvere meis verbis jube. Valete & vivite. Raptim Amstelod. 23 Aug. 1638.

372.

EIDEM.

MAgnifice Hoofdi,

Iam ausim scribere Gelriam obsessam esse ab Auriaco. hactenus dubiis ad nos rumoribus ea de re perlatum fuit. Solet fama ea quæ in votis habemus adseverare confidentius, & quæ futura sunt in vulgus spargere præmaturius. Hostis ad Venloam & Mosæ ripam copias colligit, ut Potentissimorum Ordinum & Principis nostri cœpta turbet. Vt se res dant, possent committi exercitus, & Cardinalis priore victoria audacior prælio potius experietur, quam ut propugnaculum istud eripi sibi sinat. De Duce Bernardo ea perscribuntur, quæ audimus libentius. Ego victoriæ momentum non ex cæsorum & captivorum numero, sed ex successu æstimandum puto. Nisi Brisaco potiatur, non difficile erit Cæsari jacturam istam resarcire. Scribit D. Vicofortius ex hostibus desideratos mille quingentos, totidem captos & vulneratos. Inter captivos tribuni sunt, & turmarum equestrium pedestriumque Duces plurimi. Belli ferè impedimenta omnia intercepta. Sed hæc ex litteris Vicofortii intelliges plenius & planius. Regina mater Hagæ est. Ejus in urbem hanc adventus in diem Mercurii aut Iovis expectatur. Redimicula & serta & corollas, aliaque ad spectacula requisita jam confecere matronæ istæ sorores, quæ à piscibus patrium

nomen deducunt. Carmen meum, quod Tibi aliiſque placuit, minus arridet iis, quibus arridere debebat. Malint Amſtelodamum paupertatis ſuæ eſſe præconem, quam magnificentiæ & opum. Verum tueri me poſſum exemplo Iulii Cæſ. Scaligeri, qui in Urbium encomiis, ſingulas ad eundem modum loquentes introducit. Noti ſunt verſus ejus in Antverpiæ laudem. Vellent DD. Coſſ. me aliquid ſcribere de Maximiliani corona, qua urbem hanc donavit. Sed longè petitum videtur hoc argumentum; nec convenientius præſenti rei excogitari poſſe puto, quam illud de Berecynthia. Vereor tamen ne in idem argumentum inciderint & alii, quos primùm adibit Medicea. Quidquid præter illud Epigramma conor ſcribere, invitâ omne Minervâ ſcribitur, & præ illo diſplicet. Vale, vir ſumme, cum uxore liberiſque. Amſtelod. Raptim 28 Aug. 1638.

373.
JOACHIMO VICOFORTIO.

Literas tuas Baſileâ ad me datas accepi, Vicoforti præſtantiſſime, veteris tui & ſinceri erga me affectus teſtes. Ternas à me accepiſſe te ſcribis, cum præter illas miſerim alteras & alteras. Scripſiſſem ſæpius, ſed excuſſit non ſemel manu calamum adverſa belli noſtri fortuna. abſtinui à triſtibus, cum quæ ſcriberem lætiora non ſuppeterent. adverſo Marte nuſquam non pugnavimus, nec favit hâc æſtate cœptis exercituum

cituum Deus. ideo laborante publica fama, filui privatus. Didicimus, proh dolor, malo noſtro, Martem alium atque alium eſſe, nec victricem ſemper laurum ſuſpendere Federatorum vertici. Ita eunt res humanæ: caſtigantur ſubinde magni Principum ſucceſſus ſuis calamitatibus, ne humanis præſidiis fidamus nimium. Interim gratulamur omnes felicibus auſis illuſtriſſimi Ducis Viſmariæ, qui ſolus in Europæo orbe de Auſtriacis triumphat. Obſedimus nos Geldriam, ſed ſuperveniente ocyus hoſte ſolvimus obſidionem, capto Principis Portugalliæ filio. Venit in urbem hanc Regina Mater, Maria de Medicis, ipſis Calendis Septemb. ab ampliſſimo Senatu civibusque ea qua par eſt veneratione excepta. Obviam adventanti ivit equitum urbanorum turma, phaleratis equis decora & conſpicua. Nec enim ad pugnam ibat aut bellum, ſed ut dignis honoribus exciperetur auguſtiſſima magni Regis conjunx, trium Regum mater, è Cæſaribus maternum, ex Etruriæ Ducibus paternum genus ducens. Civium quotquot ſunt ſigna & centuriæ, in armis adeſſe juſſæ, intrantem proſecutæ ſunt. Exhibita ſpectacula plurima, erecti arcus triumphales, exploſa per urbem tormenta, quæ locis opportunis diſpoſita illuſtrem clarumque adventum fecere. Inter ſpectacula Berecynthia fuit Deorum mater curru vecta, nec non collatio Coronæ Cæſareæ, qua ex Maximiliani Imperatoris dono hæc urbs gloriatur. Neptunus adhæc

Nereidesque Reginæ in aquis adventum gratulantes : Nuptiæ insuper Henrici Quarti & Mediceæ , aliaque plura quæ longum foret recensere. Excepere eam rariore convivio Præfecti Societatis Indiæ , quæ ad Orientem mercatur. Pro ferculis fuere omnis generis aromata , quæ Aurora mittit, quorum alia sapore , alia odore , alia colore , alia omnibus simul placere poterant. Ego inter alios hunc strepitum edidi brevi Epigrammate , quod augustissimæ Reginæ , magni Henrici conjugi , trium Regum matri , Cæsarum & Etruscorum Ducum stemmate illustri inscribere ausus fui :

Qualis per Phrygias quondam Berecynthia portas
Vecta fuit, partu tot celebrata Deûm ;
Ingredere auspiciis nostram felicibus urbem ,
Atque oculos per me fer, Medicea tuos.
Quos portus, quæ tecta vides, turresque ratesque ,
Templaque, fortunæ sunt monumenta meæ.
Per terras fluctusque vagor : sua munera mundus
Mittit, & hic precio prostat uterque suo.
Cæsaream felix, abavo donante, coronam
Et decus à vestro sanguine grande tuli.
Ad te præteriti redeat nunc gratia facti ,
Et non immemorem, maxima Neptis, habe.
Sic placui defensa tuo, Regina, marito :
Sic nato de Te Rege beata fruor.
Si majus genuisse Deos, Regesque, Ducesque ,
Iam matri liceat tot placuisse Deum.

Reditum tuum exspectamus omnes exerto collo. Noli diutius nos mulctare absentia tua.
Non

Non puto futurum, ut novis mandatis alio deflectas, priusquam domum veneris. Vocant te huc plurima tibi tuisque nota magis, quam mihi. Domi tuæ omnia salva. Salutant te amici omnes, quos plurimos habes & tui studiosissimos. Vale, mi optime, mi fidissime. Et *nil mihi rescribas, attamen ipse veni*. Amstelod. 16 Sept. 1638.

374.

CORNELIO BOYO.

NOn morabor tua tempora longa oratione, nam sponsus es, cui non vacat iis distrahi, quæ procul absunt à sponsæ gaudiis. Nuptias dignas te, dignas tuis virtutibus, summisque ingenii laudibus tibi gratulor, non minore aut minus sincero adfectu, quam tu amas amari à te dignissimam. Gratum mihi fuit hoc intelligere, atque hoc unum inter tot tristia fere lætum. Debetur Iurisconsulto conjux, cui conjugum & conjugii leges probe notæ. Debetur Poëtæ; cui amor Venusque sæpius pro argumento est. Sed petis Epigramma in nuptias tuas, & ut impetres, meam in hoc officii genere facilitatem meis mihi versibus amice & suaviter objicis. Mitto disticha aliquot inter febris quartanæ, quæ me miserum habet, & glebæ Amstelodamensi affigit, symptomata nata. Ab illa si vitium labemque contraxere, contraxerunt autem maximam, tu malo vati & jam insuper male habenti imputa. Vidi & legi poëma tuum

de raptu Benjamitarum, arduum profecto & plenum majestatis. Peccatum in ordine. Nisi in Paradiso meo gesta præirent tempore, tuo poëmati primæ debebantur. In editione Cynismi velim attendi ad illa, quæ correctione egere putavi. Scripsi amplissimo Catsio, quos versus & quomodo emendari cupiam. Iam vale, amicissime Boye, & sponsa tua felicissime fruere, cui ut clarissimi Iurisconsulti & vatis amores bene cedant, Deum obnixe rogo & precor. Magnifico viro, Blocklandiæ Toparchæ, socero tuo μέλλοντι [*futuro*] plurimam meis verbis salutem dicere ne graveris. Salveant quoque viri amplissimi, mihique conjunctissimi D. Sebastianus Franco Consiliarius, & urbis Dordracenæ Senator dignissimus Beverovicius. Raptim Amstelod. 6 Octob. 1638.

375.

IOH. ISACIO PONTANO.

Historiam tuam Gelricam, celeberrime Pontane, lætis ac gratis animis exceptam esse à Gelriæ Proceribus utique tibi gratulor. Digno profecto & honesto honorario prosecuti sunt labores tuos, si vera sunt quæ ex amicis accepi; licet tantæ industriæ tamque consummato operi vix respondere possit publica liberalitas. Me quod attinet, non merui exemplar, quod mihi destinas, pro misso carmine. Exosculabor illud ubi miseris, & simul eruditionem tuam, & diffusa late scientiarum spatia tacitâ

tacitâ animi veneratione recolligam. Fuit hic Henrici Quarti Galliarum Regis conjunx, Maria de Medices, magnifice & ſplendide à Magiſtratu excepta. Hanc pompam & feſtivitates publicas brevi hiſtoria ſuperiorum juſſu conſcripſi. Mittam, ubi prælum effugerit. Ab ejusdem Mediceæ generoſa humanitate fluxit, quod effigiem ſuam, cui pingendæ ſedentariam moram rariſſime commodat, Ampp. Coſſ. promiſerit. Hæc ipſa jam imagini invictiſſimi Imperatoris Caroli V. Mariæ proavunculi, Provinciarum Belgii olim Principi, lateri in Senatoria domo æternæ memoriæ deſtinatur, cum hac mea ſubſcriptione:

Sic ivit noſtram grandis Medicea per urbem,
Sceptrorum mater ſuſpicienda trium.

Vale, 10 Ianuar. 1639.

376.

CONSTANTINO HUGENIO.

HEſternam veſperam inopinato tuo adventu lætiorem mihi reddidiſti, nobiliſſime Hugeni. Totam noctem dormivi ſecurus, quam alias cum morbo & domeſticis curis ſoleo dividere. Solis officium videris mihi præſtitiſſe, qui Fovet & Diſcutit: quod Ducis Alenzonii fuit ſymbolum. Redeunt ad te verſus tui graves, pii, eruditi, qui ſacro clariſſimi ſcriptoris operi facem præferent. Poſui cenſuram, aut potius ſententiam meam? dicam quod res eſt. In Epigrammate omnia ſana ſunt, argumentum, dictio,

dictio, numeri, genius. In censore laborant & vacillant valetudinis & εὐεξίας [*bonæ habitudinis*] momenta penè omnia : actiones, partes, spirituum vis, sanguis, aliaque. In carmine tuus es, & recto stant omnia talo. Censor nondum suus languet, dum divinæ auræ particulam in societatem mali trahit febrile contagium. Vtar tuis verbis : Summa tua manus hic quasi prima fuit. Merum manna fundis, panem Cœli & Parnassi. Cœli, quia pia loqueris, & sanctitatis rore tinctos sensus effaris. Parnassi, quia poëticè illos ipsos effers, & Apollinem Musasque ea phrasi loqui facis, quam olim in mediâ Phocide ignoraverunt. Totus sacer es & minime plenus. Sudavit hic non minus pietas tua, quam in grandi opere magni Heynsiadæ. Hoc est, mî Hugeni, convenientia scribere & apta τῇ ὑποθέσει, [*argumento*,] non delphinum appingere sylvis, aut fluctibus aprum. Valde apposite precaris, ne Zoili leonis ungues sentiat hic Daniel, plurium enim judicia experietur. Sed tutus est varia eruditione, & præsertim Græca Ægide hic Palladis alumnus. Et si bene calculum posui, non patietur se in speluncam Leonum vel à Regibus, hoc est doctorum principibus, detrudi, sed causam dicet teste die & sole. Nec desunt huic Danieli ungues, quibus se Leonum unguibus opponat, ut citius Samsonem futurum putem aut Herculem, leonum domitorem, quam Danieli isti similem, qui non nisi divina ope protegi potuit. Vale, vir maxime,

me, & Barlæum tuum constanter, ut facis, ama. Nobilissimos Dominos Mylium, Thienhovium, & Catsium, ubi occasio feret, saluta. Raptim Amstelod. 20 Ian. 1639.

377.

JOACHIMO VICOFORTIO.

PEdem unum in cymba Charontis habui, nobilissime Vicoforti, amicorum ocelle, è qua me præter spem retraxit divina clementia. Adeò me per quadrimestre afflixit & attrivit, gravissimis paroxysmis, pertinax quartana, ut fractis omnino viribus, plurium judicio deploratæ fuerim salutis. Sed erexit me inter febres & febrium symptomata & liberorum amor, à quibus avelli durum parenti videbatur, & perpetua tui memoria. Putabam enim injuriam mihi fieri à fatis, si ante tuum reditum hinc migrarem. Etenim longa tua absentia non solum conjugem tuam dilectissimam & fratres germanos mulctas, sed & me, qui pro adoptivo fratre haberi possum & cupio. Vide quales quantasque ex amicitia nostra colligam conclusiones. Scripsissem N. T. sæpius, sed lectulo diu affixus non fui par solitis officiis. Senas ad te dedi litteras; an omnes in manus tuas pervenerint, utique nescio. Nunc immunis à febre per Dei gratiam tibi litterulis meis iterum obstrepo. Ægrum adhuc & languidum traho corpusculum, ut non nisi tremula manu hæc ipsa scribam. Nondum progredior foras ob frigus & metum recidivæ. Gaudium ob ca-

ptam, poſt longam moleſtiſſimamque obſidionem, Briſacum, non Germanos ſolum & Gallos victores, ſed & longius poſitos Batavos affecit, & inter hos me quoque, qui gratulabar N. T. ea te tempeſtate & rerum facie, Ducem maximum acceſſiſſe, qua virtuti ejus felicior fortuna reſpondit. Ingenti ſe gloria involvit, & totius Europæ applauſum meruit, ut qui ſolus hac æſtate belli famam cum laude ſuſtinuit, & toties de hoſtibus ſuis triumphavit, idque exigua militum manu, qua potiores numero Auſtriacos exercitus contudit, fugavit, vicit, tandemque invictam urbem inter tot diſcrimina, poſt tot hoſtiles inſultus, media bruma ad deditionem compulerit. Te, mi Vicoforti, tantæ victoriæ teſtem & nuncium ad Galliarum Regem ab addictiſſimo tibi Duce miſſum lubens intellexi. Hæc legatio uti tibi tuiſque glorioſa eſt, ita, ſi bene calculum poſui, honeſtis quoque te commodis beabit. Inter Muſas & elegantiora ſtudia enutritus proſecutus es Aquilas, belli præmia, & pacis Phœbique alumnus turbulenti Martis opima ſpolia ſuſpendiſti in templis. Quantum mutatus ab illo, qui mecum familiarius deambulare, & de ſtudiis ſermones habere ſolebas. Obiit ante ſex hebdomadas Academiæ Leydenſis grande decus & lumen D. Petrus Cunæus, cognatus meus, ex febre, quæ in Zelandia ipſum corripuit, & jam valetudini pene reſtitutum recollectis viribus exſtinxit. Vxor ſimili febre correpta, & mœrore contabeſcens heſterno

hesterno die mariti manes comitata fuit, & ingens sui desiderium apud quinam prolem reliquit. Inter hæc amicorum meorum funera, parum abest, quin & ipse funus fiam. Scripsi historiam publicæ gratulationis, qua serenissimam Reginam, Mariam de Medices, excepere Senatus propulusque Amstelodamensis. Ea sumptibus publicis, cum imaginibus & iconibus, apud Blaeuwium excusa jam jam lucem videbit. Exemplaria aliquot vestita magnifice in Angliam abeunt. Nec dubito, quin in Galliam quoque ad Regem & Cardinalem missuri sint Coss. nostri. Ego exemplar N. T. & illustrissimo D. Grotio mittam. Opusculum hoc invita Minerva, & gliscente indies febrili æstu scripsi, hoc est minus serenus. Itaque veniam dabis, si Reginæ causam & honores, minus erecta & sublimi dictione exequar. Scripsi rogatu eorum, quorum postulata sunt imperia. Vale, vir dilectissime, ac Barlæum tuum, dum isthic es, eorum favori insinua, quos humaniorum artium novisti esse præsidia & solatia. Amstelod. 20 Ianuar. 1639.

378.

ADRIANO PLOOSIO AB AMSTEL.

N*Obilissime vir, Patriæ nostræ publicum, & litteratorum privatum decus.* Tota hac æstate elapsa nihil ad te litterarum dedi, nihil etiam hac hye-

hyeme. Æſtas, quæ lætitiæ mihi argumenta ſuppeditare ſolebat, triſtibus tragicisque bellorum motibus funeſta nobis fuit & feralis. Primum infelicius pugnavimus ad Scaldis ripam, mox cum Sicambris. Clade noſtrorum dolui, nec concoquere potui, noſtra magis negligentia vecordiaque viciſſe hoſtem, quam virtute ſua. Leviſſimo motu magna cœpta eludi videmus, parvisque momentis in ſpem metumque impelli animos. Ea res mihi ſcribendi materiam ſubduxit, & animum pene expectoravit, ut officia, quæ amicis & præclare de me meritis viris debebam, intermiſerim. Per hyemem vero, ob adverſam valetudinem. Ex ampliſſimo viro D. Petitio cognovi filium tuum ſecundo genitum, magnæ exſpectationis juvenem fatis conceſſiſſe in Galliis. Solatia vis ſuppeditem? ea à moriendi neceſſitate, à divinæ providentiæ arcanis conſiliis, à reſurrectionis ſpe, à vitæ hujus incommodis & tædio peti ſolere, non ignoras. Faxit Deus, ut quæ cum morte in illo exſtimata ſunt magnarum virtutum ſemina, in aliis filiis reſurgant, & ad maturam frugem adoleſcant. Vale. Amſtelod. 1639.

379.

JOHANNI UTENBOGARDO.

R*Everende, doctiſſimeque ſenex*,

Neſcio an congruum tibi mittam munuſculum, cum Mediceam Hoſpitem mitto: nempe diſcurſus ludicri & feſtivitatis, ac pompæ

pæ triumphalis apparatus omnis ad te venit, una cum imaginibus & iconibus, quæ caligantibus tibi præ senio oculis graves fortasse erunt & molestæ. Debebam res sacras tibi mittere potius, & sermones legales vel Euangelicos, eaque verba apud te loqui, quæ senectutem Christianis solatiis suffulciunt, & fatiscentes ætate annos divinis meditationibus erigunt. Scio te talia meditari & scribere, & animæ tuæ medicinam petere à cælestibus eloquiis. Anhelat illa ad Deum, & Servatori suo Christo propius jungi desiderat. Quare dum moratur hic & adventum suum differt, tu orationibus piis & sanctis migrationis tuæ ex hoc vitæ curriculo moras lenis, & ævi hujus acerba edulcas Christianæ pacis monitis solatiisque. Quæ cum ita se habeant, illud rogo, ne hæc mea legas, nisi quando spiritus tristior egebit aliquo jucundiore diverticulo. Non est Deus voluptatis honestæ hostis, cui totum hunc Orbem & mille in eo modos aperuit. Et si Reges Reginasque suæ in terris potestatis gloriæque participes esse voluit, non erit à virtute & pietate alienum ea legere, quæ in gratiam Majestatis Regiæ S. P. Q. Amstelodamensis fecit, & publice visenda exposuit. Scio etiam non esse tibi morosam senectute, nec adspernari te subinde minus tetricas voces amicorum. Ideo audeo benevolentiæ tuæ hasce paginas inscribere, ne memoriam pristinæ tuæ erga me benevolentiæ & humanitatis exolevisse credas. Lege, & quæ dis-

plicent,

plicent, uti catapotia ſolent nauſeantes pueri, exſpue. Vale. Amſtelod. 1639.

380.

CONSTANTINO HUGENIO.

Literæ tuæ, nobiliſſime Hugeni, ipſo æquinoctio verno ſcriptæ, mihi traditæ ſunt ſole æquinoctium egreſſo. Nec enim ea parte cœli, quâ ſe mutuo decuſſant magni circuli & crucifigitur Phœbeia lampas, morari diu amat. Non poteras commodiore anni tempeſtate tam præclara ſcripſiſſe, nec ego tam chara ingenii tui pignora accepiſſe. Scripſiſti æquinoctio ea, quibus æquaris clariſſimis ſeculi noſtri ſcriptoribus. Scripſiſti æquinoctio, quæ noctem omnem & tenebras faſtidiunt. Scripſiſti æquinoctio, quæ raptæ in ſublimia, in Cancri chelas, & eccentrici Solaris evectiſſimum Zenith, mentis tuæ ſolſtitium arguunt. Æquinoctio Sol omnibus mundi populis lucem & tenebras pari menſura dividit. Hoc ipſo, tu Zulecheme, & luctus tui, quem tenebras voco, conſcia mihi mittis carmina; & ſimul ſolatiorum tuorum, quæ lucem interpretor, luculentos theſauros. Æquinoctio Sol veterem annum orditur. Tu hoc ipſo tempore veterem amicitiæ telam retexis, miſſis ad me eruditiſſimæ epiſtolæ ac optimi poëmatis radiis. Æquinoctio reficit Sol, quos afflixerat triſtior bruma. Me, quem maligna pertinaxque febris attrivit per hyemem, tu literarum tuarum verno tepore refocillas, & mortis umbræ

bræ ſubductum huic ipſi æquinoctio fovendum reddis. Aſcendit altius cum Ariete Sol, & tu cum Phœbo & Pallade. Piſcium madorem frigusque effugit idem; & tu in ſtellas cum Stella tua abreptus pituitæ frigorisque peſſimam κρᾶσιν. [*temperiem.*] Æquinoctio verno creatum mundum plurium ſententia eſt: & illo tu me cenſorem mundiſſimorum tuorum carminum creas. Tunc inter tot creaturarum exercitus creatæ ſtellæ. Nec alia tu anni parte Stellam tuam, ſidus tuum, cœlo locas. Sol caloris tunc incrementa capit, & tu novas validasque in carmina vires. Ille renaſci mundo videtur, & Tu poëtarum ordini. Æquinoctio Sol ſe medium inter Auſtrum & Septentrionem dividit, & tu hoc ipſo die inter aulæ & amicorum officia medius incedis. Inter Arietem & Taurum cornupetas gyros ſuos jam conficit Titan. Tu hoc ipſo tempore bella, quæ inter cornupetas Principes vigent, militem ex hybernis evocando promoves. Non poteram ego aptiore ſidere illa tua de Suſannæ ſidere accipere & legere; quàm quo medius inter decidentiæ & convaleſcentiæ (ut cum Medicis loquar) ſtatum verſor, uti Sol inter adſcenſus ſui & deſcenſus hemiſphærium. Sed ut cum Phœbo æquinoctio exeam; quam tu es mi Hugeni, rigidus nominum tuorum expunctor. Si ſic rationes ſuas ſubducerent mercatores noſtri, non frangerent rem, nec neceſſe haberet Horatii Damaſippus operam Sapientiæ ſtudiis navare, poſt opum ſuarum

ſuarum inſigne naufragium. Non vis quicquam mihi debere. Pro carmine carmen, pro epiſtola epiſtolas, pro libro libros poëmatum tuorum remittis, opera elaborata, ſeria, vitæ mortisque piè eruditæ paradigmata. Et hæc tu pro modeſtia tua paleam vocas & feſtucam Prætoris, & ea deprecias, quæ ut maxima admiramur. Qui ſtuporem aliorum animis inducit luctus, tuo facundiam extorſit. Qui ἐγκεκομμένοις ῥήμασι, ſive tertiatis verbis loquitur dolor, te ore rotundo loquentem facit. Egeritur tot linguarum, quas calles, præſidio mœror, quem lachrymæ in aliis explent. Nec debebat una lingua præfica eſſe matris tot virtutibus præditæ. Græca, Latina, Itala, Belgica, Gallica, maſcularum gentium idiomate cani à te meruit, tot maſculorum marium parens. Et horum ſchediaſmatum, ut vocas, me cenſorem eſſe cupis, qui cenſuræ talis officio aliorum cenſuram incurrerem. Non opus cenſore, ubi ad amuſſim & normam omnia exacta. Et quis ille tuus calamus? qui & Martem ciet & Muſas, qui militem conſcribit & imbelles verſiculos ordinat ad cædes evocat cohortes & ad otia Phœbum. Dura loqueris & mollia, horrenda ſcribis & flenda, publica & domeſtica, Bellonæ juſſa & Palladis. Opera in dies præſcribis tibi & virtutum exemplo præis omnibus. Pharos es & cynoſura & Helice, quam ut ducem recti ſequi habemus. Velut Ariadnæ filo vitæ hujus labyrintho & erroribus nos expedis. Maxime Hugeni, talia ſcribendo patriam

patriam universam & quotquot pietatis ac doctrinæ sunt amantes, tibi devincis, & debendi reos habes, quotquot animas suas cœlo devovent. Redeunt ad Te Iambi tui diserti, faciles, eruditi, pii. Fulgebit iis Stella tua inter cœlites & nos inferos. Donas famæ immortalitate, quam vitæ beatioris immortalitate donavit creator Deus. Ad istam tuam Stellam ut serus accedas, neve te nostris vitiis iniquum ocyor aura tollat, faxit idem. Vale nobilissime, clarissime, & amicissime Hugeni, & valetudinis meæ eam esse rationem crede, ut lectionibus publicis sufficiam, aut scribendo carmini vel epistolæ, sed non palæstræ, non curriculo, non cæstui, non disco. Amstelod. 26 Mart. 1639.

381.

GUILIELMO BORELIO.

A*mplissime Boreli*,

Ex morbo per Dei gratiam convalescens, cepi cum Musis in gratiam redire. Primitias valetudinis Amplitudini Tuæ consecro: qui enim laborantem non semel invisere, qui Christianis solatiis, & vocibus insuper boni ominis erexisti languescentem, fructum jam aliquem refeci (si modo fructus dici possit officiosa Poëtæ loquacitas) humanitatis tuæ & officiorum, quæ immerito præstitisti. Vtinam in me dignum aliquid, tuisque virtutibus aptum reperire possim, quod devinciendo Tibi conveniens sit. Ab his bonis licet imparatus, testabor gra-

titudinem ſolâ tuorum erga me meritorum confeſſione, & quæ meæ ſunt facultatis explicabo in Te, qui optimæ ac benevolæ voluntatis documentis pluribus me prævenisti, nec ceſſas eos mihi conciliare, in quorum manu privatorum poſitæ ſunt fortunæ. Nihil dicam ultra, ne videar currenti calcar addere, & tuo in me adfectui movere controverſiam. Pauculos hoſce jambos lege, & benigne interpretare. Aliis alia largitus eſt Deus, mihi pauperis Camœnæ tenuem ſpiritum indulſit. Vale, cordatiſſime Boreli, & ſine ut in amicorum Tuorum cœtu nomen quoque meum inveniam. Amſtelod. 4 Non. Apr. 1639.

382.

PETRO C. HOOFT.

N*Obiliſſime Hoofdi*,

Hoc epitheto Te compellant intus litteræ meæ, alio foris. Scio nobilitatis & quidem equeſtris inſignia Tibi collata eſſe à Chriſtianiſſimo Rege, ideo nobiliſſimum virtutibus & regali ſuffragio alloquor. Sed cum litteræ hujus rei teſtes, una cum pendulo Michaële & Dracone nondum, quod ſciam, in manus tuas pervenerint, nolui huic epiſtolæ recentem, ac inſolitam ſummæ dignitatis appellationem foris inſcribere. Vbi fidem rei fecerit manus regia, iſto mihi & amicis omnibus nomine compellaberis, magna fiducia & propenſiſſimo adfectu. Pluribus iſte honos ſplendorem adfert minus ſuâ luce ſplendidis. Quin gravis eſt iis Domi-

Dominis, quibus fortunæ magis felicitate obtingit, quam ſuo aut ſuorum merito. A te ordo equeſtris ſplendorem capit; nec gravis hic eſt viro, ob eruditionis, facundiæ, muneris, & parentum, ſuaque erga Patriam & Rempublicam merita illuſtrem. Accedit, quod Galliam univerſam & maximi Regis Henrici IV manes Tibi ſingulari ſcripto devinxeris, & immortali famæ donaveris Borboniæ domus bellicoſiſſimum Principem. Non fecit Te nobilem Gallia, ſed declaravit. Fuiſti dudum opere & ſtudiis, quod nunc es Auguſtiſſimi Regis Lodovici teſtimonio. Mihi verò, Vir digniſſime, tanto nobilior crederis, quanto pulchrius eſt, parari nobilem, quam creari:

— perit omnis in illo
Gentis honos, cujus laus eſt in origine ſola.

ait ad Piſonem Naſo. Inito inter Franciſcum I. Galliarum, & Henricum VIII Angliæ regem federe, Franciſcus in Equitum aureæ periſcelidis ordinem receptus eſt, Henricus in ordinem D. Michaëlis. Vt jam honoris hujus titulum communem habeas cum Regibus. Ita dum in aliis generis fulgor deſinit, à Te incipit. Vnum peto, ut qui extra conditionem poneris civilis ac popularis fortunæ, amicos tamen & inter hos me, cultorem nominis tui ac virtutum ſerium, prioris fortunæ cancellis includas, & amare pergas ob candorem & literarum ſtudia, qui N. T. ex animo hoc adblandientis purpuræ lenocinium gratulatur. Vide, quam captem,

mî Hoofdi, tibi ſcribendi occaſionem. Dum nihil agunt Reges, Infantes, Celſitudines, Duces, in amicorum ſortem & felicitatem privatam diffundo ſermonem. Quem in adverſâ valetudine ſenſi fidum, & in omne, quod ægro præſtari poteſt, officium pronum; jam proſperiore valetudine Dei frueris beneficio, affari amo verbis non, ut ante, tertiatis, aut, ut Græci vocant, ἐγκεκομμένοις. Cognatus tuus nobiliſſimus D. Vicofortius è Weſtphalis ſalvus ſoſpesque domum rediit. Hamburgo viſendæ ſororis cauſâ venit ſoror uxoris D. Vicofortii. Arcem tuam Muydamque, ſuperbi Ilii minus æmulam, ante abitum ſuum cum amicis videre cupit & geſſit. Clariſſimus Voſſius collega meus, poſtquam febre tertiana ipſum expediit Deus & medicina, colico dolore miſerè excruciatus fuit. Ab hoc immunis calculo renum laborare cœpit, tot eruditarum animarum domeſtico tortore. Iam meliuſculè, per Dei gratiam, habet, & cum libris rediit in gratiam. In Daniam moderandis ac mitigandis, quæ exigit Septentrionis neceſſitas, vectigalibus abibit non Conſul Bickerus, uti opinio fuit, ſed ampliſſimus D. Albertus Conradi Burch, & Abelus Coenders Groeninganus. Princeps Auriacus exercitum propediem educet. Eduxit, aut in procinctu eſt ut educat, Galliarum Rex. Infans Cardinalis caſtra moviſſe creditur. Bella, ô, bella horrida bella! Dux Wimariæ ſub communibus Galliæ Germaniæque ſignis,

Ba-

Banierius ſub Sueonum Leone feliciter adhuc militant, non invito me, nec Te invidente. Vale, Vir nobiliſſime, ac doctiſſime, & D. Hoofdiam filiasque, & filiolum honoris novi conſortes ac hæredes à me ſaluta. Amſtelod. 18 Maji, 1639.

383.

IOHANNI HELMONDO.

P*ræſtantiſſime Helmonde*,

Silui diu, quia loqui, nedum ſcribere vetuit pertinax quartana, quæ debita amicis officia malo more interrupit. Iam per Dei gratiam mihi reſtitutus, reſtituor tibi, reſtituor Muſis, reſtituor Scholæ. Cum Lugdunum abires ad erectioris doctrinæ celebre forum, proſecutus ſum te litteris meis, & ultrò properanti monitis ſuavibus ſubdidi ſtimulum. Nunc è carceribus Iurisprudentiæ miſſus ſtas in meta, ubi palma decernitur victoribus. Eruditionis tuæ ac virtutum præmia exſpectas; nec fallet vota tua Senatus Academicus, tantarum rerum judex arbiterque. Tempus fuit, cum vix prætextam exutus ex ore meo penderes, Ariſtoteli & ſapientiæ horas tuas locares, rationalem, naturalem, moralem Philoſophiam omninò animo comprehenderes omnis diſciplinæ capaci. Poſtea in Themidis adyta admiſſus, veteris ævi jura perluſtraſti, per Imperatores, Inſtituta, Digeſta, Codicem, Novellas cupidam veri mentem circumduxiſti iis progreſſibus, ut jam de pileo

cogitet & modesta tua ambitio, & Iustitia ipsa, quæ suum cuique, etiam honorum insignia, distribuit. Dum ergo in procinctu es, ut publicè tibi applaudat Arausionum Schola, urbs tibi patria, consanguinei omnes, & amicorum quisque, nolui silentio solus in te peccare. Testis ero, quamvis fortè absens, tui & laboris & honoris. Versiculos lusi in futuræ promotionis publica insignia, tum ut animos tibi addam ad alta omnia contendenti, tum ut mei erga te tuosque affectus leve hoc documentum seponam, in id tempus, cum tempestivum erit illud depromi & legi. Vale, Iuvenis præstantissime & amicorum ocelle. Deus Opt. Max. ingenio tuo robur, doctrinæ incrementa, modestiæ, humanitati, & in me præceptorem amori vim largiatur. Amstelod. pridie Non. Iun. 1639.

384.
IOACHIMO VICOFORTIO.

NObilissime *Vicoforti*,

Sto ad Rheni ripam, inter Romanorum castra & arces: illud sæpe cogitans, non minus regnis imperiisque, quam fluminibus sua esse divergia. Non idem ubique, qui fuit olim, Rheno est alveus, nec eadem hic imperii facies, quæ fuit sub Quiritium Imperatoribus. Ignota jam hic Romanorum nomina, & cum fluviis retracta & accisa, imò abolita illorum potestas dominiumque. Tenemus Ordinum titulo eas terras, quas alio possedit Latium. Fruor hic eo aëre,

aëre, qui sereniori menti convenit, & nebulas animi discutit, & quidquid torpidum est ac segne & remissum erigit, excitatque. Fui Hagæ-Comitis, ubi, absente Domino, lustravi ædes Hugenii mei, ad Vitruvii leges exstructas. Vidi atria quadrata, gradus conscendi laxos commodosque, sphæras adhæc quatuor fumariis altè impositas, quibus fumum suum aulæ exprobrat industrius conditor. Vidi hortum, ob loci situm, in triangulum malè coactum, equorum etiam stationem, cellas promas & condas Cereris ac Bacchi, Musæum eruditæ pueritiæ sacrum, quibus visis dicebam mecum:

Hæc sunt Nassovii bene nata palatia Scribæ
Fultaque non unâ nobilitate domus.
Digere, Vitruvi, lapides & saxa; perennem
Quod facit hanc, in se maximus Hospes habet.

Etiam, cum isthic essem, conspexi surgentia culmina Comitis Mauritii, qui dum in Occidente militat, in Septentrione ædificat, & gloriæ suæ commodisque receptaculum parat illustre. Prætorium Principis, quod Ryswici est, vidi attonitus, & Arausionensis magnificentiæ monumentum grande oculis usurpavi. Respondet sumptibus opus, & operi sumptus, quæ virtutis istius prima & ultima lex est. Hinc digressus Lugdunum Batavorum, veterem Musarum mearum sedem, viros doctos compellavi, non unius illos indolis & genii. Exceptus fui magno apparatu à generosissimo D. Barone Kinsky, qui

in valetudinem tuam inquisivit studiosius. Volebat me prandii sui consortem, sed cum dentes addixissem alteri, dolui non posse me iisdem maxillis apud plures edere. Iam apud magnificum virum D. Schonckium versor, ubi cum arboribus & plantis incrementa capiunt prædia ipsa,& villæ magna accessione auctæ. Inter has voluptates, gaudia & festivitates, risus ac jocos amicorum, illud dolori est, quod tuo me adspectu mulctet presens fatum, & felicitatem meam flagellet amicitiæ tuæ durà ἐκλείψει. [*intermissione.*] Heri apud Amplissimum D. Surckium cum Satrapa Muydensi & D. Hoofdià pransus sum. Cras Illustrissimum D. Camerarium invisam,qui me Alphenum per filium humanissime invitavit. Sic postquam per omnium hominum ordines circumduxero feriantem animum & curis omnibus expeditum, ad lares meos & Te, virorum cordatissime, cum bono Deo sub finem hujus hebdomadis revertar. Habes periodum degressionis meæ, & itineris historiolam. Salutationum, quibus te hic illic salvere jubent viri gravissimi doctissimique, fasciculum explicabo coram. Vale, Vir nobilissime & amicorum ocelle. Raptim Coudekerckæ, 13 Iun. 1639.

385.

IACOBO MÆSTERTIO.

C*Larissime vir*,

Non alio fine filium meum Leydam misi, nisi ut ex ore tuo sanioris Iurisprudentiæ theses

theſes hauriret. Famâ quippe nominis tui & induſtriæ excitus, lectionum tuarum ac diſputationum accuratiſſimarum incredibili amore flagrabat: & ſenſit me hac parte facilem, cum Tuæ erga me humanitatis & erga plures benevolentiæ victus conſcientiâ, Tibi charum hoc mihi pignus conſecrare jam pridem in animum induxerim. Maximo viro D. Cunæo, cognato meo, ſucceſſiſti dignus Atlas, facemque præbes ad Themidis adyta ſtudioſæ juventuti. Tua laus eſt ἄιεν ἀριστεύειν, [*ſemper bene rem gerere*,] non addam reliqua, ne modeſtiæ tuæ gravis ſim. Prævenisti me non uno beneficio, dum & filium ad lectiones tuas admittis ἀσύμβολον, [*nihil conferentem*,] & doctrinæ tuæ recenti fructu patrem filiumque beas. Mearum partium eſt cogitare, qua ratione tot me liberem nominibus: obſidem habes ſobolem, quæ dum ſub te proficit, patrem velut perpetuâ tibi obſtringes Emphyteuſi. Inſtitutionibus ſub doctiſſimo D. Corvino hic initiatus, togam ſub te affectat. Faxit Deus, ut quæ mediocria in illo ſunt bonæ mentis ſemina ad maturam aliquando frugem adoleſcant. A me vitæ hujus uſuram habet, à te melioris exſpectat. Nos quod naturæ eſt contulimus; tu culturam adde, & ſolidioris doctrinæ maſculam faciem. Ita tibi faveat clementiſſimum Numen, faveat erectior Aſtreæ genius, & felix te præceptore juventus. Vale, Vir clariſſime, & me tibi addictiſſimum redama. Munus tuum exoſculatus ſum, & gratias tibi

P 5 maxi-

maximas dici cupit Collega meus, clarissimus Vossius. Amstelod. 25 Iun. 1639.

386.

PETRO C. HOOFT.

Erysipelam tuam jam deferbuisse prorsus spero, celeberrime Hoofdi, ut purgato jam à biliosis succis corpore, valetudinem posthac Tibi solidam, & omnis noxæ nesciam polliceri audeam. Nec expedit profecto alium te esse, ut qui te totum amicorum officiis indesinenter impendis, qui uno ore omnes Te, ut alterum Romanorum Lælium, vel Atticum, viros χαρίεντας, hoc est, gratiosos, amant & venerantur. Hæsit diu inter Typographorum, mox Bibliopolæ manus versio Mediceæ Vondeliana, ad quam etiam suffragium tuum, & Prætorias voces sermonis Belgici Dictator contulisti. Volebam exemplar hoc ipse tradere magnificæ tuæ heroinæ, cum hic esset, sed moræ operariorum impedivere, ne facerem, quod intenderam. Iam per nautam submitto munusculum chartaceum, quod ut benevolæ suæ manus contactu dignetur excellens matrona, supplex rogo. Non peto ut legat, ne nugis terat tempus, quod penatum sibi vendicat propior cura. Farre litant, mi Hoofdi, qui thura non habent. Quæ me valetudinarium & convalescentem, & pristinæ valetudini per Dei gratiam redditum invisit sæpius, fovit, & veluti mater sollicita nutrivit, sermonibus suavissimis, bellariis in gratiam

gratiam delicatioris palati, imo aulicæ culinæ invidiam condîtis, totâ Pandorâ honorari meruit. Verum cum hæc Deorum munus sit, non hominum, do malè natum & inter febres scriptum libellum, quo festivitates Mediceæ describuntur. Has κλήσει [*possessione*] sibi habeat Leonora tua. Χρῆσιν [*usum*] filiabus suis, Susannæ & Constantiæ, lectissimis virginibus indulgeat. Abundant illæ otio, & dum hæc legent, ferias sibi indicent ab amasiorum attentâ cogitatione. Hesdinum in potestatem Regis Christianissimi cessit 29 Iunii. reperta in urbe tormenta bellica 54, dimissi præsidiariorum mille & quingenti. Rex ipse urbem tenet futuram belli sedem. Quæ inter Anglum & Scotum viguit sacra lis, composita est, maximi optimique Regis stupendâ facilitate. Actæ in templis Deo publicæ gratiæ. Vale, Vir clarissime & cordatissime, & me favore tuo & blandissimæ uxoris porrò involve. Amstelod. 9 Iul. 1639.

387.

Serenissime Principi

BERNARDO, SAXONIÆ DVCI,

Exercituum Federatorum Regum ac Principum, in Germania summo Præfecto.

FAcit rerum à Te gestarum magnitudo, Serenissime Princeps, ut etiam longius positi in laudes tuas abripiantur, qui Celsitudinis Tuæ fortitudini ac divinæ felicitati ex animo gratu-

gratulantur. Ad Rheni fontes bella moves, & eorum grandi fama Orbem Europæum imples. Nos circa Rheni oſtia armorum Tuorum ſtrepitu & clangore exciti, reflectimur in Te læta acclamatione. Idem fluvius & Te authorem habet maximorum facinorum, & me teſtem, Te victorem, me præconem. Vrbes capis, nos captas loquimur; arces expugnas, nos expugnatas prædicamus; regna imperiaque Auſtriacorum Tua facis, nos armorum jure tua eſſe publicè fatemur. Et quamvis perfeciſſe ea majoris ſit operæ, quam celebraſſe, tamen & ſuum eſt celebrantis Poëtæ momentum: & poſteritatis intereſt, noſſe majorum geſta, prælia, triumphos. Nulla ſecula virtutum ſuarum vatem ſprevere. Modeſtas laudes Regum Principumque generoſa magnanimitas admiſit ſemper, & illa dici non ægrè permiſit, quæ geſſiſſe glorioſum fuit. Tuis bellis, Excelſe Princeps, natalium Tuorum ſplendor, proavorum virtus & celebritas ingens adfert autoramentum. Qualis natus es, talis vivis. Origini tuæ reſpondes militiæ gloriâ, & Witikindi Regis infractum animum præſtas Germanis tuis, quorum tutelam & vindicias, partes putas à ſummo Deo Tibi concreditas. Vrbem Briſacum aggreſſus es, opere, milite, loci ſitu munitiſſimam & oportunitate inter Elſatiæ primas. Aggreſſus es cum modicis copiis, & paucis menſibus claudis, oppugnas, capis. Quæ hæc vis animi, vel benignitas fortunæ? Vtraque adfuit, & illa ut auderes dedit, hæc ut poſſes. In

una

una iſta urbe animos tuis ſociiſque addidiſti, hoſtibus ademiſti. Ex eo Burgundiæ urbes plurimas invaſiſti & pervaſiſti, & non audenda auſus Germaniæ margines latè tenes, ut in interiora hoſtium tutius penetres. Tibi, Dux conſideratiſſime, hos lauros, hæc trophæa, poëticâ hac Panegyri ſuſpendo, quam ut benignæ manus Tuæ contactu digneris, ſupplex rogo. Parem ſummis meritis orationem ſi non repperi, cogita, non ſemper Iovi hecatombas offerri, ſed & gratum eſſe tenue libamen, ab humili puroque adfectu profectum. Faxit Deus Opt. Max. ut quæ bella inchoaſti fortiter, indies promoveas alacriter, Chriſtiani orbis ac præſertim Germaniæ Tuæ bono conſummes feliciter, & quam poëtis pacem impetrare nequis, victricibus armis extorqueas, Ita vovet

Sereniſſimæ Tuæ Celſitudinis

cultor humillimus C. BARLÆUS.

388.

PETRO C. HOOFT.

N*Obiliſſime Hoofdi*,

Scripſi aliquando, Poëtices ſtudium ſcabiem eſſe cum perpetuo pruritu conjunctam. Quid alii ſtatuant, equidem neſcio. Illud ſentio, ut ut maxime velim Muſis meis indicere ſilentium, loquaciſſimum tamen me eſſe, & nihil minus, quam Silentiarium. Si ſimiæ vel catellis pomum objicias, vel aliquid pilæ ſimile ac rotatile, accurrit animal quietis impatiens, & ſtupenda

penda agilitate movet ſe quaquaverſum. Quoties illuſtre aliquod carminis argumentum mihi ſuppeditat publica felicitas, motus meos impetuſque compeſcere nequeo, & volens nolens rapior in veterem inſaniam. Superiore anno militavimus nos, ſed ſine gloria. Nec Gallo bene ceſſere ſui conatus. Solus Saxoniæ Dux Bernhardus famam belli victor aſſeruit, & communem cauſam expugnatâ Briſaco valide ſuffulciit. Freno Rhenum coërcuit, Auſtriacis avitum peculium eripuit, & Germaniæ propugnaculo, ſitu, opere, ac præſidiis munitiſſimo Iſtri dominum exuit. Ad inſignem animi fortitudinem acceſſit fortunæ benignitas, quarum illa ut auderet, fecit, hæc ut poſſet. Ego, cui nimia in poëſin proclivitas vitio vertitur, tam illuſtris victoriæ teſtis & præco eſſe volui, præſertim hortante illo, cujus apud me preces pro imperiis habentur. Moris mei eſt exemplaria hujuſcemodi Poëmatum amicis impartiri, inter quos cum agmen ducas, rogo ut claudicantium hoc carminum agmen, favoris tui ac æquioris judicii tibicine erigas fulciaſque. Cum eryſipelatis tui incommoda oculis excuſſerit Salus, lege laudes maximi Principis, qui præliorum ſuorum ac Martii ſtrepitus clangore orbem Europæum latè implet. Conceſſi hodie in agrum Bilemerium, ubi cum famem exemero prandiolo, circa veſperam ad meos revertar. Comes itineris eſt Ampliſſimus Quæſtor Utenbogartius, cui Muydam proficiſcenti auſus fui hanc Panegyrin

rin tradere, ut de manu Quæstoria in Prætoriam deponat Bella per Elsatiæ plus quam civilia campos. Ubi domum reversus fuerit N. Vicofortius, excurram ad tecum D. Mostartio, non ferculorum sed amicorum suavissimo condimento. Interea vale, Vir honoratissime, & consideratissime Satrapa, ac nobilem thori sociam, familiæque tuæ spes fœmininas submisse meis & liberorum meorum verbis saluta. Amstelod. 16 Iul. 1639.

389.

GERARDO NIENDALIO.

A*Micissime ac disertissime Niendali*,

Nolo de verbis tecum ultrà contendere. Ad rerum te provoco certamen, hoc est, amicitiæ, benevolentiæ, humanitatis. Tu signum tollis & me filiamque peramicè invitas. Et ut pertrahas, viduam juvenculam, vegetamque itineris mei vis esse comitem, me ducem. Non renuo, licet impare congressu lentum ac rude donandum amatorem, jungi cupias vernanti & integræ matronæ. Amicitiæ officia præstare illi possum, amoris minus. Scis Tu, quid scripseris nuper filiæ meæ. Vltrajectinum tunc amasium designabas & depingebas, communem nostrum amicum, cui rubentes malæ & calidus circum præcordia sanguis. Deducam illam ad vos, ut oculos pascat aspectu ejus, à quo amari pluribus creditur. Nundinas vestras odi cane pejus & angue. prævenire statui. Cupio tecum prandere

dere ad normam, edere ad amussim, bibere ad perpendiculum, ambulare ad numeros, & omnia agere ordine, pondere & mensura. planè ut philosophum decet & sobrietatis Professorem. Quare cave, ut culina tua majorem fumum videat. Curii dapes appone. Chamæleon sum inter amicos. fabulis, narratiunculis lepidis & honestis pascor, velut rore. Et ne sine munere ad Te accedam, mitto Panegyrin inscriptam maximo Duci. Exemplar unum tibi habe, alterum clarissimo Poëtæ fratri tuo trade. reliqua ad amplissimum doctissimumque virum D. Petitium deferri per ancillam cura. Apud te divertet vidua cum filia. Ego hospitis mei Petitii ædes invadam, non ut barbarus grassator aut Croata, verum ut mitioris genii Lepidus, vel Atticus. Illum ut & fratrem officiose saluta, sed ante omnes socerum tuum virum doctissimum gravissimumque. Amstel. 21 Iul. stylo Gregor. 1639.

390.

PETRO C. HOOFT.

N*Obilissime vir*,

Quem carmine nuper celebravi, cujus bellicæ fortitudini hederam suspendi, cujus trophæa & triumphos in Apollinis templo vates fixi, Serenissimus Saxoniæ Dux Bernhardus, Fuit. Triumphat de Principe mors, quem virtus sua felicitasque non finit esse mortalem. Quem Austriacus horruit, timuit Saxo, minus amavit Gallus, obiit & abiit. Cessit fatis, cui flumi-

flumina, urbes, regnaque indies cedebant, gliſcente famâ, obſequente fortunâ, ſtupeſcente Europâ omni, & quotquot armis cauſſam Libertatis Fideique aſſertum eunt. Deceſſit Neoburgi, quæ inter Briſgoviæ eſt urbes. Triduo mortis telam detexuit, non ſine veneni ſuſpicione. Moriturus Duces quatuor exercitui præfecit, uſque dum Sueciæ Regina dignum ſucceſſorem caſtris conſtituerit. Militibus ſingulis teſtamento bimeſtre ſtipendium ſcripſit. Quid animi jam putas eſſe Cæſari & Saxoni, ſublato hoc Induperatore? imo quid Celtæ? qui ſucceſſibus tantis creditur invidiſſe. Quam vereor, ne multi Duces Cariam perdant, & Germaniæ Principum æmulatione, magno labore & diſcrimine parta dilabantur. Iam in Philippicas artes incumbent, hinc Iſter, hinc Sequana: ut omnino metus ſit, urbem armis invictam, auro muneribuſque in alterutrius poteſtatem ceſſuram. Nobiliſſ. Vicofortius Hagam ab Electore Palatino evocatus conceſſit, reverſurus hodie. Litteras ipſe mortis hujus nuncias nondum accepit. Sed Francofurto, Argentorato, & aliis è locis fatales tabulæ advolant hujus rei uberrimæ teſtes. Inſignia tua & redimicula S. Michaëlis jam in manus cognati tui pervenere. Solennem horum traditionem interturbat & remoratur funeſtum hoc nuncium. Vſque adeò nulla eſt ſincera voluptas, ſollicitumque aliquid lætis intervenit. Nolui N. T. hoc ignorare, cum jam occupatiſſimus ſit cognatus tuus & vix ſuus.

Cras Vltrajectum abeo, mansurus istic, si benè calculum posui, per octiduum. Vale, Vir nobilissime, titulo, virtutibus ac poësios historiæque illibata fama. Dominam Hoofdiam, filiasque generosissimas, & filiolum, in tuas patriæque spes succrescentem surculum, saluta. Amstelod. ipsis Cal. Sextil. anno 1639.

391.

Serenissimis Ducibus,

FRATRIBVS DVCIS BERNARDI.

S*Erenissimi Principes*,

Mitto ad Vos Panegyrin hanc inscriptam famæ laudibusque Serenissimi Principis Bernardi, Fratris Vestri; quem vivum dilexit Germania sua, horruit Austria, suspexit quaquaversum Europæus Orbis. Maluissem eam superstite ipso legi, quam mortuo, cum viventium encomiis applaudamus læti, mortuorum tristes adflictique. Nunc, ita volventibus fatis, offero maximis Fratribus laudationem Principis, cujus virtutibus cum minor esset Orbis, recepit spatiosius cœlum grande illud depositum. Scio, Principes Serenissimi, non egere Poëtarum laudibus tanta belli fulmina, quæ luce suâ clarescunt fulgentque: sed nec fastidit gratæ posteritatis benevolas voces Principum Majestas. Amant in hominum animis memoriâ vivere, quos hominum, & publicæ utilitatis causâ terris dedit sublimius Numen. In Fratre vestro duo mecum stupuit universitas: vitæ innocentiam, & fortitudinem

tudinem militarem: quarum illa inter Principes rariſſima eſt, hæc gentis veſtræ propria. Laudum ejus faſtigia ſolum perſtrinxi; nec enim in iis ſingulatim enarrandis ſuffecerit nova Ilias. Rerum ab illo geſtarum magnitudinem, pondus, diſcrimina vix Hiſtoricorum annales, Oratorum ambitioſa oratio, nec Poëtarum grandiloquæ voces adæquare poſſent. Omnia minora ſunt quæ cogitamus, loquimur, ſcribimus. Ego, qui vatum ſtudia impenſius amplexus ſum, inter tot laudatiſſimi Herois applauſus partibus meis deëſſe nolui. Facile mihi vocem extorſit tanti Principis fama, quæ jampridem non privatis tantum Germanorum, ſed totius Europæ ſuffragiis fulta, mortalitatis terminos egreſſa eſt. Vtinam ab illis, quas lactanti Germaniæ commodatis curis, tantum ocii impetrare queatis, quod Poëmatis hujus lectioni detis. Non pœnitebit in compendio perſpexiſſe Fratris de Republica optimè meriti non unum facinus: quem dum lugemus mortuum, virtus ſua felicitaſque non ſinit eſſe mortalem. Quod ſi benigniore oculo hæc noſtra accipere & legere dignemini, non perierit labor vati. Hæc operæpretium retuliſſe ſuffecerit, ſupereſſe Sereniſſimo Principi Bernardo Fratres, qui & condolere fatis Fratris poſſint, & laudum ejus teſtem favore ſuo irradiare non dedignantur. Valete Principes Sereniſſimi. Deus Opt. Max. Vos veſtræ & publicæ ſaluti diu ſupereſſe patiatur. Amſtelod. Aug. 1639.

 392. GE-

392.

GERARDO NIENDALIO.

NOn tanto opus eſt apparatu, cordatiſſime Niendali, ut amicum è paludibus evoces in Trajectinorum Tempe. Iam pridem vidiſſes me, & dexteram dexteræ junxiſſes, niſi moras necteret digniſſima vidua, cui gerendus mos & gratificandum. Obſtrinxi me promiſſo, Dî cujus jurare timent ac fallere numen. Legiſti proverbium, Mulier pudica non it ſola. Comitem me itineris illi fore & dixi coram, & ſcripſi non ſemel. Eget cuſtode, quicquid charum ſecretumque homines habemus. Mihi manda, ſi quid iſtius generis, vel ſexus rectè curatum velis. Die Martis proximo hinc, Deo volente, Langherodam me conferam cum filia. Die verò Mercurii vel Iovis, ſi accinctam ad iter repereto teſtudinem illam domeſticam, ad Te properabimus. Eſt hic Ampliſſimus D. Petitius Vltrajectum iturus jamjam. Sequar præeuntem. Hoc ago, ut declinem tempeſtatem veſtræ ſolennitatis, & poculorum, quibus amicos excipere ſoletis, grandines ac imbres devitem. Mihi ſi Niendalius unum, Petitius alterum clauſerit latus, & accumbenti & ambulanti benè erit; nec ultra quid poſco. Fabis piſiſque & lactucis inſtructam menſam præfero gallinis, & anſeribus. Si lactis aliquid coagulati ſubminiſtrent menſæ ſecundæ, non abhorrebit Peripateticorum ſapientia. De itinere aut digreſſione potius

tius Amersfordiana coram deliberabimus. Noli novis literis me ſollicitare, convivam facilem ſatis & obſequentem. Vbi venero diem unum aut alterum tecum dividam, & fruar ſermonibus tuis, & orationum cincinnis, & comitate & feſtivitate, quæ omnia majoris facio,

Quam ſi me liquidus fortunæ rivus inauret.

Vale diſertiſſime, & integerrime Vir. Salveant à me uxor, ſocer, fraterque. Te ſalutant mei & meæ. Amſtelod. 2 Aug. 1639.

393.

EIDEM.

TAndem à dierum Canicularium cumulatiſſimis gaudiis domum reverſus, mihi reddor, chariſſime Niendali, & ſimul tibi. Tu in feriarum promulſide delicias mihi feciſti eas, quas nondum decoxi: ea præſtitiſti mihi filiæque meæ officia, ut majora exſpectare vel à ſanguine junctis non poſſim. Plurimas horas commodis tuis ſuccisas mihi ocianti, & ſine compare ambulanti impendiſti. Riſi tecum, philoſophatus ſum tecum, pranſus ſum tecum. Omnibus penè ſenſibus, ſi jocari libeat, lenocinia quæſiviſti; non contentus picturis viſum, ferculis palatum, floribus nares demereri, etiam aures ſtupendo Muſices faſcino deliniiſti. Egi gratias coram, jam litteris abſens eas repeto, & unum hoc rogo ſerio, ut mutuis dentibus ulciſceris impudentiam meam, quam in culinam tuam, in pernam, laridum, & ſumen tuum exercui.

cui. Non præfigo tempus: tuum eſt illud, quod opportunum maxime erit rebus tuis captare. Omne ſidus, quantumvis hybernum vel glaciale, arridebit tibi adventanti. Non minus focus quam umbra amicos conciliat. Ædes tibi aperio meas: ſternam lectulum tomento molliſſimam, ſternam menſam philoſophicam, non ferculis turgidam ac ſuperbis condimentis cruſtisque, ſed tenui ſalino & piſciculis, iiſque dapibus inſtructam, quales Corvini & Fabricii eſſe ſolebant. Pro prunis, ecce poma aliquot citrea mitto, ut languidiores cibos acuas acriore ſucco. Vale, & conjugem ſaluta. Amſtelod. 1639.

394.

REINERO NEUHUSIO.

IGnoſce, doctiſſime Neuhuſi, quod diutius exſpectationem tuam moratus fuerim: ferias egimus, & ab amicis in vicinos agros invitati, valetudini quæſivimus lenocinia. Amat tenella juventus ſtudiorum horas diffindere ludicris, quæ apud illam quantivis ſunt; nec noſtra, hoc eſt, Profeſſorum gravitas ab iſtis vicibus abhorret. Demum heri reverſus ex Bameſtræ agro, revocavi ad animum promiſſi fidem, quâ me tibi obſtrinxeram. Petiiſti nuper à me carmen per litteras, petiiſti coram, & humanitatem tuam erga me explicuiſti prolixè & candidè: næ à gratiis omnibus alienus ſim, ſi amico, ſi ſtudiorum amœniſſimorum conſorti, ſi Viro ad elegantiam omnem & nitorem facto exile hoc

hoc officium, quod immeritis sæpius præstiti, denegaverim. Habe disticha aliquot., si elaborata minus, attamen ab animo tui studiosissimo. Scriptis tuis studiisque accommodavi orationem, & ea dixi, quæ scripsisti & scribis indies non sine genio & venere. Transiisti à Frisiis ad Frisios, à majoribus ad minores. Faxit Deus, ut minores hi majoris tibi & famæ & fortunæ argumentum subministrent, & desertis calcatisque non uno loco Musis, hospitium præbeant quale exoptas. Vale, Vir doctissime, & me, quem totum possides, ama. Tibi familiæque omni faveat rerum nostrarum Arbiter supremus. Amstelod. 1 Sept. 1639.

395.

PETRO C. HOOFT.

N*Obilissime Vir*,

Dum strepitus magnæ urbis & encænia aversor, secessi in Bamestram, ubi me prædio suo perhumaniter excepit Vir amplissimus Theodorus van Os, aggerum ibidem Præfectus. Ita transacta mihi feriarum tempora inter literata & faceta nomina, Hoofdium, Ossiumque, ad quorum memoriam mihi dextra tinnit auris, & lævæ mamillæ melior particula salit. Illic dum sum, & de die lenocinia quæro honestæ voluptatis, ecce, noctu ab insectorum genere volatili vexor lancinorque: ab animalculis inquam, quibus proboscis est minor elephanti, rostrum minus aquilæ, guttur minus sonorum famelici

 bovis,

bovis, corpus minus crassum quam Arcadico apro, pedes Colossi Rhodii pedibus graciliores. Volant, susurrant, sibilant, sedent, terebrant, bibunt, non missura cutim volucris, nisi plena cruoris. Memor ego culicum, quos Muyda tua per æstatem fovet, comparationem feci inter Muydenses & Bamestrios, & utrosque diris, pace tua, devovi. Qui seria tibi aliquando, jam etiam ludicra impartior. Facit amicitiæ nostræ fiducia, ut impunitatis spe audeam apud N. T. non audenda. Classem Hispanicam statio habet Britannica.

Illa per æquoreos numeroso milite fluctus
Ibat ovans, tristesque minas & bella ferebat,
Cui dedit exiguis sese manus obvia transtris,
Auspiciis quæ freta Dei, & cœlestibus ausis,
Disjecit toto volitantia carbasa ponto,
Inque Britannorum captivam trusit arenas &c.

Jam quinquaginta & ultra Federatorum navibus cincta, stat in littore certa futuræ mortis, & instanti fato servata ruinæ. Ita sperant, quotquot Batavi sunt, & spes suas erigunt hostium internecione. Si Regis Angliæ ratio habebitur, posset elabi: sin minus, præda victoris erit. Ius est in armis. amant istiusmodi controversiæ decidi, post prævaricationem, quæ, ut valde utilis est, ita patronos inveniet. magna facinora successus probat. minus mali habentur qui potentes peccant. placet quibusdam axioma istud: salvis auspiciis geri, quidquid pro patriæ salute geritur. Est exlex necessitas, & venià

niâ digna. Præstantissima Tessela Amersfortiam abiit cum sorore & affini ac fratre. Voluissem me illi præbere comitem, nisi ad labores redeundum fuisset. Te cum uxore & filiabus expectamus, ut perunctam fecibus ora Galliam loquentem audiatis. Cuperem tunc Nobilitati tuæ loqui ea fide, eo silentio, quo Pylades Oresti, Pirithoö locutus fuit Theseus. Vale doctorum ocelle, & amicorum cordatissime. Nobilissimam suo & tuo nomine Hoofdiam, filiasque tantis parentibus dignas, submisse, reverenter, ac vernante vultu à me saluta. Raptim summo mane 28 Sept. 1639.

396.

CASPARI BARLÆO.

Legi cum voluptate maxima, poëtarum, oratorum, philosophorum clarissime, Mediceam hospitem, opus & tua eloquentia, & ejus quæ celebratur Majestate dignum. Simul, neque minore cum gaudio, cognovi ejus urbis, cui & respublica plurimum & ego non parum debeo, crescentem indies Magnitudinem, quam servet augeatque Regum, Reginarum, civitatum summus Arbiter. Delphinus, cujus augustum nomen felicem facit libri tui clausulam, nutrices non lassat tantum sed & lacerat. Ejus interim Avia Generorum terras perambulat, magno fortunæ, nihil à suo jure excipientis, documento. At tu

Das solatia grandibus sepulchris.

 Sepul-

Sepulchra dico, Laberiano illo ſenſu :

Sepulchri ſimilis, nil niſi nomen retineo.

Relinquat te intactum ventoſa illa Dea, &c, ut ſuperba eſt, præteriens plana, in montes potius fulminet. Hoc tibi precor : te vero, ut ſæpe tua, id eſt, longe optima, dono accipiamus, legamus, laudemus. Lutetiæ, 27 Auguſti, 1639.

Virtutum Barlæanarum non ingratus æſtimator

H. GROTIUS.

397.

HUGONI GROTIO.

VIr maxime,

Miſi nuper Mediceam Hoſpitem, quam te accepiſſe & legiſſe gaudeo. Sed nimius es in exaggerandis authoris laudibus, quibus tanto eſt ille inferior, quanto tu omnium artium apices tranſcendis. Interim laudari abs te, mî pater, dicebat ille apud Comicum, maximum puto. Adſcriberem illud Horatii, *Principibus placuiſſe* &c. Niſi nimio uſu eviluiſſet jam dudum graviſſimi Poëtæ ſententia. Mitto jam Excellentiæ tuæ Briſacum captam. Quid alii de me ſentiant, ſcio & neſcio : at illud experior & ſentio ipſe; ut ut maxime velim, Muſas meas ἐχεμυθεῖν, [*ſilere*,] loquaciſſimum tamen me eſſe, nec quoties illuſtre aliquod argumentum offertur, motus meos impetusque compeſcere poſſe. Velim nolim, relabor ad veterem inſaniam,

niam, præſertim hortantibus amicis, quibus non obſequi religio mihi eſt. Superiore anno ſine gloria militavimus non uno loco, nec Gallo bene ceſſere conatus ſui. Solum Saxoniæ Dux Bernardus belli famam victor aſſeruit; capta urbe ſitu, opere, præſidiis munitiſſima. Ego, cui nimia in Poëſin proclivitas vitio verti ſolet, tam inſignis victoriæ teſtis & præco eſſe volui, memor iſtius: Non decere Principes ſine vate trophæa ſuſpendere. Non leget hæc ipſe Dux, nec ſivere fata publicæ laudis ſenſu frui præclare meritum de Reipublica Chriſtiana Principem. Tibi, Vir illuſtris, Scazontes hoſce transmittere minus horreo, cum propria hæc tua laus ſit, in amicorum vitiis non cernere acutum; ſed aſpera plana, distorta recta interpretari, & quæ forte claudicant recto talo locare. Nobiliſſimus Vicofortius, quo amicius pectus non habet Amſtela, etiam clariſſimus Voſſius Idololatriæ gentilium ſcriptor graviſſimus valent, & te in Batavis circumfuſum amicis videre malunt, quam eminus, & te longinquo alienis in terris tibi gratulari. Amſtelod. 30 Octob. 1639.

398.

C. BARLÆO H. GROTIUS S.P.D.

VIr eximie,

Res illuſtriſſimi Saxonis,tanto dictas ſpiritu quanto geſtæ ſunt ab ipſo, legi cum dolore quidem, ob ereptum nobis tantum Principem, cum ſolatio tamen cum video gloriam ejus tam feliciter ad omnia ſæcula propagari. Epithalamium autem legi cum ſolida voluptate, tum ob ſummam carminis venuſtatem, tum quod amo & honore proſequor plenas omnium virtutum domos, unde ſunt novi mariti & eorum uxores. Et ipſis & tibi tuisque ſi omnia è voto ſuccedant nulli id hominum quam mihi erit lætius. Scribebam Lutetiæ 22 Octob. 1639.

Vidi & de Bameſtra carmen, dignum loci amœnitate & juſtiſſimam de Culicibus ultionem, ſpicula pro ſpiculis.

399.

CONSTANTINO HUGENIO.

PUgnavimus, vicimus, triumphavimus, clariſſime Zulecheme. Arenæ Martis arenæ Britannicæ fuere; cauſa libertas; partes Hiſpanus & federatus Belga; modus certamen navale, commiſſis inter ſe claſſibus & veliferis arcibus; vindex fautorque noſter Deus. Succubuere Belgarum ſignis Dî hominesque, vel ſacris vel profanis appellationibus clari. Tereſas, Polonias, Fortunas, Famas, Orpheos, Petros, Jaco-

Jacobos, Michaëles, Alexandros, &c. mersimus, exussimus, cepimus. Totius victoriæ momentum in duobus positum est. Primum illud est; quod paucis navibus potentissimam & numerosissimam classem invaserit imperator noster, & in casses truserit. Alterum illud: quod nullo navali facinore major dignitas & reverentia Reipublicæ nostræ accesserit, quam hoc ipso. Dum alii civium domi gaudent, alii minus φιλοπάτρωες [*Patriæ amantes*] dolent, alii festis ignibus lætitiam testantur, ego ad exemplum celebris Cynici, triumphantibus ob similem victoriam Athenis, literarum mearum vascula, quæ quotidie pauper inhabito, per ora civium non indoctorum pergo volvere & rotare, ne publica gaudia fastidire videar, & tacita morositate damnare aut vilipendere Superûm favorem. Elocutus sum ea, quæ scio, & quæ eloqui posse volupe admodum mihi fuit. Sinistra quippe silemus libentius, quam fatemur. Circa prospera facundi sumus, & ab argumento eloquentiam mutuamur. Scripsi Orationem, quam habui publice, præsente Venetorum Legato, qui tum temporis nuptiis intererat Papenbroeckii filiæ. Cumque viderem omnes gratulantium voces in Trompium dirigi, Auriacum meum non in laudis partem pertraxisse putavi satis, sed ut victoriæ authorem præcipuum, imperio maritimo, ac autoritate maximum prædicavi, & poëmate, uti meus mos est, celebravi. Tu, cum non nisi literatis doctorum asellis & mullis

nullis elegantiarum vesci ames, nec nisi conditos aromatibus, & sesamo adspersos carminum globulos emunctis naribus adhibeas; nihil quoque contingere cures, nisi planum, floridum & vernans; nihil audire, nisi harmonicum & concentibus conspirans: veniam peto obsecroque, ut orationem tumultuarie scriptam, & Poëma inter deliberationes eroticas natum, mitiore censura distringas. Obstrepuit sæpe poëtico furori Cyprius, & quia bonam mentem non ejuravi, volui & amator esse & vates, Cirrham & Paphum, Parnassum ac Cythæram concutere. Accipe; Amicorum illustre sidus, exemplar unum tibi; altero se oblectet in patrias artes erudiendus Constantinus junior. At illud auratis lineolis fulgens Celsissimo Auriaco pro me offer. Si modesta prædicatione illud Patriæ Patri probaveris, reliquis hoc ipsum tuis erga me meritis attexam. Vale, præstantissime clarissimeque Hugeni, & me quod facis constanter ama. Decemb. anno 1639.

400.
JOACHIMO VICOFORTIO.

ITa est, mi Vicoforti: publico hoc Patriæ gaudio, ob natum Principi Principem, non difficile mihi erit publicum lætitiæ, ut scribis aptissime, testimonium à Musis meis impetrare. Post gratulationes Illust. D. D. Ordinum Legatorum, etiam ejus, cujus mentionem faciunt litteræ tuæ; post ingeniosissimum disertissimi Brasetti

Braſetti commentum, accipe Epigrammata duo ſummo mane ſub diluculo nata. Prius mihi vendico, poſterius Braſetti eſt, ſi materiem ſpectes; ſi numeros & verba, Barlæi tui. Utrumque exoſculare, ut ſoles me. Nolo eruditiſſimo Braſetto, invito Domino, ſuffurari inventum ſuum. Verum ſi transactione illud meum eſſe velit, vel emptione, vel mutuo, vel commodato, vel donatione inter vivos, ſubjungam illud Poëmatio, quod in victam Hiſpanorum claſſem ſcripſi. Si emptione meum eſſe patiatur, redimam optimi viri indulgentiam alio, cum res feret, Epigrammate. Si ex velleris aurei eſſem ordine, glomos pretioſæ iſtius lanæ transmitterem. Nunc repertum iſtud aureum redimam Muſarum opibus, & officioſa gratiarum actione: cui ſi, humaniſſime Vicoforti, gratiæ tuæ nonnihil adſperſeris apud agentem res Galliæ, compos voti fiam, præter votum. Cupio te videre ad undecimam in ædibus pictoris Baudringenii, ut videas qua fronte, qua patientia premam pictoriam ſellam. Adeo ad vivum expreſſit vultus meos, ut dubitem, an prototypum ego ſim, an tabula. Vale amicorum cordatiſſime, & me ama. Amſtelod. 4 Non. Decemb. 1639.

401. D. JU-

401.

D. JUSTINIANO,

Venetorum Reipublicæ Legato.

I*Llustrissime Domine*,

Cum nuperrime de victâ Hispanorum classe verba facerem, velut salutare quoddam ac faustum sidus illuxisti. Etenim illustri tua præsentia non mihi solum peroranti animum addidisti ac fiduciam, verum etiam toti auditorio ac Reipublicæ nostræ splendorem decusque non leve contulisti. Equidem apud tantos viros loqui in felicitatis parte putant, qui in umbra dicunt. Ego, quod feci coram, jam per litteras quoque gratias ago, quod vacivas aures concesseris Academicæ declamationi. Et cum ingrata non possit esse lectio eorum, quæ volupe fuit audire, mitto exemplar Orationis, cui Poëmation subjunxi; ut utroque orationis genere animum Patriæ felicitatis sensu explerem. Vale Illustrissime Domine. Amstelod. 19 Dec. 1639.

402.

JOH. MAURITIO,

Nassaviæ Comiti, Brasiliæ Præfecto.

I*Llustrissime Comes*,

Dum in novo Orbe Hispanum oppugnas, & mœnibus suis castrisque exuis, nos in Veteri eundem hostem nuper pari animo fiduciaque per cognati sanguinis Principem oppugnavimus.

mus. Ut illustrissimæ tuæ gentis familiæque virtute potentissimo Hispaniarum Regi terribiles sint Federati Ordines. Vicimus, cum vix ulla esset victoriæ spes: paucis navibus aggressus est maris nostri Vicepræfectus Trompius numerosam Hispanorum classem, & minoribus longè majores fabricas & stupendas moles exussit, mersit, cepit. Hujus rei testes mitto Excellentiæ Tuæ hasce paginas, quæ quia Patriæ & ejus parenti Auriaco inscripsi, operæ precium me facturum putavi, si Tibi longius adversus eundem hostem bella gerenti, hæc publici nostro Orbe gaudii documenta transmitterem. Videbis victoriæ hujus momentum in duobus positum. Primum illud est: quod exigua navium vi hostem validissimum invaserit Trompius: Alterum illud, quod nullo facinore navali major dignitas famaque accesserit huic Reipublicæ quam hoc ipso. Didicere Philippi jam altera vice infeliciter ab ipsis subiri angustias Britannicas. Sane levius hinc vobis erit bellum, quod in Brasilia geritur tuo ductu & moderamine. Nec enim metus erit vobis à Galeatarum navium insultu, quas noster hic maris Dominus Arausionensis ferro ignique subvertit. Vale, Comes Illustrissime, & egregium hunc virum, qui Orationem hanc meam Tibi tradit, favore Tuo ac benevolentia complectere, nec minus me, nominis tui & famæ Nassoviorum studiosum, impensè. Amstelod. 15 Decemb. 1639.

 403. GE-

403.
GERARDO NIENDALIO.

D*ilectissime Niendali*,

Tu leporem mihi misisti hirsutum, ego tibi galeatum remitto, hoc est Ducem timidum. Ocquendum dicere volo, quem galea ducem facit, fuga leporem. Non dubito, quin publicæ felicitati mecum graluleris. Ego gaudia mea oratione & poëmate elocutus fui. Vtriusque Te compotem facio, cujus humanitati, & candori omnia summa debeo. Verum ut ad leporem tuum revertar, scis quale quantumque mihi miseris munus? Si nescis, misisti animal, ex cujus esu vultus formosiores reddi dicebat Martialis Gellia. Si nescis, misisti Terentii jocum, Lepus es & pulpamentum quæris. Felicitatis rusticæ partem misisti, teste Horatio, pavidumque leporem, & advenam laqueo gruem, jucunda captat præmia. Sapientiæ culinariæ argumentum mihi donas, juxta eundem Flaccum:

Fœcundi leporis quis non sectabitur armos?

Quam lætor me Iudæum non esse, cui leporem edere nefas. Licet enim ruminet, ungulam bifidam non habet. Non edi leporem tuum solus, sed cum amicis magnis & intimæ admissionis. Nunc periit victima nil miserantis Orci. Tibi gratias habeo & ago, & si precium tanti animalis non æquem chartaceo hoc libello, cogita mercaturam quotidie vel ementis, vel vendentis damno contrahi. Vale charissimum pectus, & con-

conjugem liberosque non ſine oſculo, meo rogatu (ſi tantam rem impetrare dignus tibi videor) ſaluta. Socerum quoque fratremque ſalvere jube. Miſiſſem & illis exemplar, ſed ſumma eorum penuria laboro. Vbi legeris, lectionem illis noli invidere. Nihil decedit illi, qui de lumine lumen accendi patitur. Ampliſſimo Conſiliario Strateno me totum trade, & libellum hunc, proni in ipſum animi & debitæ reverentiæ teſtimonium, exhibe. Iterum Vale. Amſtel. 24 Dec. 1639.

404.

IACOBO CATSIO.

QUod benignis animis Panegyricum meum exceperint Potentiſſimi Ordines, à tua eſt ſuffragatione, nobiliſſime Catſi. Honorarium mihi decretum magnificentiæ magis quam liberalitati affine eſt. Illud quantivis eſt pretii, quod non diſplicuiſſe intelligam Patriæ Rectoribus ſtudium meum, & pronam in publicos Federatorum, proſperosque ſucceſſus benevolentiam. Poſuere Te eo loco fata, & ingentia tua merita, in quo non Rempublicam ſolum tibi quotidianis officiis devincis, verum etiam favoris tui & generoſæ humanitatis radios, in amicos quaquaverſum diffundis. Hoc eſt non ſibi ſoli natum eſſe, ſed & aliis. Inter hos tuo beneficio cenſeor, qui hominem complecteris & diligis, tua amicitia & familiaritate potius, quam ſuis bonis amabilem. Vt infimæ ſortis homi-

nes ſibi & aliis creſcunt, ab alloquio & comitate regum : ſic nobis fit, cum Te admoves propius ; & eſſe aliquid videmur ab æſtimatione veſtra. Vſu, mancipio, jure omni tuus ſum, clariſſime Catſi. Impera, quod voles. Quidquid mearum erit virium, in N. T. id omne explicabo officioſiſſime. Vale, Vir maxime, & annum hunc quem jam ingredimur, feliciſſime & glorioſiſſime decurre. Amſtelod. 3 non. Ian. 1640.

405.

IOHANNI BEVEROVICIO.

A*mpliſſime Beverovici*,

Uti per brumam ceu mortui latent ranarum exercitus, caloris & vigoris expertes, ita ſcriptoribus Belgis ; cum adverſa & minus glorioſa fluunt tempora, fortiter ſilent mortuis ſimiles. Vbi vernum tempus & genitabilis aura Favoni aquas terrasque pervadit, prodeunt è latibulis canora animalia. Nec minus rebus proſperis excitati omnes, quibus viride eſt genu, loquimur, ſcribimus, cantillamus in foſſulis quisque ſuis, & publicæ felicitati pro modulo ſuo applaudit. Ego à plaudente Republica inter coaxatores primus conſcendi ſuggeſtum, & in Hiſpanum pro victoribus declamavi, ſatis audacibus, quales victorum eſſe ſolent, buccis. Rupturam fortè paſſus fuiſſem, niſi eloqui licuiſſet conceptum ex proſperis & grandibus patriæ ſucceſſibus gaudium. Hoc fœtu liberatus

tus melius habeo & detumui. Vidi quoque cantus Mattiacorum in victam Hispanorum classem, & Kinschotii junioris erectum carmen, etiam Xerxen tuum Cantabricum. Vt credas verum esse, quod jam dixi; plus laxari fibulam, postquam Trompius in Ocquendum felici Marte detonuit. Ego meos tibi mitto strepitus. Videbis in easdem cogitationes non uno loco nos coincidisse. Feci & ego comparationem inter Xerxen & nostros, sed brevior fui, cum hanc unam prosequi tui fuerit instituti, mei plures. Misisti ante hac libellos tuos eruditos, succinctos & solertiæ tuæ testes. Pro omnibus accipe Panegyricum, mole exiguum, argumento maximum. Ego Hispano maledicere ausim domi, & eminus lingua ipsum ferire, quam cæsim ac punctim in Dunis Britannicis pars esse belli, ubi desinunt esse, qui fuere. Vale, amplissime Vir, cui ut leniter fluat, quem exorsi sumus, annus Deum precor. Amstelod. 7 Ian. 1640.

406.

GUILIELMO BORELIO.

M*Agnifice Boreli*,

Distrahimur singuli in curas varias, nec idem semper agere libet aut meditari. Me modo Schola illustris possidet, modo domus, modo amici. Schola doctorem, domus patrem, amici amicum agnoscunt. Iam apud te posterius hoc ago, ut qua possim demerear mihi addictissimum pectus. Notus tibi est mercator

apud nos celebris artis ſuæ peritus N. N. vir multum terris jactatus & alto, qui utriusque fortunæ remediis inſtructiſſimus res Sereniſſimi Daniæ Regis hic agit, in cujus fragranti dicitur eſſe gratia. Sagacitate ſui ordinis homines vincit, comitate neminem non in amorem ſui pellicit. Habet quod petat ab Ampliſſimæ Reipublicæ hujus Coss. quorum cum ſis os & interpres, voluit ſe honeſtis verbis tibi tradi. Cauſam ignoro, nec ſcire ſatago. Illud peto, ut ſi quod apud Te eſt momentum noſtri, obſequi velis hujus deſideriis, quoad honeſti ratio, & Reipublicæ, cui te totum voviſti, tranquillitas feret. Ni fallor, cum Imperatore magno judicas diem te perdidiſſe, quem non impendiſti amico. Vale. 7 Mart. 1640.

407.

CORNELIO VANDER MYLE.

VEhementer me perculit, nobiliſſime Myli, triſte nuntium de obitu nurus Tuæ. Luges uxorem filii, matrem nepotis tui, eamque recens puerperam. Non deceſſit ingloria uxor, quæ Gubernatori gubernatrix nupſerat. Non deceſſit ingloria mater, quæ peperit ſæpe. Obiit puerpera, poſtquam de filiolo, patriarum virtutum & nominis hærede, proſpexiſſet Reipublicæ & familiæ tuæ. Debuiſſet longiore vita redemiſſe partus dolores, nobilioris vitæ & maſculæ proſis parens. Ita querimur nos, quoties humanitati ſupra modum indulgemus. At cum in

in divinioris ſapientiæ ſacraria imus, illud omne probamus placidi, quod cœlo probatur. Adverſus privatas tuorum calamitates, rectæ rationis Ægide munitus, patienter fers, quæ ut feras, fata imperant. Non unius funeris dolore tangeris. Decoxiſti majores & propius ad animum admiſſos. Poſſem accuſare minus ſalubrem & mari proximam urbem. Sed

Nullo fata loco poſſis excludere; cum mors
Venerit, in medio Tybure Sardinia eſt.

Poſſem incuſare Poëtarum more præcipites & crudeles in juvenculam conjugem Parcas. Verum:

Hæ magnos parvosque terunt, quin fortibus æquant
Imbelles, populisque Duces, ſeniumque juventæ.

Græcus ſenarius eſt: ὃ γὰρ φιλοῖ Θεὸς, ἀποθνήσκει νέ☉. Quem diligit Deus, moritur juvenis. Et qualis vixit illa? pie, caſte, prudenter. Pie Deo, caſte marito, prudenter liberis domeſticisque. Talis conjunx terræ ſatur alia loca, alias ſedes cogitat, & à vitæ hujus ærumnis ac catenatis laboribus expedita, beatorum ſedibus debetur. Venimus huc, ſed ut abeamus modò. Moramur aliquantiſper, ſed ut moriamur. Hoſpitio excipimur, non æternis carceribus includimur. Solatia hæc animæ ſunt, corporis ergaſtulo dimitti captivam. Nurus tua illic habitavit, ubi Hannibal ad portas fuit, ubi adverſus hoſtem vigilandum & excubandum. Iam malorum omnium ſecura, dicit:

 —*Spem,*

— Spem, vota, timorem

Læta parens placido fine relinquo aliis.

Eſt Batavorum, eſt Mattiacorum præſidium Guilielmopolis. At defunctæ jam arx cœleſtis pro cuſtodia & tutiore eſt munimento. Non jam turbido mari pulſatur, nec nubilo aëre involvitur tenella. Vbi nunc eſt, halcyonia ſunt & malacia, & ſempiternæ felicitatis præſens facies. Si Te, ſi maritum affligit fatale divortium, corporis illud ſolummodo eſt, non animorum. Sequimur animam animo, & ubique mens eſt, quæ Deo, Angelis & beatorum ſedibus adeſſe amat. Non divellimur toti, ſed parte tenus. Perdimus, quod caducum eſt: ſervamus, quod perire neſcit. Accedit beatæ reſurrectionis ſpes & fiducia. Hæc mortem noſtram peregrinationem brevem putat. Præimus ſolum alii aliis, ſecuturi ſerius, ocyus. Imus omnes ad metam. Cave revoces eam, quæ ad metam pervenit. Malus & præpoſterus athleta eſt, qui athletas ipſos, non metam ſpectat. Hæc nobilitati Tuæ, hæc Filio jam viduo, & mihi, pro dolor, conſorti ſcribo. Condoleo vobis omnibus jam atratis, qui lætis candidisque malim gratulari. Sed in utramque fortunam præparandus animus, cordatiſſime Myli, ne vel dejiciamur arduis, vel efferamur inſolentius ſecundis. Ego illud ſingularis tui erga me adfectus teſtimonium interpretor, quod in partem doloris tui me quoque admiſeris, & conſolationem exſpectes ab eo, quem ſtupenda humanitate Tibi tuis-

tuisque obnoxium habes. Vale, nobilissime Vir, & hæc si leges mente & oculo, lugebis minus & minus dolebis. Filium Willemstadii Gubernatorem meis verbis saluta & solare, etiam Dominam Myliam, filiam generumque. Amstelod. 10 Mart. 1640.

408.

EPHORO MEGAPOLENSIUM DUCUM.

D*Octissime vir*,

Quæ in laudem nostram cumulas magnifica verba, modestè prætervehar. Quod urbibus, regionibus, ædificiis accidere solet, evenit literarum & humaniorum artium studiosis. Absentia nec visa unquam, veneramur & miramur, fastidimus præsentia. Omnium rerum major è longinquo reverentia est. minuitur coram conspecta res, quam remotam ex oculis fama claram facit. Illud ausim profiteri, me benevolentiæ & humanitatis studiis concedere nulli, doctrina & eruditionis typho cuivis. Petis, ut Methodum studiorum tibi præscribam, qua instructus viam monstres Principibus tuis, quos in patriæ suæ totiusque Germaniæ ingentem spem educas & præformas. Non dubito, quin ritè noris illa, quæ scire à me exigis, nec alio fine hæc exigere te arbitror, nisi ut videas, quam idem tecum sentiam, quo majore fiducia, aliorum suffultus suffragio, aggrediaris rem gloriosam tibi & Megapolitanis Ducibus perutilem.

Præſcribi poteſt methodus Principi, quam communem habeat cum ſtudioſis quibuslibet, etiam infra Principum faſtigium & majeſtatem poſitis. Præſcribi poteſt & altera, quæ illorum propria ſit. Sunt enim in lectione & prælectione clariſſimorum autorum quædam cum delectu notanda, quæ Principes potius, quam vulgares animas tangunt. Ego communem ita perſequar, ut Principes tuos juxta defigam in eorum contemplatione, quæ Principatum maxime decent & illuſtrant.

Scribis tyrocinia linguæ Latinæ addidiciſſe Illuſtriſſimos Adoleſcentes, & Grammaticorum pulpæ ſaturas mentes, ad altiora & edita Sapientiæ templa contendere. At eundum illis recto calle, ne per ambages errent & circumduci ſe patiantur per flexus & mæandros, cum compendio ire præſtet, & plana eligere, ne inter prærupta & fragoſa artium hæreant.

Magna ſuperiorum ſæculorum veneratio fuit, ideoque per veterum veſtigia eundum potius, & celebratiſſimorum autorum monumenta, quam per poſterioris & langueſcentis ævi minus erecta & ſolida commenta. In illa collimare fas eſt poſteros, quia de aſſequenda majorum perfectione deſperamus nepotes. Poſt Grammatiſtarum ergo carnificinas & carceres, manumittendos ſuaſerim Iuvenes præluſtres in Ciceronis Familiares Epiſtolas, ob dictionis nativam & minime fucatam elegantiam, ac juxta in Terentii comœdias, tum ut ſuavitate rerum

rum tenellæ mentes edulcentur, tum ut mores veteris ævi civiles domeſticoſque addiſcant, maxime ut puriſſimi ævi cupediis, & delicatioribus dicendi floſculis adſueſcant. Adjungerem & Plautum, ob facetias & ingenioſiſſima reſponſa. hoc tamen delectu, ut ex epiſtolis Ciceronis, Plauto & Terentio ea excerpas & inculces maxime, in quibus Principum & rectorum reip. virtutes vitiaque notantur. His enim obſervationibus imbutus à teneris animus, ſervat diu, quæ adoleſcens imbibit. Exempli gratia, in Terentio notetur Thraſonis audacia, in Plauto Miles glorioſus, aut in Amphitruone Dialogus Iovis & Amphitruonis de rebus in exercitu & bello præclarè geſtis, victis hoſtibus, vulneribus acceptis & inflictis. In Pænulo Actus ſecundus, ubi colloquuntur Lycus & Anthemonides miles. In Truculento Stratophanis militis colloquium. In Bacchidibus Cleomachi loquentis verba. In Epiſtolis Tullii obſervent, quam ſine faſtu & procul omni adulatione ſcripſerint Cæſar Ciceroni, Cicero Cæſari, Brutus Caſſio, Atticus Ciceroni, cum ignota eſſent ampliſſimorum, nobiliſſimorum, doctiſſimorum, prudentiſſimorum vocabula & ſuperlativi.

Poſt hos prælegerem Cæſaris Commentarios, cum perpetua rerum militarium lectione excitetur generoſa Principum indoles, & orationis Romanæ minimè affectatum leporem ſpiret maximus Imperator. Vnus quippe ſemper

per habitus eſt, qui eas res geſſerit, ut à quovis ſcriptæ eſſent, admirationi hominibus futuræ viderentur: unus qui ita ſcripſerit, ut quibuſcunque de rebus ſcriptam hiſtoriam reliquiſſet, maxima voluptate legeretur.

Curtius, Saluſtius, Iuſtinus, Florus gravius & magis elaboratis verbis loqui amant. Itaque hos cuperem ſubmitti prioribus. ita tamen, ut ſeligantur Orationes Charidemi ad Darium, ex libro tertio, Legatorum Darii ad Alexandrum lib. quarto, Alexandri ad milites lib. ſexto, & lib. nono. Philotæ libro ſexto, Hermolai & Calliſthenis libro octavo.

In Saluſtio advertere velim Principes tuos ad nefandas artes Iugurthæ, & laudatam ſeveritatem Catonis, in puniendis Catilinæ conjuratoribus. Legantur ſtudioſius Orationes Catilinæ ad conjuratos, adverſariæ C. Cæſaris & Porcii Catonis, ſuper captis & convictis perduellibus, Oratio Micipſæ regis ad Iugurtham. Oratio Adherbalis à Iugurtha regno pulſi. Oratio Marii ad Quirites de expeditione Africana. Omnium graviſſimè & ſententiis, ad argumenti majeſtatem ad miraculum compoſitis, maximas res effantur Livius, Suetonius, Tacitus. Hos dum legunt Principes tui, attentius ipſos advertere velim ad Romani imperii incunabula, ſimplicitudinem, fortitudinem, alienos ab ambitione, avaritia & luxu Conſules. Inde ad creſcentis & adulti imperii vitia, ſeditiones, tumultus, parricidia & cauſas malorum, ambitionem,

tionem, avaritiam, adulationem, tyrannidem, luxuriam. Seligantur è Livio Orationes hæ: Lucretiæ de violatione. Legatorum ad plebem de reditu in urbem lib. tertio. Valerii Consulis hortantis ad pugnam, ibidem. Camilli ad pædagogum Faliscorum lib. quinto. Oratio M. Valerii Corvini ad seditiosos milites lib. septimo. Fabii Maximi ad populum de deligendo imperatore libro vigesimoquarto. Scipionis reddentis sponsam lib. XXVI. Oratio Annibalis ad Scipionem de pace, & Scipionis ad Annibalem lib. XXX. Oratio Philippi Regis Macedonum de regni hæreditate lib. XL. In Tacito diligentius expendantur Orationes Germanici Cæsaris l. I. Senecæ ad Neronem, & Neronis ad Senecam l. XIV. Peti Thraseæ lib. XV. Galbæ imperatoris ad Pisonem l. XVII. Othonis ad milites ibid. Cerealis lib. XX. Agricolæ in vita Agricolæ. In Flori historia notetur dictio elegans, & florida, & ut nullibi ferè non poëtam agat historicus. Iustinus res Græcas Latino sermone compendiose perstrinxit, maximi scriptoris Trogi Pompei abbreviator. Illud quoque perutile fuerit, Principes tuos ob oculos sibi ponere ideam vitæ Imperatorum, ex Epitome Sexti Aurelii Victoris à Cæsare Augusto usque ad Theodosium. Is enim scriptor, uti est multo jucundissimus, ita nescio, an ad vitam bene instituendam Principi ulla magis narratio conducat.

Nec dissuaserim in Ciceronis libros de Officiis,

ciis, de Amicitia & Senectute illos dimitti, etiam in lectionem orationum Ciceronis, præsertim earum, quæ vel ob dicendi vim, vel ob rerum sententiarumque momenta, vel ob oratorium artificium præcellunt. Tales sunt Oratio pro Archia poëta, quæ poëtarum & literarum laudes habet: pro lege Manilia, quæ Imperatorias virtutes recenset: pro M. Marcello, quæ de Clementia disserit: in Catilinam, qua in proditores & perduelles invehitur: pro Milone, qua docet vim vi repellendam.

Quin illo, quo jam sunt, ætatis curriculo, maximorum Poëtarum lectione illaquearem Principes pueros. Eclogas Virgilii, præsertim illam, quam Sicelidum memoriæ inscribit, memoriæ mandare pulchrum fuerit & perjucundum. Exordia itidem augusta librorum Georgicorum. Ex Æneide Neptuni Æolum increpantis stupendam invectivam. Æneæ de Trojano excidio narrationem coram Didone. Hujus amores pathetice libro quarto descriptos, ejusdem fulmina & diras in abeuntem Æneam. Anchisæ de Platonica philosophia perorantis orationem libro VI. Romanarum rerum seriem scuto Æneæ insculptam libro octavo. Digna hæc sunt carmina, quæ Principes tui perpetua versent agitatione. Ex Metamorphosi Ovidii librum primum de Creatione mundi & diluvio, nec non secundum de Phaëtontis temeritate & lapsu, legant sæpius. Narcissi quoque sibi placentis descriptionem, & Orationes adver-

adverſarias Ajacis in Ulyſſem & Ulyſſis in Ajacem, ſuper armis Achillis. Has enim poſſe recitare juniores Principes excellentius puto, quam ſi majorum genealogias ab Ænea vel Antenore aut Heraclidis arceſſant. Ex Triſtium libris Elegiam ſecundam & tertiam libri primi, ex ſecundo libro Elegiam ſecundam, ex Faſtis operis procemium ad Germanicum memoriter diſcant.

Poſt hos legatur Horatius. nec pudeat heroicam ſobolem in ſuccum & ſanguinem vertere ex libro primo Carminum Odam primam de variis hominum ſtudiis, & duodecimam de laudibus Deorum & hominum, & decimamquartam de turbatæ Reip. ſtatu, & trigeſimam quartam de providentia & numinis reverentia, & vigeſimam ſecundam de vitæ integritate. Ex libro ſecundo Carminum pro melle ſit Oda ſecunda adverſus avaritiam, pro nectare tertia de ſervanda mediocritate in rebus ſecundis & adverſis, pro ambroſia Oda prima libri tertii, de beatitudine. Oda ſecunda & tertia ejuſdem libri Principum propriæ ſunt. Agunt enim de fortitudine militari & recti Conſtantia. Auguſti laudes & Attilii Reguli virtutes Oda quinta deprædicat, populi rectoribus in exemplar & virtutis incitamentum. Oda decima ſexta auri vim exponit, & moderatam ejus cupidinem probat. Harum gravitatem diluet Oda nona procantis Horatii, qua nihil ſuavius & feſtivius ſcripſiſſe Flaccum teſtari ſolebat I. Scaliger.

Laudes

Laudes Drusi magnifice exequitur Oda quarta libri quarti Carminum, nec possunt non erigi ejus recitatione bene nati juvenes.

Vitæ rusticæ laudatio Oda secunda Epodon, ruris interdum licentiam Principibus facit, ne solius vitæ Aulicæ beatitudine inebriari se sinant, sed à strepitu urbium remoti dulci ruris otio & simplicitate castigent aularum murmura & fulgorem.

Libri de Arte Poëtica omni auro cariores esse debent erectis Principibus, quibus non est satis tribunali & foro jura dicere, sed & in poëtas censuram stringere, & Dictaturam exercere in illos cives, quorum propria laus est eruditis commentis & prodesse & delectare.

Ex Satyris cupiam placere Satyram primam lib. 1 Sermonum ad Mecœnatem, *Qui fit Mecœnas*, &c. & secundam ex libro secundo, qua luxuries traducitur & frugalitas commendatur. Ex Epistolis primam, & secundam, ob summam operum Homeri, nec non primam libri secundi ad Augustum, ubi de scriptorum antiquitate & novitate sententiam fert.

Quin & illud minime negligendum, ut Principes tui graves vernantesque sententias per universum Horatium sparsas, referant in libellum & familiares sibi illas reddant. Nam in quotidiano sermone & litteris scribendis pro flosculis erunt & mellitis globulis & orationis condimentis. Nec inutilis fuerit opera, si in aliis poëtis idem faxint.

Mox

Mox Seneca tragicus ob ſententiarum gravitatem, & poëmatis ſublimitatem, & argumenti majeſtatem, Principes ad ſui amorem lectionemque invitat. præſertim ad Troadis lectionem, ut regnorum inconſtantiam & victoris hoſtis efferam inſolentiam mature animo præconcipiant. Dignas imperantibus voces audient in Thyeſte: quales ſunt: *ubi non adeſt pudor, Nec cura juris, ſanctitas, pietas, fides, inſtabile regnum eſt.* in Hercule furente, *rapta, ſed trepida manu, Sceptra obtinentur. omnis in ferro eſt ſalus. quod civibus tenetur invitis; ſcias, Strictus tuetur enſis. alieno in loco Haud ſtabile regnum eſt.* & ibidem: *Ars prima regni eſt, poſſe te invidiam pati.* in Thebaide, *Qui vult amari, languida regnet manu. Invisa nunquam imperia retinentur diu.* in Octavia, *Decet timeri Cæſarem, at plus diligi.*

In Lucano dum morari libet, devorent imperatrices animæ Orationes hinc Cæſaris, hinc Pompei, & Bruti pro libertate Patriæ alloquentis Cæſarem. In Claudiano verſantibus pudor fuerit non addidiciſſe excellens illud & vere divinum Exordium in Ruffinum, *Sæpe mihi dubiam*, &c. aut non lectitaſſe bis terve vitam ſuccreſcentis in maximas ſpes Honorii, cantatam magnificis verſibus libro de Conſulatu Honorii tertio. Ex libro de Conſulatu ejuſdem Honorii quarto, recitet grandibus alumnis Chiron aliquis Principis officium:

Hoc te præterea crebro ſermone monebo.
Vt Te totius medio telluris in orbe

Vivere cognoscas. cunctis tua gentibus esse
Facta palam. nec posse dari regalibus usquam
Secretum vitiis. nam lux altissima fati
Occultum nihil esse finit, latebrasque per omnes
Intrat, & abstrusos implorat fama recessus.
Sis pius imprimis. nam cum vincamur in omni
Munere, sola Deos æquat Clementia nobis.

Et post:

Tu civem patremque geras, tu consule cunctis,
Nec tibi, nec tua te moveant, sed publica vota.
In commune jubes si quid, censesque tenendum,
Primus jussa subi. tunc observantior æqui
Fit populus, nec ferre vetat, cum viderit ipsum
Autorem parere sibi. componitur orbis
Regis ad exemplum. nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, quam vita regentis, &c.

Quid scire, quid discere oporteat Principem, quomodo in Philosophorum libris versari, docet Claudianus exemplo Mallii Consulis, in Panegyri de Consulatu Mallii. De bellicis & politicis virtutibus differentem audiant in laudatione Stiliconis. Ab his patiantur se deferri ad lectionem Epithalamii in nuptias Honorii & Mariæ, & Palladii ac Serenæ, ob carminis amœnitatem, & poëticæ artis facundiam & suavitatem argumenti. quod alienum minime est à Principibus. quia interest ipsorum, dignis connubiis jungi. Illa cum legent,

glíscent primæ sub pectore flammæ,
Et poterit placuisse Duci, Dux femina regni.

Qualis vero uxor Ducibus ducenda, docet laus Serenæ,

Serenæ, uxoris Stiliconis. Ex Epigrammatibus Claudiani maxime placeat illud, de cryſtallo & Sphæra Archimedis.

Ubi è Latio in Græciam migrare lubebit, poſt perceptas Grammaticæ Græcæ regulas, legant Duces tui Novi Teſtamenti Scriptores ſacros Græcè, & ſpeciatim cap. 13 ad Romanos. Iſocratem ad Demonicum. Epicteti enchiridium, & Cebetis tabulam, Lucianum ob facetias & erudita dicteria, Xenophontis Cyropædiam ob Atticiſmum, non quod ad hiſtoriæ fidem ſcripta ſit, ſed ad effigiem recte imperantis. Maxime vero volvant & revolvant Plutarchi Moralia, ob omnigenam & confertam doctrinam. Excerpendus hic Commentarius, *Cum Principibus maxime debere Philoſophum ſermocinari.* & alius, cui lemma: *Ad indoctum Principem.* nec non ille *de inſtituendis liberis.* & iſte, *Quomodo audiendi poëtæ juvenibus.* & ſimiles.

In Poëtarum Græcorum ordine familiam ducat Heſiodus, Phocylides, Theognis, inde Homerus, cujus Ilias *Stultorum regum & populorum continet iras.* Odyſſea vero, Quid ſit *pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non, Plenius ac melius Chriſippo ac Crantore dicit.* Theocritum, Sophoclem, Euripidem poſtea legendos ſuaſerim. Atque hæc quidem linguæ Græcæ vel mediocris cognitio Iuvenes Principes populo & doctorum vulgo ſecernit, & fontes monſtrat, unde omnis in Latium dimanavit Sapientia. Etenim

& philoſophia univerſa, & hiſtoria, & Medicina, & artes Poëtica & Oratoria, Græcos primum Scriptores agnoſcit.

Philologiæ ſtudium licet minus neceſſarium Principi, tamen ex Plinio, Plutarcho, Gellio, Macrobio, præclara multa poſſe recitare, generoſum & illuſtre. Hac doctrinæ parte in pretio habeantur Chiliades Eraſmi, opus infinita ſcaturiens eruditione. Seligantur Adagia, quæ Reges Principeſque concernunt. qualia ſunt: *Regis cerebrum*, *Regia vaccula*, *Regum offenſæ vitandæ*, *Regum aures atque oculi multi*, *Regum manus longæ. Quidquid delirant Reges, plectuntur Achivi. Multi Duces Cariam perdiderunt. Bellum dulce inexpertis. Imperator bonus & idem miles. Aureus pons ſternendus hoſti. Pax redimenda*, &c. Nec in hoc ſtudio deſtitui eos cupiam à Calepino, qui de quovis argumento breves diſcurſus facit, nec à Theſauro linguæ Latinæ H. Stephani, nec à Græco Lexico Conſtantini vel Stephani: uti nec à doctiſſimis libris Rhetoricorum Cl. Voſſii, ejuſdem Hiſtoricis Græcis & Latinis, & de Arte Grammatica.

Logicis exercitiis nolim Principes diu detineri. Suffecerit terminos artis Logicæ, Prædicamenta, Prædicabilia, doctrinam de Interpretatione, Sillogiſmi conficiendi, ac Definitionis, Diviſionis, Methodique regulas in compendio didiciſſe. Atque hæc ex Ariſtotele haberi poſſunt & debent.

His παιδείας [*inſtitutionis*] ſtudiis defuncti, Philo-

Philoſophiam ipſam adeant, & primo Mathematicam; tum puram, Geometriam & Arithmeticam; tum miſtam, Aſtrologiam & Opticam. Etiam Chronologiam & Geographiam, ob hiſtoriarum intelligentiam, cui illæ facem præferunt. Geographia namque locorum, regionum, urbium ſitus, & in iis portus, flumina, montes aperit. Chronologia ſeriem temporum exponit, & velut terminis quibuſdam finit imperia, bella, eventus.

Adhæc Naturalium rerum ſcientia imbui Principem perquam neceſſarium, ut diſcat, quomodo & ipſis Regibus Ducibuſque imperent aſtra; & terris hominibuſque non unius indolis, diverſiſſimi temperamento Principes. Harum arcana ex Phyſicis Ariſtotelis petantur.

Metaphyſicam ſcire Duces, præſertim ubi de Deo, Angelis, & ſtatu animæ ſeparatæ & corpore diſputat, prorſus γενναῖον [*generoſum*] eſt. Reverenter illum diſcent habere, cujus unitatem, ſimplicitatem, omnipræſentiam, omnipotentiam, æternitatem, omniſcientiam, bonitatem, juſtitiam naturalibus rationibus evicerint.

Moralem Philoſophiam & Politicam ex libris ad Nicomachum & Politicis Peripateticis hauriant, & capita illa de triplici regimine eique oppoſitis vitiis addiſcant non ſegniter. Nec grave ſit Ducibus, Politica Iuſti Lipſii perlegere ſæpius, ob diſpoſitionis artificium & ſententiarum cumulum & authoritatem. De hac Philoſophia loquitur Plato, cum pronunciat beatas

fore Respublicas, in quibus imperarent Philosophi, aut qui imperant philosopharentur.

Hoc philosophorum circo inclusis, Senecæ & Plutarchi lectionem unice commendo, sive de moribus severe judicare, sive de Natura subtiliter pronunciare cupient.

Tum amplissima Historiarum spatia se Ducibus pandunt. Discant hic, Historiam vel Divinam esse, vel Humanam. Divinam, vel Iudaicam esse, quæ è libris sacris, Iosepho & ejus interprete Hegesippo est haurienda: vel Christianam, quæ ex Novi Testamenti libris & Historiis Ecclesiasticis Eusebii, Sozomeni aliisque petenda. Humana, præter prudentiam & rerum peritiam, *Virtutum stimulos & semina laudum, Atque exempla dabit*. Si publica scire desiderant, Orientalem, Græcam, Romanam, Barbaram historiam legant. Orientalis, res Iudæorum, Ægyptiorum, Syrorum, Persarum exponit, quæ nosci poterunt ex Iustino, uberius ex Herodoto & Diodoro Siculo. Græca Spartanorum, Atheniensium, Thebanorum, & Macedonum res gestas recenset, authoribus Thucydide, Plutarcho, Arriano, & è Latinis Q. Curtio. Romana, vel vetus est, vel media, vel recentior: Vetus ab urbe condita ad Augustum excurrit, illustris Scriptoribus Græcis & Latinis, Dionysio Halicarnasseo, T. Livio, Polybio, Plutarcho, Appiano, quibus addi possunt compendia Vellei, Flori, Eutropii, Orosii. Media, Tacito & Suetonio superbit, aliisque Augustæ historiæ

Scri-

Scriptoribus, è Græcis Dione Cassio & Herodiano. Recentiorem scripsere Zonaras, Zosimus, Procopius, Agathias, Nicephorus, Gregoras, Græci.

Barbaram historiam voco, quæ scisso fractoque imperio gesta, cum major pars ad Gallos, Germanos, Turcas ivit, enarrat. Scriptores sunt, Iornandes, Procopius, Agathias.

In harum lectione dum versantur, seligant, & transferant in libellos, res maxime memorabiles, ritus & consuetudines gentium, sententias, exempla tum virtutum, tum vitiorum.

Theologia licet ad Theologos spectet, tamen dedecet Principem Christianum ignorare Fidei Christianæ capita, ne in regno suo quasvis dissensiones schismatum esse argumenta sinat, aut quosvis errores nimis tepido religionis amore ferat ac foveat. Occurrit his malis lectio Scripturarum, quæ hæresin à leviore errore discernunt, etiam receptæ inter Protestantes Fidei formulæ, nec non Patrum in Fidei fundamentis consensus.

Ad horum omnium scriptorum lectionem animum Duces tuos adferre velim alacrem & defecatum. Conferent illum, si studiorum temporibus interponant dilucida intervalla. nec enim tetricos istos & rigidos Ephoros amo, qui heroicas mentes horis & clepsydræ alligant, tanquam mercenarias & servas. Ludant, saltent, equitent, currant, canant, venentur, horas eligant, quibus maxime ipsis animus le-

gendi ſcribendique. Nutriuntur à Iove tenerius Principes, & ab aura cœloque foventur propius. Hoc cum ſerenius eſt, vel ſtudeant, vel ſe recreent. cum nubilum magis, exercitio honeſtiore ſerenent mentem. Extinguuntur generoſiores igniculi confertis ſtudiis, & uti vaſcula anguſtioris orificii ſuperinfuſum copioſius humorem reſpuunt, nimio lectionum numero obruitur avidiſſima ſciendi ætas. minus quoque proclivi ad meditationes ſunt animo, qui invitis temporibus ſtudent. Exercetur tyrannis in viros à male imperantibus. exercetur quoque à præceptoribus in diſcipulos. blandos vult eſſe Doctores Flaccus, & pueris cruſtula dare,elementa velint ut diſcere prima. Vti corporum nervis robur accedit ab ætate, ita judicii, memoriæ, phantaſiæ, ingenii organis. hæc fatigata intempeſtive, languent citius, & ſpem ſolidæ & maturæ eruditionis incidunt. Herbas vide & olera, quæ ſub initia veris ab avaris colonis fornacum calore & fimo fervidiore tepefacta germinant ocyus, at mox adultiora deficiunt & exareſcunt. Eſt illud ſeculi noſtri cacoëthes. gloriamur parentes, ſi videamus præſtare poſſe puerulos, cruda adhuc ætate, quæ non poſſunt alii annis aliquot majores. ideoque atteri patimur ingenia & ſpirituum fontes exſiccari per pædagogos, ac affligi rationales potentias,quæ,ubi adoleverint illi, marcent & ſtupent, attrita ad perpetuarum & crebrarum lectionum cotem ingenii acie. Caveant ergo ante

ante omnia prudentiores Ephori, ne memoriæ Principum graves ſint, & addiſcere illos memoriter velint proſa oratione ſcripta. Carminum alia eſt ratio, quæ ob connexionem & pedum vincula facilius ſe ingerunt.

Præterea, dum legunt, ad manum ſint codicilli & adverſaria, in quibus phraſes ſententiaſque elegantiores transſcribant: aut ad finem librorum, quos legunt, inſeri curent pagellas aliquot puras, & in illis & paginam libri, & argumenti alicujus nobilioris caput notent. Sic, cum opus erit, ad chartas illas recurrere dabitur, tanquam ad locos communes.

Inſuper ſtyli exercitiis quotidie aut alternis diebus incumbant. Latine ſcripta vertant in linguam vernaculam, hac ſcripta in Latinam vel Græcam. Cum ſcribenda erit Epiſtola, Ciceronis pro paradigmate erunt. Inde ſalutandi, gratulandi, condolendi, gratias agendi, hortandi, dehortandi formulæ petantur. Nec Senecæ aut Plinii legi diſſuaſerim, ob rerum gravitatem & uſum. In ſcribenda Oratione, præeat iterum Cicero, hinc Livii, Saluſtii, Curtii maſculæ & erectæ orationes. Interdum velim ſolos ſinguloſque ambulare per Muſæum, per hortum, per agros, & meditari orationem vel Epigramma. Sic ſine ſubere diſcent natare, & à ſe quidvis impetrare, ac propriis ingenii viribus fidere, qui aliorum hactenus ſucco, & veluti præmanſis buccellis victitarunt.

Latine ſemper loquantur, præſertim cum do-

ctioribus. imperandi jussa Principem accipere ab inferiori nefas, at loquendi scribendique flosculos fas omnino.

Denique quibus curæ sunt Duces, inter deambulandum, ex iis, quæ oculis sensibusque aliis se offerunt, occasionem captent docendi & quærendi, modo de Sole, Luna, stellis fixis, cœlorum magnitudine, figura, motu, incorruptibilitate, operationibus, modo de elementis, de metallis, stirpium & animalium natura, Solis accessu & recessu, dierum noctiumque incrementis ac decrementis, Eclipsium Solis & Lunæ causis, de animæ facultatibus, &c. Etiam vicinorum Regum ac Principum studia, molimina, successus prosperos adversosque recitent, ut à teneris assuescant ea cogitare, quæ agere viros oportebit.

Quod si forte Ducibus ad exemplum Augusti, Germanici, Mecœnatis, Ciceronis, Neronis, Adriani, animus sit, non in castris solum & bello, sed & Parnassi vertice lauream mereri & vatibus inseri, hanc, qua ad Carmen itur, viam insistant:

I. Poëtam faciunt, Natura, ars, exercitatio.

II. A natura duo sunt: Inventionis facilitas, & impetus sive furor dicendi poëticus.

III. Inventionis facilitas & felicitas ab imaginatione est. Cum enim poësis naturæ sit imitatio, poëta imitator: oportet eum naturas rerum cœlestium & terrestrium, adhæc affectus amoris, odii, iræ, metus, & quæ his sunt simili-

lia,

lia, animo circumferre, & phantaſia agitare.

IV. Quicunque ergo imaginatione valent; aptiores ſunt per naturam ad pictoriam artem & poëſin.

V. Furor & impetus poëticus itidem à natura eſt, & calidiore ſpiritu & ſanguine. qui uti incitatur facile, ita præcipitat venam poëticam, ut expeditius fingat mens, quæ & ſunt & non ſunt in rerum natura.

VI. Idem furor verſuum copiam ſuppeditat, ſicut copioſius fluere ſolent aquæ, quæ impetu feruntur, juxta illud Horatii: *Monte decurrens velut amnis, imbres. Quem ſuper notas alluere ripas, Fertur, immenſuſque ruit profundo Pindarus ore.*

VII. Ad artem, præter præcepta Grammatica, de ſyllabarum quantitate, & pedibus, utile erit ex Scaligero diſcere diverſa carminum genera, & genium ſingulorum. Quid nempe proprium ſit Heroici aut Epici carminis, quid Elegiaci, quid in Iambico, Scazonte, Hendecaſyllabis, Choriambico, Sapphico ſit maxime obſervandum.

VIII. Quid differant carmen Tragicum & Comicum, quibus legibus Tragœdia, quibus Comœdia ſcribi debeat, quid ſit carmen Lyricum, quid Satyricum, &c.

IX. Neceſſum quoque eſt ad artem poëticam, lectitare poëtas clariſſimos, Virgilium, Horatium, Ovidium, Senecam, Iuvenalem.

X. Virgilium, Lucanum, Claudianum imitandos

tandos censeam in Epico carmine, Horatium in Lyrico, Ovidium in Elegiaco, in Comico Terentium, in Tragico Senecam, Satyrico Iuvenalem.

XI. Hoc etiam agendum, ut unum aliquem è multis poëtam familiarem nobis reddamus, eumque velut in succum & sanguinem convertamus. Ita fiet, ut impressa menti optimi carminis idea, habeant quem in scribendo imitentur.

XII. Opus insuper est cognitione aliqua universali rerum naturalium & moralium, avium, quadrupedum, piscium, arborum, fluviorum, montium, silvarum, regionum, Deorum, & Dearum. Faciunt enim illa ad elegantiam carminis, & locuples argumentum suppeditant vatum commentis.

XIII. Plura præcepta ad Artem poëticam pertinentia, petere licet ex eruditissimo libello Horatii de Arte Poëtica.

XIV. Denique exercitatione opus, sine qua nec natura nec ars quicquam laudabile præstare valent. Itaque crebro scribendi versus. nec tam laborandum ut multos scribant, quam ut bonos. Quare premendum est poëma, & sæpius ad incudem revocandum.

XV. Eligenda etiam materies apta poëticæ commentationi, ut bellum, pax, tempestas, Aurora, Vespera, Meridies, Ver, Autumnus, Virtutes, Vitia, &c.

XVI. Vbi versus aliquot scripserint, paulisper deambulent, & spiritum recolligant; quo alacrio-

alacriores redeant ád intermiſſum opus, & veluti novo perciti œſtro.

Interdum adſueſcant ſcribendo Epigrammati: quoties enim lepidum quid, aut memorabile accidit, quodque acumen ferre poſſit, diſticha duo aut tria meditentur, &, quod proprium eſt Epigrammatis, acute & nervoſe concludant.

Hæc de formandis Ducum Tuorum ſtudiis dicenda habui, non ut Te, doctiſſime Vir, doceam, ſed ut videas eadem me dicere, quæ tu facienda ſentis. Præſcripſi normam, non fixam & immobilem, ſed Lesbiam, quæ accommodari debet genio, captui, indoli diſcentium. ut enim cuivis pedi non quadrat quivis calceus, ita nec eadem methodus cunctis conveniat. Vti æger à Medico, animus à præceptore curandus. ætatis, temporis, temperamenti habenda ſollicita ratio. Nec eſt, quod deterreat Duces tuos autorum multitudo & diſcendi labor. ſunt in flore ævi, & ut corpus labori, mens ferendæ intentioni par redditur. Non eſt quod ceſſent iter doctrinæ & honoris ingredi,

dum res & ætas & ſororum
Fila trium patiuntur atra.

Nihil tam arduum, quo non penetret ſtudioſa & fervida animi vis. quiſque dies opus ſuum probat. proficimus indies tacitis incrementis, ut herbæ & virgulta. mox profeciſſe nos ſentimus, & cum Sole progreſſos eſſe progreſſus noſtros. Adſit tenor & conſtantia. & ſi à Sapien-

tiæ

tiæ omnes autore Deo ingenio vim, moribus & affectibus moderationem petent, rem factam habebunt optimi Principes. Non poterunt non excellere ſcientia Duces, religione, pietate, & tot heroicis virtutibus præparati. Scripſi hæc rogatu tuo, ob ſingularem, quo in Duces Megapolenſes feror, affectum. Debent Maximis Principibus iſtiusmodi officia, quorum quoque intereſt, ut regnorum rectores ſapiant, per quos non imperiis ſolum, urbibusque, ſed & humanioribus litteris earumque profeſſoribus, ſuus conſtat honos, dignitas, & excellentia. Vale Vir doctiſſime & amiciſſime. Amſtelod. 1640.

409.

CONSTANTINO HUGENIO.

N*Obiliſſime Hugeni*,

Mitto tibi exemplar Methodi, quam rogatus præſcripſi Ducum Megapolenſium ſtudiis. Ea Germanorum indoles eſt, amant & efflagitant methodos, quia artem longam eſſe prudenter judicant. Ideo ſtudent compendiis, & integras artes non addiſcere ſenſim, ſed devorare cupiunt, quas Dii non niſi magnis laboribus vendunt. Non volo hæc te legere. Legat Conſtantinus tuus, qui licet Megapolenſium Dux non ſit, dux tamen eſt ſui ordinis, hoc eſt fratrum, inter quos ἀριστεύει. [*optime rem gerit.*] Eſt jam Delphis amatorum Teſſela facta pila, cujus ſoror Anna Te vitri ſtupenda inſcriptione beavit. ego meum exſpecto, cum hoc elogio:

elogio: *Vngula vatum.* Percuſſis enim à Liberi patris Lyncibus, uti à Pegaſi ungula Parnaſſo, ſcaturiunt uberius poëtis carminum fontes. Tu, ut audio, ad caſtra & bella abis. abeunti proſperrimos precor, ut & Patriæ, eventus. Vellem glorioſo Marte, magnis commodis, at pauco ſanguine juvari poſſe Rempub. & incruentis ſacrificiis redimi Federatorum libertatem. Hic terræ motu quaſſatæ ædes & in ædibus ſupellex mira portendunt. Porrexit ſe σεισμὸς [*motus*] iſte Coloniam uſque, & ultra. Quæ cauſſa? An quia apertæ, verni caloris vi, telluri & in vapores reſolutæ ſupervenit nuperum gelu, egreſſumque vaporibus præcluſit, qui exitum molientes terram magnis occultisque inſultibus concuſſere? An quia novam Orbis Europæi concuſſionem minantur fata? Tu rerum divinarum & humanarum conſcie, judica. Vale, Amicorum corculum, & Teſſelam meis ac tuis verbis ſaluta. Raptim Amſtelod. 13 April. 1640.

410.

DANIELI SCHONCKIO.

N*Obiliſſime Vir*,

Quem dolorem meum coram teſtatus ſum verbis, jam ſcripto pergo profiteri apud plurimos. Debui hoc officium dilectiſſimæ tuæ conjugi, partim ob veterem amicitiam, partim ob perpetua & nunquam interrupta humanitatis officia, quæ erga me ambo profuſiſſime explicui-

plicuiſtis. Non loquor ad os; illud affirmo ſerio, amiſiſſe Te, aut potius præmiſiſſe honeſtiſſimæ exactiſſimæque conjugis ipſiſſimam ideam, quæ morum facilitate, modeſtia, fide erga maritum, erga amicos benevolentia, & quod potiſſimum eſt, pietate ſe erga Deum & parentes probavit quam maxime. Beata eſt, quia in Domino mortua. Sed ô cladem alteram, & vulnus vulneri ſuperadditum morte filiolæ unicæ! Vide quàm Te diligat ter Maximus. exercet Te adverſis, ut ſervet: inviſit paterne, ut creatoris jure plura ipſi in te licere diſcas. Ego ſolatia omnia non repetam, nec in unum congeram: Poëmate meo fuſius illa exequor. Non ſufficiunt illa ad explendas conjugis laudes, ſed temporis anguſtia intercluſo non licuit mihi eſſe prolixiori. Exequiis Leydenſibus intereſſe non poſſum, ſed ſiſtam me, ſi Deus volet, Ultrajecti, ut poſtrema illic juſta perſolvamus. Vale. Amſtelod. 3 Iun. 1640.

411.

PETRO C. HOOFT.

INvitas, Hoofdi nobiliſſime, magna nomina, Vicofortios & Coymannos, una cum uxoribus virtute ac forma eximiis. His me ſocium adjungi vis, ut illorum ſplendor meæ tenuitatis ac deplorandæ orbitatis conſpectu illuſtrior ſit. Solent hoc factitare pictores: vultum deteriorem inſerunt tabulæ exquiſitiſſimas formas exhibenti, & loripes Vulcanus jungitur Veneri, ut

ut appareat ingens amantium diſcrimen. Diem Jovis menſæ tuæ fatalem deſtinavere omnes, niſi grandis cauſa impediat. Venirem ego lubens una, niſi Dialectici & Peripatetici mei Auditores prohiberent, veriti ne malo ad pigritiam ipſis exemplo præirem. Die Solis domum reverſus ſum à funere nobilis & eximiæ matronæ Catharinæ Overbeequiæ, quæ Domino Schonckio minoris Poelgeeſtæ Dominæ nupſerat. Extincta eſt optima mater anginâ, quam ejusdem fati conſors triduo poſt ſecuta eſt filiola unica. Ille calamitate tanta perculſus ſtupet, & num ſuperis an mortalibus accenſeri debeat, dubius hæret. Ego Siſyphi jam ſaxum poſt longas ferias volvere occœpi, & de Temperantia verba facio, cujus nomen monet, ut voluptatibus, quas Muyda profuſe promittit, fruar parcius. Non eſt viri temperantis ejurare lepores & honeſta ærumnoſæ hujus vitæ condimenta. ſed & obvias non ſemper amplecti, officii quoque ſui eſſe putat. Alias contabeſco & deſiderio loquendi tibi, & iis ſermonibus paſcendi animum, quibus per te ad ſapientiam, comitatem, urbanitatem, & nullam non ὁμιλητικὴν [*civilem*] virtutem præformamur. Cuperem videre florentem hac anni tempeſtate acanthum, & ſpinoſa iſta mœniorum tuorum arbuſta. attraherem odores in intima cerebri, in ipſos ventriculos ſpirituum animalium capſulas & focos, ubi Poëtarum animæ ſimili aura nutriuntur. Si adeſſet Teſſela, impatiens

moræ accurrerem, ut aures meas cœlesti harmonia permulceret cœlestis femina. nunc Caucaso alligatus, sino, ut cor meum exedant Aristotelici vultures, & me objectamentis suis lancinent Socratici juvenes. At quam tu graviter de militantis Europæ laboribus sententiam pronuncias, & in Principum arcana penetras judex serius. Magna omnes moliri video, agere nihil. Heri litteræ à Consiliario D. Brederodii transmissæ nunciant, Principem exercitum omnem lustrasse, & ut se moveret quisque jussisse. Circa vesperam accepi, Auriacum reflexo cursu trajecisse, desideratis suorum pluribus, Leyam, & in Wasiam, relictamque malo fato Calloam, cum exercitu omni magna celeritate contendere. pugna ad arcem S. Donati, alterius expeditionis πρόφασις [*prætextus*] fuit. Certiora exspectamus, & in majorum omnes spe sumus. Vale, Vir maxime, & uxorem dignissimam, filiasque meis verbis saluta. Amstelod. 12 Iun. 1640.

412.

DANIELI SCHONCKIO.

NOn ita pridem per omne honestissimarum voluptatum genus me circumduxisti, nobilissime vir. Piscati sumus, & pisces cepimus: venati sumus, & cessere in prædam lepores: aucupati sumus, & sturnos glande è quercu dejecimus. Quin toto Rheno nos non una voluptate adspersit Nayadum & Dryadum vicinarum

rum hilaritas. Ita per jocos & facetias periere dies Caniculæ. Statueram omnino serio apud te agere, & describere mihi meditata: sed non est tua domus severitatis & Philosophiæ tetricæ sedes, verum amœnitatis omnis, & comitatis, & suavitatum locuples domicilium. Illud sane ad gravitatem facit, quod primus me docueris balistam explodere, & pulverem nitratum flammasque circumfusas capiti non exhorrescere. Hactenus imbellis fui civis, & parum vehemens Patriæ assertor. Iam possem non versibus solum, sed & pilis ferreis in Hispanum detonare, quanquam metus non sit ne mea manu pereat hostis. Pro his officiis tantum tibi debeo, quantum mihi roboris, animi, vigoris & boni spiritus addidisti. Nunc satur voluptatum vultum, vocem, manum, & calamum compono ad Academicas exercitationes & desuetos labores. Illud doleo incidisse in hæc feriarum tempora infamem istum casum convivarum quatuor, quibus repulsam passis famendum erat, nisi per socrum tuam famelicis stomachis consultum fuisset. Vale. Amstelod. 1640.

413.

PETRO C. HOOFT.

NObilissime Hoofdi,

Cum me nuperi itineris turbonem & festinantium matronarum virginumque remoram tuis ad nobilissimum Vicofortium literis incessis;

ſis; tanto æquiore animo hæc tua maledicta fero, quanto tu minus iniquo iſta ſcripſiſti. Opus eſt Davo, non in fabula ſolum, ſed & in menſa, & lecto, & itinere. Languet ſine tumultu vita humana. excitandi interdum fluctus in placido mari, ne dormiamus nautæ. Matronas virginesque quod attinet, ſervavi invitas. dum enim abiturit ionem modeſte ſimulant, mea importunitate detentæ fuerunt non male. Ex quo à vobis diſceſſi, epulati ſumus opiparè ego & cognatus tuus cum Andromache ſua in Lacubus Diemenſi & Bylmenſi. Iam nova audi, ut credas mihi ferias eſſe, & indulgentiam magni otii. aliena negotia curo, excuſſis propriis. Appulere, uti audiviſti ante, naves onerariæ octo ex Oriente, totidem ex Occidente, aliæ è mari Mediterraneo, pretioſiſſimis omnes mercibus onuſtæ. Mihi quanquam ex tam immani meſſe ſpicilegium nullum reliquum ſit, meo tamen gaudio juvo patulas fauces multa petentium; gallis gallinaceis ſimilis, qui ubi ova peperere gallinæ, nec ipſi, nec ſibi, ſed domino ingenti cantu & ſtrepitu inſolentiore gratulantur alienæ felicitati. Utinam exoticæ iſtæ merces culinarum ſolummodo eſſent ſolatia, non avaritiæ, ſuperbiæ, luxusque noſtri ſcelerata materies. In Inſubribus pergit Gallus & Hiſpanus gloriam ex hominum laniena quærere. Hoſtes ſumus humani generis, quotquot flocci facimus hominem, mundi imperatorem, Dei Opt. Max. artificioſiſſimam fabricam. Venetus ſuo

ſuo more ſpectatorem fugit, ne partes offendat. Banirius grandem exercitum non armis, ſed fame atteri dolet. nec hoſtem habet, quem prælio aggredi poſſit miles, nec quod mordeat. Ratisbonæ de Imperii rebus concilia habentur, majore, ut auguror, apparatu, quam rerum ſucceſſu. Wimarienſium aliquot copiæ, amiſſo Duce Bernardo, degeneres, ob ignaviam alicubi vapulavere. Gallia & Hiſpania concuſſis certatum viribus de Atrebato dimicant. Longæ Gallorum moræ ſuſpectæ prudentioribus. Intereſt Cardinalis Hiſpani, ne urbs illa liliis coronetur. Forte & hic, ut noſtrate proverbio dici ſolet, magnam controverſiam dirimet μάγειρος. [*coquus.*] Imperator Ottomanniceæ portæ vivere deſiit, ne putes Mahometem dare poſſe ſuo ſucceſſori, quod nequiit ſibi. Britannus terret, & terretur. Niſi egeret æris maximus Rex, poſſet diffringere adverſantium portas, & montes ſylvaſque Caledonias penetrare. Nunc nobiscum paciſci cupit, ut litem veterem rediment Societatis Indiæ opulenti negotiatores. Sclopeto ictus Gubernator Neomagenſium, ſenſi, nullo fata loco poſſe excludi, & in medio etiam Tibure eſſe Sardiniam. Auriacus altero molimine fruſtratus, tertium jam non minore animo audet. Belli incerta, prudentia, mora, occaſione reguntur. Auſim nobis adhuc polliceri facinus tanta indole dignum. Vale cordatiſſime & ſuaviſſime Heros, & ſyllogen hanc publicæ & privatæ fortunæ argumentum crede indu-

 bium

bium oscitantis & somniculosi scriptoris. *Salutant Te, Dominamque Hoofdiam, non Hoofdii, & propagines vestras filiæ meæ filiusque.* Amstelod. prid. Cal. Sextil. 1640.

414.

JOACHIMO VICOFORTIO.

NObilissime Vicoforti,

Magnam hujus æstatis partem tecum in amœnitates distribui. Dum belligerantur purpuræ, nec finibus suis contenta ambitio regna urbesque patulis faucibus devorat, nos contracto cupidine ea voluptate fruimur, quæ Deorum felicitatis æmula est. Legisti puer apud Homerum, Iovem à mundi curis fessum subinde ad Afros & Æthiopas commessatum deflectere. Legisti, eum modò in Cretam patriam suam rusticatum abire, modò Iunone spreta in Thessala Tempe ad Penei fluminis ripam secedere. Quod si hæ voluptates Deos capiunt, quid ni nos homunciones, quorum gaudia tot calamitatibus indies flagellantur, quorum sanguini admixtus est succus iste nigræ loliginis, eos captabimus locorum secessus, in quibus nec de nummi valore controvertitur, nec quid discrepet à Stoà Peripatus, à Socratica barba palliolum Cynicum, anxie disquiritur. Fui tecum Muydæ, ubi Hoofdius, Leonora, Susanna, Constantia, egregiis exemplis magnarum virtutum documenta nobis dedere. Equidem in Hoofdio præter facundiam, prudentiam, comitatem, admiratus

miratus ſemper fui priſcam illam morum ſimplicitatem, nec fluxos hujus ſeculi ritus, quibus vicina Gallia Batavorum conſtantiam expugnat, & in Proteos transmutat. In Leonora, tanti viri conjuge, Cornelias, & Sempronias, & Placidias, & Flaccillas, & Serenas adſpicio; hoc uno ab illâ diſpares, quod à magnis virtutibus ſecreverit grande ſupercilium, nec pro dote triumphos numeret. Suſanna comis eſt ſine fuco, diſerta ſine arte, modeſta ſine affectatione, ſine oſtentatione ſciendi avida. Conſtantia primam virtutem putat, omnes complecti poſſe, & diſſimulare ſingulas. Poſtea in villa Domini de Tramâ combuſſimus dies aliquot, ambulando, ridendo, edendo, bibendo. Memini, cum nos exciperet Beverovici facetiarum pater P. de Wilhem, & in agro Dimerio Breenius, ubi in ceraſis hæſimus oculis, manibus, dentibus, totaque epiglottide. Iam, pro dolor, à te, mi Vicoforti, divortium feci & aliis amicis. permiſtus in Rheni ripa, alium aërem haurio, alium ſuccum bibo, alias terras calco, aliis ignibus uſtulor. De aëre concedes facile, eum hic puriorem eſſe veſtro, qui paludibus ſtagnisque Amſtelæ gravis incubat. Succus, quo hic vivo, mere Rhenenſis eſt, & quidem Moguntiacus, interdum Hiſpanienſis, interdum è Cypro aut Candia Malvaticus. tuus rubet, & cruento colore terret imbellem philoſophum. Terras hic calco non ſabuloſas, ſed gleboſas prorſus, non arborum fruticumque vacuas,

 cuas,

cuas, sed frondosas undique umbrosasque. Quod si de ignibus sciscitaris, oberro hic inter desertas Creusas ἄγαμ@ [cælebs] Professor, & dum plures adspecto, dum precia singularum expendo, & velut ad stateram argentariam suspendo, hæreo anceps animi, nec quam fugiamve petamve, aut quo me vertam, nescio. similis iis, qui in trivio constituti, stant, nec pergunt. modo formosissimam saluto, sed juvenculam nimis, cujus amoribus vix Leander suffecerit aut Pyramus. Modo quinquagenariæ arrideo, sed quam circumstrepunt pueri innuptæque puellæ, quas si meis accenseas, imperator ero grandis & numerosæ Reipublicæ. Est & alia, quæ me reverenter procantem non dedignatur, verum advocatis caussidicisque fervent limina & porticus. Inter has sollicitudines positus nullum ego colorem imbibo, & oculis meis impero, ne videant vanitatem. Non displicet tibi hoc amici tui sapiens decretum, nec Annæ tuæ, nec Leonoræ Hoofdiæ, quæ amica conspiratione in secunda vota mea conjuravere. Mihi nobilissimus Schonckius plenis modiis omne officiorum genus exhibet, cujus ego recentem & crudum adhuc dolorem Philosophiæ seriis monitis, etiam jocis non illepidis, & prorsus ineruditis, castigo & lenio. Interea de Atrebatensi obsidione læta inaudivimus. Habet Gallus miles quod edat, quod bibat, quo bellaces manus in hostem exerceat. Victoriam magnam in spe magna habet. nec-
dum

dum tamen victor est. nondum inclinationem fecit Mavors. Quam multa inter calicem supremaque labra cadant tot veteris tot recentioris ævi exemplis didicimus. Nescio, an Gallorum sit, lentè festinare. Sed videbor Tibi fortè nimis βαρυκέφαλος, [*ponderosi capitis*,] & sententias eloqui ultra crepidam. Vale, suavissime amicorum, & magnum Hoofdium saluta, at ante tori tui consortem incomparabilem. Poelgeestæ ad Rhenum, 12 Sextil. 1640.

415.

GUILIELMO BORELIO.

I*llustrissime Vir*,

Quod abeunti non præstiti officium valedictione, jam reduci præstabo benigna gratulatione. Ivisti trans maria & terras, & altius elevari illic Vrsam vidisti, quam in Batavis. Informe illud animal est, & efferæ indolis; non tamen efferi quotquot sub illo sidere degunt. Oxensternios, Gabrieles & Schuttos salutasti, doctrinæ, humanitatis, & civilis prudentiæ patres proceresque. Horum prudentia monstrat, summos sæpe viros, & magna exempla daturos, agresti in patria crassoque sub aëre nasci. Iam ad tuos reversus causas perspexisti, cur finibus suis olim egressi Gotthi Vandalique in australes terras concesserint, quamque amœnior hic sit habitatio, & natalis soli dulcis fruitio præ exterarum gentium terris moribusque. Sueciam nunquam vidi, nec videre valde gestio. Habet

Batavia noſtra quos veneror & colo, quos in oculis & pectore gero, quibus me debere fateor plurimum. Inter hos Tu es, maxime Boreli, cujus facundia Batavi domi foriſque clareſcimus, & Federatorum cauſſa ſummis Regibus principibusque probatur. Fruere hac felicitate, & legationis tuæ fulgori ſine intermicare amicitiæ noſtræ radiolum. Heri dum obverſabaris meditanti, luſi diſticha aliquot, quibus redeuntem ad nos exoſculor. Ea benigno & placido vultu, quo adſpexiſti Reginam & Borealis oræ dominos, lege. Vale.

416.
CONSTANTINO HUGENIO.

N*Obiliſſime Hugeni*,

Torporem meum in perſcribendis literis excutit ſæpius perpetuus ſcriptor Vicofortius. Iam Tu verſibus tuis, velut alter Miltiades, ſomnum mihi adimis. Religio eſt ſilere, te præcinente. Liberis tuis maſculis graviter & ingenioſe, tuo more, gratularis. Sequor & ego, verum ut patrem apud inferos ſequitur Claudius, non paſſibus æquis. Parentas Didenii herois manibus validis epigrammatibus. ego unicum ſcripſi, cum ad plura non ſufficiam. Ad effigiem tuam & dilectiſſimorum pignorum ſuaviter, nec minus doctè, alludis. ita, ut à novercante thalamo tibi videaris metuere. Ego & Tibi & mihi ἀπὸ τῆς μητρυιῆς [*à noverca*] timui ſemper, ob lapſam aliquando in privigni caput

caput mortuæ novercæ ſtatuam. Ita eſt in Græco Epigrammate:

Στήλην μητρυιῆς μικρὰν λίθον ἔστεφε κοῦρος,
ὡς βίον ἠλλάχθαι, καὶ τρόπον οἰόμενος.
Ἡ δὲ τάφῳ κλιθεῖσα κατέκτανε παῖδα πεσοῦσα.
φεύγετε μητρυιῆς καὶ τάφον οἱ πρόγονοι.

Cippum novercæ ſaxum non adeo magnum coronabat juvenculus
Exiſtimans ut vitam ita mores eam commutaſſe:
Ille vero in ſepulchrum inclinatus ruina ſua puerum extinxit.
Fugite vel ipſum novercæ ſepulchrum, ô Privigni.

In hunc diem ſteti ἀμετάπλωτος [*immutabilis*] & τετράγωνος, [*quadrangularis*,] neſcius tamen fati ſortisque futuræ. Interea γυμνασίας ἕνεκα [*exercitii gratia*] ſecundas nuptias verſibus & dialogis propugno. Sunt inter Epigrammata tua apud nobiliſſimum Vicofortium, quibus Lydiam & Pollucem, & Mæviam, neſcio quam, exerces. Cum legeret iſta incertus author, feſcennina quædam repoſuit. An concoquere has pernas poſſis, non facile dixero. Si nauſeam pariant, exſpue, uti catapotia ſolent pueri. Sed quantis, Zulecheme, conjugiis erigitur Federatorum fortuna & Auriaca domus. Num canendum propediem:

Conjugio Anchiſa Veneris dignate ſuperbo?

Quantis contra motibus concutitur Auſtriacæ dominationis apex, & εὐρυκρείων [*late imperans*] Hi-

Hispanus. Quam diversis studiis surgimus nos, premitur ille. alia nuptiarum, alia rebellionum indoles. illæ nectunt, hæ dissolvunt federa, juramenta, populos, sceptra. Nos hic nuper anniversario festo Nobilissimi Satrapæ Hoofdii interfuimus, cui jambis aliquot applausi, quos mitto. Aderat Tessela. Adfuisti & Tu, sed uti adsunt absentes, qui bibunt alienis faucibus, ne de hospitis intemperantia querantur. Vale, Vir summe, & Constantinum tuum mone, ut subinde mihi sua impartiat. volo enim de ipsius progressibus esse certior. Amstelod. 30 Jan. 1641.

417.

CORNELIO VANDER MYLE.

Nobilissime Myli,

Iamdudum scripsissem ad Te, sed recente adhuc, ob filiæ obitum, luctu, nolui unguis esse in ulcere. Distuli studio, quæ dicenda erant; ne dum solatia conquiro, refricem intempestivè eorum causas. Fatale nuncium jam ad me pertulerat Nobilissimus Vicofortius, quod non minus me affecit, ac si sanguis me Tibi, prosapiaque junxissent. Vir Maxime, quantum liberorum tibi deciditur, tantum repetitur bonorum, quæ indulsit antè divina clementia. Et vult Deus in uno filio residuam tibi esse spem nepotum, qui nomen Mylium propagent, ne inter plures degenerem fortè aliquem reperias. Periit puerpera, nec discessit, nisi suffecta in locum suum, prole. Non habet ergo viventium minus,

minus, aut hominum mundus, etiamsi è terris migraverit filia. Vivit proles, & in illa mater; uti exarescente flosculo superstites sunt bulbuli. Dolendum utique puerperam mori, avelli à matre, à nutrice sua sobolem, nec educari posse ab ea, cui nascendi proxima debet principia. At quid facias? Inter Homeri eloquia sententiasque grandes, illa prima est: Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή. [*Iovis autem perficiebatur consilium.*] Cum Christo, cum Ecclesiæ Christianæ insertus esset partus, illa dimitti cum Simeone in pace voluit, postquam oculis vidisset infantem, quem salvum faceret suo sanguine Iesus. Vix abluta per Baptismum fuerat infanti primæva labes; vix recepta erat in gratiam peccatrix animula; cum matrem à sordibus mundi ablutam purgatamque in gloriam recepit, qui creaverat. Si à marito divortium mortua fecit, capiti suo Christo unitur. Si liberis educandis non vacat, Angelorum familiaritate lætior fruitur. Si Te, si matrem invisere desiit, at Dei Opt. Maximi ora intuetur propius. Quanto ab aula Hagiensi abest longius, cœlesti vicinior est. & parentis terreni alloquio ac convictu destituta, summi patris intuitu beatissima gaudet. Vixit probè filia, virgo, conjux, mater. sexus sui partes explevit omnes. & virtutibus sui ordinis cessit nulli. Quanta hæc solatia sunt, Myli præstantissime, quæ repetere me nec necesse est, nec nocet. Tales genuisse & naturæ & divinæ gratiæ est. Tales pietate moribusque sanctissimis imbuisse

buisse, & gratiæ & curæ tuæ. Ego orbitati tuæ condoleo ex animo, dives liberorum. & si simili fato premerer, à Te patientiæ & fortitudinis exempla peterem. Neque enim hæc scribo, ut animum tuum muniam præceptis, sed ut quomodo erga Te affectus sim, pro officio meo, exponam. Pro versibus B. gratias N. T. debeo, quanquam à longo tempore non viderim jambos minus concinnos, & magis distortis incedentes pedibus. Sed hæc soli tibi, Vir maxime, scripta sunto. Equidem doctissimorum virorum hallucinationibus veniam dare, si quisquam alius, paratissimus sum. Audio clarissimo Salmasio in Galliis doctrinæ præmia tanto viro digna à Rege offerri, coronatorum millia duo, annuatim. Creditur vacillare, non in fide, qua se Deo obstrinxit, sed qua Vobis. Sed agendum hoc sedulò, ut quæ de primatu Papæ scripsit, edantur in lucem, ne dum valde placet Gallis suis, fortè per humanam infirmitatem, minus velit displicere Tarpejo patri. Vale Vir summe. Nos per Dei gratiam valemus. Salveant Domina vander Myle, & Filius gubernator. Amstelod. 16 Febr. 1641.

418.

CONSTANTINO HUGENIO.

VAlde me recrearunt Epigrammata tua, Nobilissime Hugeni, nec minus Constantini tui. Totis mihi modiis admetiris versus, toto me cœlo & meteororum omnium ingenti congerie,

gerie, domesticâ adhæc suppellectile donas. quæ dum in argutos singula sensus contorques, imperium mihi in superos inferosque exercere videris. Vapulant tibi Sol, Luna, pluviæ, grando, nix, cometæ, fulmina, ignes fatui, totusque exercitus imperfectorum corporum. inde ex suppellectile Satyram contexis, & acum, pectines, specula, forfices, forcipes, dentiscalpia, & nihil non istorum impedimentorum, tanquam stultitiæ nostræ argumentum, traducis. Expendi cum nobilissimis doctissimisque viris, Satrapa Muydensi & Vicofortio, acumina tua & subtilissimas cuspides, in quas desinunt Epigrammata. Multa sunt, quæ ipsam Bilbilim obtundunt. Sed hoc unicè velim, ut istius generis poëmata omnia colligas in unum;

Ne turbata volent levibus ludibria ventis.

Magnam vim habes hujus annonæ. collecta ede in lucem. erunt pro acetariis fastidientibus stomachis, & lactucæ, malvarumque officium præstabunt Sophroniscis. Meditationes tuas de Organorum in templis usu & abusu, legi non oscitanter. Est Peripato suum Organum, est Ecclesiæ. Illud procul à fano, hoc fanorum proprium. Illud rectæ rationis regula est & norma, hoc voces cantusque nostros moderatur. Illud in scholis, hoc in templis sonat. Illud sapientiæ præludit, hoc pietati. Prius ignorantiæ & errori, posterius tristitiæ ac dolori medetur. Templorum Organa digiti pedesque movent ludentium. nostrum Organum

doctæ

doctæ profitentium & docentium voces. Illa ventus inflat & subballio æditus; hoc nostrum Simplicii, Philoponi, Ammonii, Aphrodisæi, Averroës, magna nomina. Ut prærogativis non levibus præcellere videantur Peripateticorum Organa, Triplici delectamur Musicâ. eâ, quæ vocis est: eâ quæ pedum est, ad numeros saltat: & eâ, quæ Organica est, numerosque instrumentis, tibiæ, citharæ, testudini, cymbalisque applicat. Hæc postrema in templa irrepsit, sed malo apud plurimos more. etenim, quæ non nisi sacra loqui debebant, profanos subinde & lascivos sensus auribus oggerunt. Et licet nulla soni, in non viventibus, sit impuritas labesque, hoc tamen illa peccant nomine, quod memoriam injiciant rerum minimè cœlestium, vocibus ad numeros eosdem factis expressarum. Clamant passim Organa, dum abitionem è templis paramus, dum garrimus saturi sacræ auditionis, dum de prandio vel cœna cogitamus, dum ambulationibus diem horamque dicimus. Hæc aliaque plurima correcta cupis, aut saltem, ut corrigenda, indicas. Omninò tecum sentio; non abhorrere pietatem à cantu & lusu. Vetus illud est; Deum canere fidibus & citharâ. non est superioris sæculi inventum tertia hæc Musicæ species. Antiquissimus organorum inventor Iubal fuit. Noachum & Iapetum antevertit hæc hominum solertia. Eget animus adminiculis quibus ad Deum se & cœlestia erigat, humo aliàs affixus & languens. Facit

cit hoc Musica, quæ dum aërem percutit harmonicè, percutit illum, qui aurium anfractibus continetur, illisque vernaculus est. Hic spiritus afficit, quos animales vocant, animæ operantis proximum instrumentum. Hi animam movent, & eam maximè vim, quæ concupiscibilis dicitur, ubi gaudium, lætitia, amor jucundi & tristium fuga odiumque stabulantur. Et quia gaudio hoc fruitur attenta imaginatio, gaudet imaginatione delectabili ipsa ratio & intellectus. Hic dum numeros accipit sanctioris cantilenæ aut poëmatis, quod de Deo, vel Angelis, vel Christo & salutis nostræ mysteriis loquitur, excitatur & erigitur horum cogitatione mens, & animali gaudio succedit spirituale & verè divinum ac cœleste, quod nos subductos humo, Deo propius jungit, & velut ecstasi quâdam abripit mentem, & cœtibus, (dixissem penè Dîs) miscet Superis. Quæ cum ita sint, pessimo divortio ab Organis attentionem, ab attentione pietatem & rerum divinarum seriam meditationem separamus. Tu, mi Hugeni, medicinam publico errori quæris & invenis. Nec dubito, quin admissuri illam sint, & amplexuri sacrorum antistites. Ea quippe observas, quæ & caveri debent religiosè, & fieri minus superstitiosè. Scribis te aurium apostemate laborare. non debebas sanè, ut qui crassas & Batavas habuisti nunquam. aperto abscessu auribus eris purgatissimis, uti naris es & fuisti emunctissimæ. Certè olfacere potuisti tot organorum apostemata,

& attendere ad illa, quæ in eorundem in templis usu inconcinna prorsus sunt & dissona. Valetudinem tibi quâvis corporis parte validam ex animo precor. Filiorum quadrigam saluta. Constantino respondebo intra dies pauculos. Mira scribit Adolescentulus iste, ætate puer, prævenit arte senem. Nec à te degenerem se præstat Christianus, qui licet à fratre secundus sit, non vult esse secundus. Vale, vir maxime, nec odisse velis unquam, qui te deperit & virtutes tuas pro interula habet:

Pectoris illa tui virtus candorque fidesque
Proxima Barlæi tangit operta tui.

Amstelod. 26 Feb. An. 1641.

419.

CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obilissime Myli*,

Cum nuper Leidæ essem, intellexi professionem linguæ Græcæ in Academia ista vacare. Decreveram jam tunc N. T. commendare D. Iohannem Brosterhuysium, à multis mihi annis ab egregiis virtutibus notum. Verum Amstelodamum reverso occurrit frater, & se à Sparta ista alienum non esse significat. Quin literas commendatitias efflagitat, quas illi ut negem, ipsa pietas vetat. Studuit sub clarissimis viris D. Vossio Dordraci, D. Bertio Leidæ, in Illustrium Ordinum Hollandiæ Collegio Theologico; ubi, Te Curatore, ad Senatus Brielani designationem Philosophiæ primum, inde Theo-

Theologiæ operam dedit. Hinc exacto sexennio dimissus, in Galliis Generosissimo Domino de Langerack, apud Christianissimum Regem Legato, à concionibus fuit, annos octo & ultra. Inde in patriam reversus, oblatum ab Amstelodamensibus Conrectoratum arripuit. Quo summa cum laude functus fuit annos duodecim. Latinas litteras & quæ ad Romani sermonis puritatem & elegantiam faciunt, probè novit. Græcis non tinctus, sed imbutus est. Epigrammata Græca scribit non sine genio. Quin & cum necesse est, Græcè loquitur. Vitæ est inculpatæ. Indole & moribus placidissimis, & ad omnem humanitatem modestiamque comparatis. Non dicam plura, ne à fratre profecta videatur commendatio. Hoc ausim dicere, non novisse me alium isti professioni idoneum magis. Faveo ego Academiæ vestræ, in qua aliquando docui, & è qua invitus dolensque abii. Honori ejusdem consultum volo, si quisquam. Non ambit professionem hanc frater meus, ut luculentiore fruatur stipendio, habet hic non minus luculentum. Verum labores scholæ redemtos cupiat faciliore provincia, & horas plurimas unius lectione; præterquam quod honoratius sit profiteri apud Academicos, quam inter pueros cum barbarie & petulantia luctari. Vale Vir nobilissime & præstantissime, & has ipsas literas nobilissimo D. Catsio; aliisque ad quos hæc res spectat, prælegi non ægrè feram. Scriberem Domino Catsio, sed scribenda

da essent eadem. Orationem meam, quam de Christo patiente habui, mittam proxima hebdomade, ut & Venerem Britannicam in Nuptias Domini de Heenvliet, &c. Circa nuptias Celsissimi Principis Auriaci jam ungues mordeo & pluteum cædo. Amstel. 7 April. 1641.

420.

JACOBO VANDER BURGH.

LItteras tuas ad sororem datas vidi non semel, quibus in amicorum censum etiam nomen meum adscribis, & me salute impartis. Hoc nomine gratias me tibi debere fateor, & te non immemorem esse mei non illubenter cogito. Sed quam tu jam in beatitudinis humanæ stas apice, ut qui à Principum aulis in Regum palatia translatus es, & eos scribis articulos, quos ego me ignorare non doleo. Satis mihi est Principis nostri celsissimi germen iis sponsalibus innexum, quæ ipsi gloriam, imperio munimentum, & Patriæ universæ maximam securitatem parabunt. Est profectò, quod sibi gratulentur Federati Ordd. qui tantis præsidiis insistentes minus jam ab Hispaniarum Rege sibi metuere habent. Federe, nuptiis, religione jungimur. Primum illud vinculum disjungi non patietur secundum: secundum disjungi non patietur tertium, quod dissolvi non patitur Ecclesiæ Anglicanæ status & Parlamenti sedula cura. Commovit aliquando similis tempestas Belgium hoc nostrum, quæ jam Britanniam & Scotiam.

tiam. Emersimus nos, emergent etiam per Dei gratiam Britanni. Humana sunt quæ aguntur, quanquam & divina. Excitat è veterno Deus Ecclesiam, ut commissam contentionibus exerceat & probet. Ego mentionem tui apud tuos facio sæpenumero. Viximus unà, risimus unà, versus scripsimus una, serios jocosos prout se res dabat. Hæc vita nostra est, vander Burghi, quasi tesseris ludas: hoc jactu gaudemus, illo dolemus. Mihi illa placet, quæ à morositate est aliena, & à sycophantiis. Sed ecce filium meum inter Britannos. Cum enim in Britanniam transiret Princeps juventutis Batavicæ, & secum traheret magnum nobilium syrma, volui eum inter umbras esse, non ut aliorum splendori aliquid detraheret, verum ut majores sorte & purpurâ suâ illustraret humilitate. Si quid tibi dulce meum est, talem te illi præsta, qualem te mihi præstitisti semper. Vale, & si me odisse potes, ego me ulciscar majore tui amore, & benèvolentiâ. Amstelod. 11 Apr. 1641.

421.

CORNELIO BOYO.

ITa est, clarissime Boye, fui Haghæ, nec reperi te. Iunxisset nos mensâ nobilissimus Catsins, qui juncti animis studiisque sumus. Sunt inter nos litterarum & carminum commercia, sed alloquiorum & confabulationum & leporum nulla hactenus fuere. Exspecto ut aliqua occasio nos societ: exigam hinc rationem Epi-

grammatis, quod in effigiem meam scripsisti. Si Batavus mihi subdit Homerum, ego illum Batavum in alios istas laudes congerere malim, quàm in me. Plurimum illæ possunt ad conflandam invidiam homini minimè præfidenti, & sibi Suffeno. Mi Boye. novi amicos, quibus oculi ex humorum illapsu cœcutiunt. An non Tibi idem accidit, ista cum scriberes? cujus mentem propensior fortè in me adfectus velut densa nube occupavit, ut, refractis benevolentiæ radiis, minima maxima tibi appareant. Satis fuerit, si inter Bavios & Mævios censeri merear, quorum in Bucolicis mentionem facit Maro. Effigiem istam meam, quam te vidisse scribis, non vidi. cuperem illam habere. Delineavit me ante semestrem pictor aliquis Leydensis, verum non noveram me ex istis lineamentis. Mitto aliam ante plures annos sculptam. Desidero videre tuam, cui hoc Epigramma subscribam:

Qui Themidi loquitur Phœbus, vatesque tribunal
Concutit, & trepidos asserit ore reos;
Talis Boyus agit. Walachrum cui fluctus & undæ,
Et patriam dulces dant Heliconis aquæ.
Exuvias hic Vatis habes. nihil adspicis ejus.
Mentitur verum tota tabella virum.
Sed Rhodopen, raptasque nurus, Silonque pererra.
Non alibi Boyum cernere, Belga, potes.

Vale, vir præstantissime, & maximo virorum D. Catsio me officiaque mea omnia trade penitus. Amstelod. 27 Apr. 1641.

422. IA-

422.

IACOBO CATSIO.

NObilissime Catsi,

Misi nuper N. T. Poëmation in Nuptias Celsissimi Principis Guilielmi, ut illud Ill. Præpot. Hollandiæ Ordd. Delegatis offerres. Tu, quo es in me affectu, ut illustrior esset offerentis gratia, toti Ordd. Hollandiæ Consessui illud exhibuisti, ut me favore publico totum involveres. Est quod hoc nomine Tibi æternum debeam. Fateor ingenuè, non tam mihi gratum fuit isto Fortunæ rivo inaurari, quam intelligere, communibus omnium Civitatum suffragiis in me defluxisse illam liberalitatem. Tu Intelligentia illa es, quæ orbem istum rotavisti, & Planetas Reip. nostræ felicissimâ coitione mihi conciliasti. Quid rependam? memorem tantorum beneficiorum animum εἰς τοὺς αἰῶνας. [in secula.] Si quid porro à me officii N. T. præstari possit, id omne Tibi militat uni. Impera, & manda, meque peculium tuum habe, & vadimonio nunquam redimendo obstrictum. Summum hoc studiorum & Musarum mearum solatium est, Tibi placuisse. Vtinam ea à me proficisci possent, quæ exacta judicii tui vis, ingenii solertia, facundiæ torrens probet. Annitar ut talia sint, & conabor Te illis astris quavis occasione inserere, ubi Mecœnates, & Attici, & Lælii habitant. Vale, præstantissime Vir, penè dixissem, mî Catsi; nisi veritus fuis-

ſem, ne amicitiæ & benevolentiæ vox muneris tui & virtutum ſplendori obſtreperet. Amſtelod. 17 Iun. 1641.

423.

CORNELIO VANDER MYLE.

NObiliſſime Myli,

Dudum eſt, quod fratrem meum tibi commendaverim, ut ea profeſſione potiri poſſit, ad quam totus factus eſt. Non video, quid in illo deſideret quiſquam, quod ad honorem & decus Academiæ veſtræ ſpectet. Ætas illi juſta & matura eſt annorum 48. A ſtudiis divortium nunquam fecit, nec per intervalla cum iis rediit in gratiam Ex quo Leida juvenis diſceſſit, Theologiam concionator profeſſus eſt, & in Galliis linguam Græcam excoluit ſedulo, ut ſæpe mihi tum temporis Epigrammata Græca transmiſerit, quæ D. Cunæo p. m. cognato meo perplacebant. Gallia relicta, ubi per annos novem vel decem Illuſtri Legato Potentiſſimorum Ordinum à concionibus fuit, Scholæ hic conrectoratu functis eſt, ſumma cum laude, D. D. Conſulibus, Curatoribus, diſcipulis ſuis chariſſimus. Cum peritia linguæ Græcæ junxit Latinæ & Gallicæ & Italicæ linguæ ſtudia. Et ſi pacis eſſe ſtudioſum & alienum à ſimultatibus ad tranquillitatem & gloriam Academiæ veſtræ facit, certè in ipſam incidiſtis lenitatem & modeſtiam. Quanquam de fratre loquar, vera tamen ſunt, quæ dico. Docet adhæc feliciter, quod

quod in professore primum est. Non satis est, novisse multa. Professoris est eloqui illa posse, quæ scis, ut ex te sciat & discat alter. Quamobrem non petam à N. T. ut in veteris nostræ amicitiæ & ejus reverentiæ, qua N. T. colui semper, gratiam, suffragium commodes fratris desiderio. Verùm ut ea examinentur, quæ professionis istius propria sunt & οἰκεῖα [*peculiaria*] decora, rogo. Vale Vir maxime, & me, quod fecisti constanter, ama. Amstel. 18 Iun. 1641.

424.

CONSTANTINO HUGENIO.

N*Obilissime Hugeni*,

Cùm aquæ in euripos & cataractas magno impetu irruunt, sisti eas hinc inde objectis valvis portisque necesse est, ne mole sua obruant vicinas terras. Mihi tanta rerum scribendarum moles incumbit, ut punctis mille & commatibus & parenthesibus singultientibus opus sit, ut scribenda determinem, & suo singula ordine efferam. Ex quo Haghâ cum Principe abivisti, ego individuum vagum fui, modo Poelgeestam, modo in Bamestræ agrum, modo Muydam, mox Beverovicum & Alcmariam abreptus. Vbique inter meos tuos quoque amicos repperi, quibus benevolentiæ tuæ & comitatis characterem impressisti. quam ob causam meminisse tui amant, sive sicci feria agant, sive adspersi Libero Saliaribus dapibus ornent Deorum pulvinaria. Poelgeestæ apud cognatum tuum, D. Schonc-

kium censum inivimus tuarum virtutum. verum hoc unum in vitio posuimus, quod cum omnes devincias tibi, argumentum invideas & bonas occasiones demerendi te. Debere tibi nos mavis, quam debere nobis, & corporibus Diisque cœlestibus similis inferioribus te tuaque donas, at accipere quidquam à sublunari mundo nescis. Bamestra Riccios, Ossios, Ranstios mihi obvios cum pilentis & quadrigis objecit, quibus regaliter vectus accessi Tesselam, cui epistolæ tuæ partem prelegi, quæ de rivalibus agit

Illa suos prudens mecum suspendit amores,
Et solum Veneris nomen, siccosque poëtas
Sicca colit. neque tota gelu. blandissima posset
Basiolis & versiculis matrona resolvi.

Ab ejus facundia est carmen hoc, quod mitto, inscriptum albo Nobilissimæ Virginis Trajectinæ Ogel. Beverovici apud amicos te totum Parisinis uvis immersimus, & ibidem in prædio Coymannorum asparagos non una tibi paropside sacravimus, optavimusque omnes, ut quam cito illi crescunt, tam cito te incolumem videamus, & victorem Auriacum. Quod interpretem te præbueris Veneris meæ Britannicæ apud Celsissimum Principem, est quod Tibi æternum debeam. gratiores sunt aulicis chirothecæ, quibus iridis pulverem adspersit artifex. gratiores quoque fuere versus mei, quibus tu scholiis tuis, velut myrothecio, fragrantiam addidisti. Cogita, mi Hugeni, grandi te munere functum, cum ista ludicra interpretaris. Est quippe

quippe inter Deos Ἑρμῆς, [*Mercurius*,] interpres Deorum. Vivat Princeps in Musarum solatium, & μέγα πένθος Ἰβήρων. [*magnum luctum Iberi.*] Vivas & tu, qui Celsitudines facundia tua & exaggerationibus argento emungis in amicorum gratiam. Nobilissimus Vicofortius in Hagiensi agro habitat. Ego tanto amico orbatus erro, velut viduatus compare turtur, & Pylade Orestes. Commutavi jampridem cum filio tuo Constantino epistolas & versus. Obiit Trajecti ad Rhenum pictor celebris Iacobus de Gheyn, & vander Burghium nostrum perditum ivit legato octo mille florenorum. Gaudet simili beneficio soror vidua, exactissimæ matronæ exemplar. Eidem Gheynio hoc distichon meum suspenderunt in Trajectino templo amici:

Praxitelem Xeuxinque duplex discriminat urna,
Hic unâ Xeuxis Praxitelesque jacent.

Scripsit jampridem Parisiis Nobilissimus Stella ad D. Vicofortium, Eminentissimum Cardinalem Richelium unice optare, ut versibus meis dici posset. Est is Stella in flagranti apud Richelium gratia & mihi addictissimus, nuper legatione functus apud Brisacenses, nunc ad Helvetios missus, aut mittendus. Ego, ne videar deesse votis tam clari Ducis, meditor Panegyrin de ejus laudibus. Redeunt ad Te Epigrammata tua doctissima & acutissima, quæ gradibus iterum distinxi, ut qualitates primas solent Physici. Si malus fui censor, expecto, ut

ut mihi accidat, quod Tiresiæ aut Marsyæ. De nova Poëmatum tuorum editione velim serio cogites, præsertim Epigrammatum, quibus salivam moves omnibus, adde & splenem. Erunt pro acetariis fastidientibus stomachis, & sunt inter illa plurima quæ Bilbilim obtundunt. Vale, nobilissimi Hugeni, & me, quod facis, ama constanter. Amstelod. 9 Iul. 1641.

425.

JOACHIMO VICOFORTIO.

DUm tu, mi Vicoforti, amœnitatibus prædii tui frueris, ego absentia tui mulctor crudelissime. Quod malum nunc me coquit & versat sub pectore fixum. Quid agam? hæc Philosophiæ lex & vis est, posse frui, posse carere ad tempus amico. Concoquendus mihi fuit & est etiamnum acerbissimus viduitatis dolor: concoquam & hunc. Nec dubito, quin & tibi molestum sit, non accingi ense Vondeliano, quem me tibi esse finxit allegoricus & hyperbolicus poëta. Discam ego & assuescam ferre abitum tuum, qui ferre deberem obitum. Nec abes prorsus, quem præsentem, scribentem, jocantem, prandentem, mecum ambulantem animo circumfero. Nosti illud poëtæ magni:

Absens absentem auditque videtque.

Si oculis te non assequor, adsequar literis, quæ pro alis mihi erunt, quibus ad te transferar. Scribebat olim Tullius ad Quintum fratrem

Asiæ

Asiæ proconsulem: Cum tua lego, te audire; cum ad te scribo, tecum loqui videor. Nescio an Athenis, an alibi fuerit Epicurus, cum ad amicum scriberet: sic fac omnia, tanquam spectet Epicurus. Certe in Campania erat Annæus Seneca, cum ad Lucilium in Sicilia degentem scribens, eum hortatur, ut secum studeat, secum cœnet, secum ambulet. Quod facere nec ille aliter quam animo potuit, nec ego facio. Nonne absentem Balbum in oculis gerebat Cicero, quamvis ille in Galliis sub Cæsare militaret? Absentibus Evandro & Pallante, canit de Ænea Virgilius,

—— Pallas Evander in ipsis
Omnia sunt oculis.

Dicam & ego, Vicofortius hisce hæret adhuc absens oculis. Ruri habitas, sed ad aulam factus. In agris ambulas, sed Principum negocia curas. Viridariis delectaris, sed aliter, quam Tiberius suis Capreis. Honestas voluptates capis inter ruricolas Melibæos & Damœtas, quod & fecit Scipio Africanus princeps ille Romanus. Inter arborum quincunces & hortorum quadras & pulvillos incedis, quod & fecit in Tusculano suo Arpinas: ubi vel Philosophiam meditabatur, vel ob patriæ statum lætum tristemque gaudebat vel dolebat. Nec dubito, quin idem hoc facias tu: licet de philosophia suavius cogitare posses, me præsente, cui ex hoc succo vivendum est. Amas illic videre armenta gregesque. Sed aut male ego calculum

posui,

posui, aut amicum me videre malles, quam cornutas bestias. Simia illic gaudes, vel cercopitheco. Sed cave, ne osculantem te videat conjugem: nam imitari amat ingeniosissima bestiola, quidquid videt. Pavonem forte alis, avem visu pulchram, sed tartareâ voce horribilem. Piscinas tuas laudas: laudabo & ego ubi pisces esse licebit. Vtinam illæ ostrea alerent, uti alebat in vivariis suis in Bajano littore dis Lucullus. Aves cantillantes audis, sed non cantillantem me, sive epos mihi pangere libeat, seu Lesboüm digitis tendere barbiton. Nutris gallinas & gallinarum pullos, quorum generatio debetur gallo. Vtinam tu pullos aleres tuo de sanguine natos. Hoc futurum spero, quia columbis illic affluis, quæ tibi perpetuis osculis inspirant mollem per pectora amorem. Sed desinam suavissime nugari & jocari; quia nescio, an supercilium sumpseris ex Curiæ utriusque & tot aularum vicinia. Interea me & D. Satrapam expecta, ubi amicis tuis fratribusque litaveris. Væ cerasis tuis, væ pyris, væ pernis, quanta sumini erit ægritudo, quanta pestis larido, quanta piscibus tempestas, ubi venerit ad te famelicus Barlæus. Fac me participem rerum novarum, si placet, tribus verbis, præsertim quid judicent sapientiores de fatali hora deditionis Gennepæ. Vale, amicorum erectissime & candidissime, & summos viros D. Brasettum; & Boswellum saluta. Raptim Amstelod. 10 Iul. 1641.

426. EI-

426.

EIDEM.

POst longes errores terrâ fluminibusque, tandem sospes domi veni. Fui, ubi non fueram, vidi, quæ non videram, terras tetigi intactas hactenus, locutus fui cum Bructeris, Sicambris, & Drusianæ fossæ accolis. Steti iis locis, ubi Roma aquilas defixit, ubi Drusus, ubi Corbulo fossas fecere. Legi oram Vahalis, & Tielam, Bommeliam, Buram lustravi. Ne mirare tardius iter meum processisse. Accidit mihi, quod Vlyssi: incidi in Circen, in Calypson, in Polyphæmum, in Læstrigonas, verum honestiore titulo. Nec defuit legata à latere, jam virgo, jam viri non inappetens vidua. Docui hos, num cœlum stet immobile, num terra; quod elementorum quatuor maxime amoribus sit conveniens: ut creaturæ omnes æthereæ & sublunares amantium sint symbola & characteres: quomodo perdices, quomodo pisculi ament: an amor constet ex punctis indivisibilibus, an continuitatem amet: an suavius sit amare, an amari: osculari, an osculum pati: an amoribus aptior sit nobilis, an mercator, an theologus, an philosophus, an poëta. Quid decisum sit, non scribam, ne longior sit epistola, quam brevitas commendat, præsertim cum iis scribendum est, quos aula moratur & publica responsa. Literas tuas domi meæ offendi, una cum Elogio Richelii, Hispanismum & Barba-

rismum

risimum redolente. Tu Haghæ dum exposcis suppetias obsessæ urbi, frustra es, mi Vicoforti. Nihil dicam amplius. Aut seipsam defendat oportet, aut aliunde auxilia exspectet, aut, quod auguror, mutabit dominum. Sed quam male rebus suis consulere Galli, quod obsidentes obsessi jam sint, & recente victoria triumphum canere prohibeantur. Verum nondum fabulæ istius videmus catastrophen. Nescio an delineationem hanc urbis Ariæ videris: tibi illam habe, nisi jam habeas accuratiorem. Me videbis, ubi trans pontum vectæ volucres tibi præda esse volent & deliciæ. Laqueos para, quibus illaquees insontes. Ego feriarum & otii satur jam Palladi & Phœbo reddor. Tu, virorum & amicorum selectissime salve & vale, cum thori socia & amicis. Amstelod. ipsis Cal. Septemb. 1641.

427.

PETRO C. HOOFT.

Legi aliquando, Hoofdi præstantissime, apud Theocritum:

Κωμάσδω ποτὶ τὰν Ἀμαρυλλίδα,

hoc est: *Abeo procatum ad Amaryllidem.* Verum ego cras ὀρνιθεύσω ποτὶ τὸν Φικοφόρτιον. hoc est, *aucupatum abeo apud Vicofortium.* Retiis & laqueis captabimus volucrum non unum genus, quod Autumni frigore primo, è Septentrione Austrum petit, & terras Meridionales magis. Est, mi Hoofdi, capturæ ratio multiplex.

tiplex. Eſt hominum, eſt avium captura. Capit homo hominem ſuadâ, promiſſis, oſculis, lucelli ſpe. Capit idem aviculas laqueis, retiis, viſco, glande, decipula. Ego retiis & laqueis rem omnem peragam, Romanorum Mirmillonum more, quorum alii, ut noſti, retiarii erant, alii laquearii, qui antagoniſtam vel laqueo vel retijaculo involvebant. Retia parabimus & caſſes fringillis, laqueos turdis. Si adeſſes, poſſet prætoria tua gravitas condolere miſeriæ exoticarum avium, aut captivis ignoſcere. Sed non licet tibi jus extra territorium tuum dicere. lanienam hanc exercebimus ſub Waſſenariorum dominio. Si animus tibi ſit excurrere in idem prædium, amplexabitur te Vicofortius & Vicofortia, cognati cognatum. Etiam de loquacibus turdis garriemus, iterantes illud:

Dulci turdile docte gutturillo
Aſperas animi levare curas, &c.

Etiam de perdicibus, quæ ſuperno ſolum volatu, ſine contactu, concipiunt, teſtibus Plinio lib. 10, cap. 33. & Ariſtotele, quem prius nominaſſe debebam, lib. 5, cap. 5. Hoc cum aliquando accumbens narrarem viduæ Septentrionali, illa metuens, ne ejusdem eſſem indolis & facilitatis, longius ſedem à me removit. Hodie librum hunc Trajectinæ Ogeliæ mihi miſit, cui doctiſſimos & ſuaviſſimos verſus inſcripſit. Iam maximæ virginis nomine rogo, uti ab humanitate tua impetres lineolas aliquot, quibus librum hunc illuſtres. Irradia ingenio tuo pa-

gellam, qui orbem nostrum concussisti tragico pede. Malim sententiam aliquam rhytmis tuis diducas, quam ut in laudes modestissimæ virginis digrediaris. Debes hoc virtutibus maximi patris, Gubernatoris Trajecti ad Rhenum; qui difficillimus temporibus, tuo exemplo, Reipub. non defuit. Quid rerum agant Germani, Galli, Belgæ, ex fastis hebdomalibus intellexisti. His quod addam non habeo, nisi ut Te, cum uxore eximia, & liberis mellitissimis valere & salvere jubeam. Cras ad Colvense prædium abeo. Tu sequi velles non invitus, nisi uxorem duxisses, cui mos gerendus. Ego ἀυτοκράτωρ [*nullius imperio subjectus*] sum, & sub solo Deo mei juris. Vale, & mane in Velsiano carcere. mihi libertas alas indulsit. Amstelod. 13 Sept. 1641.

428.

... BRASSERO.

P*Ræstantissime vir*,

Cum nuperrime Haghæ essem, ostendi Tibi Epitaphium soceri tui, prout rudi illud Minerva delineaveram. Dein, ut mentem tuam propius cognovi, mutavi mutanda, & ea forma descripsi, ut vel saxo incidi, vel litteris conspicuis in nigro marmore scribi possit. Si quid ultra vel addi, vel demi velis, significa, facilis erit correctio. A nimia affectatione & laudibus heterogeneis alienas esse oportet istiusmodi inscriptiones. Si illud in fine: *ruit irrevocabile fatum*, displicet; substitue: *Hæc meta laborum*.

Excepisti

Excepisti nos nuper profuse: nec enim simplex ferculum, sed omnium ferculorum velut miscellam apposuisti, uti in Te non simplex virtus, sed omnes mixtæ habitant; præcipue eæ, quæ ad civilem honestamque conversationem faciunt, quales Aristoteli sunt Comitas, Veracitas, Urbanitas. Non dedecent hæ eos, qui in luce Reipub. positi sunt, sed ornant maxime. Facit muneris authoritas ut venerabiles sint; at dictæ virtutes, ut gratiosi sint & amabiles. Utrumque Tibi concessit benignior natura & educatio liberalis. Si quâ es modestiâ, laudes istas adversaris, testem habes Bataviam omnem, & inter Batavos me. Vale. 6 Oct. 1641.

429.

JOACHIMO VICOFORTIO.

N*Obilissime Vicoforti, scriptor expeditissime*,

Facessant viduæ, & illices istæ voces, quarum me cura nimis diu momordit. Tempus est, ut Sapientiæ monitis istam insipientiam jugulem, & quietem mihi imperem, quam oderunt istæ. Cum apud vos sum, in agris, sub Iove frigido, facile obliviscor istius sexus, quam tamen indigentiæ nostræ opitulari voluit prudentissima Natura. Verum cum in publicis theatris, & amicorum mensis latus forte claudo levibus violabile telis, redeo ad ingenium, & sentio me nondum ejurasse bonam mentem. Quid facias homini nec effæto nec fatuo? ad fatum confugio, & quo illud trahet retrahet-

que ſequemur. Eſt hoc deſperantium ſæpe ſolatium: cum prudentia deficit, Dis imputamus rem male geſtam. Sed quam lætor tua ad nos remigratione. Adventas, priusquam venias, & craſtinum illud vehementer amas. Quæ nova penultimis literis ſcripſiſti, prælegi D. Satrapæ, aliisque. Panegyris magni Richelii ſub prœlo eſt, magnifico illam charactere excudet Blaeuvius. Habet effigiem Cardinalis æri inciſam, quam præfigere vellet,cum hoc, quod ſubjunxi, tetraſticho. Cogita una cum ampliſſimo Braſetto, num digna tanto Principe breviter dixerim, & an probetis præmitti effigiem, nec ne. Etiam frontem Operis inſignibus Cardinalis ligno inciſis exornare inſtituit, niſi vos Trebatii diſſentiatis. Sed de his dabitur occaſio diſſerendi, ubi ad nos reverſus fueris. Quoties clarum mane feneſtras intrat, videor mihi videre te ambulantem per hortum, & ſummo colligentem ſtudio ſuſpenſa è laqueis cadavera, & laceros turdorum artus. Interea, dum thori conſors caligas pedibus aptat, & verum eſt illud Maronis: *Pone ſubit conjux*. Optarem Poëmatio meo inſeri poſſe liberationem Æræ. ſed vincit ſpem metus. An verum hoc: laxatos per univerſam Galliam carceres & ergaſtula, ut ſervorum & perditorum hominum audacia ſuccurratur obſeſſis? Fecere hoc Romani, ſed conclamatis rebus. Vale amiciſſime, & uxorem, ſororemque ſalutationis meæ aurulâ è longinquo involve. Amſtelod. 14 Octob. 1641.

430. EI-

430.

EIDEM.

QUid hoc rei eſt, mi Vicoforti, quod tam operoſe & diſerte ad me de Sue perſcribas? à cujus ego indole alieniſſimus ſum. Nulli prodeſt ſus, niſi mortua: ego mortuus nulli prodero. Non callet vel Rhetoricam vel Poëticam ſus: ego utramque mediocriter. Grunnit ſus, & luto gaudet: ego modulor, & Muſarum nitorem elegantiamque, etiam tuam, amo. Sus, ſi ſurſum adſpicere cogatur, ſilet, & ἄφωνος [*muta*] redditur. Ego cum cœli convexa intueor, canere occipio, & ſuis creatorem dignis laudibus celebro. Illa ſacra eſt Baccho, ut & capra, cujus vinetis nocent ambæ. Ego ſacer ſum Apollini, cui innoxios pango verſiculos. An de ſue loqueris, ut ob fœcunditatem ejus mihi exprobres liberorum frequentiam? an ob ſuis laſciviam mihi exprobrare vis liberiorem vocem de perdicibus, & gallinarum anſerumque comparatione? An porcum mactaſti, uti amicitiæ noſtræ fedus hac hoſtia ſancias? memor iſtius Maronis:

Et cæſa jungebant federa porcâ.

An vis me de Epicureorum eſſe ſecta? de qua Flaccus: Me pinguem & nitidum &c. An potius de Pythagoreorum? qui animas voluptuariorum,

Suis immundæ pingues detrudit in artus,

ut eſt apud Claudianum. Non vis, opinor, me

Arcadibus & Bœotiis annumerare, qui proverbio locum fecerunt ὗς βοιώτια. [ſus Bœotia.] iſtiusmodi pecora non ſcribunt Panegyricos Cardinalibus. Sed video facile ex litteris tuis, quò tendas. Ad ſinciput, & pernas me invitas: non abnuo. Modò non transformer in ſimile ſinciput. Eſt enim indocile valde, nec elephanticas artes capit. Palæmon Grammaticus mordax doctiſſimum Varronem vocabat litterarum porcum, cum multa undecunque congereret ſine delectu & judicio. Talis haberi nolo. Itaque in pernis malo exercere dentes meos, quam in ſincipite: longius enim abſunt à ſuilla fronte. Doleo ſane porcam tuam caruiſſe uberibus, hoc eſt delicatiſſima ſui parte. Nihil enim magis in deliciis erat Romanis ſumine, hoc eſt, ſuis abdomine. Interdicta legi apud Plinium, cenſoriis legibus abdomina, teſticulos, vulvas, & ſincipitia verrina. Verum hæ leges, mi Vicoforti, non obligant fratres ſociosque Imperii Romani. Pridie Cal. Decemb. nuptiarum ſuarum memoriam epulo celebrabit Satrapa Muydenſis. Fac adſis cum conjuge, ne tanta felicitate excidatis ambo. Exſpecto, ut nova perſcribas è Gallia & Germania, poſtquam erudite ſatis de Gryllo philoſophatus es. Vale, pectus amiciſſimum, & chariſſimam tuam Penelopen, cognatasque meis verbis ſuaviter ſaluta. Zulechemi Domino me totum offer, & dic Tragœdiam hic recitatam, authore vitriario, homine omnis litteraturæ & Græcæ & Latinæ ignaro, cujus

jus vix pudeat ipſum Sophoclem. Stupent mecum Hoofdius, Burghius, Vondelius, & quibuscunque vis eſt tanta dignoſcendi. Amſtelod. 10 Novemb. 1641.

431.
ARNOLDO VINNIO.

NOn eſt, quod tam cupidè carmen meum expetas, doctiſſime Vinni. Non eget præcone Commentarius tuus, qui tibi & ſibi ad laudem ſufficit. In ſuccum, ut ajunt, & ſanguinem dudum convertiſti omnem Iuris ſapientiam, ut nihil niſi coctum elaboratumque à te exſpectemus. Cum ſuperiore anno incidiſſem in paginas aliquot Operis tui, valde placebant illæ, quæ oculis tunc objiciebantur lineæ, non ob res ſolum bonas, verum ob ſermonis, quo res enunciabas, elegantiam & nitorem. Quia tamen vis, ut qui herbæ parietariæ inſtar ubique ferè conſpicior, me operi quoque tuo ſuffragari, en, habe quoque calculum meum. Scazontibus elocutus ſum quæ occurrebant ſcribenti. Satur Epici carminis interdum ad alios modulos deflector. Nihil enim æquè cantori moleſtum, quam iisdem numeris canere, aut citharœdo, quam eâdem chorda oberrare. Dixi ea, quæ ad Ius veſtrum ſpectant & Iuriſconſultos. Si rectè, benigne annue: ſin minus, nec hoc diſſimula. Parum enim refert, ſive præfigas operi, ſive malè ardenti foco ſubdas. Ego illud mercium genus ſusque deque habeo, cum nullis il-

las impensis à me non difficulter impetro. *Vale*, & si amicitiam nostram tibi minus gravem putas, eâ fruere sæpius. Amstelod. 16 Novemb. 1641.

432.

GERARDO NIENDALIO.

MOdò versiculos, modò lepores mittis, amicissime Niendali: diversa profecto munera; quorum alterum in Parnasso, alterum in agris natum: alterum lentis, alterum celerrimis vadit pedibus. Prius illud à genio tuo est, qui dum caussas dicit, & lites mortalium disceptat, cum Musis subinde congredi amat, & exosculari exsangues Deas. Posterius à liberalitate tua est, qua me serò amicum perpetuis officiis beneficiisque obstringis. Lepus tuus animal fuit cum viveret hirsutum, levipes, barbatum, timidum, auritum. Hirsutum fecit natura, ne villosam vestem grandi precio sibi comparare haberet. Levipes, ut hominum canumque crudelitatem & capitale odium pedum velocitate effugeret. Barbatum, ne barbati Stoici superbirent hoc decore: cum videant etiam non Philosophis barbam obtigisse. Timidum, quia insequentem hostem fugit, unde fugitivi in bello duces galeati lepores vocantur. Auritum, ut strepitum adventantis molossi percipiat tempestive, & aurium, velut alarum, ministerio aërem secet. Hoc peculiare habet, quod clausis palpebris vigilet, & apertis dormiat. Fœcundita-

ditatem leporum non aussim tibi optare, ut qui singulis mensibus pariant. Satis bene tecum agitur, si quotannis te prole beet Lucina, uti nuper filiâ, quo nomine tibi & conjugi ex animo gratulor. Faxit Deus, ut castitate Penelopen, fide maritali Porciam aliquando referat. Vtroque jam sexu superbis, & domi numeras, qui & Procuratori tibi succedere, & uxoris puerperæ officio, ubi adoleverint, fungi poterunt. Sed redeo ad leporem, quem cum aliis amicis læti hilaresque discerpsimus. Exspectas carmen de itinere nostro Gelrico, & quidem Belgicum. Verum scis me hâc lingua infantem, & balbutire. Vobis sermo iste magis cothurnatus est, mihi humilis & humi repens. Vale, Vir suavissime, & pro lepore eas accipe gratias, quas à plurium dentibus & palato exspectes. Amstelod. 11 Decemb. 1641.

433.

CONSTANTINO HUGENIO.

LEgi, nobilissime Hugeni, syllogen Poëmatum, quibus Britanni Nuptiis Principis Batavi & Principis Britannicæ accinunt. Ignosce vera loquenti: miserum scriptum Pseudole. Non est olorum iste cantus, quibus Tamesis abundat, sed sturnorum, aut potius vespertilionum & noctuarum stridor. Nescio, quæ pestilens & maligna aura afflaverit Britanniam. Commissæ sunt domus magnæ. Tumultuantur cives, Aaronem & ordinis sacri capita calcat pro-

ſanum vulgus, Parmeniorem ſuum trucidari ſinit Alexander, & ſuper hæc nugantur & ineptiunt in re ſeria poëtæ. Certè diviniore œſtro hìc vitriarius noſter, homo illiteratus, tragœdiam ſcripſit, ficti licet argumenti. Recitata eſt ſæpius, nec adhuc ſaturari auditor poteſt. Ego audivi ſepties, præter morem meum, qui iſtis actubus non niſi ſemel aures commodo. Audivit, me hortante, Hoofdius, & ſtupuit. Audivit vander Burchius, & hæſit attonitus. Audivit Vondelius, & portentoſi ingenii virum dixit. Verbis loquitur quibus Zulechemus, Dominus Satrapa, Vondeliusque loquuntur, & ſcribunt. Sententia graves ſunt & denſæ & plane πρὸς διόνυσον. [*ad rem.*] Nullam habet tota antiquitas Tragœdiam magis tragicam. Et fortè ob hoc unum frontem corruget rigido cenſori, quod nimis tragica ſit. Interim duos Tragœdiæ partes mirificè explet, τὸ ἠθικὸν [*mores*] & τὸ παθητικόν. [*affectus.*] Totam tragœdiam, prout recitata eſt, memoria circumtulit per ſemeſtre, poſtea dictavit. Tragœdias noſtratium, etiam ſcripta tua omnia ad unguem callet & recitat. Digna eſt, quam vel audias coram, vel legas, eſt enim ſub prœlo. Vbi huc veneris, pulſabit in tui gratiam orcheſtram Andronicus, præcipuum Tragœdiæ drama. Ego verſiculos aliquot Belgicos illi ſcripſi, ut quid de authore & opere ſentiam, publicè teſtarer. Illos mitto, ut credas me Latinos felicius ſcribere. Accipe Panegyrin meam de laudibus Eminentiſſimi Riche-

chelii, quam per ferias Caniculares Haghæ, Poelgeestæ & Ultrajecti scripsi. Vnum exemplar Tibi habe, alia duo filiis inscripsi. Vale, Vir summe, & me venæ tuæ & tot suavissimorum carminum quæ mihi impertis admiratorem perpetuum ama. Raptim 15 Decemb. 1641. De Tragœdia judica ex choris, quos mitto, ut salivam tibi moveam.

434.
TILEMANNO STELLÆ.

ACcipe, Vir nobilissime, Panegyricum de Eminentissimi Cardinalis Richelii laudibus. Voluissem illum à Te offerri potuisse: verum cum intellexissem Te adhuc in Sabaudis morari, misi illum per Regis Christianissimi Legatum, D. Thuillerium. Tuam Panegyrin plenam majestatis & sententiarum, quibus firmantur imperia, perlegi, & pro paradigmate habui. Verum quæ Tu soluta oratione exequutus es magnifice, ego stricta oratione minus graviter videor eadem elocutus: & tamen cum hæc scriberem, incalui subinde, & sensi me sublimius raptum admiratione virtutum, & rerum gestarum tanti Principis. Si Parisiis esses, posses levare tuâ suffragatione conatus nostros, quod cum fieri jam per te non possit, sufficiet malè natum fœtum exposuisse. Fortè propitium invenient Musæ illum ipsum Principem, cui Poëmation inscripsi. Interea reficit me recordatio suavissima convictus tui, & sermonum, quos, ali-

aliquando à nobilissimo Vicofortio excepti, amice commutavimus. Nec despero futurum, quin aliquando dexteras juncturi simus, & confabulaturi de rebus publicis & studiis, quæ non minus ad regnorum decus roburque facere puto, quam arma & lituos. Vale, & me Tui cultorem iis insere, quos non remisse amas. Amstelod. 10 Ianuar. 1642.

435.

GERARDO NIENDALIO.

O*Rnatissime Vir & amicissime Niendali*,

Priores tuæ literæ de Cardinali, liberis tuis, vidua, socero tuo, fratre, versibus tuis & vitriarii tragœdia loquuntur. Misces summa imis, sacra profanis, sanos ægrotis, uti in epistolis ad amicos fieri solet. Quæ de Cardinali scripsi, maxima esse putas, quia talia esse oportebat, licet infra tanti Principis virtutes longè subsidant. A liberis tuis gratiarum actionem expectabo, ubi desierint esse infantes. Quod ubi concedent fata, ego puerorum gratitudine, tu pater superstitum frueris dulcedine. Quæ de vidua ista eximiâ scribis, jam ante percepi. Scimus & hæc nobis non altius inseret Ammon. Verum de Diis, & Principibus & viduis parcius per literas philosophandum. Socerum tuum meliusculè se habere gaudeo. Faxit Deus, ut recuperata valetudine, pari qua antehac facundia, apud populum diu loquatur. Perge fratrem monere, ut poëmata sua colligat & edat.

Vbi

Vbi carceres mordebit editio, ego Epigramma ipſi ſcribam. Verſus tui Belgici ejus ſunt indolis, ut filias meas magis afficiant, quam me caneſcentem jam, & Veneris ore loqui deſuetum. Amant crepundia & pupulas pueri innuptæque puellæ. Ego, qua ſum (credis?) gravitate, nil niſi quod Profeſſorem & Philoſophum deceat, ſpiro & loquor. Vitriarii tragœdia maximam optimo viro invidiam creavit. Solet illa res magnas comitari, non inepta viliſſimaque commenta. Poſteriores tuæ literæ petunt, ut cenſura diſtringam Epigramma ſcriptum D. Zutphenio. nimis, mi Niendall, timidus es. Omnia benè ſe habent, diſpoſitio, ſyllabarum quantitates, aliaque. Me judice ita excudi poterit. ſed audi. Tu in carmine talem te præſtas, qualem in tragœdia ſe præſtitit vitriarius. Ambo ſupra captum veſtrum, aut potius vitæ genus ſcribitis, tu procuratore erectiora, ille vitriario. Niſi candorem tuum noſſem, auderem ſuſpicari, illa ad Zutphenium ſcripta, fratris tui calamo exarata aut expolita eſſe. Vale amiciſſime, & uxorem, liberos ſocerumque, etiam ampliſſimum D. Stratenum & D. Petitium ſaluta. Amſtelod. 16 Ian. 1642.

436.

IOACHIMO VICOFORTIO.

LEgi, dilectiſſime Vicoforti, faſtos tuos & rerum geſtarum hic illic periochas, quas Satrapæ Muydenſi miſiſti. Totam Europam peram-

perambulas, & Regum Principumque fata prospera adversaque disertâ oratione enarras. D. Satrapa ex iis quid fugere, quid imitari habeant populi rectores, politicorum more, colligit. Ego supra versiculos meos & poëtarum commenta nec sapio, nec sapere cupio. Quin hanc maximam sapientiam puto, quæ aliena est à strepitu, à cædibus & innocentum injuria. Tu aulæ propior alia agis & cogitas. Ita cicadæ rore, apes melle, chamæleon aëre aurulaque pascitur. Non eadem omnes appetimus, aut fugimus. Nec eosdem planetas rectores habemus. Tibi imperat Iupitèr inter Deorum cœtus vivere suetus. Mihi, ut verum fatear, imperat Luna, quia cum lunaticis viduis fabulari amo, & vultus earum intueri, nunc ecclypticos, nunc pleno fractoque lumine fulgentes. Tales sunt matronæ istæ inopes viri sociique cubilis. Sed quid super his apud Te nugor, cum cæsos exercitus, captum Lamboyum & triumphantes Wimarios audiam. Divident hujus victoriæ laudem commodaque Celtæ & Catthi. Ego illam magni æstimo cum Archiepiscopatus Coloniensis pateat Gallis, nec metus sit, ne Hispano cohortes istæ primo vere in suppetias veniant. Etiam humiliores hac clade erunt Aquilæ, & proniores ad pacis studia. Rediit domum classis, quam Lusitanis in auxilium miserant Potentissimi Ordines. Nihil gessit, præterquam quod Tagum viderit pro Vahali & Mosa. Sed quando huc iter parat Zulechemi Dominus? ad Gratiarum con-

conventum, de quo meliora mihi promitto, quam de pacificatoribus Westphalis. Noli abesse. Litabimus hilaritati & Tessalicas artes advocabimus, ad incantandos animos eorum, qui mansuescere, nisi cantu, nequeunt. Urbis hujus pomœria deducentur in Yam, & latius habitabitur ad fluenti ripam. Desidero scire an Poëma meum in Galliam pervenerit, an mari absorptum perierit. Legent illud Najades, si non possunt Druidæ. Vale, Vir nobilissime, & Zulechemi Dominum, D. Brasettum aliosque amicos officiose saluta. Amstelod. 25 Ianuar. 1642.

437.

IOANNI SCOTO-TARVATIO.

MAgnifice Vir,

Itane ad animum revocas, quod ante annos aliquot præluserim Scotorum Poëtis, quos singulari erga humaniores litteras adfectu lucem adspicere voluisti, ut à nobis legerentur supra Thylen scripta. Familiare hoc mihi est titulis librorum subjungi, & præcinere aliorum operibus. Tibi probari quantivis puto, qui non publica solum curas, verum etiam in Musarum adyta penetras, & postquam cum Themyde & Astræa locutus es, etiam Apollini & Musis vacas, aut earum cultores in tutelam recipis. Exigui momenti officium est, quod præstiti lubens. Illud majoris apud me est, quod studium meum tam levi Tibi beneficio probaverim, qui majora à me exigendi jus arbitriumque habes.

Mitto

Mitto poëmatum meorum & orationum opuscula, neque enim ignoro novitate sua placere exteris ea, quæ transmarini hic vates scribimus. Major utique eorum quæ è longinquo adferuntur reverentia est, quantumvis illa mediocria sint, nec ad Scotorum palatum, qui uti polis proximiores sunt, ita in acumina desinunt, & circa se, velut axem, verti adspectant vicinarum gentium ingenia judiciaque. Lege ubi Regni cura otium fecerit: sin minus, pro derelictis habe, quas mitto chartas, nec enim iis Regum Principumque indulta enarrantur. Potes utique sine grandi jactura his Belgarum commentis carere. Interea pectus hoc Tibi addictissimum trans vastos pelagi fluctus, montes sylvasque Tibi, ceu proprium mancipo. Dum Scotos tuos amas, etiam me Batavum amplectere. Poëtarum tellus ubique est, quia materiam carminis ubique venantur, & quia communis & occulta est inter vates adfinitas, facile pretium aliquod sui foris reperiunt. Vale. Amstelod. 20 Febr. 1642.

438.

CORNELIO VANDER MYLE.

Binas à Te, nobilissime Myli, literas accepi, quarum priores de Archidiacono, posteriores de Cardinali loquuntur. Hæ tanto gratiores, quanto gratiora scribunt. Bonifacium meis verbis reverenter & officiose saluta. Iungit vir maximus me Salmasio, hoc est viburnum

cu-

cupresso. Ostendisse debebat quantum dissimiles simus, non quantum similes. Impar congressus Achillei. Sed demus hoc σφάλμα [*erratum*] tanti viri erga me amori & sincero affectui. In laudibus amicorum nimiis si itur contra veritatem, non itur contrà charitatem. Panegyricum dictum Eminentissimo Cardinali misit in Gallias, cum suis & meis literis, illustrissimus D. Thuillirius, Regis Christianissimi apud Federati Belgii Ordines Legatus. Verùm quo animo sacra illa Eminentia illum acceperit, nondum mihi constat. A Legato habendum, si quid super hac re eveniat. Ut fictum prorsus putem, aut ab amicorum affectu profectum, illud commentum de Honorario. Nihil mihi in hunc usque diem de tam magnifica benignitate constat. Et fortè non vacat Cardinalibus legere versus, dum legunt & conscribunt exercitus. Sed quis ille vir non infimi nominis, qui ista affirmat? aut cujus fide? Legit Poëma meum illustrissimus Grotius, & hæc scribit: *Legi, qua soleo tua omnia, cum voluptate atque etiam admiratione, Panegyricum dictum Eminentissimo Cardinalium & Ducum Illustrissimo. Multi jam se in tam benigna materia exercuere. Nemo majore spiritu. Plane ut ille vir magnus, nec cuilibet dicendus hanc demum agniturus sit sui imaginem veriorem, quam illa est satis feliciter facta partis in oculos venientis, quæ Poëmatis tui accessio est. Satis tua te opera monstrabunt; sed tamen mea etiam tibi præconia non deerunt*, &c.

Vale Vir nobilissime & præstantissime, cum

Domina Mylia & Filio, quem ubi feret occaſio à me ſaluta. Amſtelod. 7 Mart. 1642.

439.

IOACHIMO VICOFORTIO.

GRatias tibi maximas ago, nobiliſſime Vicoforti, quod chartas illas polemicas mihi transmiſeris. Legi ea aviditate, quâ recens advecta oſtrea ſolemus vorare. Verum, ignoſce faſſo, non tanti apud me ſunt Formæ ſubſtantiales aut eſſentiales, ut jam tempeſtivum putem aperire ſententiam. Scis, nec eum me eſſe, qui Ariſtotelem inauditum damnare poſſim, nec eum quoque qui in verba ejus juraverim. Habeo quædam dicenda ad ſententiam doctiſſimi Carteſii, ſed dicam, ubi erit opportunum, & plura planiusque locutus fuerit. Statim ab abitu tuo tribus me viduis expedivi. Exceſſere omnes adytis. In Teſſelæ ocellum ſiniſtrum ſcripſi querelam, veſtro hortatu. Ubi legeris, da Zulechemi Domino. Placuit Satrapæ. Ejus lectionem noli invidere D. Braſetto, & ſi res ita feret D. Catſio. Vale, amicorum integerrime, & uxorem lectiſſimam ſaluta. Amſtel. 10 Martii, 1642.

440.

ERYCIO PUTEANO.

QVi eruditam juventutem ſæpe litteris meis proſecutus ſum, Vir clariſſime, jam matronam ingenii & Poëſeos famâ apud Batavos cele-

celebrem Tibi commendo. Nihil petit, nisi ut alloquio, hoc est, ipso Romanæ facundiæ ore frui possit, dum Lovanii est. Scis aquilas solis conspectum ferre; etiam hæc doctissimorum virorum in Belgio vultibus se intrepida offert. Nam & ea loqui potest, quæ à doctrina & humanioribus litteris aliena non sunt, & ea scribere, quæ sexum anteveniunt. Inclaruit hic apud nos multis retro annis Belgica poësi, grata maximis Patriæ viris, quos nominis & eruditionis fama eruditiorum vulgo secrevit. Est illi soror, Tessela dicta, quæ Poëma Belgicum pangit in summorum Poëtarum invidiam. Huic nomen est Annæ Roemeriæ. Pater argutissimi ingenii vir plurima edidit Epigrammata sensus acutissimi, ad exemplum Bilbilici poëtæ, ut non uno nomine favore tuo digna videatur. Gestit illa Arcem tuam, Grudiorum nempe Helicona conscendere, ut ingenii sui monumentum aliquod ejusdem Arcis laudatione apud Te deponat. Religionis vestræ est, filiosque duos disciplinæ Iesuitarum apud Vos commisit. Illi jam ad Academiam adspirant, & propediem demittendi è trivio. Quidquid officiorum præstiteris laudatissimæ matronæ, mihi præstitum putabo, & humanitatem tuam diffundes in plures, apud quos illa in pretio est. Panegyricum Richelii è manu ejus accipe. Non dubito, quin vos etiam virtutem in hoste sitis laudaturi. Vale, & me eodem quo bonos soles adfectu involve. Amstelod. 4 Apr. 1642.

441.
CONSTANTINO HUGENIO.

NObilissime Hugeni,

Fasciculum Epigrammatum tuorum tradidit mihi Muydensis Satrapa, quorum alia Latio, alia nostro sermone effers. Perinde enim Tibi est quà me lingua exerceas, dummodo loquacitatem meam provoces, & muto dudum extorqueas vocem. Quæ Belgicè lusisti in Damasippum pictorem, pastilli nobis sunt & offusæ melle soporatæ, licet pictori cicuta sint alliumque. Illud in Iohannem Vos, vitriarium nostrum, planè ad palatum meum est, & ipso vitro pellucidius. Illis versibus elatior

— pedibus per summa volaret
Culmina, nec teneras plantâ contingat aristas.

Dignus est bonorum amore, ob egregias naturæ dotes; quas si arte expolivisset, invidendus esset seculo. Comœdiam jocularem scripsit, quæ sub prœlo est, tam densa facetiis & è media plebe petitis salibus, quàm tragœdia graviter dictis. Tesselæ misi tetrastichon tuum. respondet tetrasticho parisyllabico, nec ineleganti. Etiam viduis sua bilis inest. Epigrammata reliqua, nisi à Te profecta scirem, imputarem prioribus seculis. Elaboratissimum illud est in Reginæ adventum. Nec Patrem secutus infeliciter fuit filius, ubi scribit:

Puduit quoque frigoris Orbem
Dum calet Auriacus.

Ego

Ego heroïcos aliquot deproperavi, quos aliâ occasione depromam:

Altera jam nostris mater Berecynthia terris
Cernitur, & Regum præbent spectacula nuptæ.
Nil facimus vulgare. Deas nataſque Deorum
Excipimus. ſurgunt Batavis clariſſima mundi
Lumina, ſceptrifero rurſum ſplendeſcimus oſtro,
Purpuraque imperiis ſe bellatricibus offert &c.

Sculptitur hic effigies Elizabethæ Principis Bohemiæ. In eam hæc luſi:

Fortunæ domitrix, auguſti maxima Regis
Filia, Palladii grandis alumna chori.
Naturæ labor, hoc vultu ſpectatur ELIZA,
Et faciem fati vim ſuperantis habet.
Exulat, & terras quas nunc ſibi vendicat Iſter,
Iure, patrocinio, ſpe putat eſſe ſuas.
Si patriis Cæſar titulis ſuccenſuit: illud
Frangere debebat Cæſaris arma caput.

Vale, Hugeni præſtantiſſime, & ubi militem ex hybernis exciveris, ipſe ex hybernis prodi, & in Muydenſi Te arce, vel hic Apollinem, aut Parlamenti futuri præſidem, ſiſte. Filiis meis verbis bene precare. Amſtelod. 6 Apr. 1642.

442.

Clariſſimo ac eruditiſſimo viro,

GASPARI BARLÆO, S.P.

HEroicum carmen tuum accepi, legi, perlegi. eo gratius fuit, quod veluti miraculo factum eſt, ut dum Panegyricum meum ad me miſeris, tuum à te acceperim. Laudantis ſaltem

tem & laudati Panegyricus eſt libellus tuus. Dum, quæ nobis tribuuntur, geſta extollis, ingenii tui acumen & induſtriam exhibes, eruditionem tuam prodis. Sic tibimet ipſi gratias debes, ſed non ſolus, referam pro utroque & merito. cum tuo factum ſit beneficio, ut majorem tui quam mei curam habere tenear. Religioſe id me præſtiturum agnoſces, ſi res locusque dabunt.

P. S. *Verſibus tuis qualis eſſe debeam Orbi Chriſtiano palam feciſti. Ectypum meum ad te mitto, ut te doceat, qualis ſim. Si in eo affectum erga te meum non cernis, agnoſces, ſi uſui unquam tibi eſſe poſſim.*

ARMANDUS Card. de Richelieu.

Datum Pariſiis 8 Kal. Febr. 1642.

443.

Eminentiſſimo Cardinali

ARMANDO IOHANNI PLESSIACO,

Richelii Duci, Franciæ Pari,

C. BARLÆVS S. P. D.

Litteras Tuas, Eminentiſſime Cardinalis, ad me datas 8 Cal. Febr. accepi 4 Calend. Maji. quod noto, ne feſtinam Tuam liberalitatem videatur excepiſſe tardior mea gratitudo. Antehac ſolo adfectu & illuſtris Tuæ famæ cymbalo excîtus Panegyricum ſcripſi. Nunc, grandi inſuper beneficio Eminentiæ Tuæ obnoxius, gratiarum actionem molior. Cum manus Tuæ veneranda lineamenta cernerem, erubui,

bui, Celsissime Princeps, & sortis meæ sphæram excessisse mihi visus fui. Nec mirum, ruboris materiam dari, quem irradiat fulgidissima Europæi Orbis purpura. Primus (loquor ingenuè) umbraticum doctorem nominis Tui majestate adeo involvisti, ut jam domi apud meos splendescere Tuo lumine incipiam. Cujus nullum nisi à paupere Musa fuit precium; jam à Tuo, optime Cardinalis, alloquio est maximum. Iis in epistola me vocibus affaris, quibus humaniores ne ab ipso quidem Iove exspectem. Ea mittis, quæ supra Poëtarum sunt fortunam. Cum imaginem Tui adspecto; omnium quas in Principe requiras virtutum ideam contemplor, & Regis Christianissimi fidelissimum Nestora, Galliarum Atlantem, eruditorum omnium patrem decusque in oculis habeo. Non Eminentiæ Tuæ solum ectypum mihi mittis, sed & clementiæ: non dignitatis solum & honoris Tui characterem, sed & Tuæ erga me benignitatis & amoris. Adamantini fulgores, dum luminum meorum aciem præstringunt, Tuæ magnificentiæ totidem fulgura exhibent, quot lapillos. Phœnicem intueor, Principis tot Cardinalium Ducumque, ut ego interpretor, hieroglyphicum. Circumpositæ urbes, castella, prætoria, aut victoriarum tuarum monumenta esse crediderim, aut securitatis publicæ privatæque munimenta. Quæ in oris fulgidi monilis spectantur naves bellicæ & veliferæ arces, Thalassiarchi sunt insignia, & maris Gallici, cui imperas,

 ras,

ras, præsidia. Ago gratias, Celsissime Dux, verum sentiendo copiosius, quam loquendo. Si Iupiter essem, mirabilem metamorphosin aggrederer. Singulis illis adamantibus largirer linguam, & eam facundiam, quâ & debiti mei magnitudinem, & muneris Tui excellentiam eloqui quisque, digna oratione posset. Ne credas me terminum egredi tanta profitendi, cum Tua Eminentia terminum egressa videatur me honorandi. Coëunt facilitas Tua & felicitas mea, utraque merito meo major. Majus loquar. Si secerni posset ab instituto meo ambitionis & gloriolæ, qua vexamur Poëtæ, suspicio; illas ipsas Tuas litteras in omnibus porticibus & urbis nostræ amplissimæ portis, instar publici edicti, pendere mandavero, & tot mihi statuas erectas imaginatione contenderem, quot in Epistola Tua acuuntur periodi, stant voces, currunt lineæ. Omnium largitionum Tuarum pondus istâ apud me superasti: cum non præsentis solummodo Tui favoris, sed etiam futuri, cum res feret, præter spem, fidem faciat. Itero atque itero gratias, quin etiam referre cuperem, nisi à Deorum & Principum gloria alienum scirem, mutuum à mortalibus accipere. Nec possum non referre illud, quod passi semper sunt referri sibi Superi Principesque, nempe Carminis Eucharistici ἀντίδωρον, [*remunerationem*,] ut quod libera oratione non possum, vincta & cathenata felicius exequar, memor cathenarum, quibus me, Eminentissime Cardinalis,

lis, æternum devinxisti. Vale, Princeps meritissime. Deus Opt. Max. valetudinem, quam afflictam fuisse toti Galliæ condolui, etiam meis precibus ac votis, si qua Deum tangit pietas, & gratia vatum, Eminentiæ Tua restituat, & restitutam diu conservet. Amstel. 4 Id. Maji, 1642.

444.

TILEMANNO STELLÆ.

N*Obilissime Domine*,

Quam provide me superiore æstate per litteras monuisti, ut aliquid in laudes Eminentissimi Cardinalis meditarer. Prævidisse siquidem videris, uti gratiam maximi Ducis illa res mihi conciliaret. Feci ego id perlubenter, nec scio me majore animi alacritate scripsisse quidquam, cum convictam circumferrem de maximi Ducis virtutibus, quas universus orbis stupet, conscientiam. Laudare eos, quorum virtutes angustæ sunt, ingenuæ menti perquam est difficile. Verum ubi virtutum campus latè patet, luxuriatur poëta, & dicendis rebus magnis, quas voces non invenit facit: & dum panegyristam agit, & laudationi illustrium virorum incumbit, similis videtur suo argumento, sive iis quos laudat; si verum, quod Aristoteles ait: Intellectum fieri omne illud quod cogitat. Verum nescio quo fato contigerit, ut dum maximi Principis encomium molior, in tuum inciderim Panegyricum, quo syllabum prætexis Cardinalium virtutum. Præstitisti Stella stellæ officium

cium, & veluti hæc errabundis viam monſtrat, qua eundum, ita Tua Panegyris inſtar fili Ariadnæi fuit, quod ſequerer. Et videor, Te judice, non omnino infeliciter exequutus, quod facere intenderam. Gratulor utique mihi tali cenſore & benigno interprete, qui gratia & authoritate vales apud θαυμάσιον [*admirandum*] illum. Tu, mi Stella, igniculos favoris Cardinalitii erga me ſuſcita, & cum faciles erunt aditus, totum me Eminentiſſimo Cardinali offer, quo Duce auſim me tollere humo, vateſque ducum volitare per aulas. Iis me honoribus dignatus eſt, ut effigiem ſuam cum cimelio transmiſerit, additis litteris humaniter, prudenter, heroice ſcriptis. Ego primam ineundæ Tecum amicitiæ apud Nobiliſſimum Vicofortium occaſionem majoris facio, quam Hiſpaniarum Rex apertas Novi orbis terras. Fruar hac felicitate, & futurum ſpero, uti cujus benevolentiam mihi conciliaſti, ejus benevolentiæ conſtantiam perpetuitatemque poſſim meo aliquo merito & Tua interceſſione promereri. Vale, Nobiliſſime vir, & amicorum lectiſſime. Utinam ſupra horizontem Batavorum ſtares ſtella, ſuſpicerem te, uti alterum ex fratribus Helenæ. Amſtelod. 24 Maji, 1642.

445.

JOHANNI SCOTO-TARVATIO.

M*Agnifice Vir*,

Abunde mihi ſatisfactum putaſſem, ſi litte-

litteras litteris redemissem. Nunc & loqui litteras, & ob adjunctum munus tinnire facis. Potuisset sanè mihi suffecisse tanti amici recens conciliatio. Nunc etiam me iis intricas nominibus, quibus me expedire propter ingenii paupertatem non possum. Deos imitaris, qui inferiorum reverentiam submissionemque beneficentia compensant. Solent ex Septentrione procellæ tempestatesque in terras hasce magis australes incumbere. Verum, Tuo beneficio,

Optima tempestas ex Aquilone venit.

Scilicet vis Tuæ erga me benevolentiæ pignus aliquod oculis meis obversari, ut cum illud intueor, virtutes tuas illustres, prudentiam, fidem publicam, erga litteratos amorem animo revolvam. Est sibi poësis pretium, ut & virtus. Præter honestam de studiis & bonorum existimationem nihil poscimus ultra. Si qui pretium intendant, ab ipsorum benignitate est & magnificentia. Videtur affectus inumbrasse Te, ut majora tibi, velut refractis judicii tui radiis, nostra appareant, quam sunt. Iam contentus ero verbis egisse gratias, verum tempus erit,

—— quo totum laxabo in carmina Phœbum,
Et tibi Pieridum saltus, Tenedonque, Claronque,
Et Pataram, grandemque tuis Helicona recludam
Officiis, Scotusque mihi Tarvasius amnes
Castalios, & Pimplæas exhauriat undas.

Salina duo apud nos deposuit Wallasius mercator, quorum alterum candoris tui, alterum sapientiæ erit monumentum: utrumque ad naturam

ram ſalis, quod & candore commendatur, & Sapientiæ, quâ condiri oportet hominum conſilia, hieroglyphicum eſt. Mediceam Hoſpitem benigno vultu excipe, & ſi minus apta Regiæ Majeſtati dixi, crede hominem de Diis verba feciſſe. Quæ vobis ſacra ſunt nomina, etiam ob federis communis religionem nobis verenda ſunt & veneranda. Vale, Amſtelod. 6 Iul. 1642.

446.

IACOBO VANDER BURGH.

ACcipe Propempticon, Vir ampliſſime, & veteri mihi amicitia juncte. Debui hoc tuis virtutibus & meritis. qui in mei gratiam ſæpius Helicona concuſſiſti, dignus es, quem pari officio diſcedentem proſequar. Ad eam dignitatem provectus es, quæ ad majora tibi iter ſternet. Eo loco reſides, quo & Belgis tuis & vicinis Gallis operam tuam commodare potes, ut hinc inde inclareſcas. Non dubito, quin reperturus ſis Leodii inter Canonicos complures, quibus ingenii tui amœnitates & mores ſuaviſſimos ſis probaturus. Hoc ſi fiet, non valde grave erit è natali ſolo deceſſiſſe. Reverendiſſimum Muſſonii Abbatem velim tibi concilies, non ſolum ob eruditionem, ſed & prudentiam & rerum civilium, præſertim quæ Gallos & nos & Eburones attinent, peritiſſimum. Scribitur mihi Ducem Bullionem Caſaliæ Regis juſſu detineri, ob communia cum Deffiato conſilia. Duciſſam (memorem fortè illius Maronis:

Furens

Furens quid femina possit,

Sedanum Lotharingiæ Ducis militi aperuisse. Harcourtium cum exercitu eo contendere, ut & Franciscum de Melo. Si ad manus deveniatur, metuo Gallis tyronibus. Meministi istius Fabii Cunctatoris: *cum hoste victore non esse pugnandum*. In litteris tuis ad vitricum scribis de honorario, quibus verbis offensus decreveram nihil scribere; verum decussit bilem sororis tuæ facilitas, & gratiosa comitas. Nihil à privatis amicis petii unquam, vel exspectavi. Si Regum, Principumque subinde benevolentia inaurer, hoc scias, nec à me exempla ista cepisse, nec debere Poëtas quidquam Regibus ingratis. Ita statuas, quidquid ad me missurus es, redibit ad te id omne. noli offendere amicum, nec sinistre de eo judicare, qui nimio fortè candore tibi probare se cupit, & probavit hactenus. Unum tamen efflagito, ut mihi Leodiensis casei particulam mittas, quo vehementer delector. hoc si impetravero, redemisti abunde Musarum labores. Vale. 15 Iul. 1642.

447.

IACOBO PETITIO.

QVidquid aliunde ad nos venit munerum, orbis particula sunt: Tu totos orbes mittis, ut tanto habearis magnificentior. Quin & mobiles mittis, hoc est, Copernicanos, non immobiles, quales sunt Ptolemaici. Adhæc lacteos mittis, non cruentos sanguineosque, qualis

lis est hodie, proh dolor, Orbis Europæus. Vt non uno nomine perplacere tui debeant, potissimum hoc, quod cum Orbis Orbem voret, vetus novum, novus veterem; tui orbes nulli graves ac molesti devorari se patiantur à famelicis, & in succum sanguinemque converti. Si mihi fundus esset & ager, etiam tibi ad mulctralia venirent vaccæ. Nunc gratias tibi agere verbis contentus sum, quia verborum mihi plus, quam agrorum, atramenti plus, quam candidi lactis superest. Interfui superiore hebdomade nuptiis D. Iacobi Bickæri seri amatoris. Filiæ meæ jam se adornant ad iter, & te tanti itineris ducem exspectant. Vbi ad vos venerit clarissimus Sylvius, volo cum illo diem unum alterumque fallere. Sed hæc ex futurorum contingentium numero sunt, de quibus nihil determinat Philosophus. Ajunt à vestris in Indiæ oris ereptam Lusitanis navem onerariam: rapina ditescat, an mercatura nullo discrimine habet, qui juste pugnat. Vale. 30 Iunii, 1642.

448.

TILEMANNO STELLÆ.

Magnifice Vir,

Dum per ferias hasce Caniculares Hagæ Comitis apud nobilissimum Vicofortium diverto, afferuntur commode tuæ ad ipsum litteræ, quibus dum perscribis publica, etiam privati tui erga me amoris lineas aliquot ducis valde

valde emphaticas. Nec enim contentus honeste de meis versibus sensisse & locutus esse, illud porro agis, ut me Eminentissimi Cardinalis favori insinues, & Principem erga me beneficum & munificum reddas, quem me versibus dicis populo secrevisse. Nec sinam ego unquam, ut lateant tanti Principis decora, & virtutum ejus solis invidenda hostibus fulgura, quibus uti Patriæ suæ nebulas & tempestates discutit, etiam devotas humanitatis studiis animas domi forisque promovet. Et eris, Tu mî Stella, propediem pro argumento novi furoris. Aut enim tuam illam erga me animi singularem propensionem eloquar publice, aut iratum mihi Apollinem & aversas Musas suspicabor. Extulit olim Deus Hebræum fratrem, ut prodesset fratribus: fortè Te extulit in Galliis, ut prodesses absenti amico. Ego Tui in me adfectus notam tanti facio, ut mihi optem vim eloquendi hæc ipsa pro meritis & referendi. Quod dum non possum, fruar tacitus officii conscientiâ, & hoc agam, ut Te norint, quotquot fidem, eruditionem, facundiam, quibus Eminentissimo Duci places, sacra habent. Vale, & mihi apud Ducem esse velis, quod fuit Virgilio & Horatio apud Augustum Pollio, apud Gratianum Ausonio Paulinus.

449. REI-

449.
REINERO NEUHUSIO.

PErgis, doctissime Neuhusi, bene mereri de juventute. Nuper Poëtam egisti, & quæ in Parnasso somniasti vates publici juris fecisti. Placuere hæc ob facilitatem & perspicuitatem, quæ duo uti in pluribus hujus seculi poëtis merito desideres, ita in tuo versu apparent maxime. Saxa & lapides loqui infra laudem boni Poëtæ est, uti & tenebris involvere veritatem apertam. Utrumque mecum caves, qui nec salebrosus esse studeo, nec obscurus. Nunc quæ Rhetorum pulpam sapiant promittis, & eloquentiæ tyrocinium. Ita veterem artem revocas, & illud dicendi genus, quo

Agrestes homines sacer interpresque Deorum
Sedibus & fœdo victu deterruit Orpheus.

Loqui omnium est: sed ita loqui, uti tu loquentes facis tuos, paucorum. Nempe doces bellariis & crustulis involvere quæ persuasa vis, & sesama & papavera spargere in minus sapidam orationem, illos imitatus, qui saccharo incrustant amariorem medicinam, & dum dulcedine aliqua alliciunt, ingerunt valetudini salutaria. Omnes mimi sumus & agyrtæ, hic carmine, alter oratione trahit auditorem. fascinum quisque suum adhibet, ut fidem inveniat & gratiam. Habent suum Poëtæ, habent suum Oratores. Vox & dictio omnis ad lenocinia componitur, nec satis est hæc nos scire, docemus ea juven-

juventutem & tyronibus instillamus. Suadæ medullam, quæ expectoret τὰ πάθη, [*affectus*,] & leniat animi impetus. Utilia hæc sunt iis, quorum muneris est ad alios loqui. Quamobrem gratias tibi debent quotquot tuis artibus discent, vel meliora suadere peccanti populo, vel jus suum cuique asserere, vel Principibus salubria consulere, vel ad gloriam famamque publice de quovis argumento verba facere. Addis Epistolarum tuarum libris Gymnasium Eloquentiæ parentis tui, ut ostendas fortes fortibus, etiam Rhetores Rhetoribus nasci. Mirum illam dicendi vim etiam cum sanguine propagari. Adeo bene loqui vobis proprium est, ut natus videaris Rhetor potius, quam factus. A me vicissim accipe poëmatia hæc, quæ sæpius egerimus quasi pituitam matutinam. Sin minus elaborata sunt, crede esse de fungorum genere, quos natura præcipitat verius, quam studio efformat. Vale, & sæpius procellis istiusmodi litterariis è Septentrione in me irrue. Amstelod. 19 Aug. 1642.

450.

IACOBO VANDER BURGH.

Literas tuas, amplissime vander Burchi, non amplexus solum, sed & exosculatus sum. Video vim Latina loquendi & scribendi, quantumvis longa desuetudine, nondum in te defecisse. Debebas sæpius mihi, aliisque melioris notæ amicis scribere, & acuere stylum in me

cote. Caseos tuos, munus gratissimum, accepi, qui non solum digerendis cibis facient, sed & probandis vini saporibus pro Lydio lapide erunt. Minores caseolos præfero majori. hoc dijudicasse non fuit tuæ potestatis. sunt illa infrà curas res publicas Agentium. magis, quod jam tuæ est functionis, dijudicare studes, quo in patriam nostram animo sint, Leodienses & Leodiensium Episcopus, & Cæsar & Gallus. Tibi gratias debeo, & referam, ubi res exiget. Impera, quod voles, & impetrabis ocyus. Apud Ebersteinium & Guibrianum Comites, jam puto notum esse nomen tuum. etiam ad Mussonium Abbatem scripturum mihi promisit is, quem nosti. Hoc fac, amicorum candidissime, ut D. Vicofortio super hac re scribas, & res novas, si quæ istic sint, impertias. demereberis his officiis virum A. T. addictissimum. Theologiam istam Gallicam jam ante menses duos Hagæ Comitis legi. autor ejus creditur esse Pastor Parochiæ S. Servatoris apud Leodienses. Quæso, inquire prudenter, in autorem & nomen. Mecum judicas, non esse dignum Principis ira. Nugatur in re seria & cavillatur. Poësin * aut non capit, aut malitiosè detorquet optimè & innoxiè dicta. præterquam quod manifeste impietati affinis sit, dum sacrosancta nomina SS. Trinitatis calumniarum suarum & sycophantiarum argumentum facit. præstat hominem sibi insanire, quam ut, ex solida respon-

* *Panegyricum Card. Richelio dictum.*

ſponſione inclareſcat. tenebrio eſt & lucifuga. quare latibulis ſuis illum relinqui ſatius eſt, quam in lucem præter meritum protrahi. Annon doles mecum ſortem Buillionæi Ducis & Thuani? Magni ſemper feciſti virtutes ejus bellicas. at hæc in patriam & Regem ſuſcepta conſilia mecum deteſtaberis. Britanniarum Rex diſcit indies, quantis rebus impar ſit. Non eſt Parlamento negotium cum Henrico Octavo. Felicius res Gallus conficit, victo Perpenniano. Vicinorum Principum portis undique incubat. Briſacum Germaniam, Atrebatum Arteſiam, Caſale Italiam, Perpennianum Aragoniam & Catalauniam aperit. Suecus de hybernis in Sileſia faciendis cogitat. Wimarienſes Agrippinæ populo graves eſſe pergunt. Nos, te abſente, dolemus ſubinde. Tantum apud me eſt ſinceræ amicitiæ & honeſtæ comitatis pondus, ut malim tuos ſermones imbibere, quam aquas Spadanas. Illud malè me habet, quod retulit hoc ipſo mane pater non pater, afflictiore te eſſe valetudine. Hanc cura diligenter, & amicorum abſentiam ſolare ſtudiis amœnioribus, Omne ſolum forti patria eſt. non diſtamus totis hæmiſphæriis. concurrunt animi, literæ, vota. Vale Vir ampliſſime & dilectiſſime, & ubi negotiis tuis chartiſque publicis ſubducere momentum poteris, certiorem me fac de rebus tuis, & valetudine, & amicis, omnique vitæ & ſtudiorum potiſſimum ratione. Salutat te reſpublica mea. Filius meus denuo Gallias repetiit,

tiit, jam Parisiis est. Amstelod. 5 Non. Octobris, 1642.

451.

CONSTANTINO HUGENIO.

N*Obilissime Hugeni*,

Cum non in castris, sed Hagæ te esse ex amicis acceperim, scribendi ad te officium non difficulter à me impetravi. nam & literis tuis respondere necesse habebam, & pro missis carminibus luculentas gratias dicere. Quomodo tibi in castris tam multa scribendi suppetat oportunitas, non capio. An classicis & tympanis excitaris ad carmen, & quæ ferociam aliis suadent, tibi lenitatis & tranquillæ mentis otia imperant? Est nota Physicis *ἀντιπερίστασις*. [*pugna rerum se mutuo circumcingentium.*] nec minus Tibi, cui turbæ strepitusque castrenses animum componunt, ut dum cingeris illis undique & pene obrueris, trusa in arctum ingeniosissima mens, in suo velut centro, collectis viribus, fortior exeat. Placuerunt quæ ad fraga Tessalica reposuisti. Sed cavebo ego sedulo, ne illis perducar cum magno Imperatore Plus ultra. Nolo, ut ille, trajicere Mare mediterraneum Tesselæ, vel de Novo orbe cogitare. ne vel illo mergar Icarus, vel hujus obtinendi spe excidam. Perculit me non leviter fratris tui germani obitus. Non ita diu est, quod cum nobilissimo Vicofortio ipsum inviserim in diverticulo, quod ad latus sylvæ habet amœnissimum. Sunt hæ,

mî

mî Hugeni, rerum humanarum vices. præſentis & præteriti tempora etiam extra Scholas diſcimus. Exemplis docemur mori, ſed optimorum; quorum uti vita pro paradigmate fuit viventibus, ita & mors regula eſt aliquando morituris. Obiit cum fratre innocentia, candor, probitas, facilitas, & coctum generoſo pectus honeſto. mortuus eſt plurimorum dolore, qui plurimos ſibi officiis demerebatur. qui publicæ rei profuit, publicis lachrymis effertur. Deſideramus in uno, quæ ſperare ab aliis vix poſſumus. Tu fratrem luges, ego tuo beneficio amicum. tuus à ſanguine dolor eſt, meus à conſuetudine. non iraſcor fatis, quia conſuluerunt bene merito. non querar de vitæ brevitate, quæ honeſte viventi fuit longiſſima. Non opus hic præficis. Sumus hoc ſinguli. qui ereptum immoderatius dolent, neſciunt carere conceſſis. Fidem juraverat Patriæ Patribus, ſed ut illa tandem abſolveret Pater omnium. Probavit ſe Dominis ſuis obſequio, Tibi dilectione, amicis benevolentiâ. Singula hæc viventium ſolatia ſunt. obſtrepit luctui tot virtutum memoriá, quæ ſuperſtites recreat, mortuum illuſtrat. Hæc apud te repetere, prudentiſſime vir, ſupervacuum puto, qui tibi es maximorum ſolatiorum promus & condus. quare non monentis hæ voces ſunt, ſed condolentis; non docentis quid te facere oporteat, ſed quod facis. Loquendum mihi fuit in funere iſto, quia Te tangit. equidem, tantum tui apud me momentum eſt, ut communibus tecum ma-

lis bonisque afficiar usque. Vale Vir maxime & luctum doctrina, religione, & tot amicorum precibus subige & frange. Filios meis verbis amice saluta. Amstelod. 5 Octob. 1642.

452.
IOACHIMO VICOFORTIO.

POst discessum tuum nihil de te, nihil de rebus tuis intellexi. Si salvus tu, si salva uxor domesticique, salva sunt tibi omnia. Nec peto, ut scribas mihi. sufficit excusatio una, Gellius ædificat. Favit hactenus ædificanti aër, siccum illum & serenum expertus es, aptissimumque fecruminandis lapidibus. Iam puto in domus apice sudare operas, & pluvia hac tempestate tecto claudi architectum. ita voveo. ubi perfecta erit domus, adero censor & hospes. Aderam heri in prandio D. Paulo Wilhelmio à funere Hugenii reduci. Si fuissem isthic, etiam tecum traxissem syrma. Filius meus Parisiis est. inde Aureliam abiturus, ut promotionem obtineat. ea impetrata statuit morari Blœsii vel Salmurii. Sed quam in angusto aut præcipiti sunt res Britanniarum Regis? ab exteris & domesticis auxiliis destitutus, se arbitrio Procerum dedat oportet, nisi Deus è machina adsit. unum omnia contra Tela Latinorum. Sparguntur hic rumores de clade exercitus Regii, capto rege, occiso Principe Roberto. Sed non ego credulus illis. Etiam nunc dicere habemus:

Victrix causa Diis placuit, sed victa Catoni.

Galli,

Galli, ut acutiſſimi ſunt, ajunt Bullionæum Ducem dentes ſibi eripi paſſum *Ses dents* *, ut capiti ſuo conſuleret, *pour ſauver ſa teſte.* neſcio, an Gallice hæc efferam. tu corrige, nam mentem & acumen capis. Raptim, 5 Octob. 1642.

453.

GUILIELMO GROTIO.

V*Ir ampliſſime*,

Litteras tuas mihi tradiderunt filii tui, ex quibus percepi & parentis inſtitutum & filiorum. Ad Academiam noſtram eos mittis, ut præceptis inſtitutisque Philoſophiæ abundare diſcant. nec renuunt illi mitti, & in diſciplinam noſtram admitti cupiunt, ut expoliamus ingenia ad frugem optimam nata. Feci periculum: idoneos judicio, qui è trivio in Peripatum migrent. Audiunt lectiones meas & D. Voſſii: illas, ut ſapientiæ præcepta imbibant: has, ut Hiſtoriarum & literarum ſtudiis ſapientiam illuſtrent. Præter hæc privatim illis prælego τὰ Λογικὰ [*Logicam*] Ariſtotelis, mox prælecturus Phyſicam & Ethicam. Dum publicè loquimur, philoſophamur, Philoſophantur nobiſcum Auditores, & privato examine obſtetricamur diſcentibus. Non ignoras ex domeſticis inſtitutionibus plus fructus referre juventutem, quam ex publicis: hæ enim ad gloriam magis docentium, quam ad uſum comparatæ ſunt. Illæ diſcentium captui accommodantur. Annitar omni ſtudio, ne fruſtrà huc miſſi videri poſſint, & ſi noſtris labori-

* *Sedan.*

 bus

bus respondeat ipsarum industria, futurum est, ut doctrina & virtute adolescant. Observo, nec ætate valde, nec progressibus discrepare. Indoles parentem loquitur: cetera nostrarum erunt partium. Iam collegio Logico nomen dederunt cum aliis. Non minus erunt mihi curæ tui quam mei. Scio nihil parentibus nobis charius esse rectâ liberorum institutione & educatione; præsertim cum parentum oculis subducti alibi discunt sapere. ut faciam quod petis, suadent pietas, vocationis meæ ratio, & amicitiæ veteris memoria. Impetrabunt hæc quidquid præstare erit mearum virium. Vale. Amstel. 5 Oct. 1642.

454.

CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obilissime Myli*,

Literas tuas una cum poëmatibus clarissimi Bonifacii accepi. illi scribas velim, me singularem ejus erga me humanitatem animitus exosculari, sed judicia ista & comparationes modestè amoliri. Verum illud est, Claudiani cothurnum jam inde à pueritia imitandum sumpsi, sed accidit mihi quod Ascanio, qui non passibus æquis sequebatur. Facit mentionem Bonifacius Oëni cujusdam Britanni, non est Oënus, sed Ouwenus, epigrammatum scriptor. Multa ingeniose scripsit in isto carminum genere. sed intercurrunt non pauca vilioris monetæ. Magno applausu apud Anglos leguntur. Prostant ubique. Postremum clarissimi Grotii

responsum legi, & perlegi. placent multa, non omnia. nec enim ea largiri Romanæ Ecclesiæ velim, quæ antiquitatis præsidio nixus, largitur. Ego etiam primis seculis errores irrepsisse in Ecclesiam puto. Quidquid sit, non debebat optimum Illustris Viri institutum tam indigne exagitari. Scio minore cum fructu hæc nostratibus scribi, verum in Galliis maximo. Alia illic tempora sunt, alia gens. Qui Grotium Papistam scripsit, furiosus est rabula. nomen nescio, sed creditur Parisiis D. Grotio familiaris fuisse, & postea ob vitam minus inculpatam dimissus. Leidæ ajunt hominem morari, & Lutheranum esse Concionatorem, qui facile illic incentores invenit, qui famam maximi viri proscindi amant. Plenus est mendaciorum libellus, nec dignus Cæsaris ira. Est mihi domi sponsa, filia natu maxima, Adriana, quæ juveni Roterodamensi Carolo Wolphio nubet. Velim hoc scire filium tuum Gubernatorem Willemstadii. Vtinam ab ipsius liberalitate & humanitate impetrare possem, ut in nuptiarum diem, mihi aviculas aliquot Brabantinas, aut leporem, vel si quid est istius generis, quod palato non displicet, transmittere dignetur, in memoriam veteris convictus & filiæ gratiam. Non ero ingratus, agam carmine gratias, his enim opibus apud N. T. gloriari liberius ausim. Tu præstantissime Myli, tua suffragatione à filio impetrabis facile, quod peto. Vale & D. Myliam, Filiumque si Hagæ sit, meis verbis saluta. Amstel. Octob. 1642.

455.

SYLVESTRO DANCKELMANNO.

V*Ir præstantissime,*

Nuper tesseram amicitiæ dedimus accepimusque. Affulsit mihi dies iste, quo apud Advocatum vander Mast pransi sumus auspicatissimus. Vix enim credas, quam in lucro deputem amicos doctos candidosque. Eram tum hilarior & minus severus, nec enim libet semper contracta fronte Catoni esse. Professoriam vitam ago, hoc est, inter discipulorum cathedram gravem seriamque. Quare conviviis cœtibusque amicorum immixtus, videor velut è carcere & servitute manumissus. Adde, quod Poëticæ quidquid in me est indolis, versus τὸ τερπνὸν [*delectabile*] & ἐυτράπελες [*facetum*] vergat. Volo Te hoc scire, ne putes me casu aut fortuito ludicrorum atomorum concursu tunc fuisse γελωτοποιόν. [*excitatorem risus.*] Semper talis sum & destinato apud illos, qui non solent ad stateram argentariam expendere convivales sermones. In Te eam tum humanitatem & morum facilitatem deprehendi, ut veniam non difficulter impetraturus sim liberioris linguæ. Quod si in sectam concedendum sit, malim illam Democriti, quam Heracliti. Tu, vir doctissime, longius à me abes, quam ut Te frui possim. Lingam inhabitas, & loca meo nunquam trita pede, sed belli famâ celeberrima. Illic cum Musis tuis & Apolline neuter es, & hostium partes nescis.

Gra-

Gratulor tibi hoc nomine : ſed metuebam nuper tuæ felicitati ab adventu Exercitus Vismarienſis, qui locuſtarum Ægyptiacarum inſtar omnia quaquaverſum detondet. Abeuntes hoſce hoſpites videre mavis, quam venientes. Procellæ ſunt & turbines publici, & ut ſacris verbis utar, virgæ furoris divini. Vide quam fauſtis nuper auſpiciis Tibi innotuerim. Pergo amicus eſſe, & quam dexteram abeunti porrexi, porrigo abſenti affectu, epiſtolâ, carmine. ubi res tuæ ferent, ut viro eruditiſſimo D. vander Maſt ſcribas, tribus lineis mei meminiſſe digneris, & eandem quam ipſi, etiam mihi ſalutem candidus imparti. Vale Vir doctiſſime, & in eorum me cenſu habe, qui Te colunt & amant quam maxime. Amſtelod. Kal. Nov. 1642.

456.

IACOBO VANDER BURGH.

OMnino mihi videris, præſtantiſſime vander Burghi, factus diſertior, ex quo ad Eburones conceſſiſti. opinor malleorum ictus tibi facundiam extùndere. contrà accidit Naſoni, qui apud Tomitanos ſe Romana verba dedidiciſſe non ſemel queritur. Legunt literas tuas Zulechemius, Hoofdius, Vicofortius aliique, qui te

In Latium ſpretis ajunt migraſſe Batavis.

Dolemus omnes ſingulique te ſubductum nobis. Solebas ſeveritatem noſtram caſtigare eruditis jocis, & Profeſſoriam moroſitatem non ficta comitate. Eramus ſæpè, da veniam verbo, homun-

homunculi belli, quoties materiam urbanitati noſtræ daret vel Medici filia, ſororis convictrix, vel neſcio quis Ayala, leporis filius; aut ſubtiliſſimus ille Scotus, itineris tui aliquando in Galliis ſocius, quem negant eſſe è ſeptem ſapientum numero. Quicquid ſit, non ſolemus duo tresve convenire & ſympoſium facere, quin in ore omnium noſtrûm natet vander Burchius. Indicta ſunt amicorum comitia Muydæ, poſt dies bis ſeptem. Seſſiones habebimus dierum aliquot. Synodus erit provincialis non nationalis. Solum ex Hollandia advocabuntur viri docti, gravesque. Haga duo, Alcmaria Pontifex femina, Amſtelodamo Alopecius, & lentus Empirici refutator, & γυναικοκρατούμενος [*muliebri imperio ſubjectus*] ſcriptor. non adſcribo nomina, quæ divinatione facilè eſt aſſequi. Non erit ſermo de excuſſis Iaponia mercatoribus noſtris, aut dedita Perpennia, aut captis in mari Libyco navibus, verum de ſtudiis ſolummodo. De ſucceſſu & eventu tanti Synedrii faciam te certiorem. Nullis ſcribemus Anathema, niſi duris & ſiccis. Literas propediem à N. D. Vicofortio exſpecta. Quæ Ubiorum terris incubuerunt cohortes non unius gentis, fames inopiaque aliò vocant. Senſit Colonienſis Archiepiſcopus etiam has locuſtas detondere prata. De Germania liceat dicere: duo ſunt populi in utero meo, graves matri ac pernicioſi. Bohæmiam quisque ſpe devorat. Britannia fabulam de Cadmæis fratribus denuò orbi exhibet. Hiſpanus à mora re-

bus

bus ſuis quærit ſolatia. Gallus duabus victoriis incruentis, Perpiniani & Sedani deditione, illuſtris, meritò canit. Nobis hac æſtate nullam inclinationem fecit Mavors. Vis privata? domi meæ Hymenæus filiam natu maximam Adrianam Virginum choro it ſecretum. nubet juveni Roterodamenſi Carolo Wolphio. Pro te feſto nuptiali intererit ſoror vitricusque. celebrabuntur nuptiæ 22 Novemb. Hic dies ubi illuxerit Tibi, cogita quid ſit συνεσιάζειν. [coire.] Si Sylvæ Ducis aut Vianæ habitares, peterem à te perdicum par, aut leporem. Mitto A. T. ſortes Gallicas profanæ induſtriæ teſtes. In obitus Domini Cinq-marſii, & Thuani, hoc Epigramma quidam ſcripſit:

Morte pari periere duo. ſed perdidit illum
Fracta fides, ſocium perdidit arcta fides.
Morte pari periere duo. ſed diſpare causâ.
Fit reus ille loquens, ſit reus ille tacens.

Filius meus natu maximus jam Aureliæ eſt, pileo togaque donatus. Vale Vir ampliſſime & juxta amiciſſime. Scripſi jocoſius, ut ſi mederi non poſſim pedibus, medear iſti parti quæ τὸ γελαστικὸν [*ridiculum*] amat. Salutant Te ſoror, vitricusque, etiam reſpublica mea. Amſtel. ipſis Cal. Nov. 1642.

457.

JACOBO ZAS.

QUæ mittis munera, ampliſſime Zaſſi, duplici nomine grata fuere: & quia à Te, & quia

quia ultro missa. Dici solet proverbio: tela prævisa minus ferire: at munera non prævisa ferrunt magis, & plus afficiunt animum de tuo erga me adfectu prorsus convictum. Quæ petuntur, aliquo titulo debita videntur: quæ non petuntur, dantis virtutem benevolentiamque arctius commendant. Certe aliquam gloriolæ materiam subministrari sentio, cujus filiæ nuptiis Aula, Curia, Nobilitas, Mars ipse applaudunt. Donis me agrestibus cumulavit Saltuum Hollandiæ præfectus, hic Aula est. Willemstadii Gubernator, hic Mars est: Haestrechtius, hic Nobilitas est, & Senator Zassius, qui mihi pro Curia est. uti prioribus, ita Tibi, vir consultissime, gratias debere fateor. Prævenisti me officiis & beneficiis. Sequor ingenua gratitudinis professione. Lepores misisti, animalia à velocitate, metu, auribus, pilis nota. Omnia hieroglyphica mihi videntur. Velocitas humanitatis Tuæ symbolum est, quæ nescio qua celeritate me, nullo tibi merito obstrictum, antevertit ocyus, & vix perlato ad Te nuntio de nuptiis filiæ, velut leporino saltu occupat absentem, & tantarum rerum prorsus ignarum. Metus animalis etiam me tangit, qui vereor ne par sim tuis meritis & exspectationi. Sed adnitar, uti me tibi prona animi propensione & obsequiis posthac impensius probem. Etiam aures me adficiunt: uti enim hæ ad strepitus insequentium Molossorum gnaviter attendunt; etiam ego aures arrigam, ut intelligam quibus maxime offi-

ciis

ciis gratiam & benevolentiam tuam redimere possim. Hirsuta & incompta pellis agrestium ferarum nota est; quæ tantis Te parasangis à rusticitate & inconditis moribus abire testantur, quantis à mansuetis animalibus distant effera. Exercuisti tuis leporibus convivarum dentes, & nunc exerces calamos. In mensis seriæ dissertationis materiam præbuere avidis faucibus, jam ludicræ. Quam voluptatem ex pulpamento cepimus, nostra fuit: quam capis ex jucunda allusione, Tua erit. Accepi beneficium, & paratus sum reddere. Non mittam lepores, nam Actæon non sum, aut ex Dianæ famulis: Apollinis sum mystes, & Musarum. Has ubi loqui velis, ostendam me pari celeritate posse Pindo deducere Phœbum, quam Tu *montibus attonitos lepores deducis & agris.* Vale Vir præstantissime, & qui fastum fucumque odisti, me amicorum tuorum ordini erecto apertoque insere. Amstelod. Nov. 1642.

458.

ADRIANO VANDER MYLE,

Domino in Myle, &c.

N*Obilissime Myli,*

Cogor jam mutare literarum mearum titulos, & obitu maximi parentis Tibi illas inscribere. Certè perculit me afflictim ferale nuncium, de patris excessu, quem amore singulari & veneratione summa tot retrò annis prosecutus sum. Sub illo Curatore studui adolescens. Sub

illo

illo Curatore ad Academiam evectus fui. illo etiam non Curatore usus sum familiariter, iis temporibus, quibus in fædas eclipses protrusa fuerunt præstantissima Patriæ nostræ lumina. Ex illo, sedatâ nonnihil publica tempestate, non destitit, & ille me affectu maximo complecti, & ego vicissim me totum Nobilitati ipsius tradere. Luges tu parentem, ego studiorum meorum columen & Mecœnatem. tu generationis insuper causis gloriaris, ego curæ publicæ & mei. Semper in Parente tuo suspexi, quicquid in terris suspicere solemus mortales. Pietatem, cujus cultor fuit serius: integritatem, quam nulli non probavit Batavus: fidem, cujus testis est Respublica, & Principum, ad quos legationibus functus fuit, vox: literarum curam, consciâ Leidâ, ubi Curatorem egit annos viginti & ultrà, ea dexteritate & facilitate, ut etiamnum in animis Professorum & studiosorum passim vivat. Hæc dum cogitas, nobilissime Myli, invenis dolori tuo solatia validissima. Ea demum felicitatis humanæ pars est, ita vixisse, ut superstitum omnium verbis orneris, & posteritatis laudabile exspectes testimonium. Quam foris placuit viris maximis doctissimisque, quam domi. omnium amor suffragium optimi civis, etiam ab hostium conscientia, impetravit. Nec secundis rebus insolens fuit, nec adversis fractus succubuit. æquam mentem vidimus rebus in arduis. majorum suorum fulgorem auxit meritis suis, & Auriacorum Principum benevolentiam, pa-

triæ

triæ dignitatis hæres, continuatim usque possedit. Rempublicam benè compositam juvit, afflictam & concussam non deseruit. Vbique amicos habuit, & quos habuit extulit, literis, officiis, beneficiis. Non privatus est dolor tuus, charissime Myli, lugemus plures. Academia, aula, patria omnis indemnes non sunt. quo vivo lux vitaque affulsit omnibus, eo mortuo veluti tenebris involvimur. Volui hæc N. Tuæ scribere, ut quæ coram non queo dicere, credas me coram velle dicere. Quod si me illo honore dignaberis, cuperem Parentis tui optimi & celeberrimi funus prosequi. non quod mei tantum sit precium, sed quod paternorum erga me officiorum precium sit maximum. Fac me certiorem per famulorum aliquem de die exequiarum. sistam me, Deo volente, in id tempus Hagæ, ut postremum hoc persolvam munus amanti, non sine Lugubri Carmine. Vale Vir nobilissime & mei studiosissime, & sine, ut quam cum Parente dignissimo colui amicitiam, in te tuosque porrò derivetur. De missis agrestibus ferculis, nihil scribam, ne videar luctus tempore de festivitatibus intempestivè verba facere. Dominæ Myliæ, matri tuæ afflictissimæ solatia hæc mea imparti, & me dolori ejus meum jungere significa. Amstelod. 29 Nov. 1642.

459.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

Nobilissime vir,

Iam respirandi otium à nuptiis nactus, de iis cogitare incipio, qui eas munificentia sua & beneficiis illustrarunt. Inter eos Tu es, quem audacius super hac re compellavi, quia amavi hactenus ardentius. Multum de veteri nostra amicitia præsumo, quam impræsentiarum heroïcis & augustis ferculis redintegrasti. Exspectaveram leporini generis aliquid: mittis præter exspectationem & sortem Professorum cervos aëris & sylvarum spolia. Mittis ea copia, ut nuptiæ meæ Principum luxum videantur æquasse, ut aliquid dicam ὑπερβολικῶς. [*hyperbolicè.*] Videre erat perdices deauratis rostris, videre erat lepores, præter viventium morem, crustæ auratæ inclusos. Videre erat hinnuli armos multo sumine perfossos: Nam mihi conviva nullus Apella fuit. Dicebam hæc à Te profecta, & tui favoris luculenta documenta. Rhenensi nectare diluebamus quidquid in feris istis erat agreste. Laudatus es à Satrapa Muydensi aliisque, quod hoc honore dignum judicaveris vatem tuum. dico tuum: quia meministi me aliquando scripsisse:

Accipe laudatum, sessor generose, caballum.

Iam accipe laudatum hinnulum, qui tibi verbis Poëticis gratias aget. Ego à facundia destitutus, quâ tibi pro meritis gratias dicam, malim hinnuli

nuli manes hoc dicere, quam emeritum Poëtam. alias de perdicibus apud te, nî fallor, verba feci: nunc cervorum prolem alloquor, dicturus aliquando de lepore. Non vacat semper Principum & Cardinalium laudes dicere. Etiam Dianæ venatricis victimas, quæ voluptati publicæ præbent causam, laudari fas est. Illi de regnis bene merentur: hæ de famelicis convivis. Illi regna & gentes devorant, hi devorantur à gentibus. Desinam apud gravitatem tuam nugari & jocari, si me, quod feci sæpe, tibi omni affectu & officio devoverim. Vale, & quam à me, etiam à novis nuptis gratiarum actionem accipe. Amstelod. 19 Decemb. 1642.

460.

CONRADO GODDÆO.

Vir doctissime,

Concessit mihi lectionem Satyræ tuæ nobilissimus Hoofdius, Satrapa Muydensis. Valde me affecerunt Ululæ tuæ laudes, in quibus cum eruditione urbanitatem, cum utraque prudentiam junxisti. Prodes & delectas: prius facis saluberrimis monitis, posterius non illiteratis jocis & salibus. Doctrinam tuam per tot scriptorum paginas & latifundia diffusam prodis, apposite quæ ad rem præsentem faciunt explicando, ut nusquam vel delphinum sylvis appingas, nec fluctibus aprum. Istiusmodi scribendi genus amo, & simili fere modo res serias dixi, in Orationibus meis de Ente Rationis &

Reali, etiam in Nuptiis Peripateticis. Quæ ſeveritate dictionis perſuaderi non poſſunt, incruſtas venuſtate & verborum ſuavitate, ne faſtidio ſint. Multum tibi debent Ululæ, quas æternitati conſecraſti, uti Moria plurimum debet Eraſmo, Calvitium Syneſio, Umbra Douzæ. Certe hæ nugæ ſeria ducunt, & ingenia mortalium moresque hominum depingunt, ſub ſpecioſi animalis imagine. Si verum eſt Pythagoræ placitum de animarum transmigratione, puto ſæpius ululارum animas in noſtra corpora tranſire, ad quarum indolem mortales ſinguli plus minusve componuntur. Vnum dicam: non debebas in ulularum ſedibus, & deſertis Velaviæ locis vivere, verum in luce hominum, & quidem doctiorum, ne præclaræ ingenii tui dotes cum jactura publica inter ruricolas evaneſcant. Fui nuper Hagæ Comitis, & doctrinæ tuæ apud Zulechemi Dominum præco fui. Exemplar illi mittas velim libelli tui. Vellet Muydenſis Satrapa te hic apud populum dicere, ut amœniſſimi ingenii tui fructu propius frui liceret. Ego amore tui, & libelli ſuavitate captus, hæc ad te ſcribere in animum duxi, ut credas non deeſſe alibi, quibus vis eſt dijudicandi bene dicta. Vale. 11 Ianuar. 1643.

461.

PETRO C. HOOFT.

QUæ argute ad præſtantiſſimam viduam argutaris, nobiliſſime Hoofdi, aliena non ſunt

ſunt à genio tuo & ſorte mea. Tu more tuo jocis me petis, quia domi Penelopen habes in uſus tibi neceſſarios. Ego miſer & vacui lectuli poſſeſſor ferre cogor ludibria beatorum. Illud vectatione retrograda, aut averſa effeci, ne averſus aut retrogradus eſſet amor meus: licet in aureæ Cherſoneſi dominas & Deorum matrem Cybelen ille minime feratur. Amo claudicantem & tardigradum Vulcanum, non Venerem. Non ignoras Mezentii tyrannidem, de quo Maro:

Mortua quin etiam jungebat corpora vivis.

Nec pœnitet iſtius ſeſſionis. una vecti ſumus ante fores arcuatæ domus. ingredi juſſum perhumaniter excepit dis Berecynthia, in conclave introduxit, & Colonienſi nectare rubello abluit pulverem, quem collegerant garrulæ fauces. Aderant etiam filiæ Cybeles, quibus ſpiritus robuſtior, frons explicatior, & genu viridius. Potui ab harum contactu ſine ſcelere incaleſcere. Schedulam tuam curavi & chirurgo meo tradidi. Iam in exſpectatione es, magnarum rerum & ſacculorum, quos araneæ inhabitant & blattæ. Verum tu à ſitu purgabis mucidam & carioſam ſupellectilem, quin novis vocibus indues plebeam dictionem. Res Britannorum in ancipiti ſunt. dividunt victorias ex æquo. cædunt & cæduntur in vices. In Galliis libertas carcere, & carcer libertate permutatur. Cardinalitii exciderant ſuo cardine. proſcripti proſcribunt, & vi ceverſa. Quisque

ſuos patitur manes. alii in Elyſium, alii in triſtia tartara mittuntur. Nos longiore mora videmur majora optare quam ſperare. Ibitur iterum, ut fama fert, in Flandriam. Faxit Deus, ne ad Cannas eamus aut Thraſymenum, hoc eſt Calloënſem lacum. Torſtenſonius velut novus Ziska Cæſarem territat, & Pragæ inſtat. prœlio ſternenda ipſi via eſt, aut occludenda. Vale Vir maxime, & ſi quid forte fando tuas pervenit ad aures, candidus imparti. Saluta Dominam Leonoram, & matre pulchra pulchriorem filiam. Amſtelod. 20 Iun. 1643.

462.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

MAluiſſem te hic amplecti, & dextram dextræ jungere, quam abſenti per litteras reſpondere. Feram patienter abſentiam tui. proficiſcere bonis avibus & navibus. Sic te diva potens Cypri, ventorumque regat pater. Vbi in Brabantiam veneris, cogita te in patria mea ſtare: ubi Antverpiam, in natali mea urbe. Si in doctos incidas & pacis ſtudioſas animas, dic me ægerrime ferre bellorum noſtrorum pertinaciam: hoc unice cupere, ut placato Marte philoſophari liceat liberius, etiam cum iis qui ſacris differunt. Non pertinent ad Muſas Hiſpanorum & Batavorum lites. Non ſunt ſolliciti de prolatandis imperii finibus Poëtæ, quibus totum hoc Vniverſum in poëticæ commentationis argumentum cedit. Latius imperant

rant

rant Vates, quam Orientis & Occidentis domini. Ad leges & numeros nostros venire ipsos Reges necesse est, cum libet insanire nobis. Bruxellis si qui sint, aut alibi ad quos forte fando pervenimus, iis me & officia mea trade. Si quid illic rerum geratur quod sine crimine me ignorare posse judicabis, fac me certiorem, ego vicissim de rebus nostris scribam liberalius. Princeps Auriacus, ut fama est, in Flandriam movit aut Brabantiam melioribus, ut auguror, auspiciis, quam ad Calloam pugnaturus. Ea parte itur in jugulum adversæ partis: illa pars viderit. In Galliis reciprocas vides imperantium vices. Cardinalis vixit: jam multis invisum est nomen, quod terribile fuit toti Europæ. Multi qui ejus metu velut in Ægyptum aufugerant, illo extincto velut in Iudæam suam redeunt. Britanni non aliter quam Cadmæi fratres in se mutuo sæviunt, & nisi male calculum posui, præda erunt aliquando exteris. Appulerunt hic è Brasilia naves onerariæ plures, auro, ebore, aliisque mercibus graves. Induciæ cum Lusitanis pactæ credentur noxiæ fore: nec enim involare jam in ipsorum ditiones & portus vel ad Orientem vel ad Occidentem licebit. In Germania prope est, ut iterum committantur exercitus. Si Suecus prœlio superior evadet, erit propediem bello. A Francisco de Melo non est quod hac æstate sibi metuat Gallus. Si successus militari prudentia moderari sciet, bis vicerit. Vale Vir nobilissime, & me amare perge. Amstel. 24 Iun. 1643.

 463. PAU-

463.

PAULO VERLANO.

NObilissime vir,

Iam credo, de quo non dubitavi hactenus, Græciam mendacem esse. Fingit illa Parnassum, Phocidem, Cyrrham, Helicona & Aganippen sua nomina esse & decora. Si ob Apollinis numen sacra habentur illa quæ jam recitavi, certe Oostvorna jam Parnassus & Phocis, & Cyrrha & Aganippe est. Migrant è terris in terras alias populi, quid mirum etiam transmigrare deos deasque; præsertim cum barbaries hodie Musarum domiciliis incubet, & Atticam omnem Ottomannica gens possideat. Non exspectaveram tam excultum carmen ex iis oris, ubi Neptunus Tethysque littora pulsant, & gratulabar mihi etiam inter rura, & Corydonas & Phyllides nasci heroïcos poëtas. Accidit hoc Andino vati: nunc multis post seculis tibi. Hoc tuo poëmate non solum ostendis te cum Musis postliminio in gratiam rediisse, sed etiam veterem amicum & ejusdem tecum ferulæ fatis, hoc est, sceptris pædagogorum olim obnoxium tibi devinxisti usque adeo, ut quem amavi puer, jam annis judicioque adultior colam & venerer. Nimis operosus es in exaggerandis laudibus nostris, quas modeste prætervehar. Scis in usu perspicilla esse, quæ rerum magnitudinem mentiuntur, & ex musca elephantum faciunt. Forte istis in legendis meis

meis poëmatis usus fuisti. Si aberrasti judicio, non aberrasti affectu & benevola animi in me propensione. Arenas quas isthic inhabitas, calcavi sæpius. Collem istum, in quo psittacos glandibus dejicere solebant ex alta trabe ruricolæ tui, conscendi aliquoties, victoribus applausi, licet non Olympicis. Iam habet Oostvorna quod gratuletur te cive, te vate, te domino. Perge frui memoria nostri. Ubi comitem aliquando nactus fuero D. Steurium communem nostrum amicum, non invitus ad te transvolabo, ut Brielam videam, & te ejusdem mecum calamitatis socium, hoc est viduum, jam amplectar & exosculer. Vale. Amstelod. 3 Iul. 1643.

464.

JACOBO WESTERBANIO.

Nimis prolixa es in me humanitate, nobilissime Westerbani. Equidem non contentus me opipare excepisse, submittis leporem, agrestia munera. Ita non tantum præsenti, sed & absenti amico benefacis, & nobilium cibos edere vis doctorem umbraticum. Esto, fruar tua liberalitate, & cum major sit dantis, quam accipientis gloria, patiar me hoc gloriæ genere lubens vinci. Sed ut videas poëtis facile arripi facetæ dissertationis argumentum, à lepore tuo didici plurima. Lepus est, sed usum ejus non ad formæ elegantiam, ut Gellia apud Martialem, sed ad famem deposco. Lepus est, olim cum vive-

ret levipes, ut Grammatici nugantur. auritus adhæc, ut attentionem imperare videatur Physicæ auscultationis prælectori. Etiam pilosus, nec tamen Numa Pompilius, cui hirsutum dicitur cor fuisse. Meticulosum animal mittis, qui nihil præter culpam & honesti infamiam timeo. Victimam das molossorum viro, qui illam hominum victimis & lanienis præfert. Feram agrestem homini plane cicuri & mansueto. Cruentam adhæc, ne contra veterem Noachidarum legem de non edendis suffocatis peccem. Comedimus illum condimento tinctum aromatico, quali primis mundi temporibus verisimile est caruisse venatores, etiam ipsum venatorum principem Nembrodum. Nondum cognitas Moluccarum insulis dapes cum amicis edimus, quorum colloquia & sermones convivales alterum condimentum fuere, quale à magnis frustra exspectes. Ita singula leporis tui dogmata dictavere carnivoro non Pythagorico Philosopho. Gratias tibi debeo ob ferculum nobilius, & rarius, nec vulgaris plebeique saporis. Vbi Nobilitatem Tuam posthac invisam, veniam sine comite tibi noto Domino Mylio, ut credas amicitiæ nostræ fiduciam crevisse. Hac fretus, mitto Orationum mearum librum, quas sparsim editas in fasciculum collegi. Vbi à venatione aut ambulatione fessus domi considebis, vel foris propter aquæ rivum, non injucunda erit prorsus earum lectio. Amas enim, si bene memini τὸ καλὸν ϗ τὸ τερπνὸν, [*pulchrum & suave*,]

suave,] quod sectatus in iis fui. Vale, & sopitos veteris amicitiæ igniculos vel litteris vel alloquio excita. Amstelod. 22 Octob. 1643.

465.

JACOBO VANDER BURGH.

HEri oportune admodum mihi traditæ sunt literæ tuæ, Vir amplissime. eo nempe momento, quo apud Senatorem Doubletium prandendum mihi erat. Dedi legendas Zulechemio, Vicofortio, Consiliariis Reygersbergio, de Willem aliisque, antequam accumberemus, ita ut pro promulside suavissimi convivii fuerit epistola tua. De literarum tuarum tarditate non est quod conquerar. Pro literis mihi sunt perpetuæ & toties iteratæ salutationes, quas parentis tui literis inseris. Sum hic Hagæ, ubi ferias brumales dispurgo lepidis amicorum contuberniis. Singuli dies singulis voluptatibus decurrunt. alium quotidie salem comedo, alios amicos amplector. In Vitaulio combussimus sine tropo meridiem. dico sine tropo, quia frigus intensius luculento nos foco admoverat. Conqueris, præter tuum morem, de filia diaboli. adversus illam remedia pete ab amicis, à poculis, ab epigrammatibus jocosis: qualia hic tibi mitto duo, unum meum, alterum incerti. Legisti regem Cissæum à malo spiritu vexatum, ad se rediisse cantu Davidico. An hic poëtarum idem sit præstiturus utique nescio. De Pace quæ scribis, ficta credimus & portam eburneam dimissa,

ſa, Qua falſa ad cœlum mittunt inſomnia manes. Nihil hic ejus rei agitur. Nec videtur tam eſſe puſillanimis Hiſpaniarum Rex, ut rebus hic illic nonnihil afflictis, pacem ſit oblaturus. Lenta ſunt Auſtriacorum conſilia, ſed ſic ſatis certa. Britanniarum Rex, qui exercitu ſuo ſe tueri poteſt adverſus Procerum ſuorum vim, hoc cunctando efficit, ut Londinenſes cœpti pœnitere incipiant. Vrgent conciliationem cum Rege & concordiam, cum diſcordia loculis ipſorum gravis ſit. Princeps Robertus apologiam ſcripſit adverſus illos, qui velut graſſatorem & prædonem publicum traduxere optimum Principem. Crede mala hæc transmarina etiam Rempublicam noſtram contagio adflaſſe. Distrahimur & hic in partes, & pro Rege hic, alter pro Parlamento contendit, uſque ad vulnera. Eboracum obſidione liberavit Comes Novi Caſtelli. de navibus noſtris triumphant raptores Morini. Obitu Emin. Cardinalis plurimi ſibi licentiam promittere viſi ſunt. Sed inhæret etiamnum Rex conſiliis defuncti, & grandes corporis Gallici nervos movet adhuc idem ſpiritus. Advocatus Sylvius fatis ceſſit. dubitatum diu fuit, an vivis an mortuis annumerandus eſſet, adeo languidum traxit corpuſculum. Vale, Vir optime, præſertim novis anni hujus auſpiciis, quæ tibi ſaluberrima faxit ſalutis noſtræ autor & moderator ſummus. Hagæ Comitis, ipſis Kal. Decemb. 1643.

466. JOA-

466.

JOACHIMO VICOFORTIO.

MAjus aliquando commisisti facinus, dilectissime Vicoforti, quam quod litteras Eburonensis amici reseraveris: illud nempe, quod litteras ad nobilissimam Viduam missas pro tuo in me jure (ut facinus credas veniale esse) citius ab aliis legi siveris, quam ab ipsa. Hoc nefas, quale quale est, plurium osculorum abstinentia expiari debebat. Nihil mihi arcani est cum Eburonum Agente: cum viduis multum, idque ineffabile. Sunt sua Theologis, Chymicis, Politicis, Medicis mysteria, adde & viduis, quæ non minus silentio involvi oportet, quam quæ in aurem presbytero dicuntur. Mira scribis de Gallorum mensis, quibus excepti sunt Principes nostri. Si illas vidissem, exclamassem forte cum Ergasilo apud Plautum: Quanta pestis pernis accidit, quanta labes larido, Quanta sumini absumedo, quanto callo calamitas, Quanta laniis lassitudo, quanta porcinariis! Frustra ingenium in cerebri panniculis hactenus quæsivimus. in gula, in ventre, in abdomine quærendum. His non minus ingeniosi sumus, quam ea parte, qua sapimus. Non singulas aves patinæ, sed avium exercitus exhibuere. vix nata animalia cessere in pastum, & naturæ matris moras antevertit erudita fames. Geometricè ordinantur, quæ minus Geometricè comeduntur. ut etiam secula nostra Apicios habeant, qui-

quibus longiore collo opus, ut fruantur diutius. Sed dandum hoc viris principibus & magnis, qui Regis sui majestatem non bellis solum & armis, sed mensis etiam explicant. Quam vellent Hagienses tui, Monasterii prandere legatos, ut habeant, quod comedant liberalius, & minus caro. Iam preciosius vivunt ob paucorum magnificentiam, uti rivulis ac torrentibus suus decedit liquor magnorum fluminum voracitate. Ego tam feliciter Illustrissimos Legatos velim crudas Principum Europæorum lites emollire, quam rem cibariam feliciter perfecere Francorum magiri. Sed jocorum satis. Danus ringitur. Suecus intra Cimbricæ Chersonesi limites stringitur. Pax Monasteriensis à variis varie fingitur. Britannia scinditur. Italia in novas partes distinguitur. Castellæ Rex contemnitur. Gallia victrix pingitur. Ego fausta tibi omnia, mî Vicoforti, & prospera voveo, & cum uxore & familia omni salvere & bene rem gerere jubeo. Amstelod. 17 Febr. 1644.

467.

JACOBO BALDE.

IAm menses aliquot exacti sunt, vir clarissime, cum litteras tuas mihi traderet pictor celeberrimus Sandrart. Non exspectaveram è Bavaria tam luculentam amicitiæ tesseram, & ab Alpium radicibus tam grande erectioris ingenii pignus. Videntur tibi pauculi versus quos in effi-

effigiem Principis veſtri ſcripſi, ſalivam moviſſe, ut extranei hominis amicitiam aliquo in precio haberes. Ego ſicuti eruditionis fama cuivis, ita humanitatis & benevolentiæ officiis nulli ceſſero. Eorum quæ è longinquo mitti ſolent major eſt reverentia & precium; quamobrem ſumma veneratione excepi aureum poëmatum tuorum opus, quorum lectione non ſemel incalui, & per ſimilia commenta præcipitavi audacem ſpiritum. Reſtituiſti nobis lyram neglectam diu & intermiſſam, ut jam merito vocari poſſis Lyricorum ſcriptor, aut potius Bojorum fidicen lyræ, ut ad Horatii verba alludam. Mire mihi placet copia, & naturali pulchritudine aſſurgens oratio. Sacra libentius & felicius tractas, ut tibi non parum ſancta & beata nomina debeant, quæ uti immortalitatem à Deo & Chriſto habent; ita à te ab hominum in terris oblivione glorioſe vindicantur. Iſaro, mî Baldæe, tibi pro fonte Caſtalio eſt, Parnaſſum in Vindelicis & Nariſcis invenis, Danubii & Oeni ripas Lyricorum carminum laude illuſtras, uti Tyberim ſuum olim Flaccus. Sunt qui his in terris de poëmatum tuorum nova editione cogitant. Interea me adfectu tuum puta, licet in aliis diſparem; & ſi qua eſt ſtudiorum cognatio, crede me hac quoque affinitate tibi junctum. Amſtelod. Cal. Mart. 1644.

468. FRE-

468.

FREDERICO SPANHEMIO.

PRævenisti me humanissimis tuis litteris, clarissime Spanhemi, sed non adfectu & virtutum tuarum admiratione. Cum militem tuum Suecum ante annos complures legerem, didici plus te quam Theologum esse: cum docentem audivissem, non adfectatam facundiam stupui, & qui plures ex ista cathedra loquentes audivi, ausus fui Hagæ, & alibi viris magnis dicere me par decus eloquii à nullo audivisse priorum. Vbi nos effers humanitatis & benevolentiæ voces agnosco, quæ tantum à vero abeunt, quantum ego ab eruditione. Ex Milesiorum numero sumus, neque τρίτοι [*tertii*] neque τέταρτοι. [*quarti.*] Si à carminis mediocritate gratiam mereor, quadruplavi rem meam. Amicitiam tuam in maxima felicitatis parte puto. Possum amare ingenuos, & labem me amari patior. Nihil magni promitto, ne malum nomen fiam debendi reus. Misi nuper poëmation breve: jam totis modiis tibi admetior saburram poëticam. Varii illa est, sed amœnioris argumenti. Intercursant sacra non sacris, ut credas etiam à vatum suavitate non abhorrere pietatem. In dialogis non insueta leges. Scis Iovem Homericum non semper de Trojanorum bello deliberare. Interdum apud Æthiopas commessatum abit, ut rideat, Prout homines sumus, loquimur & scribimus. Quibus pituita non est molesta, facile

cile sibi risum imperant. Est inter virtutes ὁμιλητικὰς [civiles] Urbanitas & Comitas, quas qui exesse è cœtibus humanis cupiunt, inter quercus vivant oportet, aut Septentrionis immites scopulos. Quem mihi commendasti Mathematicum, eodem me momento accessit, quo accedebat clarissimus Pellius, jam à DD. Curatoribus ad professionem vocatus. Exspecto ut tempestivus imperes, quod confici per me posse putabis. Vale, & collegas, præsertim clarissimum D. Polyandrum meis verbis saluta. Amstelod. 28 Iun. 1644.

469.

THEODORO GRASWINKELIO.

HActenus & animorum nos & studiorum junxit affinitas, Vir clarissime; jam tertio vinculo jungimur, hoc est, conjugali copula, quæ dum filium meum in cognatæ tuæ amorem insinuat, nos quoque arctius nectit. A prioribus facile impetravimus, ut interdum essemus unà, veluti in κρατῆρι φιλοτησίῳ. [*pocula amicitiæ.*] A tertia affinitate ut idem illud impetrem æquissimum puto. Non ignoras desponsatam filio meo cognatam tuam Pelgromiam, scivisti & promovisti amantium caussam, honestissima apud socerum tuum suffragatione. Socer tuus, qua est animi æquitate & facilitate sponsaliorum moderator fuit, & arbiter. Dies nuptiis designatus est 24 Iulii, in quem ut Te hic sistas cum uxore, & festo nuptiali intersis seriò & ef-

flictim rogo: nec ego solum, sed rogamus tres, sponsa, sponsus, Barlæusque senex. Multis nominibus adesse debes, amici, Advocati, cognati. Singula urgent præsentiam Turni. Vis mixta gravitate esse comis, exemplo erit Satrapa Muydensis. Vis frontem explicare & citra affectationem esse facetior, vis sine hypocrisi exhaurire quod debes, disces hanc virtutem à pluribus. Vis inter pocula erudiri, recludet sacraria sua charissimus Vossius. Vis super impositis firmemus pocula dextris; non abhorrebit aliquis. Scenam intrabis virtutum convivalium, & quot videbis convivas, totidem videre te putabis senatores, sed pomeridianos, quales auroræ vultum referunt. Veni, amicissime, & hac quoque tessera obsigna veteris amicitiæ fidem. Nullum in nobis humanitatis, benevolentiæ & observantiæ officium desiderabis. Pueri innuptæque puellæ fundent vina tibi, acues hilaritatem amicorum, & decus addes grande nuptis. Dies Solis nuptialis erit, quo Curiæ & litibus non vacas. In domo mea flagrabunt tedæ, tu Talesio sis, & novis nuptis bona verba dic. Hac spe adventum tuum præstolabor comite D. Vicofortio. Vale 14 Iul. 1644.

470.

IACOBO WESTERBANIO.

POst nuptias & nuptiarum ἑπόμενα [*appendices*] illud primum mihi negocii dari credidi, ut amicis circumquaque gratias agerem, & muni-

munificentiæ ſingulorum occurrerem grata beneficii confeſſione. Inter hos cum agmen ducas, primus compellaris, qui quas anni tempeſtivitas conceſſit mortalibus delicias, abunde impartitus es. Videris cum ſingulis elementis in conſilium iviſſe, ut amicum obſtringeres. Ab aëre impetraſti, oviculas, cothurnices, quas licet Medicorum quidam à menſis arceant, quod ſolæ animalium, præter hominem, comitiali morbo corripi credantur; ego tamen non valde ipſorum authoritate motus menſis appoſui, memor verſiculi Ovidiani:

Ecce cothurnices inter ſua prandia vivunt.

Ab agris & matre terra impetraſti tempore minus opportuno lepores. Verum ne laſciviâ hujus animalis peccarent convivæ, prudenter ſubmiſiſti melones, fructus frigidioris ſucci. Probitatem eorum arguebat odoris ſuavitas, at paucorum voluptatibus illi militarunt. Erant qui capti eorum dulcedine ipſi Iovi particulam denegaſſent. Quid, quod cum Oceano quoque tibi bene conveniat, cujus donum eſt ſalmo iſte marinus, qui ſtomachos carnium ſaturos nova alimonia recreavit. Huic ne ſuum deeſſet condimentum, non acri aceto adſperſiſti piſcem aut ſale, verum facundiſſimis & ſuaviſſimis verſiculis, qui, uti & piſcis ipſe, ad captum fuere omnium. Riſere matres virginesque, & veterem tuam in carmine facilitatem agnovere. Ego tam tibi proſperas opto has ipſas univerſi partes, quàm nobis bene ceſſere. Ne aërem unquam

quam ſentias gravem difficilemque, aut aquas infeſtas agris tuis, aut terras ſteriles aut infecundas. Et ne calidiſſimi elementi obliviſcar: illud voveo, ut amore mei & bonorum omnium incaleſcas plus magis, nec ſinas priſcos amicitiæ fontes, & vivam adhuc priſci convictus lymphulam exareſcere. Prodiere tandem poëmata hæc, quæ per otium leges. Agnoſces veteris veſtigia vatis. Argumentis varia ſunt nec omnino inficetis. Proxima hebdomade cum novis nuptis Hagam excurram: Calcabimus fortè arenoſas vias, ut lætitiæ datorem videamus. Vale, Vir nobiliſſime, & nos amare perge. Amſtelod. 4 Non. Aug. 1644.

471.

SYLVESTRO DANKELMANNO.

DUm in ocio iſthic vivis, Danckelmanne doctiſſime, & pacis vocibus impleris, nos bellorum ſtrepitu obtundimur, & jam Gallum, jam Auriacum pugnantem audimus. Princeps noſter in expugnanda Gandavenſium catharacta deſudat, & jam in foſſæ fecundæ, quæ Arcem iſtam cingit, crepidine eſt. Hâc potito magnum ſe offert futuræ gloriæ argumentum, Hulſta, Antverpia, Gandavum. Vide quam ſint fatidici vates, & quam benè ominer Patriæ meæ Antverpienſis. Iterum ſuilla me beaſti & ferculis minime Iudaicis. Ego reddo grunnitum meum, hoc eſt, murmur poëticum, quod ſi facili manu & æquo animo exceperis, melos fortè videbi-
tur

tur inconcinna cantio. Non poteſt non placere materies, ſive de Philoſophia ſermo ſit, ſive de chiromantia aut magia. Vitæ ruſticæ laudes Damon paſtor loquitur, Cyrus aulicæ. In dialogis non inamœna offendes exordia, & alibi abſtruſas pietatis voces. Vbi gravis eſſe voles & ſerius, has lege: ubi feſtivus & jovialis, ad priora te recipe. Annuas mihi litteras objicis, quæ jam ſemeſtres erunt, poſtea futuræ menſtruæ. Ita cum amore tui creſcent amicitiæ officia. Cum ante quatriduum Hagæ eſſem, & in omnium ore eſſet Grevelinga, hæc epigrammata luſi, quæ mitto, ut iterum recordatione illuſtris victoriæ gaudeas. Nos memoriam tui circumferimus indeſinenter, & ubi in D. vander Mastium Advocatum incido, ilicet in te reflector, ut conſpectus unius duorum ſit, duplexque ſalutatio & gratulatio. Vale, & uxori proſpera omnia precare. Si fert, faventem habeat Lucinam precor: ſi non fert, annitere tu vir ut ferat. Supervacua domi res eſt uxor vacua. Amſtelod. 26 Aug. 1644.

472.

THOMÆ FERENS.

DVm hic Hagæ apud nobiliſſimum D. Vicofortium diverto, congruum viſum fuit veteris amicitiæ novam teſſeram transmittere, ut poſt annorum aliquot inter nos velut divortium, Tibi reddar & uniar. Præbet ſcribendi occaſionem luculentam & pergratam valde Saſ-

ſa Gandavenſis, quæ armis quoque tuis ſub Auriaco expugnata, jam cuſtodem agnoſcit ſuum, quem non ita pridem hoſtem ſenſit. Ejus Tibi præfecturam ſeriò gratulor, gaudeoque & virtute Te militari, & honoribus bello partis creſcere. Germaniam aliquando ſuperiorem fortiter cum tot heroïbus adverſus Auſtriacos aſſeruiſti. Iam in inferiore & fortitudinis tuæ argumentum inveniſti & famæ. Non meo judicio meruiſti maximi propugnaculi recturam, verum Celſiſſimi Principis, qui juratam Patriæ fidem Tibi credit, & prudentiæ tuæ committit ſalutis gloriæque publicæ indubia munimenta. Sedes & præſides veluti medius undas inter & terras, & dum has Reip. Federatæ facis tributarias, illas aggeribus & catharactis arces vel admittis. Flandros jam & Mattiacos adſpicis : illos minus, hos magis amicos. In Morinorum habitas regione, quam Cæſar olim tenuit, cum ſylvoſa eſſet & exculta minus. Stas in veſtibulo & limine fertiliſſimæ terræ, cujus maximum eſt in bello hoc, quod Hiſpanos inter & nos geritur, momentum. Vellem ab hoc limine Te ulterius penetrare in magis mediterranea, aut in Gandavenſium foro ſtare, ad latus ſtatuæ Imperatoris Caroli, quæ illic viſitur. Valde ſum liberalis votis, & ea confecta velim, quæ animis præconcipimus. Nihil ſcribo ab indole mea alienum. Bene volo Patriæ & familiæ tuæ claritati, & nomini tuo. Vbi pedem aliquando poſuero iſthic ubi imperas, videbo æſtatis elapſæ immanes labores

bores & fructum grandem. Nec erit Tibi grave, dum mœnia noctu diuque obis, meminisse amicorum. Ambulabo tecum, disponam excubias, armilustria instituam, sed sola mentis agitatione. Ero miles sine stipendio, signifer sine aquilis, dux sine turma. Pugnabo sine cæde, invadam hostem sine noxa, terrebo colonos, nec calamitatem faciam. Ita videbor mihi esse quod non sum, & ero quod sum toto adfectu Tuus & tuorum. Iunxi gaudia mea gaudiis publicis, cum Arx ista cessisset nobis: mox cum Te præfectum accepisset, gavisus sum magis, non Tui solum caussa, verum Reip. quæ tanti propugnaculi defensionem tuis devovet virtutibus, fortitudini, scientiæ militari & curæ. Vale, Vir fortissime, & dum publico invigilas Flandricæ portæ custos, crede nos philosophari inter discipulos, suaviter agere inter amicos, denique Te excubante in Batavis dormire suaviter. Hagæ, 20 Novemb. 1644.

473.

FREDERICO RICCIO.

QVam vos estis digni rerum æstimatores. Versiculos quos per lusum effudi in Bamæltram, coronatis Bamæstræ proventu & fructibus. Nunquam gratius aptiusque munus accepi, licet interdum me Regum Principumque liberalitas non invitum prosequuta fuerit. Ea mittitis, quæ terræ cultores rectoresque decent. Possum carere monilibus & torquibus regiis:

caſeo, butyro & ovilla carere vix poſſumus. Faciunt hæc ad vitæ præſentis neceſſitatem : reliqua ad faſtum & ſplendorem. Ruris opimi domini eſtis, & facitis me uſufructuarium. Meto, ubi non ſerui, & pro inſipidis verſiculis mittitis ſapidiſſimi ſaporis alimenta & menſæ delicias. Scilicet exigitis à philoſopho ſub oviculæ ſpecie innocentiam, ſub caſei emblemate acrimoniam, ſub butyri malorum correctionem, & emolliendis viſceribus medelam. Det Venus pectinem & columbas, Mars gladios, Vulcanus ignes, Apollo cytharam; etiam Deorum & Dearum munera ſunt quæ miſiſtis vos. Dat oves ovium cuſtos Pan, Pales caſeum & butyrum. Vbi oportunum erit, ampliſſimis Bamæſtræ Dominis meis verbis gratias reverenter & ſerio age, meaque officia prolixè ipſis offer; illis pro publica, tibi pro privata liberalitate, qua illam auxiſti, plurimum me debere fateor. Agam in fine Theologum, terraſque veſtras proſequar Moſaica benedictione : Benedicti eſtote in civitate, benedicti in agro, benedictus fructus terræ veſtræ, & jumentorum, & greges armentorum, & caulæ ovium, benedicta horrea veſtra, benedictæ reliquiæ veſtræ, hoc eſt caſeus & butyrum. Deuteron. cap. 28. Vale, & D. van Os aggerum veſtrorum curatorem peramanter ſaluta. Amſtelod. 19 Decemb. 1644.

474. AI-

474.

... AIGUIBERIO *Gallo*.

EX quo Amſtelodami dextras junximus, tunc cum in ipſo & primo ad me acceſſu abires, & vix viſus evaneſceres; ſæpe mihi cum nobiliſſimo Vicofortio de te ſermo fuit. Exercet te etiamnum & exercuit olim belli fortuna, & dum Regi tuo te probas, viam inis qua ad famam & gloriam itur. Verum rariore exemplo militas & ſtudes: pugnas & inter Muſas otiaris, ſceptra & litteras aſſeris. Quare non ægrè feres, ſi non miles ſcribam militi & quidem veterano, cui multæ noctes vigilatæ ſunt in caſtris ſub Ioye frigido: nec enim totum te compello, ſed qua parte mecum iis artibus imbutus es, quæ ad humanitatem nos formant. Faciunt hæ, ut arma tractes circumſpectius, animoſius & glorioſius, ut omnis ſeculi exempla veluti ante oculos poſita habeas, & quid fœdum ut evites, pulchrum ut imiteris, ſcias. Nos hic procul ab armorum tuorum fulgore, in umbra Peripateticam ſectam profitemur, & inter incruentas cathedras cum Scepticis, Platonicis, Epicureis adverſus veteris ſeculi placita diſputamus. Vbi ſeriis eſſe diſplicet, in poëtarum hortis ſpatiari libet, & minus vera dicere abſque ullius noxa. Solet in bello feſſo militi tibia, lituus, tympanum in deliciis eſſe, quod & in Achille notat Homerus. Non minus libet Philoſophis ſe ſpinoſis diſputationibus expedi-

re, & morosiora studia amœnioribus diffundere. Hujus generis si quæ habes D. Vicofortii liberalitate, gratulor mihi ea tuo calculo probari, & te inter militiæ principes viros hoc affectus velut osculo dignari nostram Pallada. Vale. Amstelod. 1645.

475.

CONSTANTINO HUGENIO.

IAm cum Iesuitis nobis res est. Fortè quia de Tessela omnis sermo. Sic vara vibiam trahit, & Bitus interesse amat Bacchii rebus. Cum Baldeo Iesuitarum Monachii præfecto ab hinc biennio commutavi litteras, occasione Epigrammatis cujusdam, quod in effigiem Bavariæ Ducis scripseram, rogatu Sandrartii pictoris. Placuit illud Iesuitæ usque adeò, ut mihi ob hoc gratulatus fuerit, & Ducis nomine gratias egerit. Edidit Baldeus iste libros poëmatum suorum, à quibus Germanismus omnis abest, & Teutonicum *ἦθος*. [*ingenium.*] Versus ejus magni facio ob munditiem Latini sermonis, & facilitatem. Versus è Gallia missi olent D. Grotium, ob nitorem, dictionem concisam & sensus erectiores. Si cum aliis ejus heroïcis, præsertim in Gallia scriptis, conferas, non ovum ovo magis simile. Nihil tale à Gallis exspectaverim. Omnes diffluunt isto scribendi genere. De Historia Brasiliensi cogito per otium, excutio chartas Illustrissimi Comitis. Secernendi sunt furfures à polline, & rerum pondera & gemmæ

ab

ab arenis & gestorum minutiis. Sed motus hic, uti omnis physicus, eget mora. Illud tuum in Tesselæ discessum plane divinum est & elegans, ubi ad sortem & usuram alludis. Quod in Latino carminum genere nuper fecisti, velim te facere in Belgico, & colligere in unum, quæ sparsim & per intervalla tibi exciderunt, facetias, jocos eruditos, & tot semper se moventis ingenii stricturas. Erunt hæc ad palatum omnium, secus quam Latina, quæ Hecubæ nostrates non capiunt. Vale Vir Nob. Amstelod. 1645.

476.

CONRADO GODDÆO.

D*Octissime & amicissime vir*,

Dum ad te abit collega tuus ac symmystes D. Franciscus Martinius V.D.M. in Eepa, commodum visum fuit illum pro sarcina onerare litteris. Qui enim ad te curare possint per avias Velaviæ vias prorsus ignoro. Video ex tua ad nobilissimum Satrapam epistola nondum memoriam nostri apud te exolevisse. Vellem utique te nobis adesse propius, ut novis Ululam tuam plumis instruas & infarcias. Nec enim ineptiarum hic ut & alibi finis est, & pergit mundus histrioniam agere, & insaniam suam luctis, amoribus, poculis, bellis, litibus & politicis & ecclesiasticis insanire. Nuper hic conflagravit grande infortunio Basilicarum nostrarum una. Coacti sunt tenebriones tui templarii & turrium habitatores alio migrare, donec de novis lati-

latibulis ipsis prospectum sit. Epigrammata quædam habet D. Martinius, quæ in damna publica scripsi. Indecens est frigere Poëtam flagrantibus templis. Valdè tibi devincis clarissimum Hoofdium litterarum officiis: optat serio mecum voces vestras hic audiri posse, ubi & tersiores sunt auriculæ & oculatior auditor. Belli rumoribus omnia hic perstrepunt. Primo vere in Flandriam ibitur, ut fama est. Vrgendi sunt successus & utendum victoria. Monasterii de pace deliberant: interim per me licet, pereat in Morinis Saguntbus aliqua. Anglia pergit in viscera sua & se ipsam sævire: Quis navem quassam fluctibus civilibus referet in portum. Nisi Deus è machina adsit πανωλεθρίαν [*internecionem*] florentissimis regnis parari autumant prudentiores. Tu extra bellorum strepitus & famam à longe hæc accipis, tanto beatior, quanto minus audis, quæ displicere possunt, & minus credulus es falsis. Vivamus nos & amicitiæ, humanitatis & Christianæ concordiæ studiis certemus. Ita nos hic Deus pacificos, alibi beatos velit. Vale. Amstelod. 7 Feb. 1645.

477.

FREDERICO SPANHEMIO.

QVam est laudabile, clarissime Spanhemi, multis linguis loqui posse & scribere. Vni genti nati videntur, quibus simplex est lingua: quibus bisulca & trisulca, pluribus. Inter hos nomen mereris, dum iis vocibus loqueris quibus

bus ſe maxime explicat hodierna facundia. Latinas innuo & Gallicas, quarum documenta dediſti ſcriptis luculentiſſimis. Linguæ Latinæ delicias poſſum utcunque obſervare, & velut pitiſſando aſſequi. De lingua Gallica pronunciare non auſim, quæ me ad ſuas cupedias & elegantias non admiſit. Itaque exſpectavi aliquandiu & diſtuli reſponſum, donec collectis doctorum ſuffragiis, laudationem tibi transmitterem libri tui inartificialem, profectam ſcilicet à teſtimonio peritorum iſtius linguæ. Dedi commentarium tuum legendum hic viris attenti & electi judicii. Ajunt omnes dictionem tuam eſſe γνησίως [*genuinè*] Gallicam, hiſtoriam res graviſſimas nec vulgo notas referre, nempe motuum Germaniæ cauſſas & originem, conſilia adhæc machinationesque Principum, quæ cuncta interdum adſpergis floſculis poëticis & hyperbolis, quæ lectorem afficiunt, & velut in itinere recreant. Sed quis ego ſum, qui paginam facio in tuo opere & eadem quâ illuſtriſſima Princeps Iuliana claudor tabulâ? Fulgeo tantæ heroïnæ luce & ſubſcriptum auguſtis nominibus video nomen meum ignobile. Hæc privilegia noſtra ſunt, hæ prærogativæ, clariſſime Spanhemi. Qui Reges Principesquè ſæpe adſpectu & acceſſu non dignantur Reges Principesque alios; poëtam, utpote virtutum præconem, non averſantur: eum ſibi adſtare, vultibus ipſorum ſubſcribere, ſecum loqui patiuntur. Nec illud minus glorioſum mihi eſt tecum loqui,

loqui, qui facundiæ, doctrinæ, humanitatis studiis regnas. Facundiæ inter Latinos & Gallos: doctrinæ inter doctos, humanitatis inter bonos. De controversiis Anglicanis scribendi materiam vellem tibi non subministrari. Cuperem non minus Ecclesiam Christi unanimem esse & pacatam, quam regnum. Vale Vir eximie, & si candorem amas, me tuis accense. Amstelod. 18 Mart. 1645.

478.

JOACHIMO VICOFORTIO.

INvitas ad te venientem ultro. Sed videbor peccare affectu paterno, si apud filium non divertam. Ille arbitrio meo rem omnem permittit. Dividam litem inter filium & amicum. Filio meridiem & summum diem largiar, tibi noctem & vesperam. Non habebit quod conqueratur, si temporis corculum nanciscatur. Sed fluctuo adhuc & pendeo animi. Vbi è curru descendero, deliberabimus, quid facto opus sit. Proxima hebdomade, die Martis aut Mercurii, ad vos cogito. piscibus vestris diem dixi. Horum saturi sunt cultores quadragesimæ, ego cupidissimus. Torstensonius Austriam terret, sed in Moravia moratur. Cæsar copias colligit magna rerum desperatione. Britanni pergunt Cadmeam pugnam pugnare, quæ non minus luctuosa est victoribus quam victis. Nos Dano tandem videmur irasci posse. Sed multa cadent, non dico inter calicem & labra, sed inter

ter classem nostram & pugnam. Turca pyrgopolynicen agit suo more. Pamphilius Pontifex pamphilus est, dum plures sibi beneficiis devincit. Inter hos motus ego in territorio Pernambucensi classes dispono, æraria exhaurio, & Præfectus mihi maximas res agere videor. Vale. 6 Apr. 1645.

479.

EIDEM.

DIu me expectatione tui suspensum tenuisti. Putabam utique futurum, ut adventu illustrissimi Grotii huc pertrahi posses, quem salutavi obiter & paucis. Exceptus fuit à Senatu & Consulibus perhumaniter.

Veteris sunt hæc vestigia recti.

Clade Gallorum indolui. Nimia securitate & hostium supino contemptu Marti vapulant. Torstensonius adhuc cis Istrum est, hic terminus fortunæ Gothicæ. Princeps noster nondum movet. nec ego. Futurum tamen propediem puto, ut Hagam excurram, videndi nepotis caussa, quem:

Casta Venus genuit, sed non Simoëntis ad undam.

Tu negotiis publicis privatisque districtus me & amicos nescis. Vlciscar injuriam dentibus, non ut te mordeam; sed fenula tua. Audio te purgare domi non Augiæ stabulum, sed loca purgatissima. Insaniendum hic est matronis, ne in virorum capita sæviant. Ab hoc metu liber sum. Vale. Amstelod. 22 Maji, 1645.

480. IO-

480.

IOHANNI SCOTO-TARVATIO.

NObilissime vir,

Quam mihi misisti salutem, accepi à Forbesio. Nec verbis mihi solum illam transmisisti, sed reapse. Adeo enim ad nominis tui mentionem fui exhilaratus, ut novum salus mea vigorem conceperit & robur. Trajecisti procellosum mare, & commissam secum Angliam prætervectus, stas in Federato Belgio ab intestinis bellis per Dei gratiam immuni, nondum ab externis cum Hispaniarum Rege. Hæc feliciter sic satis procedunt, opitulante Gallo, qui Flandriæ magnis exercitibus incubat. Ego qui generosæ tuæ humanitatis, & prolixæ erga me benevolentiæ, & erectæ eruditionis apud Batavorum proceres testis sum & præco, vellem aut videre Te in Walachris, aut videri à Te in Batavis. Iam dudum scripsissem, sed distuli in editionem poëmatum meorum, quæ jam carceres mordent, ut in publicum prodeant. Illa à nominis quoque tui splendore, quod illis intercursat, gratiam sibi lectoris fenerabunt. Si plusculum Veriæ commoraberis, mittam poëmatum fasces, animi nostri erga Te testes uberes satis. Sed mallem frui vultu tuo & alloquio, & ignotas audire & reddere voces. Obiit Rostochii clarissimus Grotius è Suecia redux: quod scribo ob viri maximi famam, quæ latere Te non potest. Nobilissime Vir, impera siquid à me officii

officii Nobilitati Tuæ præstari posse putas. Experieris non claudi affectum, aut stare intra versiculos, sed latius se expandere veneratione tui, & virtutum tuarum admiratione. Vale, & hospitem tuum Wallasium meis verbis saluta. Amstelod. 12 Sept. 1645.

481.

GERARDO CROMMOM.

VIde quantam de humanitate tua conceperim fiduciam, Vir amplissime, ut vix semel aut bis Tibi visus aussim chartaceas hasce bracteas mittere, qui jam alio forsan in Curiam & curas avocaris. Legeram nuper filii tui litteras, quibus de obitu illustrissimi Grotii ad Patrem scribit: illis excitus fui, ut veteri amico parentarem. Primus ferè loquor, ut alios ad honestam æmulationem provocem. Nec loquor operose, cum tanti Viri laudes facilius sit complecti, quam sigillatim exsequi. Rasi solummodo summa virtutum fastigia, contentus affectus mei magis erga defunctum, quem cum cordatissimis Batavorum æstimavisti semper, quam ingenii aut doctrinæ, quæ parce possidemus, elaboratius monumentum proferre. Non potestis non affici & Tu, & Senatorum reliqui ejus morte, qui Ius vestrum victuris libris illustravit asseruitque. Præivi aliis & præficam meo modo egi, ut alios ad similes lachrymas invitarem. Poëmatia scribere semper non vacat, quanquam argumenti abunde esset. Amplissimo D. Dedelio exemplar

trade, & juxta votivas ſalutis voces. Vale. Amſtelod. 2 Oct. 1645.

482.

IOACHIMO VICOFORTIO.

N*Obiliſſime vir,*

Agnoſco pertinax ſilentium, at nullam in ſilentio culpam. Non habui quod ſcriberem, cùm tamen ſcriberem multum. abſorpſit me penè Oceanus chartarum Occidentalium, è quo emerſi poſt faſtidioſam annalium lectionem. Sentio, aliud eſſe carmen ſcribere, aliud hiſtoriam. illic ſine populi ſuffragio mentiri licet & fingere: hic nequaquam. ut illic mei juris ſim, hic ab argumento & rebus ipſis detinear: Hulſta me loquacem iterum fecit, quæ, ut ſpes eſt, viam nobis ſternet in magnam Urbem, & belli cataſtrophen. Sub prœlo eſt Poëmatium. Mittam, ubi lentas typographorum operas effugerit. Heros Muydenſis diu cum podagricis doloribus conflictatus, jam cum pedibus in gratiam rediit. ambulat mecum, ſed Vulcanio & ceſpitante gradu:

Veteris ſunt hæc veſtigia recti.

Iam de bove cura eſt. Si me per hæc tempora inviſes, infarciam te farcimine optimi ſaporis, quod Veteres Aquæ, more annuo, miſere. Quia rerum novarum parcus es apud me depromptor, ego Te ſcire volo, inter Anglos & Scotos malè convenire ſuper militiæ rationibus. Montroſium novum colligere exercitum ac reditum

minari:

minari: Scotos eam Anglicanarum Ecclesiarum formam urgere, qualis est ipsorum. Fuit hic per dies aliquot Director Cancellariæ Scoticæ Iohannes Scotus-Tarvatius, vir eximiæ eruditionis, mei amantissimus. Regem amat & veneratur, non tamen partes Regis. Vale, & præstantissimam conjugem, & cognatas saluta. Amstel. 10 Novemb. 1645.

483.

CONSTANTINO HUGENIO.

N*Obilissime Hugeni*,

Quod per æstatem omnem egerim Harpocratem, duplex exspectatio in causa fuit. Vna illustrioris victoriæ, altera editionis Poëmatum meorum. Illam fortunæ bellicæ, hanc typographorum lentis operis imputo. ab utraque poteram scribendi argumentum nancisci. Iam, cum priori satisfecerit divinus favor, posteriori illud hominum genus, quod, præter morem suum commotior, Erasmus dixit non uno dignum suspendio, loquor. præterquam quod per hæc tempora per Occidentem omnem raptus non fuerim domi. ut Belgarum licuerit meminisse. Quæ in Hulstam scripsi, rogo veteri tuo more tradas Celsissimo Principi, ubi oportuni erunt aditus. Demostheni somnum adimebant Miltiadis trophæa, & mihi veternum Auriaci. In oculis turrem Antverpiensem habet Princeps noster, in votis ac spe Antverpiam ipsam. Et possum ego ex ejus clade mihi aliquid polliceri, si

 quan-

quando ad Federatos devolvantur culinarum D. Michaëlis, qui Christianorum Perseus est, opimi reditis, aut alterius cujusdam, sine meo suffragio, in Sanctos recepti. Forsan me Iesuitici Collegii professore dicere habebit Loyolita aliquis:

Quis novus hic nostris successit sedibus hospes?

Quid si fasces ambiam? Antverpianus sum, non Hobocæ, aut in paludibus Kempensibus natus? Si dubitas, crede titulo. Poëmata mea, quæ in duo excrevere volumina, N. T. ea qua decet veneratione offero. nuncupavi illa duobus apud me Sanctis, hoc est à populo secretis. Qui isti sint, loquitur altera à fronte pagina. Mihi hic à Te habitus honos, ut in Poëmatum tuorum frontispicio ostentes nomen meum. Quare, sine, ut tuo potius superbiam, & qua simi apud te admissione & gratia indicem pluribus. Causas alias dicet Dedicatoria. ut ad schedas tuas veniam, crescunt victoriæ Principi, & tibi carminis vis. illi laus ἐπὶ ξυρȣ̃ ἵσαται ἀκμῆς, [*in novaculæ sita est cuspide,*] tibi in cuspide Epigrammatis. Quam non pulverulentum illud de pulvere, hoc est, laudum divinarum materia. quod acumeu non Romanis, sed Belgis debes, ut & illud de Hulsta arbore. Quam non vana est illa ad Antverpiam parænesis, quam ego sororem, quam servam malim. Legi hæc cum Hoofdio, Vossio, Mostartio, Vondelio, licet hic argumenti impatiens sit. Hoofdius ex illustri morbo iterum convaluit. non bene convenit capiti cum pedibus. etiam D. Vossium

D. Vossium exercuit Celsi ... ste, aut potius imæ partis dolor. Illustriss ... omiti Mauritio dicas velim, me Brasilia re ... domum, & jam mea convasare. Vale nob ... e & præstantissime Hugeni. Amstelod. 22 Novemb. 1645.

484.

IOHANNI SCOTO-TARVATIO.

NOndum excidit memoria suavissimi convictus quo me dignatus es, Tarvati clarissime. Illud quantivis puto, quod quem vidi in litteris chartisque publicis eximium, viderim coram oculis mihi amicissimum. Crede esse sua vincula humanitati & doctrinæ, quibus me Tibi adstrinxisti usque adeo, ut & amare illam possim & hanc venerari : ob utramque Te. Attineor dudum promisso carminum meorum, quæ jam è typis Blaeuvii nostri prodierunt? hoc ipso me exsolvo & fidem libero. ubi mare conscenderis, poterunt illa solari maris tædia & discutere nauseam. Bene mecum actum putabo, si non occurrant legenti talia quæ illam moveant. Non omnium dierum par serenitas, nec eadem semper in carmine vis & gratia. quædam lætiores quædam tristiores scribimus, vacui aut occupatiores. Ludiones à spectatoribus petere solent, ne quis artis peritus artifici exprobret : idem apud Te mihi faciendum, penes quem vis est & potestas talia dijudicandi. Præfationem in tabulas Scoticas quam exegisti concepi. Videor notularum tuarum mentem percepisse; sin minus,

muta pro lubitu : fige, refige, adde, deme. Non eſt mihi grave in fœtus iſtos ſævire, & diſpungere male natam Pallada. dum iter in Scotiam capeſſis, precor tibi faventem Æolum & pacatum mare. Debebat tibi adſpirare Favonius, qui adſpiras paſſim literarum ſtudioſis. debebat tibi ſterni placidum ventis mare, qui illud ipſum rei literariæ cauſa trajeciſti. Domum ad tuos reverſus, cogita hic inter Batavos vivere nominis tui cultorem ſerium, qui uti eruditione omnibus, ita grati animi ſignificatione & magnorum virorum cultu nulli cedit. Addidi exemplar carminis, quod in recentem victoriam & captam ab Auriaco Hulſtam ſcripſi. Si Belgarum victoriis applaudis, non potes non accinentis Poëtæ murmura benigne interpretari. Vale Vir maxime, & me ama. Amſtelod. 20 Novemb. 1645.

485.
CONSTANTINO HUGENIO
Filio.

EX quo Academiam conſcendiſti, nihil de te ex te inaudivi, nihil tui commatis vidi, nec tu, ut opinor, mei à me. Adeo fortè Aſtræam amas, ut mares viroſque nos poſthabeas. Parum refert, interpellabo iſtos amores, & interveniam ICtorum Rubricis & paragraphis, quos audio jam te recitare inter cathedras. Nos Academiâ dimiſſi ſequimur Principem, & urbes verſibus expugnamus & verbis, quas ille vix omni Mavortis & Vulcani ope. Poſtremis triumphis acceſſit

cessit Hulsta & Wasia, quæ jam mihi pro Batavorum partibus verba facit. An te tantam Patriæ felicitatem silentio præterire fas sit. Facile tibi esset brevi Epigrammate alludere ad obsidionem brevi tempore peractam. Mitto tibi Poëmata mea, pharmaca πολλὰ, [*multa*,] bona, mala, mediocria. Invenies alicubi pileolum tuum, & humeros, & manus &c. parentem ubique, cui Heroica nuncupavi, uti Elegiaca & miscellanea cognato tuo Schonckio. Nisi ejurasti Poëticam mentem, lege subinde hilaris quæ scripsi absque supercilio. Vale. Amstelod. 25 Novemb. 1645.

486.

SILVESTRO DANCKELMANNO.

TAndem, licet serò, post exactas aliquot messes nos respexit Numinis favor. Pene desperaveram tantorum motuum felicem successum, sed victoriæ gloria exspectationi exprobrat impatientiam. Hulstam vicit Auriacus, ego cecini. difficile est silere triumphante Miltiade. Si, quid dicat feracissima Wasia, scire desideras; introduxi loquentem ea, quæ si non dixit ipsa, dixisse sane poterunt ejus incolæ & coloni. Addo carminum meorum farraginem. Collegi ea in duos fasciculos sive tomos, ne turbata volent levibus ludibria ventis. Quædam sereni, quædam nubili scripsimus: quædam seria, quædam joculari oratione. quædam sponte, quædam jussi. Etiam Lingam tuam, cui Index jus dicis alicubi

videbis, & laudatas pernas. Vtinam tibi ita ſaperent verſus, poſſes hos concoquere ſine culinæ fumo; uti illas non poſſum ſine gratiarum actione. Satis beneficiorum eſt, humanitatis abunde. Ego cum libellis animum affectumque propenſiſſimum erga te tuosque offero. Si quid A. T. à me præſtari poſſe officii putas, impera. Si uxor optima, ſi liberi valent, faxit ea etiam meis precibus perpetua Deus. Vale. Amſtelod. 7 Decemb. 1645.

487.

IACOBO BALDE.

VNde araneis ſupputant telæ, utique neſcio: nec unde tibi tanta carminum vis. Inter aviculas nulla magis variat modulos quam Philomela: at tu Philomelam vincis, qui pluribus illam modulis canentem facis, quam natura docuit. Non ſolum libellus tuus Philomelæ inſcriptione gaudet, verum ipſe Philomelam agis. Vti enim hæc iterat ſæpe ſonos, & per intervalla canit; etiam tu veluti ſingultibus periodos Poëticas claudis, & dum animi pios motus impetusque ſequeris, ſæpe ad carminum principia redis. Philomela arbuſta mutat, non ſilvas, non hortos: nec tu è pietatis campo exis, etiamſi argumentum mutes. Ita places lectori, uti Philomela auditori. Libris tuis de Vanitate mundi nihil perennius. Ita eam depingis, ut vanitati æternitatem comparaviſſe mihi videaris. Dum omnia momentanea facis & peritura, duo ſecu-
lo

lo eximis, famam & pietatem; quarum hanc cœlo ſcis deberi, illam poſterorum memoriæ. ubi jam hæreat Sandrartius noſter pictor inſignis utique neſcio. Cogitabat in Auſtriam & vicina loca cum conjuge. Sed illa ex eo bellis exarſit, ut minus commodo tempore eo profectus videatur. Si iſthic apud vos eſt, plurimum à me ſalveat. Nos hic inter bella & furores Martios exſpectamus publicas pacis voces. Si omnes idem ſentirent, quod Memii, Avanſiique, non eſſet deſperata pax. Sed illa Deorum in genubus poſita eſt, ut loqui amat Mæonides. Vale. Amſtelod. 10 Decemb. 1645.

488.

FREDERICO SPANHEMIO.

QVæ de Poëmatibus meis judicas, clariſſime vir, verecundè amolior. Accidit iis, quod & in aliis vitæ humanæ rebus evenire ſolet: quædam ſereniores, quædam nubili ſcribimus, quædam ultro, quædam amicorum rogatu. Nihil æque compedes horret, quam Poëtarum genius: qui ſi repagulis continetur, ſimilis eſt captivis, qui liberiore cuſtodia habentur. Poſt Philoſophiæ ſtudia placuit pro diverticulo Poëſis. Hunc mihi ab oppoſito in oppoſitum ſaltum dari volui. Vti enim illa rigide verum amat, ita hæc à vero amat digredi, & commentis gaudet non noxiis, ſed quæ aut delectant, aut proſunt. Principis ſuperba appellatio nulli hominum ordinum magis invidenda eſt, quam vatibus.

Omnium morſibus & jaculis patent ſic dicti. Citius ferant Reges dominatum Aſiæ & Africæ, quam Poëtæ Principem. Vnius dominatione offenduntur, ut præſtet intra ἰσοτιμίαν [*honoris æqualitatem*] conſiſtere. Exercitationes tuas de Gratia Univerſali aveo legere, quanquam R. T. amem verſari in apodictivo, quam ſenſitivo dicendi genere. Interim inter virtutes Ordinis veſtri hominum ſcio eſſe τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. [*contradicentes refellere.*] Auſus fui in hoc argumento te alloqui carmine, & de iis verba facere quæ à libri tui lemmate non poſſunt eſſe aliena. Tui hæc Elegia eſto arbitrii. Si quid diſpliceat, diſpunge, aut te monente diſpungam : nec enim quenquam offendere inſtituti mei eſt. In Manichæum & Pelagium quædam dicuntur. At intercurrentes quæſtiones, quas vetus Eccleſia determinare auſa non fuit, quæ tamen Eccleſias noſtras ſegreges fecere, non tango. Si amicitiæ tuæ inſeri propius poſſim, præferam hæc lucra diſputationum ſubtiliſſimarum, adde etiam Poëtarum omnium gloriæ. Vale Vir maxime, & Academiæ & Eccleſiæ commodo longum vive. Amſtelod. 20 Ianuar. 1646.

489.

IOACHIMO VICOFORTIO.

N*Obiliſſime Vir*,

Dudum inter funera & mortes amicorum, vel auditas vel ſcriptas, vel viſas verſatus fui. Apud vos Conſtantia deſiit in humanis ſta-

re,

re, magna matris optimæ dolore. Hic desiit scribere scriptor publicus Sinapius, cujus morientis & lenta tabe deficientis spectator fui. Leydæ Cl. Professor & Theologus ivit viâ Patrum, ut cum Scriptura de Theologo loquar. cui nænias & lessos scripsere plurimi. Tu volentem scribere hortaris, & merito. Nam & vivum semper coluisti ob eruditionem & optimam indolem, & in Filio inter alias paternas virtutes invenis affectum, quo & Te & me complectitur. Scripsi Elegiam hanc, qua summa sequor fastigia laudum. Eam si tradere dignaberis Heenvlietæ Domino, perges pro more tuo novis me tibi nominibus alligare. Elegiam ut & Epistolam apertas mitto, ut legas, & si minus probes, censura tua confodias. Si venia dignos versiculos judicas, potero inseri turbæ Poëtarum, & inter appendices Orationis Spanhæmianæ legi. Hîc urbi imperantium alia jam facies est, de qua non judico. de hyemis facie ausim dicere sententiam. A rara Planetarum coitione hic rigor. desæviit. Saturnus. exspecto, ut lætiores Orbi dies dent Iupiter, Apollo & Cypria. Mars castris annuat & Auriaco. Mercurius tibi, cui loquendum sæpe pro Principe tua est. Vale, amicissime, & conjugem, cognatas à me cumula optimis votis. Amstelod. ipsis Cal. Mart. 1646.

490.

CONSTANTINO HUGENIO.

IAm tuta eſt Ægide Pallas & Ægis Pallade, dum in eam curam incumbit Auriacus, ut iis artibus ornet urbem ſuam, quæ militiæ præſidia ſunt & decora. Iuſtiniani verba ſunt: Imperatoriam majeſtatem non ſolum armis decoratam eſſe oportet, ſed & legibus. Vellem tales Celſiſſimo Principi obtingere Profeſſores, per quos tantarum rerum auſpicia illuſtriora ſint. Verum non annonæ ſolum, ſed & doctorum caritate paſſim laboratur. D. Broſterhuyſio conſultum equidem gaudeo. illi penicillum & tabulas ab attenta manu excuſſiſti. Spartam ἑλληνικὴν [*Græcanicam*] ornabit, ut qui ſtudio iſti addictior olim fuit. Neſcio, num togatum incedere velitis an palliatum. Certè hic habitus Græcum argueret. Ruſium Iuris hic Profeſſorem ſibi mercati ſunt Amſtelodamenſes, quod vobis debet, per quos factum, ut abruperint lenta conſilia & procraſtinationes primores noſtri. Snippendalius in horto Botanico Herbarum vires proſâ, non carmine, dicet. Alius Ravius è Turcia redux Orientalibus linguis flectet Batavorum linguas. ut jam de ſtudiis cogitare apud nos ſeriò incipiat Mercurius. Satrapa Muydenſis à pedibus valet, non à manibus. Hæ, ut mortalibus omnibus, duæ illi ſunt, dextra & ſiniſtra. Hanc, ut ocium fallat, exercet mecum quadrangularium lapillorum jactu. illa linteis involuta

vacat

vacat à ſcribenda Belgarum hiſtoria. quod viro grave & moleſtum.

Borealis illa Veſta, pingit.

Opum ſuarum mater, hoſpes, artifex.

In ejus Natalem, qui in menſem Martium incidit, nuper luſi diſticha aliquot. Martiam eſſe Veſtalem non memini, ex quo Ilia ſacerdos à Marte compreſſa eſt. Mihi muſculos Pettemenſes miſit, hiantes adhuc & à ſuctione recentes. Ne crede hoc ejus emblema eſſe & hieroglyphicum. Filium Conſtantinum non in laudem ſolum, ſed & ſubſidium tibi adoleſcere lætor. Heri admiſſus fui ad colloquia Ill. Comitis Mauritii. ubi evaſerit nuptiarum fratris & aulici luxus pericula, mecum Braſilienſis Hiſtoriæ meæ fila leget, & ſicubi à vero aut decoro aberraverim, in viam reducet. Vander Burgius à ſecretis Federatorum legatis, ad Dominos ſuos ſcribit juſſus, amicos veteres neſcit, ut verum comperiam illud Ariſtoteles mei: Amicitias diſpari amicorum ſorte diſſolvi. Sed vellicabo illi aurem. Prodiit libellus in Voetium patrem & theologum, & filium philoſophum. De argumento non dicam ſententiam. Titulus illi eſt: *Pedis & Pediculi Dialogus.* Sed quia inter arcana dominationis theologicæ habetur, neſcio an exemplaria ubivis proſtent. Vides, vir nobiliſſime, ut Satyram varii argumenti litteris hiſce corradam, à ſeriis deſtitutus. Non enim vacat de nuptiis Gallo-Hiſpanienſibus, hoc eſt, politicorum technis, aut Cretenſium

ſium calamitatibus ſcribere. Quid Tiridatem terreat unice ſecurus, in Te obſequioque tui quieſcam. Vale. Amſtel. 15 Apr. 1646.

491.

JUSTO VIGIO.

NObiliſſime Vigi,

Alter à rectore Tilano, vir humaniſſimus & doctiſſimus cum hic ante menſes aliquot eſſet, monuit, ut aurem tibi vellicarem carmine. nempe amant mortales committi alios, ut ſpectatores ſint. nec amœnior contentio, quam poëtarum, quæ uti inſaniæ affinis eſt, ita pluribus arridet. Mihi ob veterem amicitiam, quam cum fratre Nicolao puer colui, grata tui eſt & tuorum recordatio. Studuit mecum Bommeliæ ante annos quinquaginta & ultra. Ex eo ſæpius in fata ejus fortunasque inquiſivi, & (an certa auditione neſcio) Oſtendæ inter alios heroas pro patria & pulchræ pro libertatis amore occubuiſſe accepi. Tu, vir maxime, patere ut amicitiæ ſacrum illud & venerabile nomen à fratre in te derivem, & illo orbus, in te tantam hereditatem adire poſſim. Vt credas ſerio me loqui, mitto verſiculos, ut tuos eliciam, aut potius animum noſtri ſtudioſiſſimum tangam levi officio. Vbi una vel in Batavis erimus, vel in Sicambris, libabimus Apollini. Vide, quam Te utar familiariter, idque prima admiſſione. quid futurum, ubi inveterata fides pudorem proſcribet & audentiam addet ſcripturienti. Amſtel. 19 Iul. 1646.

492. WIL-

492.
WILHELMO ADOLPHO CROSECQ.

ACcipe, illuſtriſſime Croſecqui, quæ inter bella & Martios furores à multis retro annis etiam jam nuper luſimus. Debentur Tibi, qui in hoc dicendi genere excellis, & facem præfers cœcutienti Germaniæ. Videbis me Vertumnum eſſe & Protea, qui in omnes me verſo formas, ut placeam. Iam de bellis, jam de nuptiis ſermo eſt. Nunc verſum Reges, nunc amici, nunc ſacra, nunc profana faciunt. Omnium horarum homo ſum, etiam tuæ, hoc eſt facetioris, cum res poſtulat, & D. Vicofortio ſacra facimus. Ignoſce ſi familiarius ſcribo ad Plenipotentiarium: licet Poëtis hoc, qui cum volunt, audent Iovem ipſum quamvis procantem cum Iunone affari. Inter pacis conciliatores es. Multum debebit Tibi Europa, ſi rem tantam ex ejus voto confeceris. Si Lilia nerent, & non bellarent: Si Leones ſterterent, & rugirent minus: Si Aquilis præciſi eſſent ungues & roſtra, poſſet emergere Pax, & mergi Mars. Vos actores tantæ ſcenæ eſtis, nos ſpectatores. Ea vos mente induat Deus, quæ Chriſtiani Orbis ſaluti tandem ſtudeat. Vale. Amſtel. 16 Iul. 1646.

493.

CONSTANTINO HUGENIO.

DUm in caſtris inter armatos vivis, ego inter inermes Muſas tero canicularium dierum otia. Hiſtoria Braſiliana ſub prœlo eſt, & cum typographorum lentis operis luctatur. Vobis quæritur belli materies, quæ magna paſſim patet. mihi materies ſcribendi de Barbaris & Antropophagis. Vobis trajicienda non ſine diſcrimine flumina hoſtilibus copiis inceſſa: mihi Oceanus, ſed absque diſcrimine. Antverpia mea nolet ingloria dedi, nec ſe incruenta victoria vinci ſinet. Stat illa intra omnium vota & ſpes, ſed & intra fortunæ & caſuum aut potius Fati arbitria, quæ an nobis indulgere cupient iſtam Helenam & Europæ ocellum in ambiguo eſt. Fui ante biduum Alcmariæ apud Teſſelam. pingit & Parnaſſos portatiles condit ſagax mulier. illic vertices, latebras & ſeceſſus fabricat, unum Tibi, alterum mihi in monte fecit. Illam hic exſpectamus, ut Muydam abeat cum cognato, comite perpetuo, quem, quoties jocari lubet, non Draconem, ſed cuſtodem aurei velleris vocare ſoleo, ne illud Iaſon aliquis aut Argonauta Amſtelodamenſis auferat. Vellem te prunis Muydenſibus nobiſcum veſci poſſe. Sed vicinior es iſtorum prunorum & glandium meſſi, quibus urbes & caſtella ſubruuntur & oppugnantur. Faxit Deus, ne iſtius ilicis te fructus feriat. Eſt enim ex illarum nucum

cum numero, quarum unica prodest, nocet altera, tertia mors est. Filium quæso meum in oculis habe, & ut obsequiosus sit in dominum suum mone, & periculorum æstimator serius. optimæ est indolis, & favore tuo, etiam ob me, dignus. Vale, Hugeni præstantissime. Salutant Te nobilissimus Hoofdius & Hoofdia. Amstel. 2 Aug. 1646.

494.

LAURENTIO BROMAN.

A*Mplissime vir*,

Stetisti promissis, quibus te ultro superiore æstate obstrinxeras. Iam mearum est partium non fallere fidem. Mitto ergò Poëmatum meorum libellos, in quibus offendes uberem insaniæ non omnino insanæ materiem. Omnis argumenti commenta habes, seria, jocosa, sacra, profana; bella, amores, funera. Est ubi invictissimi tui Regis laudes leges, ubi Oxensterniorum, & patris & fratrum memini, etiam Appelbomii amantis. Cuncta hæc & plura mereris. adeò mihi gratum acceptumque fuit πετράγωνον [*quadratum*] istud munus scatens viventium myriadibus, quorum parens creditur esse Sol. Ego istos vestros caseos præfero Leodiensibus: vincunt acrimoniâ, uti gens vestra acerrima est armis, ita & caseis. duplex ergo laus vestra: altera Marti sacra, altera dentibus. una naturæ beneficio, vestra virtutis & fortitudinis. Tuus quem misisti potuisset mihi suffecisse in

biennium, sed quia plusculum habebat à putredine, coactus fui amicis impartiri, ut jam desierint esse istæ deliciæ meæ & voluptates. ubi æquior vos Pales respexerit, audebo mihi polliceri beneficam & munificam. Vale. Amstel. 20 Septemb. 1646.

495.
JORDANO RAMPERS.

CUm nuperrime Neomagi essem, valde me affecit urbis vestræ nunquam antehac mihi visæ conspectus. Venerabilem illam faciunt antiquitas, bellorum fama & utriusque testes rudera, minæque murorum ingentes. Ego tibi gratias debeo, qui dux viæ fuisti & monstravisti ignota, & rarioris spectaculi. Etiam velim meis verbis salutem dicas clarissimo Smitthio, viro non minus ob humanitatem colendo, quam ipsa virtus humanitasque. Tunc in mœniorum vestrorum fastigia me perduxisti, ubi speculam à Senatu destinari ajebas. Quæ cum non possit non esse amœnissima, libuit in absentem versibus furere, cum sciam hoc in votis te habere & flagitare serio. Accipe varii carminis Epigrammata, quæ si placeant, amicis impartire: sin minus, trade Vahali, ut vel legant Najades, vel natantes intercipiat hostis. Si in Najades incident, ero poëta amphibius notus terrâ & aquis. Si in hostem; leget, quam plus faverim, quam ipsis & merito. Vale. Amstelod. 20 Nov. 1646.

496. JOA-

496.

JOACHIMO VICOFORTIO.

N*Obilissime Vicoforti*,

Noli ægre ferre silentium. Essem loquax satis, si Te digna haberem quæ scriberem. Loquendum mihi indies de Angelis cum Metaphysicis, de virtute cum Ethicis. Cum Angelos cogito, aulæ & aulicorum omnium obliviscor. Illi liberrime agunt, hi ab hominum nutu & gratia toti dependent. Illi carnem & ossa non habent, habent aulici mecum. Illi nec uxoribus quidquam debent, nec fruges comedunt, nec libant munera Bacchi: hi istis adminiculis ad honestam voluptatem egent. Etiam virtutis consideratio docentem me occupat, quæ quamvis ab aulis non exulat, tamen post Regum & Principum commoda stat. Satius putant fractum illabi Orbem, quam non possideri duos. Vocabulum Pacis dudum delicias fecit auribus, sed rem desidero. Quamdiu ab armis non impetratur cessatio, bellum in sinu geritur: Non à ratione controversiæ Europæ suspenduntur, sed à fortunæ ludibriis modo huic, modo illi faventis. Illud gratum fuit ex Monasteriensibus litteris ad me scriptis intellexisse: pro explorato haberi Gallos una nobiscum non simulate, ut plerisque in Hollandia visum est, sed sinceris & communibus votis pacem poscere, cujus sententiæ meæ rationes in proximis litteris meis facile deprehendes. Legi illa quæ

ad Vogelarium ſcripſiſti de rebus publicis: de Luſitanis, Hiſpanienſium Legatorum querelis ſuper mora noſtrorum, de ſtatu Braſiliæ, Belgicæ, de nuptiis Brandeburgicis. quædam placent, quædam diſplicent. Ego nuptiis D. Gravii interfui, ſed accubui velut viduatus compare turtur. viduis ad faſtidium gravibus oppoſui gravitatem meam Zenoniam, & tangere illas detrectavi, quæ tangi à philoſophis nolunt. Non ſum ex Pythagoreis, qui à carnibus abhorrebant, ſed Ariſtippi ſecta. Quod malim credere Te, quam viduis iſtis, quibus grande ſupercilium, probare. de his tecum jocari amem, quam meditari verba apud matres Gracchorum. Vale, amiciſſime, & D. Zulechemum, Braſettum, aliosque ſaluta. Amſtelod. 25 Novemb. 1646.

497.

CONSTANTINO HUGENIO.

N*Obiliſſime vir*,

Non poſſum in publico Domus Auriacæ gaudio, poſt aliorum applauſus & gratulationes ſilere, licet ſerius forte loquar & poſt feſtum. Acceperam Haga ab amicis nuptias protractas iri in Sacros Natales. Excuſavi moram epigrammate ad Principem Brandenburgicum, cui ſi Tu quoque faciles voces commodare velis, feceris mihi rem gratiſſimam, & quæ deceat pectus iſtud tuum generoſo honeſto percoctum. In carmine non jam paginam facit Venus

nus Britannica, ſed Vandalica: non Tameſis, non Britannus; ſed Viadrus, Viſtula, Caſſubius, aliaque iſtarum terrarum ad mare Balthicum nomina. Polypi ſumus, cui ſcopulo poſtremum adhæreſcimus, ejus colorem imbibimus. Hoofdius cum febricula diu luctatus convaluit. Teſſela præter ſacra nihil loquitur vel ſcribit. Me editio Hiſtoriæ Braſilianæ occupat, quæ jam carceres mordet. Vale. Amſtel. 14 Decemb. 1646.

498.

BERNARDO PANDELARIO.

D*Octiſſime vir*,

Petis à me lugubre quiddam in obitum præſtantiſſimi viri I. Beverovicii, quem à mortis condicione vindicare non potuerunt, quæ pro ſalute & valetudine ipſa, non ſine genio, lætior valensque ſcripſit. Nempe ulciſcitur ſe mors, quam Medicus avertere ab ægris mortalibus conatus fuit ſcriptis & pharmacis. Quia parentare ipſi pius inſtituiſti, accipe & vocem meam & ſingultientem nœniam, quam cum aliorum lamentis, ſi ita viſum, confundes. Vivum colui & dilexi: nec mortuo deeſſe cupio, iis verſiculis, qui non virtutum ejus digni præcones, ſed affectus noſtri indices erunt, ſaltem apud eos, qui laudis poſthumæ minus egere defunctum, ſed tot virtutibus & honeſtæ famæ immortuum deceſſiſſe tecum & mecum credunt. Vale. 13 Mart. 1647.

LECTORI.

Epistolæ sequentes serius ad manum venerunt, dignæ tamen ut superioribus, licet extra temporis ordinem, adjungantur.

499.

SIMONI EPISCOPIO.

NÆ quam vos estis opum vestrarum prodigi, qui ex reliquiis Danaum atque immitis Achillei tam luculentam dosin mihi reservastis, idque ob hoc, quòd ad aliquot septimanas operam dentium vobis fideliter locaverim, licet honestiorem causam vos prætexatis. Ego, tuum nec non aliorum fratrum in me propensissimum affectum, necnon illud affectus liberale testimonium animitus exosculor, illa verò de laboribus meis & fideli vobis navata opera judicia verecundè amolior. Iam mearum erit partium aliis officiis vobis litare, quod si thure non possum farre fiet aut salsa mola, quæ pauperum esse solent donaria. nunc gratias vobis agam tantum, ubi occasio se dederit, referam. De turbis quas hic dederunt sine veste heroës jam inaudivisti. Nostri ad primum hunc insultum animum despondere videntur. Sed culpa est non populi, sed eorum qui præire debebant. Seniores animalia sunt meticulosissima. Fortè cor amplum habent. Præcipuè iste vir pili, ut cum Hebræis loquar. D. Borrius nisi medicinâ illi occur-

occurratur propediem lapis fiet. Totus atrabilarius est. Civibus nostris & Remonstrantibus animi gliscunt magis, & in adversam partem excandescunt. Sed vix consilio illos juvare audent, qui agmen ducere debebant. Hodie turmatim Leyderdorpium confluunt; sed isti bono seni ædium direptionem quoque minantur, qui ædes non habent. Omnino necessarium arbitror, ut D. Dwinglo & D. Corvinus Epistola ad Ecclesiam missa animos nostrorum erigant. Canonas Synodicos expectamus. D. Vorstio metuo, Tibi minimè. Tantum profitendi jure excides. Octavus Maji ne mihi quoque fatalis sit vereor. Iustificationem istam cujus mentionem injicis jam concipere aggressus est D. Grevinchovius. Verum propter brachii morbum & symptoma in me provinciam istam transfert. Hisce meas finio & te cum aliis fratribus salvere jubeo. Raptim, Lugd. Bat. 28 April. 1619.

Nostri animos recolligere velle videntur in diem Solis proximum, & in urbe de habenda concione cogitant.

500.

CONSTANTINO HUGENIO,

τὸ ξύλον τορνεύοντι, [*lignum tornanti,*]

C. BARLÆUS S. P. D.

Epistola Iocosa.

NOn jam te Equitem Britannum, Constantine Hugeni, non summi Principis Secretarium, non Cæsarei Iuris consultum, non Pieri-

 dum

dum alumnum compello. Nobilitatis, doctrinæ, magnanimitatis, omnisque præterea heroïcæ virtutis appellatione minor es, qui summa ista fastidire cœpisti. Tot apud me dignitatibus excidisti, tot amisisti titulos, tot laudum & honorum nomina detrivit perlatum hesterno die de te studiisque tuis nuncium. Itane manus illas profanare audes, quibus Principum responsa expedis? profanare oculos Barlææ tuæ illices? profanare genua, quæ regibus flexisti, pedes, quibus tot aulas conscendisti? digitos nobilioris & perennantis calami motores? membra omnia, ad splendorem Gratiarumque & Musarum lepores ac delitias comparata? Quæ hæc rerum nova facies, quæ stupenda metamorphosis? Non ita me versus Lycaon, non lapidescens Niobe, non latrans Hecuba, non virescens Daphne afficit, uti Hugenius τὰ ξύλα τορνεύων. [*ligna tornans.*] In olores, serpentes, flumina, pisces, montes ipsos mutatos homines legi. Iureconsultum in operarium, Equitem in sedentarium, Secretarium in opificem, Nobilem in mechanicum, Poëtam & præstantissimorum carminum fabrum, in fabrum lignarium, in tornionem vel toreutam (hoc artis proprium nomen est) mutatum nunquam legi, O tempora, ô mores. Quam verum illud Satyrici:

Si fortuna volet, fies de Consule Rhetor.

En, cum fortuna volet, factus de vate toreuta es. Nisi non tam fortunæ hoc ipsum, quam rationi adscriptum voles. Studio enim mihi videris

deris aut illustre vitæ genus cum vulgari hoc aut ignobili mutasse; aut maxime disparata vivendi genera, ut mirabilior sis, in te consociasse. Ergo, cum vis, ad aulæ te mores curasque componis: cum vis, turbam Remi sequeris: cum vis, quantivis es pretii; cum vis, nullius; jam nobilium ordini, jam plebejo insertus: jam otii, jam laborum amans: jam honorabilis; jam mercenario similis. Inopinatum erat Iudæis Saulum inter Prophetas furere, mihi inopinatum magis, Hugenium asciam, scalprum & dolabram tractare. Stratonicus citharædus regi Ptolomæo aliena à regno tractanti respondit: alia res sceptrum, alia plectrum: quam ego verius dixerim tibi, alia, ô Constantine, res plectrum, alia scalprum & tornus. Etiam in te quadrat proverbium illud οὐδὲν πρὸς ἔπος [*nihil ad versum.*] Dixissem pene & illud in te quadrare οὐδὲν πρὸς τὴν χορδήν, [*nihil ad chordam,*] nisi expensis artis tuæ utensibilibus comperissem, circa chordam te quam maximè versari, & quidem, quod in vitio positum est, eandem. De Silenis Alcibiadis audivisti. Imagunculæ erant, quæ clausæ ridiculam tibicinis speciem exhibebant, apertæ numen aliquod ostendebant, ut artem scalptoris gratiorem jocosus faceret error. Tu quoque domi clausus, & in ædium tuarum fastigio delitescens imaginem tuis exhibes restiarii & vascularii. Sed dum apertis foribus populo te Principique tuo ostendis, gratior illustriorque exis. Sed quam miror istam partim

restiariam, partim lignariam artem placuisse homini ad bonum publicum nato & educato. Si ærarius faber æs Corinthiacum pulsares, non eruditionis solum tuæ virtutisque, sed & tam claræ & sonoræ artis strepitu vicos compitaque impleres. Si architectonicam selegisses, minus alienam à politicæ studiis elegisses, cum hanc architectonicam metaphorica appellatione indigetet Aristoteles in Ethicis ad Nicomachum*. Si Cyclopicam, scutum Principi tuo fabricare posses, quale Æneæ fecit Vulcanus, bellorum nostrorum & tot triumphorum imaginibus cœlatum. Si figulus esses, pro te in promptu foret allegare reges, Agathoclem patrem & filium. Iam vero quo nomine hoc genus artificii laudem nescio. Laconem quendam, cum Lampen Æginetam laudari audivisset, quod prædives esset & multorum navigiorum dominus, respondisse ferunt: Non moror felicitatem ex funibus pendentem. Nec ego tuam istam artem à funibus supra & infra pendentem. Quid? quod nullam tibi ac nomini tuo dissimilem magis noverim. Non stas artifex, sed sedes; non constas tibi, Constantine, sed in perpetuo motu, Ixionis instar, cœlum inter terrasque, manus, brachia, pedes moves & libras. Verum ne & hic quod regerant Scepticis deesse putes, dicam ea, quæ pro tuâ arte adduci ab illis possent. Illorum hoc foret pronunciatum probabile: non minus laudabiles quam vituperabiles esse toreutas, vel ob hoc: quod res scibilis credatur, mutare

* Lib. 1, cap. 2.

tare

tare quadrata rotundis, omnes autem homines naturâ ſcire deſiderent: vel ob hoc, quod generoſiores animæ motu, uti illi, gaudeant: vel ob hoc, quod ipſam hominis animam Cicero ἐνδελέχειαν, ſive perpetuam motionem definiat. Vel ob hoc, ut cum Horatio moneant, male tornatos incudi reddere verſus: vel ob hoc, ut eruditiſſimis Martialis epigrammatis de phiala ſubtiliſſima Pauli & Rufi celebrentur; vel quod hominis doctrina, moribusque imbuendi methodum exhibeant. Vti enim rude lignum ſecuri primum reſecant, mox dolabra levigant, denique rotando ſubtiliſſimis gyris perficiunt & efformant: ita hominem reſectis barbariæ ac vitiorum nodis, ſenſim magis magisque accuratiore diſciplina, expoliendum docent: vel ob hoc, quod equitibus analogos motus edant, dum ligno ſuo ſuppedaneo artificioſe inequitant, & minus obſequentem illum equum, non calcaribus, ſed iteratis preſſionibus fodiant. Vel ob hoc denique (ne quid dicam ἀπρὸς διόνυσον) [*non ad Bacchum*] quia crateres ſcyphosque formant, quibus Dii hominesque πίνουσι αἴθοπα οἶνον. [*bibunt fulgidum vinum.*] Vale, Hugeni clariſſime, & hæc ſoli tibi ſcripta puta. Quin ſi ita viſum, lecta inter nos pereant. D. Broſterhuſio hanc ingenii mei laſciviam imputa. Is enim ad illa tua ſacra admiſſus, vaſtum illud tuum & omnis diſciplinæ artisque capax ingenium in occulto latere paſſus non fuit. Vale & uxori tuæ dilectiſſimæ à me ſalutem. Quid puer Aſcanius ſuperatne ac veſcitur aura Ætherea?

501. EI-

501.

EIDEM.

Obsequar imperiis. En jam tibi seria mitto,
Verbaque, purpureo quæ placuere patri.
Inspice, cognosces animi commenta sereni,
Et mixtos aliqua simplicitate jocos.
Lusibus, Hugeni, me progenuere parentes,
Lusibus & risu te genuere tui.
Lusibus aula vacat, vacat omnis lusibus ordo,
Ludit anus, conjunx, virgo, puella, senex.
Omnia cum ludant, cum tota Batavia plaudat,
Vnus ob amissas ploret Iberus opes:
Obsecro, ne noceant uni sua gaudia vati:
Cecropidæ flenti præfero Democritum.

Mitto, quæ ad Illustrissimum Molinum scripsi, quæque rescripsit ille, additis etiam versiculis Bonifacii, & quas reposui Elegiis. Miserat ante hac idem Senator ad me Satyram eruditam, cui titulus Hieromastix, authore Nobili Veneto, quâ egregiâ libertate perstringit Clerum Romanum. Vellem te legisse. Aliorum versus, quos adjunxi, parum pensi habent miserum scriptum Pseudole. Vale præstantissime Hugeni, & Barlæum ama, qui lectis tuis litteris ingeniosissimis se tecum in gratiam non rediisse, supra modum gaudet. Occurrit illud Hortensii, qui gloriari solebat, quod nunquam cum sorore in gratiam rediisset, utpote quam nunquam offendisset. Vtinam Heroïcam illam tuam invectivam viderem, vel capitis mei periculo omnes ictus

ictus exciperem. Pythagoreorum effato me solarer,

ὅς κε πάθοι τά κ' ἔρεξε, δίκη ἰθεῖα γένοιτο.

[*Quæ fecit patiatur, fiat vindicta divina.*]
Zoroastres, Apolloni Thyanæe, Medea, Circe amissa restituite. Tuque triceps Hecate & tria virginis ora Dianæ. Vix dixerim, quam me affecerit recens illud nuncium de rapto aureo vellere. Portantur Iberi Regis opes pelago, & tantis dux Heinius ausis. Iam Poëmation institui hujus scribere argumenti. Iterum vale, nec posthac quicquam à me expecta, præterquam seria, ad quorum lectionem ipse surgat è curuli sella Cato, & infulam componat sacerdos.

502.

PETRO C. HOOFT.

V*Ir amplissime*,

Dum amicos circumspicio, quibus plurimum me debere agnosco, inter primos occurris tu, cujus prolixam nuper humanitatem & benignitatem expertus fui, cum rancidos aliquot versiculos tanto precio redimeres. Ex animo loquor, non scripseram illos lucelli alicujus spe, sed ut magno isti viro, quem fatorum jam adversa vis exercet, gratificarer, & egregiis tuis virtutibus meum quoque testimonium commodando, tam celebrem amicum lucrarer. Ideoque puduit pro munere gratias agere, ne venales domi Musas alere viderer, & litterariam nundinationem approbasse. Nec tacendum quoque

quoque mihi ſemper putavi, ne inſigni ingratitudine Deorum dona ſpreviſſe, crederer. Silui itaque, donec argumentum nactus eſſem referendi gratias, non quæ tantis beneficiis reſponderent, ſed quibus ingenuè teſtarer, non niſi à chartulis, verſibus, pedibus & metris poëticis me eſſe inſtructum, nec eſſe referendo, niſi iſte fortè paucorum foliorum apparatus placere poſſit. Mitto exemplar Hymni, quem in Chriſtum ſcripſi ad Chriſtianiſſimum Regem, non ut poëticæ artis documentum aliquod ſeculo darem, ſed ut pietatis me ſtudio hic & alibi probarem. Qui Principum ſummorum laudes antehac carmine tentaveram exequi, idem me officium Servatori noſtro,& æternæ ſalutis Principi debere putavi. Conſecrant Apollini ſuo Hymnos poëtæ veteres tanquam carminis & facultatis iſtius authori. Quid ni & nos gratis præconiis in Redemptorem noſtrum reflectemur, quem omnis boni non fictum, ſed verum largitorem agnoſcimus & prædicamus. Vbi remiſſiore fueris animo, horulam verſiculis hiſce impende, afficient fortè quædam legentem, ſi non doctè, ſaltem piè dicta. Videbis illic minus me Theologum eſſe, ubi magis Poëta ſum; illic minus Poëtam, ubi magis Theologus ſum. Vale Vir præſtantiſſime,& me tuum cenſe,ſicut fundum poſſis in alieno loco,nunquam aut raró viſum. Lugd. Bat. 8 Id. Ian. 1629.

503. PE-

503.

PETRO CUNÆO.

V*Ir doctissime & celeberrime*,

Nisi nauta iste tuus, homo supra modum officiosus, literas ἀνάπαλιν [*vice versa*] exegisset, distulissem responsum ad dies paucos. Cras enim mane primam habebo lectionem hora nona. Orationes Inaugurales habitæ sunt dictis diebus, præsentibus Coss. Scabinis & Senatoribus omnibus, uno excepto, qui avem Iunoniam nomine refert. Aderant etiam Pastores Ecclesiarum aliquot, quod genus hominum minimè expectaveram affuturum. Omnia per Dei gratiam ex voto successere. Physicam prælegam publicè, initium facturus à libris Aristotelis Physicæ auscultationis. Verùm his præmittam lectiones aliquot de Veterum Philosophorum celebrioribus sectis Academica, Stoica, Epicurea, Peripatetica. Oportet salivam moveri mercatoribus, & studii istius amorem gratiore aliquo argumento in iis excitari. Cogimur togati docere, quem in finem triginta nos florenis annuis donavere Coss. more Leydensi. Locum quem designas in lib. de rep. Hebræorum postea consulam. De tua περὶ προεδρείας [*de præsidentiâ*] sententia non dubitant boni. Erat nasutulorum ista observatio ad titulum. Orationem à me habitam prœlo commisi. Etiam D. Vossius suam. Videbis utramque ubi prœlum effugerint. Carmen hoc, post habitam

habitam Orationem Magiſtratui diſtribui curavimus. Nec enim vetus meum βρεκέκεκεξ [*ranarum carmen*] dediſcere poſſum. Vbi à lectionibus reſpirare dabitur, & mea feliciter pepererit, advolabo. Deſidero enim tibi aliiſque amicis loqui. Exemplaria hæc velim per Iohannem tuum ad eos, quibus inſcripſi deferri. Vale Vir clariſſime & cognate dilectiſſime. Gratulor tibi natam filiolam. Ea ut in ſubſidium & ſolatium parentum adoleſcat Deum rogo. Meæ propinquitas partus adeſt, ut Amphitruo apud Plautum loquitur. Needum tamen peperit. Vale & uxorem puerperam, ac libros ſaluta. Raptim. 12 Ian. 1632.

504.

PETRO C. HOOFT.

M*Agnifice vir*,

Mitto, quam petieras à clariſſimo Heynſio, motuum Belgicorum hiſtoriam, ſed ἀκέφαλον [*ſine capite*] illam & ἄνευ προοιμίου. [*ſine præfatione.*] Talem enim ſe à nobiliſſimo Mylio äccepiſſe ſcribit, cui ab Illuſtriſſimo Molino Senatore Veneto transmiſſa fuit. Vbi, quæ deſiderantur, acceperit D. Heynſius à N. Mylio, hic à Molino, compos eorum fies. Scriptor minimè contemnendus eſt. Longis tamen & infinitis paraſangis à Tacito veteribusque relinquitur, ut qui his ipſum comparare ſuſtinent, minus mihi videantur obſervaſſe, quid in Tacito aliiſque ſtupendum ſit. Tu illo fruere, & ſi

ſi quid reperis notatu dignum, in narrationes tuas transfer, & Belgis tuis imperti. Multa vera habet, plurima à partium ſtudio profecta. dictio ſibi diſſimulis interdum maſcula & Romana, interdum plebeia & à Belgiciſmis non immunis. modo conciſa, modo laxa; modo nervoſa, modo elumbis. Cujus cauſam in diverſitatem autorum rejicio, ex quibus hæc ipſa decerpſit. Quod & Thuano accidit, qui ut laboris compendium faceret, dum ex variorum ad ipſum miſſis chartis libellisque opus contexit, retentis autorum verbis, hiſtoriam nobis dedit non ejusdem genii & linguæ. A Domino Zulechemi non ita pridem literas accepi, quibus hæc in fine ſubſcribit: Præſtantiſſimo Hoofdio tantum nunc ſalutem dici cupio, ſcripturus propediem, & moniturus prudentiſſimum autorem de nonnullis, quæ illuſtrandæ hiſtoriæ, quam feliciter pertexit, apprimè, ni fallor, conducere judicabit. Vides quæ quantaque ab heroë noſtro expectare debeas. Princeps noſter cœptam Bredæ obſidionem ſolvit, voti ſui compos, nec enim alio conſilio urbem iſtam tentavit, niſi ut hoſtem Trajecto ad Moſam averteret, quem ſimulac cum toto exercitu obſeſſam urbem deſeruiſſe, & Brabantiæ interiora Bredamque petere ex literis Principis Buillonii intellexiſſet, ilico exercitum Breda abduxit. Glorioſiſſimam crede hanc Principis abitionem, non ignominioſam, uti imperitum vulgus cenſet. Hæc Haga ad D. Vicofortium

scribit Kinschotius. Scripsit eadem Dominus Zulechemi ad suos è castris. Vale Vir summe & officiosissime, uxoremque humanissimam filiamque modestissimam, & Iulum tuum familiæ spem meis verbis saluta. Quod si postremus hic officii hujus mei nondum per ætatem sit capax, osculo verba mea redime. Amstelod. 12 Sept. 1634.

505.

THEODORO SCHREVELIO.

D*Octissime vir, & amicorum integerrime,* Carmen illud tuum Eucharisticum à genio & argumento placuit. Genius is inest carmini ut te ipsum superasse videaris. Aliis senescentibus languet œstrum & Apollinaris vis, tu sexagenarius novos motus concipis, & Parnassum omnem in tua vota sollicitas. Cum afflictam urbem caneres, vidi hic illic afflicti vatis vestigia in ipso poëmate. Iam, quia lætiora canis, meliore vena fluunt versus, utpote à sereniore animo profecti. Ita judico, Te nunquam melius scripsisse carmen. Dixi, etiam ab argumento mihi placuisse, nam gratulor urbi vestræ, quam benigniore jam vultu adspectat clementissimus Deus, post tot civium funera, rogos, suspiria. Respondissem tibi citius, sed volui una mittere Orationem meam de Cœlo, ne putes me à veteri amœnitate prorsus exaruisse. Alia voce Sapientiam tractat Philosophus, alia Orator. Illius dictio horridior est, hujus blandior; ille

ille artem quam callet, ubique profitetur. Hic dum disputat, ipsam disputandi artem dissimulat. Inscripsi exemplar D. Bacchæro, D. Bodechero, & Boxhornio Professoribus. Quibus illud, cuique suum, tradi vel per famulam mitti velim. Vale amicissime ac conjugem filiasque, etiam filium saluta. Amstelod. 9 Mart. 1636.

CASPARIS BARLÆI EPISTOLÆ DEDICATORIÆ, AC PRÆFATIONES.

I.

Præfatio in librum, cui titulus BOGERMANNUS ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΣ.

Nobilissimo & magnifico viro

OTTONI à SEVENDER

oppidi Brilensium & agri Vornensis Prætori,

nec non

Amplissimis, Prudentissimis, Consultissimisque viris,

IOHANNI HERTOCHVELDIO,

NICOLAO ERCKENBOUTIO,

ejusdem civitatis Consulibus, aliisque ibidem ordinis Senatorii viris

CASPAR BARLÆUS S. P.

QVanquam ea sit Illustrium Ordinum Hollandiæ ac Westfrisiæ, & inter illos vestra quoque Pietas Viri amplissimi, ut neque benevolorum laudibus illi quicquam accedere, neque malevolorum obtrectationibus quicquam decedere possit; tamen, ne aut ingratum

tum hoc nostrum audiat seculum, in quo suum innocentiæ defuerit patrocinium, aut spreta omnino calumnia ab ipsa animum sumat impunitate, tempestive, & prudenter illam ab improbissimis quorundam calumniis, & nupera Doctoris Franekerani epistola vindicavit, honoris etiam vestri assertor, H. Grotius. Qui vir cum honestissimis, & laudatis ab omni ævo rationibus patriam suam sibi, se verò patriæ devincire statuisset, post assertam illi Maris navigandi Libertatem, in qua Reip. hujus nostræ & subditorum positæ sunt fortunæ: post erutam ex vetustissimis superiorum temporum monumentis Aristocratici Batavorum imperii Antiquitatem; hoc unum adhuc se illi debere putavit, ut ab ea virtute, quâ maximè ad Deum acceditur, Pietate dico & Religione, Proceres ejus commendaret, &, uti in aliis, ita hîc quoque animi sui, ingenii consiliique lumen Patriæ ostenderet. quò illi, qui longius positi sunt, aut post venturi sunt, cognoscant, hæc regna non tam calliditate & robore, quam syncero Dei cultu adversus hostium suorum rabiem & dolos in hunc diem stetisse; qui verò domestici sunt, reverenter de illis sentire discant, quorum actiones ad Pietatis normam exigi posse compertissimum sit. Cornelius Tacitus sapientiæ & prudentiæ civilis certissimus dux, *Cæteris mortalium in eo stare consilia,* ait, *quid sibi conducere arbitrentur; principum diversam esse sortem, quibus præcipua rerum ad famam dirigenda. Cætera illis statim adesse, unum insatiabiliter*

 paran-

parandum, prosperam sui memoriam, cum contemptu famæ ipsæ quoque ipsorum contemnantur virtutes. Quod si ita est, civis optimi officium mihi explevisse videtur, qui adversus iniquas hominum improborum sugillationes, & surgentem undique calumniarum excetram principum famam majestatemque tuetur, qua læsa nec legibus sua autoritas, nec Reip. sua constare potest incolumitas. Accidit tamen, ut, quæ est hujus seculi sive perversitas, sive ingratitudo, dum pronis animis hoc honoris sui amuletum excipit Batavia, non defuerint tamen homines μεμψίμοιροι. [*queruli.*] & δυσμῆνεῖς, [*malevoli,*] qui pro officio maleficium reponerent, & susceptam Ordinum Hollandiæ defensionem cum sua institutam contumelia quererentur. Enimverò satius esse judicarunt pervicaciam improbitati superaddere, quam culpam priorem vel silendo, vel modesta confessione agnoscendo, humanam in se sortem deplorasse. In hoc tamen mutatos videas, quod cum antehac, laxatis impudentiæ fibulis, calamos suos in Ordines distrinxerint, nunc eosdem occultiore via, & per vere λοξὰς [*obliquos*] obtrectandi modos adoriantur, & qui antea ὑβρισταὶ [*apertè mali*] fuere, nunc πανοῦργοι [*subdolè mali*] esse incipiant. Docebunt hoc nupera Bogermanni & Sladi scripta, quibus tantum abest ut Sibrandianæ istius calumniæ veniam deprecentur, ut potius, occultata tamen nonnihil irreverentia, eandem audacter reponant, &, ne inulti moriantur, certatim in illum irruant,

qui

qui contorta in patriæ corpus calumniarum tela Pietatis ſuæ ſcuto fortiſſime excepit. Nimirum hoc bonæ conſcientiæ ſignum interpretantur, nunquam cedere, aut Magiſtratuum dignitatem faſtigiumque pertimeſcere, modo habeant, quem obtendant, fidei & religionis prætextum. Non dicit Sladus Ordines Hollandiæ læſæ Pietatis reos eſſe, ſed *Rempublicam ipſorum, Civitates florentiſſimas, Academiam nobiliſſimam, apud exteros, tam amicos, quam inimicos, in læſæ pietatis non tantum ſuſpicionem, ſed etiam infamiam incidere, & quacunque patet Chriſtianus orbis male audire cœpiſſe* *. Quod certè mendacium ſuum ſpargendo, quibuſdam dubitandi, nonnullis, id quod pejus eſt, ſuſpicandi, perverſis vero, quique Principum magnorum infamia vel paſcuntur vel creſcunt, hoc ipſum, quod narrat, credendi anſam ſubminiſtrat. Non dicit Bogermannus Ordines Hollandiæ pati Eccleſias Belgicas perturbari & peſſundari, ſed modeſtiam ſimulans, *non libere iis*, ait, *penes quos eſt ejus rei authoritas de ſalutari eventu ſerio cogitare.* Traducuntur adhæc pertinaciter Nobiliſſimorum Curatorum facta: Academia Lugdunenſis manifeſtæ objicitur infamiæ: fideliſſimi Eccleſiarum Paſtores, legum patriarum & Religionis reformatæ tenaciſſimi, horum quoque hominum obtrectationibus opportuni ſunt, & ne improbitatis quicquam deſit, Eraſmus Roterodamus, naturæ illud miracu-

 lum,

* *Vide Sladi Epiſtolam dedicat. præfixam diſceptationi poſteriori cum Conrado Vorſtio.*

lum, Amſtelodamenſi quoque pædagogo vapulat. Ad quæ certè omnia ſilere, illius eſſe puto, quem nec Reip. ſalus, nec veritatis cura, nec debita præclaris ingeniis laus, non ipſius denique eruditionis tangit æſtimatio. De me ingenue fateor, quamvis ad diuturnas haſce contendentium Theologorum lites obſurduerim, & in tanta loquentium ac ſcribentium turbá parum à me ad hanc rem conferri poſſe crediderim; tamen ad extremum indomita illa maledicendi optimis quibusque, & de Republ. Eccleſia, & re litteraria bene meritis, libidine, eo adductum fuiſſe, ut, ſi non ora illorum (quod ſperari non poteſt) obturarem, ſaltem inſanos iſtos impetus, & imperioſas voces aliquantum retunderem: idque aſſerta illorum innocentia, qui, Deo teſte, nec hæreſium ullarum ſibi conſcii ſunt, nec hæreſes in Eccleſias introducere ſatagunt, aut ſchiſma ullum facere in animo habent. Si quibusdam hoc noſtrum ſtudium diſpliceat, equidem non mirabor. Rarum eſt, quorum vicia taxaveris, eorum gratiam emeruiſſe. Quod ſi verò paucis, iisque bonis placuerit, mihi gratulabor, nec facti pœnitebit. Hoc autem ut non ſperem ſolum, ſed & confidam, veſtra facit, Viri ampliſſimi, ſingularis Prudentia & Æquitas, quæ dum inter hos Eccleſiæ tumultus, & procellas clavum Reipubl. moderantur, illam ſemper Helicen intuentur, ut & Magiſtratui ſuum in Eccleſia integrum ſit jus, & inconſulta illa ſeparandi ab orthodoxorum communione diſſen-

ſen-

ſentientes temeritas compeſcatur. Etenim noſtis, nec poſſe Eccleſiis ſuam conſtare unitatem, nec Reipubl. ſuam proſperitatem, niſi ii, qui populo præſunt, etiam ipſos, ubi neceſſe erit, Eccleſiaſticos in ordinem redigant, & exortis de Fide quæſtionibus, nec ad ſuperſtitionem usque rigidi ſint nihil tolerando, nec ad veritatis usque contemptum languidi quidvis admittendo, ſed media inſiſtentes via eâ parte Chriſtianos metiantur, qua revera ſunt, hoc eſt Fide, quæ quam pauciſſimis articulis abſolvatur, & ſeriis pietatis officiis. Nec fallit vos ratio. Si enim poſt conſtans Scripturæ ſuffragium, & perpetuam Eccleſiæ praxin, aliquid etiam ad veritatem momenti Gentilium quoque adfert conſenſus, Callimachum audite, regibus Philadelpho & Euergetæ cariſſimum. Is veluti præſagus hujus noſtri temporis, in quo inter Magiſtratum Politicum & Eccleſiaſticum diſtinguit imperioſa quorundam Theologia, in Hymno ſuo in Iovem ita eundem affatur:

σὺ δὴ ἐξέλεο πτολιάρχους
αὐτοὺς, ὧν ὑπὸ χεῖρα γεωμόρος, ὧν ἴδρις αἰχμῆς,
ὧν ἐρέτης, ὧν πάντα. Τί δ᾽ οὐ κρατέοντος ὑπ᾽ ἰσχύν;

at tu quibus oppida parent
Eligis. his nauta, & miles, patiensque colonus,
Cuncta ſimul ſubſunt. Quid enim ſub Principe non eſt?

Ergo & ſacerdotes, & eorum ſacra, jura, munia. Et ſi de adhibenda in rebus hiſce moderatione oraculum depoſcitis, ab Homero hoc reſponſum habete: ἀμείνω δ᾽ αἴσιμα πάντα. *Meliora*

 omnia,

omnia, quæ moderata ſunt. Quare, cum cauſam illam, quam præſenti libello tueor, vobis probari perſuaſiſſimum mihi ſit, ea autem duobus iſtis capitibus ferè contineatur, commodum viſum fuit, hanc noſtram diſſertatiunculam ſub nominis veſtri auſpiciis publici juris facere, ut, quam aliorum fortaſſe vellicabit malignitas, veſtri Conſeſſus tueatur authoritas dignitasque. Vt æquis animis hanc excipiatis, vix ſcio an expoſcere debeam, cum vix poſſitis aliter, qui & Barlæorum ſemper fuiſtis ſtudioſiſſimi, & pro bonorum fama ac honore decertare honeſtum eſſe judicatis. Deus Opt. Max. ea, quæ ad Reip. veſtræ felicitatem ſpectant, largiatur, & animum vobis det ſicuti pacis amantem, ita ſchiſmatici quorundam ſpiritus oſorem. E Muſæo noſtro, Lugd. Batavorum, nono Calend. Auguſti anno milleſimo ſexcenteſimo decimo quinto.

II. In

II.

In Ant. Herreræ descriptionem Indiæ Occidentalis.

Illustrissimis ac Potentissimis

D. D. ORDINIBVS

Generalibus fœderatarum Belgii Provinciarum,

nec non

Illustribus Potentibusque

D. D. ORDINIBVS

Hollandiæ & West-Frisiæ, Patribus Patriæ,

Dominis meis clementissimis.

QVartam vobis, illustrissimi ac potentissimi Domini, Orbis terrarum partem, non ea qua est amplitudine, sed modicis tabularum spatiis, ac succincta locorum singulorum descriptione coarctatam, summa cum veneratione offero; ut revocatum subinde à Reipubl. negotiis animum per earum regionum vastissimos tractus, quasi peregrinantes, circumferatis, quæ humanæ avaritiæ ac cupiditatis materiam altè defossam servant. Etenim multa sunt, quæ ad propiorem Americani Imperii investigationem ac hujus historiæ lectionem invitare vestras Dominationes queant. Nam præterquam quod nihil dignius sit principibus viris Universi cognitione, in quo honores gerunt, imperia ipsi exercent,

cent, opes cupiunt, bella inſtaurant, totum genus humanum tumultuatur;nihil verò indignius, quam eas terras ignorare, quibus imperare non minus utile quam glorioſum foret: illud inſuper affirmo, non parum Reipublicæ Veſtræ intereſſe, ſi Novi hujus orbis,quæque in eo ſunt oppidorum, arcium, portuum, fluminum,populorum accuratam habeatis cognitionem. Etenim poſt res domi militiæque terra marique proſperè geſtas, poſt exactos penè inſulis Moluccanis Hiſpanos, poſt tentatas Septentrionis ac maris Tartarici vias, etiam de Novo hoc orbe adeundo tandem conſilia cepiſtis. Vtique optima ſemper viſa fuit bellandi ratio, ſi non in noſtro tantummodo ſolo hoſtem operiremur, ſed in ſuo quoque regno ſecurum, Romanorum exemplo, adoriremur. Certè hac arte revocatum in Africam ex Italiâ Hannibalem conſtat. Norunt hoc Medicorum filii, qui affecto crure dextro ad revellendum valetudinis hoſtem, oppoſitum ex adverſo prudenter ſecant. Sed minus feliciter illud fiet, niſi quo eundum, quo deducendæ noſtratum coloniæ,quo commerciorum bono,qua ſecuritate, probè cognitum habeatis. Laudat in Hannibale Livius, *quod omnia ei hoſtium, haud ſecus quam ſua nota erant.* Quare *hoſtium exercitum & locorum ſitum,& naturam regionis* explorari vult. At cognoſci hæc rectius non poſſunt, niſi ex Geographicâ locorum deſcriptione, quæ etiam ea, quæ non vidimus unquam, quaſi præſentia oculis objicit, & Lectorem domi poſitum felici jucun-

jucundoque animi remigio per rerum universitatem, & remotissima terrarum ac maris spatia circumducit. Hoc fine Antonium de Herrera Hispanum, accuratissimum Indiæ Occidentalis scriptorem, Latinitate donatum ad favoris Vestri aram suspendo. qui author Historiographii regii titulo insignis, & intima secretorum à supremo rerum Indicarum Senatu admissus, majori hanc historiam fide, quam gentis suæ bono, divulgasse credi potest. Illud verum est, neminem exactius ac enucleatius terminos ac fines provinciarum, earumque magnitudines: Oceani tractus, sinus, promontoria, insulas: fluminum cursus, flexus, ostia: lacuum & stagnorum amplitudinem & situm: tot urbium, propugnaculorum, oppidorum, vicorum, coloniarum, portuum, stationum posituram, tum inter se, tum respectu cæli: denique regionum singularum indolem, quid quæque ferat, quid ferre recuset, descripsisse. Quod si hinc aliqua ad Rempublicam Vestram redibit utilitas, si institutum Vestrum juvabit hæc nostra opera, suscepti hac in parte laboris neutiquam pœnitebit. Videbitis liquido, illustrissimi Domini, quam latè diffusa sit hostis vestri potentia, qui non contentus Europæ, Asiæ, ac Africæ parte, totum hunc Novum orbem sceptris suis adjecit. ex quo quantum ejus opes & in bello robur increverint, expertus est suo malo orbis Christianus, qui nusquam ferè non hujus armis oppugnatus, pluribus in locis Americano auro fasces (pro dolor)
sub-

submisit. Non adfero hoc ad expectorandum animos Vestros, sed ut priscæ virtutis memores, constanti fortitudine, sub felicissimi Arausionensium Principis ductu, potentissimi hostis impetum retundatis. quo victo, illustrior tanto erit victoriæ laus, quanto cum valentiore hoste pugnavistis. Vt autem vincatis faxit patriæ sospitator Deus. At ubi vinci debeat & possit, hic, quem Vestris Dominationibus offero, Liber explicabit, quem ut benignis animis accipiatis etiam atque etiam rogo. Ita quæ Vobis, quæ Reipublicæ ac Ecclesiæ salutaria sunt, largiatur supremum Numen.

Vestris Dominationibus humillimè devotus

CASPARUS BARLÆUS M. D.

III.

In primam Poëmatum suorum Editionem.

Nobilissimo, amplissimo, doctissimoque viro,

D. CORNELIO VANDER MYLE,

Equiti, Domino in Myle, Dubbeldam, Bleskensgrave, Antonispolder, Alblas, &c.

CASPAR BARLÆUS S. P. D.

LUsus hosce poëticos, artis minime severæ effectum, Tibi offero, Nobilissime Myli. Nec enim aliter possum: cum jampridem proprietate quadam tuum esse cœperit, à Vatibus sollicitari. Videbam utique præstantissimos Bataviæ

taviæ poëtas, quorum nomina ſeculi invidiam ſupergreſſa ſunt, à nominis tui ſplendore & claritate famæ patrocinium jampridem petiiſſe, & renaſcentes cum patriæ libertate Muſas in clientelam tuam tranſiiſſe. Nec minus æquum videbatur, ut ſub cujus tutela, ac moderamine adoleſcens olim in his ſtudiis profeciſſem, fructum aliquem horum ſtudiorum ſuo jure repeteret. Quid, quod & hoc litterarum genere non leviter te affici compertum habeam, & ſparſim antehac edita à me Poëmatia applauſum tuum, & commendationem meruiſſe. Amant etiam eos, à quibus amantur, Apollinis myſtæ, & gratiam refert cultoribus ſuis gens iſta, ad laudem & gloriam nata. nec ante operæ precium ſe feciſſe arbitratur, quam operas ſuas viris principibus, & in illuſtri loco poſitis probaverit. Dicam quod res eſt. dum hoc ludo includor, nec viam, qua ad carmen itur, metuo calcare, ſenſi & me honeſta quadam ambitione titillari, & qui Theologiæ antehac præceptis imbutus minime ambitioſus eſſe debebam, neſcio quo fato, aliorum de me judiciis corruptus, erigi cœpi, & inglorium vulgus poſthabere. Fecit hæc res, ut qui amœnioribus Muſarum ſtudiis antehac valedixiſſem, & quo tempore aut ad populum, aut ad ſtudioſam Iuventutem publice locutus fui, non niſi iratus ad pangendum carmen acceſſi, tandem veluti poſtliminio cum neglectis Muſis in gratiam redierim. Etenim, dum temporum cala-

calamitate in otium invitus detrudor, ne inertiæ dulcedo animum operi aſſuetum frangeret, quicquid à ſeveriori diſciplina temporis ſubducere potui, his ſtudiis impendi: & ut ægri animi murmura ſubinde reprimerem, liberum ſpiritum per poëtarum oblectamenta, eaſque meditationes præcipitavi, in quibus nihil fortunæ, nihil gratiæ, nihil odio debeo. Et quemadmodum amiſſa zona, & rebus acciſis, hoc unum ſupereſt miſeris, ut cantu miſeriam ſolentur: ita nobis, poſt prioris dignitatis inſigne naufragium, hoc ſolum reliquum fuit, poſſe canere. A Manibus itaque Auriacis auſpicatus, dein ad Panegyrin & laudes Henrici Arauſiorum Principis progreſſus, mox in Magnæ Britanniæ Regis Inaugurationem diffuſus, cum æquis animis hæc excipi viderem, alia ſubinde ſcripſi; didicique, poëſin ſcabiem eſſe mentis, cum perpetuo pruritu conjunctam. Utut enim quam maxime avelli voluerim, & manum, quod ajunt, de tabula tollere, tamen modo amicorum victus precibus, modo naturæ inclinatione, ad inſaniam priſtinam relabor, & dum pluribus animi quadam facilitate obſequor, factus ſum encomiaſtes ordinarius. Iamque herbæ parietariæ in morem ubique conſpici cœpi, in funeribus, Academiarum ſolennitatibus, librorum frontibus, amicorum Albis, Principum inaugurationibus, etiam, ubi conjugis in gremium lætæ deſcenditur. Collectis tandem hinc illinc ſchediaſmatis, comperi me breviſſimo tem-

tempore libros carminum ſcripſiſſe, paucis exceptis, quæ crudam & incoctam juventutem ſapiunt. Non digrediar late in Poëſeos laudes, ampliſſime Myli, nec, ut hæc mea commendem, rem laudatiſſimam exaggerabo. Iam ante me didiciſti, poëtas in Deorum numero eſſe, & Apollinem, Minervam, Muſas novem Iovis epulis accumbere. Qui Orientem & Occidentem domuerunt Imperatores, qui Orbi univerſo jura dixerunt, qui Reges vinctos & captivos abduxerunt, minime indignum arbitrati ſunt Cæſarea majeſtate, liberos ſenſus vinculis adſtringere non neceſſariis, & velut captivam abducere orationem. Quam gravi carmine laudatus ille Germanicus cœli φαινόμενα [*apparentias*] exhibet. Quam lepidis trochaicis Florum ridet Adrianus. Quanta æmulatione de carminis principatu cum Lucano contendit Nero. Poſſem etiam in exemplum citare Mecænatem illum, ab Etruſcis regibus oriundum, etiam Octavium ipſum, & poſt hunc Gallienum, Cæſares; qui à Reipub. negotiis ad carminis tranquillitatem, tanquam ad portum faciliorem, ſe receperunt: ut minus recte rationes ſubduxiſſe mihi videantur, qui digniſſimas haſce honeſtiſſimasque artes, ab aula, à nobilitate, à purpura, ad Scholas tantum, & mediam, cirratamque turbam veluti relegant. Sed ut ad me redeam, quoties animum à cogitatione gravi & ſolitudine, quæ duæ ſunt nutrices dolorum, abducere ſtudeo, paratius nihil occurrit,

quam ut jucundiſſima Muſarum conſuetudine & commercio fruar. Qui à ſcorpiis icti ſunt, ab iiſdem remedium petunt. Ita qui litteris ſumus addicti, feſſam tetricis philoſophiæ ſtudiis mentem, iiſdem, ſed amœnioribus, ſed ſuavioribus, recreamus. Milites dum in hybernis ac æſtivis agunt, nec vel prælio experiri, vel ſub pellibus excubare neceſſe habent: tamen iis luſibus relaxant animum, qui militiam ſapiunt. Aciem inſtruunt, haſtas vibrant, equos armati conſcendunt, conflictus ludicros populo exhibent, & ſic à belli muniis feriantur, ut per luſum eadem obeant. Horum exemplo ſapientiam à Lycæo & Stoa in Heliconem & Parnaſſum deduxi, & ſerias cogitationes in luſus & ingenii oblectamenta converti. Quid de iis judicaturum ſit præſens ſeculum, non moror. Commaſculavi frontem, & qualiacumque erunt judicia, ἐῤῥίφθω κύβος. [*jacta alea eſt.*] Scio equidem & plura me ſcripſiſſe ad amicos, & de amicis, à quibus vultum avertit favor publicus, quæ hic ſtudio omiſi, quia evitare temporum invidiam malui, quam poſtea deprecari. Quæ edidi, talia ſunt, ut omnium in ea oculi conjici poſſint, modo æquo ac recto oculo ea videant. Nam à malevolorum judiciis ne Pallas quidem me ægide ſua protegat. Ab Eroticis, quæ ſola ſummis vatibus laudem pepererunt, abſtinui. Iam enim in hac ætate, qua pleraque ſcripſi, non ipſa res ſolum, ſed & ipſum amoris nomen diſplicere cœpit. Eorum loco Elegias aliquot ſacras exhibeo.

hibeo. Illud ultro fateor, hic illic versus occurrere tenues, nec sani coloris, ut avenam & zizania in meliori fruge. Alia namque pueri, alia viri scripsimus: quædam læti, quædam afflicti: quædam sponte, quædam ex aliorum præscripto, & jussu. Et uti in fructibus alius præcocium, alius eorum, quos calor & matura æstas coxit, sapor est: ita & in hoc corpore quædam cura, quædam facilitas & negligentia peperit. Tibi, Nobilissime Domine, hoc quicquid est litterarii muneris do, dico, utinam virtutum tuarum tam perenne, quam mei affectus cultusque sincerum monumentum. Magnatum mensis etiam fugaces ac horarii fructus apponi solent. Quare, ne minuta hæc, sed fortasse oblectantia, despice. Pelides iste Homericus inter arma fides & citharam interposuit. Idem facito, & optimo interjungendi genere, inter seria, hæc ludicra legito. Vale Vir nobilissime ac doctissime, & me, quod facis, ama. Lugd. Batav. E Musæo nostro, ipsis Idib. Martii, anno à nato Salvatore 1628.

I V.

In Poëmatum ſuorum Editionem ſecundam.

Nobiliſſimo, ampliſſimo, doctiſſimoque viro

D. CORNELIO VANDER MYLE,

Equiti, Domino in Myle, Dubbeldam, Bleskensgrave, Antonis-polder, Alblas &c.

CASPAR BARLÆUS S.P.D.

PRodeunt jam ſecundum ſub nominis tui auſpiciis Poëmatum meorum libri, ſed luculenta acceſſione aucti, & prioribus caſtigatiores. Ex quo enim primum ea edidi, loquacem me valde fecerunt publica Patriæ commoda, & feliciſſimi rerum noſtrarum ſucceſſus. Poëtarum eſt, teſte Ariſtotele, imitari; nec poëſis aliud, quam concinna rerum quarumlibet imitatio. Dum ergo Batavi pugnamus, urbes ſubruimus, maria infeſtamus, claſſes diripimus, domi foriſque terribiles ſumus, adſui omnium imitator ſedulus, & numeris poëticis incluſi res cœlo ac terra, Oriente toto ac Occidente disjunctiſſimas. Iam ultra Atlanticum mare raptus, in Cubæ littoribus cum Argonautis noſtris ſteti, & anhelantes ſpe prædæ animos, mox pugnaces, inde rapaces dexteras, illam habendi famem, illam auri ſacerrimam ſitim, illud gloriæ in ducibus ſtudium, illos exultantis populi applauſus, qua potui, ſuis coloribus expreſſi.

pressi. Et cum verissimum sit, intellectum id omne fieri, quod cogitat, etiam ipse naves conscendere, per foros discurrere, operta recludere, rapere & convasare obvia quæque mihi visus fui. Nec enim suavius est amantibus suum somnium, quam Poëtis suum, & quas res parcius illos possidere vult scæva illa Dea, earum vel sola cogitatione frui volupe est ipsis. Quam ob causam Socrates in Phædro poëtarum & amantium insaniam inter præcipua bona collocavit, quod sola mentis agitatione felicissimi sint. Argonautarum laudibus defunctus, Vesaliam, velut nocturnus aliquis Diomedes, furtim ingressus fui, & inter spem ac metum positus, hic, attonitis custodibus, una stupui: illic inter laxantes claustra Sinones promovi operas: alibi cum cataphractis adventans nutantem urbis fortunam occupavi. Per salebras & dumeta noctu incessi, fossas subii, perrupi sepimenta, mœnia conscendi, jam portas, jam forum, jam templa, jam urbem universam, jam castella Rheno ac Lippiæ imposita, armis tenui. Omnia dum fingendo imitor, omnia factus sum, miles, dux, victor, victus, jam spoliis insignis Iberum, jam excussis Cæsareanorum scriniis Cappadocum rex. Successit grande obsessæ ac victæ Sylvæducis argumentum, in quo eundem quoque habitum indui, cum tanti operis auctoribus. ita tamen, ut dum modo in obsidentium, modo in obsessorum me formas verto, nihil præterquam poëta fuerim. Estque hoc novum

ac proprium huic arti metamorphoseos genus, ut dum Peliden, Nestorem, Thelemachum, Penelopen, Æneam, Turnum exhibet μιμητὴς [*imitator*] vates, ubique tamen poëtæ characterem agnoscas, & inter mendaces vultus veram effigiem hominis cum ratione insanientis. Nam ut furientium certa signa sunt, non vultus, non color unus, audax oratio, præceps gradus, flagrantes oculi, corpus concitatum, ita & poëtarum eadem signa sunt. Nec potui profecto tot tantisque partis victoriis carminum esse parcus. Ideoque latius diffudi Principis nostri laudes, cujus magnanimitatem, fortitudinem, in adeundis periculis prudentiam, in bellis conficiendis velocitatem, præsens hæc nostra ætas suspicit, futura mirabitur. Etiam, ac si parum esset res domi gestas decantasse, in alio Orbe, quem in Critia à Platone describi quidam arbitrantur, inter Olindæ expugnatores, me quoque principibus Achivis permixtum agnosco, & dum tantarum rerum momenta & causas exequor, furore poëtico Martium incendo, & in media irruens tela, lituos, classica, tympana Apollineis cantibus intendo. Sequimur, quocunque abit, victorem populum, & qua præit fortiter agendo Auriacus noster, It juxta lateri vates, ne sine teste ac præcone res gerat posteritatis memoria dignissimas. Ita ad quodvis argumentum publicum, quod summi Numinis clementia obtulit, saliit mihi mamilla, & pruriit ista divinioris auræ particula,
ut

ut quieſcere nequiverim, etiamſi voluerim quam maxime. Nempe hæc amabilis inſania me jam vexat, hæc Corydonem tuum cepit dementia. ut omnino ſufflamine mihi opus ſit, ne dum feror fervidius, langueſcam tandem, aut ridendus ilia ducam. Non ſemel voto me obſtrinxi, uti in poſterum ſilerem, & aliis illam lampada traderem. ſed redii iterum atque iterum ad ingenium, ut quod de Amore pronunciavit Horatius, ego de hoc ſtudio verius dixerim,

Quæ ſaga, quis me ſolvere Theſſalis
Magus venenis, quis poterit Deus,
Vix illigatum me triformi
Pegaſus expediet Chimæræ.

Subiit etiam aliquando animum meum rerum terrenarum faſtidium, & poëticam vim experiri libuit in dicendis Servatoris noſtri I. Chriſti laudibus, ne, à quo ſolo hauſimus hanc ipſam facultatem, ingrati ſilentio præteriiſſe credamur. Præſertim cum & Gentilium poëtarum, Homeri, Callimachi, Theocriti, Heſiodi ea fuerit in deos ſuos pietas, ut religionis ſuæ *ἀκρωτήριον* [*apicem*] eſſe putaverint, ἐκ Διὸς ἄρχεσθαι. [*à Iove principium ducere.*] Atque hinc factum, ut aliis atque aliis additamentis creverit poëmatum opus, uſque adeo, ut jam mole ſua laborare incipiat. Totum in tres partes diſtinxi, quarum prima Heroico carmine decurrit, ſecunda Elegias habet, tertia miſcellanei generis verſus. Pudor eſt, citharœdum circa eandem chordam oberrare. eſt & poëſi ſua har-

harmonia & μελοποιΐα, [*concinna modulatio*,] quæ non minus, quam Musica, & numerorum diversitatem & modulos discrepantes amat, ut ex dissonis vocibus symphoniam fabricet, & discordiam laudabili concordia componat. In vestibus placet varietas, placet in suppellectile, in libris, in cibo & potu, & nullibi non. Placet eadem poëtæ, ne aut epici carminis perpetua gravitate severitatem induat sibi molestam, aut elegiarum facilitate ac suavitate diffluat: aut Iamborum brevitate, veluti cohibito spiritu, concidat. Tibi vero Vir nobilissime doctissimeque, hæc ociosæ mentis commenta inscribo, quia nulli convenientius possum. Cum enim animum illum tuum contemplor, non aliis solummodo studiis, sed & huic, quod jam elegimus, impense deditum, non mihi visus fui ulli congruentius hoc munus dedicaturus, quam N. T. Vt nihil de præclaris tuis in Rempublicam & Academiam hanc meritis dicam, quæ tuo patrocinio tuta in illud excrevit fastigium, ut totius Europæ scholas literarum honore, studiorum fama ac doctissimorum virorum celebritate post se relinquat. Quin & æquum putavi, ut quem totum jampridem possedisti, ejus quoque literarios fructus in solidum porro possideres. Vale Vir magnifice clarissimeque, & posthac non à Rheni, sed Amstelæ ripa scaturigines poëticas expecta. Lugd. Batavor. prid. Cal. Maji, 1631.

V. In

V.

In Mediceam hoſpitem.

Ad nobiliſſimos, ampliſſimos, ſpectatiſſimos, prudentiſſimosque Reip. Amſtel.

CONSULES,

D. ANTONIVM OETGENS VAN WAVEREN, *Equitem, Dominum à Waveren, Bochtsholl, Rugewillis,* &c.

D. ALBERTVM CONRADI BVRGIVM, *ad Magnum Ruſſiæ Ducem Exlegatum.*

D. PETRVM HASSELAER, *Militiæ Vrbicæ Tribunum.*

D. ABRAHAMVM BOOMIVM, *in Conſeſſu Deputatorum D.D. Ordinum Hollandiæ antehac Delegatum.*

N*Obiliſſimi, ampliſſimi, ſpectatiſſimi, prudentiſſimique Conſules,*

Quod in cœlis Deus eſt, in terris Princeps eſt. Ille nullius imago, quia à nullo. Hic Dei imago, quia ab illo. Deus paret nemini, quia inferior nemine. Princeps Deo, quia ſolo Deo inferior. Illius poteſtas terminum neſcit, quia divina eſt. Hujus, cum hominis ſit, termino modoque circumſcribitur. Ille legibus ſolutus, quia ſolus leges fert. Hic iis adſtrictus, quas à Deo & recta Ratione accipit. Numinis arbitrio & vi aguntur omnia, etiam Rex, Regina, Princeps.

At horum nutu non nisi imperio subditi. Deus, quem submisse colat, amet, veneretur, non habet, quia nulli debet. Princeps solum Deum; cui & se totum & Principatus sui debet decora. Assurgit Principi populus. Deo & Princeps & populus. Qui Deo debetur cultus à religione est, quæ animas creatori arctius alligat. Qui Regibus, qui Principibus, ab ea pietate est, quæ officiosa esse in illos, sed remissius, amat. Habet mundus eximia plurima, magnitudine sua, sublimitate, splendore stupenda. Fulget in cælo astrorum omnium Princeps Sol, & mortalium in se oculos & anni spem convertit. Fulget Luna & siderum illustris exercitus. Luce, motu, tacitisque influxibus admirabiles sunt & pene venerabiles. At Principe nihil grandius, nihil sublimius, nihil illustrius habet suppositus cœlo orbis. Non lucet sibi Sol, sed nobis. Movet se, ut hominum promoveat commoda. Nec vivit sibi Princeps, sed subditis. qua hic fulget luce, fulget & gaudet populus. Majestatem suam appellatione, usu suorum putat. Hinc in Deum & Principem, licet dispari affectu & studio, reflectimur amore, obsequio, reverentia, fide. In Deum, ut omnis boni & felicitatis humanæ fontem principiumque. In Principem, veluti tantorum bonorum Curatorem & administrum, adeoque à summo Numine secundum. Nec enim propius ad Deum acceditur, quam hominum tutela. Eminere regium est, sed magis prodesse & servare. Prima ipsorum virtus, patriæ, sociis-

que

que consulere, orbi quietem, seculo pacem dare. Harum rerum conscientia insidet alte mortalium animis, usque adeo, ut quoties augusto Principum vultu frui ipsis licet, numen aliquod se in terris adspectare putent, & ejus occursu tanquam ad fulgidioris astri jubar ortumque recreentur. Amant flagrantius adspicere eos, à quibus benigne adspiciuntur. Tradunt se totos illis, quibus non servitus civium, sed cura tradita est, qui Rempublicam non sibi solum, sed se quoque Reipublicæ devoveri volunt. Veneratione excipiunt Moderatores orbis, cujus partes sunt, & diffusos in Principem potentiæ divinæ rivulos attoniti admirantur & suspiciunt. Regem da, vel Reginam, quamvis vel Indis illa, vel Afris, vel Sabæis, vel Scythis imperet, sive magnanima fuerit Semiramis, sive bellicosa Thomyris, sive prudens & perita regnandi Tanaquil, sive pacis studiosa Placidia, excitabimur, commovebimur ad Imperatoriæ majestatis intuitum omnes, & reverentiæ ac gratulationis officia non invitis imperabit summæ potestatis veneratio. Non arcessam longe exempla. Venit pridem in urbem hanc vestram Augustissima Regina Maria de Medicis, familia, imperio, conjugio, liberorum sceptris thalamis illustris. Illi vos publico Reip. nomine, & privato insuper affectu assurrexistis. Cives jussi pariter ac injussi, tanquam ad novi sideris conspectum, gratulantes undique convolavere. Idem plebis studium, fervor, alacritas. Documentum dedistis

dediſtis grande, ſuſpicere & Vos auguſta Regum & Reginarum nomina, & charos habere, quos Deos appellavit, quantumvis zelotes, Deus. Nullum intermiſiſtis officiorum genus, quod præſtari à vobis præſens Reip. ſtatus, loci temporiſque ſivit oportunitas. Exhibitus honos majora, etiam veſtro judicio, meritæ Principi, ut non liberatoriam hanc, ſed confeſſoriam potius acceptorum beneficiorum tabulam credatis. Non referam publica. quod vos tangit privatum beneficium, majoribus ſuis debet, à quibus Civitati veſtræ ea jura & immunitates conceſſæ, quibus latius potentiam explicatis. Quanta feſtivitate, quantis gaudiis, quam læto extra & intra urbis pomœria occurſu, quam prona ubique gratulatione, quam ſplendido apparatu, erectis hic illic Arcubus & Portis Triumphalibus, exhibitis Ludis, coacto totius Militiæ Urbanæ exercitu, Reginam exceperitis, norunt, quotquot tantorum ſolemnium ſpectatores fuere. Iam ad eadem Spectacula, ad eandem Panegyrin, veſtra liberalitate & impenſis admittuntur abſentes, quibus coram hæc intueri non licuit. Venit jam ad illos Regina, & quæ mœnia veſtra ſubiit, nunc alibi ſcriptoris & ſculptoris beneficio conſpicitur, & ſalutatur. Stant ante oculos pegmata, theatra, claſſes, equitum ordines, civium cohortes, ſcenæ, dramata, prout hic ſtetere omnia, vel ivere. Non poterit ingrata eſſe eorum lectio, quorum conſpectus fuit jucundiſſimus. Facit narratio, ut diuturnior

ſit

ſit memoria eorum, quæ non ſcripta oblivione cito intercidunt. Et quæ multa ſinguli non videre, nunc in unum collecta, omnibus in aperto ſunt. Spectaculorum & Emblematum argumenta, quæ ob ſubitas theatridiorum mutationes & vices pauci aſſecuti fuere, tranquillo & extra turbæ ſtrepitum poſito lectori explicantur, ea brevitate, quæ factis nihil magnum aut memorabile ſubducit. In minuta inquirere ſupervacaneum fuit, ob res plurimas minoris momenti, variis locis, à variis, & minus palam geſtis. anxia ſedulitas ſedulitatis error eſt, cum rei ſummæ id omne decedat, quod minus ſeriis, ac non neceſſariis impenditur. Omnis hic apparatus ad Vos redit, Ampliſſimi Conſules, quia veſter eſt. Veſtro nomini inſcribitur, cujus vos autores. Magnificentiæ, humanitatis, & benevolentiæ veſtræ in maximam Principem monumenta agnoſcent, quotquot hæc legent. Dicent imperio dignos, qui, cum honoris publici intereſt, ſordes cavent. nec decere tenuitatem eos, quos populo ſecrevit faſcium dignitas. Quod Regina, quod illuſtris Reginæ comitatus, quod populus Amſtelodamenſis credit, brevi recenſione poſtremus atteſtor. quæ quam gratiam derogat ſibi, à veſtra ſperat facilitate & patrocinio. Æquis animis ea ipſa accipite, quæ æquiſſimis in Mediceam egiſtis. Placeat Vobis ſcribentis conatus & ſtudium, quorum pronis in ſe ſtudiis annuit Regia Mater. Qui Regum Principumque vultus in æra inducunt, quam ab arte nequeunt,

queunt, ab insculpta Imperantium imagine benevolentiam impetrant. Dum Regina, dum Regum Genitrix, dum Imperatorum Neptis utramque paginam facit, veniam merebitur demissa & intra Majestatis apicem subsidens & fatiscens oratio. Videbitis, ubi per Reip. curas legere dabitur. Non urgeo hoc valde. illud maxime, ut qualem me erga Vos Vrbemque vestram ostendi esse, talem me per ætatem fore credatis. Ita Vobis, ita florentissimæ Civitati, perpetuum Deus bene faxit. Anno 1638, Octobr. 20.

V. N. & A.
addictissimus
CASPAR BARLÆUS.

V I.

In Orationum suarum librum.

Nobilissimo, amplissimo, prudentissimoque viro,

D. JOACHIMO VICOFORTIO,
Ord. S. Michaëlis Equiti,

Et Serenissimæ Hassiæ Lantgraviæ à Consiliis, &c.

LOquimur mortales, præstantissime Vicoforti, quod nec Angelis concessum, nec brutis.

brutis. Non illis,quia per diſciplinam & voces, diſcere eos non eſt neceſſe, quæ natura perſpecta habent & congenita. Non his, ob rationis defectum,cujus oratio eſt interpres. Nec loquimur ſolum; verum ita quisque loqui amat, ut perſuadeat. ideoque artem adhibet, ut velut lenocinio quodam orationis impetret, quod intendit maxime. Tenella & puerilis ætas ſubſidii & ſolatii indiga, voce ad ploratum compoſita, vel ipſam novercæ iram expugnat, ut acquirat quod dentibus immolet. Amantes leni ac popyſmis ſuis blandiente oratione, amaſiæ pertinaciam frangunt. Iratus concitatius loquitur, ut terreat; timenti remiſſa & tremula vox eſt, ut evadat; mœſto, languida & flacceſcens, ut miſereamur; gaudenti comis & hilaris,ut oblectet. Ita quisque ſibi & Rhetor eſt & Orator; eamque elocutionem comminiſcitur, quam perſuadendis movendisque aliis optimam novit. Quin ſchemata ſua ſingulis & loquendi formas, etiam indoctis,ſuus dictat affectus & vehemens intentio. Medea, Rhetorices, ut opinor, neſcia,dum vehementer quid cupit,Epizeuxin facit. *Da, da* (inquit) *per auras curribus patris vehi.* Dido, iracunda & commotior ἀντίθετα [*oppoſita*] loquitur, *Flectere ſi nequeo ſuperos, Acheronta movebo.* Penelope ob mariti abſentiam dolens εὐχὴν [*votum*] format: *O utinam tunc cum Lacedæmona,&c.* Paſtoribus apud Maronem modo Apoſiopeſin imperat indignatio, *Novimus & qui te:* modo obliquam Interrogationem vehementius aſſeverandi

randi

randi ſtudium, *Non ego te vidi Damonis, &c.* Vt Rhetoricæ regulas non neceſſe ſit ab Hermagora, aut Molone, aut Siculis petere, cum cuique noſtrum eas dictent animi impetus & ſtudia. Quod ſi verum eſt, quid mirum, Græcos, gentem acutam & controverſam valde, in hoc annixos fuiſſe, ut cum rei bellicæ ſtudiis dicendi exercitationem, cum caſſide linguæ, cum oleæ præmiis facundiæ laudem gloriamque conjunxerint, tunc maxime, cum regna urbesque per eloquentiam potius, quam armorum vim expugnandæ eſſent. Quis Mercurius ille λόγιος [*interpres*] ſive Hermes fuit? me judice, orator exercitatiſſimus fuit, ob facundiam pro numine habitus. Quales Neſtor, Menelaus, Ulyſſes? oratores Græci fuere, in quorum verbis vis ἑλκυστική [*tractoria*] fuit & facultas ducendi homines, quo vellent. Et expediebat ſane tales ad Trojam mitti, cum, non claſſibus ſolum & flammis, ſed tropis quoque & ſchematibus, vincendi eſſent rudiores Aſiatici. Graviter & prudenter locutus eſt Solon, oratorum Athenienſium fere primus, ut Piſiſtrato imperium affectanti reſiſteret. Contra ſuavis fuit Piſiſtrato & flexanima dictio, ut populi animos deliniret & regno potiretur. Ariſtoteles incredibili tum dicendi copia, tum etiam ſuavitate apud Alexandrum effecit, ut totam Græciam adminiſtram habuerit in ſcribenda Animalium hiſtoria. Demoſthenes ad ἄνδρας ἀθηναίους [*viros Athenienſes*] loquens Philippum Græcia arcuit, donec ab Har-

Harpalo corruptus argentangina laborare cœpit. Tantum potuit Atticiſmis ſuis Demades, apud eundem regem, ut non ſeipſum tantum, ſed & bis mille Athenienſes prælio ad Chæroneam captos gratis rex remiſerit. Dum bellis aſſerenda fuit Græcia, prolatandi fines, arcendi Macedones & Perſæ, viguere oratores maximi. Scilicet, dicendi ſplendide, graviter, acriter & acute neceſſitatem ipſis impoſuit, defendendi imperii neceſſitas. Quamobrem captis à Sylla Athenis, languit Atticorum Suada, & fatiſcente Cecropidarum gloria, elanguit dicendi facultas, dejecta ſimul ſceptri & linguæ, armorum & oratorum majeſtate, fulgore, impetu. A Græcis loqui diſertius didicere Romani, ſive ad bella inflammandi eſſent civium animi, ſive componendæ ſeditiones, ſive exigendus urbe conjuratorum princeps, ſive objiciendus publicæ infamiæ futurus Triumvir, ſive Reip. vindicanda ſalus, ſive perſuadendum aliud quid, cujus Romani Imperii intereſſet. Tunc magna C. Cethegi, Catonis Cenſorii, Scipionis Africani minoris, Lælii & Servii Galbæ fama fuit. Licet alium dicendi vis, alium majeſtas, alium elegantia, alium lenitas Græcanicæ ſimilis erexerit. Quos ſecuti ſunt, Cæſar Dictator & Cicero, Bruti quidem teſtimonio fractus & elumbis, Calvi ſolutus & enervis, ſed plurium & ſequentium omnium ſeculorum, eloquentiæ Romanæ facile Princeps. Omnibus hoc ſtudium fuit, ut docerent, delectarent, moverent. quæ tria non æque

ab omnibus præstita, nec singulis omnem laudem, nec nullam concessere. Et quanquam post Tullium exstiterint Viri disertissimi, tamen inde à Symmachi temporibus, deficiente & vergente in pejus Romano Imperio, minus gloriose & pugnavere & peroravere Quirites, ut nesciam, an armorum successus eloquentiam, an hæc armorum audaciam fiduciamque magis erexerit. Hoc omni seculo compertum, apud eruditos populos, animosius inter bellorum furores & tubarum strepitus pro aris & focis declamasse oratores, sive in hostem vibranda esset oratio, sive de victo hoste triumphandum.

Quo nos ævo vivimus, amplissime Vicoforti, etiam loquimur mortales, & loqui conamur, ut persuadeamus. & inter patriæ bella securi peroramus. Verum uti infantes paternas maternasque voces balbutientes imitantur, ita veterum Græcorum & Romanorum in dicendo imitatores sumus, & umbræ, & priscæ facundiæ abortus & simulachra. Cum diserti quibusdam videmur, loquaces sumus, aut verbosi nimis & remissi; dum acumina affectamus, res magnas minutissimis & rancidis sententiis frangimus, nec nisi fumos ex antiquitatis luce damus. Nec tamen silendum propterea posteris, sed loquendum quoque, ne linguam ferrugo occupet, aut silentiariis adscribamur; præsertim titulo professores, qui audiri se malunt non eloquentes, quam non loquentes. maxime, cum quæ Veteres ad loquendum impulerunt causæ, etiam nos mo-

movere possint, nempe: hostium odea, victoriarum gloria, principum felicitas & fortuna, quæsita in rebus humanis honesta voluptas, & rei vel nullius, vel stupendæ exaggeratio. Me quod attinet, dum in illustri Amstelodamensium Gymnasio inter Philosophorum tristes cathedras versor, & Thomæ, Scoti, Cajetani, aliorumque ingeniosissima commenta, sine Atticis & Romanis leporibus, eloquor, voluptas subinde me cœpit, ad vetera litterarum studia recurrendi, & detersa professoriæ linguæ scabricie, eam affectandi dictionem, quæ Philosophorum subselliis minus est familiaris & conveniens. Volebam etiam ab ea urbe non exulare voces veteris Latii, in qua barbaras Persarum, Arabum, Afrorum, Moschorum indies audimus. Nec dixi sine delectu. Cum primum metropolin hanc ingressus essem, (annus jam est duodecimus) mercimoniis toto orbe celeberrimam, docui mercatores sapienter & ex Stoicorum rigidis præceptis mercari, ea oratione, quæ scholæ nostræ inauguralis fuit, & *Mercator sapiens* inscribitur. Cum de Machiavello apud viros maximos & politicos incidisset sermo, & de nefario scriptore benignius quidam sentirent, dixi de *Bono Principe*, & ostendi, non indicari ab illo, quis Principum vivendi mos sit, sed quid Principem facere oporteat, non historici illum & narratoris, sed præceptoris & suasoris partibus fungi. Cumque inter Oratoris scopos sit delectatio, dixi alibi de *Ente Rationis*, hic de *Ente Reali*,

ſive Re, eo dicendi genere, quod nequaquam Catoni frontem corrugare poſſit & ſupercilium adducere faſtidioſo auditori. Eſt ea hominum, mi Vicoforti, conditio, ut θαυματοποιΐας [*miracula*] ament, & quicquid admirandum, ſuſpiciant & venerentur. Quare fuit, cum de *Animæ* & *Cœli admirandis* verba feci, ne ſemper trita loquendo, ſomnolentos adſpectarem auditores. Nec ignoras, inter tympana & tubas, claſſes & claſſica Batavos vivere, & Hiſpanorum metuendam fortunam aſſiduis bellis fatigare, victoriis terra marique partis claros. His excitatus, in *Panegyricos* digreſſus fui, nec Suaſoriis contentus, laudavi Auriacos, Fœderati Belgii patres, Remp. florentiſſimam, quæ pacatis domi rebus, profligata tyrannide, domito Oriente, attrito Occidente, quicquid Univerſi terminis capitur, nominis ſui & rerum geſtarum fama implevit. Denique, cum à rebus divinis minime alienam eſſe facundiam, grandibus exemplis oſtenderint priſcæ Eccleſiæ lumina, Baſilius, Chryſoſtomus, Ambroſius & Hieronymus, aliique facundiſſimi Scriptores Græci ac Latini, conatus fui de *Præſepi* Servatoris Chriſti & *Cruce* ejus copioſius & ornatius loqui, ne ingrati arguamur in illum, à quo omnis hæc dicendi facultas profecta eſt.

Tibi, nobiliſſime Vir, hoc Orationum mearum Opuſculum inſcribo, non uno nomine. Primum eſt, quod his ipſis ſtudiis, quibus ad humanitatem & elegantiam omnem informamur, jam inde à teneris imbutus ſis, & facundiam tuam,

tuam, si non in Scholis declamando, in Aulis apud Principes & terrarum rectores, scribendo prolixe explices. Alterum est, quod recitantem hæc ipsa me sæpius audiveris. ut monere jam necesse habeam, recitatæ orationis vim majorem esse, quam scriptæ. cum illam dicentis affectus accendat, acuat, attollat. hæc vero, dum motus animi abest, flaccescat lecta. Tertium est, sanctum illud & venerabile amicitiæ nomen, quam tecum, ex quo pedem in Vrbem hanc intuli, perpetuam colui, & conservavi. Dicam ingenue. Multa hujus civitatis decora sunt, quæ me afficere solent, ædium undiquaque conspectus pulcherrimus, stupenda Martis robora, classes & armamentaria, mercatorum frequentia, comitas, solertia, peregre advenientium, etiam ex alio orbe, mores, lingua, vultusque diversissimi, mercium receptacula, quibus aëris, terræ, aquarum spolia asservantur, templa, turres & sublimes passim Phari. Verum oculorum hæc solummodo oblectamenta sunt & pabula. quibus prætuli semper amicorum aliquot suavissimam consuetudinem, quæ mihi in agris pro vehiculo est, in urbe pro delitiis, in conviviis pro nectare, in funeribus pro solatio, in cymbulis & aquis pro Sirenibus, in ambulacris & porticibus pro pictis tabellis. Inter hoc familiam & agmen Te duxisse non dubitas, vel cum illorum invidia, qui & te & me amant tenerrime. nec enim dum te totum occupabam & possidebam, aliorum æque esse poteras. Vtique exosculatus

in Te fui virtutes ſummas, doctrinam, antiquitatis Græcæ & Romanæ curam ſtudiumque, comitatem, candorem, fidem. quibus me, ceu compedibus & numellis ita N. T. devinxiſti, ut jam avelli, niſi fato poſſim. Et cum nominis tui gratiam late foris, cum literis officiisque publicis privatisque, diffuderis & diffundas indies, etiam me hic illic, velut incertam epiſtolam, aulis intuliſti, & eorum favore totum involviſti, quibus mihi male velle, religio eſt. Hæc teſtatus apud alios fui ſæpius, jam teſtor publice, hac nominis tui Inſcriptione quam præ ſe fert libellus noſter, quo cultam hactenus, & gliſcentem aſſiduis incrementis, amicitiam Tibi oppignero. Eam æternam faxit, Te vero tuosque hic ſoſpites, alibi beatos velit ipſa Æternitas. Amſtel. 20 Iun. 1643.

Nobilitati Tuæ

Cultor obſervantiſſimus

CASPAR BARLÆUS.

VII. In

VII.

In Constantini Hugenii Zulechemi Domini &c. Momenta Desultoria.

Casparis Barlæi Præfatio ad Lectorem.

CVm non ita pridem Hagæ essem, studiose Lector, cepit me voluptas, ea omnia ibidem lustrandi, quæ aliquâ sui vel magnitudine, vel elegantiâ, vel novitate spectatorem detinent. Fuere in oculis Principum palatia, sylvæ partim inordinatæ, partim longis ordinibus in quincunces digestæ, atria tot victoriarum monumentis conspicua, fossæ ædificiis hinc inde ad æmulationem exstructis illustres, curules magnificæ & pilenta *Regales vectura nurus*, armamentaria & horribiles Martis officinæ, aliaque plurima. Quæ dum lustro, ea mihi visus sum vidisse, quæ non magis me afficerent, quam pastilli vectorem Sileni, aut equum pictorum tabulæ, aut simiam elephanti conspectus. Verum publico subductus, & per amicorum hic illic stationes domosque oberrans, forte in Musæum nobilissimi clarissimique viri Constantini Hugenii, Zulechemi Domini &c. delatus fui. Veni huc plane tanquam capra ad festum suum, & ocu-

oculis meis repperi debitas delicias, & ἴδιον [*proprium*] Poëtarum ſpectaculum. Incidi quippe in grandem ſtruem & ſylvam Poëmatum, quæ Momenta Deſultoria inſcripſerat. Laſciviebam inter ſchedas haſce, conſperſa mille & mille Epigrammatibus folia, veluti inter nucum cumulos cercopithecus, aut in farris acervo curculio. Vti ex avido armorum contactu deprehenſus fuit Achilles, potuiſſem & ego deprehendi ex ſollicita chartarum volutatione. Hinniunt admiſſarii equi, cum equarum odor nares adflat. idem fere mihi evenire ſenſi ex conſpectu tam procacis argumenti, quo paſci ſoleo, tanquam rore ſuo cicada. Nec contentus ſubitâ & perfunctoriâ lectione, precibus monitisque impetravi ab auctore, ut ea publici juris faceret. Quæ enim illi edi operæprecium non putabat, ſeculo doctiſſimo & acutiſſimo, adeoque inter amicos perire volebat, ego ut ingenioſiſſima & non obvii ſaporis eidem propinanda putabam. Diſplicebat fœtus parenti ſuo, placuit ſuſceptori; & quem pro derelicto habebat, ut bene natum excepi ulnis, & nunc eruditorum oculis oſtento, uti famæ gloriæque, ita & invidiæ ſecurum. Familiare hoc magnis ingeniis, ut quæ ſcribunt optima, damnent ipſi, aut quæ artis documenta diſſimulant per modeſtiam, aliorum eſſe judicii mavelint, quam ſui. Et forte non eſt cujusvis de hoc ſtudiorum genere judicare. Formarum cenſores plurimos habemus, boni & erecti carminis pauciſſimos. De illis ſententiam

dicere

dicere possunt etiam maximè deformes. De his non nisi Poëtæ & ab eodem sidere tacti. Est ex illarum numero facultas Poëtica, quæ actione & usu comparantur. Et uti idoneus rerum civilium judex esse nequit, qui se rebus & res sibi subduxit; ita poëmatis genium non capit, nisi ab eodem genio afflatus. Hæc ipsa, quæ vides, Momenta sunt, & quidem Desultoria. Momenta, quia pleraque nullo molimine, sed impetu scripta sunt, non conatu, sed nutu, non ad lentas clepsydræ moras, sed subito calore & quadam festinandi voluptate, ut veluti per tussiculas & interruptos singultus egesta videantur. Alia namque in castris inter lituos & tympana, alia domi inter supplicum flagitationes & amicorum officia nata sunt. quædam equitanti, quædam naviganti, quædam ambulanti exciderunt. quod sane vitæ genus uti longas moras nescit, & cunctationes fugit, ita præcipites subitosque animi motus amat. Desultoria sunt, quia cum non in castris solum, sed & in aulis alia se semper offerat rerum facies, alii hominum vultus, aliæ curæ, motus, jussa, non potuit non vagari mens libera & desultoriè ferri in res varias. Distrahuntur nubes roridæ à radiis Solaribus in guttulas minutissimas. nec aliter Autorem distraxere in diversa tumultus aulici bellicique, ut animum nunc celerem nunc illuc diviserit. tessella, dum aquarum superficiem ex obliquo jacta radit, saltuatim pergit. non secus, Principis sui subitis & iteratis imperiis avocatus, ad alia & alia deflexit

& brevibus intervallis ad ſe rediit; non diſſimilis Monomeris, Orientalibus populis, (ſi fides Gellio) ſingulis cruribus ſaltim currentibus. Non fertur uno tramite Poëta noſter, ſed in vagum, & quaquaverſum curſitat. E cœlo in terras, è terris in cœlos rapitur. modo in ſylvis, modo in montibus, modo in aquis eſt. ab urbibus in domos, ab his in urbes ſaltum facit. Iam illi vir, aut fœmina, aut maleferiatus aliquis carmen facit. à flammis & incendiis publicis accenditur, rapitur per vaſta maris ſpatia, cum Meteoris aſſurgit & erigitur, mordet officioſam & inofficioſam ſupellectilem, in ſingulis humani corporis partibus dentem figit, per vicos & plateas ambulat veluti ædilis aliquis, & ſine populi ſuffragio pronunciat. nullam mundi particulam eximit ſuis luſibus & commentis. Vapulant illi Sol, Luna, pluviæ, grando, nix, fulmina, ignes fatui, totusque exercitus imperfectorum corporum. Specula, forfices, dentiſcalpia, acus, digitabula, flabella, & nihil non iſtorum impedimentorum, ut ſtultitiæ noſtræ argumentum traducit. ita priſco Poëtarum more Superos inferosque, naturam omnem, & artem totam Sapientiæ, totam Moriæ pari libertate exercet. Laudat, vituperat, ſuadet, diſſuadet, mulcet & aſper eſt. ſpeculatur cum Thalete, monet cum Socrate, cenſor eſt cum Catone, ridet cum Democrito, flet cum Heraclito. acu pungit ipſum ſartorem, penicillo ſuo perſtringit pictorem, cum milite cæſim & punctim agit, Thaidas &

Nomen-

Nomentanos nepotes lædit aliâ, hoc eſt doctâ & dicaci cuſpide, omnes ſingulosque Epigrammate. Eſt inter aviculas motacilla, quæ in ſaltibus non magnis ſpatiis volitat, ſed breves facit de arbore in arborem, de virgulto in virgultum diſcurſus. Idem facit noſter in hoc Operis ſui ſalicto. arripit argumentum & deſerit, intrat ut exeat, venit & abit, nec, uti ſcopulis conchæ, diu uni immoratus, ſtationem, quâ ſteterat, relinquit. ſæpius incipit, ſæpius definit, & repetitis exordiis multas abſolvit fabulas, non ſine verbere. Non invito ad lectionem ſedentarios, & qui fœtus lambere in longum tempus amant, ac continuâ mentis agitatione ſolidos dies fatigant, non abſimiles vulturi, qui Tityi ac Promethei extis æternum incubat, ſed eos, quibus interrupta ſunt otia, & diviſi in plurima labores, quique in ipſo conceptu pariunt. Nec ad Poëticum hoc epulum cupiam accedere triſtes & tetricos Deos, quibus non niſi ſuſpirio exit vox, ſed quibus erudita comitas, & non ficta hilaritas, & ſupercilî expers frons, & jecur molle & ſplen cachinnans in virtutibus ſunt. Abeſſe jubeo vitilitigatores, & minutiarum anxios ſectatores, qui ob voculæ ſitum aut accentum, frontem corrugant, & fluctus in ſimpulo excitant. Quin & illos, qui cum noctuæ ſint, indignantur non videre ſe vim Epigrammatis obiter lecti. Etiam hic locum habet: qui nucleum eſſe vult, nucem frangat oportet. aquarum potoribus & in Bœotia natis hæc non ſcribuntur,
verum

verum Lectori attento, & cui repetita lectio ſecreta aperit. quæ diluti & fatui ſaporis ſunt, guſtamus cum faſtidio & contemptu, quæ vero erecti, attentâ pitiſſatione, & frictione crebrisque morſicâtionibus. Ioviales convivas, Mitiones, Lælios, Auguſtos, Cicerones advoco, quibus ſuave eſt jocari ſine noxa, ridere ſine felle, quibus fabæ & betæ fabrorum prandia non ſapiunt, ſed aſellos, & ſcaros, & apros & mullos in delitiis habent. Præſtant hîc condimenta cibis, juſcula carnibus, acumina rebus, apparatus argumento, qui in rebus etiam viliſſimis elegantiſſimus eſt. Fulgent ſumi acuminum luce. res nihili inventione maximæ fiunt. obtuſa acuuntur ingenii ſolertia, & mira perſpicacitate ipſæ, ut ita loquar, cotes pungunt. Loquor citra gratiæ ſpem. plurima ſunt, quæ Bilbilicum vatem provocant; acumine, verborum emphaſi, materiæ copiâ & ornatu. Veterum Græcorum & Romanorum acute dicta, alluſiones & hiſtoriæ hîc illic inſperſæ pro gemmulis ſunt & coralliis, quibus plateæ, vici, lapides, utenſilia, etiam corporis noſtri particulæ deſpectiores coronantur & ſplendent. Intercurſat τὸ ἠθικὸν τῷ φυσικῷ τὸ θυμικὸν τῷ ἐπιθυμητικῷ, [*morale naturali rationale appetitivo*,] miſcetur utile dulci, honeſtum utrique. jam Anacreonticum quid, jam Ariſtophanicum legis. Non unius pulpæ ſunt, quæ ſapis. Prodeunt in ſcenam mortalium ineptiæ & multiformis fatuitas. in quam Satyram non ſcribere difficile eſt. Quare non pedes ſolum

in

in Epigrammatibus, sed & dentes invenies & ungues, quod ajunt, in ulcere. Nemo vapulat bonus, nemo impunè fert malus. Finguntur mali, non signantur. In rationis conceptibus luditur ingenio, nullius odio. Characteres crede & ideas describi potius, quam exempla viventium. Grassabatur Ajax in sues, quas Græcos putabat. Etiam furiis correpti vates perstringunt, quos nesciunt. Utopia pro regno ipsis est, subditi Lestrygones, Phæaces, Polyphemus, Circe, Calypso, à fictione sunt. Nemo in se dici putet, quod in vitium, & fieri saltem posse putet, quidquid exaggeratur ceu factum. Qui vatibus indignantur, lapidem mordent. non loquuntur ipsi. Pythius intus agit, quo inspirante non possunt non loqui. Non peccat, qui necessitate peccat, & Superûm afflatu. Quisquis legere hæc Momenta vel Desulturas voles, momentaneus sis oportet & Desultorius. Ita nec iræ ob hoc, nec amori ob aliud Epigramma longam moram dabis. Non ridebis diu ob hujus festivitatem, nec dolebis diu ob alterius næniam. Fabulæ totius partes & dramata sunt miles, studiosus, professor, sartor, pictor, princeps, rex, legatus, sacerdos, &c. ut Poëticam non particularem scientiam, sed universalem esse credas, quæ nihil intactum indictumque sinit.

Fruere, Lector, commentis ingeniosissimis. Digessi ea in ordinem, ut potui; ipsam annorum seriem secutus. noluit sibi hoc negotii dari autor, & quæ cuncta habebat contemptim, alio-

rum

rum curæ ſingula eſſe maluit, quam ſuæ. Non hîc canoras nugas & rerum inopes damus. Ab ea mente profecta ſunt, quæ caſtrorum vallis concluſa, ubique eſſe amat, & palatiis circumſcripta ſpiritum extrudit latius in obvium quodcunque. Vbi tympana Martius furor pulſat, hæc Apollinis citharam furore alio quatit. Evocata à Principibus pari fiduciâ Delo Phœbum Muſasque arceſſit, & juſſus imperata facere à Dîs terreſtribus, imperat cœleſtibus. Poëmata hæc cum legis, in virtutum te area verſari puta. Erga amicos candidus eſt vates & officioſiſſimus, in improbos acer, in Patriam pius, in Principes ſuos gratus, in hoſtes publicos animoſus, in rebus lætis comis, in triſtibus ſerius, in ſacris religioſus. ut non boni vatis ſolummodo notas, ſed & civis optimi ubique deprehendas. Qui famem publicam redimunt novi commeatus & luculentæ frugis vecturâ, gratiam publicam merentur. Eandem & mihi deberi puto, qui deſideria doctorum recreo ſapidiſſimis bellariis. Si ſapient tibi, evaſiſti maledictum meum. Si non ſapient, exſpue. Non fert thuris odorem ad ſtivam enutritus, nec erecti carminis fragrantiam gens Arcadum.

VIII. In

VIII.

In Poëmatum ſuorum partem primam anno 1645 editam.

Nobiliſſimo Viro,

CONSTANTINO HUGENIO,

Equiti, Zulechemi & Zeelhemi Domino, Celſiſſimo Arauſionenſium Principi à conſiliis & ſecretis.

QUi toties me hoc ſcribendi genere laceſſiviſti, Nobiliſſime Hugeni, & carminis tui deſiderio erexiſti, jam, quæ mea vel ultio eſt vel grati animi ſignificatio, Carminibus viciſſim meis, vel ad nauſeam, ſatiare, & pro Momentis tuis deſultoriis, longos Sermones refer. Etenim valde ſtudiis differimus. Tu impetu omnia & ſaltim agis, uti ſolent illi, qui non ſuo, ſed aliorum & quidem Principum arbitrio, vivunt. Ego, quia minus anxiè temporis tributo attineor, traho carmen & avium more parturio longiore incubitu. Viſcoſi ſum & lenti ingenii, ideoque cogor extendere & ductare poëmatium, uti fila ſua plumbea trahit vitriarius, & aurifaber in immenſam bracteam tundit auri atomum. Tu, friabilis magis ingenii, acuta brevitate abſolvis cœpta. Vti in Matheſi puncta differunt à lineis, in Phyſicis τὸ νῦν [*momentum*] à tempore, in Arithmeticis unitas à numero, nos meditatione diſcrepamus. Tu in carmine acumina

mina & cuſpides amas, hoc eſt puncta, & momenta. Ego lineas, tempora & numeros. Tu ſaltus breves & ſuccinctos iteras, egò teſtudineo gradu emetior mea ſpatia. Vtrumque vectat Pegaſus. ſed tuus tolutim incedit, meus ſuccuſſor eſt. Credunt philoſophi ſpiritus imperceptibili tempore moveri, corpora morâ. accidit idem vatibus, quorum alii pneumatici magis ſunt, alii ὑλικοί. [*materiales.*] Vehimur ambo curribus. Sed ego equorum opera, tu velorum. qualis iſte Principis tui eſt, in littore. Inter Poëtas Curtii ſunt & Longini, uti inter Capillatos. Mercantium alii verbo vendunt totam Orientis meſſem, quos tu refers, alii faſtidioſe & ad indignationem uſque onerant emtorem licitando, ut ego. Quod pugni eſt & palmæ diſcrimen, aſcaridum & anguillæ, pedis & decempedæ, idem & noſtrorum carminum. Quare cum mea leges, cave ſine viatico accedas, nam diverticulis opus & reſpiratione. Cum tua lego, ubique domi ſum, & in limine poſitus tango poſticam. Ne tamen oneri Tibi ſit prolixitas mea, conſtrinxi in non magnam libri molem hoc Heroicorum opus, ut Nobilitati Tuæ illud tradam, & in Famæ tuæ theatro, populo oſtentem. Claudo ſimilis ſum, cui ſcipione opus. Pauperi, qui in publicum proditurus, aliorum honoratiore pallio indui cupit. Infanti, qui, ne pronus labet, faſciis librari eget. Ludiones puerulos humeris attollunt, ut ſpectatorem ſpecioſa oſtentatione alliciant. Eodem in-

ſtituto

stituto Heroica hæc Tibi nuncupo, ut Heroum aulis, unde argumentum habent, ubi vivis quotidie & loqueris, me ingeras, & sublatum humo, & gratia tua amictum, tibique innixum, sistas aliquando Iovi & Superis, ne à scarabeis & vespis pungar. Et audeo profecto hoc à te petere, ob validam amicitiam, qua tibi alligor, litteris, colloquiis, versibus, seriis, jocosis, etiam cum res sinunt, Cerere & erectiore Liberi patris succo. quem Pegasi ungulam vocare soleo, qua percussi, non montes, fabulosum hoc, sed poëtarum vertices ac frontes, insaniunt doctius, & manant uberius. Meminimus probè, quanta suavitate, quam annuentibus Apolline & Musis, ego loquentem te, tu me non semel audiveris. Nec erat sermo noster alienus à studiis & hoc litterarum genere. rarus admodum de Ottomannica porta, aut Septentrionalium litibus. de Tapuiis ac Nigritis rarissimus. Sæpè fabulam fecit, benè aut malè nobis natum carmen. sæpius secundarum nuptiarum (hoc enim ad nos pertinet) anceps alea, & exercitati mulierum vultus & frontes Sophisticæ. Quàm volupe fuit, subinde mentiri rivalitatem, ne deesset argumentum scenæ. Quantis motibus tu mihi aliquando exprobrasti ὑδροφοβίαν, [*aquæ timorem,*] ego tibi Neptuni & maris Deorum contemptum. Quam non malis artibus, me cum maximo Senatore commisisti, cum de capellarum tuarum precio lis esset & comparatio. E castris reduci gratulatus fui incolumi & vegeto,

licet in Principum tentoriis consiliarios periclitari, negent sapientiores. Cum in turri Argentoratensi annexam fastigio fasciam, plus quàm poëtica audacia, attigisses, habui quod epigrammate reprehenderem. Nec poteras excusari, nisi Parnassi illic te apices reperturum putavisti. Est ubi præficam tecum ago ad aliorum tumulos; ubi ægrotanti medelam quæro ab ipso Phœbo & carmine; ubi novercæ vapulant, inter pictos liberorum tuorum vultus. Reperies alibi, ubi publica Aularum & Templorum incendia tota Aganippe restinximus. Quoties ædificas, domi forisque, adsum testis. Vbi cum præstantissima Virgine Ultrajectina loqueris, interloquor. Cum Sponsus thalamum scandis, præfero facem. Cum viduus à secundis thalamis tibi caves, metu trium L. L. L. librorum, liberorum & libertatis, annuo prudenti. Cum dies tuos operasque exigis ad normam viri boni & sapientis, volo aulam tuam subire, quotquot pii esse volent. Cum organizas, concino. Cum vir factus es & duumvir, & Triumvir, & plus, prædico felicitatem tuam, & utiles Vniverso, non culinæ, titulos. Cum serò potiris filiola, voto adsum, *Ne soror aut fiat Castoris aut Hecuba.* Alicubi in viduarum laudibus moror, quas tecum sacro horrore veneror, nondum depereo. Ita scribere volentibus nunquam deest argumentum, quod pari aviditate videmur captare, qua culices hirundo. Vtique patet nobis ad carmen omnis mundi machina, & quæcunque

cunque illa complexu suo tenet. Quin & cognatione quadam & occulto nexu cœlos attingimus, unde ea suggeruntur, quæ nunquam venere in mentem. Vnde araneis suppetant tot telæ, vix dixerim. nec hoc, unde poëtis sua commenta. Ea efferunt, quæ nunquam audita aut lecta fuere, sive illa Anima mundi dictet, sive intelligentia & mens illa assistens Averrois, sive sublimior Deus. Dum meditamur, trahit versus versum, uti in fodinis vena venam, aut magnes cohærentes cuspide acus. Excidunt meditationes, velut contuberniis & manipulis, uti imbres guttis succedaneis labuntur, aves turmatim volant, annuli catenatim nectuntur, aut pontem transire volenti pecori pecus longa serie instat. Nec tantus est pangendi carminis labor, cum absque impedimentis & organis edolari possit. Architectus sine cœmentatiis non ædificat. opus illi serra, amussi, malleo. Nec textor texere quiverit sine radio. militi vallis, gladiis, balista, ligonibus opus, ut oppida expugnet. nautæ ventis, velis, anchora, ut naviget. pictori penicillo, tabula, coloribus, ut pingat. Poëta ædificat, pingit, texit, absque utensilibus, & instrumentis. Officina operum mens est. faber mens est. famula mens. auditor & spectator mens. materies operis in mente est, ubi ideæ & universi species stabulantur. operæ precium sibi eadem mens est, quæ nato feliciter carmine, non minus gaudet, quam edito partu puerpera: infeliciter nato, sibi dolet. Non opus obstetri-

ce, sola parit. nec nutrice, cum fetus sibi sufficiat, & eodem vultu perseveret. Si susceptrix esse velit fama, excitatur studium. si nolit, susque deque contemtum habet autor. Si arrodat Zoilus, emendatius exigit & promittit. Et quia solius mentis hæ sunt partes, vagamur, uti illa vaga est, nec uni glebæ affixa. Nunc in Occidente carmen faciunt Barbari & barbarorum dux Nassovius. modò in Occidentem delatus Moluccas & Iavas loquor. Ad Septentrionem cum ursis luctor. Ad Austrum Mauri & Nigritæ versum implent. Cum domi sum, expugnatis maximis urbibus, Vesalia, Sylva-Ducis, Trajecto ad Mosam & Breda, murali corona cingo Auriacum. Navalibus præliis adsum vates, & Isabellam ratibus exuo ad Tolam, Philippum classe, sub Britanniæ littoribus. In Germaniam raptus, Gustavi tumulum lachrymis rigo: Saxoniæ Duci Bernardo victam Brisacum, & injectos Rheno compedes gratulor, Cæsari non armis sed Scazontibus adversus. At, ne videar cruentus semper & ferox, nuptias frequento Regum, Principum, amicorum, & bella narro nunquam matribus detestata piis. Mox ut à geniali voluptate ad severitatem meam redeam, nænias & lessos singultio, totusque funestus & atratus sum. Ita quocunque mens agit vatem, sequor, modo amicorum jussibus, modo modestæ petitioni, modo animo meo obsecutus. Hæc causa est, quod dum ubique sum & grandem mundi aream pererro, in tantum cumulum excreverint

Epi-

Epicorum libri, ut brevitatis studioso lectori graves sint. Eos nomini tuo inscribo, Vir maxime, quia paginas in hoc opere imples plurimas. deinde, quia Heroicum metrum & cothurnum amas. præterquam, quod partem maximam Auriacus sibi vendicet, cujus heroicis gestis, bellis ac triumphis liber secundus decurrit. Auriacus inquam, qui dum te illustrem facit merito tuo, me honestè habet beneficio suo & tuo. Vterque Principem tangimus propius. Tu consiliis & chartis publicis, ego poëmatiis; tu quotidianis officiis, ego rarioribus; tu oculis, ego sola è longinquo veneratione. Non poteram inscribere Superis, Marti, Libitinæ, Veneri, quia tabellariis careo, qui deferant, & quia vivunt nullibi. Nolui Inferis consecrare, Plutoni, Proserpinæ, Megæræ, quia metuo chartis meis à Cocyti flammis. Et cum hominum pauci Philomusi sint, plures *ἄμουσοι*, [*musarum expertes*,] ad hos ire timui, ne pro munere grunnitu exciperer & morsu. Quare munus conveniens offero, ac si Iovi aquilam, Mavorti gladium, Veneri pectinem, Apollini citharam darem. Vti hi hæc ipsa neglectius non habent, nec mea hæc, quæ vates vati consecro, habe, nec me. Vale Vir Nobilissime. & in castris inter tubas &

Tympana, tranquillæ relegas commenta Minervæ.

Amstelod. 16 Sept. 1645.

Nobilitati tuæ

observantissimus cultor

C. BARLÆUS.

IX.

In Poëmatum suorum Partem alteram.

Nobilissimo ac Magnifico viro

D. DANIELI SCHONCKIO,

Poelgeestæ Minoris Domino.

ACcipe, Nobilissime Vir, Poëmatum meorum Partem alteram, quorum priorem credidi tutelæ N. Zulechemii. æquum putavi vos jungi meis studiis & chartis, quos jungit cognatio. Quoties prædium istud tuum illustre ac peramœnum, quod ad Rheni ripam surgit, cogito, quo me ægrum, quo incolumem excepisti sæpius, in Tusculo mihi videor aut Formiis tecum vixisse. Hic non semel barbitum tetendi, & inter avium matutinos cantus cantillavi non segniter, veluti in Delo sua Phœbus, in Tibure Flaccus, in Avenionis ad Rhodanum montibus Petrarcha. Invitat me eò aëris mira salubritas, & ad poëticas commentationes comparatus planè loci situs. qui inter arborum doctos ordines & hortorum spatia ac pulvillos, sub salicis vel tiliæ umbra, eas elicuit meditationes, quas à litterarum & philosophiæ cultore minimè alienas censes. Placent sua singulis studia, & uti vitæ aliquod genus quisque sibi eligit, vel χρηματιστικὸν, [*lucrosum,*] vel ἀπολαυστικὸν, [*voluptarium,*] vel πολιτικὸν, [*civile,*] vel

vel θεωρητικὸν, [*contemplativum,*] ita in postremo hoc genere, contemplationum artiumque delectu gaudemus. Mihi duæ maximè arrisere: Philosophia & Poësis. illa seria & ad vitæ hujus usum faciens, hæc magis ad delectationem. illa ἔργον [*opus principale*] meum, hæc πάρεργον. [*operis accessio.*] Ea ferè hominum conditio est, ut quotidianam sapientiæ professionem, suaviore otio diffindere ament, & postquam serii fuere, cupiant in amœniora secedere. Huic in deliciis exotica sunt, & ex alio orbe allatus simius, psittacus, bacilla, capsulæ. illi testacea, conchæ, turbines, cochleæ, rombi diem trahunt. alios veterum Græcorum vel Romanorum utensilia occupant, lychni, fibulæ, pelves, secures, urnæ. Sunt qui felicitatis suæ summam putant, canibus imperare & felibus. Quare non ægrè à Te veniam impetravero, si furore poëtico plusculum commotior, hanc insaniam pergam insanire, quæ prima veterum philosophia fuit & sapientia. Nec enim fero illos, qui acerrimis impetiti convitiis, nullo offenduntur magis, quam poëtæ nomine. quod adeò venerabile arbitror, ut omnium dignitatum & appellationum titulos transcendat. Sane quanta fuerit horum æstimatio, Augusti Cæsaris exemplo constat, qui à Reip. negotiis feriatus, duorum poëtarum gaudebat contubernio, Maronis & Flacci. licet alter lachrymis & oculis lippis, alter suspiriis & tussi Imperatori gravis esset. Fas est artifici suam artem prædicare, sine aliorum

insectatione. Poëtices laudes nemo capit, nisi poëta. Nemo propius ad Deos accedit, nemo cum iis familiarius agit, nemo indolem divinam magis refert. Invocamus Apollinem, Musas, modo omnes, modo singulas, etiam Minervam, & ad nutum adsunt. licet invita iuterdum accedat Minerva. Ioves, Martes, Veneres, Mercurios loqui nobiscum facimus, quod nec Iurisconsulto, nec Medico, nec Philosopho concessum. Non minus ubique sumus, quam Superi. & licet habitemus in terris, in intermundiis Epicuri, cum libet, scribimus. Est Deorum omnia nosse, & supra vulgus sapere. nec minus per universa oculos mentemque circumfert poëta. quam ob causam poësin Plato τὸ ὅλον [*universum*] vocabat. Commendat Superos justitia. etiam vatem, qui versibus numeros, dictionem, decorum suum magna religione distribuit. tumultuamur cum tragicis, cum comicis incedimus lenius. jocamur cum Venere, cum Iove supercilium tollimus, crudeles sumus cum Marte, cum canimus *Bella per Æmathios plus quam civilia campos*. Et quàm illud excellens. cum mechanicorum vix ullus, nisi ad Solem & lucis beneficio suum munus obeat, poëta spissis in tenebris & intempesta nocte Musis vacat, similis aviculis istis, quæ defioculæ melius canunt. Cum novem virginibus nobis res est sub stragulis, remotis arbitris. iis in locis, quæ nunquam adspexit Sol, lineas poëticas ducimus. Vti Minos in inferorum sedibus vitas hominum

minum & crimina discit, nos nocturna caligine circumfusi eadem discimus & dicimus. Non impediunt Plutonis officia Furiarum flagella & latrans Cerberus. nec meditantem me turbant nocturni & horarii Stentores. Majoribus quoque fruimur indultis, quàm mortalium ceteri. Cum mentitur civis & maledicit, vapulat presbyteris. cum idem facimus poëtæ, & *Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico* dicit, lauream meremur. Apud Ethicos plus dicere, quam res est, in vitio positum, apud nos in virtute. Platonicas ideas, humanitates, animalitates, bovinitates ridet & explodit Alexandri præceptor. Nos cum ideis aulicis turgemus, & Regalitates, Cardinalitates, Principatus, Ducatus, Comitatus somniamus, à Regibus, Cardinalibus, Principibus ungimur. Solus post Deos miracula facit Poëta. mortuis vitam reddit, & immortalitate donat Achillem, Æneam, Scipionem. Cæcis visum dat, claudis gressum, paralyticis robur. macilentis toros musculosque cum mediocriter doctos, probosque superlativis donat. Cum vellera aurea, mala Hesperidum, Chimæras, Geryones fabricat, cum ex fumo fulgorem dat, ex musca elephantum facit, Nioben in saxum vertit, Daphnen in laurum, creanti similis est. Nec abest à miraculo, grandem cœli machinam in Epigrammatis punctum contrahere, quod fecit Claudianus; numerosos Græcorum & Phrygum exercitus classesque terras omnes & insulas paucis pagellis comple-

cti, quod fecit in Iliade Homerus; Romanorum res geſtas jam inde à nutrice lupa ad Auguſtæa tempora, uni ſcuto inſculpere, quod fecit Maro. Qui ſaccarias artes excutiunt, fallunt ſpectatorem. Etiam poëtæ, cum Trojam equus capit, Æneas Carthaginem appellit, Auguſtus Divûm genus eſt, Ilia ex Marte gravida eſt, fallunt noſtram credulitatem. Pictores cum Pergamorum incendium, raptam Proſerpinam, aut Deianiram pingunt, omnium in ſe oculos convertunt. at præivere pictores poëtæ. Muſicis & cantoribus præbemus aures attentiſſimas, at poëtis Orpheo, Amphioni, ipſi leones & lapides. Mercator merces ſuas conditoriis aſſervat, quæ magno precio conducit. nos ſaburram omnem noſtram nobiſcum absque impenſis portamus. Agricolæ ætheris favore, ſtatis temporibus, fruuntur. nec ſemper ſementem faciunt aut meſſem. nobis nullo non tempore vacat vatibus eſſe. Miles non niſi hoſtem ſuum exercet. Nos hoſtes & amicos. Medici minus jucundè ſanant ægros catapotiis ad faſtidium ingratis. At nos μελοποιΐᾳ [*verſificatione*] & carminum concentu furioſos ad ſe revocamus, quod noverat Aſclepiades medicus. Philoſophi in ſectas abeunt. poëtarum ſectas neſcio, quia ab eodem Numine agitantur omnes. Hujus ordinis cum ſim, noli averſari, Vir præſtantiſſime, hoſpitem & hoſpites Muſas. Fuere hujus ſcholæ, quos Scipiones, Lælii, Polliones amavere. Si Lucanum non tulit Nero, ab invidia

dia carminum fuit. Nulli graves ſumus. delectamus & proſumus, dum benè factorum memoriam ſervamus. Amicitias bonorum magni facimus. loquuntur Elegiæ ad amicos. Sacra veneramur; loquuntur Sacræ. Principum vultus ſuſpicimus, prout ſe res dant proſperæ vel adverſæ, prout naſcitur hic, denaſcitur ille, procantur Phyllides, nubunt Hecubæ, luſtrantur urbes, prædia, agri, Epigrammata fundimus. Hæc amicitiæ veteris & nunquam intermorituræ novam teſſeram habe. Plurima apud te, in tuis ædibus & agris nata ſunt. quædam de te & tuis loquuntur. Ipſe, cum ſerenus eſſe vis, ſpiritum per poëtica commenta feliciter præcipitas. Me ea comitate, benevolentia, ac animi propenſione amplecteris, ut ignorare hoc Batavos meos nolim, quorum uti plurium conſuetudine fruor, ita tuâ reſpiro liberius. Vale. è Muſeo noſtro Amſtel. 20 Octob. 1645.

Nobilitati Tuæ

addictiſſimus

C. BARLÆUS.

X. In

X.

In Historiam rerum in Brasilia gestarum sub Præfectura J. Mauritii Nassaviæ &c. Comitis.

Illustrissimo Comiti

J. MAVRITIO,

Nassoviæ, &c. Comiti, Brasiliæ Belgicæ nuper supremo

GUBERNATORI, &c.

BRasiliam, imperio tuo armisque fulgidam, tibi offero, Comes Illustrissime. Si loqui illa posset & tecum pacisci, traderet seipsam Tibi. qui insigni fortitudine asseruisti & auxisti Belgicam; & Martis tui fama metuque implesti Hispanicam, alterius vindex, alterius terror, utriusque admiratio. Quod non potest vel hæc vel illa, faciam pro utraque, ea Narratione, quæ nec autorem suis factis, nec facta autori subducet. Quotquot Veterum res seculo dignas posteris tradidere, prisci Orbis terminos non egrediuntur. Nos audaces tecum egredimur, in illum Orbem delati, quem toto semotum Oceano, seposuisse videtur & abdidisse Natura, in tuos honores & Nassovicæ domus gloriam. Romanis Græcisque scriptoribus Athenæ, Lacedæmon, Carthago, Roma, Latium, Galliæ, Germaniaque utramque paginam faciunt. Nobis Olinda, Pernambucum, Mauritiopolis, Tamarica, Parayba, Loanda, Mina, Mara-

Maragnana, ignota priſcis vocabula. Tunc belli partes fuere Aſſyrius, Perſa, Grajus, Macedo, Italus, Pœnus, Allobrox, Cheruſcus. Nunc Tapujæ, Mariquites, Petivares, Caribes, Chilenſes, Peruenſes. Nec diverſis hic gentibus ſolùm, ſed commiſſis inter ſe Orbibus pugnatur. Olim Rhenus, Iſter, Rhodanus, Indus, Ganges magnarum rerum teſtes fuere. Nunc Maragnonus, Platenſis, Ianuarius, Afogadorum, Portus Calvi, Capivaribi & Biberibi flumina. Nulli Polybio noti Mulatæ, nulli Livio Patagones, nulli Tacito Angolenſes, Floro Mamolucchi, Suetonio aut Iuſtino Nigritæ. at hæc noſtra nomina ſunt. Iſtis ſcriptoribus in bellum ibat veſtitus miles aut cataphractus. mei quoque bellatores nudi. illi gæſis, parmâ, ſariſſis, bipennibus, falcatis curribus, inter meos arcu clavaque terribiles. illi Poliorceticis machiniſque ad oppugnandum & repugnandum violenti. hi, cum ſoli pugnant, talium inopes. Tunc Romanus Luſitanum vicit. Nunc Romanorum fratres & ſocii. ille ad Tagum. hi Oceanum ultrà. Quæcunque mihi ſcribenti ſe offerunt, nova ſunt, ſidere, ſolo, populis, moribus, victu, armis. Barbaries ferrum acuit in gentem diſciplinæ & ſancti moris capacem. hæc in efferos movit, qui humanitatem non exuere ſolum, ſed & cum ipſa humanitate hominem devorare palmarium putant. Tanto major virtus tua, quanto à virtutis ſede & domicilio abiviſti longius. ubi lenis fuiſti inter duros, urba-

urbanus inter agrestes, inter cruentos mansuetus, inter veræ pietatis nescios pius. Quod dudum feceras domi, factum à te foris. nempe ut arma commodares Libertati & Religioni, Patriæ & Ecclesiæ, hominum saluti & mercantium cupiditati. utrumque Fœderatorum gloriæ. Præstitisti te militem adversus Hispanorum fortissimos, Banjolam, Torrensem, Barbalionem, Menezam, surgentia in Occasu lumina. nec militiam à legibus, à disciplina, ab ordine absolvisti. verùm majorum tuorum exemplis intra recti terminos acriter retinuisti. Eras in tenebrarum regno Phosphorus, inter peregrinos & alienigenas tribulis, inter avios dux, inter diversissimas gentes idem omnibus Imperator. Cum Marte, qui domaret terras, traduxisti Christum, qui domaret animos, & inter tot victorias, quas meditabaris, etiam illa fuit, quam reportasti de erroribus. Illud belli tui & militiæ erectioris grande documentum, quod inter tot Nassovios, quos in hostem armavit domi sua virtus, inter tot consanguineos, Europæis bellis conspicuos, fiduciam primus sumseris trans maria bellum transportandi & in suo hostem regno adoriundi. Nimirum hæc à veteribus hausisti consilia, à Romanis adversus Macedonas, ab Annibale & Antiocho adversus Romanos. qui nihil se memoratu dignum gesturos arbitrabantur, nisi vim belli aliò transferrent. Vtique magni Duces angustiis domesticis circumsepti, laxius virtutis meritique spatium foris

foris quæsivere. Horum exemplo is fuisti in Novo orbe, qui in Galliis fuit Metellus, in Africa Marius, in Germania Drusus, in Pannonia Trajanus. ut sicuti hi trophæa exterorum suis inscripsere columnis, tu eorundem animis chartisque Belgarum inscriberes. Appellationes & nomina gentis tuæ dudum acceperant Americani, Nassoviorum neminem. ut non aliorum narrationibus notus Brasiliæ habearis, sed proprio vultu & Marte. Vbi Arces ipse & urbes condidisti, ubi hostiles vicisti, Mauritii nomen iisdem inscripsisti & Americani, inter tot Domus tuæ Heroäs, cognomen solus meruisti. Inter bella, adventante potentissima Hispanorum classe, ædificavisti. ne videreris hostium metu temere abiturus aut de Republica desperasse. ut cum Friburgum & Boavistam intuebuntur Anthropophagi, Nassovicæ magnificentiæ & illustris præsentiæ domicilium agnoscerent. Industriam tuam loquentur ducti per flumina ad stuporem Pontes, in usum & securitatem publicam. Militarem fortitudinem Portus Calvus, Siara, littora Tamaricæ, Paraybæ, Fluminis Grandis, in Afris Æthiopum, in Maragnanâ Lusitanorum, cuncta navalium aut terrestrium sub Te præliorum conscia, prædicabunt. At piæ & circumspectæ moderationis testes erunt, discordes fide & cultu populi. Æquitatem laudabunt vicinarum in hostico urbium & provinciarum Rectores, clementiam & humanitatem Barbari. Cum post secula aliquot indigenæ, Lusitanus

Barba-

Barbarusque, Sigillorum tuorum insignia per Præfecturas omnes conspicient, agnoscent Nassovicam fidem; cum aucta & dilatata per te imperia, memorabunt Ducis potentiam, prudentiam, felicitatem; cum in desertis Copaobæ suspensa ad cippos & lapides Societatis monumenta adspectabit viator, exteri Rectoris indefessa studia, & gentis, per avia lucri cupidine digressæ, motus mirabitur. At cum pudere se inter nostros & vestitam incedere intuebitur Barbaries, Europæorum tuorum honestati imputabit prisci pudoris velamenta. Ipsa Olinda, civitas & nomine & vultu olim pulcherrima, nunc ruderibus deformis, in maxima sua clade illud admixtum gratulationis habuit, quod cum sibi incolumi stare non licuerit, utpote aliorum victoriis perditæ; tua commiseratione leniter fuerit habita. qui lugubrem casum sæpè intuitus, tantæ urbis fatis indoluisti. Proponatur in conspicuo ruentis Olindæ facies & surgentis in laudes tuas Mauritiæ. non dubitabunt homines, utro spectaculo magis delectentur. Nam si flebile est in sacros penates exercere arma, jucundum profectò & laudabile sit oportet, Deo delubra, civibus domos condidisse. prius, ut in Creatorem ipsum, posterius, ut in homines, hoc est ipsius Dei imaginem, amor tuus reflecteretur. Ita aliis Te virtutibus hosti terribilem, aliis tuis amabilem fecisti. illis immensam gloriam, his amorem benevolentiamque omnium promeritus. Invenisti medium iter inter hostes & nostros,

nostros, inter efferos & lenes. ut quos Batava virtute vicisses, Batava mansuetudine honorares. Loquar summa. cum venires, erexisti lapsa, depravata correxisti, exanimata recreasti. cum abires, (res clamat) Senatus vindicem, plebs parentem, Respublica ordinem, leges custodem, pietas exemplum, Belga reverentiam, Lusitanus fidem uno & eodem momento visa sunt amisisse. Hæc dum oculis tuis subjicio, Comes Maxime, animos addo præclarè de Republ. & Societate merito; dum Belgarum judiciis, ab eorum æstimatione mercedem aliquam impetrabo tuæ fortitudini; dum exterorum, convincam non omninò iniquos de belli Belgici fortuna & prosperrimis successibus; dum Societati & Rectoribus prudentissimis, caussæ repertæ sunt, cur gloriæ bellicæ satis, lucrorum minus, in tantorum molimimum apparatu, reportaverint. Dignare patrocinio tuo scriptorem, licet validiore spiritu per te gesta, remissiore scripserit. Da vero, da Historiæ huic tranquillitatem. quæ quia argumento tota tua est, Illustrissimo tuo nomini inscribitur & consecratur. assere illam, aliorum potius nixam testimoniis & fide quàm meâ. labescet illa, cum ora omnium oculosque, quibus imperavisti, per quos pugnasti, etiam hostium quos vicisti, falsi redarguent invidia, perversitas, credulitas. Amstelod. 20 Aprilis, anno 1647.

Illustrissimæ tuæ Excellentiæ

cultor humillimus

CASPAR BARLÆUS.

E R R A T A

ſic corrigenda Parte prima.

Priori numero ſignatur pagina, altero linea.

Pag. 131. 14. *ſcribe* ſecuta. 137. 30. æris. 140. 12. *poſt* corpus *dele punctum.* & *lin.* 25. *lege* fuit dulce. 143. 16. te. & *lin.* 19. me. 147. 2. ſecus. 6. fortunæ rivus. 15. à te. 148. 10. An aliam. 149. 17. quadam. 150. 21. divine. 23. Thetys. 151. 27. littore. 152. 19. *poſt* occuparet *adde punctum.* 154. 11. raras. 155. 18. cis. 157. 20. ſolatia. 158. 4. tuus. 22. Rubiconem. 160. 9. chariſſimum. 18. invitus. 21. contemptum. 162. 12. poſitus, Regique. 15. *poſt* tuis *deleatur comma.* 166. *lin. ult.* tuus. 168. 27. pervigilia. 173. 10. Batavis. 27. Centum. 175. 3. matre. 6. 7. Davus. 182. 3. conſiſtam. *lin. penult.* phaleras. 183. 12. vera. 186. 12. redemiſſe. Præſtat. 16. *dele* Menſe Nov. 191. 9. Dico adminicula. 192. 9. noſtra. 193. 6. Alia. 7. mens. 195. 18, 19. adhibitis. 199. 10. hoſtilibus. 200. 12. lucro. 201. 21. *pro* Sept. *ſcribe* Mart. & *lin. penult. ſcr.* poëmatium. 204. 8. *ſcr.* & diligentiæ tuæ. 208. 2. eas. 6. quos. 11. perfricta. 213. 27. abbreviationes. 215. 19. diſtorta. 217. 1. adverſis. 218. 14. Tigrim. 220. 13. ἄνευ. 221. 8. *laceris.* 224. 21. ille. 24. ille. 226. *lin. ult.* Interrupta. 227. 13. grandinum. 242. 6. ſcio. 243. 22. *liberrima.* 248. 23. te. 249. 15. infimo. 251. 18. orbe. 252. 20. ὑπείροχον. 262. *antepenult.* leſſum. 265. 12. concepat. 277. 1. accepiſſem. 279. *antepen.* ἀφθαρσίαν. 281. 4. ὁμογυνῆ. 282. 15. *Delectos.* 289. 18. σπλάγχνα. 291. 7. aliquot, in. 292. 13. infirmitas. 295. 10. ἐνδόσιμον. 300. 20. ſoleant, ubi. 21. tempus. Quid. 303. 10. ἔμφω. *ibid.* tegas. *ibid.* 14. ne. 15. affulgeat. *ibid.* iſte. 304. 1. αἰθέρας. 305. 22. ſit. 26. *ſcribe: Revera amicus optima eſt poſſeſſio.* 306. 13. μεγαλοπρέπειαν. *ibid.* 27. *ſcr.* I O H. G O D E S C H A L C O. 307. 15. αὐτοκαλάκειτος. 16. te. 310. 4. reliqua. 10. habeat. 311. *antepen.* gratularis. 312. 28. reprehendenda. 316. *lin. ult.* pœniteat. 332. 15. πόνον. 344. 26. annectere. 345. 20. *Cellis.* 347. 8. conſeſſu. 349. 14. *poſt* homini *dele punctum.* 355. 8. 9. *poſt* quoque *dele punctum.* 360. 21. *poſt* hunc *dele comma.* 28. *poſt* Advertite *pone colon.* 362. *penult.* extorquebit. 363. 21. *poſt* pueritia *pone hypocolon.* 367. 27. commendo. 372. *penult. loco vacuo ſcri.* advertas. 373. 14. *ſcr.* Oſium poſt. 16. *poſt* Cyrillum *dele comma.* 25. *loco vacuo ſcribe,* intelligere. 376. 27. verba. 418. 27. ſaluta. 419. 1. *ſcr.* L A V R E N T I O N Y E N D A L I O. 19. ſenſi. 420. 20. *poſt* liceat *dele comma.* 423. *penult.* ſtupendi auſus. 425. 25. *poſt* ſuos *dele comma.* 429. 17. ſpectes. 431. 8. fuiſſe. 434. 12. ſalvam. 435. 23. 24. primam. 443. 2. ſororum. 444. 10. marceſcit. 18. litigant. 448. 20. prohibitam. 25. ſtatu. 451. 27. ſcriptorem. 465. *penult. poſt* tetigiſſet *pone comma.* 473. 9. diem. 477. 15. ſum. 478. 13. curtum. 480. 5. in Batavis. 482. 28. feciſſe. 484. 10. Lyæi. 492. 22. cara. 493. 20. aperias. 494. 14. Pilli. 497. 21, 22. perunctum. 501. *penult.* Lyæo. 504. 24. eſſe, quarum. 509. 22. Reip. 511. *penult.* noſtro. 520. 15. *poſt* verum *dele comma.* 527. 13. maximos.

C O R R I G E N D A Parte alterâ.

Pag. 535. *lin.* 21. *poſt* elapſa *pone punctum.* 537. 5. mancipa. 538. *penult.* ſitu. 543. 23. conſilio. 544. 20. Lucretium. 546. 6. *ſolœciſmum.* 547. 9. *poſt* Minimè *pone punctum.* 549. 23. Elegia. 552. 9. vitæ. 554. 20. titulo. 564. 21. ipſam. 571. 8. quæ ſingulas. 578. 25. temerè. 579. *penult. ſcr.* quatuor millia. 581. 23. dominum. 582. 2. *poſt* ſcis *dele punctum.* 586. 4. *ſcr.* adverſam. 587. 21. minus ponderoſum. 592. 24. Hac. 593. 3. *poſt* ignorare *dele comma.* 594. *antepen.* Vti. 597. 26. adultionem. 601. 10. *poſt* aliquoties *dele comma.* 602. 2. *poſt* video *dele comma.* 614. *penult.* illuſtriſſimus. 615. 3. *poſt* fuit *dele comma.* 618. 29, 30. indubiam. 621. 26. Cuperem ego. & *lin. ult.* cauſa agitur. 622. *antep.* interduim. 624. 23. Illuſtriſſimo. 625. *antep.* Zelandiam. 626. 1. omni. 631. 14. alterius, puta. *ibid.* 21. *ſcr.* Quam lætor. 641. 10. γελωτοποιός, [*riſum.* 16. gratuler, quam. 17. incolumem. 644. 19. *poſt* me *dele comma.* 647. 26. quod ſciam. 649. 22. Ariſtotelis. 28. Coam. 653. 13. *poſt* indignaris *dele comma.* 665. 2. videar. 667. 22. puta, quem. 676. 17. detrectaviſſem. 678. 4. nocent. 679. *penult.* & *ult.* illam. 683. 11, 12. querimoniis fruſtra.

ſtra. *antep.* gratularis. *penult.* evectæ? *ibid.* cum illâ. 684. 7. petit à. 685. 9. *conſpirare.*] 688. 16. ferox invictaque, flebilis. 690. 16. *poſt* leniter *pone ſemicolon.* 695. 23. at Poëta. 28. ſtudio, ut. 697. 25. cui ex. 698. 19. Cuperem. 702. 8. impediverat. 703. 18. *rupibus.* 714. *antep.* inferendo. 717. 12. ſecundo. 720. 14, 15. brutis. 723. 3. *ſcri.* Deo, ſubditis & Belgis. 729. 18. quasdam. 22. fit. 732. 8,9. *ſcribe:* Gallusque. Federe juncti, veluti federe. 736. 6. *Vernis.* 740. 17. *Medicea, tuos.* 748. 22. exſtincta. 749. 27. ſenectutem. 752. 23. ordinat, ad. 756. 7. fruens. 15. geſtit. 763. 21. *Sereniſſimo.* 765.6. has lauros. 767. 4. ad te cum. 773. 27, 28. ulciſcaris. 796. 16. *poſt* Catonis *dele comma.* 805. 18. ſeperatæ à cor- 814. 1. omnis. 817. 9. Domino. 820. 14. excuſſus. 821. 9, 10. certatim. 23. ſenſit. 828. *lin. ult. poſt* ſuum *dele comma.* 838. 6. Boye, novi. 840.21. functus. 844. 7. nobiliſſime. 847. 2. longos. 3. domum. 848. 6. conſuluere. 858. 1. Parmenionem. 14. Sententiæ. 869. 9. Sculpitur. 12. *poſt* chori *pone comma.* 873.5. Tuæ. 876. *antep.* communia cum. 877. 1. *poſſit,*) *ibid. poſt* aperuiſſe *pone comma.* 881.1. *ſcr.* juventutem, & tyronibus inſtillamus Suadæ. 882. 27. manifeſtæ. 886. 11, 12. ferruminandis. 887. 15. judico. 888.1. ipſorum. 894. 3. feriunt. 907.21,22. Conquereris. *lin. ult.* & per portam. 912. 18. talem. 914. 23. Talaſio. 915. 7. aviculas. 927. 25. fercula. 931. 22. domi, ut. 932.3. reditus. 935. *ult.* Iudex. *ibid. poſt* dicis *pone comma.* 936. 12. ſuppetant. 941. 20. Ariſtotelis. 946. *penult.* faverim vobis. 948. 3. *poſt* Braſiliæ *dele comma.* 956.21. *poſt* habent *pone colon.* 957. 3. ibidem. 4. *Qui patitur quod fecit, ei jus contigit æquum.* 6. reſtituite, Tu. 960. 13,14. liberos. 963.2. diſputat. 965. 2. defuerit. 987.26. ſceptris ac. 995. 1. odia. 997. 27. hos. 998. 18. Nobilitatis. 1000. 17. ille. 1013. *antep.* Nobilitatis. 1017. 21. *poſt* robur *pone comma.*